

Ipqitchuat Makpigaat Agaayyutim Uqałhi Iñupiatun

**The New Testament in Iñupiatun
Northwest Alaska Eskimo**

Ipqitchuat Makpigaat

Agaayyutim Uqałhi Iñupiatun

The New Testament in Iñupiatun
Northwest Alaska Eskimo
[esk]

First edition, © International Bible Society, 1997
Second Edition, © Wycliffe Bible Translators, 2010
www.Wycliffe.org

Visit www.ScriptureEarth.org
for more Scripture resource in Iñupiatun.

Creative Commons License (by-nc-nd)
Attribution, Noncommercial, No Derivatives
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Table of Contents

<i>title</i>	<i>book</i>	<i>abbreviation</i>	<i>page</i>
Uqalhich Aglaanji Matthew-ŋum	Matthew	(Mt)	5
Uqalhich Aglaanji Mark-ŋum	Mark	(Mr)	57
Uqalhich Aglaanji Luke-ŋum	Luke	(Lk)	89
Uqalhich Aglaanji John-ŋum	John	(Jn)	142
Suragalhat Uqqiraqtit	Acts	(Ac)	181
Paul-ŋum Tuyuutai Rome-maŋmiunun	Romans	(Ro)	232
Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-aŋmiunun	1 Corinthians	(1Co) ...	257
Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiŋ Corinth-aŋmiunun	2 Corinthians	(2Co) ...	280
Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ŋmiunun	Galatians	(Gal) ...	294
Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun	Ephesians	(Eph) ...	303
Paul-ŋum Tuyuutai Philippi-aŋmiunun	Philippians	(Php) ...	311
Paul-ŋum Tuyuutai Colossae-ŋmiunun	Colossians	(Col) ...	317
Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ŋmiunun	1 Thessalonians ...	(1Th) ...	322
Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiŋ Thessalonica-ŋmiunun	2 Thessalonians ...	(2Th) ...	327
Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun ...	1 Timothy	(1Ti) ...	330
Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiŋ Timothy-mun	2 Timothy	(2Ti) ...	337
Paul-ŋum Tuyuutai Titus-mun	Titus	(Tit)	342
Paul-ŋum Tuyuutai Philemon-mun	Philemon	(Phm) ..	345
Tuyuun Hebrew-ŋuruanun	Hebrews	(Heb) ...	347
James-ŋum Tuyuutai	James	(Jas)	365
Peter-m Sivulliich Tuyuutai	1 Peter	(1Pe)	372
Peter-m Tugliat Tuyuutaiŋ	2 Peter	(2Pe)	379
Sivulliich Tuyuutai John-ŋum	1 John	(1Jn)	383
Tugliat Tuyuutaiŋ John-ŋum	2 John	(2Jn)	390
Piŋayuak Tuyuutai John-ŋum	3 John	(3Jn)	391
Jude-ŋum Tuyuutai	Jude	(Jud)	392
Sagvikkauruat John-mun	Revelation	(Rev) ...	394

Aglaan tamatkua aglausi-
marut ukpiqsritquplusri Jesus
Christ-ᵗutilaan̄anik Igñiᵗa
Agaayyutim, suli iñuutla-
sritquplusri ukpiqsriᵗipsigun
ilaanik.

John 20:31

Uqal̄hich Aglaan̄i Matthew-ŋum

Sivullian̄i Jesus Christ-ŋum

- 1** ¹Uvva ukua aglaŋich sivullian̄iñ Jesus Christ-ŋum, kiŋuvian̄upluni David-miñ Abraham-miñlu.
- ²Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.
- ³Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakan̄jak Tamar,
Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapan̄a Ram-ŋum.
- ⁴Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.
- ⁵Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David.
David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m
nuliagaluŋanik.
- ⁷Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.
- ⁸Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,
- ⁹Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,
Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum,
Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.
- ¹⁰Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum,
Manasseh-li aapagigaa Amon-ŋum,
Amon-li aapagigaa Josiah-ŋum.
- ¹¹Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ŋum aniqataiñlu. (Ukua taimani Israel-aagmiut aullautraupmata Babylon-mun.)
- ¹²Iñuich tikiutikkaŋanikmata Babylon-mun,
Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ŋum,

Shealtiel-aasiin aapagigaa Zerubbabel-ŋum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ŋum,

Abiud-li aapagigaa Eliakim-ŋum,

Eliakim-li aapagigaa Azor-ŋum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ŋum,

Zadok-li aapagigaa Achim-ŋum,

Achim-li aapagigaa Eliud-ŋum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ŋum,

Eleazar-li aapagigaa Matthan-ŋum,

Matthan-li aapagigaa Jacob-ŋum,

¹⁶ Aasiin Jacob aapagigaa Joseph-ŋum, uiŋan Mary-m, taamna Mary

Jesus annivigikkana taiguutiqaqtuam Christ-mik.

¹⁷ Iluqatiŋaasiin kinuviagiich aullaŋniplutiŋ Abraham-miŋ David-muna-
glaan akimiaguutailauniqsut, sulɪ aullaŋniplutiŋ David-miŋ iŋuich aullaut-
rauhtatnunaglaan Babylon-mun kinuviagiich akimiaguutailaupmiŋiqsut.
Aasiilɪ iŋuich aullautrauhtatniŋaglaan akimiaguutailaupmiut kinuviagiich
aniŋhanunaglaan Christ-ŋum.

Aniŋiŋa Jesus Christ-ŋum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ŋum aniŋha itnaiɪplugu inniqsuq. Aakana Mary
nuliaksrausituanikami Joseph-mun, aglaan katigaluqaatik ilitchuŋiniqsuq
siŋaiyautilaagmiŋik Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiin uiksrautaa Joseph
nalaunŋaruaniqsuq. Iɪsimagaa kachuutiliksrani Mary-mik nalaunŋait-
kisilaana, aglaan kanŋusaagunjiŋiŋagaa iŋunun. Taatnamik sivunniŋniqsuq
avitchuklugu nalunauchiɪluni. ²⁰ Taavrumiŋa isumaaluktɪlugu Atangum
isaŋulgan sagviutiniŋaa siŋiŋaktukun niɪliqhuni, “Joseph, kinuviagigaatin
David-ŋum, sivuuganak Mary-mik tuvaaqatniŋiŋaŋiɪlutin atakkii siŋaiyaup-
kagaa Ipqitchuam Irrutchim. ²¹ Igŋiŋaqisiŋuq. Atchiŋisiŋiŋ Jesus-mik. Atakkii
anniqsuŋisiŋai iŋunni killuqsautiŋitniŋ.” ²² Tamatkua iluqatiŋ atuumarut
taŋiqsaqlugu Atangum uqauttutigikkana tumigiɪlugu taimna sivuniksriqiri,

²³ “Taamna aŋutitutsimaitchuaq siŋaiyauniaqhuni igŋiŋaqisiŋuq.

Iŋuich taiguutiqaŋisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ŋum itiqami taimma
ilaqatiksraqtaagigaa Mary isaŋulgan Atangum uqauttutaagun. ²⁵ Ilaksianiŋiŋ-
niŋaa igŋiŋaqathanunaglaan; aasiin Joseph-ŋum atchiŋiŋagaa Jesus-mik.

Puqiksuat Aŋutit Aggiqsut Kivaknamiŋ

2 ¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialgu-
hani, aŋutit puqiksaat tikiŋniqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutiŋ,
² “Sumiimma aniva umialgat Jew-ŋuruat? Tautukkikput uvlugiana kivakna-
miŋ, taatnaqhuta aggiqsugut sitquŋvigityaqtuaqlugu.” ³ Umialgum Herod
tusaakamiun taamna isumaalutchaŋniqsuq iluqatiŋlu Jerusalem-miut. ⁴ Tavra
katipkaqlugich iluqaisa qauklinich agaayuliqsit aglaliqirit, ilinich apiqsruŋi-
gai sumi Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, aniŋiaqmagaan. ⁵ Ilinisa kiuni-
gaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglaŋatigun ittuq,

⁶ Iŋuich iŋuuruasii Bethlehem-mi, nunaniŋiittuami Judah-m,

kamaniŋniŋiqsrauŋuruasii akunŋatni iŋuiŋ Judah-m,

ilipsitniñ sivulliuqti agğigisiruq

añalatchityaqtuağuni iñugikkamnik Israel-ñum.’”

Micah 5:2

⁷Herod atangum nalunautchipluni puqiksaat añutit tikisinnigai, ilitchuği-
viginiallapiaqługich napmun ilipman uvlugiaq sagviqmagaan. ⁸Ilitchuğia-
nikamiuñ Bethlehem-muquniğai nipliqluni, “Aullağusi pakallapiaqsuñ
ililgauraq, aasiiñ paqitkupsuñ ilitchuğipkağumagipsitñ. Uvañaptuuq utlak-
kumagiga sitquğvigityaqtuağlugu.” ⁹Taavrumiña umialgum uqautianikmatin
aullağniqsut. Tautuñniğaat uvlugiaq qinikkaqtin kivaknamiñ. Sivulliukkau-
niqsut uvlugiam nutqağniñhanunaglaan inimun ililgauram nayukkananun.
¹⁰Tautukamitruñ uvlugiaq quviatchallapiagñiqsut. ¹¹Isiqhutin tupiğmun tau-
tuñniğaat ililgauraq aakañalu Mary. Sitquğviginiaat sivuğaanan ililgauraq.
Añmağniğaiç akisuruagikkatin qaitchipluguasiiñ maniñnik kaviqsanik tip-
rağiksautiniglul, frankincense-nik suli myrrh-niglu. ¹²Aasiiñ kilikkauniqsut
siññaktukun utiqunıtlugich Herod-mun. Tavra ainiqsut atlakun apqutikun.

Pigruğniğat Egypt-mun

¹³Taapkua aullaanikmata isağulga atangum sagviğniqsuq Joseph-mun
siññaktukun nipliqluni, “Makillutin. Pigruutiñ ililgauraq aakañalu Egypt-
mun, aasiiñ taamaniitchumausi uvamnun uqautiniañapsiknunaglaan. Atakkii
Herod pakañniğaa ililgauraq tuqqutchuglugu.” ¹⁴Joseph makitluni aullau-
tinigaa ililgauraq aakañalu unnuami Egypt-mun. ¹⁵Immiğniqsuq Atangum
uqauttigikkana tumigiqlugu sivuniksriqiri, “Egypt-miñ tuqluğiga Iğniğa.”
Taatnamik tavraniinniqsut tuquniñhanunaglaan Herod-ñum.

Nukatpiağruurat Tuquğaqtaurut

¹⁶Herod ilitchuğikami saglutaqtilaagmiñnik puqiksaanun añutinun qinna-
llapiagñiqsuq. Tilisiñiqsuq tuqqutquplugich nukatpiağruurapayaat Bethle-
hem-miittuat suli iluqaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuqaqtuat malğunınik
nutautiltuatlu, atakkii ilitchuğiplugu puqiksaat añutit uqautigikkana uvlug-
iam sagviğhagun. ¹⁷Uqauttutauruq tumigiqlugu sivuniksriqiri Jeremiah
taimña immiumaniquq,

¹⁸“Nipi tusağnağniqsuq Ramah-mi
qiaruq kiñuvğupluni.

Rachel-ñum qianigai qitungaurani arayunaiqhuniunniñ
atakkii qitunganich iluqatin tuquplutin.”

Jeremiah 31:15

¹⁹Herod tuqanikman isağulga Atangum sagviğniqsuq Joseph-mun siññaktu-
kun Egypt-mi uqaqhuni, ²⁰“Makillutin aullautiñ ililgauraq aakañalu nuna-
ñun Israel-ñum. Taipkua tuqqutchiñiaqtuat ililgauramik tuqurut.” ²¹Makitluni
aullautinigaa ililgauraq aakañalu nunañanun Israel-ñum. ²²Aglaan tusaakamiuñ
Archelaus atanguniqlugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuugatchağniqsuq
aullağksrağmiñnik. Kilikkaukami siññaktukun aullağniqsut nunañanun Galilee-m.
²³Aasiiñ iñuuniagaqsiplutin nunaqçimi Nazareth-mi. Immiumaniquq uqautau-
maruq tumigiqlugich sivuniksriqirit, “Taiguutiqağisiruq Nazareth-miumik.”

Quliaqtuañha John Paptaaqtitchirim

3 ¹Taipkunani uvluni John Paptaaqtitchiri quliaqtuağniqsuq iñui-
laami Judea-mi, ²uqaqhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim

añaayuaqautaa qalliruuq.” ³ Taamna John ilaanguruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkana nipliqhuni,

“Iñuk tuqliraqtuq iñuilaamiñ,

Itqanaiyautisiuq apqutiksraña Atangum,
nalguḡlugu tumiksraña.”

Isaiah 40:3

⁴ John atnugaaqāḡniqsuq pikukturuam amian nuyaiñik, qisiḡmik tapsiqaq-huni, niqiqaqhuni pigliḡianik suli igutchaich siigñaqtaalliaḡitñik nanipayaaq paqitchumiḡ. ⁵ Iñuich utlaḡniḡaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaaqqiñiñlu avataani kuḡḡan Jordan-ḡum ittuat. ⁶ Iñuich quliḡiḡniḡaich killuqsautitiḡ aasiñ John-ḡum paptaagñiḡai kuḡḡani Jordan-ḡum. ⁷ Aglaan tautukamiḡich iñugiaktuat Pharisee-ḡuruat Sadducee-ḡuruatlu utlautiruat paptaagvianun uqautiniḡai, “Tuqunaliktun nimiḡiatun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu aggiḡñiaqtuamiñ qinnautaniñ?” ⁸ Qiñiqḡittitchi iñuuniaḡapsiḡun iḡummitqillapiiaqtilaapsitñik. ⁹ Suli isumaniaqasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaqatugut.’ Nipliutiniḡipsi uumiḡa, uyaḡaḡniñ makunakña Agaayyun iñiq-siḡhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiḡautaqaqtuaq kipriḡhiñaaḡuqtuq napaaqtunik kaḡiḡisigun. Napaaqtupayaaq asirritḡaitchuaq kipikkaḡisiruq aasiñ igitauluni ikniḡmun.

¹¹ “Ilumun paptaagipsi imiḡmik iḡummitqiḡiḡmun, aglaan aqupkun aggiḡisiruq kamanatluḡtuq uvaḡniñ. Nakuḡḡitḡhuna saagaḡiksramnik aluḡutiknik. Paptaagisigaasi Ipiḡitḡhumiḡ Irrutḡhimik suli ikniḡmik. ¹² Tigummiḡiḡigaa tiktittaun salummallapiḡaḡuḡḡich mukkaaksrat sanikḡuḡniñ. Katitkisiḡai mukkaaksrat siḡluḡaḡmiñun, aglaan ikipkaḡisigai sanikḡuich ikniḡmun qamiyumiñaitchuumun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiñiḡiḡsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqupluni ilaanun. ¹⁴ Aglaan John-ḡum paptaagḡitkaluagaqsiñiḡaa uqautip-lugu, “Ilvich paptaaqḡaksraḡiḡaluḡiḡkma. Suvaata utlautivich uvaḡnun pap-taaquplutiñ?” ¹⁵ Aglaan Jesus kiuniḡaa, “Nakuuruq. Taamna taatnaḡuḡtigu taḡiḡñiḡiḡpuk iluqaan Agaayyutim iñiaḡa.” John taatna piyumaliḡiḡiḡsuq. ¹⁶ Jesus paptaakkaḡanikami mayuḡniḡsuq imiḡmiñ. Aasiñ qilak aḡmaḡhuni tautuḡniḡaa Irrusia Agaayyutim atqaḡtuq tiḡmiḡaḡruuratun mitḡluni ilaanun. ¹⁷ Aasiñ nipi qilḡmiñ nipliḡiḡiḡsuq, “Taamnatavra piḡpagikkaga Iḡñiḡa. Quyalisimaagaḡa.”

Jesus-ḡum Aḡiqusaḡsiḡḡa

4 ¹ Taatnaanikman Ipiḡitḡhumiḡ Irrutḡhim sivulliḡiḡiḡaa Jesus iñuilaamun uuktuaqsiutyaḡtitlugu tuuḡaḡmun. ² Aasiñ uisauraaḡhuni maḡḡuki-piani uvluni unnuaniḡlu niḡisuliḡiḡiḡsuq. ³ Uuktuaḡtitchirim utlakamiḡuḡ uqau-tiniḡaa, “Iḡniḡipiaḡpatin Agaayyutim makua uyaḡaich qaḡḡiḡuḡtitkich.” ⁴ Aglaan Jesus kiuniḡaa, “Aglausimaruq Agaayyutim uqaḡhani, ‘Iñuk iñuunianjitchuq niqḡhiñakun aglaan uqaḡipayaatigun aniruatiḡun qanḡaniñ Agaayyutim.’” ⁵ Tavrani tuuḡaḡm aullautiniḡaa Jesus Jerusalem-mun, aasiñ inil-lakḡugu qutḡhiñiḡsraḡanun nuvukkanan agaayyuvikpaum, ⁶ uqautiplugu, “Iḡniḡipiaḡpatin Agaayyutim nutiḡiḡiḡiñ. Aglausimaruq,

‘Tiligiḡisigai isaḡuligiḡkani munaḡitqulutin.

Argagikkaǵmiknik akigaǵisigaatin.

Atniñitchumaittin isigaktin uyaǵaṇnun.’ ”

Psalm 91:11, 12

⁷ Jesus-ḡum uqautiniǵaa, “Aǵlausimarupsuli, ‘Uuktuagumiñaitchiñ Ataniq Agaayyutin.’ ” ⁸ Tuunǵaum aullautitqilǵiññiǵaa Jesus qutchillapiaqtuamun iǵǵimun, aasiñ qiniqtitlugu atanguvipayaanñiñk nunam kamanautiñitñiǵlu. ⁹ Uqautiniǵaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitquǵvigigupḡa sivumnun.” ¹⁰ Jesus-ḡum kiuniǵaa, “Tuunǵaaq, piigiñ! Atakkii aǵlausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisan agaayyuvigiyumagiñ savautilugulu.’ ” ¹¹ Tavra tuunǵaum uniññiǵaa, aasiñ isaǵulǵich tikiññiǵaat savautiyaǵlugu Jesus.

Jesus-ḡum Aullaǵniǵaa Savaani Galilee-mi

¹² Jesus-ḡum tusaakamiuḡ John isiqtauniplugu aullaǵniqsuq Galilee-mun.

¹³ Unitlugu Nazareth utlautiniqsuq Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siñaani narvaqpauḡ nunañakni Zebulun-ḡumlu Naphtali-mlu. ¹⁴ Taamna immiumatquplugu uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah,

¹⁵ “Iñuich tamatkua nunañakni Zebulun-ḡumlu Naphtali-mlu tuñaani narvaqpauḡ, taaganitchianani Jordan-ḡum, Galilee-mi nunañatni Jew-ḡuñitchuat,

¹⁶ tamatkua iñuuniaqtuat taaqtuami tautuḡniǵaat kamanaqtuaq qauma, aasiñ qaumam qaggutiniǵai iñuuniaqtuat taǵǵaṇani tuquḡhum.”

Isaiah 9:1-2

¹⁷ Tikiñṇanikami Capernaum-mun Jesus-ḡum aullaǵniñiǵaa quliaqtuaḡi, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim aṇaayuaṇtaa qalliruq.”

Jesus-ḡum Tuqḡuǵniǵai Sisamat Aqaluḡniaqtit

¹⁸ Jesus pisukhuni siñaagun narvaqpauḡ Galilee-m tautuḡniǵik aniqatiǵiik, Simon taiguutiqatuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpauḡmun aqaluḡniaqtauplutik. ¹⁹ Uqautiniǵik, “Maliksikḡa, uvakḡaniñaǵlaan piññañniǵisirutik iñuḡnik aqaluḡniaqtitun.” ²⁰ Tavrauua Simon-ḡum suli Andrew-m uniññiǵaik kuvratik malikḡuǵuasiñ. ²¹ Jesus igliqtuiñaqhuni apqusaalugu narvaqpauḡ Galilee-m. Tautukmiñiǵik aniqatigiik James-lu John-lu, iǵñak Zebedee-m, ikimmiruak umiami aapariḡlu Zebedee ilaaqtui-ruat kuvramiknik. Jesus-ḡum tuqḡuǵniǵik maliqupluni. ²² Tavrauua uniññi-ǵaak umiaqtik aapariḡlu malikḡuǵu Jesus.

Jesus Iḡisautriḡlu, Quliaqtuaqsirurḡlu, Huaqsirurḡlu

²³ Jesus kukiḡuḡniqsuq iluqaani Galilee-mi, iḡisautripluni Jew-ḡuruat katraǵviñitñi suli quliaqtuaǵiplugu tusaayugaallautaq Agaayyutim aṇaayuaṇtaata, mavruuqḡuǵilḡlu iñuich atniǵñautipayaanñiñk. ²⁴ Tusaayugaallautaq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun Syria-ḡum, aasiñ iñuich tikiutruǵniǵaich atniǵñapayaaqtuat nañirrutipayaaqtuatlu, ilañich irrusiqtuqaqhutiḡ qiqsruqtaqhutiḡlu suli avatiñich tuqunaplutiḡ. Jesus-ḡum mavruuǵniǵai iluqaitñiik. ²⁵ Iñugiaktuat iñuich maliḡniǵaat, agqiḡhutiḡ Galilee-miñ, avataaniittuaniñlu nunamiñ atiliḡmiñ Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, suli nunamiñ iḡluani ittuam Jordan-ḡum kuṇaṇ.

Jesus-ŋum Quliaqtuaŋha Igǵimi

5 ¹ Jesus-ŋum qinǵiqamigich inuǵiallapiaqtuat mayuǵniqsuq qimiǵaamun, aquvitluniasii. Maliguaqtai Jesus-muŋniqsut.

Quviasuutiŋiaǵatat

- ² Ilaan ilisautiaqsinǵai nipliǵhuni,
³ Quvianamiurut tamatkua ilitchuqsriuat inuqsraǵimiknik irrutchikun, atakkii Agaayyutim aŋaayuqautaa pigigaat.
⁴ Quvianamiurut tamatkua kinuvǵuruat, atakkii Agaayyutim arakkisigai.
⁵ Quvianamiurut tamatkua piisaanǵitchuat, atakkii nunapayaaq pigigisigaat.
⁶ Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunǵaruahǵimik, atakkii Agaayyutim pisuiqsimaatitkisigai.
⁷ Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat, atakkii Agaayyutim nagliktuǵisipmigai.
⁸ Quvianamiurut tamatkua uummatiaqtuat ipqitchuamik, atakkii qinǵisigaat Agaayyun.
⁹ Quvianamiurut tamatkua tutqiuŋiaqtitchiruat akunǵatni inuich, atakkii Agaayyutim taiguutiqaǵisigai qitunǵaǵmiŋik.
¹⁰ Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat piqtutigiplugu nalaunǵaruahǵi, atakkii Agaayyutim aŋaayuqautaa pigigaat.
¹¹ Quvianamiurusi piinǵilaqsrutitǵikpasi suli piyuaǵusi suli niplialutiq qanusi-payaanik piǵitichuanik ilipsigun sagluturuagilusi pisigilugu maliguaqtuŋiqsi uvamnun. ¹² Quviatchapiǵataǵitchi atakkii kamaŋaqtuq akiŋiusiaksraqi ittuuaq qilaŋmi. Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiŋiqsut taipkua sivuniksriqirit sivupsitni inuuniaqtuat.

Inuich Ittut Taǵiutunlu Qaummaqtunlu

¹³ “Ilipsi taǵiuǵigaasi nunam. Taǵiuq taǵiuǵniǵumi qanuǵuni taǵiuǵni-ŋitqikkisiva? Atuǵumiŋaiqsuq aglaan igitaksraǵuŋhiŋaqtuq tutmiǵaǵuqhuŋi inuŋnun. ¹⁴ Naniǵigaasi nunam. Nunaaqqiq nappakkauruaq qimiǵaamun iriq-simatlaitchuq. ¹⁵ Kisupayaam ikitnamiuŋ naniq ilitaitkaa ataanun utkusium aglaan naniqagvŋmun qaummatautlasiplugu tupqum iluani ittuapayaanun. ¹⁶ Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivuǵaatni inuich. Tautukkumagaat savaallautaqsi, aasiin kamaksruaqsilugu aapari ittuuaq qilaŋmi.

Jesus Ilisautriruq Maligutaksrakun

¹⁷ “Isumanasi agǵiǵniŋuŋa piyaqquǵiaǵlugich maligutaksraŋi Moses-ŋum naagaqaa ilisauttutitŋich sivuniksriqirit. Agǵiŋichuŋa piyaqquǵiaǵlugich aglaan taŋǵiaǵlugich. ¹⁸ Uqautigipsi, Qilaǵlu nunalu piǵumiŋaitchuk aglausimaruaŋapayaaq maligutaksrani immiumagaluqnaǵu. ¹⁹ Kiŋapayaaq navgui-ruaq kamaŋaiŋniqsralapiaǵatnik tillisit aasiin ilisautripluni atlanik inuŋnik taatnaquplugich, taamna inuk kamaŋaiŋniqsrauniaqtuq ukunakŋa inuŋniŋ Agaayyutim aŋaayuqautaani. Aglaan kiŋapayaaq kamaksriruaq tillisiŋik ilisautripluniasiiŋ atlanik taatnaquplugich, taamna inuk taiguutiqaǵisiruq

kamanaqtuamik ukunakŋa iñuŋniñ Agaayyutim añaayuqautaani. ²⁰ Uvva uqautigipsi, Nalaunjaruaŋiqsi nakuutluŋitpan iñuuniaġusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-ŋuruat suoramikunniñ isigumiñaitchusi añaayuqautaanun Agaayyutim.

Jesus Iļisautriruq Qinnautiļikun

²¹ “Tusaamarusi uqautauruamik iñuŋnun inļiļaan, ‘Iñuaġniaqnak’. Kiña-payaaq iñuaqtuag tikiutraugisiruq atanniivimun. ²² Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnautriruag aniqatmiñik tikiutraugisiruq atanniivimun, suli kiñapayaaq nipliraqtuag aniqatmiñun suksrauŋiññiļlugu tikiutraugisiruq uqaqsittaagvimun, suli kiñapayaaq nipliraqtuag aniqatmiñun kinnauniplugu tikiutraugisiruq ikniġanun anasiñuqsagvium. ²³ Taatnamik, aatchuityaġ-niġuvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun tuniļlaqtuġvimi itqaġluguasiñ aniqatvich sua-tasamma akikŋautaa ilipnun, ²⁴ uniļlugu aatchuutiksrautin sivuġaanun tuniļlaqtuġvium aasiñ iļuaqsityaqqaaglugu taimña aķiŋautaa aniqatiupnun, aasiļi utiġutin aatchuutigityaġlugu aatchuutiksrautin. ²⁵ Aki-ļiġikkaqpich uqaqsittaagvimuutiniaqpatin iļauraagiliutiyumagiñ qilamik piqatigŋaŋaan apqutmi. Aatchuutigiviagaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atan-niqsuqtim qaiļlutin qaunaksrimun isiqtautqulutin. ²⁶ Uqautigikpiñ, Aniyumi-ñaipiaqtutin kisianik aķiļiġuvich aķiqsruutipnik ilaanun.

Jesus Iļisautriruq Atlatuļikun

²⁷ “Tusaamarusi itna uqaqsimaruamik, ‘Atlatuġniaqnak.’ ²⁸ Aglaan uqauti-gipsi, Kiñapayaaq qiniqtuag aġnamik iķiġiġlugu atlatuaniktug isumamiñi. ²⁹ Taliqpium irivich killuqsagtupatin piġlugu igirruŋ. Nakuutluŋniaqtug piyaqquġupku iļaviŋa timivich uumakŋa iļuqaan timivich igitauķisraŋaniñ anasiñuqsagvimun. ³⁰ Suli taliqpium argakpich killuqsagtupatin kipilugu igirruŋ. Nakuutluŋniaqtug piyaqquġupku argaħiñan uumakŋa iļuqaan timi-vich aullaķisraŋaniñ anasiñuqsagvimun.

Jesus Iļisautriruq Avilikun

³¹ “Uqaqsimaruqsuli, Kisupayaam avitkumiunŋ nuliani qaitchiļiunŋ aglaamik nalupqinaġutinik avinnikun. ³² Aglaan uqautigipsi, Anutim nuliani tuniqsi-maġaluŋŋaan ilaanun avitkumiunŋ atlatuqtitkaa. Taamna avittuag patchisau-ruq. Suli anun nuliaqtuag avittuamik atlatuqmuiq.

Jesus Iļisautriruq Aķiqsruutigun

³³ “Tusaasimagiksisuli itna uqautaumaruaq iñuġikaptiknun inļiļaan, Aķiqsruqtaġuvich navinŋiaqnagu aglaan atuumayumagiñ aķiqsruutigikkan iñuŋnun Atanġum sivuġaani. ³⁴ Aglaan uqautigipsi, Sumiunniiñ aķiqsruġumiñaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutaġigaa, ³⁵ naagalu nunakun atakkii iñiqtuiaqsiaqvigaa isiganmiñun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaqqiġigaa kamaŋaqtuam umialġum. ³⁶ Naagaqaa aķiqsruġumi-ñaitchutin niaqpkun, atakkii atausiq nuyaq qatqisipkaġumiñaitkiñ unniñ taaqsipkaġlugu. ³⁷ Taatnamik, anġiŋiaġuvich aniļlapiagumuutin suli naagaġ-niaġuvich naagaallapiagutin, atakkii supayaam uqaħum iļlatauruam tamat-kunŋuŋa piġiitchuamitŋaqtaruq.

Jesús Iļisautrīruq Akisaqtuļikun

³⁸ “Tusaamagiksi uqauttutauruaq, ‘Iri akisautiqagļi irimik, kiguttuq kigutmun.’ ³⁹ Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuņniaqnagu iñuum pimaqluktaqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqpiagun iqsraqpich alağumagiñ iğluanik iqsraqpich. ⁴⁰ Kisupayaam aklīipkağniaqpatin atnuğaapnik uqaqsittaagvīnmi pipkağumagiñ quppīgaan. ⁴¹ Suli aņuyaktim nunurīlusi saagaqtitpasi natmaņmiknik atautchimik mile-lamik saagautiyumagiñ malğunņnik mile-laaknik. ⁴² Iñuum iniqpatin sumik-tasamma qaitchumagiñ ilaanun. Suli iñuk atugak-sraqukpan itigautipkağniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³ “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruaq, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqatiusi aasiñ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴ Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi sulī agaayutilugich tamatkua piyuaqtigikkasi. ⁴⁵ Taatnagupsi qīñiqtitkiksi iñuņnun iħuaqqun atriplugu aapari qīlaņmi ittuaq, atakkii siqīñini siqīññaagiksitkaa pigiitčhuanunlu nakuuruanunlu sulī sialuktitlugu nalaunņaruānunlu nalaunņaitčhuanunlu. ⁴⁶ Piqpagigupsigik kisiitñik tamatkua piqpaksrigikkasi, suvaata akiññaktaaqagñiaqpisi Agaayutmiñ? Taatnatun tax-siliqirīt pitlāpmiut. ⁴⁷ Sulī pağlagupsigik kisiitñik aniqatiusi, savaaqagñi qpisi pitlūkhusi atlanīñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirīt pitlāpmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunņaruksraurusī atriplugu aapagikkaqsi qīlaņmi nalaunņalpiaqtuaq.”

Jesús Iļisautrīruq Nagliktuutitigun

6 ¹ “Qaunagititchi savaagīniaqasiuņ nalaunņaruakun savaaqsi qīñiqqu-saaqsiñagusi sivuğaatni iñuich. Taatnagupsi aapapsi qīlaņmiittuam aki-ligūmiñaitkaasi. ² Taatnamik aatchuğuvich nagliktuutiniķ nipitusirağautigīniaqnagich atriļugich ukpiņņuaqtit Jew-ņruat katrağvīnitñi sulī tumitchiani kamasruqusaqsiñaqhutiņ iñuņnun. Uqautigipsi, aklīiusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuğuvich nagliktuutiniķ inuqsraqtuanun saumik argaiñ iļisimapkagīniaqnagu taliqpium argakpich savaaņanik. ⁴ Nagliktuīsitchi nalunaqtuakun. Aapavich qīlaņmi qīñitlaruam supayaanik aklīiusiaksritkisigaatin.”

Jesús Iļisautrīruq Agaayulikun

⁵ “Aasiisulī agaayugupsi piñiaqasi atriļugich ukpiņņuaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutiņ katrağvīnitñi sulī saquvīnitñi tumitchiat qīñillaņniaquplutiņ iñuņnun. Uqautigipsi, aklīiusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyagīnağuvich isiğutin inipnun taluluguasiñ sulī agaayuyumautin aapapnun qīñiğnaitčuamun. Aapavich qīñitlaruam nalunaqtuakun aklīlīgīsigaatin. ⁷ Sulī agaayuguvich niplirağniaqnak imaiļaanik uqautiniķ atriļugich ukpiqtuāņitčhual, atakkii isumasuurut Agaayutmun tusaagisiñiplutiņ taklīlugu agaayugumiņ. ⁸ Tuvrautinasī, atakkii Agaayutim aapapsi iļisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apiqsruğaluaqtitnasi ilaanun. ⁹ Itna agaayuyumuusi,

‘Aapapta qīlaņmiittuatiin!

Iñupayaq nunami kamaksrīli ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqīñ.

¹⁰ Aullağniilī aņalatchiħiñ iñupayaanik.

Iñupayaaq nunami tupiksriļi pisuļigikkapnik
qilaŋmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvlugaġikpan niqimik inuġikkaptiknik.

¹² Suli natqigutitluta killuqsautiptiknik
natqigutrisimaaqmatun tamatkua savamaqłutriruanik uvaptiknun.

¹³ Suli sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuļigmun,
aglaan annautitluta pigiitchuamiñ.

[Atakkii umialgurutin sanjipayaaqahutin kamanautiqahutinlu
isuitchuamun. Amen.]

¹⁴ Atakkii natqigutigupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilaŋmiittuam natqigutigisipmigaasi. ¹⁵ Aglaan natqigutinjikupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilaŋmiittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.”

Jesus Iļisautriruq Uisauraalikun

¹⁶ “Suli uisauraagupsi, qinñaaqanasi ipiqtunaqsilusi ukpiŋguaqtitun. Qinñagiļiragaġniġaich kiiñatiŋ qiniqusaathinñaqhutiŋ iñuŋnun ilinjitñik uisauraaġmikni. Uqautigipsi, akilįusiaqaaniktut. ¹⁷ Aglaan uisauraagupsi uqsruqtiglugich niaqusi, suli iġguļugich kiiñasi; ¹⁸ Qiniqtılhiñagñiaqasi iñuŋnun uisauraagusi aglaan Aapapsitñun qinñignaitchuamun, suli Aapapsi qiniqtuam nalunaqtuakun akilįusiaksritkisigaasi.”

Jesus Iļisautriruq Umialgutitigun

¹⁹ “Tugvaiñasi umialgutinik marrumuŋa nunamun, qupilgullu qaļhumlu piiñġisakkaŋanun, suli tiglinġiaqtit siqumitchiplutiŋ tigliktuġviatnun. ²⁰ Aglaan tugvaisitchi annigikkapsitñik qilaŋmun qupilgullu qaļhumlu piiñġisagumiñaisaŋanun, suli tiglinġiaqtit siqumitchumiñaisaŋatnun tiglinġiaġutiŋ. ²¹ Atakkii annigipayaakkavich irviateŋ uummatin tavraniitkisipmiuq.”

Jesus Iļisautriruq Qaummatigunlu Taaqtuakunlu

²² “Iri nanigigaa timim. Irrakkiñ qiniitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aulla payaaġuvich. ²³ Aasiñ irrakkiñ pigiitpaknik ilvich saptaaqsiniġiaqtutin. Aglaan qiniļguitchupku Agaayyun [kaŋiqsitłaiļutin pisuļhanik] qanutunaglaan taaqtuag ilipni tatamnaqtiginiġaqa!”

Jesus Iļisautriruq Agaayutikunlu Isumaaluutitigunlu

²⁴ “Kiñaliqaa savautriyumiñaitchuq malġuŋnik aŋaayuqaqaguni. Atakkii uumigigisigaa ilaqataa aasiñ piqpagilugu ilaqataa, naagaqaa iluqnaqsimaagisiruq ilaqataanun aasiñ suksraaġlugu ilaqataa. Savautriyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayutmiglu maniŋmiglu. ²⁵ Taatnamik uqautigipsi, isumaaluŋniaqasi iñuuļipsitñik, sumik niġigisipmagaapsi suli imiġusi, naagaqaa timigikkaqsi sumik atnuġaagisipmagaapsi. Uvva iñuuļiq pitłuktuaŋuŋitpa niqimiñ suli timi atnuġaaniñ? ²⁶ Qiniqsigik tiŋmiurat siļami. Nautchirritłaitchut naagaqaa kipritłaitchut tugvailutiŋlu siġluaġmiknun. Naagauvva Aapapsi qilaŋmiittuam niġipkaqsimaagagigai. Ilipsimi akisutłuktuaŋuŋiñniqpsi tiŋmiuraniñ? ²⁷ Nallipsi isumaaluguni iñuuniqtusiłaaġisivauŋ iñuuļi? ²⁸ Suli suvaata isumaalugagivisi atnuġaaksrapsitñik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami nuraġitilaŋatnik. Savatłaitmiut naagaqaa ukiļharritłaitmiut.

²⁹ Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniñ qanutun kamaaqtigigaluaqhuni atnugaaqajinñiqsuq atriplugich piññaqnaqtuat nauriat. ³⁰ Taatna Agaayyutim qaunagitlanipagich ivgich ittuat ugluvak aasiñ uvlaakun igitauplutiñ ikniğmun, qaitchigisigaasi atnugaanik inuğikkapsitñik. Ukpigsriñikiññaqpat! ³¹ Isumaalukasi itnagusi, Sumik niginiñiaqpisa imiğutalu atnugaaqagutalu? ³² Atakkii ukpiñaitchuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkuniña. Aasiñ aapari qilañmiittuaq ilisimaruaq inuqsraqtilaapsitñik iluqaitñik tamatkuniña. ³³ Pakaaqqaagilugu Agaayyun aḡalatchiruaq nalaunḡaruḡupluni umialiktun. Taatnağupsi qaitchigisigipsi inuğikkapayaapsitñik. ³⁴ Taatnamik isumaalunḡiaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq inḡmigun. Uvlulaat ihuiñliuḡutiqaaniktut inḡmigulaa.”

Jesus İlisautriruq Atanniiñikun

7 ¹ “Atanniiñiaqasi atlanik, Agaayyutimli atanninitchumagaasi. ² Atakkii atanniğupsi atlanik, taatnatuntuuq atanniikkaugisipmisi. Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmisi. ³ Suvaata tautukpiuñ irriutaḡuluuraq aniqatvich iraani aasiñ suliquitiginitlugu tamanna qirugraitchiaq iripni? ⁴ Qanuḡuvva uqautriñiaḡniqich aniqatiupnun, ‘Piiglagu irriutaḡuluuraq irimiitan,’ qiniḡunaḡnagu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵ Ukpiñḡuaqtii, sivulliulugu piiqsirruḡ qirugraitchiaq iripniñ. Qiniḡluniaḡiñli nalupqinaḡlugu irriutaiqsiiḡksran aniqatvich iraaniñ. ⁶ Qaiññaqasigiy ipqitchuat sut qipmiñun, atakkii saatpiaḡaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iḡinniaqasigiy akisuruat suḡaurat sivuḡaatnun kuniat, atakkii tutmaluginiaḡaich isigañmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqqitchi

⁷ “Iniğupsi qaisaugisiruq ilipsitñun, pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktuḡupsi talu aḡmakkauniaqtuq ilipsitñun. ⁸ Atakkii kiñapayaq iniqsruqtuaq akuqtuigisiruq, sulii pakaaqauqtuaq paqitchigisiruq, sulii talu aḡmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹ Kia iḡniñi qaitchigisivaun uyaḡaḡmik iniqpan qaqqutuḡuguni? ¹⁰ Naagaqaa qaitchigisivaun nimigiamik iniqpan aqaluktuḡuguni? ¹¹ Pigiitchaluaqhuni ilisimaraḡigiksi qanuq qaitchiḡiksraqsi nakuuruanik sunik qitunḡaurapsitñun, maataaasu aapasi qilañmiittuaq qaitchiñiapiaqtuq nakuuruamik tamatkununa iniqsruqtuanun ilaanun. ¹² Qanusiḡayaatigun irrutitqusuḡupsi atlanun inuḡnun taatnatuntuuq irrutriyumausi atlanik. Taavruma atunim iligai iluqaisa ilisauttutiniḡ sivuniksriqirit sulii maligutaksrañi Moses-ḡum.”

Amisuuraqtuaq Paa

¹³ “Isiḡitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniquaqtuaq piyaqquḡviksramun aḡiruq, sulii tumi tasamuḡa qaḡanaqtuq aasiñ inuḡiaktuat igliḡvigip-lugu. ¹⁴ Aglaan paa sivuniquaqtuaq inuḡiḡmun amisuurauraqtuq sulii apqun tasamuḡa qaḡanaitchuq. Aasiñ inuḡiakisuurat paqitkaat.”

Napaauqtuq İlisagigaat Asianiḡun

¹⁵ “Qaunagititchi sivuniksriḡiḡuaqtuanik utlautruqtuat ilipnun atnugaagutiñ ipnaisun qaamiktigun, aglaan ilumiktigun amaqqutun uḡiaḡnaqhutiñ.

Qaṇaunniñ Nalunigipsi

Malguk Tuppirik

²⁸ Jesus uqanaiqman taapkuniga iñugiaktuat iñuich quvigusuñiqsut ilisauttutaiñik. ²⁹ Atakkii Jesus-ñum ilisautiniñgai ajalatchisiqaqtuatun iñuktun, atrisunaqnagich aglaliqirit.

Jesus Mamititchirug Auyugaqtualinmik

8 ¹ Jesus atqaqman qimigaamiñ, iñugayaappaarat malinñigaat. ² Tavrani auyugaqtualgum utlakami sitqugviginigaa sivugaanun uqaqhuni, “Ataniq, pisuksinağuvich mamitithinaugikma.” ³ Jesus-ñum isaktugich argakni aksinñigaa nipliqhuni, “Piyummatiqatuna, mamittin!” Tavrauvaa aputim auyugaqtuana mamitikkauruq. ⁴ Jesus-ñum uqautinigaa, “Uqağniaq-nak kisumununniin iñumun, aglaan tautuktitchaqtuagiñ aagaayliqsimun isivgiuqtillutin. Aatchuiyumautin tunillautinik Aagaayutmun tuvraglugu Moses-ñum tillisaa. Taatnağuvich iñupayaam ilitchuginiagaa mamitilaan.”

Jesus Mamititchirug Anuyyiuqtaĩñ Qaukhiata Savaktaanik

⁵Jesus tikitman Capernaum-mun, aṇuyyiuqtit qaukhiata Rome-maḡmium paaḡniḡaa apiqsruqlugu ikayuqupluni. ⁶Tavra nipliḡniqsuq, “Ataniiq, savaktiḡa amma kiḡuniḡni nalaruq aulatlaitchuaq iḡuilliullapiaqhuni.” ⁷Jesus-ḡum nipliutiniḡaa, “Utlakkisiḡiḡa aasiin iḡuqsiḡuḡ.” ⁸Aṇuyyiuqtit qaukhiata kiunigaa, “Ataniiq, utlaktaksraṇḡiḡuqtuḡaunniiḡ tupimnūn, aglaan tillisiḡaḡhiḡaḡiḡni savaktiḡali iḡuqsiḡumuḡ.” ⁹Atakkii aṇalatiqamḡiḡna qaukḡiḡniḡ suli aṇuyyiuqtiaḡaḡuḡna aḡyatamniḡ. Tilikapku una, ‘Aullaḡiḡ!’ aullaḡaḡuḡ.

Suli tilikapku taamna, ‘Qaǵǵaiñ!’ agǵigaqtuq. Suli tilikapku savaktigikkaǵa, ‘Taamna piñ!’ piraǵigaa.” ¹⁰ Jesus-ñum tusaakamiñ taamna quviǵusunñiq-suq. Nipliutiniǵai iñuich maliktuat iñmiñik, “Iłumun uqautigipsi, paqitchiñi-tchuña Israel-unniñ kisumik ukpiqsriłłapiaqtuam uumatun. ¹¹ Suli nipliutigipsi, Iñugiaktuat Jew-ñuñitchuat agǵigisirut kivaknamiñ suli kanaknamiñ aquvillutiñaasiñ niǵiqpaktuani Agaayyutim añaayquautaani piqatigilugich Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua Agaayyutmun qitunǵaǵi-niruat igitaugisirut taaǵniqsralłapiamun. Tavrani qiaǵisirut tiriquulalutiñun-niñ kigutiñich.” ¹³ Jesus-ñum nipliutiniǵaa aṇuyyiuqtit aṇalataat, “Añilaǵiñ. Ukpiqsriłłapkun iñiqtaugisiruq.” Taavrumatavra savaktaa mamitkaniktǵiñiq-suq taavrumani sassagñigmi.

Jesus Mamititchiruq Iñugiaktuanik Iñuñnik

¹⁴ Jesus isiqami Peter-m tupqanun tautuñniǵaa Peter-m aakaruña nala-ruaq uunaqłuktitluni. ¹⁵ Jesus-ñum aksiññigaa argaigun aasiñ uunaqłunaiq-huni. Tavra makitiqhuni niqłiugutiaqsñigai. ¹⁶ Unnuksraaqman iñugiaktuat irrusiqluqaqtuat tikiutruǵniǵaich ilaanun, aasiñ Jesus-ñum anittaǵniǵai irrusiqluich uqatigmiñik, suli iħuaqsiplugich iluqaisa atniǵñaqtuat. ¹⁷ Atuu-makamiñ taamna tanǵiñniǵaa sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkaña,

“Ilaan piǵai sayairrutivut timikun
suli aǵiǵaǵiplugich atniǵñaativut.”

Isaiah 53:4

Iłuqnaunitchuat Maliguaqtit

¹⁸ Jesus-ñum tautukamigich iñugayaat avatimiñ tiliñniǵai maliguaqtini ikaaquplugich iǵłuanun narvaqpaum. ¹⁹ Aglaliqiri utlautiniqsuq ilaanun nipli-qlhuni, “Iłisautrii, malikkisiikpiñ sumupayaǵuvich.” ²⁰ Jesus-ñum kiuniǵaa, “Kayuqtut sisiqaqtut tiñmiuratlu siłam ugluqaqhutiñ, aglaan Iǵñiñan Iñuum iniksraitkaa napmun tullahiksraña niaquǵikkagmi.” ²¹ Atlamsuli maliguaqtim nipliutiniǵaa, “Ataniiq, iłuviǵiallaktiqqaǵługu aapaga malikkumaikpiñli.” ²² Aglaan Jesus-ñum uqautiniǵaa, “Maliñña, tamatkua tuquṇaruat irrutchi-kun iłuviqsillich tuquṇaruanik.”

Jesus-ñum Quunniǵuqtitkaa

²³ Aasiñ ikiniqsuq umiamun maliguaqtailu malikhutiñ. ²⁴ Tavrakṇatchiaq anuqłiǵruaǵuǵniqsuq narvaqpak qaiqpaich immautruǵnialiqługu umiaq, aglaan Jesus siñiktuaǵniqsuq. ²⁵ Maliguaqtañ utlakługu iqiısaǵniǵaat nipli-qlhutiñ, “Ataniiq, anniqsuqtigut piyaqquaqsiругut.” ²⁶ Aglaan nipliutiniǵai, “Ukpiqsriłłikiññaqpat! Suvaata iqsivisi?” Makitnami iñiqtiǵniǵik anuǵilu qaiqpaiłlu, aasiñ quunniǵuǵniqsuq. ²⁷ Maliguaqtañ quviǵusukhutiñ uqagñiq-sut, “Qanusiuniqpa una aṇun anuǵimunniñ qaiłiqpauratlu kamagivatruñ?”

Jesus Mamititchiruq Malǵuñnik Aṇutik Irrusiqluqaqtuak

²⁸ Jesus tikitman iǵłuanun narvaqpaum nunañanun Gadarenes, malǵuk aṇutik irrusiqluıllak nuyuaǵnallapiaqtuak agǵiqhutik iłuviǵniñ paǵniǵaak, kia-unniñ iñuum qaañiłguisak apqutmi. ²⁹ Iǵıalanıqsuk, “Suniaqpiǵıguk? Agǵiqpich nagliksaatitchaqtuaqhunuk sivuani pivıksram?” ³⁰ Kuniaqǵ-nıqsuq iñugiallapiaqtuanik niǵıruanik uṇasipiañitchuami. ³¹ Irrusiqluich

inijqsruaǵnıǵaat Jesus, “Aninniaǵuptıgıt tuyuǵısıgıt tamatkunıǵa kunianun.” ³² Jesus-ǵum nipliutinıǵai, “Aullaǵıchi!” Aasııń anıkamıǵ malǵuǵnıń aǵutıǵnıń isıǵnıqsut munaqsranun kunianun. Iluqatıǵ kuniat paǵalıǵnıqsut tuǵaanun narvaqpaum, naparaqhutıǵ qutailakun ipnakun aasııń ipliplutıǵ. ³³ Qaunaksrıuat kunianik pigruǵnıqsut nunaaaqqımın. Tarani uqautıǵınıǵaat iluqaan qanuqtılaanǵa aǵutık irrusıqıullak. ³⁴ Iluqatıǵ nunaaaqqım inıuıń paǵnıǵaat Jesus. Tautukamıtrıǵ inıqtıǵnıǵaat unitquplugu nunaaaqqıqtıǵ.

Jesus Mamititchıruq Aǵutmik Aulatlaıtchuamık

9 ¹ Jesus ikıpluni umiamun ikaǵnıqsuq aasıi tikitluni nunaaaqqımınun. ² Ilanıch inıuıch tikiutrıńıqsut aulatlaıtchuamık nalaruamık ikıvǵanı. Jesus-ǵum tautukamıuǵ ukpiqsrıǵhat nipliǵnıqsuq aulatlaıtchuamun, “Ilau-raamaan, quvıatchauǵıǵıń. Killuqsautitin natqıgutıkkaurut.” ³ Ilanıch agla-lıqirit uqǵnıqsut inmıknun, “Una inıuk uqǵnıqıuktǵnıqsuq.” ⁴ Jesus ilisi-maplugıch isummatıǵnıch nipliǵnıqsuq, “Suvaata isumavisi pigıitchuamık? ⁵ Nallıaknık qǵanatlukpa niplıqsuni, ‘Killuqsautitin natqıgutıkkaurut,’ naa-gaqaa niplıqsuni, ‘Makıllutin pisuǵıń?’ ⁶ Ilıtchuǵıtquǵıpsı Iǵnıǵanık Inıuum aǵalatchısqıqtılaanık nunamı natqıgutrıtlaruamık killuqsautınık.” Tavraa-sııń nipliǵnıqsuq aulallaitchuamun, “Makıllutin tıgulugıch ikıvǵatın agǵııń.” ⁷ Aǵun makıtluni aıńıqsuq. ⁸ Inıugayaat qıńıqtuat taavrumıǵa quvıǵutchaı-nıqsut, aasııń kamaksruǵnıǵaat Agaayyun qaıtchıruaq taatnatchımık aǵala-tchıǵmık inıuǵnun.

Jesus-ǵum Tuǵluga Matthew

⁹ Jesus aullaqamı tavrakıǵa tautuǵnıǵaa aǵun atilik Matthew-mık aqıppıruaq tax-sılıqıvıǵmı nipliutiplugasıi, “Malıǵna.” Matthew-m makıtluni malıǵnı-gaa. ¹⁰ Jesus nıǵıńıaqtıtlugu Matthew-m tupqanı inıuǵıaktuat tax-sılıqirit sulı killulıqirit isıqhutıǵ nıǵıqasıǵnıǵaıch Jesus-ǵum malıǵuaqtaińılu. ¹¹ Pharisee-ǵuruat tautukamıtrıǵ taamna apıqsruǵnıǵaıch malıǵuaqtai, “Suvaata ilısaıtrıksı nıǵıńıaqtatıu tax-sılıqırını sulı killulıqırını?” ¹² Jesus-ǵum tusaakamıuǵ Pharisee-ǵuruat apıqsruataat nipliǵnıqsuq, “Tamatkua surrıutıhuat inuqsratlaı-tchut taaktımık, aglaan tamatkua atnıǵnaqtuat. ¹³ Kı, ilıtchaqsıuǵata taavruma uqalhan qanuutautılaanık, ‘Kımmutıǵıtlukkıǵa naglıktaq uumakıǵa tunılıaq-tuǵıǵmıń.’ Agǵıńıtchuǵa tuǵlugaıǵlugıch nalaunıaruat, aglaan killulıqirit.”

Apıqsruun Uısaıraaǵıkun

¹⁴ Malıǵuaqtaiń John-ǵum utlanıǵaıt Jesus aasıi apıqsruǵlugu, “Suvaata uvagut Pharisee-ǵuruatlu uısaıraaǵıǵıvısa aasıılı malıǵuaqtıtın taatnatun pıńǵıtmıpkalugıch?” ¹⁵ Jesus-ǵum kıunıǵai, “Ilauraanı ilaqtanıǵnıaqtuam aliannıutlaıtchut ilaan nayuqataulhani ilıńıtıı. Aglaan katchuutınıaqtuam unıtchıvıksraıa tikińńıaqtuq. Tavralı aullaanıkpan ilauraanı aliannıuǵısırut uısaıraaǵutıǵ. ¹⁶ Inıuk ilaqtutılaitchuq nutaamık ilıqıńmık atnugaalunmun, atakkıi ilaǵutauruıq alıutınıaqtuq utuqqaqtuamıń atnugaamıń aasııń allaq aglıtlukhuni. ¹⁷ Naagaqaa inıuıch kuvırılaitchut nutaamık misuqqumık puuǵ-ruanun. Taatnagaluamıkpata puuǵruat qaǵnıaqtut aasııń misuǵuq kuvıluni sulı puunıch suksraunıǵıutıǵ. Aglaan kuvıraǵıǵaat nutaq misuǵuq nutaa-mun puumun. Iluqatıkı puuǵlu misuǵuǵlu pııńıńıtchumuuk.”

Jairus-ḡum Pania suli Aḡnaq Aksiqñiktuaq Jesus-ḡum Atnuḡaananik

¹⁸ Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtim Jew-ḡuruat katraḡviata tikiñ-ñiqsuq sitquqhuni sivuḡaanun Jesus nipliqhuni, “Paniga amma tuquqammisuuq. Maligluḡa aksigiḡuḡ argaḡnik iñuuluniasiiñ.” ¹⁹ Jesus-ḡum makitluni maliq-ñigaa piqatigiplugich maliguaqtini. ²⁰ Maliktitlugu aḡnam aunaqsruguitlaiq-suam qulit malḡuḡni ukiuni tikiññigaa tunuanun Jesus-ḡum, aksikḡuguasiiñ atnuḡaanan akuagun ²¹ isumapluni iḡmiñun, “Aksillagukkaluaḡiga quppigaaḡa mamilluḡaasiiñ.” ²² Jesus-ḡum kiḡiaqami qiqñiqñigaa aḡnaq nipliutipluguasiiñ, “Aḡnaaq, quviatchauḡigiiñ. Ukpisrifiḡpich iḡuqsiḡkaḡaatin.” Tavrakḡatchiaq aḡnaq iḡuqsiḡkaunisuq. ²³ Jesus-ḡum tikitñami sivulliuqtim tupqanun tau-tuḡniḡai supluaqtuḡnanik atuqtuuraqtit iḡugayaatlu kiḡuvḡuruat. ²⁴ Nipliḡ-ñiqsuq, “Annisitchi. Niviaḡsiḡruk tuquḡanitchuq. Siñiktuaḡsiḡaqtuq.” Aglaan iñuich mitautiḡniḡaat Jesus. ²⁵ Iḡugayaat anianikmata, Jesus isiḡnisuuq niviaḡ-siḡruum inaanun. Tigupmaniasiiñ argaḡmiguḡ niviaḡsiḡruk makinnisuq. ²⁶ Iñuich siaminnigaaḡ tusaayugaallautaq taavrumuuna nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruq Malḡuḡnik Iññuḡnik Ayaḡaruḡnik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakḡa malḡuk ayaḡaruḡak aḡutik maliqñigaaḡ kap-paiḡaplutik, “Nagliḡillanḡiaḡtiguk, iḡñiqikkanaḡtiin David-ḡum.” ²⁸ Jesus isiḡman tupiḡmun ayaḡaruḡak utlanḡigaaḡ. Aasiiñ Jesus-ḡum apiḡsrugñiḡ-ḡik, “Ukpigivitku uvamnun taamna savaḡitlatilaḡaḡ?” Taapkuak kiuniḡaak, “Aa, Ataniiq.” ²⁹ Jesus-ḡum aksiqñiqiḡ iriḡikkun nipliutiplugik, “Ukpigipluḡa taatnaqhutik qiqñitlasitḡisutik.” ³⁰ Taapkuak aḡutik qiqñitlasitḡiqñiqsuk. Jesus-ḡum alḡaḡsrullapiḡniḡiq uqaḡuḡitḡugik kisumununniiñ taavrumiḡa, ³¹ aglaan aullaqamik siaminnigaaḡ tusaayugaallautaq Jesus-kun nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruq Aḡutmik Uqatlaitchuamik

³² Taapkuak aniaḡsipmiuḡlu. Aḡun irrusiqḡulik uqatlaiḡaaḡ Jesus-muutik-kaunisuq. ³³ Irrusiqḡuk anitmagu uqatlaiḡaaḡ aḡun uqaḡsqñiqsuq, iḡugayaat quviḡusukhutiḡ nipliḡñiqsut, “Qaḡaunniiñ tautuksimaiññiqsugut atriḡanik uuma Israel-mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-ḡuruat nipliḡñiqsut, “Anitchiraqtut irru-siqḡuḡnik atuḡluḡa sanḡia aḡalataata irrusiqḡuich.”

Jesus-ḡum Iḡunḡuksrifiḡa

³⁵ Aasiiñ Jesus kukiḡuḡnisuuq nunaqqipayaanu nunaqqiuraniiḡ, iḡisaut-riḡluni Jew-ḡuruat katraḡviḡitñi quliaḡtuḡaḡiplugulu tusaayugaallautaq Agaa-yyutim aḡaayugaḡtaagan suli mamititluguḡ qanusipayaanik atniḡḡautiḡilḡu naḡirrutilḡilḡu. ³⁶ Tautukamigich iḡugayaat iḡunḡutchanḡiqsuq, atakkii iḡui-ḡluqhutiḡ qanuḡsasiuḡhutiḡlu atriḡluḡu ipnaiḡ qaunaksraiḡaaḡ. ³⁷ Jesus-ḡum uqautiniḡai maliguaqtini, “Katittaksraq iḡumun iḡugiakkaluaḡtuq, aglaan savaktit ikit tut.” ³⁸ Iḡiqsruqsuḡ aḡaayugaḡa katitchivium tuyuḡaḡulugu savaktinik katitchiviḡmun.”

Jesus Piksraqtuq Qulit Malḡuḡnik Uqqiraqtinik

10 ¹ Jesus-ḡum iḡmiñuḡuniḡai qulit malḡuk maliguaqtini, aasiiñ sanḡik-sriññigai anitchitḡasiḡplugich irrusiqḡuḡnik suli iḡuqsiḡkaitḡasiḡplugich

qanusipaya anik nanjirrutiliqnik. ²Uvva ukua qulit malguk uqqiraqtaiñ atinjich: Sivulliq Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu igñak Zebedee-m, ³Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu igñiña Alphaeus-ñum, sulit Thaddaeus, ⁴Simon-lu ilañata Zealot-kuaqtuat, sulit Judas Iscariot aatchuutigitniktuaq Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-ñum Aullaqtitkai Qulit Malguich Maliguaqtini

⁵Taapkua qulit malguk Jesus-ñum tuyuginigai algasruqlugich itnaqhuni, “Aullağniaqasi Jew-ñunitchuanun naagaqaa isigñiaqasi nunaqqipayaanjitñun Samaria-gmiut. ⁶Aglaan aullaħhiñagitchi inuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummirutatun ipnaisun. ⁷Aasiñ iglauħapsitñi quliaqtuağiyumagiksi, ‘Agaayyun aňalatchiħhiñağtuquq inuñnik nutaakun.’ ⁸Iħuagsipkaiłusi atniğ-ñagtuani, anipkaqtillugich tuquruat, mamititchilusi auyugaqtualgitñik, anittağlugich irrusiqluich, sulit aatchuutigiyumagiksi akuqtuağikkaqsi akii-laaglugu. ⁹Maniligağniaqasi kaviqsaamiglu qatiqtaamiglu unniiñ kanñuya-miglu. ¹⁰Puukataiłağusi aullağupsi, quppigaatqiutaiłağusiłu, sulit alugutit-qiutaiłağusi, naagaqaa ayauppiñiłağusi, atakkii savakti piquqtitaksrauruq inuğikkañanik. ¹¹Nunaqqimupayağupsi naagaqaa nunaqqiuramun pakak-kumausi inuñmik tukkiyumaruamik, aasiñ tukkuummilusi tupqani aullağ-niaħapsitñunaglaan. ¹²Tukkuummigupsi taavrumani tupiğmi nipliğumuusi, ‘Agaayyutim iħuagqutillañniagumagaasi.’ ¹³Iñuich taapkua pağlakpasi tut-qiutiqağniaqtut. Aglaan pağlanjipasi tutqiutiqağumiñaitchut. ¹⁴Kisupayaam akuqtunjitpasi naagaqaa naalağnisunjitpatigik uqauttutisi, ipsuktuqsiñuq apyuq isigapsitñiñ aniñiağupsi tupiğmiñ naagaqaa nunaqqimiñ. ¹⁵Iłumun uqauti-gipsi, qağanatluñniaqtuq inuiñi Sodom-ñum Gomorrah-ñumlu Atanniivium uvlunani taapkunakña inuiñiñ tukkuliñjitchuamiñ ilipsitñik nunaqqiatni.

Nagliksaagtirrutiksrautit

¹⁶“Tuyuginiağipsi ipnaisun akunəatnun amaaqtut. Taatnamik puqikku-mausi nimigiātun sulit suqlukkatatlaitchuatun tiñmiağruuratun. ¹⁷Qaunagi-lugich inuich, atakkii uqaqsiittaagvinñmuutigisigaasi ipiqaqtuğlusi Jew-ñuruat katrağvinjitiñi. ¹⁸Sulit pisigilunə tikiutrauniaqtusi sivuəaatnun kavanaauruat umialgiłlu. Piviksraqağisirusi ilisimaraulusi ilinjitñun sulit Jew-ñunitchua-nun. ¹⁹Aglaan tigurağupsi isumaalunñiaqasi qanuq naagaqaa sumik uqağ-niaqtilaapsitñik, atakkii tavrağuppan qaitchikkauniaqtusi uqaksrapsitñik. ²⁰Atakkii ilipsi uqağumiñaitchusi, aglaan Irrusiña Aapapsi uqağisuruq ilip-sigun. ²¹Aniqatim aatchutugisigaa aniqatni tuqquatautqulugu, sulit aapam pigisipmigaa taatnatun qitunəaurani; ililgaat akikəaqtuipmiñiqsut aňayu-qaagmiknik aasiñ aňayuqaatij tuqquutillugich. ²²Inupayaam uumigiliuti-gisigaasi piquutigilunə, aglaan makitaruaq payaəağuni isuanun anniqsuk-kağisuruq. ²³Piyuaqsiğupsi uumani nunaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaqqimun. Iłumun uqautigipsi naatchitlasigaluaqasi savaapsitñik nunaq-qipayaanjitni Israel-ñum Iğniña Inuum agğigisuruq. ²⁴Maliguaqti kamanatlut-laitchuq ilisautrimiñiñ, naagaqaa savakti aňayuqağmiñiñ. ²⁵Iñuich uumi-gisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkañə, sulit taatnatuntuuq savakti aňayuqañatun. Inuich tuqlirağniqpatruñ aňayuqañə

tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maanaasu tuqliraǵniaǵaich taavrumiǵa atıǵmik.

Sivuǵaginasigik İnuich

²⁶ “İqsiginiaqnasigik İnuich. Supayaaq matuqaqtuq sagvikkaugisiruq, sulı nalunaqtuapayaaq ilıtuǵıpkakkaugisiruq. ²⁷ Uqautigikkaga ilipsitñun taagmi uqautigiyumagiksi qaumami. Sulı İnuich isivruutigikkañat siuttapsitñun qulıaq-tuaǵiyumagiksi tupqich qaanatniñ. ²⁸ Sulı İqsiginiaqnagich İnuich tuqqutchıraǵaqtuat timimik, aglaan tuqqutchumiñaitkaat İnuusiq; sivuǵagıñhiñaqsiuñ taamna piyaqquıtıaruq iluqaaknik İnuutchimiglu timimiglu anasiññuqsagvıñmi. ²⁹ Uvva malǵuk tıñmiurak tunitıaitpak atautchimun nallıǵıluğik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi naluñaan. ³⁰ Agaayyu-tim ilisimagai iluqaisa nutchasi nıaqupsitñi sulı qanutun İnuigiaktılaañat. ³¹ Taatnagusi sivuǵanasi, akisuruarutluktusi tamatkunakñı tıñmiuraǵayaaniñ.

Uqaǵıthalu Piiıaǵıthalu Christ-mik

³² “Taatanamik kisupayaaq nalupqinaıqhuni uqaqpan sivuǵaatni İnuich piginiłuni uvamnun, ilaa nalupqinaıǵılu uqaǵıgisipmıgıga sivuǵaani Aapaa qılañmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piiıaǵıkpaña İnuñnun piiıaǵıgisipmıgıga Aapaanun qılañmiittuamun.

Jesus Aggiutrıruq Avıktuiǵıgmik

³⁴ “İsumaniaqasi agǵıñılunı tikiutıyaǵılu tutqıun nunamun aglaan savıpkak. Agǵıñıchuñı İnuich pıqatigiıksıyaǵıluğich aglaan atıñıquplugich.

³⁵ Atakkıi pıqutıgilunı ıǵñıgıruat akıñqatuitılasıplugich aapamıknik, paniuruat aakamıknıglu, ukuaruruat aakarumıknıglu.

³⁶ İnuum tupıqatıñı uumıgirıgisıgai.

Micah 7:6

³⁷ “İnuum pıqpagitlukkumiun aapanı naagaqaa aakani uvamniñ malıǵuaqtaulguymıñaitchuq uvamni, sulı İnuum pıqpagitlukkumiun ıǵñıgıkkani naagaqaa panıgıkkani uvamniñ malıǵuaqtıgıñıtkıga. ³⁸ Sulı İnuum akıgıgı-tıñıtkumiun sannıǵutani malıǵıluñı malıǵuaqtıgıñıtkıga. ³⁹ İnuum tigummiñıaqtuam İnuuıǵımiñik tammaıgisıgaa ilumutuuruuq İnuuıǵı; aasıñ İnuum tammaıgumiun İnuuıǵı pıqutıgilunı pıññaktaagıgisıgaa.

Akılıusiaksrat

⁴⁰ “İnuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmıgañı, sulı kisupayaaq akuqtıuruuq uvamnik akuqtullapiaqmıgaa tuyugırıga. ⁴¹ Kiña İnuuk akuqtıuruuq sivunıksrı-qirimik pisıgıplugu sivunıksrıqıraupluni akuqtıugısuruq sivunıksrıqirit akıññaktaaksrañatıtun, sulı İnuuk akuqtıuruuq nalaunǵaruamik İnuñmik pisıgıplugu nalaunǵaruauñı İnuum akuqtıugısuruq nalaunǵaruauñı İnuum akılıusi-añatun. ⁴² Sulı kisupayaaq aatıhuıruuq atautchimunniñ makua kamanaiññıqsrauruat malıǵuaqtıma nıǵlıñıaqtuamik imıǵmik qallutmun pisıgilugu malıǵuaqtıauñı, ilumun uqautıgıpsı, tammaıyumiñaiıllapiaǵaa akılıusiaksrani.”

11 ¹ Jesus naatchianikami ilısautriǵımiñik qulıt malǵuk malıǵuaqtımiñik aullañıqsuq tavrakñı ilısautrıtyaqhuni sulı qulıaqtuagıaqhuni nunaqqıñıtñun Galılee-m.

John Paptaaqitichiri Tuyuqaqtuq Malġuṇnik Maliguaqtinik

² John tusaakami isiqtauligmiñi qanuq Christ, anniqsuqti aqisruutau-ruaq, savaaqaqtilaṇanik, tuyuġinigik malġuk maliguaqtinik ³ apiqsruġia-quplugu Jesus, “Taimñaovich John-ḡum uqautigikkaṇa agġiġiṇiaṇiplugu? Naaga niġiunṇiaqpisa atlamik?” ⁴ Jesus-ḡum kiuniġik, “Utigusik uqautigit-yakku John-mun tusaakkaqsik suli qinikkaqsik. ⁵ Ayaṇṇaruat qinittasipluṭiṇ, pisutlaitchuatu pisutlasipluṭiṇ, auyugaqtualġillu mamitikkaupluṭiṇ, tusaat-laitchuat tusaatlasipluṭiṇ, tuṇṇaruat anjipkaqtuġich, suli tusaayugaallau-taq quliaqtuṇuṇpluni ilaippaṇun. ⁶ Quvianamiuruq iṇuk qapiqtanitchuaq pisigiluṇa.”

⁷ John-ḡum maliguaqtik aullaqsipmaknik Jesus uqaqsiniṇsuq iṇuga-yaanun John-kun, “Sumik qiniġiaqpisi iṇuilaami nunami, ivigaamik aṇala-taakkaṇanik anuġim? ⁸ Sumikmi qiniġiaṇniqpisi? Iṇuḡmik atnuġaaqaqtuq akisuranik? Naagga, tamatkua atuqtuq akisuranik atnuġaanik iṇuuniaq-tuṇurut umialġum tupiqaṇani. ⁹ Taitṇiṇitpan sumikmi qiniġiaqpisi? Sivu-niksriqirimik? Aa, John qinikkaqsi pitluktug sivuniksriqirimiñ. ¹⁰ Uvvauna aglausimaruaq John-kun,

‘Ataṇii, tuyuġisigiga uqquiraqtiga sivupni.

Itqanaiaṇisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

¹¹ Ilumutuuruamik uqaqtuṇa ilipsitṇun, John Paptaaqitichiri kamanatluktug iṇuṇiñ aniruanin nunami uvuṇanunaglaan. Aglaan iṇupayaaq kamanaiñ-ṇiqsauruaq ukunakṇa Agaayyutim aṇalatanin kamanatluktug John-miñ.

¹² John Paptaaqitichiri sagviqman Agaayyun aullaṇiṇiṇsuq aṇalataḡmiñik iṇuṇnik, aglaan iṇuich saqlaktuat aippaavak akilliliqsuiṇisut uvuṇanuna-glaan. ¹³ Atakkii sivuniksriqipayaat suli Moses-ḡum maligutaksraṇiñ uqa-ḡigaat John-ḡum agġiṇiaṇhanunaglaan. ¹⁴ Ukpigisukkupsuṇ sivuniksriqirit uqaḡikkaṇat ukpigiṇiaḡiksi John Elijah-ḡutilaṇanik agġisagumaruaq.

¹⁵ Kiña iṇuk siutiaqtuq tusaali.

¹⁶ “Sumik atriqaqpat makua iṇuuruat pakma? Ittu ililgaatun aquppiṇuṭiṇ tuniriṇiaqtuṇat katimmaviṇiñ suli tuqḡiraupluṭiṇ avatmun,

¹⁷ ‘Atuqtuurautigaluaḡipsi aglaan agġiṇitṇusi.’

‘Atuqhutali kinuvguutinik aglaan qianitchusi.’

¹⁸ John agġiqami niġitlaiṇiṇsuq imiḡluniṇu, naagasuli iṇuich uqaqtut irrusiq-ḡuqaḡniplugu. ¹⁹ Iḡniṇa Iṇuum agġiqami niġitṇapluni imitṇapluniṇu atlatitun, aglaan uqautiginiḡaat itna, ‘Marra niġḡisuruq imiqtuṭilu, ilauraaginiḡaat tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayyutim puqiutaa ilitchuḡipkautauruq ilumu-tuuplugu savaaṇaḡun.”

Ukpigitchuat Nunaaqgich Iṇaṇatni

²⁰ Aasiñ Jesus-ḡum iṇiqtiṇiaṇiḡai iṇuich nunaaqḡiñ savaaḡagvigitlukkani quvinaqtuanik atakkii isummitqinimata. ²¹ “Nakḡuṇ Chorazin-naḡmisi! Nakḡuṇ Bethsaida-ḡmisi! Savaaḡagaluqtuṇa iṇugiaktuanik quvinaqtua-nik akunnapsitni. Makua quvinaqtuat qinikkasi savaaḡuniqpata inilḡaa-nimma Tyre-miṇu Sidon-miṇu iṇuich taimani isummitqianikkayaqtut miis-suḡnik atnuḡaaḡutiṇ suli aḡramun aquvillutiṇ qiniḡtitlugu taavrumuuna mumiḡitiṇ killuqsautmikniñ. ²² Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium

Agaayyutim Piksraqtaanguruaq Savaktaa

¹⁵ Jesus ilisimapluni sumik sivunniuqtilaangatnik, aullagñiqsuq tavrakña. Iñugiaktuat iñuich maliñnigaat. Jesus-ñum iñuagsiragagnigai iluqaisa atnigñaktuat. ¹⁶ Jesus-ñum iñiqtiñnigai iñuich uqağitquñitluni. ¹⁷ Taamna immiqsaqlugu uqautamaruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah, itnaqhuni,

¹⁸ “Uvvauna savaktiga piksraqtaagikkaga!

Ilaanguruq piqpagikkağa suli ilaagun quyalikkaupluna.

Iligisigiga irrusillautaga ilaanun,

suli quliaqtuagigisigaa iñupayaanun

qanuq atanniiksrağa iñupayaanik atisilugich.

¹⁹ Uqaalatlaitchuq igialaluni.

Kia-unniñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

²⁰ Piyaquğñianjtkai sayaitchuut iñuich ittuat pigittuatun ivikpaktun

naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiganatun

atanniiksragmiñunaglaan iñupayaanik nalaunjaluni atisiluni.

²¹ Suli ilaan atqagun nunaaqqipayaat niğiugaqagisirut.” *Isaiah 42:1-4*

Jesus-lu Beelzebul-lu

²² Iñuich Jesus-muutinigaat aņun irrusiqłulik ayaņaruaglu uqatlatichuaqlu. Jesus-ñum iñuagsiñigaa. Tavralli taamna aņun uqatlasiruaq qinitt-lasipluni. ²³ Iluqatin iñuich quvigutchañniqsut uqaqhutin, “Kiņuviağñitkaluagñiqpauņ una David-ñum?” ²⁴ Aglaan Pharisee-ņuruat tusaakamitruņ uqağniqsut, “Jesus anitchiragaiñiqsuq irrusiqłunni iñuñni atufugu saņña Beelzebul-ñum aņalataata irrusiqłuich.” ²⁵ Jesus-ñum ilisimaplugich sumik isummatilaangatnik uqautiniğai, “Iñuich atanguvimiguuq akikņautirut avatmun; ataniğliasiiñ taavrumani suksraungigñiaqtuq iñugikkani avgumakpata. Nunaaqqipayaat naagaqaa tupiqatigiich avikamiņ makitatlaitchut.

²⁶ Taatnatuntuuq tuunğaq irrusiqłunni avgumagumiņ akikņautilituņ avatmun atanguvia isukliñiaqtuq. ²⁷ Aasiñ anittağupkich irrusiqłuich Beelzebul-kun, kisukunli iñugikkapsi anittağuvativig irrusiqłuich? Taatnamik atanniqsuqtiginiğisi. ²⁸ Aglaan Irrutchiagun Agaayyutim anittaiguma irrusiqłunni, nalupqinaitchuq Agaayyutim aņalatchianiktilaana iñuñnik akunnapsitñi.

²⁹ Kiñapayaaq isiguktuaq saņņiruam iñuum tupqanun tigliguguni, qiliqsruqqaaglugu saņņiruaq iñuk tiglikkisiruaq suuraniiñ. ³⁰ Iñuk piqataunitchuaq uvamni akikņautiruaq uvamnun, suli iñuk katitchiqataunitchuaq siamitchiñiaqtuq. ³¹ Taatnaqhusi uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitlagai iñuich killuqsautipayaanich itağitqikkumiñiağlugich uqağniqluktapayaanich. Aglaan uqağniqluktuaq akikņaqługu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq sumiunniñ. ³² Kiñapayaaq uqaqtuaq pigiitchuamik akikņaqługu Iğñiņa Iñuum natqigutikkaugisiruaq, aglaan kiñapayaaq uqaqtuaq pigiitchuamik akikņaqługu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq pakmapak suli taimuņa.

Napaaqtuq Asianiļu

³³ “Napaaqtuq ilitchuğinaqtuq asianigun. Napaaqtuğiksuaq asirriļlautağaqtuq aasiñ napaaqtuğiitchuaq asirripluni asiğiitchuanik. ³⁴ Ilipsi tuqunalgich

nimigiati! Uqatlaithusi nakuuruanik atakkii pigiitchuanuplusi. Qangaum uqagiragigaa taatnasiq ittuaq uummatmi. ³⁵ Inñallautaq piqagaqtuq nakuu-ruamik uummatmiñi aasiñ uqallautat aniragaqhutiñ uummatmiñi, aasiili pigiitchuaq iñuk uummatigmiutaqatquq killuḡmik uqaqhuniiasiñ nakuuñtchuanik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluani atanniivum iñuich pasirauniaqtut uqagii-llapayaagmiktigun uqautigikkagmikkun. ³⁷ Atakkii uqagikkapsigun nalaun-ḡasripkakkauiaqtusi, sulii uqagikkapsigun suksraunḡisauḡisirusi.”

Iñuich Jesus Savaqugaat Quviqnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilanjisa Pharisee-ɲuruaɗ suli ilanjich aglaliqirit uqaɗniqsut Jesus-mun, “Ilisautrii, qiɗiɗuktugut quvinqaqtuamik savaamik nalupqinaigutaup-lugu kisuutillaqnik.” ³⁹ Jesus-ɲum kiuniɗai, “Makua iɗuich pigiitchuatlu sayunaruatlu qiɗiɗuktut quvinqaqtuanik savaanik nalupqinaigutaugich, aglaan qiɗiɗumiɗaitɗutin taatnatchimik. Qiɗiɗiɗiɗaɗisigaat quvinqaqtuag savaaq atupmatun Jonah-mun sivuniksriqirimun. ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraaɗni inniqsuq piɗasuni uvluniɗu unnuaniɗu. Taatnatuntuuq Iɗiɗiɗa Iɗuum iluviɗmiitkisipmiuq piɗasuni uvluniɗu unnuaniɗu. ⁴¹ Atanniivium uvluni iɗuɗisa Nineveh-m patchisiginiagaasi iɗuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutij killuqsautmikniɗ Jonah-m quliaqtuagutipmatin. Atanji, iɗuk maaniittuq kamanatluktuag Jonah-miɗ. ⁴² Atanniivium uvluni atangum agnam patchisiginiagaasi iɗuuruasi pakmapak, atakkii aggiqhuni uɗallam tuɗaaniɗ uɗasiksuamiɗ naalaɗnityaɗugu Solomon-ɲum puqiksi-laɗa. Atanji, iɗuk maaniittuq kamanatluktuag Solomon-miɗ.

Irrusiqłuk Utigtuq

⁴³ “Irrusiqluk anipman inuṣṣmiñ kukiḷuqaqtuq paliqsaakun nunakun pakak-huni inīqtuṣiqsiagviksraḡmiñik, aasiñ paqingitḷugu. ⁴⁴ Inṣmiñun uqaḡaqniqsuq, ‘Utiḡḷaṣa tupiḡmun annivigikkamniñ.’ Aasiñ utiqami paqillaḡniḡaa imailaaq inigisimakkani salikuqtaatchiaq suli inillaktullautaqtaq. ⁴⁵ Anipluni aggiutriraqniqsuq tallimat malḡuṣṣnik atlanik irrusiqluṣṣnik pigiitḷuktuanik inṣmiñiñ. Aasiñ isiqhutiḡ inuṣṣniagaqsiraḡniqsut tavrani. Aqullia taavruma inuṣṣ pigiitḷuksiraqtuq sivḷḷiḡmiñ inuṣṣiaḡmiñiñ. Taatnatuntuuq itkisirūq killuliqirini inuṣṣiaqtuat pakmapak.”

Aakaanalu Aniqatailu Jesus-um

⁴⁶ Jesus-ḡum uqaqtitlugu iṅḡṅṅun aakaṅalu aniqatiṅiḷu qikaṅiqsut taqaani uqaqatigisukḷugu Jesus. ⁴⁷ Iṅuich iḷaṅata uqautiniḡaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatigisukhutin.” ⁴⁸ Jesus-ḡum kiuniḡaa taamna iṅuk uqautriṅi, “Kisuuva aakaga? Suli kisuuvat aniqatiutka?” ⁴⁹ Tik-kuaḷugich maliguaqtini nipliṅṅisug, “Qiniṅsigik, ukua aakagigitkalu aniqatiutkalu. ⁵⁰ Atakkii kiṅapaayaag savaaqaqtuaq piṣuḷhanik aapaa qilaṅmiittuam aniqatigigiga naagaqa aakagiḷugu.”

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

13 ¹Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupigmiñ, utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii. ²Iñugiallapiaqtuat iñuich katirvigini-
gaat avatlugu. Kiisaimma ikiniqquq umiamun aquvitluni, iñugayaqpaurat

makitaplutiŋ narvam siŋaani. ³ Aasiin Jesus-ŋum uqautiaqsiŋigai iŋugiak-tuanik atrikusautinik itnaqhuni, “Iŋugguuq nunaliqiri nautchiityaŋniqsuq. ⁴ Nautchirripkaqlugu nautchiaksrat ilaŋich katagaŋniqsut apqutmun, aasiin tiŋmiurat niŋiplugich. ⁵ Ilaŋitsuli katagaŋniqsut uyaŋauruamun nunamun nunaqapiaŋitchuamun, aasiin nauplutiŋ qilamik atakkii nunakitluni, ⁶ aasiin siqiŋiŋ nuipman pasiklugaich pannaqluŋniŋai atakkii kaŋiliviksraitlutiŋ. ⁷ Suli ilaŋich nautchiaksrat katagaŋniqsut akunŋatnun kakitlaŋnat, aasiin kakit-laŋnat naukamiŋ nagguviksraiŋiŋaich nautchiagaiksaat. ⁸ Aglaan ilaŋich katagaŋniqsut nunagiŋsuamun, aasiin nauriŋniqsut asianik iŋugiaksiplugich, ilaŋich atautchimiŋ tallimakipiaŋuttaaqhutiŋ naaga piŋasukipiaŋuttaaqhutiŋ naaga iŋuiŋnaq qulinuttaaqhutiŋ.” ⁹ Aasiin Jesus nipliŋniqsuq, “Kiŋa siutiaq-q-tuaq naalaŋniŋi.”

Sivuniŋat Atrikusautit

¹⁰ Ma liŋuaqtaŋi utlaklugu Jesus apiqsrugniŋaat, “Suvaata uqaqpich iŋuŋnun atrikusautitigun?” ¹¹ Jesus-ŋum kiuniŋai, “Ilipsitŋuŋhiŋaŋ Agaayyu-tim sagviŋiŋaŋa nalunaqtuaŋanik aŋaayuqautaan qilaum, aglaan makunuŋa iŋuŋnun sagvikkaunitchuq. ¹² Atakkii iŋuk piqaqtuaq akuqtullaagiŋisuruq, aglaan taavruma piqaŋitchuam anniagiŋaŋa mikiruuraqunniŋi pigikkani. ¹³ Una pisigiplugu uqaqtuŋa iŋuŋnun atrikusautitigun:

Atakkii qiŋiŋaluaqhutiŋ ilisaqsritlaitchut

suli naalaŋniŋaluaqhutiŋ tusaatlaitchut aasiin kaŋiqsitlaitlutiŋ.

¹⁴ Aasiin makunuuna iŋuktigun immiumaniqsuq Isaiiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni,

‘Tusaagaluaŋupsi kaŋiqsiyumiŋaitchusi,

suli qiŋiŋumaagaluaŋupsi ilitchuqsiyumiŋaitchusi.

¹⁵ Atakkii makua iŋuich uummatiŋich pitchiŋiŋiŋniqsut, tusaasunŋitlutiŋ supayaamik, iritiŋlu siquplugich.

Utitiŋiŋitchut Agaayyutmun mamitiŋiksramiknun

atakkii qiŋitlaitlutiŋlu tusaatlaitlutiŋlu kaŋiqsitlaitlutiŋlu.’

Isaiiah 6:9-10

¹⁶ Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qiŋitlarut suli siutigikkasi tusaat-laplutiŋ. ¹⁷ Ilumun uqautigipsi, iŋugiaktuat sivuniksriqirit nalaunŋaruatlu Agaayyutim iŋuiŋ qiŋiŋukkaluagaat tamanna pakma qiŋikkaqsi aglaan qiŋi-ŋitkaat. Tusaasukkaluaŋaattuuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanŋitkaat.

Jesus-ŋum Kaŋiqsipaŋaŋa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹⁸ “Naalaŋniŋlaksiuŋ qanuutautilaŋa atrikusautim nautchirriqirikun.

¹⁹ Tamatkua tusraaruat uqaŋiŋmik aŋaayuqautaagun Agaayyutim kaŋiqsisu-ŋaqatiŋ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigii-tchuam aggiqihuni aattaŋigai nautchirriutauruat uummataatniŋ, suli piiguip-kaŋai tusaakkaŋatnik. ²⁰ Aasiili akuqtuiruat uqaŋiŋmik quviasuutigiŋplugu tusaapqauraqamitruŋ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik uyaŋaulamun nunamun. ²¹ Aglaan kaŋiliviksraitman akuniutlaitchuq. Tavra iŋuŋliuŋiq piyuqaŋsiuŋiŋlu tikitmata iŋuich taapkua qilamik qapiqtiŋaqtut. ²² Suli nau-tchiaksrat kataktuat akunŋatnun kakitlaŋnat atrigigaat iŋuk tusaaruq uqa-ŋiŋmik, aglaan isumaaluutit iŋuuniaŋikun kinniŋiŋniŋaŋgutitlu umialgutitigun

suqutiginigigagaat uqaliq taimmaasiin naurisunaqani asianik. ²³ Aglaan iñuk akuqtuiruaq nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakhutiñ nuna-giksuumun atriqaqtuq iñuktun tusaaruatun uqaliqmik kanjisiplugu. Ilaa naurisuuruq asianik, ilañich tallimakipiatun, ilañich pinjasukipiatun, sulit atlat iñuiññaq qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksraǵiilatigun

²⁴ Jesus uqaǵniqsuq atlamiksuli atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiruutun mukkaaksraǵiksaanik nautchiiviniñun. ²⁵ Aglaan iñuich siñiktitlugich uumiksri aggiqhuni nautchiiniqsuq mukkaaksraǵiilanik akungatnun mukkaaksraǵiksaat aullaqhuniasiiñ. ²⁶ Naugaqspmata nautchiat mukkaaksraurat nuinjuraqmata mukkaaksraǵiilatuuq sagviginiñisut. ²⁷ Savaktit utlakamitruñ añaayuqaqtin apiqsruǵniǵaat, ‘Ataniiq, nautchiiniǵiptiǵiñ mukkaaksraǵiksaanik. Nakiñ makua mukkaaksraǵiilat nuivat?’ ²⁸ Qaukhiata kiuniǵai, ‘Uumiksrim savaǵigaa taamna.’ Savaktit apiqsruǵniǵaat, ‘Aullaquvisigut nutchugiaglugich mukkaaksraǵiilat?’ ²⁹ Tavra kiuniǵai, ‘Naaga, nutchuigupsi mukkaaksraǵiilanik taputriviaqtusi mukkaaksraǵiksaanik. ³⁰ Iluqatik naulik kipriviksramunaglaan, aasiiñ kipri-vik tikitpan uqautigisigitka kipirit sivulliulugu katitqulugich mukkaaksraǵiilat qiliqtaulaalugich ikipkaqsriuǵlugich, aglaan katillugich mukkaaksraǵiksaat siǵluamun.’”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³¹ Jesus-ñum uqautilgiñniǵai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim añaayuqautaa ittuq mustard-ñum nautchiaksraurañatun iñuum nautchiikkañatun nunautmiñi. ³² Mikiniqsraugaluñǵaǵmi nautchiaksrapayaaniñ naagatarra naukami aṇiniqsrauraqtuq nautchiapayaaniñ napaaqtuǵuqhuni. Aasiiñ tiñmiurañi siǵam aggiqamiñ ugluliñisut qisiqsiutiñitñun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

³³ Jesus-ñum uqautilgiñniǵai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq aǵnaq akutchipmatun puvlaksautmik mukkaaksramun iluturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ñum Uqaqtilaaja Atrikusautitigun

³⁴ Jesus-ñum uqaǵiniǵai iluqaisa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautailaaguni uqatlainiñisut. ³⁵ Tavra immiumanisut uqauttauruaq sivuniksriqirikun itnaqhuni,

“Atrikusautitigun uqaǵisiruñ ilinjitñun.

Uqautigisigitka sutigun iriqsimaruatigun nunam
aullaǵniñhaniñaglaan.”

Psalm 78:2

Jesus-ñum Kanjisiipkaǵaa Atrikusaun Mukkaaksraǵiilatigun

³⁶ Jesus-ñum aullaqtitqaaqṵgich iñuich isiǵniqsuq tupiǵmun. Maliǵuaqtai utlautiniqsut ilaanun itnaqhutiñ, “Kanjisiipkallaktigut atrikusaun mukkaaksraǵiilatigun nautchiiviniñi.” ³⁷ Jesus-ñum kiuniǵai, “Iñuk taamna nautchiiruuaq mukkaaksraǵiksaanik Iǵniǵigaa Iñuum. ³⁸ Nautchiivik nunauruq.

Mukkaaksragiksaat tamatkuanjurut qaitchuat inmiknik Agaayyutmun aqalatquplutiṇ, mukkaaksragiilatli tamatkuanjurut qaitlutiṇ inmiknik pigiitchuamun aqalatquplutiṇ. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniṇa mukkaaksragiilanik tuungauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiin kipirit isagulguplutiṇ. ⁴⁰ Atriḷugich mukkaaksragiilat katitauruat ikipkaqlugich ikniḡmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isuklitpan nuna. ⁴¹ Igñiṇan Inuum tuyugigisigai isaguligikkani aasiin katityaḡlugich ukunakṇa Agaayyutim aṇaayuqautmiñiñ killuqsaqusaagutipayaat suli inupayaat pigiiliqiruat. ⁴² Isagulgich igitkisigaich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani inuich qiaḡisirut suli tiriqulatchiḷugich kigutitiṇ. ⁴³ Nalaunṇaruatli qaumagisirut siqñiṇtun aṇaayuqautaani aapagikkagmiṇ. Kiña siutiqaqtuaq tusaali.

Atrikusaun Iriqsimaruakun Akisuruakun

⁴⁴ “Agaayyutim aṇaayuqautaa sagviqpan itkisiruq akisuruq iriqsimapmatun nautchiivini. Inuum paqitnamiṇ iritqikḷugu nautchiiviniṇ; inuk taamna quviatchakhuni tunirityaḡniqsuq sulliṇaurapayaagmiñik, aasiin tauqsigñigaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Suṇauraqpakun

⁴⁵ “Aasiisuli Agaayyutim aṇaayuqautaa sagviqpan itkisiruq tauqsigñiaqtitun pakaktuatun akisuruamik suṇauraqpagiksaamik. ⁴⁶ Paqitnami akisullapiaqtuamik suṇauraqpamik aipluni tunityaqlugich sulliṇaurapayaani tauqsiqlugu taamna akisullapiaqtuaq suṇauraqpagiksaaq.

Atrikusaun Kuvrakun

⁴⁷ “Aasiisuli Agaayyutim aṇaayuqautaa sagviqpan itkisiruq qaaqtuutitun niṇitauruatun taḡiumun aasiin qaaqhuni qanusipayaanik aqaluḡnik. ⁴⁸ Qaaḷallaanikamiṇ aqaluḡniaqtit nuqitlugu siṇaanun aquvitlutiṇ avguaqsiplugich aqaluich, nakuuruat iliplugich aqaluqagviniḡmun aasiin nakuunitchuat igitlugich. ⁴⁹ Itna itkisiruq isuklitpan nuna. Isagulgich avguityaḡisirut pigiitchuanik inuḡnik akunḡatniñ nalaunṇaruat inuich ⁵⁰ igitlugich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani inuich qiaḡisirut suli tiriqulatchiḷugich kigutitiṇ.”

Nutauruallu Utuqqauruallu Suḡalḡich

⁵¹ Jesus-ḡum apiqsrugñigai maliguaqtini, “Kaniqsisivisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kiuniḡaat, “Aa, kaniqsigivut.” ⁵² Aasiin Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Aḡla-liqipayaq ilisaaqqtuaq Agaayyutim aṇaayuqautaanik atriaqtuq tupqum inuanik sagviqsruiumik suuraḡmiñik nutauruanik naagaqaa utuqqauruanik tugvaqsiviniḡniñ.”

Nazareth-miut Ukpiginiṇitkaat Jesus

⁵³ Jesus-ḡum uqagñiaqamigich tamatkua atrikusautit aullaḡniqsuq tavrakṇa. ⁵⁴ Tikitḷuni inuḡuḡviniḡniñ ilisautiniḡai inuich katraḡviani. Inuich tusaaruat quviḡsukhutiṇ apiqsrutaqsiñiqsut avatmun, “Sumiñ una inuk piññakpa puqutmik suli saṇḡimik savaaqatlasipluni quvinaqtuanik? ⁵⁵ Uvvauna kaapintam taivruma iḡñiḡiniṇtpauṇ? Aakṇa taimña atiqanitpa Mary-mik? Aniḡatiginiṇtpagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, suli

Judas? ⁵⁶ Iluqatinqsuli nukatchianji iñuuniaqataunjiñniqpat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññagniqpa tamatkunija supayaanik?” ⁵⁷ Tavra atniummatiqagñiqsut Jesus-mik. Aglaan Jesus-ñum uqautiniğai, “Agaayyutim sivuniksrirqiraa kamagikkauraqtuq nanipayaaq aglaan kamagikkaunjitluni iñuguğvinqmñiñlu naagaqaa ilamiñlu.” ⁵⁸ Tavra Jesus savaaqanjiñniqsuq iñugiaktuanik quviq-naqtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriñitlutiñ ilaanik.

Tuqqutaulha John Paptaaqtitichirim

14 ¹ Taatnałhatni Herod, atanga Galilee-m, tusaaniqsuq uqqamik Jesus-kun, ² uqautiniğai savaktini, “Jesus una John Paptaaqtitichirauniqsuq añitqikhuni tuqułigmiñ. Taatnaqhuni savaaqatlanisquq quviqnaqtuanik.” ³ Sivuaniiemma Herod-ñum tigupkağniğaa John qiliqsruqlugu isiqtaupkaqlugu. Taatnaqtinnigaa pisigiplugu Herodias, aniqatmi Philip-ñum nuliña. ⁴ Atakkii John Paptaaqtitichirim akulaıqlugu uqautiniğaa Herod, “Malıgutaaksrakuağ-nangitchuq ilaqatiginiagupku aniqatvich nuliña.” ⁵ Herod-ñum tuqqutchuk-kaluağniğaa John, aglaan iqsiniqsuq iñuñnik atakkii ilinjisa isummatigiplugu John sivuniksrirqirauplugu. ⁶ Herod-ñum annivia tikitman, pania Herodias-ñum sayuğniqsuq sivuğaatni Herod-ñumlu tuyuğmianjiñlu quyalıllapiaqlugu. ⁷ Akiq-sruğniğaa nalupqinaıqlugu qaitchigisiñiplugu supayaamik injiqpan. ⁸ Niviaqsiaq pitchuksaakkaupluni aakamigun nipliğniqsuq, “Qaitchinğa niaquanik John Paptaaqtitichirim ilılgugu alluiyamun.” ⁹ Umialik aliatchağniqsuq, aglaan pisi-giplugu akiqsruutni sulı tamatkua niğiqatini tiliñniqsuq qaitquplugu niviaq-siam injiağikkana. ¹⁰ Herod tiliñniqsuq isiqsivinqmun niaquigiaquplugu John. ¹¹ Itqutiniğaat niaqua ilıplugu alluiyamun qaitluguasiñi niviaqsiamun, aasiılı taavruma aakamiñuutiplugu. ¹² John-ñum malıguaqtaiñ aggiqhutiñ piñiğaat timaa iluviqluguasiñi. Taatnaanikamiñ uqautityağniğaat Jesus.

Jesus Niğipkaiñiqsuq 5,000 Añutinik

¹³ Jesus tusaakami qanuqtilağanik John-ñum, aullağniqsuq umiakun quv-ğutiplugu iñuilaamun kisimi. Iñugayaat tusaakamiñ maliutiniğaat nunaaqqi-payaaniñ pisukkataqhutiñ. ¹⁴ Jesus tulakami tautukługich iñugayaaqpaurat ilunqutchağniqsuq. Mamitinnigai atniğñautiniğatniñ. ¹⁵ Unnuksraağataqman malıguaqtaiñ utlağniğaat uqautiplugu, “Unnuaguqtuq. Suviksraıllaq manna. Tuyuğikkich iñuich nunaaqqiuranun tauqsigiaqulugich niqiksramiknik.” ¹⁶ Jesus-ñum uqautiniğai, “Aullañitkumiñ suñitchut. Ilipsi niğipkaqsigik.” ¹⁷ Kiu-niğaat, “Piqaqtugut tallimałhiñanik qaqqianiglu malğunıglu aqalunınik.” ¹⁸ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uvuñautisigik uvamnun.” ¹⁹ Aasiñi tiliñniğai iñuga-yaat aquvitquplugich iviñnun. Tigukamigich taapkua tallimat qaqqiat malğuglu aqaluk aagługniqsuq qilañmun quyyatiplugich. Tavra Jesus-ñum avguqlugich qaqqiat qaiñniğai malıguaqtiminiñun aasiılı taapkua autaaqlugich iñugayaanun. ²⁰ Iluqatiñ iñugayaat niğiniqsut niğisuiqhutiñ. Niğinaiqmata malıguaqtit kati-tchiñiqsut ilakunjitniñ immigataqlugich qulit malğuk aguupmaich. ²¹ Taapkua niğiruāt 5,000-tuyunıaq inniqsut añutit, kisiqatigisunıaqnagich ağnat ilılgaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imğum Qaanagun

²² Jesus-ñum malıguaqtini ikipkaqtiginiğai umiaqpauramun ikaagıaquplu-gich igłuanun narvaqpaum aasiñi aipkaqlugich iñugayaat. ²³ Taatnaanikami

mayuǵniqsuq iǵǵimun agaayutyaqtuaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisiñuǵniqsuq. ²⁴ Tavra umiaqpauraq tikiñniqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniulǵniqsuq qailǵutiplugu atakkii anuǵim paǵǵaǵuutiplugulu. ²⁵ Aasiñ Jesus-ñum utlañniǵai malǵuaqtini uvluyasipman pisukhuni imǵum qaanagun. ²⁶ Malǵuaqtaiñ tautukamitruñ Jesus pisuktuaq imǵum qaanagun iqsitchañniqsut nipliqtutinj, “Aliuqtuaq marra!” Kappaiñaqasiñniqsut tatavrauplutinj. ²⁷ Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutiniǵai, “Quviatchauǵigitchi. Uvañauruñ. Iqsiñasi!” ²⁸ Peter-m kiuniǵaa, “Ataniiq, ilviupiǵuovich tiliñña utlaqulutin imǵum qaanagun.” ²⁹ Jesus-ñum kiuniǵaa, “Uvuñagiñ.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukhuni imǵum qaanagun utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-m tautukamiuñ qanutun saññisilañña anuǵim iqsitchañniqsuq. Kiviaqsikami kappaiñaniqsuq, “Ataniiq, annautiñña.” ³¹ Tavrauvaa Jesus-ñum isautiplugich argañni tiguñiǵaa Peter nipliutiplugu, “Ukpiq-sriñikiñniqpat! Suvaata arguaqtuqpih?” ³² Ikipmaknik umiaqpauramun anuǵaiǵniqsuq. ³³ Taapkaa umiaqpauramiittuat sitquǵviginiǵaat sivuǵaanun Jesus uqaqhutinj, “Ilmun iǵniǵiniǵaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruq Atniǵnautiliñnik

³⁴ Ikaaqañ iǵluñun nunaliñniqsut Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiñ iñuñi taavruma nunam iłitchuǵikamiñ Jesus-mik tuyuǵniqsut uqqamik avalliupayaa-miknun nunaqaqıuranun, tikiutruaqsıplugich aasiñ atniǵnautilipayaat Jesus-mun. ³⁶ Iniqsrullapiaǵuq aksilıaññaqsiñagukluguunniñ akua atnugañan, aasiñ aktuipayaqtuat ilaaniq mamitikkauniqsut.

İlisauttutiniñ Sivulliññuñuat

15 ¹ Pharisee-ñuruat aglaliqiritlu utlañniǵaat Jesus Jerusalem-miñ apiqsruqlugu, ² “Suvaata malǵuaqtivich kamagitlaitpatigik ilisauttutiniñ sivulliǵiǵikkapta? Iǵǵuñitkaich argatıñ niǵigaluaqatıñ.” ³ Jesus-ñum kiuniǵai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamak-sritłaitchusi atakkii malıgukkisi ilisauttutiniñ sivulliǵiǵikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaaq uqamaqluutriruaq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ İlipsiliasiiñ ilisautrirusi iñuñmun uqautılhiññauñiplugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqaǵaluaqtuñña aatchuutiksramik. Aatchuutigiymıññaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigiannikkiga Agaayyutmun.’ ⁶ Taatnatun ilisautigupsıuñ iñuk kamak-sritqunıtlugu aapananik naagaqaa aakananik suñǵigisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliapsi ilisauttutiniñ. ⁷ Ukpiññuqatısi! Qanutun nalauttigiñniqa İsaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun,

⁸ Tamatkua iñuich kamaksrulgugaluaǵaatña uqalıññagmiktigun aglaan uummatiniñ uñasiksut uvamniñ piqpagillapianǵıtluñña.

⁹ Agaayyuvigiragıaatña imailaakun, atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutiniñnik iliplugich malıgutaksraǵıruatun Agaayyutun.”

İsaiah 29:13

Sut Qaayugnaqsipkairuat İñuñnun

¹⁰ Jesus-ñum iñmiñuquniǵai iñugayaat nipliutiplugich, “Naalaǵniłlaksıñña kanqısilusiasiiñ. ¹¹ Sum isıqtaqtuam iñuum qanǵagun qaayugnaqsipkatlaitkaa,

aglaan taavruma aniragaqtuam qanigmiñ, uqalthum qaayugnaqsipkağagigaa iñuk.” ¹² Maliguaqtaiñ utlakługu apiqsruğniğaat, “İlisimavigich Pharisee-nuruat atniummatilañat tusaakamitruñ taamna uqautigikkan?” ¹³ Kiuniğai, “Nautchiapayaaq aapama qilañmiittuam nautchirriutiñaisaṇa amuruaniaqtuq kañituummaan.” ¹⁴ Inmiktuuğlich. Ayañaruani sivulliuqtaurut ayañaplutiñ. Ayañaruam sivulliuqpagu ayañaruuaq, iluqatik katakkisiruk itiqsramun.” ¹⁵ Tavra Peter-m kiuniğaa, “Uqautitigut qanuutautilañanik taavruma atriku-sautim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniğai, “İlipsipsuuq kañiqsisaitmivisi? ¹⁷ Kañiq-sinjitpisisuli? Suapayaaq qanigmuktuaq aqiağumugaqtuq aasiñ anipluni timimiñ.” ¹⁸ Aglaan sut tamatkua aniragaqtuat qanikun aniragaqtut uum-matmiñ, aasiñ qaayugnaqsiragaqlugu iñuk. ¹⁹ Atakkii uummatmiñ aniraqtut pigiitchuat isummatit, iñuaqtuñiq, ilaqaqigağaluaqhuni atlatuñiq, ilaqa-tailłuni sayuñaiq, tigliyuñiq, tañigilaakun ilisimarauñiq, uqaniqluktañiglu. ²⁰ Taapkuatavra qaayugnaqsiragağaat iñuk, aglaan nigiruni igguğaluağnagich argaich qaayugnaqsitłaitchaat iñuk.”

Ağnam Ukpigutaa

²¹ Jesus aullağniqsuq tavrakña nunañanun Tyre-m sulı Sidon-ñum. ²² Canaanit-ağmiu ağnaq tamaani iñuuniaqtuaq utlautiniqsuq ilaanun kappai-ñapluni, “Ataniiq, kiñuviña David-ñum! Nagligillañniañña! Paniga pigiiłilla-piaqtuq irrusiqluqaqhuni.” ²³ Aglaan Jesus kiunıñiğaa. Maliguaqtaiñ utlak-ługu iniqsrullapiagñiğaat itnaqhutiñ, “Aqpigiun una ağnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” ²⁴ Jesus-ñum kiuniğai, “Tuyugikkaauruñ kisiitñun iñuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummiruaton ipnaisun.” ²⁵ Ağnaq utlautikami sit-quğniqsuq sivuğanun nipliqhuni, “Ataniiq, ikayullañniañña.” ²⁶ Jesus-ñum kiuniğaa, “Nakuungitchuq pigupsuñ ililgaat qaqquksrautaat qailługuasiñ qipmiñun.” ²⁷ Ağnaq nipliğniqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniñ nigip-miraqtut kangakunik kangaalaruanik iñuñmiñ nigğiviniñiñ.” ²⁸ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ağnaaq, kamanallapiaqtuamık ukpiqsriğaqniqsutin; iniqsrua-gikkan savaañugisiruq ilipnun.” Tavra ağnam pania iluaqsikkauniqsuq taav-rumani sassağniğmi.

Jesus Mamititchiruq İñugiaktuanik İñuñnik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakña iglauniqsuq siñiqsraqługu narvaqpaña Galilee-m; aasiñ mayuqhuni qimigaamun aquvinniqsuq tamaña. ³⁰ İñu-giallapiaqtuat iñuich utlautiniqsut ilaanun tikiutruiplutiñ pisutłaitchua-nik, ayañaruaniq, uqatłaitchuanik, sulguilimaruanik, sulı iñugiaktuanik atlanik. İliuqagağniğaiç Jesus-ñum sivuğanun. Aasiłi Jesus-ñum iluaqsıñi-ğai. ³¹ İñuich quviğutchañniqsut qiniqamisigik uqatłailaat uqaaqsipmata, sul-guilimaruat iluaqsikkaupmata, pisutłaitchuat pisutlasiplutiñ, sulı ayañaruat qiniñtlasiplutiñ; kamaksruğniğaat Agaayyutaat Israel-ñum.

Jesus Nigipkainiqsuq 4,000 Añutinik

³² Jesus-ñum maliguaqtini inmiñuquniğai nipliutiplugich, “İlunñutcha-liqsuñ makuniña iñuñnik nayuutituiñaqtuanik uvamni piņasuni uvluni, atakkii niqiksraitmiut. Aullaqtinniañitkitka nigisunaitnik atakkii taagtuk-kaqpiagtut apqutmi.” ³³ Maliguaqtaiñ nipliutiniğaat, “Sumiñ paqitkisivisa

naamayumiñaqtuamik qaqqiamik marrumani iñuilaami nigipkautiksramik iñugayaanun?” ³⁴ Jesus-ñum apiqsruñigai, “Qanutun iñugiaktigiruanik qaq-qianik piqaqpisi?” Kiuniñgai, “Tallimat malğunñik suli iñugiakisuuranik aqalugauranik.” ³⁵ Jesus-ñum tiliriñigai iñugayaat aquvitquplugich nunamun. ³⁶ Tiguniñgai tallimat malğuk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaani kamiñ Agaa-yyun avguqlugich qaiññigai maliguaqtimiñun, aasiñi taapkua autaaqlugich iñugayaanun. ³⁷ Iluqatiñ iñuich niginiñisut nigisuiğataqhutiñ. Aquagun maliğuaqtai katitchiniñisut ilakunik immigataqlugich tallimat malğuktun aguupmañnik. ³⁸ Tamatkua nigiruut 4,000-tun iñugiaktiginiñisut, ağnatlu ililgaatlu kisirrutisuñaqnagich. ³⁹ Jesus-ñum aullaqtinñanikamigich iñugayaat ikiniqsuq umiaqpauramun tikitluni nunañanun Magadan-ñum.

Iñuich Qasiñiñisut Quviqnaqtuamik Savaamik

16 ¹ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuk-tuağiaqlugu. Apiqsruñigaa qiniqtitquplutiñ quviqnaqtuamik savaa-mik nalupqinaigutaulugu Agaayyutim tuyuqtilaañanik qilañmiñ. ² Kiuniñgai, “Unnuksraaqman uqağuurusi, ‘Silaññuğniaqtuq atakkii qilaq kaviqsiruq.’” ³ Suli uvlaami uqağagtusi, ‘Silaqluñniaqtuq ugluvak atakkii qilaq kaviqsiruq nuviyaqluğumman.’ Sivuniqsitlagaluaqhusi silamik qilaum qiniññagun, aglaan ilitchuğitlaiññigisi qanuutaulaañat quviqnaqtuat savaat atuumaruat akunnapsitñi. ⁴ Makua iñuich pigiitchuatlu sayuñaruatlu qiniğuktut quviq-naqtuanik savaanik, aglaan qiniğumiñaitlutiñ taatnatchimik. Qiniñhiñagisigaat quviqnaqtuaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ñum uniññigai taapkua aullaqhuni.

Jesus Suakatağniqsuq Maliguaqtimiñik

⁵ Jesus maliguaqtai lu ikaagñisut iğluanun narvaqpaum. Maliguaqtai ili-tchuğiniqsut piiguisilaagmnik qaqqianik. ⁶ Jesus-ñum uqautiniñgai, “Qau-nagititchi puvlaksautinñatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ⁷ Aglaan uqaurağniqsut inmiknun itnaqhutiñ, “Uqautigigaa taamna qaqqialigaa-ñiññapta.” ⁸ Jesus-ñum ilisimaplugich qanuq uqaqtilaañat apiqsruñigai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraqpisi qaqqiññiplugu? Ukpiqsriñikiññiñniq-pat ilipsitñi. ⁹ Kañiqsitlaitpisisuli? Naagaunniñ itqatlaitpisisigik avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun añutinun? Qapsiñik aguupmañnun immiqtisipisi? ¹⁰ Naagaunniñ tallimat malğuk qaqqiat avguqapkich 4,000 iñuñnun? Qapsi-ñun aguupmañnun immiqtisipisi? ¹¹ Qanuğimña kañiqsiniññiqpisi uqautiqa-ñisilaamnik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautinñatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ¹² Taatnaanikman maliguaqtai kañiqsiniñisut ilaanun uqautiniñisilaagmnik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttuti-ñitniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaña Jesus-ñum

¹³ Jesus utlautikami nunañanun Caesarea Philippi-m apiqsruñigai maliğuaqtini, “Iğniña Iñuum kisuuniplugu uqağagivat?” ¹⁴ Kiuniñgai, “Ilañisa John Paptaaqtitchiraunigaat, atlatli Elijah-ñuniplugu, atlatsuli Jere-miah-ñuniplugu naagaqaa ilağinasugi-plugu sivuniksriqiraiñun Agaayyu-tim.” ¹⁵ Apiqsruñigai, “Ilipsilimi kisuunasugivisitña?” ¹⁶ Simon Peter-m

nipliutiniġaa, “Christ-ġurutin. Iġnigigaatin iñuuruam Agaayyutim.” ¹⁷ Jesus-ġum kiuniġaa, “Simon, iġninja Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigik-kan iñuum sagviaqtunġitkaa ilipnun aglaan aapaam qilañmiittuam. ¹⁸ Uqautillakkikpiñ, Peter-ġurutin [itnautauruaq Uyaġaḡmik] aasiñ taavrumuḡa uyaġaḡmun nappagñaġigaa agaayyuviga, sul i saḡḡipayaañiñ tuquḡhum akii-lyumiñaitkai. ¹⁹ Ivichuvva, qaitchigisigikpiñ itqutiksranik aḡaayuqautaanun Agaayyutim. Suapayaq qiliqsruumakkaqi maani nunami qilġutiqaqtuiniġi-siruq qilañmi, aasiñ suapayaq qilġutaiyakkaqi maani nunami qilġutaiyak-kaugisiruq qilañmi.” ²⁰ Jesus-ġum maliguaqtini uqaqunñiñġai kisumunun-niñ iñuḡmun Christ-ġuniḡuni.

Jesus-ġum Uqautiginigaa Tuquḡiksranilū Anġipkakkauḡiksranilū

²¹ Tavrakḡaniñaglaan Jesus uqautriaqsiñiqsuq maliguaqtimiñik nalupqi-naiqluḡu, “Jerusalem-muktuksraurua. Tavraniasiñ nagliksaaqtuksraupluḡa sivulliutġiruaniñ qauklñitñiñlu agaayuliqsit aglaliqiriniñlu, sul tuqqutau-ruksraupluḡa. Aglaan anġipkakkauḡisiruḡa piḡayuatigun uvlut.” ²² Peter-m avuḡaqtatagutipluḡu Jesus iñiqtiġniġaa itnaqluḡu, “Ataniiq, Agaayyutimtuq taatniitingiḡliuḡ taamna. Atuumaruksraunġipiaqtuq ilipnun.” ²³ Jesus-ġum qiviaqluḡu Peter nipliutiniġaa, “Tuunġaaq, piigiñ uvamniñ! Piñailutaurutin uvamni. Isummatiqanġichutin Agaayyutim isummataiñik, aglaan isumma-tiqagtutin iñuich isummataatun.” ²⁴ Jesus-ġum nipliutiniġai maliguaqtini, “Kisupayaam maligukkumiḡa suksraaqtaksraġigaa pisuḡi, iqsriutiluḡu san-niġutani aasiñ maligluḡa. ²⁵ Atakkii kiapayaq anniginiagumiḡu iñuuḡi tammaigisigaa, aglaan kiapayaq tammaiyumiḡu iñuuḡi piqutigiluḡa piñ-ñakkisiruq ilumun iñuuligmik. ²⁶ Iñuum piññaktaagilhiñaugaluagaa suura-payaḡa marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutchi. Sakuḡjurag-nialha sumun atuḡumiñaitchuq! Tarra simmiutiksraitcaa iñuum iñuutchi. ²⁷ Atakkii Iġninja Iñuum agġiqsaḡumaruq piqatigilugich isaḡuliḡni quviana-ḡagun aapami, tavraniasiñ akilligisigaa iñupayaq savaanġun. ²⁸ Ilumun uqautigipsi, Iñuqaqtuq-samma makitaruanik uvani tuquniaḡichuanik qiñi-ġaluagnu Iġninja Iñuum agġiqpan umialguluḡu.”

Jesus-ġum Atlanġuqtilha

17 ¹ Itchaksrat uvlut aquatigun Jesus-ġum aullautiniġai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-ġum, kisiitnik qutchiksuamun iġġimun. ² Tavrani qiniqtitlugich Jesus atlanġuḡniqsuq sivuġaatni. Kiñiḡa qaummaġiksiñiqsuq siqiniqtun atnuġaani qatiqsiplutiñ kirratchiatun. ³ Taat-naḡmiutlu Moses sul Elijah sagviḡniqsuk uqaqatigiaqsipluḡu Jesus. ⁴ Peter-m nipliutiniġaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutikapta uvani. Nappaitqu-guptigut nappaiñayaqtuḡa piḡasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, sul atautchimik Moses-mun, sul atautchimik Elijah-mun.” ⁵ Uqaqtitlugusul qaumaruam nuviyam qulañiutiniġai aasiñ nipi nipliḡhuni nuviyamiñ, “Tav-rataamna piqpagikkaḡa Iġniḡa quyalimaaqtigillapiakkaḡa, naalaḡniyumag-iksi.” ⁶ Maliguaqtit tusaakamitruḡ nipi punniqsut nunamun iqsitchakhutiḡ. ⁷ Aglaan Jesus-ġum utlakluḡich aksiniñġai aasiñ nipliutiḡluḡich, “Makititchi, sul iqsinaḡitchi.” ⁸ Aaḡluqamiñ maliguaqtit qiniḡiñniqsut iñuḡnik. Jesus inniqsuq kisimi. ⁹ Atqaaqsikamiñ iġġimiñ Jesus-ġum tilisiñġai, “Uqaḡniaqasi

kisumununniin tamatkuniŋa qinikkapsitnik Igñiŋa Inuum anitqilhanuna-glaan tuqułigmiñ.” ¹⁰ Maliguaqtaiñ apiqsruğniŋaat Jesus, “Suvaata aglaliquirit uqaqpat Elijah aggiqqaqtuksrauniplugu agğaiññaan Christ?” ¹¹ Jesus-ŋum kiuniŋai, “Taapkua uqaqtut ilumutuuruamik. Elijah aggiqqaagnaqtuq Christ-miñ itqanaiyagialugu suapayaaq. ¹² Aglaan uqautigipsi, Elijah aggianiktuq, aasiin iñuich nalurut kisuutilaanjanik. Qanupayaaq aŋalatchukamitruŋ aŋa-latkaat. Taatnatuntuuq Igñiŋa Inuum nagliksaaqtinniaqmigaat.” ¹³ Maliguaqtaiñ kanjisiłgatağniŋaat Jesus-ŋum uqałha John Paptaaqtitchirimik.

Jesus Iħuaqsiƿkaiñiqsuq Nukatƿiağruŋmik Irrusiłuliniŋmik

¹⁴ Jesus maliguaqtiniłu tikitmata inugayaanun inuum utlaŋniŋaa sitquqhuni sivuŋaanun ¹⁵ nipliŋhuni, “Ataniiq, nagligillaŋniagun iğniŋa. Qiiqsruğsuup-luni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiłlugu puukağaqtuq ikniğmunlu imiğmunlu. ¹⁶ Maliguaqtipnuutigaluagiga, aglaan iħuaqsiłguiñniŋaat.” ¹⁷ Jesus-ŋum kiuni-ğaa, “Ukpiqutaitchuasi ilipsitni! Naagasuli killukuaqmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaqpik ilipsitni? Qanutunaglaan iğlutuqtaksrağivisuli? Uvuŋauti-saqsiunata nukatƿiağruk.” ¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiłuliniŋmik anitquplugu nukatƿiağruŋmiñ. Irrusiłuluk anitman nukatƿiağruk iħuaqsi-łiğniŋsuq. ¹⁹ Maliguaqtaiñ utlaŋniŋaat Jesus kisipquqhutiŋ apiqsrułtugu, “Suvaata irrusiłuluk anitlaitpisigu?” ²⁰ Jesus-ŋum uqautiniŋai, “Pisigiplugu ukpiqsriŋiłiqsi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqağupsi mikitilaanŋatun mustard-ŋum nautchiaksrauraŋatun uqautiħiñaugiksi una iğgiq, Nuuttin inuŋa uvakŋa, aasiin nuunniiaqtuq. Piħiñaugisirusi supayaanik. ²¹ [Aglaan kisiagun agaa-yułkun uisauraalikuŋlu anitlagai taatnatchich irrusiłuiŋ. Atlam sum anichumiñaitkai.]”

Jesus-ŋum Uqautigitqikkaa Tuqułiksrañiłu Anipkakkaułiksrañiłu

²² Atautchimukaŋi Galilee-mi Jesus-ŋum uqautiniŋai maliguaqtini, “Igñiŋa Inuum aatchuutigikkauniaqtuq inuŋnun; ²³ ilinisa tuqqutkisigaat. Aglaan piŋayuatigun uvlut anipkakkuniaqtuq tuqqutaułhaniñ.” Tavra maliguaqtai ipiqututchallapiagñisut.

Akiliłiŋiŋ Agaayyuvikpaum Tax-siğutiŋiŋik

²⁴ Jesus maliguaqtiniłu tikitñamiŋ Capernaum-mun nalautchirut inuŋnik katitchiraunik aatchuutiniŋ agaayyuvikpaŋmun. Tamatkua Peter apiqsruğni-ğaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuğagiva tax-sinik agaayyuvikpaŋmun?” ²⁵ “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniŋaa. Aasii isiqman tupiğmun Jesus nipliŋqaağniŋ-suq ilaanun apiqsrułtugu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialiŋi nunam katitchirağivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakŋaqtaniñ?” ²⁶ Peter-m kiuniŋaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniŋaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuğnia-ŋiñniŋisut tax-sinik. ²⁷ Aglaan atniummativiagivut inuich. Aullağutin niksi-giağini narvamun. Qanğaniñ sivullium aqaluum niksiksapich paqitkisirutin maniŋmik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ ilinjiñun, aasii akiliutilunuk.”

Kiña Kamağniqsrauva?

18 ¹ Maliguaqtaiñ utlakługu Jesus apiqsruğniŋaat, “Kiña kamağ-niqsrauva Agaayyutim aŋaayuaataani?” ² Jesus-ŋum tuqułniŋaa

ililgauraq iŋmiñuquplugu, aasiñ qikaqtitlugu akunġatnun maliguaqtit ³ niplighuniyasiñ, “Uqautigipsi, isummitqinjsuaġupsi aasiñ ililusi ililgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim aŋaayquautaanun. ⁴ Kiñapayaaq atchiksiruaq iŋmiñik atriplugu taamna ililgauraq kamanagñisrauruq ukunakŋa Agaayyutim aŋaayquautani. ⁵ Suli kisum iñuum akuqtuġumiuŋ ililgauraq pisigiluŋa akuqtuġaŋa.

Killuqsasusaagutit

⁶ “Aglaan kia iñuum killuqsagtutpagu ilaŋat makua ukpiqsrisiqaqtuat uvaŋnun ililgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna qunjsisġmiutchiġlugu uyaġakpaŋmik ipipkaqpan itiniqsraŋani taġium. ⁷ Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsasusaqtuat iñuŋnik. Taatnatchich killuqsasusaagutit atuumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiġutaiqsitchiruaq iñuŋnik killuqsasusaġiġmigun. ⁸ Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsagtutpasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuuġiġmun argailłusi naagaqaa isigailłusi uumakŋa iġluktun argaliŋmiñ naagaqaa isigaliŋmiñ igitauluniasiñ isuitchuamun ikniġmun. ⁹ Suli iripsi killuqsagtutpasi piġlugu igitchumagiksi. Nakuutluŋniaqtuq isigupsi isuksraitchuamun iñuuġiġmun atautchimik iriqaġusi uumakŋa malġuŋnik iriliŋmiñ igitauluniasiñ anasiñ-ŋuqsagvium ikniġanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaikun

¹⁰ “Qaunagititchi suŋiġlaġiġiksraŋatniñ makua ililgaurat. Atakkii isaġuliŋich ataramik aapamnulhiñaurut qilaŋmi. ¹¹ [Iġniŋa Iñuum agġisusq anniqsuġiaġlugu tammaqtuaq]. ¹² Qanuq isummatiginayaġniqpisiuŋ iñuk piqaqtuaq tallimakipianik ipnaiñik aasiñ atausiq tammaġuni? Pakkiaġumiñaiñiġpaŋ taamna atausiq tammaqtuaq? Uniñniġai taapkua tallimakipiaġuutailat ipnaich qimigaamun. ¹³ Uqautigipsi, paqitkumiŋ taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitluŋniġaa ukunakŋa tallimakipiaġuutailaniñ tammaŋitchuaniñ. ¹⁴ Taatnatuntuuq aapapsi qilaŋmiittuam pisuġiġnitkaa atausiġunniñ ilaŋat tamatkua ukpiqsriruat ililgauratun iliplutin tammaqulugu.

Aniqan Killuqsagtuq

¹⁵ “Aniqatin killuqsappan akikŋaġutin uqautiyaġuŋ killuqsautaanik kisiŋ-ŋuġusik ilaalu ilviłlu. Naalaġnikpatin aniqatigiliutitqinġiaġiñ utitmun. ¹⁶ Aglaan naalaġnisuŋitpatin utlatikkumagiñ piqaġiġutin atautchimik naagaqaa malġuŋnik iñuŋnik. Taapkua iñuich ilisimarautlaniaqtut uqaġipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaaq inillakkaugisiruq malġukkun naagaqaa piŋasutigun ilisimarauruatigun. ¹⁷ Naalaġnisuŋiġitpagich uqaġilugu ukpiqtuaŋuruuanun; naalaġnisuŋitchuiñappan aasiñ ukpiqtuaŋuruani-kunniiñ irrutigisigiksi Jew-ŋuŋitchuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸ Ilumun uqautigipsi, Suapayaaq qiliqsruumakkaqsi maani nunami qilġutiaqtuiñagisiruq qilaŋmi; suliswapayaaq qilġutaikkaqsi maani nunami qilġutaiyakkaugisiruq qilaŋmi. ¹⁹ Uqautipsaagipsi, Malġuugupsik maani nunami aasii aŋiġutilusik supayaakun apiqsruġupsik, aapaa qilaŋmi savaaġigisigaa ilipsitniñ. ²⁰ Atakkii nani malġuk naagaqaa piŋasut katikpata pisigiluŋa nayuuti-gisiruŋa ilinġitni.”

Atrikusaun Natqigutrinjitchuakun Savaktigun

²¹ Aasiin Peter-m utlaklugu Jesus apiqsruḡnigaa, “Ataniiq, qapsiñiaglaan natqigutiraksragivigu aniqatiga akitñagluḡa killuqsaqpan? Tallimat malḡuñiaglaan?” ²² Jesus-ḡum kiunigaa, “Tallimat malḡuñiaglaan? Tallimat malḡuñiaglaan?” ²³ Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan atriqaḡisiruq umialinmik apiqsruqtuamik savaktimiñik qanutun ilinjitñun akiqsruutiqaqmagaagmi. ²⁴ Makpiḡarriqisaanikman iñuk akiqsruummirigikkana manikpauramik tikiutikkauniqsuq ilaanun. ²⁵ Akiljiyumiñaiñniqman aḡaayuqanḡun tunirautqunigaa aḡnaatlu suli qitunḡauranḡi suli iluqaisa suuraḡaayanḡi aasiin akiliutigilugich niḡḡiuqsruutaiñun. ²⁶ Savakti sitquqami sivuḡaanun uqapsaagniqsuq, ‘Ataniiq, utaqqiurallaḡḡa. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitnik.’ ²⁷ Aḡaayuqanḡun ilunḡutchautilugu aullaqtinnigaa natqigutiplugich niḡḡiuqsruutai. ²⁸ Aglaan savakti anikami tavrakḡa nalaunnigaa ilaḡat savaqatmi niḡḡiuqsruummirigikkani qapsiuranik maninḡnik. Tiguniq-lukamiuḡ qimitchiqsruaqsiñigaa nipliutiplugu, ‘Niḡḡiuqsruutin utiqtirruḡ uvamnun.’ ²⁹ Savaqataan purviginigaa iniqsruaqḡuḡuasiñ, ‘Utaqqiurallaḡḡa. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitnik.’ ³⁰ Aglaan akiqsruḡvigikkana utaqqisunḡiñiqsuq. Aullautilhiñagñigaa isiqsivinḡmun aasiin isiqtaupkaḡluḡu utiqtitchiñiaḡhanunaglaan niḡḡiuqsruutaanik. ³¹ Atlat savaktit qiniqamitruḡ taamna atuumaruḡaḡ ipiqtutchallapiḡniqsut. Utlaklugu aḡaayuqaqtiḡ uqautinigaat iluqaitnik atuumaruanik. ³² Aḡaayuqanḡun savakti isiqunigaa nipliutiplugu, ‘Pigiitchuatiin savaktii! Natqigutigaluḡagikpiñ niḡḡiuqsruutipnik uvamnun iniqsruaqapḡa. ³³ Suvaata ilunḡuksriñḡiñniqpich savaqatniknik atriḡluḡa naglikrsiñḡaptun ilipnik?’ ³⁴ Tavra aḡaayuqanḡun qinnautiplugu tuyuḡinnigaa isiqsirinun anasiñḡuqsauḡplugu akiliñiaḡhanunaglaan niḡḡiuqsruutipayaḡniñik. ³⁵ Taatnatuntuḡ aapama qilaḡmi irrutiniaqmigaasi natqigutrinjitchupsi aniqatiupsitnik uummatipsitniñ.”

Jesus Iḡisautriruq Avilikun

19 ¹ Jesus uqanaiqami tamatkuniḡa aullaḡniqsuq Galilee-miñ utlautipluni nunaḡaqqiuranḡiñun Judea-m akiani Jordan-ḡum. ² Iñuḡiaktuat iñuich malinḡnigaat. Jesus-ḡum mamitinnigai atniḡḡaqtuat tavrani. ³ Ilaḡisa Phari-see-ḡuruat utlaḡnigaat. Tavra uuktuaqsauḡluḡu apiqsruḡḡiñnigaa, “Aḡutim avitpagu nuliani patchitchiḡuni supayaanik, maligutaksrakuḡaḡnaqpa?” ⁴ Jesus-ḡum kiunigai, “Aḡliqisimasuknaḡiksi aullaḡniipman Agaayyutim iñiq-siḡḡa aḡutmiḡlu aḡnamiglu. ⁵ Taatnaḡhuni aḡutim unisaksragigaa aapani suli aakani aasiñ piqasiutiluni nuliḡmiñun, iluqatik-aasii tautchisun timinḡutik. ⁶ Malḡuḡuḡaiqsuk aglaan atausinḡuqtuk. Iñuum avitinḡilliḡuḡ tuvaḡaqatini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik.” ⁷ Pharisee-ḡuruat apiqsruḡnigaat, “Suvaatami Moses tillisiḡaḡniḡpa aḡutmun aḡliutiḡaḡluḡu aullaqtilluḡuasiñ nuliani?” ⁸ Jesus-ḡum kiunigai, “Moses-ḡum avititkaasi nuliapsitniñ atakkii iḡisautitchiḡitpaitlusi. Aglaan itniñḡitkaluaqtuḡ aullaḡniñḡhaniḡaglaan. ⁹ Uqautigipsi, Aḡnaḡ tuniqsimauraḡnaiñḡaan aḡutmiñun naagasuli aḡutim avitkumiḡ, iḡaqatnitḡiguniasii atlamik aḡnamik. Taamna aḡun atlatuḡtau-ruḡ.” ¹⁰ Maliguaḡtaiñ nipliutinigaat, “Taatna inniaḡpan akunḡakni nuliḡḡiik nakuutluḡniḡniqsuq iḡaqatninjitchuni.” ¹¹ Aglaan Jesus kiunigai, “Iñuḡiaktuat

iñuich akuqtutlaitkisigaat taamna ilisauttun. Kisimiñaglaan tamatkua Agaayyutim qaitchikkañi akuqtutlagisigaat. ¹² Atakkii aputiqaqtuq isuanunaglaan ilaqtatnikkummataitchuanik; suli aputiqaqmiiq ilaqtatnikkumiñaiyakkañit-ñik iñuich; atlatsuli, ilaqtatnikkummataitlutitj atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Iñuum akuqtugumiñagumiñ taamna ilisauttun akuqtugliñuñ.”

Jesus-ñum Agaayyutiniñai ililgaurat

¹³ Iñuich ililgaurat tikiutruñiñaiñ Jesus-mun argañi ililugich ililgauranun agaayyutitquplugich. Aglaan maliguaqtit iñiqtiñiñaiñ tamatkua iñuich.

¹⁴ Jesus nipliñiñisusq, “Ililgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinjitñun atakkii Agaayyutim añaayuaqataa añmaruq iñuñnun atriqaqtuanun ililgaañik.” ¹⁵ Ilikamigich argañi agaayyutiqaqñugich aullañiñisusq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuag

¹⁶ Añun utlautiniñisusq Jesus-mun apiqsruqhuni, “Ilisautrii, sunik nakuuruañik savagluña piquatlasinayaqpiq isuitchuamik iñuuñigmiq?” ¹⁷ Jesus-ñum nipliutiniñaa, “Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruamik? Kisimi Agaayyun nakuuruañuruq. Aglaan iñuuñiqañgukkuñich tupigiyumagitin tillisit.” ¹⁸ Nukatpiam apiqsruñiñaa, “Nalliñich?” Jesus nipliñiñisusq, “Iñuañiaqñak, atlutugñiaqñak atlam ilaqataañik, tigliñiaqñak, sagluniaqñak ilisimarauguvich.

¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ²⁰ Nukatpiaq nipliñiñisusq, “Tamatkua iluqaisa qaunagigitka nutauñamniñaglaan. Sumik minitchivich?” ²¹ Jesus-ñum uqautiniñaa, “Tañigisukkuñich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qailugich manich ilaippauranun. Taatnañuvich piññakkisirutin akisuruamik qilañmi. Taatnañikkuvich maligña.” ²² Nukatpiam tusaakamiñ taamna ipiqututachkhuni aullañiñisusq atakkii sulliñaurauqaqhuni. ²³ Jesus-ñum nipliutiniñai maliguaqtini, “Ilumun uqautigipsi, Sakiqñallapiagisiruq umialguruami iñuñmi isigñiañiksraña Agaayyutim añaayuaqataanun. ²⁴ Uqautipsaañipsi, qağanatluqtuq pikukтуруam isihiksraña ‘Mitqutim Iraagun’ uumakña umialguruam isihiksrañañiñ Agaayyutim añaayuaqataanun.” ²⁵ Maliguaqtañ tusaakamitruñ taamna quvigutçhallapiagñisut nipliqhutiñ, “Kiñami anniqsugisiñiñpa?” ²⁶ Jesus-ñum takusaqñugich nipliutiniñai, “Sua iñuich savaagiyumiñaisañat Agaayyutim savagitlapiagatañaa.” ²⁷ Peter-m kiuniñaa, “Supayaat unitkvut maligukhutin. Aasiñli sumik piññañiañipisa?” ²⁸ Jesus-ñum nipliutiniñai, “Uqautigipsi, Iñiñi Iñuum aquvinñanikpan aquppiutaqpañmiñun quvianañmiñ suli supayaaq nutaaguppan, tavra ilipsi maliguaqtuasi uvamnuk, aquppigisipmisi qulit malgunñun aquppiutaqpañnun atanniqsuglugich kiñuviañi qulit malguk iñiñiñ Israel-ñum. ²⁹ Suli kiñaliqaa unitchiruaq kiñuniñmiñiglu aniqatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, ililgaagmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigiluna akuqtugisiruq akiliusianik tallimakipiañuglugu. Piññakkisiruq isuitchuamik iñuuñigmiq. ³⁰ Aglaan iñugiaktuat sivulliuruat pakma aqulligugisirut, suli iñugiaktuat aqulliruut pakma sivulligugitiñ.”

Savaktit Nautchiiviniñmi

20 ¹ “Agaayyutim añaayuaqataa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiviqatuatun. Aniñluni uvlaatchaurami savaktiksraqsiugñisusq

nautchiivimñun. ² Sivunniuqatigiqaaqługich savaktiksrat akiligiñiñp-lugich uvlum akiksrajanik savakpata nautchiivimñiñi tiliñigai. ³ Quliñu-ğutailamun sassa qikitman aullalgitñami qiniñigai atlat tunisiñiagviñi qikaqtuat ittuaqsiñaqhutiñ. ⁴ Nipliutiniñgai, ‘Savviagitchili nautchiivimñun. Nalaunjaruamik akiligiñigipsi.’ Savviagñiqsut. ⁵ Aullalgiñniqsuq uvlug qitiq-quğunnaqman sulı pıjasunun sassa ilipman, taatnatunsulı savviaqtitchip-luni. ⁶ Sulı aullalgiñniqsuq tallımanun sassa qitichuñnaqsipman, aasiñ paqilgitñami atlanik qikağaaqsiñaqtuaniñ apiqsruñigai, ‘Suvaata qikaq-tuaqsiñaqpsi taatna uvluvakpauraq ittuaqhusi?’ ⁷ Kiuniñaat, ‘Atakkii kia-unniñ inuum savaktiksraqtaagıñitluta.’ Uqautiniñgai, ‘Aullağitchili savviagusi nautchiivimñun.’ ⁸ Anaqaksraaqman nautchiiviqtuag uqağniqsuq savak-tit añaayuaqatnun, ‘Tuqluğlugich savaktaut akilikkich akiññaktaañitnik, aullağniñlugich aqulliuplutiñ savviaqtauniñ sivulliğñunaglaan.’ ⁹ Aggiqma-taasiñ taapkua savaktiksraqtaañuruat tallımanun sassa ilipman, akilıq-lu-gich uvlum akiksrajanik. ¹⁰ Taapkuali savaktiksraqtaaqaañuruat aggiqamıñ, isumanıqsut akikñatluñniñaqhutiñ. Aglaan atausiullaaplutiñ akuqtuipmiñiqsut uvlum akiksrajanik. ¹¹ Taapkua akuqtuikamıñ akiññaktaagmiknik uqapi-luaqsiñiqsut akikñaqługu nunautilik ¹² uqaqhutiñ, ‘Tamatkua aqulliich sav-viaqtuat savaktut atautchiñiñami sassağniğmi. Akiligitin atunim uvaptiktun naagauvva iğlutuqlugu uunaq savakhuta uvlututılaañatun.’ ¹³ Aglaan kiuni-ğaa ilañat, ‘İlauramaañ, savvaqluutiñitkikiñi ivayağniğutin. Sivunniuqati-giñitpiña savagukhutin akiksrañatun uvlum?’ ¹⁴ Tigulugu akilıusian añılaa-ğıñ. Qaitchisukkıga añun savviaqtuaq aqulliupluni ilipniqtuaq akilıipmatun. ¹⁵ Nalaunjañniñqıq isumaptun añalatchikama pigikkamnik? Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitñama?’ ¹⁶ Taatnatuntuuq aqulliich sivulliğutıgisi-rut, sulı sivulliich aqulliğutılutiñ. [İñugiaktuat inuich tuqlırakkağaluaqtut, aglaan ikıtuurat piksraqtaañuruat.]”

**Jesus-ñum Pıñatchiğniñgai Uqaqalı Tuqqutaułıksrağmiñıglu
Añıpkakkaułıksrağmiñıglu**

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaagutiniñgai qulit malğuk malıguaq-tini uqautiplugich, ¹⁸ “Naalağnisitchi, Jerusalem-muñniagtugut İğniña İnuum aatchuutıgıkkauvıksrañanun qaukñitñun agaayulıqsit sulı aglaliqırınun. İliñisa tuqqutaksraquñniñiğaaat. ¹⁹ Qaitkisigaat Jew-ñuñitchuanun mitauti-gitqulugu ipıgaqtuğlugulu, sulı kikiaktuutıpkagługu sannığutamun; aglaan añıqtıksıkkauñiaqtuq pıñayuatiğun uvlut.”

Aakauruam İnıqsruañı

²⁰ Aasiñ Zebedee-m iğñakkiñ aakañak utlautiniqsuq Jesus-mun pıqatigip-lugik iğñañni. Sitquğvıginiğaa sivuğanun inıqlugu pisitquplutiñ. ²¹ Jesus-ñum apiqsruğniğaa ağnaq, “Sumik pisukpich?” Ağnam kiuniğaa, “Tilikkik ukuak iğñakka aquppıtılasılugik ilipni, ilaqataa talıqıpiğñun sulı ilaqataa saumıñun atannıqsuıgıvıch añaayuaqatıpnı.” ²² Jesus-aasiñ nipliğniqsuq, “Nalursı sumik inıqsruqtilaapsitnik. İmiñiñauvitku qallun imıqsagumak-kağaa [naagaqaa apqusaalıñiñauvitku nañınnaqtuaq apqusaagaksrautıgik-kağaa?]” Taapkuak iğñakkiñ kiuniğaa, “İmiñiñauğıpkuk.” ²³ Jesus-ñum nip-liutiniğik, “İlumun imığniğaluaqtusik qallutmiñ imığniakkamniñ. Aglaan

piksraqtuksraunitchuŋa aquppiruksraŋnik taliqpimñi saumimñi. Taapkuak innak iñuqağniaqtuk aapaa itqanaiyautikkaŋiknun.” ²⁴ Qulit tusaakamiŋ taavrumiŋa iħuagiŋiñniğaich taapkuak malğuk aniqatigiik. ²⁵ Jesus-ŋum tuq-ługnigai maliguaqtini uqautiplugich, “İlisimarusi aŋalatiŋich Jew-ŋuŋitchuat aŋalanniğlugaqtilaŋatnik iñuŋitnik suli kamaŋniqsraŋisa naŋititchuuplugich. ²⁶ Aglaan taatnaittuksraunğitchuq ilipsitni. Kiñapayaaq kamaŋnuktuaq akunnapsitni ilipsitnun savaktiruksrauruq. ²⁷ Suli kisupayaaq qaukħusuk-kumi savaktaagruguqtuksrauruq iluqapsitnun. ²⁸ Taatnatun Igñiŋa İñuum aggiŋitchuq savautipkağiağuni, aglaan savautriyaqhuni suli qaitchaqtuqlugu iñuulħi tasuğukługich iñugiaktuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruq Malğunnik Ayaunaruŋnik Aŋutiŋnik

²⁹ Jesus maliguaqtiniñu aullaqsiqmata Jericho-mun, iñugiallapiaqtuat maligñaat. ³⁰ Malğuk aŋutik ayaunaruak aquppiñiqsuk sanigaatni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaagñiplugu kappaiŋaniqsuk, “Ataniiq, kiŋuviaŋa David-ŋum! Nagligillaŋniaqtiguk.” ³¹ İñugayaat iñiqtignigaich nipaisaaquplugik, aglaan nipituluuraqhutik kappaiŋaniqsuk, “Ataniiq, kiŋuviaŋa David-ŋum! Nagligillaŋniaqtiguk.” ³² Jesus nutqaqhuni tuqluğniğik, aasiñ apiqsruqlugik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³ Kiuniğaak, “Ataniiq, qiniñtlasisuktuguk.” ³⁴ Jesus ilunğutchaŋniqsuq taapkuŋniŋa. Aksinğiğik iriŋik. Tavrauua qiniñtlasiñiqsuk, aasiñ maliklugu Jesus.

Jesus-ŋum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

21 ¹ Aasiñ qallikamiŋ Jerusalem-mun tikiñniqsut Bethphage-mun, iğgiğñun atiaqtuamun Olives-mik. Tavrakŋa Jesus-ŋum tiliñiğik malğuk maliguaqtinñi, ² uqautiplugik, “Aullağutik nunaaqquuramun sivun-naptikniittuamun. Amaniaŋani paqitkisigiksik pituqaqtuaq natmaksigvik nuğğañalu. Pituiğlugik uvuŋautiyumagitik uvamnun. ³ Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagitik atanguruamun inuğiniğugik. Taavruma tavrauua aullaqtinniağik.” ⁴ Iluqaan atuumaniqsuq taŋiqsaqlugu sivuniksriqirim uqautigik-kaŋa itnaqhuni,

⁵ “Uqautisigik iñuŋi Zion-ŋum,
Atanji, umialiksi aggiqsuq ilipsitñun.

Piisaanğitchuq usiaqsiqsuq natmaksigvinñi,
nuğğañaniunniñ natmaksigvium.”

Zechariah 9:9

⁶ Maliguaqtik aullağniqsuk tuvraqługu Jesus-ŋum uqauttutaa inmiknun. ⁷ Taapkuak aggiutinigaak natmaksigvik nuğğañalu Jesus-mun. İliñiğaich atnuğaatik natmaksigvinñun aasii Jesus aquvitluni taapkuŋnuŋa. ⁸ İñugiallapiaqtuat iñuich siaminnigaich atnuğaatiŋ tumitchianun. Atlatli kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniñ siapsiutiplugich tumitchianun. ⁹ İñugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ŋum suli tamatkualu maliktuat niprualaniqsut,

“Hosanna. Nangaglakput iğñiŋa David-ŋum.

Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqağliuŋ tikitchuaq piqusiqhuni Ataniğmik.

Psalms 118:26

Nangakkauli Agaayyun qutchiñniqsrami qilaŋmi.”

¹⁰ Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun iñupayaŋi nunaaqqim ağayaulaŋniqsut, aasiñ iñuich apiqsruqtuğniqsut, “Kiña una?” ¹¹ Tamatkua

iñugayaat kiuniǵaich, “Taamna tavra Jesus-ǵuruq, sivuniksriqiri Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ǵum Suaqłuiyaiǵha Agaayyuvikpauramik

¹² Jesus-ǵum isiqami agaayyuvikpañmun anittaǵnigai iluqaisa tauqsqsuktuat suli tunisiullaqtuat tavrani, suli ulǵutaqługich tiivlut maniñnik simmiq-suǵvinich aqpuptanıtılu tamatkua tunisiullaqtuat tiñmiaǵruuranik. ¹³ Jesus-ǵum uqautiniǵai tamatkua, “Aglausimaruaq Agaayyutim makpiǵaǵniñi, Tupiǵa taggisigaiǵnıaqtuq agaayutyagvinmik, aglaan irıqtuǵvigiliutipkaǵiksi tigliñniaqtınun.” ¹⁴ Tavrani agaayyuvikpañmi ayaunaruat suli pisutlaitchuat Jesus-muñnıqsut, aasiñ Jesus mamititlugich. ¹⁵ Qaukłıñich agaayulıqsit agla-lıqırıtlu uumitchañnıqsut qıñiqamıtrun Jesus savaaqaqtuaq quvıqnaqtuanik suli ilıǵaat nıprualaruat agaayyuvikpañmi nipliqhutın, “Nangaglakput iǵniñja David-ǵum.” ¹⁶ Tamatkuali nipliutiniǵaat Jesus, “Tusaavıgich makua sumik uqaqtilaǵat?” Jesus-ǵum kiuniǵai, “İi, aglıqisimasuknaǵiksi uqaqıuqaqsımaruaq,

‘Anıqammiurat ilıǵauratlu nangaipkaǵnıgıtın quyyatillautamik?’”

Psalm 8:2

¹⁷ Jesus-ǵum uniñniǵai. Aullaǵnıqsuq nunaqaqıqpapñmiñ siñıktahuni Bethany-mi.

Jesus-ǵum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

¹⁸ Uvlaaǵuqman Jesus utillaǵmi nunaqaqıqpapñmun niǵisulıǵniqsuq. ¹⁹ Qıñi-qamiun fig napaaqtua apqutmi utlañniǵaa aglaan paqıtchiñitłuni fig-nik, tamarra milukataıǵaluaq. Jesus-ǵum nipliutiniǵaa napaaqtuq, “Tavrakñani-ñaglaan asianik nauritqıñıaǵnak.” Taamna napaaqtuq pannaqłuktıǵniǵaa. ²⁰ Malıǵuaqtaiñ qıñiqamıtrun taamna quvıǵutchakhutın uqaǵnıqsut, “Qanuq-huni manna fig napaaqtua paniqtıqpauñ?” ²¹ Jesus-ǵum kiuniǵai, “Uqautıgıpsı, Ukpıqrsisıqagupsi arguaqtusunıqası pitlanayaqtusi savaagıkkaptun taavrumıña fig napaaqtuanik, aglaantuuq nipliǵupsıunniñ uumuña iǵǵımın, ‘Nuutittin ıgıtaulutin taǵıumun’ taatnallapiaq atuumanayaqtuq. ²² Ukpıqrsıñi-kun apıqrsuǵupsi supayaamik akuqtuıǵısırusi agaayulıkun.”

Kimik Jesus Tuyuǵiriqaǵniqpa?

²³ Jesus Jerusalem-mun tikiñnanıkanman isıǵniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukłıñısa agaayulıqsit sıvulliutıǵruatlu utlañniǵaat Jesus ilısaıtripkaq-ługu aasi nipliutıplugu, “Kisum aǵalatchiñhagun savaagıvıgich tamatkua? Kia saññıksrıtpatın taatnatun?” ²⁴ Jesus-ǵum kiuniǵai, “Uvañaptuuq apıq-sruǵniǵıpsı atautchiñhiñamik. Kiugupsıtıña uqautıǵısıpmıgıpsı nakiñ aǵalatchiñıqatłunı savaagıtılaǵatnik tamatkua. ²⁵ Kia saññıksrıtpauñ John paptaaqtıchıquplugu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?” Uqaqtuyaǵnıqsut inımnun, “Uqaǵupta agaayyutmiqsaunılugu Jesus-ǵum uqautiniǵaatıǵut, ‘Suvaatami ukpiǵıñitpısiun John?’ ²⁶ Aglaan uqaǵupta inukmiqnısaunılugu, ilıuǵıutchaktınnıǵıvut iñuich atakkıi inıupayaat nalupqıǵıñıtkaat John sıvu-nıksrıqırautilaǵa.” ²⁷ Aasiılı kiuniǵaat Jesus, “Naluruǵut.” Tavra nipliutini-ǵai, “Uqautiyumiñaitmıgıpsı sumiñ aǵalatchısiqatłunı savaaqaqtilaamnik tamatkunıña.

Atrikusaun Malgukkun Igñikkun

²⁸ “Qanuq isummatigiviunli aḡun igñiqaqtuaq malgũḡnik? Utlarñigaa aḡayukliq nipliutiplugu, ‘Igñiḡ savviagiñ nautchiivimñun ugluvak.’ ²⁹ Taavruma kiuniḡaa, ‘Savviagumiñaitchuḡa,’ aglaan aquagun nunuuraniqsuq aullaqhuniasii. ³⁰ Aapaḡak utlautilgiññiqsuq ilaqataanun igñigmi uqautiplugu sivuanisun. Taavruma kiuniḡaa, ‘Savviagisiruḡa,’ aglaan aullaḡiññiqsuq. ³¹ Nalliak taapkuak igñakkiñ tupiginiqpatku aaparik?” Kiuniḡaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Nipliutigipsi, tax-siliqirit suli akiisut iñugiliutiniḡai Agaayyutim aḡaayuqautmiñi sivupsitiñi. ³² John aggigaluaqtuq ilipsitiñun ilisautityaqhusi nalaunḡaruakun iñuuniagviksrakun, aglaan ukpiḡiḡitkiksi John. Aglaan tax-siliqirit akiisutlu ukpiḡiḡaat. Aasiilḡ qiniḡap-sigik nunuuraḡitchusi aqvativigun ukpiḡilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ “Naalaḡniḡagitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqaḡniqsuq nunaqaqtuamik. Nautchirrigviliugniqsuq, sapukutchiqḡugu avataagun, nivakhuni misuguliugviksramik, nappaipḡuni nasiqsruḡviniḡmik, tavraasiiñ atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun. Taatnaaniḡami aullaḡniqsuq uḡasiksuamun nunamun. ³⁴ Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuḡiniḡai savaktini nautchirriqirinun aitquplugich piññaktaaksrautni iligitiñi. ³⁵ Aglaan nautchirriqirit tiguniḡaich savaktai, aasiñ anauḡikḡugu atausiq, suli tuqqutlugu ilarḡat, atlasuli miḡuqtuḡugu uyaḡaḡnik. ³⁶ Tuyuqalgiññiqsuq atlanik savaktinik, iñugiatluktuanik sivulligñi. Aglaan savvagulgiññiḡaich taatnatun. ³⁷ Aqulliqpianuplugu tuyuḡniqsuq igñigmiñik iligitiñun uqaqhuni, ‘Taluginiḡaat igñiḡa.’ ³⁸ Aglaan nautchirriqirit qiniḡamitruḡ igñiḡ uqaḡniqsut iḡmikhun, ‘Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuqullakput piññaktaagiluguasii paitchaktaaksrautaa.’ ³⁹ Tiguplugu aninniḡaat asialiviniḡmiñ tuqqutluguasiiñ. ⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium aggigumi qanuḡniapagich tamatkua nautchirriqirit?” ⁴¹ Kiuniḡaat, “Taapku iñukḡuich naḡitillugich tuqunniḡai, aasiñ atukkirrutigilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun aatchuḡumiñaqtuaniñ iḡmiñun asianik pivik tikitpan.” ⁴² Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Agliqisimasuknaḡiksi Agaayyutim uqaḡha,

‘Uyaḡak tuppirit ayakkarḡat,

taamna uyaḡak piitchuiḡlapiḡaqtuq tuppirauni.

Taamna atangum savaagigaa

suli quvinqaqtuanunasugikput.’

Psalms 118:22, 23

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Iñuḡiḡiḡisigai Agaayyutim aḡaayuqautaa, uvakḡaniḡaglaan Agaayyun aḡalatchiñiaqtuq iñuḡnik tupiksriuanik pisuliḡmiñik.

⁴⁴ Aasiñ kisupayaaq puukaqtuaq taavrumuḡa uyaḡaḡmun siqumitauniaqtuq, aglaansuli taavruma uyaḡaum kattaqitñikkumi iñuḡmik kanuḡiñiaḡaa.”

⁴⁵ Qaukḡiḡich agaayuliqsit suli Pharisee-ḡruat tusaakamisigik Jesus atrikusautini ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitilaagmiknik. ⁴⁶ Tigusukkaluaḡniḡaat, aglaan iqsiniqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiḡhutiḡ Jesus sivuniksriqirauniplugu.

Atrikusaun Niḡiqpagvikun Ilaqatniḡviksrautni

22

¹ Taimma uqaqtuagaqsiḡiññiqsuq atrikusautitigun uqaqhuni,

² “Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan atriḡagisiruḡ umialiniḡmik

itqanaiyairuamik niġiqpagviksramik iġni ilaqatnigviksrautaani. ³Tiliñigai savaktini tuqłuġiaquplugich tamatkua aiyugaaqtauruaat niġiqpagviksramun, aglaan agġiġunjiññiqsut. ⁴Umialik tiliritqilġiññiqsuq atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruaat, Itqanaiñanikkigai nullautchigviksraġa. Tuqqutchianiktunja uqsraqsanjitñik tuttuqpałunma nuġġaġmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Agġiġusi niġiqpagiaġitchi katchuutiniaqtuañnun.’ ⁵Tamatkua aiyugaaqtauruaat suliquitiġiñiññaich aglaan aullałhiññañiqsut, ilañat savviaqhuni nautchiiviniñun sul i tla tauqsigñiagvinimiñun. ⁶Ilañisa tiguniqłunniġaich savaktit anaumikługich sul i tuq-qutqataługich. ⁷Umialgum tusaakamiun taamna uumitchañniqsuq. Tuyu-ġiniġai aņuyyiuqtini tuqqutchaqtuaquplugich tamatkua iñuaqtuqtuaat sul i ikipkałlugu nunaaqinaj. ⁸Tavra nipliutiniġai savaktini, ‘Ilaqatnigviksraun itqanaikłaluaqtuq aglaan taipkua aiyugaaqtaugalaqtuaat nalliummatini-tchut. ⁹Aullaġusi tumitchiat kañiġalunjitñun aiyugaaqłiġiaġitchi kisupayaa-nik qiniikkapsitñik agġiqulugich katchuutiniaqtuaq niġipkaiviksrautaaknun.’ ¹⁰Savaktit aullaġniqsut tumitchianun aasiñ katitchiaqsipłutin iñunñik atisip-lugich nakuuruatlu pigiitchuatlu. Ilaqatnigviksraunaasiñ immiġniqsuq paqi-tapayaaġmiknik. ¹¹Aglaan umialik isiqami qiniġiaqtugich tuyuġmiaksraq-taañruat, qiniġniġaa iñuk tavrani atnuġaaqtummaañjitchuaq piquitigilugu ilaqatniñniaqtuaq. ¹²Umialgum nipliutiniġaa taamna iñuk, ‘Ilauraamaañ, qanuqhutin isiqpich niġiqpagvianun atnuġaaqtusunaqnak nalaunñaruanik?’ Taamna iñuk nipiksraiññiqsuq. ¹³Umialgum uqautiniġai savaktini, ‘Qiliqsigik argaiłlu isigaiłlu igillugu aasii taagñiqsrallapiamun. Tavrani itkisiruaq qiałiq sul i tiraalatchiłiq kigutininik.’ ” ¹⁴Tavrani Jesus niplipsaagñiqsuq, “Iñugiaktuaat iñuich aiyugaakkaugalaqtut, aglaan ikituurat piksraqtaañrut.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵Pharisee-ñuruat sivunniugaqsiñiqsut pitchaġukługu Jesus uqałhigun. ¹⁶Tuyuqaġniqsut maliguaqtimiknik ilaanun, piqasiqtugich Herod-kuaqtua-nik uqaqhutin, “Iłisautrii, iłisimarugut nalaunñaruañutilaanik. Iłisautriru-tin Agaayyutim iñuuniaġvigitqukkanañik iłumutuuruakun sugisunaqnagu qanuq iñuich isummatiaqatilañat, aasiñ suginjitmigiñ iñuum suurautilaaja. ¹⁷Uqautitigut sumik isummatilaanik taavrumuuna, Maligutaksrakuaġnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” ¹⁸Aglaan Jesus iłisi-maplugu sivunniugutaat pigiiliqilukun nipliġniqsuq, “Ukpiññaqtsii! Suvaata uuktuapaisitja? ¹⁹Qiniqtillaksitja maninmik akiliqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut maninmik. ²⁰Jesus-ñum apiqsruġniġai, “Kia-una agliutraja maninmi? Kiasuli aglaña?” ²¹Kiuniġaat, “Caesar-m.” Aasiñ Jesus-ñum uqau-tiniġai, “Akiliutigilugu Caesar-mun Caesar-m pigikkaja, sul i Agaayyutmun pigikkaja Agaayyutim.” ²²Tusaakamitruñ Jesus-ñum uqaġikkaja quviġusun-ñiqsut unitługuasiñ.

Apiqsruun Anipkakkaułikun Tuqłiġmiñ

²³Taavrumani uvlumi Sadducee-ñuruat, tamatkua uqaġuuruat tuquruat anjitqitłaiñniplugich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsruġukługu, ²⁴“Iłisaut-rii, Moses-ñum uqautigaatigut itnaqhuni, Añun ilaqatiqaqtuaq tuqukpan qitunġigaluaqani, taavruma añutim aniqataan ilaqatnikaagiraksraġiniġaa

uilağnaaq qitungisilugu aputmik ilisimanaguniasiiñ tuquruam qitunga-
gitilaanjanik. ²⁵ Samma maani ittut tallimat malğuktun aniqatigiich akun-
naptikni: anayukkiq nuliaqtuaq tuqupluni qitungaitluni, unitlugu nuliani
aniqatmiñun. ²⁶ Tugliasuli aniqataa taatnatun tuqupluni piñayuaglu, kii-
saimma iluqatiñ aniqatigiich tuquvut. ²⁷ Aquilliupluniasiiñ ağnaq tuqupmi-
ñiqsuq. ²⁸ Taapkua tallimat malğuuruat aputit nuliaqtuat iluqatiñ taavrumiña
ağnamik, nalliata nuliagigisiñiñqpañ taamna anitqigviniñi?” ²⁹ Jesus-ñum
kiuniğai, “Qanutun killukuaqtigivisi! Nalugisi Agaayyutim uqałhich ilaanlu
sañña. ³⁰ Iñuich anitqigumiñ tuqumiñ ilaqatniktuğumiñaitchut naagaqaa
ilaqatniktitakkauyumiñaitchut. Aglaan itkisirut isaguliktitun qilañmiittua-
tun. ³¹ Agliqisimasuknağiksi Agaayyutim uqauttutaa ilipsitñun anitqiiñkun
tuqułiğmiñ. ³² ‘Agaayyutigigaatña Abraham-lu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu.’
Agaayyutiginitkaat tuqunaruat aglaan iñuuruat.” ³³ Iñugayaat tusaakamitruñ
Jesus-ñum ilisauttutaa quviguşunniqsut.

Kamanağniqsarakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-ñuruat katimaniqsut tusaakamiñ Jesus-mun nipaiqsiiñiplugich
Sadducee-ñuruat. ³⁵ Ilañata ilisautriñuruam maligutaksranik apiqsruğniğaa
Jesus uuktuağuklugu, ³⁶ “Iñisautrii, nalliat tillisit kamağniqsrauva maligutak-
sranii?” ³⁷ Jesus-ñum kiuniğaa, “ ‘Piqpagiyumagiñ ataniq agaayyutigikkan
iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, sulı iluqaaniñ isummatip-
niñ.’ ³⁸ Taamna tavra sivulliq sulı kamağniqsraq tilliñ. ³⁹ Sulı tuglia taatna-
tun itmiuq, ‘Piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.’ ⁴⁰ Maligutaksrapayaaq
sulı sivuniksiriqit ilisauttutigikkaniñ tunñaviqaqtut taapkunñuñ malğun-
nun tillisiññun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-ñuruat katimapaqlugich Jesus-ñum apiqsruğniğai, ⁴² “Qanuq
isummatigivisiñ Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaraq? Kia kiñuniagivaun?”
Kiuniğaat, “David-ñum.” ⁴³ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Qanuqhunimi David-
ñum, uqaqhuni Irrutchikun, taiguutiqağniqpañ ataniğmik? Atakkii uqağ-
niğuguuq,

⁴⁴ ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun

uvañnun akiñiñiahatnunaglaan uumigiritin.’

Psalms 110:1

⁴⁵ David-ñum iñmiñik taiguutiqaqpagu Ataniğmik, qanuğmi Anniqsuqti
David-ñum kiñuviagitlaniqpañ?” ⁴⁶ Nalliataunniñ Pharisee-ñuruat kiul-
guiñniğaiñ Jesus-ñum apiqsruutai. Tavrakñaniñaglaan uvlumiñ kia-unniñ
apiqsruqtağunaiğniğaat Jesus.

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpinquaqtit

23 ¹ Taatnaaniñman Jesus uqağniqsuq iñugayaanun maliguaqtimi-
ñunlu, itnaqhuni, ² “Aglaliqirit Pharisee-ñuruatlu maligutaksriuqtut
Moses-tun iñilgaanimma. ³ Taatnamik tupigiraksrağigisi atuğlugillu sup-
yaanik uqaqtikpasi tuvrasuñaqnağich qanuq pisuutilaant. Atakkii atuum-
mitłaitchaat sumik uqaqqaqhutiñ. ⁴ Natmiqsuiraqtuñ iñuñnun uqumaila-
nik. Aasiisuli ikayuğummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaaqtin

iñiqtagiragigaat qiniqqusaahñağutiñ iñuñnun. Agliłaaqtağniğaiç puuka-taurat qauğmikiñi lu taligmiñi lu imaqaqtuat uqaliğniç suli atnuğaağmiñ nivi-ğalukkatanich takliłaaqtugich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukliñich aquppiutanjitniç niğiqpakmata, suli Jew-ğuruat katragvinjitni aquppiłlatuplutiñ qaukliuruam inaani, ⁷ suli tumitchiani pağlatqutuplutiñ suli iñuñnun tuqliraqusuuplutiñ ilisautriñiç. ⁸ Aglaan taiguutiqağumiñaitchusi ilisautriñiç, atakkii atautchi-ñiñamik ilisautriqağhusi aasiñ iluqasi aniqatigiiksusi. ⁹ Taiguğniaqasiuñsuli kiñapayaaq maani nunami aapapsitiñiç, atakkii atautchiñiñamik aapaqaqtusi qilañmiittuam. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiuñ kiñapayaaq sivulliuqtinik atakkii atautchiñiñamik sivulliuqtiqaqtusri, taamna Christ-ğuruq, anniqsuqti akiq-sruutauruaq. ¹¹ Iñuk kamañağniqsauruaq akunnapsitiñiç savaktigiyumagiksi. ¹² Suli kiñapayaaq kamañağasugiruaq iñmiñiç atchiksipkakkauğisiruq. Kiña-payaaq atchiksiruq iñmiñiç kamañaqsiçkakkauğisiruq.

Jesus-ğum Suakatağai Ukpinquałhatigun

¹³ “Nakliuñ, aglaliqirisii lu Pharisee-ğuruasii lu, ukpinquaqtisii! Kañiqsit-laitkiksi Agaayyutim uqalıha uqıraqtaalu suli ilisautrinjitlugich. Atriqaqtusi iñuñnik anmautiqaqtuanik Agaayyutim añaayuaqtaanun aglaan anmañit-lugu. Isinitchusi sulipsuuq isiqtałigisi tamatkua isigñiuraqtuat. ¹⁴ [Nakliuñ, aglaliqirisii lu Pharisee-ğuruasii lu, ukpinquaqtisii! İvayaqtuipłusi tupinjitniç sulliñauranjitniğlu uılğagñaat, aasiñ taimma qiniqtinniaqaqsiplusi takirua-mik agaayupłusi, taamna pisigilugu anasiññuqsasuihksraqsi pigiitluñniaq-tuq.] ¹⁵ Nakliuñ, aglaliqirisii lu Pharisee-ğuruasii lu, ukpinquaqtisii! Kukiluk-tusi tağıukunlu nunakunlu atautchimikunniñ maliguaqtinigukhusi. Aasiñ maliguaqtiksraqtaagianikapsiuñ anasiññuqsagvinmutlasirağigiksi pigiitluğ-lugu ilipsitiñiç. ¹⁶ Nakliuñ, ayaunapłusi sivulliuqtaurusii! Uqaqtusi, ‘Kiñapa-yaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suuñitchuq, aglaan kiñapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruuti-niktuq!’ ¹⁷ Ayaunapłusi isumalguitchuasii! Nalliak ukuak pitłuktuauñva—kaviqsaq manik naaga agaayyuvikpak ipqiçsitchipkairuaq kaviqsaamik maniqmik? ¹⁸ Uqaqtusisuli kiña iñuk akiqsruqami tuniłlaqtuğvikun taamna suuñitniplugu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tuniłlaqtuğvinmiç akiq-sruutiniktuq. ¹⁹ Ayaunarusii! Nalliak ukuak pitłuktuauñva aatchuun naaga tuniłlaqtuğvik ipqiçsitchipkairuaq aatchuutmik? ²⁰ Taatnamik iñuum tuni-łlaqtuğvikun akiqsruqami taputiragigai aatchuutit tuniłlaqtuğvinmiittuat. ²¹ Iñuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmirağigaa Agaayyun ittuq tavrani. ²² Iñuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmirağigaa Agaayyutim aquppiutana taamnalu aquppiruaq tavrani. ²³ Nakliuñ, aglaliqirisii lu Pha-risee-ğuruasii lu, ukpinquaqtisii! Qulikuraqtusi avuugutipsitiñiç—mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitlugich qulliupiaqtuat ilisauttutit maligutak-srani: nalaunğaruatiq, nagliktaq suli ukpiçsriłiq—taapkuu atuumaraksrağa-luasi minitchirağasunaqasiaglaan sivulliğniç. ²⁴ Ayaunapłusi sivulliuqtisii, milugiatchiat piğñağagigisi qallutipsitiñiç salummautituğlugich, aglaan il-ğataqtigagigiksi pikukturuuq natmaksigvik. ²⁵ Nakliuñ, aglaliqirisii lu Pha-risee-ğuruasii lu, ukpinquaqtisii! Salumapkairusi qaałhiñanjitniç qallutipsi suli puggutapsi, aglaan iluñich immaukkaqhutinj ivayaqtuğmiç suli killi-ğigmiç. ²⁶ Pharisee-ğuruasii, qanutun qiniłlaisigivisi! Salummaqqaqsigik

iluaṇnik qallutimlu puggutamlu, qaanigli salumayumauk. ²⁷Nakhiuṇ, aglaliqirisiiḷu Pharisee-ḡuruasiiḷu, ukpiṇṇuaqtisii! Ittusi qiiṇiyunaqtuatun iluvḡich silataatitun, aglaan iluṇich immaukkaqhutiṇ tuquṇaruat iṇuich sauniṇitṇik suli qaayugṇapayaagtuanik. ²⁸Taatnallapiaq qaathiiṇapsigun sagviaqtugaqtusi iṇuṇnun nalaunṇaruatun ilipḷusi, aglaan ilupsitṇi immaukkaqtusi ukpiṇṇuaḡutinik pigiiḷiqiḡigniglu.

Jesus Sivuniksriqiruq Anasiṇṇuqsaaḡviksraṇatnik

²⁹“Nakhiuṇ, aglaliqirisiiḷu Pharisee-ḡuruasiiḷu, ukpiṇṇuaqtisii! Qiiṇiyunaqsagisi iluviṇich sivuniksriqirit suli nalaunṇaruat iṇuich. ³⁰Uqaqtusisuli, ‘Iṇuuniaqsimagupta iṇilḡaan taimani aapaavut iṇuuniaqmata, piqasisuutinayaitchugut ilinṇitṇi iṇuaqtuqmata sivuniksriqirinik.’ ³¹Taatna uqaqapsi ilipsitṇik ilisimarauniqsusi kiṇuviagṇitilaapsitṇik tuqutichiruanun sivuniksriqirinik. ³²Ki naatchiuṇ sivulliapsi aullaḡniikkaṇat. ³³Ilipsi qitunḡaṇich tuqunaqaqtuat nimigiat! Qanuḡlugu naṇaqniaqpisiuṇ anasiṇṇuqsaaḡvṇmuktitauviksraqsi? ³⁴Taatnamik tuyuḡisiruṇa sivuniksriqirinik ilipsitṇun puḡiksaaniglu iṇuṇnik aglaliqiriniglu—iluṇich tuqutkisigisi, suli iluṇich kikiaktuutilugich, atlatsuli ipiḡaqtuḡlugich katraḡvipsitṇi suli qimaaratchilugich nunaaqqimiṇ atlanun nunaaqqiṇun. ³⁵Taamna pisigiplugu anasiṇṇuqsasuiḡksraqsi tikiṇṇiaqtuq ilipsitṇun maqitchipkaiḡapsigun auṇatnik nalaunṇaruat iṇuich mauṇa nunamun, aullaḡniilugu iṇuaqtuḡhaniṇ Abel-ḡum iṇuaqtuḡhanunaglaan Zechariah-m iḡṇiṇan Barachiah-m, iṇuaqtapsi akunḡakni agaayyuvikpaumlu tuniḷlaqtuḡviumlu. ³⁶Uqautigipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiṇṇuqsautiksraq tikiumagisiruq makunuṇa iṇuṇnun pakmapak iṇuuruanun.

Jesus-ḡum Piḡpaksriḡha Jerusalem-miunik

³⁷“Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqutchuuruasii sivuniksriqirinik miḷuqtuiruasiiḷu uyaḡaṇnik tamatkuniṇa tuyuurauruanik ilipsitṇun! Akulaiḡlugu katitchummiuḡaluagaḡigitka iṇugikkasi, atrilugu aqargiqpak piyaquqtaitṇiktuatun paiyaaḡmiṇik ataaknun isaquṇmi. ³⁸Ataṇii, tupiqsi suksraakkaullapiagṇiaqtuq suṇiḷlaḡuḡlugu. ³⁹Taatnaḡuṇa uqautigipsi, qiiṇitqikkumiṇaitkipsitṇa nipliḡṇiaḡapsitṇunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim piḷiutigiliuṇ taamna tikitchuaq atqagun atanḡum.’”

Jesus Sivuniksriqiruq Piyaquḡṇiaḡhanik Agaayyuvikpaum

24 ¹Jesus unitkaqsipmagu agaayyuvikpak maliguaqtaṇ upyaugṇigaat inṇitṇik agaayyuvikpaum. ²Jesus-ḡum apiqsruḡṇigai, “Iluqaisa makua tupḡich qiiṇitpisigich? Uqautigipsi, Kisiṇṇuqtaḡaḡumiṇaitchuqunniṇ uyaḡaṇmik qalliani atlam ulḡusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruq Iḡuiḷliuḡutniglu Piyuaqsuiḡksramiglu

³Jesus aquppipkaqtitlugu iḡḡimi taggisiquaqtuamik Olives-mik maliguaqtaṇ utlaṇnigaat kisiḡkuqhutiṇ apiqsruḡlugu, “Uqautitigut uumiṇa. Qakugun tamanna atuummiṇiaqpa? Sukun ilitchuqutitigun ilitchuḡigisivisa agḡiyasiguvich suli nuna isukḡiyasikpan?” ⁴Jesus-ḡum kiuniḡai, “Qaunatqiaḡigitchi iṇuiḷli kinniṇitchumagaasi. ⁵Atakkii iṇugiaktuat iṇuich agḡiḡisirut uqaḡutin,

‘Christ-ɲuruŋa,’ aasiin kinnitnigutiŋ iŋugiaktuanik iŋuɲnik. ⁶Tusaagisirusi aŋuyiaktuanik qanittuamiñ uŋasiksuamiñlu. Iqsiñiaqasi atakkii iluqatiŋ tamatkua atuumaruksaurut aglaan isukłiñgitchuqsuli. ⁷Nunaaqqich aŋuyiugisirut akilliigiiksillutiŋ avatmun suli atanguviih akilliigiiksillutiŋ avatmun, nigisuksiuliqmilutiŋ, suli nuna aulapmiluni nanipayaaq nunani. ⁸Iluqaitnik tamatkua aullaŋniisaagigai auliyautiħum.

⁹“Qaisaugisirusi nagliksaaqsiuviksrapstĩun, suli tuqquatauliksrapsitĩun, uumigitchiulusi nunaaqqipayaaniñ piquutigilunja. ¹⁰Taimaniġuqpan iŋugiaktuat iŋuich ukpigutaiġniiaqtut, aatchuutigiragautilitutiŋ avatmun suli uumikutilitutiŋ avatmun. ¹¹Iŋugiaktuat sivuniksriqiriŋɲuaqtuat aggiġisipmiñiqsut kinnitnigutiŋ iŋugiaktuanik iŋuɲnik. ¹²Suli pisigilugu iŋuich pigiilqilħat iŋugiaksitmukhutiŋ piqpakkutaat niglaqsiñiaġaa. ¹³Aglaan iŋuk makitaruaq payaŋaiguni isuanun anniqsukkaugisiruq. ¹⁴Quliaqtuaġisigisaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim aŋaayuyautaagun, uqautigilugu nunaaqqipayaanun. Aquagun isukłitkisiruq.

Tamnapiaġataqtuaksraq

¹⁵“Iŋuk agliqiruaq ukuniŋa kaniqsilu. Qiñiġniagiksi naġġunallapiaġataqtuaq qikaġlugu ipqitchuami inimi iniksraġiŋisamiñi, Daniel-ɲum Agaayyutim sivuniksriqiraa uqautigikkaŋa. ¹⁶Taipkunani uvluni iŋuuniaqtuat nunaŋani Judea-m qimakkumaut iġġiŋun. ¹⁷Iŋuksuli itkumi tupiġmi qaŋani atqaġniaqani aikłiġuni sumik tupiġmi iluaniñ. ¹⁸Kiŋasuli iŋuk nautchiivini itkumi utiġniaqani aikłiġuni quppiġaaġmiñik. ¹⁹Taipkua uvlut tikitpata, nakłiŋ agnat siŋaiyaunigumiŋ suli aakat miluktitchigumiŋ ililgauragmiknik. ²⁰Agaayutitchi qimałiksraqsi atuumatquŋiġlugu ukiumi naagaqaa minġuiqsiagvium uvluaŋi. ²¹Atakkii taivrumani nagliksaaqpauratiksraq atuumaġisiruq atrigiŋisaŋa atuumaruam aullaŋniilħaniñ nunam uvuŋanunaglaan. Taatnasiaq nagliksaaqpauratıq atuummitqiŋniatitchuq taavruma aquagun. ²²Aasii Atangum makua uvlut ilaŋŋaqtanaŋisuaqpagich, kiŋa iŋuk anniqsukauyumiñaitchuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilaŋŋaqtaaġisigai. ²³Taimaniġuqpan kia iŋuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiuŋ, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpasi, ‘Ikaniittuq,’ ukpiginiyaqasigik. ²⁴Atakkii anniqsuqtinŋuat suli sivuniksriqiriŋɲuat iligisirut savaaqaġutiŋ kamanaqtuanik savaanik suli quviqnaqtuanik. Taapkunuuna kinniñiaġniġaich Agaayyutim piksraqtaani pisagiayumiñagumisigik. ²⁵Ataŋii, uqautigipsi taavrumiŋa atuummıgaluaqnagu.

²⁶“Aasiili kisupayaam uqautikpasi Christ iŋuiłaaŋi inniługu tatpavunaqasi naagaqaa iriqsimaniługu uvani tupqum iluani ukpiginiyaqasiuŋ. ²⁷Atakkii Iġniŋa Iŋuum aggiġisiruq atriługu ikniqpalaŋmun qaummaġiksipmatun qılak kivaknamiñ kanaknamun. ²⁸Sumipayaaqsuli tuquŋaruq itpan, tavruiŋa tiŋmiaqpaich tuquŋaraqtuġuuruat katisuurut.

Aggiłiksraŋa Iġniŋan Iŋuum

²⁹“Aquuraŋagunaasiin uvluiñ nagliksaaqsiuħum, siqiñiq taaqsigisiruq
suli tatqiq qaumaġiŋiġuni,
uvluġiat katagaqmıłutiŋ qılaniñ

suli qaummatipayaaŋi siġam nuktitaulutinj inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

³⁰ Taivrumani uvluni iġitħuqquataa Iġñiŋan Iñuum sagviġisiruq qilaŋmi. Iñupayaŋa nunam qialuni qinġisigaat Iġñiŋa Iñuum agġisuaq nuviyakun qilaŋmiñ saŋŋimigun suli kamanallapiaqtuakun kamanautmigun. ³¹ Qalġuq-tautiqpaktuġluġich nipituruat tuyuġigisigai isaġuligikkani katitchityaqtillu-gich piksraqtaagmiñik iñuŋnik nakitñapayaaq nunami.

Iġisaaksraŋa Asirritġaitħuam Napaaqtum

³² “Iġisaagaġitħi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akiguiñ milukatanjich nau-gaqsipmata suli suŋaaqsiplutinj qituglipmata iġisimaragigiksi upiŋgaam qalli-ħa. ³³ Taatnatuntuuq qinġupsigik tamatkua atuummiruat iġisimaniaqmigiksi Iġñiŋa Iñuum qallilġapiaqtilaŋa qakma. ³⁴ Iġumun uqautigipsi, Iñuiħ iñu-u-niaqtuat pakma tuquaniġñiaŋitħut tamanna suapayaaq atuumaanikkaluaq-nagu. ³⁵ Iġuqani nuna suli qilaq piyaqqukkaugisiruk, aġlaan uqaħħich uqauti-gikkatka piiñġigumiñaitħut.

Pivia Agġiħksraŋan Iġisimaraitħuq

³⁶ “Kia-unniñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassaq sumi tikisilaaksraŋa. Isaġulgich qilaŋmiittuat unniikii iġñiġuruam nalugaat. Kisimi aapam iġisimaga. ³⁷ Iġñiŋa Iñuum agġiŋpan taimanisun itkisiruq atrilugich iñuiħ iñu-u-niaqmatun uvluiñ Noah-m. ³⁸ Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliŋpaħhum iñuiħ niġimaaqtut imiqsimaahutiŋlu, iġaqatniktuħutiŋ suli qitunġatin iġa-qatniktuqtitlugich Noah-m isiġniaħhanunaglaan umiamun. ³⁹ Iñuiħ iġitħuġi-ŋiññiqsut atuumaniaqtuamuk uliŋpanmun pisagilġataqtitlutinj. Taatnatun itki-sipmiuq Iġñiŋa Iñuum agġiŋpan. ⁴⁰ Maġuk aŋutik savaktuak nautchiivini, iġaqataa tigurauliġisiruq aasiñ iġaqataa uniktauliġuni. ⁴¹ Maġuk aġnak muk-kaaksriuqtuak mukkaaksriuġvini, iġaqataa tigurauliġisiruq aasiñ iġaqataa uniktauliġuni.

⁴² “Taatnaġusi ataramik itqanaithuksraurusi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atanapsi agġiġñiaqtilaŋanik. ⁴³ Aġlaan iġisimayumagiksi una, tupqum iñuan iġisimayumiŋ napmun iġikpan unnuaq tigliŋniaqtim agġi-ġñiaqtilaŋa qaunaginayaqtuq tigliŋniaqti siqumġutitqunilġugu tupiġmiñun. ⁴⁴ Taatnatuntuuq itqanaithuksraupmisi atakkii Iġñiŋa Iñuum agġiġñiaqtuq sassaġniġmi niġiugviniŋisapsitñi.

Tuniqsimaruaq Naaga Tuniqsimaitħuaq Savakti

⁴⁵ “Kiña tuniqsimaruŋupluni isumatupluniġu savaktauva? Ilaaŋuruq aŋaa-yuqam qaukħiġutikkana atlanun savaktimiñun tupiġmiñi ittuanun niqik-sritñiktaqtuamun piviksraq nallaullapiaħluġu. ⁴⁶ Qanutun quviasuktigigi-siva taamna savakti aŋaayuqam utiġumi paqitaŋa savaaġiġluġu. ⁴⁷ Iġumun uqautigipsi, atangum piksraqtaagigisigaa taamna savakti qaunaksritqulugu iluqaitñik suuraġmiñik. ⁴⁸ Aġlaan qanuq savaktauniŋpan pigiitħuni? Isu-mapiagñiqsuq iŋmiñun, ‘Aŋaayuqaġa maunauraq utiġniaŋitħuq,’ ⁴⁹ aasiñ anaumiaqsiġluġich atlat savaqatini suli niġiqatigipluġillu imiqatigipluġillu imiqtuqtit. ⁵⁰ Aŋaayuqana taavruma savaktim utiġniaqtuq iġaŋatigun uvlut niġiugiŋisilluġu ilaanik sassaġniġmiġu qaunagiŋisilluġu. ⁵¹ Atangata agġigumi

tatapsallapiagisigaa piqasiutipkaġlugulu ukpinġuaqtinun. Tavrani iñuich qiasisirut tiriquulatchilugillu kiggutitij.”

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

25 ¹“Agaayyutim añaayyuqataa sagviqpan itkisiruaq qulitun aputituqsimaitchuatan tiggummaiaqqtuanik nanniuramiknik paagiaqġugu ilaqatniġniaqtuaq. ²Tallimat taapkunani isumaturuaġuniqsut, suli tallimat isumatuitlutij. ³Taapkua isumatuitchuata saagaġmiñiġaich nanniuratiġ, aglaan uqsritqiutiksranjitiñik saaganġiñiñisut. ⁴Isumaturuataasiñ uqsritqiutiksrali-gaagñisut nanniuramiknun. ⁵Ilaqatniġniaqtuaq tuuliunġapkaġugu taapkua iluqatiġ siñiġnialiqamiġ siñiksagñisut. ⁶Tavra unnuaq qitiqquqman iñuk nipliġsuq, ‘Marra, ilaqatniġniaqtuaq agġisusq. Aniġusi paagiaqsijun.’ ⁷Iluqatiġ aputituqsimaitchuata makitnamiġ ikummaktaagñiġaich nanniuratiġ. ⁸Isumatuitchuata uqautiniġaich isumaturuat, ‘Qaitchisigut ilaġanik uqsrupsi atakkii nanniuravut qamiaqsiniñisut.’ ⁹Aglaan isumaturuat kiuniġaich, ‘Naaga, naamayumiñaitpaluġmiugut uvaptiknunlu ilipsitiñunlu pigupta, aglaan aullaġusi taipkununġa tunisiullaqtuanun uqsrunik tauqsigiagitchi piksrapsiñiñik.’ ¹⁰Tavrani isumatuitchuata aullaġniqsut, aasiñ tauqsigiagitchitlugich ilaqatniġniaqtuaq agġiġniqsusq. Taapkua itqanaitchuata isiqatigigaat katchuutiviniġmun niġiġpagiaqhutiġ, tavraasiñ taluplugu. ¹¹Aquvatigunli agġiġmiñisut alġiaġiġich niviaqsia. Uqaaqsigaluaqtut, ‘Ataniġ, aġmautillaġniaqtigut.’ ¹²Aglaan kiuniġai, ‘Naluniġipsi. Kisuuvusi?’ ¹³Taatnaġusi qaunatiġiaġigitchi. Atakkii nalugiksi uvluq unniñ sassaġniġ Iġniġa Iñuum agġiġksraġa.

Atrikusaun Piġasutigun Savaktitigun

¹⁴“Suliuva Agaayyutim añaayyuqataa sagviqpan atriqaqtuq aputmik iglausuktuamik uñasiksuamun nunamun. Inmiñuquplugich savaktigikkani qaunaksriliutiniġai suuraġmiñun. ¹⁵Atausiq iñuk qaitchiniġaa 5,000-tun maniñiñik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipġuni pitlakkaġmigun. Aasiñ aullaġniqsusq iglauviksraġmiñun. ¹⁶Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun maniñiñik aullaqhuni piñatchiasuġaqani tauqsigñiutiginiġai maniksriusriani, aasiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmuiq atlanik 2,000-nik. ¹⁸Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiplugu nunamun iriġniġaa añaayyuqagmi maniġa. ¹⁹Akuni piilġataġaluaqami añaayyuqan taapkua savaktit utiġniqsusq, aasiñ makpiġarriqutiaqsipġugich maniksriusrianiġatigun. ²⁰Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutiruaq atlamik 5,000-naktaagmiñik uqaqhuni, ‘Ataniġ, qaitchikapġa 5,000-tun maniñiñik, uvva piññapsaaqtuġa 5,000-nik.’ ²¹Añaayyuqan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautaġniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruġuniqsutin savakti! Tuniqsimatriñisutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillaġniġaġik-piñ aġalatiġuġutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayyuqagikkapni.’ ²²Taamnaptuuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun maniñiñik agġiqhuni uqagmiuq, ‘Ataniġ, qaitchikapġa 2,000-tun maniñiñik, uvva piññapsaaqtuġa 2,000-nik.’ ²³Añaayyuqan tuuq uqautipmigaa, ‘Savaaqallautaġniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruġuniqsutin savakti. Tuniqsimatriñisutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakkisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun.

Quviasuqatautyagiñ añaayuqagikkapni.’ ²⁴ Tavralli iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun maniqñik aggiqñuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, ilisimagikpiñ. Anayaktuqtauñungitchutin aqñun. Pukuiraqtutin nautchiivigiñgisapniñ katitchisuuplutinlu kangaqsuivigingisapniñ nautchiaksranik. ²⁵ Sivuugapluña taatnaqluña irigitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’ ²⁶ Añaayuqañan uqautigaa, ‘Pigiitchuatin iqiasruuplutinlu savaktii! Ilisimagaluqututin kiprisuutilaamnik nautchiigvigingisamniñ katitchipluñalu kangaqsuivigingisamniñ nautchiaksranik. ²⁷ Iliñayağniğitin manitka manniqiriñun, aasiñ utiguma akuqtutlanaayaqtuñ pimiñik naggutiniğitnik.’ ²⁸ Aasiñ uqautiniğai atlat savaktit, ‘Pisigij taapkua maniich ilaaniñ qaityağiağlugichaasi taavrumuñ 10,000-tun maniqaqtuamun.’ ²⁹ Tavraasiñ kiñapayaaq aqalatchillautaqtuq aatchuusriağmiñik piññapsaagisiruq sippakuuqtualiguni. Aglaan taamna piññangitchuaq, mikiruamikunniñ piginasugikkağmiñik piikkaugisiruq ilaaniñ. ³⁰ Siñitchiun piññanjiuranğitchuaq savakti taqtuam taağniqsrañanun. Tavrani qiağisirut tiriquullaisa kiggutitiñ.

Aviktuiğisraq Nunam Iñupayaurani

³¹ ‘Iğñiña Iñuum aggitqikpan kamanaqtuakun qaumamigun iluqaisa ipqitchuat isağuligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpañmiñun kamanaqtuamun. ³² Aasiñ iñupayaurani nunam katitauğisirut sivugaanun. Tavrani aviktuğisigai atausiuttaaglugich, atriługu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttułuraniñ. ³³ Suli inillakkisigai ipnaich taliqpñmi tuñaanun, aglaali tuttułurat saumium tuñaanun. ³⁴ Umialgum uqautigisigai taliqpñmiñi ittuat, ‘Mañagitchi, aatchuusriaqatuasii piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaagisiñ Agaañyutim añaayuqataa itqanaiaañuruuq ilipsitiñun iñiqtaulñaniñaglaan nunam. ³⁵ Atakkii niğisuktauqama niqiksritchağigikma. Imiğukamalu imiksritchağigikma. Iglaañukama aiyugaaqluñ isiqtitagigikma. ³⁶ Atnuğaanitñama atraksritchağigikma atnuğaaamik. Atniğñaqama takurağigikma. Isiqtaukama tikitluñ isiqattaagagigikma.’ ³⁷ Tavralli iñuich nalaunñaruat kiuniagaat, ‘Ataniiq, qañaağlaan qiniqpisigiñ niğisukavich aasiñ niğipkağhutin naagaqaa imiğukavich imiqtitagivisiğiniñ? ³⁸ Qañasuli qiniqpisigiñ iglaañuplutin aasiñ isiqtitlutin naagaqaa atnuğaanitñavich atnuğaaqitpisigiñ? ³⁹ Suli qañaağlaan qiniqpisigiñ atniğñağhutin naagaqaa isiqsi-viñmiitnavich takuniqpisigiñ?’ ⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatkua itnağlugich, ‘Ilumun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliñnaqniqsrañatnun aniqatiuma savaagigiksi uvañnun.’ ⁴¹ Aasiñ uqautiniaqmigai tamatkua saumium tuñani, ‘Piğitchi uvañniñ! Anasiññuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniğmi itqanaiaañuruamun tuunğagmun isağuliniñunlu. ⁴² Atakkii niğisukama niqiksritłaitchipsitja. Imiğuliqama imiksritłaitchipsitja. ⁴³ Iglaañukama aiyugaatłaitchipsitja. Atnuğaitñama atnuğaaqtitłaitchipsitja. Atniğñaqamalu isiqsi-viñmiitnamalu isiqattaatłaitchipsitja.’ ⁴⁴ Tavraptuuq kiuniagaat itnağutiñ, ‘Ataniiq, qañaağlaan qiniqpisigiñ niğisukavich imiğukaviñlu naagaqaa iglaañukavich atnuğaitñaviñlu, naagaunniñ atniğñaqavich isiqtaukaviñlu aasiñ savautiniğitlutin?’ ⁴⁵ Aasiñ kiuniagai, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisunğitñapsi ataatchimununniñ nagliñnaqniqsraqtuamun savautriñgitchusi uvañnik.’ ⁴⁶ Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiññuqsasi-viñmun, aglaali nalaunñaruat isuitchuamun iñuuliğmun.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

26 ¹Jesus uqaḡuiqami tamatkuniḡa, uqautigai maliguaqtini, ²“Ilisimarusi, malḡuk uvluk aquagun atuumagisiruq Jew-nuruat niḡiqpagvikaḡat atilik Apqusaakkauḡimik, aasiiḡ Iḡñiḡa Iḡuum aatchuutigikkau-niaqtuq kikiaktuutraksrauluni.” ³Qaukḡiḡich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut igluqpaḡanun qaukḡiat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik. ⁴Sivunniugaqsiḡiqsut tigusraḡuklugu Jesus nalunautchiḡutin tuqulluguasiḡiḡ. ⁵Aglaan uqaḡniqsut, “Niḡiqpagvikaam uvluaḡi taatnaḡnian-gitchikput. Iḡuiḡ aḡalanniḡlukaiviaqtut.”

Jesus Tipraḡiksakkauruq Bethany-mi

⁶Uvvaasriḡiḡ Jesus Bethany-miititlugu tupqani Simon-ḡum auyugaqtualgum ⁷tikiḡiḡiḡaa aḡnam saagaḡhuni nakasruḡḡuaḡuramik tipraḡiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiiḡ kuviplugu Jesus-ḡum niaquanun niḡiḡiaqtitlugu. ⁸Maliguaqtaiḡ qiniḡamitruḡ iḡuaḡiḡiḡiḡiḡaaat nipliḡhutiḡ avatmun, “Supman asiḡun tipraḡiksaun atuqpaḡ? ⁹Una tipraḡiksaun tunikpan atqu-nautaunayaqtuq qaisauluniasiiḡ nagliḡnaqtuanun.” ¹⁰Jesus-ḡum iḡitchuḡip-lugu nipliutigikkanaḡ uqautiniḡai, “Suvaata una isumaaluksaapisiḡuḡ aḡnaḡ? Savautigaḡa savaallautamik. ¹¹Nagliḡnaqtuat nayuqtigigiḡi ataramik, aglaan nayuqtiginiḡaḡitchipsitḡa ataramik. ¹²Uvvauna aḡnam kuvikamiḡuḡ tipraḡiksaun timimnun itqanaiautigaa iḡuvikkauḡiksraḡa. ¹³Iḡumun uqautigipsi, nanipayaaḡ tusaayugaallautaq quliaqtuaḡukpan nunapayaani, taavrumap-tuuḡ aḡnam savaḡaḡa uqautaugisipmiuḡ itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁴Taimmali ilaḡata qulit malḡuk maliguaqtit, atiqaqtuḡ Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuḡ qaukḡiḡitḡun agaayuliqsit ¹⁵uqautiplugich, “Sumik qai-tchiḡiaqpsitḡa Jesus aatchuutigigupku ilipsitḡun?” Akiḡiḡiḡiḡaaat iḡuiḡiḡaa qulitun maniḡiḡik. ¹⁶Tavrakpaniḡaglaan Judas qaunaksruaqsiḡuḡ piviksramik aatchuutigisrukluḡ Jesus.

Jesus Niḡiqatauniqsuḡ Maliguaqtimiḡi Niḡiqpagviani

Atiliḡmi Apqusaakkauḡimik

¹⁷Sivulliqpiami uvluaḡi niḡiqpagvikaam puvlaksiḡniḡilaanik qaqquḡik maliguaqtit tikiḡiḡiḡaa Jesus uqautipluguasiḡiḡ, “Nani itqanaiaquvisigut niḡiqpaḡiksrapnik atiliḡmiḡ Apqusaakkauḡimik?” ¹⁸Kiuniḡai, “Nunaaqqi-mugitchi aḡutmun iḡisimakkamnun uqautilugu, Iḡisautri uqaqtuḡ, piviksraḡa qalliuraqtuḡ. Niḡiqpagvia atilik Apqusaakkauḡimik niḡiḡivigisukkiga tupipni piquatigilugich maliguaqtitka.” ¹⁹Maliguaqtit piḡniqsut Jesus-ḡum piraksri-rrutaatun ilinḡitḡun, aasiiḡ itqanaiaqhutiḡ niḡiqpagviksramun atiliḡmun Apqusaakkauḡimik. ²⁰Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuḡ niḡisukhuni piquatigiplugich qulit malḡuk [maliguaqtini]. ²¹Niḡiḡiḡiḡiḡiḡ Jesus-ḡum uqautigai, “Uqautigipsi, ilapsisamma aatchuutiginiḡaḡaḡa uumiksriḡun.” ²²Iluqatiḡ isumaalutchallapiḡataqtut. Atausiuttaaqhutiḡ apiqsrullaagaqsi-gaat, “Ataniḡ, uvaḡaḡuḡitchuḡ, amii?” ²³Uqautigai, “Ilaḡuruḡ misuqatau-ruaq argaḡmiḡik uvapkun puggutauramun. Taavruma aatchuutiginiḡaḡaḡa

uumiksriinun. ²⁴ Igñiña Iñuum aullaġisiruq uqałhum aglaksimałhatun pisigip-lugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna anjun Igñiñanik Iñuum aatchuutigitniktuaq uumiksriinun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniñġiññigumi.” ²⁵ Tavrali Judas-ñum aatchuutigitniktuañan apiqsruġnigaa, “Ilsautrii, uvañauñġitchuq, amii?” Jesus-ñum uqautiniġaa, “Ii, ilviuruq.”

Atangum Nullautchiġvia

²⁶ Niġillaġmin Jesus-ñum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitługuasiin maliguaqtimiñun uqaqhuni, “Tigulugu niġġisiuñ, tavrataamna timiga.” ²⁷ Tigupluguasiin qallun quyaanikami qaitkaa ilinjitñun uqaqhuni, “Imiġvigisiuñ! ²⁸ Taamna auga maqipkakkauruq iñugiaktuanun aullaġniiruq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmił uñuñił. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaigñiaġaa sivunniugutni iñunñun natqigutiksraupluni killuqsautinjitñun. ²⁹ Imitqinñianġitchuñ taavruma asiam misuġuaniñ uvak-ñaniñaglaan tikilġataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa añaayquautaani.” ³⁰ Atuanikamiñ atuutmik aullaqtut igġimun tagġisiquatua-mun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piilaaliksraña

³¹ Pisullaġmin Jesus-ñum uqautiniġai maliguaqtini, “Iluqasi uniññiaġip-sitña uumani unnuami. Atakkii aglausimaruuq uqałġni itna,

‘Tuqtukisigiga munaqsri,

aasiin ipnaich siamillapiagutiñ.’

Zechariah 13:7

³² Aglaan anipkakkauñanikkuma tuqułiġmiñ, aullaġisiruñ sivupsitñi Galilee-mun.” ³³ Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatiñ atlas suksraaġaluaqpatin sumiun-niñ taatnaġumiñaitchikpiñ.” ³⁴ Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piilaagutiginiagikma piñasuniaglaan aqargiqpak qalġuqtaġaluaq-nagu.” ³⁵ Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksraġigupkiñunniñ piilaagiyumi-ñaiapiagikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtaġmiut iluqatiñ maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ñum aullautigai maliguaqtini inimun atilimñun Gethsemane-mik uqauplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaayutyuaqtuqatilluñ iñuñ.”

³⁷ Aullautiplugich Peter malġuglu iġñanik Zebedee-m alianniuliqsuq iłuiłliu-lillapiaghunił. ³⁸ Uqautigai, “Arrii, uvva uqumailliullapiagñiqsuñ. Alianam pisagñiñiaaġuqtaġaaña. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasillagluñ.” ³⁹ Tai-ñuñaqtaallakhuni pullapiagługu kiñani agaayuruq, “Aapañ, pisuħigigupku piġuñ qallutaa nagliksaahum uvañniñ. Uvañ pisuħiġinillaaptun aglaan ilvich pisuħiptun.” ⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqinnigai siñiktuat.

Apiqsruġnigaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitpisitña atautchimiunniñ sassaġniġmi? ⁴¹ Siñiñniasuñaqasi agaayulusił. Ukpisrisaiñitchumausiłi uuktuaqsuġupsi. Iłumun irrusiq piyummatiaġaluaqtuq aglaan timi sayai-tchuq.” ⁴² Jesus aullatqilġitchuq ilaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapañ, una qallugauraq piġumiñaitpan uvañniñ imiqtakrsraġipiaġupku piłagu pisuħigikkan.” ⁴³ Utilgitñami paqilgitchai siñiktuat atakkii iriñich siqupsa-ġuliłlapiaghutiñ. ⁴⁴ Uvvaasiñ aullalġitchuq agaayutyaghuni piñatchiġu-gich, uqaqhuni taapkuniñasuli uqautigikkaġmiñik sivuani. ⁴⁵ Jesus utiqami

maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuaqpisusuli iñiqtuiqsiaqhusi? Uvva, sassaqtikitchuq aatchuutigikkauviksraña Igñinan Iñuum arganjitñun killuliqirit. ⁴⁶ Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuağa imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷ Jesus uqağugaaqtitlugu Judas aggiğñiqsuq, ilañat qulit malguk maliguaqtit. Piqatigağñiqsuq iñugiallapiaqtuanik iñuñnik savikpiraqtuanik anautchiraqtuaniglu, tuyuumaruanik qaukñitñiñ agaayuliqsit sivulliugtigruañitñiñlu. ⁴⁸ Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqutiksriññigai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taamnaugisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹ Taavrumatavra naliññaagługu utlakkaa Jesus pağlaplugu, “Pağlagikpiñ, ilisautrii!” aasiñ kunikługu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “İlauraamañ, tavra taatnagiğuguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguniqlukługu Jesus tigugaat. ⁵¹ Tavrani ilañata taapkua piqatiñiñ Jesus-ñum amuniğaa savikpani uugiraqtiqlugua-sii savaktiña qaukhiata agaayuliqsit. Uugiraqamiuñ tavra siutaiqsigñigaa. ⁵² Tavrani Jesus-ñum uqautigaa taamna, “Utiqtirruñ savikpaiñ puñanun atakkii iluqatiñ anuyaktuat savikpakun piyaqquğisirut savikpakun. ⁵³ Isu-manjitpich iñiqsruğupku Aapaga ikayuqtailiqiluna, akkuvaaurapiaq tuyuğayağaña qulit malguktun kavluutinik isağulıñnik. ⁵⁴ Taatnağupku qanuguni Agaayyutim uqałha immiumagisiva uqağiruaq taatna ittusraupluni?” ⁵⁵ Taavrumani Jesus-ñum uqautigai iñugiallapiaqtuat iñuich, “Savvaqluk-tauvik, atakkii aggiqhusi tigutyaqłuna savikpañnik anautaniglu. Uvlugağipman aquppigaluagaqtuna piqatigiplusi agaayyuvikpañmi ilisautripluna, aglaan tigusratlaitchipsitña. ⁵⁶ Aglaan iluqatiñ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqałhich uqağikkañich sivuniksriqirit immiumaruksraupmata.” Tavrani iluqatiñ maliguaqtit unitchaat pigruqhutiñ.

Jesus Apiqsruqtuğaat Uqaqsittaagvinmi

⁵⁷ Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautiniğaat Caiaphas-mun qaukhiat agaayuliqsit katimmavigikkañatnun aglaliqirit sivulliugtigruatlu. ⁵⁸ Aasiñ Peter-m malıñniğaa uñasiuraaqhuni qaukhiata agaayuliqsit igluqpañan sila-taanunaglaa. Isiqhuni aquppiqatauniqsuq qaunaksrini qiniğukługu qanuğisitalağa. ⁵⁹ Qaukñiñich agaayuliqsit sulı iluqatiñ uqaqsittaagtitchirit pakaagağniqsut tañiğılaanik ilisimarauruanik sagluutigilugu Jesus tuqqutchukługu. ⁶⁰ Aglaan paqitchiñiñniqsut sumikunniñ, iñugiakkaluaqhutiñ tikiaruat tañiğılaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitchiñitcut. Kiisaimmalu malguk tañiğılaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹ uqaqhutik, “Uvvauna iñuk uqaqtuaq, ‘Piyaaqułhiñaugiga agaayyuvikpaña Agaayyutim aasiñ nappatqig-lugu piñasuni uvluni.’ ” ⁶² Uvvaasiñ qaukhiata agaayuliqsit makitluni uqaqtigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak iññuk uqautaakkun ilipkun?” ⁶³ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukhiata agaayuliqsit uqautiniğaa Jesus, “İtqağun una, Pakma nayuutirugut sivuğaani iñuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-ñuvich, Igñiña Agaayyutim?” ⁶⁴ Jesus-ñum kiuniğaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qiniğisigiksi Igñiña Iñuum aquppiruaq taliqpian tuğaani sanñipayaaqtuam, aggiğuni nuviyatigun.” ⁶⁵ Tavrani qaukhiata agaayuliqsit aligaagñigai atnuğaani uqaqhuni, “İmniñik uqağniqluktağniqsuq! Suvaatami piqağupsaaqpisa

ilīsimarinik? Pakma tusaagisi uqaḡniqluutai. ⁶⁶ Qanuq isumavisi?” Kiuniḡaat, “Tuquruksraḡuqtuq.” ⁶⁷ Aasiīn tivvuaqtuaqsiḡniḡaat kiiḡanagun qakiqtaqsimmaan pattaklugu arganmiknik. ⁶⁸ Uqaḡniqsut, “Christ-ḡuruatiin! Nalautchaḡutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaagigaa Jesus

⁶⁹ Taatnaḡhatni Peter aquppiḡniqsuq siḡataani igluqpaum. Niviaqsiḡaam tikitlugu nipliutinigaa, “Ilvichtuuq piqatigipmikkaan Jesus Galilee-ḡmiu.” ⁷⁰ Aglaan Peter piilaaktuq iluqanisa takkuatni uqaqhuni, “Naluruḡa sumik uqautiqaqtilaapnik.” ⁷¹ Aasiīn anipman qanitchaḡruamun, atlam qiniqlugu uqautinigai tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna iḡuk piqatauruuq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷² Tavrani Peter piilaatqiksuk suamasiplugu, “Nalugiga taamna anun.” ⁷³ Suli akkunilitchiallaklugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilḡitlugu Peter, “Ilumun ilagigaatin taapkua, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴ Tavra Peter suviagaqsiḡniqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiḡuqsagliḡa uqaḡniḡniḡuma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaḡa taavruma anutim.” Uqaqtitlugu tavrakḡatchiaq aqargiqpak qalḡuqtaḡniqsuq. ⁷⁵ Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-ḡum iḡmiḡun itna, “Aqargiqpak qalḡuqtagaluqnagu piilaḡutiginiḡikma pijasuniaglaan.” Tavra anipluni qianiqsuq iḡuiḡiullapiqhuni.

Jesus Pilate-muutiniḡaat

27 ¹ Uvlaatchaurami qauklḡiḡich agaayuliqsit suli sivulliuqtigruanḡich Jew-ḡuruat sivunniḡniqsut tuqqtchuklugu Jesus. ² Qiliqlugu aullautiniḡaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³ Tavrani Judas, Jesus-ḡum aatchuutigiriḡa, ilitchuḡikami Jesus-ḡum tuq-qutaksraḡuqtilaananik nunuurchallapiḡniqsuq utiqtitlugich taapkua iḡuiḡniḡaq qulit maniurat qauklḡiḡitḡun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruanḡitḡunlu Jew-ḡuruat ⁴ niplihuni, “Killuqsagtun aatakkii aatchuutigitnikḡun patchisailaamik iḡunmik.” Kiuniḡaat, “Suutauniaqpami taamna uvaptiknun? Tavra savaḡiginiḡ.” ⁵ Judas-ḡum miḡuqsautinigai maniich agaayyuvikpaḡmun. Aullaqami qimiḡniqsuq iḡmiḡik. ⁶ Qauklḡiḡich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipliḡniqsut, “Maligutaksrakuḡnangitchuq tugvaigupta manimik ilirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutau-ruam.” ⁷ Sivunniḡniqsut tauqsutigisuklugu utkutchim nunanḡanik iluviqaḡvigisuklugu iglaanuruamun. ⁸ Taatnaqlugu taamna nuna taiguutiqagaat nunanḡanik augum ugluvaḡnunaglaan. ⁹ Taamna immiumaniqsuq uqauttutauruq tumigiplugu Jeremiah sivuniksriqiri uqautigikkaḡa, “Tiguniḡaich iḡuiḡniḡaq qulit maniich. (Taapkua maniich iḡugiaktilaanḡat Israel-aḡmiut sivunniutigikkaḡich akiḡutisuklugu ilaanun.) ¹⁰ Tauqsutiginiḡaat utkutchim nunanḡa, maligutlugu atangum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuḡaa Pilate-ḡum

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivuḡaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruḡniḡaa Jesus, “Umialigivatin Jew-ḡuruat?” Jesus kiuniḡaa, “Uqaaniktutin

taatna.” ¹² Aasiin Jesus pasiikkaukami qaukhiñitniin agaayuliqsi sivulliuqtigruaniñlu kiunjiññigai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliqquq ilaanun, “Tusaqsañit-pigich ilisimarriqsuutinjich akikñaqhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-num kiunjiññigaa atautchimikunniin uqaqsañigmik. Kavanaauruaq quvigutchallapiagñiqsuq.

Jesus Tuquruksragugaat

¹⁵ Uvvaasiin ukiugañipman nigiqpagvikaami kavanaauruaq anipkairagñiqsuq atautchimik isiqtamik iñuich pisukkañatnik. ¹⁶ Taatnañhatni iñuk isiqtauniqsuq ilisimallautakkañat atiqaqtuq Barabbas-mik. ¹⁷ Iñugayaat katipmata Pilate-num apiqsruñigai, “Nalliaknik anipkaitquvisitña—Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan ilitchuñigaa tamatkua qaisilañat Jesus inmiñun siqñataqahigmiktigun. ¹⁹ Aasiin Pilate aquppipkaqlugu atangum aquppiutanani, añaata tuyuñigaa uqqamik itnaqlugu, “Iłaksianagu taamna nalaunnaruaq iñuk, atakkii ituiłliuqtigillakkiga ugluvak siññaktuñiplugu.” ²⁰ Aglaan qaukhiñisa agaayuliqsi sivulliuqtigruatlu maliksunñigaich iñugayaat apiqsruqlugu anipkaquplugu Barabbas aasiin tuqutillugu Jesus. ²¹ Kavanaauruam apiqsruñigai, “Nalliaknik ukuak iññuk anipkaitquvisitña?” Iñuich kiuliññigaa, “Barabbas.” ²² Pilate-num apiqsruñigai, “Suniaqpiguasiin Jesus taiguutiqaqtuq Christ-mik?” Iluqatin kiunigaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.” ²³ Pilate-num nipliutiniñgai, “Sumik savamaqluqaqpa?” Aglaan nipaalapsaaqsiñagñiqsut nipitusillapiaqhutin, “Kikiaktuutili sannigutamun!” ²⁴ Pilate ilitchuñiqsiqsuq qanugunniin piyumiñaiñhanik suliasiiñ apai nipruaqhutin iñuich. Imiksraqhuni igguñigai argañni sivugaatni iñugayaat. Aasiin nipliqhuni, “Uvva, patchisaunitchuñu uuma iñuum tuqutaunialhagun. Taamna savaagigiksi.” ²⁵ Iluqatin iñuich nipaalanisut, “Anasiññuqsausiaksraq tuqutaulhagun illi uvaptiknun qitunğaptiknunlu.” ²⁶ Tavrani Pilate-num anipkañigaa Barabbas, aasiin ipigaqtuqtitqaaqlugu qaiññigaa Jesus ajuyyiuqtinun kikiaktuutityaquplugu sannigutamun.

Ajuyyiuqtit Mitautiginiñgaat Jesus

²⁷ Aasiin Pilate-num ajuyyiuqtinñ Jesus aullautiniñgaat kavanaauruam igluqpañanunaasii, katipkaqlugich ajuyyiuqtipayaat avataniqlugu Jesus. ²⁸ Atnuğaiyaqlugu atipkañigaa kaviqsaamik atnuğaaamik. ²⁹ Niaquğusiugñiqsut kakitlañnanik iliplugu niaquanun tiggummiqliğugulu ayauppiamik talippiagun. Aasiin sitquqhutin sivugaanun mitautigiaqsiñigaa nipliqhutin, “Pağlagiptigiñ, umialgat Jew-nuruat.” ³⁰ Taatnaanikmata tivvuaqtuñigaaat Jesus piplugu taamna ayauppiaq anaumiaqsipluguasiin niaquagun. ³¹ Mitautigisuiqamitrug Jesus ajuyyiuqtit mattaqlugu atnuğaaq atukkana atnuğatqik-sinnigaaat atnuğaanñik. Aasiin aullautiniñgaat kikiaktuutikkauviksrañanun.

Jesus Kikiaktuutiniñgaat Sannigutamun

³² Ajuyyiuqtit anilłagmiñ nalaunniñgaat ajuñ Cyrene-nağmiu atilik Simon-mik. Nunuriplugu taamna ajuñ iqsruktinnigaaat Jesus-num sannigutanani. ³³ Tikitñamiñ inimin atilimun Golgatha, itna mumiutiqaqtuq “Saunğa niaqum,” ³⁴ ajuyyiuqtit qaitchiñigaa misuqqumik avuqtamik suñamik. Aglaan Jesus-num uuktuallakkaluqamiuñ imiguñiññigaa. ³⁵ Kikiaktuutianika mitrug Jesus ajuyyiuqtit autaañigaich atnuğaanñ inmiknun

saaptaqtuutigiplugich. ³⁶ Aquvinniqsut qaunagiasiplugu tavrani. ³⁷ Qulaanun niaquan ilinigaat pasikkun ilaagun, aglausimaruaq itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-nruat.” ³⁸ Malguk tigliniaqtik kikiaktuutiqatigipminigik Jesus-nun, ilaqataa taliqpianun aasiin ilaqataa saumianun. ³⁹ Inuich apqusaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutin pisaanjinatik Jesus-mun, ⁴⁰ “Uqaguuruatin piyaquthinauniplugu agaayyuvikpak nappatqiglugu pinasuni uvluni, anniqsugin ilipnik. Iginigikpatin Agaayyutim, atqagin sannigutamiin.” ⁴¹ Taatnatun qauklinisa agaayuliqsit aglaliqiritlu sivulliuqtigruatlu pisaanjaminigaat Jesus. ⁴² Uqagniqsut, “Ikayutlagaluagai atlat inuich, aglaan inmiinun ikayulguininqsuq! Umialgikpaun Israel-nun, ki atqagli kikiaktuutrivinmiin. Aasiin ukpigigisigikput. ⁴³ Tunjanisqut Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisullapiagumiun anniqsugliun Jesus pakma, atakkii uqagniqsut ignininipluni Agaayyutmun.” ⁴⁴ Taapkuak tigliniaqtik kikiaktuutiqatauruak ilaani pisaanjaminigaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵ Uvluq qitiquqman taaqsinisqut nunapayaami pinasuni sassagnigni. ⁴⁶ Iliyunnaqsipman qulinuqutailam sassagninanun Jesus niplignisqut nipitusillapiaqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruaq, Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suksraaqina?) ⁴⁷ Ilanisa inuich tamaani qikaqtuat tusaakamitruq taamna uqagniqsut, “Uvva uuma anutim tuqliragaa Elijah.” ⁴⁸ Tavravua ilanqat inuich tigusinisqut misuktaqtuamik. Immiq-sinnigaa misuquqtumik iliplugu qiruum nuvukkananun. Aasiin qainnigaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan ilanich inuich niplignisqut, “Ilaksianasiun. Naipiqtuqlakput Elijah agiginisipmagaan annautityaglugu.” ⁵⁰ Aasiin Jesus nipliatqikami nipitusipluni aniginigisqut. ⁵¹ Tavruguuq talukuyaaq nivinruaq agaayyuvikpanmi siiksignisqut tatpichakna takanunaglaan. Nuna aulapminisqut sulii uyagaich qupluqhutin. ⁵² Iluvgiliun anmagisqut aasiin inugiaktuat Agaayyutim inunq tuqugaluqtuat anitqikhutin. ⁵³ Anitqianikamin uninnigaich iluvitqin, aglaan aquagun anitqilhan Jesus-nun nunaqqimunisqut ipqitchuamun sagviqhutin inugiaktuanun inunqun. ⁵⁴ Anuyyiuqtit anjalatinillu qaunaksriruut Jesus-mik qiniqamin aularuamik nunamik sulii supayaanik atuumaruanik, iqsitichallapiagnisqut nipliqhutin, “Ilumun igninigaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Inugiaktuat agnat qiniqtuagnisqut unjavaniin. Tamatkua agnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miin savautrityaqhutin ilaanik. ⁵⁶ Ilaupminisqut Mary Magdalene, Mary aakanak James-numlu Joseph-numlu, sulii aakanak ignanisa Zebedee-m.

Jesus Iluvignigaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik agginisqut atilik Joseph-mik Arimathea-gmumik maliguaqtaupminisqumik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginigaa timaa Jesus-nun. Pilate tilirinisqut qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-nun atqaqamiun timi aasii nimiqrugnigaa salumaruamik ukihaamik. ⁶⁰ Aasiin inillanigaa Jesus-nun timaa nutaamun iluviliuqtamun uyaganmi, iluviksragmiin inmiinik. Aksraanikamitruq uyagakpak uminigaa talua iluvum aullaqhuniasiiin. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppinisqut akiani iluvum.

Munaqsrit Iluvigmi

⁶²Uvvaasiin uvlutqikman, itqanaiyagvium uvluan aquagun, qaukŋinich agaayuliqsit suli Pharisee-njuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³nipliqhutin, “Anjuun, itqagikput taavruma kinnirim uqagikkana inuunŋagmi makitqikki-siñipluni aquatigun pinasut uvlut. ⁶⁴Taamna pisigilugu tilisiin iluviq qaunagillapiaqlugu taapkunani pinasuni uvluni. Maliguaqtai aggiqpiagtut tigliglugu timaa Jesus-ŋum aasii uqautilugich inuich anjitiŋñilugu tuqumiin. Taatnasiq sagluŋiq pigiitlukkisirurq sivulligmiin sagluutimiin.” ⁶⁵Pilate-ŋum uqautinigai, “Piksragusi anjuuyiuqtinik qaunaksriksrapsitnik qaunagityaqsiun iluviq pisuqtılaapsitni.” ⁶⁶Tavralli utlautiniqsut iluvigmun anmagumiinaiyagiaqlugu uyaŋak, suli qaunaksriŋiqlugu anjuuyiuqtinik.

Jesus Anjitiqksuq Tuquliŋmiin

28 ¹Aquagun minguiqsiagvium, qauniuraagataqtuami sivulligmi uvluani akunniqsaam, Mary Magdalene-ŋumlu atlamlu Mary-m qiniŋiagŋigaak iluviq. ²Tavratavrani suamaruamik nuna iliqsraqtuq, atakkii isagulgan Atangum atqahuni qilaniin aksraktinnigaa uyaŋagruaq paananiin aasii aquvrvigiplugu. ³Qiniŋana atriqagŋiqsuq ikniqpalaŋmik, suli atnugaanji qatigŋiqsuq aputitun. ⁴Iqsiqiplugu qaunaksrit uuliksiŋiqsuq. Iliŋiqsuq tuqunaruatun inuktutun. ⁵Isagulgum uqautinigik agnak, “Iqsiŋatik. Iisimagiga ivaqhiqtik Jesus-mik kikiaktuutrauruamik. ⁶Uvaniingitchuq. Anjitiqksuq nipliŋimisun. Maunagitchik. Qiniŋiatku Atanguruam nallavia. ⁷Aullaŋitchik qilamik uqautilugich maliguaqtai, ‘Anjitiŋñiqsuq tuquliŋmiin aullaanikhuni sivupsitni Galilee-mun. Taamani qiniŋisigiksi.’ Tavrungaaglaan.” ⁸Aullaqtiqtuk qilamiksruaqhutik iluvigmiin iqsiŋagmik quviasullapiaŋataqhutiglu. Aqpasruaqhutik uqautrityaqtuk maliguaqtaiŋik. ⁹Uqautrityaqtuaqtitlugik maliguaqtaiŋik taimmaiŋaq Jesus-ŋum nalaunniŋik nipliutigaluni, “Paŋlagiptik.” Taapkuak utlaklugu tiguniŋaak isiganigun, aasiin agaayyuvigiplugu. ¹⁰Uvvaasiin Jesus-ŋum uqautinigik, “Iqsiŋatik. Aullaŋutik uqautityatik aniqatiutka Galilee-muqulgich. Taamani qiniŋisigaatŋa.”

Munaqsrit Quliaqtuaŋhat

¹¹Tavraguuq, igliqtitlugik ilanich qaunaksrit nunaaqqimuŋniqsut uqautiaqsiplugich qaukŋinich agaayuliqsit iluqanitiŋik atuumaruanik. ¹²Uvvaasiin taapku katiimaanikmata sivulliuqtigruatlu sivunniuhutin anjuuyiuqtitlu qaitchiŋigaich manigayaanik ¹³uqautiplugich, “Uqautiyumagisi inuich, maliguaqtaiŋ tikitlugu unnuami timaa tigliniŋaat siŋiktitla aullaupluguasiin. ¹⁴Taamnaasii uqautauruq kavanauruam tusaanippauŋ quyaliniqsaŋisigikput qanuutaisitchagusi.” ¹⁵Anjuuyiuqtit akuqtuŋniŋaich maniich tupigiplugu urriqsusiaqtin. Taamna quliaqtuaŋ siaminŋasugaaqtuq akunŋatni Jew-nuruat uvluvanunaglaan.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiŋun

¹⁶Tavraasiin qulit atautchimik maliguaqtit Galilee-muŋniqsut iggimun Jesus aullaŋvigitukkananun. ¹⁷Uvvaasiin qiniŋamitruŋ agaayyuviginiŋaat, aglaan ilanisa nalupqisuutigiplugu. ¹⁸Jesus-ŋum tikitluni uqautinigai,

“Agaayyutim saṇṇiksriññiḡaṇa aṇalataḡitlasipluḡich qilaṇmiittuat nuna-
miittuatlu. ¹⁹ Taatnamik aullaḡusi iñuṇnun nanipayaaq nunami maliguaqti-
ḡuqtititchi, paptaaḡluḡich atqagun Aapauruamlu Iḡñiḡuruamlu Ipqitchuam
Irrutchimlu, ²⁰ Iḡisautilugich kamaksritqulugich iluqaṇitñik tillisigikkamnik
ilipsitñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutihḡa ilipsitñi ataramik isuklitchaa-
ḡataḡhanunaglaan nunam.”

Uqat̃hich Aglaañi Mark-ñum

John Paptaaq̃titchiri Quliaqtuaq̃niqsuq

1 ¹Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, iğñiñagun Agaayyutim. ²Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna,

“Atañii, tuyuğigisigiga uqqiraqtiga sivupni
itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³ “Iñuk tuq̃hiraqtuq iñuilaamiñ:

Itqanaiyautisiuñ apqutiksraña Atangum,
nalguługu tumiksraña!”

Isaiah 40:3

⁴Atuumasimaruq taatnatun, John Paptaaq̃titchiri quliaqtuaq̃ami iñuñnun iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaq̃tillusi mumiqqaağusi killuqsautipsitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁵Iñugiaktuat iñuich aggiumau-raağniqsut ilaanun nakikñapayaaq Judea-miñ sulı Jerusalem-miñ. Quliağimatigik killuqsautitiñ John-ñum paptaağniğai kuñmi taggisisaqtuami Jordan-mik. ⁶John atnuğaaq̃niqsuq pikukturuam amianik, qisiñmik tap-siqaqhuniñ, niqiqaqhuniñ pigligianik sulı igutchaich siğñaqtaalliañitñik nanipayaaq paqitnami. ⁷Quliaqtuaqtuq, “Añunimma tikiumağisiruq kamanatluktuaq uvañniñ, aasiñ siñiilguyumiñaitchuñunniñ aluğutiñnik. ⁸Aa, ilumutun paptaagaaluagipsi imikun, aglaan ilaan paptaagisigaasi Ipqitchua-kun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptaakkaupman Añiqusaq̃siupluniñ

⁹Taipkunani uvluni Jesus agğiğñiqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami. John-ñum paptaağniğaa Jordan-mi. ¹⁰Jesus-ñum qakipqauraq̃ami imiğmiñ tautuñniğaa qılak añaqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miññiqsuq ilaanun tiñmiağruuratun. ¹¹Nipi tusağnağniqsuq pakmakña, “Ilvich piqpa-giplutin Iğñiğigikpiñ, quyalimaağikma.”

¹²Tarakñatarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtinnigaa iñuilaamun. ¹³Taavani iñuilaami inniqsuq malğukipiaq uvluni, aasiñ tuungaum uuktuaallañniğaa. Nayuutiniqsuq iñuilaam niğrutaiñi, aasiñ isagulgich savautiyağniğaat.

Jesus Tuq̃tuğniqsuq Sisamanik Iqaluñniaqtinik

¹⁴Taipkunani uvluni Herod-ñum, umialguruam, John tiguplugu isiğniğaa. Jesus utlautiniqsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaañanik Agaayyutim. ¹⁵Nipliğñiqsuq, “Pakma añaayuaq̃taa Agaayyutim qallipluni atuumaaq-siruq. Isummitqigitchi ukpiğilugulu tusaayugaagiksuaq.”

¹⁶ Uvvaasiin Jesus pisuktualgitluni siŋaagun narvaŋan Galilee-m, tautuŋnik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriġniāġniqsuak narvami, iqaluŋniaq-tauplutik. ¹⁷ Jesus-ŋum nipliutigik, “Maliksikŋa. Uvakaŋaniāglaan piññaŋnia-gisirutik iñuŋnik aqaluŋniaqtitun.” ¹⁸ Tarvauvaa uniññiġiŋik kuvraġikkatik maliaqsipluġuaasiin. ¹⁹ Tarakŋatarra Jesus pisuktuallaallakhuni tautukkik aniqatigiik, James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, kuvriuġniqsuak umiaġmikni. ²⁰ Jesus-ŋum tautupqauraqamigik tuqtuġniġik. Unisigaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiññaŋniaqtuanun savaktañun umiami, maliaqsipluġuaasiin Jesus.

Iñuk Irrusiġlulik

²¹ Tikitñamiŋ Capernaum-mun minguiqsiāġvium uvluani Jesus katraġviat-nuktigñiqsuq iñisautriaqsipluniasiiñ. ²² Katimaruat aarigaāġsuŋniqsut iñisaut-tutaiñnik atakkii iñisautripluni aŋalatchiġiqaqtuatun, atlakaupluni ukunaŋa aglaliqiriniñ. ²³ Jew-ŋuruat katraġviatni piqaġniqsuq irrusiġluliŋmik nipliaruamik, ²⁴ “Iłaksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaqpisigut? Uvuŋaqpich piyaqquġukhuta? Naluŋitchiga kisuutilaan, ipqitchuaŋurutin Agaayyutim tuyuġikkana.” ²⁵ Jesus-ŋum tarra tiliñiġaa irrusiġluk itnaqługu, “Qiñuisaāġiñ! Aniłutinaasii aŋutmiñ!” ²⁶ Irrusiġluum iñukniaq nagliksaaqtituullaŋniġaa qiiq-sruqmatununniñ iġialapkaqpauraqługu uniksaqamiuŋ. ²⁷ Iluqatiŋ tautuktuat taavrumiŋa quviġutchakpagitlutiŋ apiqsruqtuutiāqsiñiqsut avatmun, “Qanus-iuniqpa una? Qanusuniqpa nutaaq iñisauttun? Una aŋun aŋalatchiġiqaqhuni tilitłaniġai irrusiġluich, aasii ilinisa tupigitłaniġaat.” ²⁸ Qilamik tavra siamin-niqsuq taamna atuumaruaq nunaaqqipayaanun Galilee-mi.

Jesus Mamititchiñiqsuq Iñugiaktuanik Iñuŋnik

²⁹ Anikamiŋ Jew-ŋuruat katraġviatniñ tupqatnuŋniqsut Simon-kutlu Andrew-tkutlu, piqatigipluġik James-lu John-lu. ³⁰ Simon-ŋum aakaruaŋa nalaniqsuq uunaqłukhuni. Jesus tikipqauraqman uqautiniġaat atniġñaġnipluġu. ³¹ Utlakługu aġnaq tiguniġaa argaigun makititluġu, aasiiñ uunaqłunġiqsiqhuni. Tavra niqłiugutiaqsiñiġai. ³² Minguiqsiāġvium uvlua nuŋitman, unnuksraakun siqiniġ nipianikhuni, iñuich tikiutriñiqsut ilaanun tamatkuniŋa atniġñautiliŋnik atlakaāġiñnik suli irrusiġluliŋnik. ³³ Iluqatiŋ nunaqqim iñui katiñiqsut taavruma tupqum sivuġaanun. ³⁴ Jesus mamititchiñiqsuq iñugiaktuanik atniġ-ñautiqaqtuanik atlakaāġiñnik suli anipkaipłuni iñugiaktuanik irrusiġluŋnik. Ilaan irrusiġluich nipliquñiñiġai atakkii iñisimaniġaat kisuutilaana.

Jesus Quliaqtuaġniqsuq Galilee-mi

³⁵ Uvlaatchaurami qaġgaluaqnagu Jesus aullaġniqsuq nunaaqqimiñ iñuiłaa-mun. Tavrani agaayuniqsuq. ³⁶ Simon-ŋum piqasiqhuni piqatmiñnik pakaaqsiñiġaa. ³⁷ Paqitnamitruŋaasiñ nipliutipluġu, “Iluqatiŋ iñuich qiniġukkaatin.” ³⁸ Aġlaan Jesus-ŋum kiuniġai, “Aullaqtuksraurugut atlamun nunaqqimun. Uvaŋali quliaq-tuaġumaŋa taamani atakkii piqutigipluġu agġiqsuŋuruŋa.” ³⁹ Tarra ilaa quliaq-tuaqtuq katraġviñitni iluqaani Galilee-mi, anipkaipłuni irrusiġluŋnik.

Jesus Mamititchiñiqsuq Auyugaqtualiŋmik

⁴⁰ Tarrasuli una auyugaqtualik tikiumaniqsuq Jesus-mun sitquqhuniasii iñiqsruqługu ikayuqupluni, “Ilvich pisuksiñaġuvich mamititłiñaugikma.”

⁴¹ Jesus ilunŋutchaŋniqsuq, isaklugich argagikkani aksikluguasiin. Nipliutiniġaa, “Pisugaagluja, mamititqugikpiñ.” ⁴² Jesus nipliġluqqaqtuq taavrumiġa, taamna tavrakŋatchiaq iluaqsiruq auyugaqtuaġmiñiñ. ⁴³ Tarra Jesus-ŋum taamna aŋun aullaqtitkaluaqnagu iñiqtignigaa, ⁴⁴ “Uqautiniaqnagu kiñaunniñ aglaan agaayuliqsimugutin, qiniqtitchumigiñ iluaqsiñhiñ ilaanun. Aatchuutiymautin tuniñlautinik Agaayyutmun tuvraġlugu Moses-ŋum tillisigikkaŋa mamititkaatinkii. Taatnaġuvich iñupayaam ilitchuġiniġaa mamitilaan.” ⁴⁵ Aglaan taamna aŋun aullaqami uqallaqsiñiqsuq atqunallapiaq siamitlugu mamitikkauñi. Taatnaqhuni Jesus isitqilguiññiqsuq nunaaqqiñun, aglaan aullaġniqsuq iñuiġaamun, iñuichaasiñ utlaaġaaqsiplugu nakitŋapayaaq.

Jesus Mamititchiñiqsuq Aŋutmik Aulatlaitchuamik

2 ¹ Kinuagun ikituurat uvlut Jesus utitqiññiqsuq Capernaum-mun. Iñu-payaat uqaqsiñiqsut aiñiplugu. ² Iñugiaktuat kativagitlutiñ tavrura iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniñ paam siġataani. Jesus-ŋum quliaqtuaġutiniġai Agaayyutim uqaŋhanik. ³ Tarra sisamat iñuich tavruraut-riñiqsut aulatlañlaamik iñuŋmik. ⁴ Qalligaluaqhutiñ tikiġlguiññiġaat Jesus iñugiakpagitlutiñ iñuich. Tavra aŋmaqlugu tupqum qilaŋa atqaqtinniġaat taamna aulatlañlaq qaatchiaqtuummaan. ⁵ Jesus-ŋum ilitchuqhiqamiuŋ ukpiq-srisiaqatilaan, nipliutiniġaa aulatlañlaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik natqigutigikpiñ.” ⁶ Ilaŋich aglaliqirit aquppiruat tamaani isummatiqagñiqsut itna, ⁷ “Suvaata una uqaqpa Agaayyutitun? Taamna uqaġniqluktauruq. Agaayyun kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸ Jesus-ŋum irrutchiġmigun kaŋiq-siaġiliqamiġch uqapiġluhat, nipliutliġniġai, “Suvaata uqapiġlukupsi isummatipsigun? ⁹ Qanuq una nipliutitquvisiuŋ aulatlañlaq, ‘Killuqsautipnik natqigutigikpiñ’ naaqaqaa nipliutiñhanik, ‘Makillutin, uqummatitin tigulugich pisugiñ’? Nalliak qaġanatlukpa? ¹⁰ Aglaan ilitchuġitqugipsi Iġniŋan Aŋutim aŋalatchiñiqahaniġ maani nunami natqigutritlapluni killuqsautinik.” Tavrani nipliutigaa aulatlañlaq, ¹¹ “Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu qaatchian agġiñ!” ¹² Tavrakŋatchiaq taamna aŋun makitiquq. Tiguplugu qaatchiani aullaġniqsuq nakuqsipqauraqami. Qiñiqtuapayaat taavrumiġa quviġutchaŋniqsut. Kamasruaqsiñiġaat Agaayyun, “Tautuŋaŋitchugut taatnatchimik,” itnaqhutiñ.

Jesus Piksraġniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumuŋalġiññiqsuq siñaanun narvaŋan Galilee-m aasii katirviniġiġaat iñugaagruich. Ilaan ilisautiaqsiñiġai. ¹⁴ Tamaani apqusaaqami tautuñiġaa Levi, iġniġikkana Alphaeus-ŋum aquppiruaq savaaġmiñi manniqipluni. Tavra Jesus-ŋum nipliutipmani itna, “Maliŋŋa,” taavruma makitluni maliutliġniġaa.

¹⁵ Aasiñ taavruma aquagun Jesus niġiñiqsuq tupqani Levi-ŋum. Iñugiaktuat tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatiginiġaich Jesus-ŋumlu maliġuaqtañlu. Tamatkua iluqatiñ maliqasipmiñiġaat. ¹⁶ Aglaliqirit suli Phari-see-ŋuruat tautuñiġaat niġiqatiquaqlugu tax-siliqirinik suli killuliqirinik. Taapkua nipliutigaich maliġuaqtañ, “Suvaata ilaa niġiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹⁷ Jesus-ŋum tusaakamiġch nipliutigai,

“Iluagtuat taapkua atniġnaitchuat inuqsraniitchut taaktinik aglaan ilinġich atniġnaqtuat. Uvaŋa agġinitchuŋa aiyugaagiagluġich nalaunġaruat aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraalikun

¹⁸ Maliguaqtai John-ġum Paptaaġirim suli Pharisee-ġuruat uisauraaguum-niqsuat piquisigiplugu. Ilaŋich iŋuich utlakamitruŋ apiqsruġniġaat, “Suvaata maliguaqtai John-ġum suli Pharisee-ġuruat uisauraaqmata, ilvilli maliguaqtitin taatnatlaiŋniqpat?” ¹⁹ Jesus-ġum kiuniġai atrikusautmik, “Ilaġiich uumani ilaqatnigiaqtuami uisauraagŋiġpat ilaqatnigiaqtuam nayuutiniġanisuli? Taat-naġumiŋaitchut ilaqatnigiaqtuam nayuutiŋhani. ²⁰ Aglaan uvlug tikitkisirug ilaqatnigiaqtuam aullaġviksraŋa ilinġitniŋ. Tavra uisauraagviksraqpaaluk.” ²¹ Jesus-ġum ilisautipsaaġniġai atrikusrutmik, “Iŋuum utuqqaq atnuġaaq ilaagumiŋaitchaa nutaamik ukiŋhaamik atakkii ilaŋyuyumi nutaam utuqqaq alikpalaagisigaa, aasiŋ allaq aglitlukhuni. ²² Naagasuli, iŋuum utuqqaq puuq immigumiŋaitchaa nutaamik asiam misuġuanik atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa asiam misuġuan puuŋa, suli asiam misuġua maqigisirug taavrumakŋa puumiŋ. Aglaan nutaaq asiam misuġua immiutraksrauruq nutaamun puumun.”

Qanuutautilaŋa Minguiqsiagvium

²³ Uvluani minguiqsiagvium Jesus pisuŋniqsug nautchiivikun. Tarra maliguaqtai tamaunnaaqamiŋ pukuŋniqsut mukkaaksranik, niġiaqsiplugitaasiŋ. ²⁴ Tavra ilaŋisa Pharisee-ġuruat nipliutilgiŋniġaat, “Ataŋii, suvaata ilinġich savakpat minguiqsiagvium uvluani maligutaksrakuagŋaŋitkaluaqtuat tamarrumani uvlumi?” ²⁵ Ilaan kiuniġai, “Agliqimasuknaġiksi David-ġumlu piqataiŋlu inuqsriuŋhat niqiksraġmiknik?” ²⁶ David isiġniġuguuq tupqanun Agaayyutim niġipluniasii qaqqumik tunillaqtuutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruuniqsuaq Abiathar-ġum qaukliuŋhatni agaayuliqsit. Maligutaksrap-tigun kimun-unniŋ niqiksrautitquŋiŋniġaa avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-ġum niġiŋniġaa qaqqiaq, aasiŋ aatchuġniġaa maliktigikkani.” ²⁷ Taat-naġaluaqamiġich Jesus-ġum nipliutipsaaġniġai, “Minguiqsiagvium uvlua iŋiqtauruq iŋuŋmun aglaan iŋuk iŋiqtanuŋitchuq minguiqsiagvium uvluanun. ²⁸ Taatnamik Iġniŋa Iŋuum atanguruq unniŋ minguiqsiagvium uvluani.”

Aġun Argalik Pannaqłuktanik

3 ¹ Jesus isitqinŋiqsuq Jew-ġuruat katraġvianun. Aasiili tarani itmiŋiqsuq aġun argalik pannaqłuktanik. ² Jew-ġuplutin sivulliuqtuat qanaksrual-silgiŋniġaat mavruigisikmaŋaan minguiqsiagvium uvluani, tavraami agvisiksraqsiuqługu. ³ Jesus-ġum tarra nipliutiniġaa aġun argalik pannaqłuktanik, “Makillutin uvuŋaġiŋ.” ⁴ Tavraniasiŋ apiqsruqługich taapkua, “Nalliak maligutaksrakuagŋaŋa Minguiqsiagvium uvluani—savaaqaliq nakuurua-mik naagaqaa pigiitchuamik, anniqsuiŋi iŋuuhigmik naagaqaa tuqqutchiŋi?” Aglaan ilinġich nipaisaaġniqsut. ⁵ Uumitchaksaalhum tikiumaligaluaġniġaa tarani aglaantuq iŋuirrutiginiġaa pitchiġiŋhatigun suli suksraqaŋiŋhati-gun, uummatiqaqhutin siqquqtuamik. Tarra nipliutiniġaa aġun taamna, “Isi-vitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinnigai, aasiitai argai iluaqsiŋiqsut

igłumiktitun iliplutinj. ⁶Tarra taapkua Pharisee-njruat aullaqtigniqsut, tarvauvaa sivunniuatigityaqługich Herod-kuayaat qanuq tuqufiksrangun Jesus-ŋum.

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷Jesus aullaqasriqhuni maliguaqtimiñik Galilee-m narvaŋanunniqsuq. Iñugaagruich malilgiññaat Galilee-miñlu Judea-miñlu, ⁸Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, uŋataaniñlu Jordan-ŋum, avataaŋniñlu Tyre-mlu Sidon-ŋumlu. Taapkua tusaaniŋaat kamanaqtuanik savaaqaħa utlakługuasiñ. ⁹Tarra Jesus-ŋum uqautiniŋai maliguaqtini umiaq ikkiviksrani tiguħhiñaa-guquplugu qanimiñun atakkii iñugaagruich ukua iñugiaksivagitłutinj tat-ruliŋaat. ¹⁰Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlat atniŋñautilgich tatvik-sraiŋñiŋaat aksigukługu Jesus. ¹¹Tamarasuli irrusiqlugich tautukamitrų putqataŋvigiplugu niplianiŋsutli itna, “Ilvich Iŋñiŋa Agaayyutim.” ¹²Aglaan iñiqtiqtaŋniŋai tamatkua ilinjitñun ilitchuŋipkautigitunjitłuni.

Jesus Piksraŋniqsuq Qulit Malgiñik

¹³Jesus kilvaqtaagniqsuq tuŋaanun kiŋiktaam nunam. Tarani qinñuaŋni-ŋai tamatkua pigisukkani. Tarra utlaŋniŋaat. ¹⁴Nalunaiqsagai qulit malguk maliguaqtiksrat, uqqiraqtaunik taiyuqlugich piqatigisukługich, tuyuŋisuk-ługich quliaqtuagiaquplugich. ¹⁵Sanŋiksriññiŋai mamititchitłasiplugich atniŋñaqtuunik suli anitchitłasiplugich irrusiqluŋnik. ¹⁶Uvva ukua qulit malguich Jesus-ŋum nalunaiqsagikkani: Simon-lu atchikkana Peter-mik, ¹⁷James-lu John-lu iŋñak Zebedee-m Jesus-ŋum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “Iŋniŋikkak katlulam” [uumitchiyałallakhutigguuq]. ¹⁸Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu iŋñiŋa Alphaeus-ŋum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-njruaq, ¹⁹suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniktuq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰Akuniisuŋaqani Jesus isiŋniqsuq tupiŋmun. Iñugaagruich malilgiñña-ŋaat. Kiisaimmatai taatnaqhutin Jesus-lu maliguaqtiniñlu niŋilguilniŋniŋputun-niñ. ²¹Tavra ilaiñ tusaakamitrų taatnaqtuq aullaŋniqsut aggisityaŋukługu Jesus, atakkii iñuich uqautigigaat iluaniŋiŋniplugu. ²²Ilaŋich aglaliqirit tikiñ-ñiŋaat Jerusalem-miñ itnaqhutin, “Jesus Beelzebul-mik aŋalatiqaqtuq, aasiñ anitchiraŋaqtuq irrusiqluŋnik atuqlugu sanŋia aŋalataata irrusiqluich.” ²³Jesus-ŋumtarra qallilaquniŋai iñuich iŋmiñun uqautiuraagaqsiplugichaa-siñ a trikusautitigun itna, “Qanuŋuni tuunŋa anittaigisiva tuunŋaŋmik?” ²⁴Uvva nunaqqim aŋalatai akilliliqsuutikpata avatmun, taamna nunaqqiq suksraunŋiŋniŋaqtuq. ²⁵Uvvasuli iñuich tupiŋmi atinŋiŋpata akitŋaqtuutilutin suksraunŋiŋniŋaqtuq. ²⁶Uvva taatna qauklat tuunŋaich irrusiqluŋni piyuu-tigumij avatmun, ilaan sanŋia isukłiñniŋaqtuq. ²⁷Uvvasuli atla atriŋusaun: Kiñaunniiñ iñuk isiŋumiñaitchuq sanŋiruam iñuum tupqanun ivayaqtuqsi-luniiasiñ sulliñauraniñik aglaan sivulliulugu pitukkayaŋaa sanŋiruaq iñuk, tavrakñaasiñ ivayaqtuqsiłuni sulliñauraniñik.

²⁸“Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriumaaqtuq pisugaaqhuni iñuich killuqsautipayaŋitniñik suli uqaŋniqluktałipayaŋitniñik Agaayyutmik.

²⁹ Aglaan Agaayyutim natqigutyumiñaitchaa taimuŋa iñuk uqağniqñuutiruaq Ipqitchuamik Irrutchimik; taamna iñuk patchisauğisiruq isuitchuaguni.”

³⁰ Jesus taatnağniqsuq atakkii taapkua upyaktuqługu itna, “Taamna aŋa-latiqatuq irrusiqłuŋmik.”

Jesus-ŋum Aakaŋalu Aniaqatiuŋiļu

³¹ Uvvali Jesus-ŋum aakaŋa suli aniaqatiuŋi tikiññiqsut. Qichahutiŋ qakma kiligiaqtinnigaat. ³² Ilaŋata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atañii, aakanlu aniaqatiutinlu kigga utaqqiñigaatin.” ³³ Jesus-ŋum kiuniğai, “Kiña uvaŋa aakapiagiviyu unniiñ aniaqatiupiagiviyu?” ³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutipsaagñigai, “Atañii, uvaŋa aakapiaga suli aniaqatiupiatka! ³⁵ Kisupayaaq savaaqaqtuag pisuñhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

4 ¹ Tarrasuli Jesus-ŋum iłisautiaqsilgiññigai narvam siñaani imma. Iñuich katilgiññiqsut iñugiaksiplutiŋ. Taatnaqmataasiñi ikinisquq umiamun, mikiruuramik ayaktaallakługu, aquvinnisquq. Iñugaagruich qichaqtuñnaqtut narvam siñaani. ² Ilaan iłisautiniğai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasii iłisaututmiñi uqaqtuutiuraaqługich. ³ “Naalağniłlagitchi! Iñugguuq nautchiityağniqsuq. ⁴ Nautchirapkaługu nautchiaksrat iłanich katagağniqsut apqutmun, aasiitai tiŋmiurat tikitłutiŋ niğiniğai. ⁵ Iłanich katağniqsut uyağauruamun nunamun nunaqapiarjichuamun. Nauniqsut qilamik atakkii nunakitłuni. ⁶ Aasiñi siqiñğum mayuaqami pasikługich atakkii kañiqapia-ŋitłutiŋ pannaqłuŋniğai. ⁷ Suli iłanich katağniqsut akunğatnun kakitłagñat, aasiñi kakitłagñat naukamiŋ nagguviksraiğniğai asirriŋitłutiŋaasiñ. ⁸ Ila-ŋitsuli katakhutiŋ nunagiksaamun asirriaqagñiqsut. Iñugiaksiplutiŋ nauriñiqsut mukkaaksranik atautchimiñ iñuiññaq quliŋuttaaqhutiŋ suli iłanich piŋa-sukipiaŋuttaaqhutiŋ suli iłanich tallimakipiaŋuttaaqhutiŋ.” ⁹ Ilaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuag naalağniłi.”

Sivuniŋat Atrikusautit

¹⁰ Kisiŋuqamiŋ, maliguaqtaiñ iñuiłlu tusaaruat ilaanik apiqsruğniğaataavrumuuna atrikusautikun. ¹¹ Jesus-ŋum nipliutigai, “Agaayyutim sagvigaa nalunaqtuaŋanik aŋaayuqautaan ilipsitñuñhiñaq, aglaali tamatkunua ukpiqsriŋitchuanun uqağaqtuŋa atrikusautitiguñhiñaq. Taamna aglausimaruq uqağni immiumaruq Agaayyutim itnauttutigikkaŋa,

¹² ‘Qiniğaluahutiŋ irimiknik iłisaqsritłaitchut, unniiñ tusaagaluahutiŋ siutimiknik kañiqsiłłaitchut.

Kañiqsiñigumiŋ mumikpiaqtut Agaayyutmun, ilaanli natqigutigai killuqsautiŋitñik.’ ”

Isaiah 6:9-10

Jesus Kañiqsipaikañiqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³ Jesus-ŋum apiqsruğniğai, “Naluniqpisiuŋ taamna atrikusaun? Qanuğmi kañiqsiñiaqpisigich atlat atrikusautit? ¹⁴ Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaa-llautamik. ¹⁵ Ilaatni uqałiq nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqałiq, aglaan tuunğaum tikitługu qilamik aattağniğai

uqal̄hich nautchirriutauruat uummatin̄it̄ni. ¹⁶Suli atlat in̄uich atripl̄ugich nautchiaksrat kataktuat uyağauraaļim̄un; tusaapl̄ugulu uqal̄iq qilamik quviasukhutin̄ akuqtuq̄lugulu, ¹⁷aglaan uqal̄iq kan̄il̄in̄itman akuniutl̄aitchuq. K̄inuagun ih̄uill̄iuñ̄iglu piyuas̄iuñ̄iglu il̄ipmaknik pigipl̄ugu uqal̄iq qapiqt̄igaḡ-niqsut. ¹⁸Suli atlat in̄uich atripl̄ugich nautchiaksrat kataktuat akungatn̄un kakit̄lağnat. Taapkua tusaaruat uqal̄igmik ¹⁹aglaan isumaaluutit in̄uuniat̄i-kun, kinnit̄n̄ign̄iağutitlu umialgutmik suli kimm̄utit supayaanik suqutiginḡi-ğaḡigaat Agaayyutim uqal̄ha. Taimmaasiin̄ naurit̄l̄aitchut asianik. ²⁰Suli atlat in̄uich atripl̄ugich kataktuat nunagiks̄aumun: tusaakamitr̄uñ uqal̄iq akuqtuq̄-lugu suli asirriaqahutin̄, il̄an̄jich in̄uiñ̄ñaq qulitun, il̄an̄jich piņasuk̄ipiatun, il̄an̄jitsuli tallimak̄ipiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

²¹Jesus nipliut̄igikkani il̄an̄igai, “Atan̄ii, in̄uich il̄iraḡinḡitchaa naniq ataanun utkusium unniin̄ ataatanun siñ̄igviich. Aglaan in̄uich naniq il̄iraḡigaa naniqaḡvin̄mun. ²²Agaayyutim iriqsimakkani pakma sagviḡisigai il̄aatnigu. In̄uich kan̄iqsimañ̄itchaluaḡumisigik pakma kan̄iqsis̄isigaich taimanigu. ²³Kiña in̄uk siutiqağumi tusaatlaruaḡnik, ki ilaa tusaali.” ²⁴Ilaan nipliut̄immiñ̄igai, “Ki, naalağnimmaaḡiksi ata! Qanutun naalağnis̄ilaaqsi taimma itpan, taatnatun kan̄iqsiaq̄tilaaqsi itkisir̄uq, suli kan̄iqsis̄aiñ̄ağniaqtusi. ²⁵Ilaa piqaqt̄uq̄ akuqtullaaḡisir̄uq aglaan taavr̄uma piqan̄itchuam anniaḡisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶Jesus nipl̄iqsuq, “Atr̄iqaqt̄uq añaayuqautaa Agaayyutim in̄uñ̄mik nau-tchiir̄uamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷Unnuaḡaḡipman siñ̄ikhuni suli uvl̄ugağipman makitluni savaaq̄tuq. Qaunaksr̄ail̄aat nautchiaksrat nauraq-tut, suli qanupiaq nalugaa nauñ̄hat. ²⁸Aglaan nunam naupkaq̄lugu asirriraq-tuq, sivull̄iupl̄ugu nautchiaksraq nuill̄agaqt̄uq qin̄iğnaqsiuraqhuni aasiitai nauqqaahuni puñ̄a piñ̄juqmata mukkaaksram, tavrak̄ña il̄uqani niq̄ksraq nauvaalukhuni. ²⁹Aglaan asiat nautchiirim kipp̄utmik kipiaqsir̄aḡigai, katich̄ivik tikiumapl̄unikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰Jesus nipl̄iqsuq, “Sumun atrit̄l̄avisigu Agaayyutim añaayuqautaa in̄uñ̄nik? Uq̄at̄iniaḡipsi atris̄ilaan̄anik. ³¹Atr̄iqaqt̄uq nautchiaksrauramik ati-qaqt̄uamik mustard-mik. Mikiniq̄tağ̄aluaqt̄uq nautchiaksrapayaaniñ̄ nunami. Aglaan nautchirriut̄auk̄ami nunami ³²naugaqsir̄aqt̄uq aglit̄lukhuni nauria-payaaniñ̄. Ak̄iguğ̄luksīpl̄uni tin̄miñ̄uich uvl̄uutiqağ̄viḡir̄ağ̄niğ̄aat tağ̄gan̄atni akutuq̄pal̄gich.”

³³Suli in̄ugiaktuat̄igun atrikusaut̄it̄igun Jesus-ñ̄um uqaaqt̄uutir̄ağ̄niğ̄ai in̄uich kan̄iqsil̄gut̄ilaan̄at̄itun. ³⁴Ilaan uq̄at̄it̄l̄aitkai atrikusaut̄ail̄aaqhuni. Aglaan kis̄in̄juqamin̄ mal̄iğ̄uaqt̄ini kan̄iqsip̄kağ̄niuraapiaq̄lugich pir̄ağ̄niğ̄ai.

Jesus-ñ̄um Quunniğ̄uqt̄itkaa

³⁵Tamarrumani uvl̄umi anaqaksraaqman ilaan nipliut̄iniğ̄ai mal̄iğ̄uaq-tini, “Akm̄uñ̄aq̄ta” ³⁶Tavrani il̄in̄jisa uniñ̄ñ̄igaich in̄ugaaḡruich. Mal̄iğ̄uaqt̄ai

ikiniqsut umiamiknun Jesus-ŋum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut.
³⁷ Anuqłıgıuqman qailıgıuqhuni umianat immautiaqsıñıgaa. ³⁸ Jesus aquani umiam siñiñiqsuq akitchılłakhuni. Ilinısa itiqsağniğaat niplialaplutıñ, “Ataniiq, sugıñitpiuñ piyaqquğupta?” ³⁹ Ilaa makitluni inıqtıgıñıgik anuğılı qailıgı, “Ki, anuğaiğıl!” itnaqhuni. Anuğaiqhuni quunnıgıñıqsuq taatnaqman. ⁴⁰ Nipliutinıgı, “Suvaata iqsivisi ukpiqqutaitmatun?” ⁴¹ Taapkua iqsılıq-pauragıñıqsut. Apiqsruutiaqsıñıqsut avatmun, “Qanusıunıqpa una inuk anuğimunnıñ qailıqpauratlu kamagıvatruñ?”

Jesus-ŋum Mamititkaa Inuk Inugiaktuanik Irrusiqlulik

5 ¹ Ilinıch ikaagıñıqsut igłuanun narvam nunaatnatnun Gerasene-nağmiut. ² Niupqauraqman umiamiñ paagıñıgaa irrusiqlulğum iluvğich akunagatniñ. ³ Uvvaguuq taamna inuuniağıñıqsuaq tamaani. Kia-unniñ inuuum qılıqsımalguitlugu kalimñiğñik; ⁴ Akulaıqługu qılığaluagıñıgaa niukkunlu argaıgunlu. Kiktugaalaragıñıgı qılğutini piyaqlugich. Kia-unniñ inuuum nuyuiqsalsıñiğaa. ⁵ Ataramik unnuamiılu uvlumiılu nayuutiragıñıqsuq nıpaalapluni qipıqsralakami iluvıgich akunagatniılu qimıgaaat qaaratniılu, sulı inugiaktuami kılılialapluni uyağannun. ⁶ Taiññaqıuraq qıñıqamiuñ Jesus aqpaliqsruğıñıqsuq ilaanun, sitquğvıgıpluguasıñ sivuğaanun. ⁷ Inuuum iluaniñ irrusiqluuum piyaa nipıtugalukut, “Jesus, Iğñıña Qutchiññıqsrauruaam Agaayyutim, suniaqpıña? Agaayyutim atqagun inıgikpiñ anasıñıquqsauñitluna.” ⁸ Jesus-ŋum tilıgaa irrusiqluk anıtquplugu taavrumakña inuñmiñ. ⁹ Atakkii Jesus-ŋum apiqsruğaa, “Sumik atıqapıch?” Ilaan kiunıgaa, “Uvaña atıga Inugiaktuag atakkii uvagut inugiaktugut.” ¹⁰ Tarra taavruma inıqsruagıñıgaa, “Tuyuginıaqasıgıt tamarrumakña nunamiñ.” ¹¹ Qanımı munaqsraqpauragıñıqsuq malğunıñ kavluutıñnik kunianik, niğñiñaqhutıñ qimıgaami. ¹² Irrusiqluıch inıqsruaqıñıgaa, “Isıqtıgıt kunianun taapkunuña.” ¹³ Jesus-ŋum anıgıñıgı. Irrusiqluk aullağıñıqsut añutmiñ, isiğhutıñaasıñ kunianun. Iluqatıñ kuniat pağalikhutıñ anayasuktua-sunaqatıñ ipnakun. Naparagıñıqsut narvamun aasıñ ipliutıñ.

¹⁴ Munaqsrıuat taapkuniña kunianik qımakhutıñ uqautıyağıñıgaıch nunaaqıgımiut. Tamatkua inuıch aullağhutıñ tautugıağıñıgaa tamanna atuumaruaq. ¹⁵ Inuıch utlautikamıñ Jesus-mun tautuñıgaa irrusiqluqağugalaquaqtuag aquppıruag atnuğaaqhuni qauğrimapluniılu. Taatnağhutıñ inuıch iqsıtchañıqsut. ¹⁶ Tamatkua qıñıqatauruaat uqautıgiaqsıñıgaa inupayaanun qanuq atuumałha atlağıqman irrusiqluqağugalaquaqtuag sulı qanuq piyaqułhat kuniat. ¹⁷ Tavra inuıch inıqsruagaqsıñıgaa Jesus aullaquplugu nunamikniñ. ¹⁸ Jesus ikiaqıspman umiamun taavruma irrusiqluqağugalaquaqtuam inıqsruaqıñıgaa malıgukługu Jesus. Malıgulılłapiagıñıgaa Jesus. ¹⁹ Naagaıvva Jesus-ŋum malıquññiğaa aglaan itna nipliutıñiñıgaa, “Aılutin ilauraaq-nun uqautıyakkıch tamarrumiña kamanaqtuamik Atangum savauttutaanik ilıpnun sulı ilunğuksrıłhanik ilıpnun.” ²⁰ Tavra inuk aullağıñıqsuq, aasıñ quliaqtuagaqsıpluni nanıpayaaq Qulini Nunaaqıñi qanuq kamanaqtuamik savaaqłha Jesus-ŋum inımiñun. Tarra iluqatıñ inuıch quvıgusunıqsut.

Jairus-ŋum Pania sulı Ağnaq Aksikniktuag Jesus-ŋum Atnuğaanıñik

²¹ Jesus utıqami igłuanun narvam, inugiaktuat inuıch katilıgıñıqsut siñaani narvam. ²² Tavra agıqımiñıqsuq ağalataa Jew-ñuruat katragıviata,

³⁵ Jesus uqaqtitlugu ilanjich inuich tikiññiqsut tupigikkanañiñ taivruma aḡalataan katraḡvium nipliqhutiñ, “Paniuran tuquaniktuq. Ilaksiatqihñiaq-nagu Ilisautri.” ³⁶ Jesus-ñum suliqutigisunaḡnagich nipliqsuat nipliutigaa aḡalataa katraḡvium, “Iqsiñak, ukpiqsriñhiñaḡiñ.” ³⁷ Ilaan kiñaunniñ inuk maliquñiññigaa avataatigun Peter-mlu, James-lu, suli John aniqatigikkana James-ñum. ³⁸ Tikitñamiñ tupqanun aḡalataan katraḡvium Jesus-ñum qiniñ-nigai kiñuvḡurit tamatkualu qiarit atqunallapiaq. ³⁹ Isiqhuni nipliutigai, “Suvaata itnaḡniqpisi qiaplusiñu? Una ililgaaq tuquñitchuq, siñiktuaqsiñaq-tuq.” ⁴⁰ Tamatkua mitautigiasñiñaat. Uvvaasiñ anitquniñgai. Kisiḡñuqhutiñ aḡayuqaaglu ililgaam suli taapkualu piḡasut maliguaqtañ isiqniqsut ililgaam nalavigikkanañun. ⁴¹ Tiguniñgaa ililgaaq argaigun nipliutipluguasii, “Talitha Coum” (mumiutiqaqtuaq “Niviaqsiaḡruuk, nipliutigikpiñ, makittin”). ⁴² Tav-rakñatchiaq ililgaaq makinniisuuq pisuaqsipluniiasiñ. Taamna ukiuqtutilla-aḡniqsuuq qulit malḡuniñ. Taapka nayutuñiat quvigutchallapiaḡniqsut. ⁴³ Ilaan iniqitḡniñgai kisumununniñ ilitchuḡipkaquñitlugu tamanna atuuma-ruaq aglaan niḡipkaquniñgaa.

Nazareth-miut Ukpiginitkaat Jesus

“Nakikṇakiaq ilisimmatiqagnikpa, una iṇuk? Kia marrumiṇa puqiuṭmik aatchuṇiqpaun sulī saṇṇimik savaaqatlasipṭuni quviquaqtuanik? ³ Taamna qirunṇik savaaqaḡuusruguuq, ami? Iḡṇiḡigaa Mary-m. Sulī aniaqatigigaat James-ḡumlu, Joseph-ḡumlu, Judas-ḡumlu Simon-ḡumlu, sulī agnat aniaqatai marra iṇuuniaqhutin akunnaptikni.” Tarraasiin ukpigiṇiṇiḡaat kamanathā.

⁴ Aglaan Jesus-ḡum itnaḡiṇai, “Iṇuich nanipayaaq kamagiraqniḡaat sivuniksiriqiri aglaan kamagitlaniḡaat iṇuguḡviani unniin akunḡatni ilagikkaiṇ

naagaunniin kiinunġani.” ⁵ Jesus savaaqalguinñiqsuq quvinqaqtuanik savaanik. Iġigaluaġniġai argaġni ikituuranun atniġnaqtuanun iħuaqsipluġichaasiin. ⁶ Ilaan quviġusuutiginiġaa Nazareth-miut ukpiqsrisuñiġhat. Jesus nunaaqqi-ñuktaġniqsuq iħisautriaqsipluniasiiñ.

Jesus-ġum Aullaqtitkai Qulit Malġuich Malġuaqtini

⁷ Jesus-ġum sivunniuqatiginiġai qulit malġuich malġuaqtini, aasii aullaqtitaqsipluġich malġuuttaaqłuġich. Saġġiksriiññiġai anitchitłasipluġich irru-siqluġnik, ⁸ tilipluġich, “Iġlauħapsitñi saagaġniaqasi sumik aġlaan ayauppiuramik kisian; qaqqumik unniin iñiularim puukataġanik unniin maniġmik aullautriñiaqasi. ⁹ Aluġuaqtuġusi suli atnuġaatqitutiksraiłaaġusi.” ¹⁰ Suli ilaan nipliutiniġai, “Tukkuniġupsi tupiġmun atlamik tukkuksraqsuġumiñaitchusi aullaġniaħapsitñunaglaan, ¹¹ suli iñuich paġlañitpasi naalaġnisunjitpatigiglu uqalusi, unilluġu nunaqqiq ipsuktuġumagiġksi apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilġutaġisiruq iłiñitñun akuqtuñisilaanġatnik tusaayugaaġisuumamik. [Iłumun uqautigipsi, qaġanatluġniaqtuq iñuiñi Sodom-ġum Gomorrha-ġumlu atanniivium uvluañi taapkunakġa iñuiñiñ nunaqqim.]” ¹² Quliaqtuagutiginiġaat iñuġnun isummitqiqupluġich mumikłuġich killuqsautiñitñiñ. ¹³ Suli anitaiñiqsut iñuġiaktuanik irru-siqluġnik iñuġniñ, uqsruqtuqłuġi!llu uqsruġutnik iñuġiaktuat atniġnaqtuat iħuaqsipluġichaasiin.

John Paptaaqtitchiri Tuquniqsuq

¹⁴ Herod-tuuq, Galilee-m umialġa, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqaġniqsut ilaanik nanipayaaq. Iłanġich iñuich nipliġñiqsut, “John Paptaaqtitchiri anitqiniñiqsuq tuqułiġmiñ. Taatnamik savaaqatlasiiñiqsuq quvinqaqtuanik.” ¹⁵ Atlat nipliġñiqsut, “Eliġah-ġuvaluktuq.” Suli atlattuuq uqaġniqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq iłanġatitun taipkua kamañauqtuat sivuniksriqiritun iñiłġaan.” ¹⁶ Aġlaan Herod tusaakami nipliġñiqsuq, “Una John-ġuniqsuq niaquikkakġa, makitqikhuni tuqułiġmiñ.” ¹⁷⁻¹⁸ Sivuañi Herod-ġum iłaqatigiliutinikkakġa aniaqatmi Philip-ġum nuliakġa atilik Herodias-mik, John-ġum suakataġaluagñiġaa Herod, “Malġutaksrakuaġnanġitchuq aniaqatvich nuliagikkakġa tuvaqaqasiutigupku.” Taatnaqluġu Herod-ġum tigupkaġniġaa John isiqsiuviñmuktitluġasiin aġnaqtin quyalisukługu. ¹⁹ Aasiiñ Herodias-ġum qinnautigaluagñiġaa tuqqutħukkaluaqluġu, aġlaan taatnalġuiññiġaa piqu-tigipluġu Herod. ²⁰ Herod-ġum attaġiniġaa John iħisimaplugu nalaunġapluni ipqitchuq iñuk. Taatnamik tuġluaqsimaagñiġaa. Naalaġnisuullapiakġa John tutqiliisuġaluñġaġmi naalaqtuapayaaqamiuñ.

²¹ Kiisaimma Herodias-ġum piviksrañi nalautitpaa. Herod-ġum annivilirvia tikitman aiyugaaqłiħuni qaukłiñitñik kavamauruat, aġuyaktillu qaukłiñitñik suli sivulliuqtinñiġglu Galilee-m. ²² Tavra pania Herodias-ġum isiqħuni sayuġniqsuq quyalipluġu Herod suli tuyuġmianġi. Umialġum nipliutinigaa aġnauraq, “Iñiqsruġiñ, sumik piqaġukkapnik aatchuġisigikpiñ.” ²³ Akiqsruutinigaa taamna aġnauraq, “Qanutchipayaamik iñiġupġa qaitchigisigikpiñ, avvaġanikunniin atanguvinġa.” ²⁴ Niviaqsiak aakamiñukħuni itnaġniġaa, “Sumik apiqsruġisivik?” “Apiqsruġumautin niaquanik John Paptaaġirim,” aakanañ itnaġniġaa. ²⁵ Taamna utiġniqsuq qilamiksruaħuni umialinmun nipliutipluġu, “Uvañ aatchuquruñ ałipnun akkupak niaquanik John

Paptaaqtitichirim puggutamun ililugu.” ²⁶ Umialgum tusaakamiun aliasuli-lapiaǵniqsuq. Aglaan akiqsruqtuutni pigiplugu suli pigiplugich tuyugmiani itigautipchangitchaa. ²⁷ Tarva Herod umialik tilisiñiqsuq niaquiqsirimik niaquanik John Paptaaqtitichirim aggiutritquplugu. Taavruma isiqsivimuk-huni niaquigñigaa John. ²⁸ Aasiñ aggiutiplugu niaqua puggutamun iliplugu qaiññigaa aǵnauramun, aasiñ aǵnauram qaitlugu aakamiñun. ²⁹ Tavrakña John-ñum maliguaqtaiñ tusaapqauraqamitruñ taamna, aiñigaa timaa tug-vagialuguaasiñ.

Jesus Niǵipkairuq 5,000 Añutinik

³⁰ Uqqiraqtit utiǵniqsut Jesus-mun, uqautipluguasiñ savaagikkaǵmiknik suli ilisaatriǵimikniglu. ³¹ Iñuich utiqtaqpaitlutin maliguaqtai niǵgiviksraig-niǵaichunniñ. Taatnaqhuni Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Kiata, kisiññuǵuut-luta iñuiñaamun, minguiqsiallagiaǵitchi.” ³² Tavra aullaǵniqsut iñuiñaamun umiakun kisiñ. ³³ Iñuich tautukamisigin aullaqmata, ilisaqñiǵaich. Aqpatkaqsiliǵniqsut iluqaitñiñ nunaaqñiñ tikiumasukhutin sivuniǵvigik-kañatnun taapkua sivuatni. ³⁴ Jesus niukami umiamiñ tautuñniqsuq iñugiak-tuanik iñuñnik. Ilunqutchañniqsuq atriliutiplugich ipnaiyaatun munaqsrai-laatan. Tavra Jesus-ñum ilisautiuraagatasrugruñniǵai. ³⁵ Uvluqpaguqman maliguaqtaiñ utlañniǵaat Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput iñui-tchuq, suli unnuaqsiyaa. ³⁶ Aullaqtitkich iñuich nunaaqñiuranun. Tauqsigiǵ-lich niqiksraǵmiknik.” ³⁷ Tarra Jesus-ñum kiuniǵai, “Aatchuqsigik niqiksra-ñitñik.” Taapkua apiqsruǵniǵaat, “Qaqqusitquvisigut malǵuk tallimakipia-akiksrañaknik niǵipkautiksrañatnik?” ³⁸ Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Qanu-tunmi samma qaqqianuraqaqpsi? Ilitchuginiurallaktiǵitchi.” Ilitchugikamit-run Jesus uqautigaat, “Paqittugut tallimanik qaqqianuranik suli malǵuñnik iqaluñnik.” ³⁹ Tiligai iñuich aquvititquplugich iviǵaamun. ⁴⁰ Tavra tallimak-i-pañutqataaǵugich suli malǵukipiaq qulitqataaǵugich aquvititkaich. ⁴¹ Tigu-niǵai tallimat qaqqianurat suli malǵuk iqalugauraak, aǵluqhuni qilañmun quyyatiplugich. Aasiñ avguǵugich qaqqiat suli iqalugauraak qaiññigai mali-ǵuaqtimiñun autaaquplugich tamatkununa niǵisuktuanun. ⁴² Iñuich niǵi-ñaǵniqsut, iluqatiñaasiñ niǵisuiłlapiaghutin. ⁴³ Niǵisuiñanikmata katinni-ǵaich qulit malǵuk aguupmaich ilakunik imalgich. ⁴⁴ Taapkunani niǵiruani 5,000-ñuniqsut añutit.

Jesus Pisrukman Imiǵmi

⁴⁵ Niǵianipqauraqmata maliguaqtai aullaqtitkai umiakun sivumiñi narvam iǵluanun, amuna nunaaqñiuranun Bethsaida-mun. Aasi taatnaanikami aitqu-niǵai taapkua iñugayaat. ⁴⁶ Suli aullaqtitkanikamigich mayuǵniqsuq iǵgimun agaayutyahuni. ⁴⁷ Qaumaauraañaan unnuksraaqman umiaq iliniqsuq qitqa-nun narvam, Jesus kisivlipkaǵlugu nunami. ⁴⁸ Qiñiñniǵai sakuullapiaghutin iputtuat atakkii paaǵlugu anuǵi. Tamaaniguuq uvlaatchauragūqman pisuk-tuaǵniqsuq qaañagun imǵum. Qaaniqsaǵumaruatun piñiǵai. ⁴⁹ Tautuñniǵaat ilisaǵipmiñagulu pisuktuatuaq qaañani imǵum. Aliuqtuaqsiñasugiplutin nipliagaqsiñiqsut. ⁵⁰ Qiñiqamitruñ iluqatin tataminniqsut. Qilamik Jesus-ñum nipliutigai, “Quviatchauǵiǵitchi, uvañauruñ, iqsiñasi.” ⁵¹ Tarra utlañni-ǵai ikipluni umiamun, aasii anuǵaiqhuni. Taapkua quviǵutchallapiǵniqsut.

⁵² Tautukkaluaqługu Jesus niǵipkaipman qaqqunik iñugiaktuanun kanıqsimal-guiññiǵaatsuli kisuutilaana, ukpıǵilguitługu tavrakii.

Jesus Mamititchirıq Atniǵñaqtuanik Gennesaret-mi

⁵³ Taapkua ikaaqlugu narvaq tulanııqsut Gennesaret-mun. ⁵⁴ Niukamiñ umiamiñ iñuich iłisaqlıǵutiniǵaat Jesus. ⁵⁵ Iǵlauniqsut iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutıñ atniǵñaqtuanik akiyaqhutıñ siñıǵviksuummaisa iłitchuǵıkamitrıñ Jesus sumiitlaana. ⁵⁶ Napmupayaaq Jesus nunaaqquıramukman suli nunaqpañmun iñuich agıutruǵniǵaich atniǵñaqtuat iłliuqaqluǵich tumitchaanun apqusaagaksrañıñun Jesus. Tamatkua iñuich inııqsruǵniǵaat Jesus atniǵñaqtuat aksıllañniagukługuunniñ atnugaana. Aasiñ taatnaqamitrıñ nakuqsıraǵautiǵiniǵaat.

Sivullianısa Iłisauttutıǵikkañat

7 ¹ Tavra iłanısa Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit agııqsuat Jerusalem-miñ utlanıǵaat Jesus. ² Tautuñniǵaich Jesus-ñum malıǵuaqtı iłanısa niǵıruat iǵǵuǵaluaqnagich argatıñ Pharisee-ñuruat piraksrıutaatıtun iñuñnun. ³ Pharisee-ñuruat suli atlat Jew-ñuruat niǵıllaiñıñıqsut iǵǵuǵaluaqnagich argatıñ, kamagıplugu iłisauttutaat sivulliaǵıkkagmıñ inıllıǵaanimakña. ⁴ Aikamiñ tauqsıǵñıǵvıñmiñ sunik niǵıllaiñıñısit iǵǵuǵaluaqatıñ. Suli iñugiaktuat piraksrıutıñich aapamiñ malıǵutmıǵaich itnatun ittuat, iǵǵuǵluǵich qallutıt suli utkusiich suli puggutat. ⁵ Tavra Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit apiqsruǵniǵaat Jesus, “Suvaata malıǵuaqtıtın malıǵutıñıtpat iłisauttutıǵıkkaniñıñ sivullıapta, niǵıplutıñ qaqqianik iǵǵuǵniǵılaanik argañmiknik?”

⁶ Jesus nipliutıǵai, “Ukpıñıuaqtauruasii, Isaiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilıpsıgun, itnaqhuni,

Iñuich kamaksrulǵuǵaluaǵaatña uqalhiñagmiktıgun
aglaan uummatıñich uñasıksut uvamniñ [piqpagillapiangitłuna].

⁷ Kamaksruutaat uvamnun tañıǵılaañuruq
atakkii iłisautrırut iñuich iłisauttutaitñik iłıpluǵich
malıǵutaksraǵıruatun Agaayyutim.

Isaiah 29:13

⁸ Kamagıñıtkaluagısı tillısaı Agaayyutim, aglaan kamaksrıplısi ilıtqutchiñik iñuknitjaqtauruaniñ.”

⁹ Jesus-ñum nipliutipsaaǵniǵai, “Yaiy, nalunǵıtkaluagñıǵiksi qanuq ayak-simaaliksrañat tillısaı Agaayyutim. Iłisimagaluaqlugu atuumanıaqtaksrauruq Agaayyutim pisulhagun kamagırañıñıtkisi aglaan iłisauttutısı malıkkisi.

¹⁰ Moses tilisiñıqsuq, ‘Kamagiyumagıñ aapan suli aakan’ suli ‘Kiñaimña uqapıluutrırıuaq aapamiñik suli aakamiñik tuqqutaksraupiaqtuq’. ¹¹ Aglaan itna iłisautrırıusi iñuum nipliutılhiñauplugik añayuqaañni ‘Corban’ (mumiutıqaqtuq ‘ıkeyuǵukkaluaǵıptik aglaan qaiññanıktuña Agaayyutmun’).

¹² Taatnaqamıǵguuq patchısaıyagñıraqtuq ikayuiñıksraǵaluaǵmiñik añayuqaañmiñik. ¹³ Taatnaqapsı ayakkisi uqalhi Agaayyutim taavrumuuna iłisauttutıpsıgun. Suli iñugiaktuat atlat iłisauttutıpsı atuumanıǵıǵaǵısi.”

Sut Qaayugñaqsiruat Iñuñnun

¹⁴ Uumaguuq tuqluǵniǵai iluqaisa iñuich iñmiñun nipliutıpluǵich, “Naalaǵniłaksıtña, kanıqsiyumausi! ¹⁵ Isaagıqtuq iñuñmun sıłataaniñ

qaayugnaqsirağutaunitchuq aglaan samna anniugaqtuaq uummatmiñiñ.
¹⁶ [Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.]”

¹⁷ Jesus-ñum unitñamigich iñugayaat isigñiqsuq tupigmun. Maliguaqtaiñ kanjicsimasrukhotin apiqsrulgiññigaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹⁸ Sua-katağniğai, “Kanjisilñaiññiaqpat! Tusaanitchuatun! Uvvaami qanutchim silataaniñ isaagaqtuaq qaayugnaqsirağanitchaa iñuk. ¹⁹ Atakkii isaagaqtua-ñitchuq uummataanun aglaan aqiağuanun anipluniasiiñ timimiñ.” (Jesus-ñum nipliutigikmauñ taamna niğinaqsigai niqipayaurat.) ²⁰ Niplipsaaqtuq, “Sagviqsiquataqtuaq iñuñmiñ taavruma qaayugnaqsirağigaa iñuk. ²¹ Samakña anniugağaqtuq uummataaniñ iñuum, pigiitchuat isummatit: sayuñatiq ila-qataunnani, tigliyuñiq, iñuaqtuñiq, ²² atlatuñiq, kaviuğutiqatiq, pigiilqilñiq, kinnitñiñiq, iñmiñun aqalalguñiq, sanjaktuñiq, uqağniqluktañiq, kamañağasrugñiq, kinnañaañiq. ²³ Iluqatin taapkua pigiitchuat sagvigaqtut iñuñmiñ, qaayugnaqsipługuasiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriħa Ağnam Jew-ñuñgitchuam

²⁴ Tavrakña Jesus aullağniqsuq tunaanun Tyre-m suli Sidon-ñumlu. Isig-niqsuq tupigmun nalutqualuaqhuni iñuñnun. Aglaan naluñilgiññigaat. ²⁵ Uvvauna ağnaq paniuraqağniqsuaq irrusiqluñimik. Tusaaniğaa imma Jesus tikiumaniplugu. Utlakamiuñ purviginiğaa isigaiñun. ²⁶ Ağnaq Jew-ñuñitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ituami. Taavruma injicsruğni-ğaa irrusiqluk anillañniaquplugu paniurağikkagmiñiñ. ²⁷ Aglaan Jesus-ñum nipliutigaa atrikusautmik, “Ililgaat sivulliulugu niğisuiqsuksraurur. Nalaun-ñañitchuq ililgaat qaquksrañat aatchuutigihiksrañat makunuja qipmiñun.” ²⁸ Ağnam kiuniğaa, “Aa tarraami, Ataniiq, naagaunniñ qipmich niğgiiviich ataadni niğisuupmiut kanganinjitñik ililgaat.” ²⁹ Ilaan nipliutiniğaa, “Aariğaa, kiusrillautaqutintarra, ikayuğisigikpiñ. Aggiñ, taamma irrusiqluk aniruq paniurağikkagmiñ.” ³⁰ Taavruma aikami paqinnigaa paniurağikkani nalau-raaqtuaq siñigviñi, irrusiqluqağniañitchalukut.

Jesus Mamititchiruq Iñuñmik Uqatłaitchuamiglu Tusaatłaitchuamiglu

³¹ Tarra Jesus aullalgiññiqsuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuaqhuni utlautip-luni narvañanun Galilee-m, apqusraaqlugu nunakun atilikun Decapolis-mik. ³² Iñuich Jesus-muutlilgiññigaat iñuk tusaallaitchuq suli uqallaitmisigalugu. Tarra injicsruğniğaat patiglugu argaiñik iħuaqsitquplugu. ³³ Tavra uñavaq-taagutillañniğaa iñugaağruñiñ. Iłiplugu tikiğikkani siutañnun suli tivvuaq-tuqlugich aksinñiğaa uqağikkana iħuaqsisukługu. ³⁴ Aağluqhuni qilañmun aniqsaaqpañniqsuq nipliqhuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuaq “Añmağin”). ³⁵ Tavrakñatchiaq siuttak aymağniqsuk suli uqana iħuaqsipluni, uqaqsipluniasiiñ kanjicsiñaqsipluni. ³⁶ Jesus-ñum tiliñiğai uqaquñitługich, aglaan iñiqtiğaluaqtitłutij uqapsaagñiqsut tamarrumuuna uuma savaagikkanağun. ³⁷ Quvigutchallapiagñiqsut nipliqhutin, “Ilaa savaaqaqtuq supayaamik pilłau-taqlugu: tusaallailaat tusaatlasipługich suli uqallaitchuq uqatlasipługich.”

Jesus Niğipkaiñiqsuq 4,000 Añutiniq

8 ¹ Taipkunani uvluni iñugiaktuat iñuich katinisut. Niqiksraitmata, Jesus-ñum tuqluğniğai maliguaqtini iñmiñun, aasii nipliutiługich,

² “Uvaŋa ilunjugigitka iñugiaktuat iñuich, atakkii nayuutirut uvaptikni piŋasuni uvluni niqiksraigutiplutiŋaasiin; ³ uvaŋa aullaqtitkupkich niŋipka-galuagnagich ilinich taaqtukkaŋisirut apqutmi. Ilaŋich aggiŋniqsut uŋasiku-suamiñ.” ⁴ Jesus-ŋum maliguaqtañ kiuniŋaat, “Nakikŋami maani iñuilaami qaqquqtuŋisat taatnatun iñugiaktigiruat iñuich niŋisuiŋutin?” ⁵ Tarra apiq-sruŋiŋai, “Qapsiñik qaqqianuranik piqaqpsi?” Kiuniŋaat, “Tallimat malŋu-ŋik.” ⁶ Tarra tiliñiŋai iñuich aquvitquplugich nunamun; aasiñ tigungamigich tallimat malŋuk qaqqianurat quyyavigiqqaqlugu Agaayyun, avguŋugich qaqqiat qaiññiŋai maliguaqtimñun autaaŋutigitquplugich iñun. Aasiñ piñiŋaat taamna. ⁷ Taapkua piqaqmiñisuttuq mikiruranik iqalugauranik. Jesus-ŋum quyyatiplugich tiliñiŋai maliguaqtini tamatkuaptuq autaaŋutigit-quplugich. ⁸ Iluqatin iñuich niŋiñiqsut niŋisuiŋataqhutin. Maliguaqtit ilakut pukukmatigich immiŋniŋaich tallimat malŋuk aguupmaich. ⁹ Taapkua niŋi-ruat iñugiaktilaagaŋisut 4,000 iñuich. Jesus-ŋum aipkaqqaqlugich ¹⁰ iki-niqsuq umiamun maliguaqtiniñu tiksiquhutin nunanun Dalmanutha-m.

Iñuich Qasiñiŋisut Quvinaqtuamik Savaamik

¹¹ Pharisee-ŋuruat aggiqhutin uqavaaŋutiaqsilgiñniŋaat Jesus uuktuaqsa-ŋuklugu, “Savaaqaŋi quvinaqtuamik. Taavrumuuna ilitchuŋipkaŋumigaati-gut Agaayyutim tuyuŋipiañhanik ilipnik.” ¹² Aniqsaaqpagataqhuni Jesus-ŋum qatmigiliutinigai nipliŋhuni, “Uvvali ukua tautugukamiŋaglaan quvinaqtua-mik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitchut quvinaqtuanik savaa-nik nalupqinaŋutaulugu kisuutilaamnik.” ¹³ Taatnaqqaqhuni uniñiŋai. Ikipluniasiñ umiamun aullaŋisusut taavruma narvam siñaan igluanun.

Kanjiqsitlaitchuat Maliguaqtit

¹⁴ Maliguaqtai aullaqamiŋ piiguqtigñisut qaqquunikunniñ aglaan atau-siñiñaq qaqqianuraq taquagiñiŋniŋaat. ¹⁵ Jesus-ŋum tiliñiŋai, “Qaunagiyu-mausi puvlaksautaatniñ Pharisee-ŋuruat sulit puvlaksautaanñ taavruma Herod atangum.” ¹⁶ Taapkua uqaqtuyaagaqsiñisut avatmun, “Una uqaqtuq taavrumiŋa taquanitñapta qaqqiamik.” ¹⁷ Jesus-ŋum ilisimalgiñniŋai kanjiq-sitlañhatigun. Uqaqtuaq ilisautriñhatnik Pharisee-ŋuruat sulit suraŋañhanik Herod-ŋum, taapkuali uqaqhutin taquanitigimiknik qaqquunik. Taatnaqhuni apiqsruŋiŋai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsilgitpisi akunnapsitñi qaqquunik taquanitñipusi? Kanjiqsitpisisuli? Puqisigivisi taatnatun?” ¹⁸⁻¹⁹ Iriqaga-luaqhusi qiniŋlutchusi sulit siutiqaŋaluaqhusi tusaalguitchusi. Itqagiñiñiq-pisiuŋ tallimat qaqqiat niŋipkautikapkich 5,000 iñugiaktilaaligun? Qapsiñik aguupmañnik immiuvisi ilakunik katichikapsi?” Tamatkua kiuniŋaat, “Qulit malŋuŋnik.” ²⁰ “Sulit niŋipkautikapkich tallimat malŋuŋnik qaqqiat 4,000 iñugiaktilaaligun aasiñ ilakugikkaniŋ pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aquupmañnik?” Tamatkua kiunaŋ, “Tallimat malŋuŋnik.” ²¹ Ilaan nipliutigai, “Suvaatami kanjiqsilguitaqsilgitpisi?”

Jesus Huaqsiŋkainiqsuq Qiniñtlañlamik Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavrutaŋutiniŋaat qiniñtlañtlañlamik iñuk inqisruq-luguasiñ iñuqsiŋtuplugu. ²³ Jesus-ŋum tiguŋlugu qiniñtlañtlañlamik iñuk argai-gun, tasiuŋlugu annisiŋiŋa nunaŋqimiñ. Aasiñ tivvuaqtuqqaqlugik irrak

patiqnigik arganmiñik nipliutipluguasii, “Sumik qinittlasiniqich?” ²⁴ Inuk tautunniagaqsiñiqsuq nipliqhuni, “Uvaña tautukkitka inuich atriqaqlugich napaaqtunik pisuktuatun.” ²⁵ Jesus-ñum ilitqinñigai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiiñ taamna iluaqsiñiqsuq. Takpiksiliñiqsuq. ²⁶ Qinittlasipkaamikamij Jesus-ñum uqautinigaa, “Aillaagiiñ, aglaan nunaqqimun utiq-tigniañak.”

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaña Jesus-ñum

²⁷ Jesus aullañiqsuq piqatigiplugich maliguaqtini nunaqqiñun qaniñanun Caesarea Philippi-m. Igliqtuañigmikni apiqsruñigai, “Kisuunivatña makua inuich?” ²⁸ Tamatkua kiunigaat, “Ilañisa inuich John Paptaaqtitchirauniplutin, ilañisa Elijah-ñuniplutin, atlatlu sivuniksiqirauniplutin inilgaanimma, itna uqaqaqtut.” ²⁹ Ilaan nipliutigai, “Ilipsimi kisuunivisitña?” Peter-m kiunigaa, “Christ-jurutin Agaayyutim akiqsruutigikkana.” ³⁰ Jesus-ñum tiliñigai uqautitqunijlugu kimun-unniñ.

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuqufiksraniļu Anipkakkauliksraniļu

³¹ Tavra Jesus-ñum ilisautiuraagaqsiñigai maliguaqtini, “Iğñiña Inuum nagliksaqtuksrauruq, sulivulliuqtigruat suliqukñiña agaayuliqsi suliaqlaqirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayyakun uvlut anipkakkau-gisiruq.” ³² Nalupqinaiyautigai tamatkuniña. Peter-m saniqpaktaağutillak-lugu uqautinigaa Jesus taatnatchiñik uqaqunijlugu. ³³ Jesus-ñum takullakka-luaqamigich maliguaqtini iniqitignigaa Peter, “Tuungaaq, aullağiiñ uvamniñ atakkii isumanitchutin Agaayyutim isummasianik aglaan inuich isumanat-nik.”

³⁴ Jesus-ñum tuqluqmiñigai inugayaat inmiñun maliguaqtimiñunlu nipliu-tiplugich, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksragigaa pisuñi, iqsriu-tilugu sannigutani aasiñ maligluña. ³⁵ Atakkii kisupayaam anniginiagumiñ inuñi tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiyumiñ inuñi pigiluna sulipigilugu tusaayugaallataq anniqsugiakun, taamna inuugisipiaqtuq. ³⁶ Inuum piñnaktaağilhiñaugaluagaa suurapayaña marruma nunam, aglaan tammautigisigaa inuutchi. Sakuñpurağniñha atuğumiñaitchuq sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitcaa inuum inuutchi. ³⁸ Iłpsi kanjugivalukkaatña ilisauttutikalulivugaatni inuich killuuruat sayunaruatlu. Taatnatun Iğñiñan Añutim kanjugigisipmigaaptuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiğuni ipqitchuanik isağuliñnik.”

9 ¹ Suli ilañigai uumiña, “Iłmutuuruamik nipliutigipsi, Ilañich marra inuich tuquyumiñaitchut qinñiñaiññaan Agaayyutim añaayuaqutaa sanjigun.”

Jesus-ñum Atlañnuqtilha

² Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-ñum kayunigñigai Peter-lu, James-lu John-lu aasi sivulliaqsiplugich iğgimun kisiisa. Qiniqtitlugich Jesus atlañ-ñuñiqsuq sivugaatni. ³ Atnuğaani qivliqisirauraqhutin qatqisiplutin aniutun, kia-unniñ nunami salummağumiñaitkai qatqisiplugich. ⁴ Tavrakñatchiaq tamatkua qinigmiñiğai Elijah-lu Moses-lu uqaqatigiasipmatku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutinigaa Jesus, “Iłisautrii, nakuunayaqtuq

uvani ittuinaḡupta. Nappaitquguptigut nappaiḡayaqtugut piḡasunik palap-kaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanuḡviiḡlapiḡniqsuq tupanḡapluni, taatnaqhuni ilisi-maḡiḡniqsuq sumikunniḡ uqḡḡikkagmiḡik. ⁷ Taatnaqsagtutlugich nuviyam qulanjutiniḡai. Nipi nuviyamiḡ tusaḡnaqsiniqsuq itnaqhuni, “Taamna ilaa-ḡuruq piqpagikkaga Igḡiḡa, naalaḡniyumagiksi!” ⁸ Taapkua alaqtasiksikmata ilḡḡikkak qiniḡnainaniktigḡniqsuk. Qiniḡhiḡaḡniqsut kisianik Jesus-mik.

⁹ Iluqatiḡ atqaaqsikamiḡ taavrumaḡa iḡḡimiḡ Jesus-ḡum tiliḡiḡai uqautigitiḡuḡitlugich qiniḡkkaḡit Igḡiḡan Aḡutim aḡitqiḡḡhanunaglaan. ¹⁰ Tamatkua tusaakamitruḡ tillisaa qanuqsagviiḡkaluaqhutiḡ apiqsruqtuutiḡaqsiniḡaat avatmun, “Qanuutauruaq una aḡitqiḡiḡ tuqumiḡ pivaun?” ¹¹ Tavra apiqsruḡniḡaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqḡḡuuvat Elijah agḡisuksraunip-luḡu sivulliuluni?” ¹² Kiuniḡai, “Tavra Elijah agḡiḡqaaḡniḡaqtuq Christ-miḡ itqanaiḡaḡlugich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq Igḡiḡa Iḡuum naḡlik-saallapiḡaqtuksraugisiḡniḡluḡu suli suksraḡiḡiḡisiḡniḡluḡu iḡuḡnun. ¹³ Aglaan nipliutigiḡpsi, Elijah agḡianiktuq. Iḡuichaasiḡiḡ aḡallaḡḡukkaat qanupayaaq, tuvraqḡuḡu aglausimaruaq ilaḡun.”

Jesus Nakuqsipkaiḡniqsuq Nukatpiḡḡruḡmik Irrusiḡḡuliḡmik

¹⁴ Tamatkua utiqamiḡ atanun maliguaḡtaiḡun tautuḡniḡaich iḡuḡayaat suli aglaliqirit uqavaḡaqtuat maliguaḡtinun. ¹⁵ Iḡuich tautukamitruḡ Jesus quviḡu-sullapiḡqhutiḡ aqpalisruḡqhutiḡ ilaanun paaḡniḡaat. ¹⁶ Ilaan aglaliqirit apiqsruḡniḡai, “Sumik uqagtuyaaḡutiḡaḡpsi?” ¹⁷ Iḡaḡata iḡuḡaaḡruich nipliutiniḡaa, “Iḡisautrii, tikiutriruḡa iḡniḡikkamnik irrusiḡḡuḡaḡhuni uqatlaiḡsitluḡu pitchaḡanik. ¹⁸ Irrusiḡḡuum aḡalataḡiḡmagu ulḡutkaa nunamun. Ilaa qiluraḡa-lapiḡaḡtuq, innuliḡipluni qaniḡmigun, tiriquulaplugich kigutini suli tikkaksil-lapiḡaḡhuni iluḡḡmi tuquruatununniḡ. Uqautigaluḡitka maliguaḡtitin anit-qupluḡu aglaan taatnalḡiḡniḡaat.” ¹⁹ Tavrali Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Aatai, ukpiḡḡutaiḡniḡaḡpat ilipsitḡi! Qanutunaglaansuli nayuḡniḡaḡpsi? Qanutunaglaan iḡḡutuḡtaksraḡivisi? Taamna nukatpiaḡ uvuḡautisaḡsiuḡata.” ²⁰ Iḡuich Jesus-muutiniḡaat. Irrusiḡḡuum tautupqauraḡamiuḡ Jesus, nukatpiḡḡruk qiiqsruḡ-titkaḡsiḡiḡaa. Ulḡupluni nunamun aksralikhuni innuliḡiḡaḡsiḡniḡsuq qaniḡmiḡi. ²¹ Jesus-ḡum apiqsruḡaa aapaḡa, “Qaḡaaglaan taatnaiḡiva?” Taavruma nipliuti-gaa, “Imma ililḡaurauḡiḡmiḡiḡaglaan. ²² Akulaiḡḡuḡu irrusiḡḡuum tuqunniḡaḡsi-magaa iḡitqataḡḡuḡu iḡniḡmun suli imiḡmun. Pitḡaḡupku suraḡallaḡniḡaḡtuḡuḡ! Iḡunḡuḡillanḡiḡaḡuta ikayuḡtigut!” ²³ Jesus-ḡum uqautiniḡaa, “Arguasuktuksrau-ḡitchutin pitḡaniḡuḡa. Ukpiqsriḡhiḡaḡuvich supayaḡ piḡhiḡauruḡ!” ²⁴ Tavrau-vaḡ aapaḡa ililḡaam kappianaruḡ nipliḡhuni, “[Ataniḡiḡ] Ukpiḡtuḡa. Ikayuḡḡa ukpiqsrisiḡatluḡuluḡa!” ²⁵ Jesus-ḡum qiniḡai iḡuich utlaktigikkani. Iḡiḡtiḡaa irrusiḡḡuk itnaqhuni, “Uqallaitchuaḡ suli tusaallaitchuaḡ irrusiḡ, anitḡuḡikpiḡ uumakḡa nukatpiḡḡruḡmiḡ, aasiḡiḡ isitḡisunḡaḡnak.” ²⁶ Irrusiḡḡuk iḡiḡallaksaḡtuḡ qiluraḡaḡtitluḡu taamna nukatpiḡḡruk, aasiḡiḡ uulillaktitluḡu aniruḡ ilaaniḡ. Taamna nukatpiḡḡruk tuḡunaruḡatun ililiḡtuḡ. Iḡuich uqaḡsiḡniḡsut, “Ilaa tuqu-liḡtuḡ.” ²⁷ Aglaan Jesus-ḡum tiḡupluḡu argaḡun ikayuḡḡuḡu makitinniḡaa. ²⁸ Jesus isianikman tupiḡmun maliguaḡtaiḡ apiqsruḡniḡaat kisiḡḡuḡuḡuḡtiḡluḡu, “Suvaata aniḡḡuitpisigu taamna irrusiḡḡuk?” ²⁹ Ilaan kiuniḡai, “Aḡayuḡhiḡiḡaḡ-kun piliḡillapiḡaḡhuni [uisauraḡikunlu] anitlagaa taatnasiḡ irrusiḡ.”

Jesus Uqautigilgitkaa Tuqqutaufiksranilu Anipkakkauliksranilu

³⁰ Taavrumakñaqhutiñ Galilee-kuagñiqsut. Ilisimatqunñiñigaa kimun-unniñ naniitilaani, ³¹ atakkii ilisautrisukhuni maliguaqtimiñik, itna, “Iñuich tigugisigaat Igñiña Iñuum tuqulluguasiñ. Tuqqutaunikkumi piñayuakun uvlut taamna anitqikkisiruq.” ³² Aglaan maliguaqtañ kanqisñiñiñigaaat uqaq-tuutigikkana, taluqsraqhutiñaasiñ apiqsruagalguñiñigaaat Jesus.

Kiña Kamanagñiqsrauva?

³³ Tavra tikiñniqsut Capernaum-mun. Tupigmiillagmij Jesus-ñum maliguaqtini apiqsruñigai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpsi iglauñtaptikni?” ³⁴ Kiu-ñiñiñigaa atakkii iglaullağmij uqaqahutiñ avatmun nalligmiknik kamanagñiqsrauniqmagaan. ³⁵ Ilaan tarra aquvitluni tuqluğniğai qulit malğuiç maliguaqtigikkani nipliutiplugich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliuruk-srauruq savaktiğumiluni iluqanjitñun.” ³⁶ Aasii qinñuagñigaa ililgaaq inillak-lugu akungatnun, sağliriutiplugu itnaqhuni, ³⁷ “Kisupayaam akuqtuğumiñ ililgaaq pisigiluna akuqtuğaana, suli kisupayaam akuqtuğumiña akuqtuğumiñaitchaana uvañalhinaq aglaan akuqtuğaa taamna tuyugirigikkaga.”

Akitñaqtuqtinğitchuaq Uvaptiknun Ilagillapiagikput

³⁸ John-ñum Jesus nipliutinigaa, “Ilisautrii, qinğikikput una anitchirağiiruaq irrusiğlunnik atuqlugu atqin. Taavruma iñuum maliguanjitmigaatigut. Uvvaasiñ inigtigikput atakkii maliguaqtiginitlugu uvaptikni.” ³⁹ Aglaan Jesus-ñum nipliutinigai, “Nutqaqtitnasiun atakkii iñuum savaaqaqtuam quvinqaqtuanik atuqlugu atiga uqautigiyumiñaitkaana pigiililuna. ⁴⁰ Akitñaqtuqtinğitchuaq uvaptiknun ilagillapiagikput. ⁴¹ Nipliutigipsi, kisupayaam aatchugumisi qallu-gauramun imiksrapstik Christ pigipmasi akilłiusiağitlasipiagisigaa.

Killuqsasuaagutit

⁴² “Kia iñuum killuqsasuaaqpagu ilañat makua ukpiqsrisiqaqtuat uvamnik ililgaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna qunisiğmiutchiğlugu uyağakpañmik ipipkaqpan tağiumi. ⁴³ Suli argakpich killuqsagtatpatin piğumagitin. Huatlukkayaqtuq ilipni isiguvich iñuuligmun argailłutin uumakña argaqağutin igluktun aullahiksraqniñ anasiñnuqsagvinmun ikniğmun qamitlaiłamun. ⁴⁴ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁵ Naa-gasuli isigakpich killuqsagtatpatin piğumagitin. Huatlukkayaqtuq isiguvich iñuuligmun isigaillłutin uumakña isigaqağutin igluktun iktauliksraqniñ anasiñnuqsagvinmun. ⁴⁶ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁷ Suli ilvich irigikkaqkich killuqsagtatpatin piiqsigumagiñ qaquliglugu. Huatlukkayaqtuq ilipni isiguvich añaayquautaanik Agaayyutim atautchimik iriqañnaqkich uumakña malğunnik iriqağutin iktauliksraqniñ anasiñnuqsagvinmun. ⁴⁸ Tavrani

qupilğut tuquyumiñaitchut

suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.

Isaiah 66:24

⁴⁹ “Maanili iñuk inmiguuraq makitalgutilaakkaugisiruq iknikun. ⁵⁰ Tağiuq nakuuruq, aglaan tağium tağiuğniippan qanuq tağiuğniłiğniqaqpsiun? Taat-namik qanusriufiağitchi tağiutun, tutqitiqağusi akunnapsitñi.”

Jesus Ilisautriruq Aviilikun

10 ¹Jesus aullaqami tavrakŋa Judea-muŋniqsuq iġlunanun Jordan-ŋum kuunjan. Tavrani iñuich katirvigilgitmatni sivuanisun Jesus-ŋum ilisautiuraagaqsiġiññigai.

²Ilaŋich Pharisee-ŋuruat tikitlugu uuktuaqsagñaġalualgiññigaaŋat, “Uvva, maligutaksrakuagñaqpa iñuum avitkumiun agñaqtiŋ?” ³Taavrumali kiuniġai apiqsruutmik, “Qanuġmi Moses-ŋum tillisiqaqpasi?” ⁴Tamatkua kiugaat, “Moses aglausimaruq, Iñuum agñaqtiŋ avitchukkumiun qaitchiquiliun aglaŋnik avirutiksranik aullaqtilluguaŋiñ.” ⁵Jesus-ŋum kiuniġai, “Moses qaitchiruq taavrumiŋa tillitmik pitchigiñiipsigun. ⁶Aglaan aullaġniñhane Agaayyun iñiqsipman supayaanik iñiqsipmiñiqsuq aŋutmik suli agnamik. ⁷⁻⁸Taatnamik aŋutim unitkisigaa aapaniñu aakanilū, agnamiknun ililuni atausiñŋuġuti-kaasiñ. Tavra malġuunġaigutik aglaan atausriñŋuġisiruk. ⁹Taatnamik kiaunniñ iñuum avitinniaqnaġik Agaayyutim atautchimuktitaġikkak.”

¹⁰Isiqamiŋ tupiġmun maliguaqtañ apiqsrutqilgiññigaaŋat taavrumuuna. ¹¹Jesus nipliutigai, “Kisupayaaq avitchumi agñaġmiññi aasiñ kasuutiluni atlamun atlatuqtuq akitñaglugu agñaqqaqtiŋ. ¹²Naagaqaa agnam avitchumiun aŋutni aasiñ kasuutiluni atlamun taamna agnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ŋum Agaayyutigai Ililgaurat

¹³Ilaŋisa iñuich ililgaat Jesus-muutiniġaich aksiquplugich. Maliguaqtaiñ aasiñ iñiqtiagsiñiġaich iñuich tikiutriruat ililgaanik. ¹⁴Jesus-ŋum ilitchugikamigich iħuagiñiññigai. Nipliutiniġai, “Ililgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqtaunagich iliniñun atakkii Agaayyutim aŋaayquataa aŋmaruq iñuñnun atriqaqtuanun ililgaanik. ¹⁵Itqaġisiun una! Taapkua akuqtuqtuat aŋaayquataanik Agaayyutim ililgaurat akuqtuipmatun, kisimiŋ taapkua tavrunġa-sirut.” ¹⁶Tarra ilaan saġliriutikamigich ililgaat, iliplugich argaŋni iliniñun agaayyutiniġai.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuaq

¹⁷Jesus aullapqauraqman iñuum aqpaliqsruqhuni purviginiġaa itnaqlugu, “Nakuuruq ilisautrii, qanuġluŋa piññaktaaqtlaŋiñayaqpi isuitchuamik iñuutigimik?” ¹⁸Jesus-ŋum apiqsruġniġaa, “Suvaata atchiqpiŋa nakuuruamik? Atautchiñhiñaq nakuuruq, taamna Agaayyun. ¹⁹Ilisimagitin tillisauruat, ‘Iñuquaqnaq, atlatuqnaq, tigliktuqnaq, saġlunaq, saġlutaqnaq, kamagilugu aapan suli aakan.’ ” ²⁰Taavruma iñuum kiugaa, “Ilisautrii, iluqaisa tamatkua tupigigitka nutauħamniñaglaan.” ²¹Tavra Jesus-ŋum tautuñniġaa piq-paksriħikun itnaqlugu, “Atautchimik inuġniqsutin. Aullaġutin tunityakkich sulliñipayaagikkatin aasiñ qaillugich maniññaktatin inuqsraqtuanun. Ilviñi umialgutigaġumautin pakmani. Aasiñ taatnaanikkuvich maligluŋa.” ²²Iñuk tusaakami taavrumiŋa aliasuliñiqsuq, aasiñ aullaġniqsuq iħuilliliqhuni atakkii suuraupkaqpaitluni.

²³Jesus qiniñtuagataġaluaqamigich nipliutiniġai maliguaqtini, “Qanutun sakiqnaqtigigisiva tamatkunani umialguruani isiħiksraŋat Agaayyutim aŋaayquataanun.” ²⁴Maliguaqtai quvigusuñniqsut taavrumiŋa nipli-qman. Aglaan Jesus-ŋum nipliutitqiniññigai, “Ililgaat, qanutun sakiqnaqtigiva

[umialguruani] isiñiksrañat Agaayyutim añaayuqautaanun. ²⁵ Qağanatluk-kayaqtuq pikukturuam isiñiksraña ‘Iraagun Mitqutim’ uumakña umialguruamiñ isiñiañiksrañaniñ Agaayyutim añaayuqautaanun.” ²⁶ Maliguaqtai quvigutchallapiagniqsut, suli apiqsruaqsiplutiñ inmiñkun, “Kiñami anniqsugisiñiqpa?” ²⁷ Jesus-ñum qiniqamigich irigruiñaqlugich nipliñiqsuq, “Iñuk anniqsugumiñaitchuq inmiñik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaagitlaplugu.” ²⁸ Tavra Peter-m nipliutini-gaa, “Atañii, unitchikput sua iluqaan malikhutin.”

²⁹⁻³⁰ Jesus-ñum kiuni-gaa, “Nipliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kinuni-gmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitun-gamiñik, unniiñ umialgutmiñik pigilunja suli pigilugu tusaayugaagiksuaq, tamatkua utigisirut iluqaitniñk ilaanun tallimakipiatunaglaan marrumani iñuuligmi piyuqsiugaluanag-miunniiñ, suli pigigisiplugu isuitchuq iñuuliq sivuni-gmi tikiumaraksrani. ³¹ Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aqulligugisiñiqsut aasiñ aqulliuruat sivulligugutiñ.”

Jesus-ñum Piñatchi-gni-gai Uqaqñi

Tuqutaunia-gmiñiglu Anjtiqqkau-gmiñiglu

³² Ukua igli-gniqsut tujaanun Jerusalem. Jesus-ñum sivulliqtua-gni-gai maliguaqtit kapyalillaqtuat. Atlat iñuich maliqsruqtuat iqsilillaqtut. Aasiñ katitaallakamigich qulit malguich iñugiaktigiruat uqautiaqsi-gni-gai tamatkua atuumaruaksrat inmiñun, ³³ niplihuni, “Atañii, Jerusalem-muñniaqtugut. Iñuum aatchuutini-gaa Iğñiña Iñuum qaukhiñtiñun agaayuliqsunun aglaliqirinunlu. Tamatkua tuqutaksragu-gni-gaagat. Tavralli qaitkisigaat Jew-ñunitchuanun. ³⁴ Taipkua mitautigisi-gaagat suli tivvuaqtu-glugu suli anaumig-mi-lugu, aasiñ tuqutkisigaat. Aglaan piñayuakun uvlut anjtiqqkisi-gitchuq.”

Aakauruam Injirsrua-ña

³⁵ James-lu John-lu, iğñak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun niplihutik, “Iñisautrii, apiqsruutiksraqa-gipti-giñ pisullapiakkaptiknik.” ³⁶ Tavra nipliutini-gik, “Suqa-gukkaluaqpsik?” ³⁷ Taapkuak kiuni-gaak, “Aquppiqasrigukhutin uvvaami ilaqatikpuk taliqpi-kni suli ilaqatikpuk saumipni pigaluaqtuguk taivrumani uvlumi aquvitkuvich kamanaqtuani atanguvipni.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum nipliutigik, “Iñisimaniguptiku apqusaagaksrautigikkaga apiqsru-gayaitpaluktutik taatna. Imiñiñauvitku qallun imigviksrautigikkaga naagaqaa apqusaañiñauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaga?” ³⁹ Taapkuak malguk nipliutigaak, “Piñiñauruguk.” Jesus-ñum nipliutigik, “Iliptik ilu-mutun imigisirutik alianaqtuamik imigaksrautimnik suli apqusaagisi-plutik naninnaqtuakun apqusaagaksrautipkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunitchuna kimik aquppiruksramik taliqpimni unniiñ saumimni, aglaan Agaayyun qaiñ-ñi-gik taapkuak inik tamatkununa iñunjun itqanaiyautikka-gmiñun inigit-quplugik.” ⁴¹ Atlat qulit tusaakamitruñ iluagiñiñi-gaich James-lu John-lu. ⁴² Jesus-ñumli inmiñuutini-gai aasiñ nipliuti-plugich, “Iñisimarusi ayalatiñich Jew-ñunitchuat ayalanni-glugaqtilaangatnik iñunjitni-k, suli kamañiqsrañisa naqititchuuplugich. ⁴³ Aglaan taatnatun ittuxsraunitchuq akunnapsitni. Kisu-payaaq kamañi-gukkumi akunnapsitni savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Suli kisupa-yaaq qaukhiusukkumi akunnapsitni savautrisuuyumauq iluqapsitni-k. ⁴⁵ Iğñiña

Iñuum aggiñitchuq iñuñnun savautityaḡuni aglaan savautrityaqhuni sulı qai-tchaḡlugu iñuułı tasuqsautiksrauplugu iñugiaktuanun.”

Jesus Qiñitlasitqipkaiñiqsuq Bartimaus-mik

⁴⁶ Jesus maliguaqtiniłu tikiumaniqsut Jericho-mun. Aasiñ aullalgitñamin Jericho-miñ qiñitlailaḡ injiulauraaḡniaqti aquppiñiqsuq tumitchaam sanigaani, atilik Bartimaus-mik iḡñiḡa Timaus-ḡum. ⁴⁷ Qiñitlailaḡ iłitchuḡliqamiḡ Jesus Nazareth-miu apqusaagaḡsiñiplugu tuḡluḡaaḡsiñiqsuq, “Jesus, kiḡuviaḡa David-ḡum, anniqsuḡtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaḡa iñilḡaanimma. Nagligillaḡniaḡa.” ⁴⁸ Iñugiaktuat iñiqtiḡaluḡniḡaat nipaissaauḡplugu, aglaan nipitupsaaḡniqsuq, “Kiḡuviaḡa David-ḡum, nagligillaḡniaḡa.” ⁴⁹ Jesus nutqaḡtiqami tiliñiḡai tikiutituplugu. Tamatkua utlaḡniḡaat qiñitlailaḡ nipliutiḡplugu, “Quvia-tchaugḡiḡ, makillutin. Tuḡluḡaatin.” ⁵⁰ Quyalipagitiłuni maksrikami quppiḡaaḡniutigalugu aqpaqsruḡniqsuq Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Suvaata akku tuḡullaviḡa?” Qiñitlailaḡ uqautiniḡaa, “Iłisautrii, qiñitlasitqigukkaluaḡtuḡa.” ⁵² Uuma kiugaa, “Itqanaiḡaniktiḡniqsuq ukpiqsriḡipkun.” Tavraqḡatchiaḡ qiñitlasiniqsuq. Nakuqsiliqami maliutigaluguuḡniḡaa Jesus.

Jesus-ḡum Tikisaalḡa Jerusalem-mun Ataniqtun

11 ¹ Qaniḡani Jerusalem Jesus iglauḡataiłu qalliñiqsut nunaaqjiuraḡñnun Bethphage-mun sulı Bethany-mun ittuḡñnun iñḡiḡani atiaḡtuam Olives-mik. Jesus tuyuḡaḡniqsuq malḡuḡnik maliguaqtimiñik nipliutiḡplugik, ² “Nunaaqjiuramukkitik. Taamuḡaasii isipqauraguptik paqitkisigiktik pituksimaruaḡ nuḡḡaḡa natmaksigvium natmaksigvigimaiḡa sivuani. Pituigluḡu uvuḡautityatku! ³ Kia iñuum apiqsruḡpatik suvaata pituiḡñiaḡmagaan nipliutiyumagiktik, ‘Atan-guruam inuḡigaa aglaan utiqitkisiyaa qilamik.’ ” ⁴ Taapkuak tarra aullaḡniqsuk. Paḡinniḡaak natmaksigvium nuḡḡaḡa tumitchiani pituḡaḡtuḡaḡ paanani tupqum. Tarra pituiḡniḡaak. ⁵ Taatnalı iñuiłı qichaḡtuat tamaani nipliutigaik, “Ukuḡtiik, suniaḡlugu una pituiḡpitku?” ⁶ Aikḡiqsuak taapkuak kiggutiniqsuk Jesus-ḡum tillisaatun. Iñuiłı taapku aullaḡtinniḡaich. ⁷ Taapkuak taamna nuḡḡaḡ Jesus-muutiplugu, aasiñ quppiḡaatik mattaḡlugik iłiñiḡaik taavrumuḡa nuḡḡaḡmun. Jesus natmaksiaḡsiñiqsuq. ⁸ Iñugiaktuat iñuich quppiḡaatiḡ siamitkaḡsiñiḡaich apqutmun, sulı iłanḡich akiḡuiñik napaaḡtum navguḡlugich illiuḡaiñiqsut apqutmun. ⁹ Iñuich sivuagun Jesus-ḡum sulı tamatkua aquagun nipruagaḡsiñiqsut,

“Hosanna. Nanḡaḡlakput Agaayyun!

Uvvatuḡ Agaayyutim piłiutiḡaḡliḡuḡ tikitchuaḡ piqusiḡhuni Ataniḡmik.

Psalms 118:25, 26

¹⁰ Agaayyutim piłiutiḡaḡliḡuḡ taamna aḡalatchiaḡsiruaḡ pakma sivulliaptiktun David-tun.

Nanḡakkauli Agaayyun qutchiḡñiqsrami qilaḡmi.”

Psalms 148:1

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-muḡniqsuq. Tavruḡaḡami isiqhuni agaayyuvikpaḡmun, qiniḡtuagaḡaḡaluḡami aniñiqsuq. Tanuḡaksiḡluni aullaḡniqsuq Bethany-mun piḡatigiḡlugich qulit malḡuk maliguaqtini.

Jesus-ḡum Pannaḡtitkaa Fig Napaaḡtua

¹² Uvlaakuḡman iluḡatiḡ pisuktuḡaḡamiḡ Bethany-miñ Jesus niḡisuliḡñiqsuq. ¹³ Tautuḡniḡaa asirrisuuruḡa napaaḡtuḡ uḡavaniñ akutuḡpaliḡaḡniḡman.

Tarra takuniġaa asirritmanjaagialugu. Tikitnamiun suqagniangitchuq. Akutuqpalihhiñanik paqittuq atakkii pukunnaqsingitlunisuli. ¹⁴ Jesus-ġum nipluutigaa napaaqtuq, “Kia-unniiñ iñuum asiaqtuġvigitqikkumiñaitchaatin pakmakñaniñaglaan.” Maliguaqtaiñ tusaanigaat taatnaqman.

Jesus-ġum Suaqluiyaiħha Agaayyuvikpauramik

¹⁵ Tikitnamiñ Jerusalem-mun Jesus isilgitchuq agaayyuvikpañmun. Anitkaqsiliġniġai tunisiullaqtuat suli tauqsiqsuktuat taavrumakña agaayyuvikpañmiñ, ulġutqataqluġillu niġġiviich akiñik simmiqsuġviich suli aquppiutaniñ tunisiullaqtuat tiñmiaġruuranik tunillautiksauruanik, ¹⁶ suli kiñaunniñ akiyaqtitchumiñaiñniġaa tuniaksranik agaayyuvikpakuaglugu. ¹⁷ Iļisautiniġai iñuich, “Aglauisamaruq,

‘Uvaña tupiġa taiyuutiqaġisiruq

iñupayaat agaayutyauqtuġviatnik.’

Isaiah 56:7

Aglaan ilipsi iriqtuġviliutinigiñsi tigliñniaqtinun.” ¹⁸ Qauktiñich agaayuliq-sit suli aglaliqirit tusaakamitruñ taamna, pakaagiasiniġaat qanuq taimma piyaquġuġlugu. Nuyuaġiliutinigaat atakkii iluqatiñ iñuich quvigusuutigiplu-gich Jesus-ġum iļisauttutai. ¹⁹ Unnuksraaqman Jesus aullalgiñniqsuq nunaq-qimiñ piqatiqaqhuni maliguaqtimiñik.

Iļisaaksraq Pannaqluktuamiñ Napaaqtumiñ

²⁰ Suli uvlaaġuqman apqusaaqamiñ taututqiniġaat asirrisuuruaq taimña napaaqtuq. Pannaqluñniqsuq kañituummaġmi. ²¹ Peter-m itqaqtildiñni-ġaa imña atuumaruq aasiñ nipliutiplugu Jesus, “Iļisautrii, asirrisuuruaq napaaqtuq piunillaqsruqtikkan paniqtigniqsuq.” ²² Jesus-ġum kiugai, “Ukpiq-srisitchi Agaayyutmik. ²³ Iļumutun uqautigipsi, Nipliutigupsiuñ iġġiq, ‘Ki, nuuttittin iġitaulutiñ taġiumun’ atuumagisipliaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpigiillapiagupsiuñ iluqnaugusi taatna atuumagisinilugu, tavra savaaġup-kalhiñaugiksi. ²⁴ Taatnamik nipliqsuñ, qanutchipayaat kipigniugutigikkasi agaayyutigigupsigik ukpiġitchi akuqtuġinilugich, suli piginiaġisi. ²⁵ Agaay-u-gupsi, natqigutimaagumagisi iļagikkasi qanutchimik akikñaqtuutiqaġniġupsi. Taatnaġupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimaagisigaasi killuutipsit-ñik. ²⁶ [Natqigutrisimaikupsi iñuñnik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqi-gutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyuġiriqaġniqpa?

²⁷ Utitqikkamiñ Jerusalem-mun, Jesus isigniqsuq agaayyuvikpañmun. Qauktiñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tikiñniġaat ²⁸ apiqsruqlugu, “Kia aatchuqpatin aġalatchiħiġmik savautiplutin tamatku-niña? Kia sañġiksriñniqpatin taatnatun?” ²⁹ Jesus-ġum kiuniġai, “Apiqsruġ-niaġipsi atautchiħhiñanik apiqsruutmik. Kiulgugupsitña uqautigisigipsi aġalatchiħkun tamatkuniña savalgutilaamnik. ³⁰ Nakitña John aġalatchiħinikpa ilaan paptaaqtitchisilaanani? Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ? Uqautisitña.” ³¹ Taapkua uqqaagiasiniñisut iñmiknun, “Kiuguptigu pakmakñaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpiġiñniqpsiuñ John?’ ³² Naagaqaa uqa-ġumiñaitchugut aġalatchiħha iñukmiqnisaunilugu.” Iļiñisa sivuugaginiġaich iñuich, atakkii iñupayaaq ukpiġiġiaġniġaaq John sivuniksriqiraunilugu.

³³ Taatnagaluqamij kiulhiñaǵnigaat Jesus, “Uqautilguinñigiptiǵiñ.” Jesus-numli kiugai, “Uvañaptuq uqautiyumiñaitmiñiǵipsi nakikña aǵalachiñinik-łunja tamatkuniña savaaqatilaamnuk.”

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

12 ¹ Tavrili Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-nuruanik atrikusautmik. “Unaguq iñuk nautchiiviqǵnigsuq. Nautchirriǵviliǵnigsuq, sapukutchiǵlugu avataagun, nivakhuni misuguliǵviksramik, nappaipłuni nasiq-sruǵviñmik, tarraasiñ atukkirutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaanikami aullaǵnigsuq uñasiksaumun nunamun. ² Katitchiñaqsipman nautchiiviqatuaq tuyuqǵnigsuq savaktaǵrukniamik atugaksraqtuunun piññaktaaksrautni aitquplugu ilinjitñiñ. ³ Tamatkua taamna tigukamitruñ anauliǵnigaat, aullaqtitluguasiñ saǵaılaaǵlugu. ⁴ Una tuyuqatqinñiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniǵlugu niaquagun, aullaqtinnigaat uqapıluutiplugu. ⁵ Tuyuqatqilǵinñiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunniǵaat. Tarra iñugiaktuat atlat tuyuǵikkani iñuum nañititqatapiaqtaǵnigaich, ilañich anaurǵaǵlughich, atlat tuqquttaǵlughich. ⁶ Uvvaguq taamna nautchiiviqatuaq atautchimik iǵniqǵnigsuq piqpagikkagmiñik. Aqulliuplugu tuyuǵiniga itnaqhuni, ‘Tamatkua taluǵisivalukkaat iǵniǵikkaga.’ ⁷ Aglaan taapkua nautchiiririt inmiknun uqǵnigsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’ ⁸ Atugaksraqtuat tigguqłunigaat iǵniña, aasiñ tuqqutlugu iginnigaat taavrumakña silataanun nautchiivium. ⁹ Qanuǵniapka iñua nautchiivium? Utigisiruq tuqqutchaǵlughich taapkua nautchiiririt. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuunun. ¹⁰ Agliqisimasruknaǵiksi Agaayyutim uqalħa:

‘Uyaǵak tuppirit ayakkat,
taamna uyaǵak piitchuıllapiǵaqtuq tuppirauñi.

¹¹ Taamna atangum savaǵigaa
suli quvinqaqtuanunasugikput.’ ”

Psalm 118:22, 23

¹² Jew-nuplutin sivulliutit ilisimanigaat uqaqtuutigiplugu atrikusautmik akikñahitqin. Taatnaǵlugu tigusuliqpiavsaaǵaluǵnigaat Jesus maatna aglaan taluqsraǵnigsut iñunmik. Aasiñ qanuusiksraqimñi uniñnigaat.

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹³ Jew-nuplutin sivulliutit tuyuǵinigaich ilañich Pharisee-nuruat suli Herod-kuaqtuut pitchaqtuuplugu Jesus apiqsruqtuutininik. ¹⁴ Tikiumakamij nipliutinigaat, “İlisautrii, ilisimarugut nalaunjaruañutilaaqnik sugisunjaq-nagu qanuq iñuich isummatiaqtılaaǵat. Suginimigñi iñuum suurautilaana, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iñuuniaǵvigitqukkakanik. Maliǵutaksra-kuaǵnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? ¹⁵ Akiliiruksrauvisa tax-sinik naaga akiliñiañitpisa?” Aglaan Jesus-nun ilisimanigaa ukpinñua-gutaat nipliutiplughich, “Suvaata uuktuaqpisitña? Kiata aatchuqsitña qinillaaksramnik maninmik!” ¹⁶ Tamatkua aatchuqmatni maniuramik apiqsruǵnigai, “Kisumik atriqǵnigpa?” Kiunigaat, “Caesar-mik.” ¹⁷ Jesus-nun nipliutinigai, “Utiqtitchumagiksi pigikkana Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyut-mun sua-samna pigikkana Agaayyutim.” Tamatkuatarra quviguusuutiginigaat nipliutipmatin taavrumiña.

Apiqsruun Anipkakkauŋikun Tuquŋigmiñ

¹⁸Tavra ilaŋich Sadducee-nuruat Jesus-muŋniqsut, taapkua nipliguuruat tuquuruat anitqitlaiñniplugich. Iliŋisa apiqsruŋniŋaat, ¹⁹“Ilsautrii, Moses-ŋum uqautigaatigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anun ilaqatigaqtuaq tuqukpan qitungigaluaqani, taavruma anutim aniqataan ilaqatniktaagiraksraŋiniŋaa uilgaŋnaaq qitungisilugu anutmik ilisimanaguniasiiñ tuquuruam qitungagiti-laŋanik. ²⁰Uvva uqaaqtaunurut itna, Ilaatiniguuq tallimat malguich aniaqatigiich. Anayukhium nuliagiliutinigaa una aŋnaq, tuqupluniasiiñ qitungigaluaqani, ²¹suli tuglian nuliagiliutilgiñniŋaa taamna aŋnaq aasiiñ tuqulgitluni qitungigaluaqani, taatnatunsuli piŋayuak. ²²Tarra taatnatunsuli tallimat malguich nuliaginiŋaat qitungigaluaqatin. Aqulliupluni aŋnaq tuqupmiñiq-suqtuq. ²³Taivrumani anitqitigmi makitqikkumiñ nalliata nuliagisivaun? Atakkii iluqatin tallimat malguich nuliaginiŋaat.”

²⁴Jesus-ŋum kiugai, “Naluniqipisiuŋ nalaunŋiŋisi? Naluniŋiksi Agaayyutim uqaŋha aglausimaruuaq ilaanlu saŋŋia. ²⁵Tuquŋaruat anitqikkumiñ atrigigisigaich isaŋulgich atakkii ilaqatniktuŋi itchumiñaitchuq pakmani. ²⁶Agli-qisimasuknaŋiksi makpigaanjiñ Moses-ŋum anitqitigkun tuquŋigmiñ—Agaayyutim nipaa tusaŋnaqtuq ikualaruamiñ uqpigauramiñ itnaqhuni, ‘Uvaŋa Agaayyutaa Abraham-ŋum Isaac-ŋumlu Jacob-ŋumlu’. ²⁷Kanqisimaiñniŋisus-sri. Agaayyutiginitkaat tuquŋaruat aglaan agaayyutigiplugu iñuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitñun.”

Kamaŋniqsraŋat Tillisit

²⁸Ilaŋata aglaliqirit tusaaniŋaa Jesus-ŋum uqautigikkaŋa Sadducee-nuruatnun. Iŋitchuŋiplugu Jesus-ŋum kiggutillautaqaŋha apiqsruŋniŋaa, “Nalliat tillisit tupigitluktaksrauva iluqaŋitniñ?” ²⁹Jesus-ŋum kiugaa, “Una tilliñ piitchuillaŋiaqtuq, ‘Naalaŋnisitŋa, Israel-aagmiunuruasii, Saŋŋiruaq Agaayyutvut kisimisauluk Atanŋuruq. ³⁰Piqpagiraksraŋigini Ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ suli iluqaaniñ iñuutchipniñ suli iluqaaniñ isummatipniñ suli iluqaaniñ sayagikkapniñ.’ Sivulliuruksraq tilliñ tavrataamna. ³¹Tuglia taatnatun, ‘Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.’ Atlamik piitchuq tillitmik kamanatluktuamik taapkuŋnakŋa.” ³²Taavruma aglaliqirim kiuniŋaa, “Ilsautrii, uqaqtutin ilumutuuruamik. Agaayyutaipiaqtuqtavra atlamik. ³³Iñuum piqpagiraksraŋigaa Agaayyun iluqaaniñ uummatmiñniñ suli iluqaaniñ kanqisimaŋigmiñniñ, suli iluqaaniñ sayagikkaŋgminiñ, suli piqpagilugu iñuuniaqatni iŋmisun ililugu. Ihuatluktuq tupiksiruni taapkuŋniŋa tillisiŋniŋ tikiutritigmiñ niŋrutinik suli atlanik tunillautiksranik Agaayyutmun.” ³⁴Taavruma kiupmani isumaturuatu, Jesus-ŋum nipliutigaa, “Ukpiŋiŋiñaa-guŋniŋiñ Agaayyutmun aŋalatchiŋiŋiksran.” Tavrakŋa Jesus apiqsruqausiksraŋiŋiŋaat.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

³⁵Jesus ilisautriilaŋmi agaayyuvikpaŋmi apiqsruŋniqsuq, “Suvaata aglaliqirit nipliŋagivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruuaq, kiŋuviaginiplugu David-mun? ³⁶David, aŋalatlugu Ipqitchuam Irrutchim, itnaŋniqsuq, ‘Atanŋum uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

uvaŋnun akiilīñiahatnunaŋlaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

³⁷David-ŋum inŋmiñik taiguutiqaqpagu Atanŋuruamik, qanuŋmi Anniqsuqtī David-ŋum kinjuviaŋitlaniqpaun?’ Inūgaagruich naalaŋnisuurut Jesus-mik.

Jesus-ŋum Kiliktuutigigai Aglaliqirit

³⁸Ilisautriŋiŋmiñi nipliutigai, “Qaunagiyumagisi aglaliqirit pisuktuatlaturuat akuqturuanik atnuŋaaqhutin suli inūŋnun paŋlatqusuuplutin tauŋsiŋ-ñiaŋviñi. ³⁹Katraŋviñitni suli inūich niŋiqpakmata aquppitlaturut nakuut-luktuanī aquppiutaŋitni. ⁴⁰Ivayaqtuqmigaich uilgaŋnaat tupiŋikkani, aasiñ agaayuraalgupmiut siviŋsuplugu agaayunŋuaŋikun. Tamatkua tamarra anasiñŋusuaqagisirut pitlūglugu atlaniñ inūŋniñ.”

Uilgaŋnaam Iliraŋa

⁴¹Jesus aquvinnisūq iŋluanun ilirrivium aasiñ tautuktuagaqsiplu-gich inūich iliriruat ilirrivimun. Inūgiaktuat umialguruat iliriqpaŋniq-sut. ⁴²Piqaqmiñisūq naalgiiktuamik uilgaŋnaamik iliriruamik malŋuŋnik susauraaŋnik maniyauraanŋnik. ⁴³Jesus-ŋum tuŋluŋniŋai maliguaqtini nipliutiplugich, “Nipliutigipsi, taamna naalgiiktuag uilgaŋnaaq iliritluktut tamatkunakŋa atlaniñ iliriruaniñ. ⁴⁴Iluqatin atlat piksraqahutin ilirirut sip-pakuuqtuqhutin, aglaan aŋnaq piksraiñŋaŋmi ilirirūq tamatkiŋlugu iluqaan pigikkani inūuniutiksraiŋlūhuniunniñ.”

Jesus Sivuniksriqirūq Piyaqquŋniaŋhanik Agaayuvikpaum

13 ¹Jesus aullaasipman agaayuvikpaŋmiñ, maliguaqtaan ilaŋata nipliutinigaa, “Ilisautrii qinigun. Qanutun piññaqnaqtigivat makua uyaŋaich marrumani agaayuvikpaŋmi!” ²Jesus-ŋum kiugaa, “Quviŋusuuti-givigich makua kamanaqtuat tupqich qinikkatin? Kisiŋŋuqtaqagumiñaitchuq uyaŋaŋmik qalliani atlam ulgutauniaŋitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqirūq Huilīiugutniglu Piyuaqsiuŋiksramiglu

³Aquppiuqtuqhutin Jesus-lu iŋgiñi atiqaqtuag Olives-mik akiani agaayuvikpaum, Peter-mlu, James-ŋumlu, John-ŋumlu, suli Andrew-m apiqsruŋni-gaat kisiŋŋuutiŋlugu, ⁴“Uqautitigut, qakugun tamanna atuumaniaqpa? Suli sukun ilitchuqutigun ilitchuŋigisivisa iluqagmin tamatkua atuumaaqsik-pata?” ⁵Jesus-ŋum uqaqsiñiŋai, “Qaunagiyumausi; kisumun inūŋmun kin-nipkaŋniaqasi! ⁶Inūgiaktuat tikiumagisirut atuŋlugu atiga nipliŋutin, ‘Uvaŋa Christ-ŋurūŋa’. Kinnitnikisirut inūgiaktuanik. ⁷Huilīiugniaqasi tusaqsra-qagupsi aŋuyamnik maani naagaqaa uŋasiktuani. Aglaan isukhitchumiñair-gaqtusuli. ⁸Nunaaqqich akikŋaqtuligisigaich atlat nunaaqqich, suli atanŋu-viich akikŋaqtuligisigaich atanŋuviich atlat, nuna iliqsraŋisirūq atlakaagiñi nunani. Itkisipmiuq niŋisunnaq suli huilīiutiŋ. Tamarra tamatkua aullaŋni-saagiŋisigai nagliksaathum.

⁹“Aglaan qaunakkiagiŋkumausi ilipsitnik. Qaitqataŋisigaasi uqaqsitta-q-titchirinun, suli ipigaqtuŋisiyaasi katraŋviñi. Tikiutigisigaasi kavanaaurua-nun umialguruanaunlu pisigilūŋa. Tavra piviksraqaŋisiñisusi ilisimaraulusi.

¹⁰Tamatkua atuumagaluagtinagich quliaqtuagiŋisigaat tusaayugaagiŋsuaq

iñunnun nanipayaaq. ¹¹ Qakugun tigukpasi aullautilusi uqaqsittaagvinmun isumaalusunjaqasi sivuani piviksrām sumik uqaksrapsitñik. Taivrumani Ipqi-tchuam Irrutchim ilisautigisigaasi nipliutiksrapstñik. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim uqaqisiruq ilipsigun; nipliyumiñaitchusi. ¹² Aniaqatiunuruat qaitqataligisigaich aniaqatiutij tuqqutaksraulugich, sulī aapagikkatij iğñiguruat. Ililgaat akikñaqtuligisigaich añayyuqaatij unniiñ tuqqutaksraulugich tamatkua. ¹³ Iñuich nanipayaaq uumigigisigaasi pigilunja. Aglaan Agaayyutim anniqsuğisigaa sivutmuulguruaq isuanunaglaan.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁴ “Iñuk agliqiruaq ukuniña kanqisilī! Tautukkisigiksi nağgunallapiagataqtuaq qikaguni tavrani qikagviksraqvigiñisağmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuvat qimakkumaut iğğinun. ¹⁵ Iñuk inniğumi tupqum qaanjani isigniaqani saagaksraqsiuğiağuni tupqum iluaniñ. ¹⁶ Sulī taamna qakma nau-tchiivini utigniaqani saagağniağuni atnuğaamiñik. ¹⁷ Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani siñaiyauruani sulī miluktitchiruani taipkunani uvluni. ¹⁸ Agaayyumuusi qimagviksraqsi ingitqulugu ukiumi. ¹⁹ Taipkunani uvluni iñuich nagliksaatlullapiagñiaqtut qanapañniaglaan Agaayyutim nuna iñiğataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaaqtigitqikkumiñaitchut aquagun taavruma. ²⁰ Aasiñ Atanğum ilaññaqtaanisuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq, aglaan pisigilugich piksraqtaagikkani ilaññaqtaagisigai taipkua uvlut. ²¹ Taimanigun kia iñuum uqautikpasi, ‘Atañji, uvva Christ-ñuruag Agaayyutim aqisruutigikkana’ naagaqaa uqautikpasi ‘Atañji, ilaa taimña’, ukpiginiaqnagich. ²² Annisuuqtinğuat sulī sivuniksriqirinğuat iligisirut savaaniglu quvinqaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniñağniğaiçh Agaayyutim piksraqtaañji pisagiyumiñağumisigik. ²³ Taatnamik qaunatiqiağikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkuniña iluqanjitñik piñaiññaisa.

Agğilħa Iğñiñan Iñuum

- ²⁴ “Taipkunani uvluni, pianikpan taamna iħuilliuğutiqpak, siqiniq taagsigisiruq,
sulī tatqiq qaumağingiguni.
²⁵ Uvluğiat katakkisirut qilañmiñ,
sulī qaummatipayaañji siłam nuktitalutinj inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

²⁶ Taivrumani uvlumi iñuich tautukkisigaat Iğñiña Iñuum agğiqsuaq nuviyakun piqaguni kamañaqtuamik sanjimiçh kamañautiiummağmi. ²⁷ Taamna tuyuqagisiruq isağuliñnik katitchiyaqtuanik atauchimun Agaayyutim piksraqtaagikkaniñik nakikñapayaaq.

Iłisaaksraña Asirritłaitchuam Napaaqtum

²⁸ “Iłisaagağitchi asiaviqutiniñ, itnaqhuni, nauriuraq naunuraagsivaalukman qiniğnaqsuraagsipmata akutuqpaliksrāi ilisimarağigiksi upinğam qalliłħa. ²⁹ Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimagisigiksi isuksram tikiumaaqsilħa. ³⁰ Iłumun nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna. ³¹ Qilağlu nunalu piigisiruk aglaan uqałitka piigumiñaitchut.

Pivia Aggĩksraŋan Iĩsimaraitchuq

³² “Kia-unniĩn iĩuum nalugaa taimanigun Igñĩŋan Anjutim qakugun aggĩksraŋa, uvaŋa unniĩn isağulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa iĩsimagaa. ³³ Qaunatqiağiksĩlusi, itqummaağikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumaĩksraŋa. ³⁴ Atriaqtuq umialĩnmik aullaqtuamĩk uŋasiksuamun nunamun unitchipluni tupigmiĩnik. Saŋjiksriĩnĩgaa pirigikkani savaaksraŋanik, tilipluguasiĩn talum munaqsraa qaunatqiağiquplugu. ³⁵ Taatnamik itqummaağikkumausi atakkii nalugiksi qakugu aŋaayuqan tupqum aggĩksraŋan, unnuami naaga unnuagrũami naaga uvlaatchaurami unniĩn uvlaami. ³⁶ Aggĩgumi tavrakŋatchiaq paqingitchumagaasi siĩgusi. ³⁷ Nipliutigikkaga iluqapsit-ñun sivuani uqautigigiga iĩupayaanun, Itqummaağikkumausi!”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

14 ¹ Atuumagaluqtitnagik malğuk uvluk Jew-ŋuruat niğiqpagvikaanatalu atilik Apqusaakkauĩgmik sulĩ niğĩhata puvlaksiğniğĩlaamik qaqquumik, qaukĩŋisa agaayuliqsit sulĩ aglaliqirit pakaagĩniğaat qanugĩmĩna tigusuklugu Jesus irigaqtuğutĩ tuqulluguasiĩn. ² Aglaan ilĩŋich nipliğĩŋisut, “Niğiqpagvikaam uvluaŋi taatnağniangitchikput. Iĩuich aupatchakpiaqtut.”

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ŋum atniğĩnautiaqtuam auyugaqtuamĩk. Aasii niğipkaqlugu ağnam tikiĩnĩgaa saagaqhuni akisullapiaqtuamĩk uqsruğutmik atiaqtuamĩk Nard-mik. Taavruma aŋmağniğaa nakasruŋuana kuviklugu uqsruğun Jesus-ŋum niaquanun. ⁴ Ilaŋisa iĩuich iħuagiŋilgiĩnĩgaa aasiĩ avatmun nipliqhutĩ, “Suvaata una piĩlaamun uqsruğun atuqpa? ⁵ Tunĩnayaqtuq qaaniğlugu piŋasut kavluutit taalanik aasii qai-lługu manik nagliŋnaqtuanun.” Taatnaqhutĩ uqapiłuktut akikŋaqlugu ağnaq. ⁶ Jesus-ŋum nipliutigai, “Sugĩaiqsiun! Suvaata iħuiłliuqtitpisiun taamna ağnaq? Una savaaqaqtuq nakuuruamĩk uvaŋnun. ⁷ Nagliŋnaqtuat itchağataqtut. Taimma qanutun savautiħiĩnağisi nakuuruamĩk piyumiĩağupsi, aglaan nayuutiħaiĩağumiĩaitchuŋa. ⁸ Ağnaq savaaqaqtuq piyumiĩakkağmiĩnik. Tiprağiksagaa timigikkaga itqanaiautiplugu iluvikkauĩksraŋanun. ⁹ Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagĩkpatruŋ tusaayugaagĩksuaq iĩuich uqautigigisigaat nalupqinağlugu ağnam taavruma taatnaħa itqakkutauluniasii ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, ilaŋat qulit malğuich malĩguaqtit, utlautiniqsuq qaukĩŋit-ñun agaayuliqsit aatchuutigisuklugu Jesus ilĩŋitñun. ¹¹ Tusaakamitruŋ quviasulĩniqsut, sulĩ akiqsruğniğaat aachuğuklugu manĩŋnik. Tavrakŋa Judas utaqqiaqsiĩnisuq aachuiviksramik Jesus-mik pisuğnaqsĩlugu.

Jesus Niğiqatauniqsuq Malĩguaqtimiĩni Niğiqpagviani Atilĩmĩ Apqusaakkauĩgmik

¹² Sivulliippiami uvluaŋi niğiqpagvikaam puvlaksiğniğĩlaamik qaqquumik ipnaiyaaq tuqputauraqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkauĩgmun. Jesus-ŋum

maliguaqtaĩn apiqsruǵnigaat, “Nanili itqanaiaquvisigut niǵipatiksraptiknik atiliǵmik Apqusaakkauǵimik?” ¹³ Jesus-ǵum tuyuǵigik malǵuk maliguaq-tiǵni nipliutiplugik, “Nunaaqqimukkitchik. Tavrani paaǵisigiktik iǵnuk saaqaqtuaq qikumik imiqagvĩnmik. Malikkumagiktik. ¹⁴ Napmun isiqpan nipliutiyumagiktik tupilik, ‘Ilsautri nipliqsuq, nanili iniaqapich niǵǵiviksramnik ipnaimik atiliǵmik Apqusaakkauǵimik piqasiǵluna maliguaqtimnik?’ ¹⁵ Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraallagvĩnmik inituruamik qulligmi inimi itqanaĩlaamik inuqsraǵaiǵuǵu. Tavrani itqanaiautiyumagiptigut.” ¹⁶ Jesus-ǵum maliguaqtaĩ aullaqtut nunaaqqimukhutiǵ. Paqinnigaaat nipliǵha taatnatupiaq, itqanaiaqhutiǵ niǵiqpagviksramun atiliǵmun Apqusaakkauǵimik.

¹⁷ Anaqaksraaqman Jesus tikiǵniǵsuq piqatigiplugich qulit malǵuich. ¹⁸ Niǵipkaǵlugich Jesus-ǵum nipliutigai, “Iłapsisamma niǵiqatigikkagma aatchuutigigisigaana.” ¹⁹ Taapkua aliasuliǵniqsut nipliutiplugich atausiut-taaqhutiǵ, “Uvaǵa piviǵa?” atlatsuli, “Naaga uvaǵa?” ²⁰ Jesus-ǵum kiuniǵai, “Iłapsisamma qulit malǵuuplusi ittuasi misuksiqatigikkagma puggutamiǵ. ²¹ Iǵnuk agaayyutitǵaqtauruaq nalunaiqsuq tuquruksauruq tuvraǵlugu aglausimaruaq ilaagun. Naklıuǵ iǵnuk tamna aatchuiraq Iǵnuǵmik agaayyutitǵaqtauruamik! Ihuatlukkayaqtuq taimani aninitchumi.”

Ataǵum Nullautchiǵvia

²² Tamatkua niǵilǵataqtitlugich Jesus-ǵum tigummipługu qaqquq quyya-tipluguasiiǵ avguǵlugu qaiǵniǵaa maliguaqtimiǵnun nipliǵhuni, “Tigulugu niǵǵisiuǵ, taamna timiga.” ²³ Jesus-ǵum tigukamiuǵ qallun quyalgitługu Agaayyun, qaiǵniǵaa tamatkunuǵa imiqsillaavigipluguasiiǵ. ²⁴ Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iǵnugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluǵniq-sigaa akiqsruutni. ²⁵ Nipliutigipsi, imitqikkumiǵaitchuǵa asiam misuǵuanik taivrumuǵaaglaan imiǵviksramnun nutaakun aǵaayuqautaani Agaayyutim.” ²⁶ Tavra atuanikamiǵ atuutmik aullaǵniqsut iǵǵimun atiliǵmun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piilaagniaǵhanik

²⁷ Jesus-ǵum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisirusi piqutigiluna. Atakkii aglausimaruaq,

‘Tuqqutchiruǵa munaqsrimik,
taatnamik ipnaich siamitkisirut.’

Zechariah 13:7

²⁸ Aglaan kiǵnuagun anitqianikkuma aullaǵisiruǵa sivupsitiǵ Galilee-mun.”

²⁹ Peter-m nipliutigaa, “Iluqatiǵ unitkaluaqpatinunniǵ, nikatchakkumi-ǵaitchuǵa.” ³⁰ Jesus-ǵum itnaǵniǵaa, “Uqautilakpiǵ, marrumani unnuami aqarǵiqpak qalǵuqtaǵaluaqnagu malǵunniaglaan piilaǵutigigisigikma piǵa-suniaglaan.” ³¹ Aglaan Peter nipliqsuq qapiǵaiǵhuni, “Tuquluǵaunniǵ nayuǵ-niaǵikpiǵ. Piilaagiyumiǵaipiǵikpiǵ sumiunniǵ.” Taatnatuntuuq nipliǵmi-ǵniqsut iluqatiǵ.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³² Jesus-lu maliguaqtinił tikitǵamiǵ nunagiksaǵanun atiliǵmun Gethsemane-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani agaayutyaqtilluna.” ³³ Piqatiginiǵai Peter-lu, James-lu, sulı John. Uqumaiłlıullapiǵniqsuq nagliǵnaqsip-luniunniǵ irrutchiǵmigun ³⁴ nipliǵhuniasiiǵ, “Arrii, uqumaiłlıullapiǵniqsuna.

Alianam pisagilhiñaaguqtağaŋa. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasillagluŋa.”³⁵ Taavunagtaallakhuni sitquġniqsuq nunamun agaayupluniasiiñ nagliksaaġu-
 ɳitluni piñaġumiñaqpan. ³⁶Itnaġniqsuq, “Abba, Aapaŋ, suapayaaq aŋalatkiñ
 piiqugaluagiga nagliksaaġutiqqak uvamniñ. Aglaan pisuñhiñ atuumayumuq,
 pisuñiġiñlaapkun.” ³⁷Jesus-ŋum utiqami paqitlugich siñiktuat nipliutinigaa
 Simon Peter, “Simaan, siñikpich? Munagiuraallakkumiñaiñniqqichunniñ
 akkuvauraq?” ³⁸Tavra nipliutilgiñniġai, “Siñiġniasunaqasi agaayulusilu, ukpiq-
 srisaiŋitchumausili uuktuakkaugupsi. Iñuk ilumutun piyummatiqaġaluaqhuni
 irrutchiġmigun, aglaan timimigun sayaitchaqtuq.” ³⁹Jesus aullatqinġniqsuq
 agaayutyaqhuni sivuanisun. ⁴⁰Utiqami paqilgiñniġai siñiktuat, irratiŋ uisalgui-
 lliñlaklugichunniñ. Taatnamik kiuqausiksraiñniġaat. ⁴¹Utiqami piñayuakni nip-
 liutinigai, “Kiikaa, siñigitchi qanutun miŋuiqsigüsülu. Aglaan siñikpaaniktusi.
 Uvva aatchuutauliksrana iñuum Iġniŋan tikitchuq aŋalataġiyumiñaqsiplugu
 killuliqirinun. ⁴²Makillusi, utlaglavut, atañii tunirigikkaga imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniġaat

⁴³Jesus uqaqtitlugu Judas, ilaŋat qulit malġuich maliguaqtañ tikiñniq-
 suq. Agġiqasiqhuni iñugiaktuanik iñuŋnik, saviqaqhutiŋ suli anautchiraqhu-
 tiŋ. Qaukñiŋich agaayuliqsit, aglaliqiritlu suli sivulliuqtigruat tuyuġiniġaich.
⁴⁴Taavruma tuniritniġtuam ilaanik qaiñniġaa itnaqhuni ilitchuġipchautigi-
 gisiñiplugu, “Taamna kunikkaga, tavra ilaŋuġisiruq. Tiguyumagiksi aullau-
 tiluguasiñ qaunagilugu.” ⁴⁵Judas-ŋum tikirgauraqamiuŋ Jesus nipliutinigaa,
 “Iñisautrii,” kuniklugu. ⁴⁶Aasiñ tamatkua tiggugluŋniġaat. ⁴⁷Ilaŋata mali-
 ġuaqtañ qichaqtuam amuliqamiuŋ savikpani anauniġaa savaktaat qaukiata
 agaayuliqsit, siutaiqsilugu. ⁴⁸Jesus-ŋum nipliutigai, “Suvaata tigutyaaqi-
 sitŋa savikpaliraaqhusi anautaniglu? Savvaqluktaunasugivisitŋa? ⁴⁹Uvlutau-
 ġaġipman agaayuvikpaŋmi ilisautiplusi naagauvva tigullaitchipsitŋa, aglaan
 aglaksi maaqtuq taatna Agaayyutim uqałhani ittuksraupluni.” ⁵⁰Tarrali
 maliguaqtañ iluqatiŋ suksraaqługu qimaŋniqsut.

⁵¹Nukatpiaq, maliguaqtañ ilaŋat, atnuġaaqaġniqsuq qalipquałhiñamik.
 Tiguliqsaqmanituuq ⁵²qalipquani unitlugu qimaŋniqsuq atnuġaunnani.

Jesus Uqaqsittaagviŋmi

⁵³Taapkua tigusiruat pituigun tasiuġniġaat Jesus qaukłiatnun agaayuliqsit,
 katimaruanun iluqatiŋ qaukñiŋich agaayuliqsit sivulliuqtigruat aglaliqiritlu.
⁵⁴Peter malikmiñiqsuq uŋasiuraaqhuni silataanunaglaa igluqpapaŋ agaayu-
 liqsit qaukiata. Aquppiqaatauniksus qaunaksrini naniaqtuaqhuni ikniġmi.
⁵⁵Qaukñiŋich agaayuliqsit suli iluqatiŋ uqaqsittaagtitchirit pakaqaġniqsut
 agvisiksraŋanik akikŋaġługu Jesus tuqquchukługu, aglaan paqitchitłaiñniq-
 sut. ⁵⁶Iñugiaktuat ilisimaraugaluagtut akikŋaġługu, aglaan ilisimaruaruat
 atinjtqataqtut. ⁵⁷Tavra ilisimarit ilaŋiŋich makinniqsut akikŋaġługu nipli-
 qhutiŋ, ⁵⁸“Tusaagikput nipliqaŋ, ‘Piyaquġisigiga agaayuvikpak iñiqtauruaq
 argaŋnik, aglaan piŋayuakkun uvlut nappaiñiaqtuŋa atlamik iñiqtaunjtchia-
 mik argaŋnik.’ ” ⁵⁹Iñisimaritunniñ taapkua piqasiutilguiñniqsut taavru-
 muuna. ⁶⁰Qaukłiat agaayuliqsit makinniqsut sivuġaatni. Tarra apiqsrug-
 niġaa Jesus, “Kigġutiksraitpiuŋ una ilisimarit uqaġikkaŋat akikŋaqhutiŋ?”
⁶¹Aglaan Jesus nipaisaaqtuq uqaŋitluni sumik.

Apiqsrutqilgiñnigaa qaukhiata agaayuliqsit nipliqhuni, “Christ-ñuvich, Igñiña Nangakkauruam Agaayyutim?” ⁶² Jesus-ñum kiunigaa, “Tarra, Ilaa-ñuruña. Tautukkisigiksi Inuum Igñiña aquppikpan taliqpiani Sanñipayaalgum qinigiisiplugu atqaqpan nuviyakun qilañmiñ.” ⁶³ Qaukhiata agaayuliqsit aliktuñigai atnugaani nipliqhuni, “Inuqsrañaisugut ilisimarauruksramik! ⁶⁴ Tusaagiksi uqağniqñuutaa! Qanuq sivunniğniqpisi?” Iluqatiñ katimaruat tuqutaksrağniğaat. ⁶⁵ Ilañisa tivvuaqtuqlugu, irrak matuqqaatugik anau-mikkaat apiqsruqlugu, “Ki, nalautchagiñ kimun anaumiktilaaqnik.” Taatnaa-nikmata qanaksrit tiguplugu pattañniğaat.

Peter-m Jesus Piilaagigaa

⁶⁶ Peter ititlugu silataani uqaqsittaagvium tikiñnigaa ağnam savaktaan qaukhiata agaayuliqsit. ⁶⁷ Uuma tautukamiuñ naniaqtuaqtuaq inmiñik ilisaq-liğnigaa nipliutiplugu, “Ilvittuq piqatigipmikkañatin Jesus Nazareth-mium!” ⁶⁸ Peter piilaatqitquq, “Naluruña. Kanjicsimañitchiga qanutchimik uqaqti-laan.” Nuktaaqtitlugu aqargiqpak qalğugniqsuq.

⁶⁹ Suli ağnam taututqilgitñamiuñ nipliutiniğai tamatkua qichaqtuat, “Uvvauna ilagipmikkañat.” ⁷⁰ Peter piilaatqilgiñniqsuq. Kiuagunsuli qichaq-tuat tavrani nipliutiniğaat Peter, “Ilumun ilagigaatin Galilee-ğmiuñplutin.” ⁷¹ Aglaan suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiññuqsagliña uqañit-kuma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaaña taavruma añutim.” ⁷² Tuglilil-q-lugu aqargiqpak qalğugniqsuq. Peter-m itqağniğai uqağigikkañi Jesus-ñum, “Aqargiqpak qalğuqtağaluaqnagu malğunñiaglaan piilaagutigigisigikma piñasuniaglaan.” Itqaqamiuñ taamna qiağaqsiniqsuq.

Pilate-muutiniğaat Jesus

15 ¹ Tavra uvlaatchaurami qaukñiñich agaayuliqsit piqatigiplugich sivu-lliutiqñruat suli aglaliquirit suli iluqağmiñ uqaqsittaaqtitchirit kati-maniqsut sivunniqhutiñ. Tamatkua Jesus qiliqtinnigaa. Qilğutilik tasikuaq-lugu Pilate-muutiniğaat kavanauruamun.

² Pilate-ñum apiqsruğaa, “Uvva Jew-ñuruat umialigivatin?” Jesus-ñum kiugaa, “Tavra ilvich taatnaqtutin.” ³ Qaukñiñich agaayuliqsit pasiuğniğaat iñugiaktuatigun sutigun. Aglaan Jesus kiumaksriñgiñniqsuq. ⁴ Pilate-ñum apiqsrulgitkaa, “Kiggutiksraiñniqpich? Qanutunaglaan iñugiaktautigiruanik pasiuqpatin!” ⁵ Jesus nipliñgitchuq. Taatnamik Pilate quviğusunñiqsuq.

Jesus Tuquruksrağaa

⁶ Ukiupayaqman Jew-ñuruat niğiqpagvikaatni atilinqi Apqusaakkaukiğ-mik Pilate annaktitchirağniqsuq atautchimik isiqtamik kisupayaamik pisu-kamiñ. ⁷ Akunğatni isiqtat iñuk inniqsuq atilik Barabbas-mik iñuaqatauruq taapkua añuyakmata akikñaq-lugu Roman kavamañatnik. ⁸ Iñugayaat Pilate-mukamitruñ qasriliqaqsiñiğaat pituiquplugu isiqtaq pirağitiğmisun sivuani. ⁹ Pilate-ñum kiugai, “Pituiğitquvisitña Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹⁰ Iñichu-ğiniğaa qaukñiñisa agaayuliqsit qaitchiñhat Jesus-mik siqñataqatiğmiktigun. ¹¹ Aglaali qaukñiñich agaayuliqsit akatchiñiqsut iñuñnik Pilate-ñum pituiğitquplugu Barabbas-mik. ¹² Pilate kiugai, “Qanuğisiñiqpigu una tai-guutiqaqtuaq Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹³ Iluqatiñ iñuich nipliaqpañniqsut,

“Kikiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ŋum apiqsruŋnigai, “Suvaata? Savamaqłuqaqpa?” Aglaan iñuich nipliappaaurallapiagniqsut, “Kikiaktuutisiuŋ!” ¹⁵ Pilate-ŋum quyalisukługich iñuich pituiŋnigaa Barabbas ilinŋitñun. Qaitkamiuŋ Jesus aŋuyyiuqtimiñun tiliñigai, “Ki, ipigaqtuqsuŋ! Kikiaktuutinaqsiruq.”

Aŋuyyiuqtit Mitautigigaat Jesus

¹⁶ Aŋuyyiuqtit itqutiniŋaat Pilate-ŋum tupiqpaŋanun, aasiñ katitquni-ŋaich atlat aŋuyyiuqtit, ¹⁷ atnuŋaaqtuŋu akisuruanik kaviqsaamik sulı nia-quusiqluŋu kakitlaŋnanik aasiñ ilipluŋich niaquanun. ¹⁸ Kamaginŋuaŋnigaat sivuŋaani nipliqtuŋ, “Uvvaguŋu Umialgat Jew-ŋuruat!” ¹⁹ Anaullaŋnigaat niaquagun anautamik sulı tivvuaqtuqluŋu sitquvgigipluŋu sivuŋaani Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruŋ mattaqtinnigaat kaviqsaŋ silatiguŋaŋ atipkaqtuŋua-siñ ilaan atnuŋaanjñik. Tavra aullautiniŋaat kikiaktuutiviksraŋanun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²¹ Uvvaguŋu iglaullaŋmın aŋuyyiuqtit paaŋnigaat iñuk atiqaqtuŋ Simon-mik utiqtuŋaŋ nunaŋqimun. Nunuriñigaat iqsruqupluŋu Jesus-ŋum kikiak-tuutrivik sra ŋa. Taamna Simon Cyrene-naŋmiu aapaŋak Alexander-mlu Rufus-ŋumlu. ²² Tikiutiniŋaat nunaŋanun taiyuutiliŋmik Golgotha-mik mumiutiqaqhuni “Niaqum Saunŋa.” ²³ Imiksritkaluaŋnigaat asiam misuŋuanik avuŋluŋu suŋaŋnitchuamik. Aglaan Jesus iminjinñigaa. ²⁴ Tamatkua aŋuyyiuq-tit kikiaktuutigaat. Tavra aviktuŋnigaich atnuŋaanj aasiñ saaptautigipluŋich qanutchimik iñuk piksraqupluŋu. ²⁵ Nine-akłaaqman uvlaami kikiaktuutini-ŋaat. ²⁶ Aglaich pasikkusiaŋi ilinŋaich niaquan qulaanun itna aglakługich, “Umialgat Jew-ŋuruat.” ²⁷ Ilaani kikiaktuutriqatauniqsuk malŋuk tiglinŋiaq-tik, ilaqataa taliqpian tuŋaani sulı ilaqataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriqirım tarra Agaayyutim uqalha immiumaruq, “Irrutiniŋaat savamaqłuktuatun.”]

²⁹ Iñuich apqusaaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutiŋ pisaanŋatinik Jesus-mun, “Aa! Uqaguuruatin piyaqqułhiñauñipluŋu agaayyuvikpak aasiñ nappatqig-luŋu piŋasuni uvluni, ³⁰ ki, anniqsuŋiñ ilipnik, aasiñ atqaŋiñ sannigutamiñ.” ³¹ Taatnatuntuuq qaukłiŋisa agaayuliqsit piqasiqtuŋiñ aglaliqiriniŋ mitauti-gigaat, “Una anniqsuiratuŋ atlanik, aglaan inŋmiñik anniqsulguıtmiñiqsuq. ³² Ki, Christ, Umialga Israel-ŋum, atqaŋutin kikiaktuutrivipniñ! Uvagut tau-tukkuptigu ukpiŋiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutriqatauruak suviaŋutini-ŋaak.

Jesus Tuquruq

³³ Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsuq nunapayaami. ³⁴ Three-akłaaqman Jesus nipitusiñiqsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaqhuni, “Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suqutiginŋiqpiŋa?” ³⁵ Ilaŋich tamatkua qichaqtuat tusaakamiuŋ niqliqsut, “Atanji, tuqluŋaŋaa Elijah.” ³⁶ Ilaŋat iñuich tiguliqamiuŋ allaqtigun qilamiksruaqhuni misuktiqluŋu misuqqumun, isau-tchiqsiqluŋu ayauppiniŋmik qaqłuuŋkun aktuqluŋu nipliqtuŋiasiiñ, “Ki, qini-gumagikput Elijah aggiŋisipmagaan atqautiyaŋluŋu.” ³⁷ Jesus nipaalaliqhuni tuquniqsuq. ³⁸ Talukuyaaq agaayyuvikpaŋmi siiksiniqsuq tatpichakŋa takanuŋa taatna. ³⁹ Tavra aŋuyyiuqtit qaukłiat qichaqtuŋaŋ Jesus-ŋum qaniŋani tuqupman nipliŋniqsuq, “Ilumutun taamna aŋun iŋniŋiniŋaa Agaayyutim.”

⁴⁰ Itmiñiqsut aġnat tautuktuat uġavaniñ, ilaġiplugich Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagikkajak taivruma kamanaiññiqsram James-ġum suli Joses-ġum. ⁴¹ Tamatkua piqasiqsuġniġaat Jesus Galilee-mi itman savau-tiplugulu. Atlat iñuġiaktuat aġnat maliñniġaat Jerusalem-mun.

Jesus Iľuviġniġaat

⁴² Unnuksraaġuraaqman Joseph Arimathea-ġmiu tikiññiqsuq. Uvva uvluani sivuani Jew-ġuruat minguiqsiagviat piuq. ⁴³ Taatnamik ilaa taluqsraiġhuni utlautiniqsuq Pilate-mun. Iniaġiniġaa Jesus-ġum timaa. Joseph kamagik-kaupluni sivulliugtiġruaġuniqsuaq niġiugaqaġniqsuq aullaġniñiiksraġanik aġaayuqautaanik Agaayyutim. ⁴⁴ Pilate quviġusunġniqsuq Jesus tuquaniktig-niqman. Tuqľuġniġaa aġuyyiuqtit qaukľiat apiqsruqľugu tuquaniktigmaqaa. ⁴⁵ Tarra iľiľchuġianikamiuġ taavrumakġa aġuyyiuqtit qaukľiatniñ Jesus-ġum tuqqutilaġa, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶ Joseph tauqsigñiqsuq ukiľhaaġik-saamik. Atqautiplugu Jesus-ġum timaa puuqľugu ukiľhaaġiksuamik iľiñiġaa iľuviľuqtamun uyaġaġmi. Aksrakľugu uyaġaġmik taluniġaa taamna iľuviq. ⁴⁷ Mary Magdalene suli Mary aakagikkakġa Joses-ġum qiniġniġaak napmun iľiñiaqmaġaan.

Jesus Añitqiksuk Tuquľiġmiñ

16 ¹ Jew-ġuruat minguiqsiagviat qaaniġanikman, Mary Magdalene suli Mary aakakġa James-ġum suli Salome tauqsigñiqsut tipraġiksaanik uqsruqtigukľugu Jesus. ² Uvlaatchaurami sivulliġmi uvluani akunniqsam tikitchut iľuviġmun nuiyasriuraqmiuġlu siqiniq. ³ Uqaksraqtuniqsut inmik-nun, “Kiami aksrakkisivauġ uyaġak paaniñi iľuvġum?” (Atakkii uyaġak aġiġaluaqtuaq). ⁴ Tavrakġa tautuñniġaat uyaġak aksraksimaanikľugu.

⁵ Tavra aġnat isiġniqsut iľuviġmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppiuraaqtuag taliqpian tuġaani atnuġaaqahuni takiruamik qatiqtaamik. Quviġutchaġ-niqsut. ⁶ Aasiñ nukatpiam nipliutigai, “Quviġusunaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauraq. Agaayyutim aňitqiksitkaa. Uvani inġitchuq. Qiniqsiuġ nallavia. ⁷ Aglaan uqautityaqsigik malġuaqtit Peter-lu, ‘Immaimña Galilee-muñniqtuq sivupsitni, taamani tautukkisigiksi tuvraġľugu uqauttu-taa iľipsitñun.’” ⁸ Tarra uniñniġaat iľuviq qilamik. Tatamitpaitľutiġ uuliksi-ñiqsut. Nipliñiñiqsut iñuġmun apqutmikni iqsitchakpaitľutiġ.

Jesus Sagviqsuk Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus aňitqikhuni uvlaatchaurami sivulliġmi uvluani akunniqsam, sagviġniqsuq sivulliupľugu taivrumuġa Mary Magdalene-mun irrusiľui-yakkamiñ tallimat malġuġnik. ¹⁰ Taavruma utlañniġai piqatigisuukkaġi Jesus-ġum kiñuvġuruat qaiplutiġlu. ¹¹ Uqautiniġai Jesus iñuunipluġu suli tautuñnipluġu. Tamatkua naagatai kiñuvġuruat tusaakamiġ ukpiġiġiñniġaat.

Jesus Sagviġniqsuk Malġuġnun Malġuaqtinun

¹² Kiñuagun Jesus sagviqmiñiqsuq iġlaatun iľiľľuni malġuġnun iľaġniknun aullaqtuauġnun nunaqqimiñ. ¹³ Tavrakġatchiaq utiġniqsuk. Uqauraaqsiñia-ġaluaġniqsuk atlanun malġuaqtinun, aglaan tamatkua ukpiġiñitmiñiġaich.

Jesus Sagviḡñiqsuq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴ Kiṇuagun Jesus sagviqmiñiqsuq taapkunūḡa qulit atautchiñun niḡiñiaq-titlugich. Suakataḡniḡai ukpiqsriḡuiḡhatigun pitchiḡiḡhatigunlu atakkii ukpiḡiṇitlugich qiniqtuat ilaanik kiṇuagun aṇitqiḡhan. ¹⁵ Nipliutigai, “Aulla-ḡusi iluqaanun nunamun, quliaqtuaḡiyumagiksi tusaayugaaḡiksuaq anniqsu-ḡiakun iluqaitñun iñunñun. ¹⁶ Kisupayaaq ukpiqsriḡuaq sulī paptaakkauruaq anniqsuḡisiruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsriṇitḡhuaq suksraunḡiqsaugisiruq. ¹⁷ Tamatkua ukpiqtuat piqagñiaqtut iḡitḡuqḡutaiñik saṇṇim taavrumuuna: Atuḡlugu atigā anittaigisirut irrusiḡḡuṇnik sulī uqatlagisirut atlakaagiiñik uqḡanik. ¹⁸ Tigugaluagumiṇ nimigianik unñiñ imigaluagumiṇ tuqunamik nuyuaḡnamiyumiñaitḡhut. Iḡigisigaich argagikkatiṇ atniḡñiaqtuanun aasiñ tamatkua iḡuaqsiḡutiṇ.”

Jesus Aullautrauruq Qiḡaṇmun

¹⁹ Kiṇuagun Jesus-ṇum Atangum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aullautiuraagaqsiñigaa pakmuṇa aquvitiḡluguasiiñ taliqpiṇmi tuṇaanun. ²⁰ Maliguaqtai aullaḡhutiṇ quliaqtuaḡniqsut tusaayugaaḡiksuamik nanipa-yaaq. Atanguruam savaqatiginiḡai nalupqinaḡutiḡlugu uqauttutaat iḡumun itilaanjanik quviqnaqtuatigun savaanḡisigun.

Uqalthich Aglaani Luke-num

1 ¹Piqpagiplutin ilauramaan Theophilus! Inugiaktuat inuich pisuqtilaag-miktigun aglaniqsut atuumaruanik akunnaptikni. ²Ilisimaraauruat uqautinigaatigut tautukkaagmiknik taimaknaniñ aullañniiñhaniñ. Inuich tamatkua pakmapak quliaqtuañiqsut tusaayugaagiksuumik. ³Qutchiksuañu-ruatiin, aglaniaqtuna ilitchugiraksraqnik ilisaagillapiaqqaaglugich uqağipa-yaakkanjich aullañniiñhaniñaglaan. ⁴Aglaktuna taavrumiña ilisimatquplutin ilumutuupialhanik ilisauttusiağikkaqpich.

Anniviksraja John Paptaaqtitichirim Uqataauruq

⁵Herod-nun umialguniñani Judea-mi agaayuliqsiqaqmiñiqsuq atiliñmik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañmi savaqatauniqsuq agaayuliqsini taggisisaq-tuani Abijah-tkutnik. Añaata atqa Elizabeth, paniginiğaali atlam agaayu-liqsim. ⁶Iluqatik nalaunñaruaniqsuk Agaayyutim qiniñhani, tupiksriplutik iluqaitnik Atangum tillisaiñiglu atuqtaksraiñiglu. ⁷Qitungañniñiqsuk atakkii Elizabeth qitungitlailtuni, sulil iluqatik utuqqanaağquhutik.

⁸Abijah-tkut savagviksriutaata Agaayyuvikpañmi tikiummipman, Zechariah-m savautiniğaa Agaayyun agaayuliqsaupluni. ⁹Tuvraqtugu atuiragiñhat agaayuliqsit piksraqtaaginiğaat ikipkairuksraupluni tiprağiksautmik. Isigniqsuq agaayyuvikpañanun Atangum. ¹⁰Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tiprağiksaut-mik inuugağruich agaayuniqsut silataani. ¹¹Isağulgan Atangum sagviutiniğaa qichaqhuni taliqpiani ikipkaivium tiprağiksautmik. ¹²Zechariah-m tautuka-miun tupañniqsuq iqsiliqsiqhuni. ¹³Aglaan isağulgum nipliutiniğaa, “Zechariah, iqsiañak! Agaayyutim tusaaniğaa iniqsruñhiñ. Nuliağikkan Elizabeth iğniğisiruq aņugauramik. Atchigişigiñ John-mik. ¹⁴Quviasuutiqağniaqtutin! Atlatlu inu-giaktuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵Inullautaugisiruq kamanaguni Agaayyu-tim qiniñhani. Imigumiñaitchuq asiam misuqqunanik sanñisimaruamik. Anilga-tağimiñiñaglaan aņalatiaqagisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁶Utiqtinniğai inugiaktuat Israel-nuruat Ataniğmun agaayyutaatnun. ¹⁷Ataniq aggitlailiñnaan taamna John quliaqtuağniaqtuq sanñiaqaguni sivuniksriqiritun Elijah-tun. Ila-uraagiiskitkisigai aapauruat qitunğanjitñun. Utiqtitkisigai tupiksritlailtichuat isum-matiqatlasilugich nalaunñaruamik. Itqanaiautigisigai inuich akuqtugumiñaqsi-lugu Ataniq.” ¹⁸Zechariah-m nipliutiniğaa isağulik, “Qanuğluna ilisimaniaqpik ilumutuutillaaqnik? Atañii, aņayuaqtuna sulil nuliağikkaga utuqqağumiuq.” ¹⁹Isağulgum kiuniğaa, “Gabriel-nuruña. Qichaqtuña sivuğaani Agaayyutim. Tuyuğigaña uqautityaquplutin taavrumiña tusaayugaallautamik. ²⁰Ukpigilgui-tchiñ uqauttutigikkaga aglaan atuumagisiruq. Atakkii ukpigilguitñapña uqağumiñaitchutin tikilğatağlugu uvluq tamatkua atuumaviksrañat.”

²¹ Taatnaqtitlugu iñuich utaqqiñigaat Zechariah ilisimasukhutiñ suvaata muluvaahakmagaan iluani agaayyuvikpaum. ²² Anisulligataqami uqalguiñ-ñiqsuq. Iñuich ilitchuginiñigaat qiniqquuraaqalħa agaayyuvikpaum iluani. Uqalguiltluni urriqaniqsuq argaṇmiñik. ²³ Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpaṇmi naatnamiuñ Zechariah ainiqsuq. ²⁴ Aquvatigun taavruma nuliṇa Elizabeth siñiayauñiqsuq. Aasiñ tallimani tatqini aimmiñiqsuq ²⁵ itnaqhuni, “Kiisaimma saṇṇiruam Atangum Agaayyutim ikayuqpaṇa. Kanṇusutqikkumiñaiqsuṇa qitungitlaiñiñluṇa.”

Anniviksraṇa Jesus-ṇum Uqautauruq

²⁶ Itchaksrani tatqini Elizabeth siñiayaunaniṇman, Agaayyutim tuyu-gilgiñiñigaa isaḡulik Gabriel nunaqqimun Galilee-miittuamun atiliṇmun Nazareth-mik. ²⁷ Tuyuginiḡaa niviaqsiamun aṇutituqsimaitchuamun atiliṇmun Mary-mik nuliaksrausiutianiktuamun aṇutmun atiliṇmun Joseph-mik. Joseph kiṇuviagiñigaa Atangum David. ²⁸ Isaḡulgum tikiñiñigaa nipliutiplugu, “Paḡlagikpiñ! Atangum Agaayyutim piksraqtaagigaatin iqatigiplutin. [Quvianaḡniqsaurutin aḡnapayaaniñ.]” ²⁹ Mary tupallapiagiñiqsuq isaḡulgum nipliuttutaagun kaṇiqsiñitlugu suvaata uqaqtılaṇa taatna. ³⁰ Isaḡulgum nipliutiniḡaa, “Iqsiñak Marii! Agaayyutim iħuaqqutigigaatin. ³¹ Siñiayaugisirutin iḡñiħlutinaasiñ aṇugauramik atchiqsaksraqikkaniḡ Jesus-mik. ³² Taamna kamaṇagisiruq, sulii iñuich taiguutiqaḡisigaat iḡñiṇanik Qutchiñiñiqsauruam Agaayyutim. Agaayyutim ataniḡuqtinniḡaa David-tun sivulliaṇatun. ³³ Ataniḡugisiruq kiṇuviaṇiñi Jacob-ṇum qaṇapak taimuṇa, sulii aṇayuqautaa isuksraqaḡumiñaitchuq.” ³⁴ Mary-m tarra nipliutiniḡaa isaḡulik, “Qanuq una itkisiñiḡa? Iħaatniḡsimaitchuṇasuli.” ³⁵ Isaḡulgum kiuniḡaa, “Ipqitchuaq Irrusiḡ tikiuṇagisiruq ilipnun. Agaayyutim Qutchiñiñiqsauruam saṇṇigikkaṇan nayuḡisigaatin. Taatnaḡuni iħilḡaaq ipqitkisiruq taiguutiqaḡuni iḡñiṇanik Agaayyutim. ³⁶ Aasiñ, itqallaṇ iħan Elizabeth. Uqautigimasugauq qitunḡa-qatlaiñiñiplugu. Aglaan pakma siñaiyauruq itchaksrani tatqini utuqqanaaḡu-galuṇṇaḡmi. ³⁷ Atakkii Agaayyutim supayaaq savaaḡitlagaa.” ³⁸ Mary nipliḡ-ñiqsuq, “Atangum savaktigigaṇa. Atuumali uvaṇnun uqaṇtutitigikkaptun.” Tavrakṇa isaḡulgum uniñiñigaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹ Taavruma aquagun, Mary paqnaliqtuqhuni aullaqtigniñiqsuq nunaqqiuramun qimiḡaaniñiittuamun Judea-m. ⁴⁰ Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqinniḡaa Elizabeth. ⁴¹ Elizabeth-ṇum tusaapqauraqmagu Mary-m paḡlataa iħummiutaq iħiqsraqtiñiqsuq. Elizabeth aṇalatiqaḡniñiqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik ⁴² nipliḡhuni nipitusipluni, “Quvianaḡniqsaurutin aḡnapayaaniñ. Quvianamiuruq iħilḡaaq siñaiyaukkan. ⁴³ Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, ataniḡma aakagikkaṇan utlagluḡniḡaṇa qiniḡiaqħuṇa! ⁴⁴ Tusaapqauraqapku paḡlatigikkaṇ iħummiutaḡa quviatchakhuni iħiqsraqtiqtuq. ⁴⁵ Qanutun quvia-suktigivich ukpiḡikapku Atangum uqaḡa tuyuutigikkaṇa ilipnun atuumagi-siñiñiplugu.”

Mary-m Kamaksruutaa

⁴⁶ Mary nipliḡniñiqsuq,

- “Iñuutchimniñ iluqaaniñ kamaksruğiga Ataniq.
⁴⁷ Quviatchautigigiga Agaayyun Anniqsuqtigikkağa.
⁴⁸ Suuñiluqtuaña itqağiniğaaña.
 Uvakñaniñaglaan iluqatiñ iñuich taiguutiqağisigaatña
 quvianamiuruamik
⁴⁹ atakkii kamañaqtuaq Saññiruaq Agaayyun savaaqaqhuni
 kamañaqtuanik uvamnun.
 Atqa ipqitchuq.
⁵⁰ Kiñuviagiñiñ aippaavak
 nagliktuutiqağai taluğirigikkani.
⁵¹ Agaayyun isañniqsuq saññiruamik taliğmiñik
 aasiñ siammayaaqługich kamañağasuktuat sivunniugutituummaitñik.
⁵² Atchiksinnigai kamañaqtuat atangich
 suli atchiksuaq kamañaqsiqkaługich.
⁵³ Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruamik
 suli aullaqtitługich umialguruat saagałaaqługich.
⁵⁴⁻⁵⁵ Ikayugñigaa savaktigikkani Israel nagliktuługich,
 akiqsruutmisun sivulliaptiknun Abraham-mun kiñuviapayaañiñunlu
 qañapak taimuğa.”
⁵⁶ Mary nayuutiurağniqsuq piñasuni tatqiñi Elizabeth-mi, aasiñ utiğmun
 aipluni.

Aniñha John Paptaaqtitichirim

⁵⁷ Iğñiviksrani tikitman, Elizabeth iğñiñiqsuq aņugauramik. ⁵⁸ Iłaiñ ilau-
 raañiñlu tusaaniğaat Atangum kamañaqtuamik nagliktuiñha Elizabeth-mun.
 Aasiñ tamatkua quviasuqasiğniğaat. ⁵⁹ Aniqammiuraq tallimat malğunñik
 uvlianikman nalunaitgutchiaqsiñiğaat atchigukługu Zechariah-mik, aapañan
 atqanik. ⁶⁰ Aglaan aakaña nipliğniqsuq, “Naagga, atiaqtuksrauruq John-
 mik.” ⁶¹ Nipliutligiñiğaat, “Aglaan nalliatunniñ ilavich atiaqñitchut taav-
 rumiña atigmiq.” ⁶² Urriqaplutiñ apiqsruğniğaat aapaña kisumik atchiguk-
 kisipmagaan aniqammiuraq. ⁶³ Zechariah aatchuquñiqsuq aglagviksramik,
 agłakhuniasiñ, “Atiqağisiruq John-mik.” Quvigusunñiqsut iluqatiñ. ⁶⁴ Taat-
 naanikami Zechariah uqatlasitqñiñiqsuq quyaqsipluguasiñ Agaayyun.
⁶⁵ Siłalliunñich atlayuatchañniqsut, aasiñ iñuich nunapayaani Judea-mi uqa-
 giniğaat. ⁶⁶ Tusaapayaqtuat taavrumiña isummatiginigaa apiqsruqhutiñ,
 “Qanusiuğisiñiqpa una ililgaag?” Nalupqinaitchuq Ataniğmun iqatigitilaaña.

Zechariah-m sivuniksriqutaa

- ⁶⁷ John-ñum aapaña Zechariah aņalatiqağniqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik.
 Uqağniqsuq sivuniksriqipluni,
⁶⁸ “Quyalakput Ataniq Agaayyutaat Israel-aagmiut!
 Atakkii ikayugiğniğai tasuqsagiługich iñuni.
⁶⁹ Akunğatniñ kiñuviagikkaniñ David-ñum
 Agaayyun piksraqtaaqniqsuq iñunñik saññiqaqtuamik
 anniqsugiłqhuta.
⁷⁰ Taimakñaaglaan akiqsruğaatigut tumigiługich ipqitchuat
 sivuniksriqirini

- ⁷¹ anniqsugisiñipluta akilīlīqsuqtigikkaptikñiñ
suli sanñiatniñ uumigirigikkapta.
- ⁷² Uqağniqsuq nagligigisiñiplugich sivulliağikkavut
itqağilugu ipqitchuaq sivunniugutni.
- ⁷³ Agaayyutim akiqsrugñigaa sivulliaqput Abraham
⁷⁴ annautigisiñipluta akilīlīqsuqtigikkaptikñiñ
uvaptiknun savautitqupluni iqsisunaqata
⁷⁵ ipqīfikun nalaunñaruafikunlu iñuuniqtutillaaptikni.
- ⁷⁶ Ilvich ililgauramaañ, taiguutiqağisirutin sivuniksriqiraanik
Qutchiññiqsrauruam Agaayyutim.
Igligisirutin sivuani Atangum itqanaiyağiağlugu agğiiksraña
⁷⁷ uqautilugich iñugikkañi
anniqsugisiñilugich natqigutigisiñilugillu killuqsautinjitñik.
- ⁷⁸ Agaayyutigikkaqput ilunñuktauruq nagliktaupluniñ.
Tuyugikpagu anniqsuqti inniaqtuq uvaptiknun uvlum
qausağataurağniñatun.
- ⁷⁹ Ikayugisigai iñuuniaqtuat taaqtuami iqsinañani tuqułhum,
aasiñ ilaan iñuupkağuta tutqiksilluta.”
- ⁸⁰ John aglipłuni timimigun sanñisiñiqsuq irrutchikun. Iñuuniağniqsuq iñui-
laami aullağniñiañhanunaglaan ilaan quliaqtuaqañhan Israel-aagmiunun.

Aniñha Jesus-ñum

2 ¹ Augustus atangunñagmi Rome-mi tilisiñiqsuq iñuich nanipayaaq
atqisitquplugich. ² Taamna atqisitchivik sivulliuniqsuq. Taamna atu-
mapman añun atiaqatuaq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi. ³ Iñupayaat
utlautiniqsut sivulliağmij annivijitñun atqisitchaqtuqhutiñ. ⁴ Joseph-tuuq
iglaupmiñiqsuq. Aullağnipluni Nazareth-miñ Galilee-miittuamiñ Bethle-
hem-muñniqsuq, nunaaqqimun Judea-miittuamun, annivianun atangum
David. Joseph tavrugañniqsuq atakkii ilaaptuuq kinuviagiplugu David-ñum.
⁵ Atqisitchaqtuqami aullautiniğaa Mary nuliaksrausiutianikkani sinjia-
yau-ruaq. ⁶ Bethlehem-miititlugik Mary iğñisuligñiqsuq. ⁷ Iğñiñgağniqsuq añugau-
ramik. Nimiqsruqtuallañniğaa ilipluguasiñ tuttuqpaich niğgivatnun atakkii
iniksraitlutinj nullağvinjmi.

Munaqsriñlu Isağulgiñlu

⁸ Ilañich munaqsrit unnuiñiqsut taavani nunami munaqsriplutiñ ipnaimik-
nik. ⁹ Isağulgan Atangum sagviutiniğai aasiñ qaumanan Atangum qaggutip-
lugich. Taapkuva tatamitchallapiagñiqsut. ¹⁰ Aglaan isağulgum nipliutiniğai,
“Iqsiñasi, uvunaqłuna uqautityağipsi tusaayugaallautamik quviatchaktirru-
tiksruruamik iñupayaamun. ¹¹ Marrumani unnuami anniqsuqti ilipsitñun
aniruq David-ñum nunaaqqiani, Christ-ñuruq Ataniq. ¹² Una ilitchuqputau-
ruq ilipsitñun ilaanutillaanjanik, paqitkisigiksi aniqammiuraq nimiqrullaktaq
nalaruaq tuttuqpaich niğgivatni.” ¹³ Tavrakñatchiaq iñugiallapiatnat isa-
ğulgich qilañmiñ sagviğñiqsut. Piqasiqlugu isağulik nangagñiğaat Agaayyun
itnaqhutiñ,

- ¹⁴ “Kamanaun illi Agaayyutmun qutchiññiqsrami qilañmi,
suli tutqitutiqağli nunami akungatni iñuich quyalitñiktuat ilaanik.”

Jesus Atchigaat Agaavyuvikpanmi Qaitlugu Agaavyutmun

²⁵Jerusalem-mi aḡutiqaḡmiñiqsuq atiliḡmik Simeon-mik. Una aḡun nalaunḡaniqsuq taluqsiruaq Agaayyutmik, sulī utaqqiñiqsuq Israel-aagmiut annautikkauḡksraḡatnik. Ipqitchuam Irrutchim nayuḡniḡaa. ²⁶Ilaan uqautiḡaa tuquyumiñaiñiḡplugu qiniḡaluaqnaḡu Christ Anniqsuḡti Agaayyutim akiqsruutigikkaḡa. ²⁷Simeon siḡullikkaupluni Ipqitchuakun Irrutchikun utlautiniqsuq agaayyuvikpaḡmun. Jesus-ḡum aḡayuqaanḡiñ tikiutipmatku aniqammiuraq Jesus agaayyuvikpaḡmun atuumatyaḡḡugu atuiragiḡhagun maligutksram, ²⁸Simeon-ḡum akiggiutiniḡaa ililḡaaq aasiñ quyaḡplugu Agaayyun,

²⁹ “Ataniiq, akiqsruutigikkan atuumapkaḡiñ, suli tuqqutlasiruna tutqigluna.

³⁰ Irramnik tautukkiga anniqsuqti

³¹ tuyugikkan annautitquplugich iñuich sumipayaaq.

³² Ilaa qaumauruq sagviiruaq anniqsugiamik Jew-ḡunjitichuanun suli kamanautaugisiruq iṇuiṇun Israel-ḡum.”

³³ Ililgaam aapana aakanalu quvigusunniqsuk tamatkunuuna Simeon-num uqauttutaigun Jesus-kun. ³⁴ Simeon-num qin̄nuagutiniḡik piliusiamik suli nipliutiplugu Mary aakagikkana, “Agaayyutim una ililgaq piksraqtaagini-gaa agvisautyauqplugu tammahiksranatnun naagaqaa anniqsuliksranatnun in̄ugiaktuanun Israel-aagmiunun. Ilitchuqputaugisiruq, aasi pisigiplugu ilaan kisuutilaana in̄ugiaktuut in̄uich uqagisirut akitnaḡlugu. ³⁵ Taatnagumiḡ sag-vigisiḡiḡaich irigaqtuqhutin isummatigikkaniḡ ilaagun. Suli alianaq savik-paktun ipiktuatun kapirigisiruq uummatipnik.”

³⁶Sivuniksqiriqagmiñiqsuq uilgaagnaamik atiliḡmik Anna-mik panianik Phanuel-gum kiguviañiñ Asher-gum. Anna utuqqauruq. Uigaḡniqsuq tallimat malḡunni ukiuni, aasii uḡa tuqupluni. ³⁷Taimakḡaaglaan

iñuuniagñiqsuq uilgaagnaapupluni, aasiñ pakma ukiuniñiqsuq sisamaki-piaq sisamanik. Unillaiññigaa agaayyuvikpak. Uvlumi unnuaqtuummaan savautinigaa Agaayyun uisauraaqhuniñu agaayupluniñu. ³⁸Taavrumani sas-sagñigmi tikiññiqsuq qaitchiplugu quyyatmik Agaayyun. Uqautiginigaa taamna ililgaaq iluqaitñun niñiugaqaqtuanun tasuqsaityahiksrajanik Jeru-salem-ñum.

Utiñhat Nazareth-mun

³⁹Joseph-ñum suli Mary-m tañianikamitkik iluqaisa atuqukkat maligutak-sranigun Agaayyutim utiñiqsuk kiñuniñmiknun Nazareth-mun Galilee-miit-tuami. ⁴⁰Ililgaaq Jesus aglipłuni sanñisiñiqsuq, puqiutiqallapiaqhuniñu. Suli Agaayyutim iluaqutinigaa.

Nukatpiağruk Jesus Agaayyuvikpañmiittuq

⁴¹Ukiugağipman aňayuqaak Jesus-ñum utlautirağniqsuk Jerusalem-mun niğiqpagvikaamun atiliñmun Apqusaakkauğimik. ⁴²Jesus qulit malğunñik ukiunikman utlautiniqsut niğiqpagvikaamun pirağihigmiktitud. ⁴³Niğiqpag-vikaam aquagun aigaqsiñiqsut. Utiqsağmaknik nukatpiağruk Jesus uniñ-ñiqsuq Jerusalem-mun, aasiñ aakanan Joseph-ñumlu naluniğaa. ⁴⁴Igli-ğasuginiñplugu iglauqatauruani iglauniqsuk naalğataqlugu uvlug. Uvvaasiñ tikiuamakamik nullağviksrağmiknun pakaaqsiñiğaa akunəatni ilamiñ suli ilauraanñi. ⁴⁵Paqinñitñamitku utiaqsiñiqsuk Jerusalem-mun pakkiagługu. ⁴⁶Piñayuatigun uvlut paqinnigaak agaayyuvikpañmi aquppiqataupluni Jew-ñuplutiñ ilisautriñi, naalağniplugich apiqsruqtaqluğillu. ⁴⁷Iluqatiñ tusaaruat ilaanik quviğusuutiginigaat puqikhuni kiggutaigun. ⁴⁸Aňayuqaakkiñ quviğusuutiginigaak tautukamitku. Aakanan nipliutiniğaa, “Iğñiñ, qanulgitpisiguk? Aapanlu piñiksralillapiaqhunuk taatnaqhunuk pakkiagiptiğñ.” ⁴⁹Jesus-ñum kiuniğik, “Suvaata pakakpisiñta? Naluniqpitku nayuutiruksrautiga aapaa tupqani?” ⁵⁰Aglaan kanjisiñiñiğaa kiggutaa. ⁵¹Tavrakña Jesus utiqasiğni-ğik Nazareth-mun tupigiplugik. Aakagikkakanan itqağiplugich iluqaisa tamat-kua uummatigmiitchiutiniğai. ⁵²Jesus agliñiqsuq puqiksipluni. Agaayyutimlu iñuillu nakuaginiğaat.

Quliaqtuaqalħa John Paptaaqtitħirim

3 ¹Akimiagutaatni ukiut atanniqsuiñhani Caesar-m atilgum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiñiqsuq nunami taggisiquaqtuami Judea-mik, Herod atangupluni Galilee-mi, aniqataa Philip atangupluni nunami taggisiquaqtuami Iturea-mik Trachonitis-miglu, Lysanias atangupluni Abilene-mi, aasiñ ²Annas-lu Caiaphas-lu qaukñiuplutik agaayuliqsini. Taapkua atangupkaqlugich uqalħa Agaayyutim tikiuamaniqsuq John-mun iğñiñanun Zechariah-m iñuilaami. ³John kukiłunniqsuq kuñan Jordan-ñum avataani quliaqtuaqhuni, “Isummitqigitchi mumigusi killuqsautipsitñiñ paptaaqtilłusi. Taatnağupsi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁴John agğiğniqsuq tuvraqługu aglausimaruaq makpiğaanani sivuniksriqirim Isaiah-m itna,

“Iñuk tuqluiraqtuq iñuilaamiñ:

Itqanaiyautisiñ apqutiksraña Atangum,
nalğugługu tumiksraña!

⁵ Natignapayaat immiglugich,
iñgich qimigaallu naqiglugich,
saqunaruat apqutit nalguqsagmilugich,
qaiğıtchuat tumitchaat qaiqsaglugich.

⁶ Tarrali inupayaq ilitchuginiaqtuq anniqsuqtimik Agaayyutim
akiqsruutigikkañanik.”

Isaiah 40:3-5

⁷ Inugiaktuat inuich utlautiniqsut John-mun paptaaquplutinj. Uqautinigai,
“Nimiğiatun ittuasii, kia uqautivasi annatlasiniplusi anasiññuqsautiksrananiñ
Agaayyutim? ⁸ Ilitqutchipsigun qiniğnaqsisiñ isummitqiliqsi killuqsautipsit-
niñ. Isumanasi, ‘Abraham sivulliağigikput.’ Uqautigipsi, Agaayyutim makua
uyağach kinuvialitlagai Abraham-mun! ⁹ Agaayyutim atanniiñha qallipia-
ğataqtuq, inuktun itqanaıqsuatun kipiñhiñaaguklugu napaaqtuq kanjiagun.
Napaaqtupayaq asirriñitchuaq kipikkaugisiruq iktauluniasiiñ ikniğmun.”

¹⁰ Inuich apiqsruğniğaat, “Qanuğmi pigisiñiqpisa?” ¹¹ Kiuniğai, “Kisupa-
yaam malğunñik qaliğuaqagumi qaitchili inuñmun atnuğaksraitchuamun,
suli kisupayaq niqiksrautiğagumi niğipkaili niqiksraitchuamik.” ¹² Ilañich
tax-siliqirit utlautipmiñiqsut paptaaquplutinj aasiñ apiqsruqlugu, “İlisautrii,
Sugisiñiqpisali?” ¹³ Uqautinigai, “Katitchiñasi qaaniglugu piraksrusiaqsi.”
¹⁴ Ilañisa anuyyiuqtit apiqsruqmiñiğaat, “Uvagutaasiñ, qanuğisiñiqpisa?”
Niplutiniğai, “Aqsaknasigik inuich nunuritniğusi naagaqaa saglutiginasigik
inuich. Apaigilugu akiliusiağikkaqsi.”

¹⁵ Inupayaat niğiugaqagniqsut Anniqsuqtimik agqiğsagumaruamik, aasiñ
isumaniqsut taamna John Christ-nupmagaan, anniqsuqti akiqsruutauruaq.
¹⁶ Aasiñ John-nuñ uqautinigai, “Paptaaqtitchiruna imikun, aglaan taimma
inuk agqiğsagumaruaq kamanatluktuq uvamniñ. Siñiilguyumiñaitchuñun-
niñ aluğutiniñ. Paptaağisigaasi Ipqitchuakun Irrutichikun suli iknikun.
¹⁷ Tigummiagigaa tiktitaun salummağuklugich mukkaaksrat sanikluñniñ,
katillugichaasiñ mukkaaksrat siğluağmiñun. Aglaan ikipkağisigai sanikluich
ikniğmun qamiyumiñaitchuamun.”

¹⁸ Atlakaagiikun John quliaqtuağniqsuq tusaayugaallautamik inuñnun
pitchuksaaqlugich atlağquplugich inuuniañhat. ¹⁹ John-nuñ iniiqtimiñiğaa
ataniq Herod atakkii ilaqatnikhuni Herodias-mik aniqataan nuliañanik suli
savaaqaghuni inugiaktuanik atlanik pigiitchuanik. ²⁰ Aasiñ Herod savaaqag-
niqsuq pigiitluktuamik isiqtapkaqamiñ John.

Paptaakkauħa Jesus-nuñ

²¹ Iluqaisa inuich John-mun paptaaqtinganikmata, Jesus-tuuq paptaaqtin-
niqsuq. Agaayupkaqlugu qilak anmaqtuq ²² suli Ipqitchuaq Irrusiq atqagniq-
suq ilaanun tiñmiagruuratun. Nipi tusaanigaat pakmakña, “Piqpagiplutin
İğniğigikpiñ. Quyalimaagikma.”

Jesus-nuñ Kañniğvini

²³ Jesus-nuñ aullağniikamiñ savaani, inuiññaq qulinik ukiuqtutilaagağ-
niqsuq. Inuich isummatiginiğaat iğniğiniplugu Joseph-mun,
iğniña Heli-m, ²⁴ iğniña Matthat-nuñ,
iğniña Levi-m, iğniña Melchi-m,
iğniña Jannai-m, iğniña Joseph-nuñ,

²⁵igñiṇa Mattathias-ṇum, igñiṇa Amos-ṇum,
 igñiṇa Nahum-ṇum, igñiṇa Esli-m,
 igñiṇa Naggai-m, ²⁶igñiṇa Maath-ṇum,
 igñiṇa Mattathias-ṇum, igñiṇa Semein-ṇum,
 igñiṇa Josech-ṇum, igñiṇa Joda-m,
²⁷igñiṇa Joanan-ṇum, igñiṇa Rhesa-m,
 igñiṇa Zerubbabel-ṇum, igñiṇa Shealtiel-ṇum,
 igñiṇa Neri-m, ²⁸igñiṇa Melchi-m,
 igñiṇa Addi-m, igñiṇa Cosam-ṇum,
 igñiṇa Elmadam-ṇum, igñiṇa Er-ṇum,
²⁹igñiṇa Joshua-m, igñiṇa Eliezer-ṇum,
 igñiṇa Jorim-ṇum, igñiṇa Matthat-ṇum,
 igñiṇa Levi-m, ³⁰igñiṇa Simeon-ṇum,
 igñiṇa Judah-m, igñiṇa Joseph-ṇum,
 igñiṇa Jonam-ṇum, igñiṇa Eliakim-ṇum,
³¹igñiṇa Melea-m, igñiṇa Menna-m,
 igñiṇa Mattatha-m, igñiṇa Nathan-ṇum,
 igñiṇa David-ṇum, ³²igñiṇa Jesse-m,
 igñiṇa Obed-ṇum, igñiṇa Boaz-ṇum,
 igñiṇa Salmon-ṇum, igñiṇa Nahshon-ṇum,
³³igñiṇa Amminadab-ṇum, igñiṇa Admin-ṇum,
 igñiṇa Arni-m, igñiṇa Hezron-ṇum,
 igñiṇa Perez-ṇum, igñiṇa Judah-m,
³⁴igñiṇa Jacob-ṇum, igñiṇa Isaac-ṇum,
 igñiṇa Abraham-ṇum, igñiṇa Terah-m,
 igñiṇa Nahor-ṇum, ³⁵igñiṇa Serug-ṇum,
 igñiṇa Reu-m, igñiṇa Peleg-ṇum,
 igñiṇa Eber-ṇum, igñiṇa Shelah-ṇum,
³⁶igñiṇa Cainan-ṇum, igñiṇa Arphaxad-ṇum,
 igñiṇa Shem-ṇum, igñiṇa Noah-m,
 igñiṇa Lamech-ṇum, ³⁷igñiṇa Methuselah-m,
 igñiṇa Enoch-ṇum, igñiṇa Jared-ṇum,
 igñiṇa Mahalaleel-ṇum, igñiṇa Cainan-ṇum,
³⁸igñiṇa Enos-ṇum, igñiṇa Seth-ṇum,
 igñiṇa Adam-ṇum, igñiṇa Agaayyutim.

Jesus-ṇum Aṇiqusaqsiuṭha

4 ¹Jesus utiṇiqsuq Jordan-miñ aṇalatiqaghuni Ipqitchuamik Irrutchi-
 mik. Sivullikkauniqsuq Irrutchikun iñuilaamun ²uuktuaqsiutyaghuni
 tuungaḡmiñ malḡukipiami uvluni. Iluqaani taapkunani uvluni niḡiṇiñiq-
 suq, aasiñ niḡisuliqhuni piviksrani isukḡitmata. ³Tuungaum nipliutiniḡaa,
 “Agaayyutim iḡniḡipiaqpatin tilliṇ una uyaḡak qaqquḡuqulugu.” ⁴Aglaan
 Jesus-ṇum kiuniḡaa, “Agaayyutim uqaṭha nipliqsimaaqtuq, ‘Iñuk iñuuyumi-
 ñaitchuq qaqquṭhiñakun.’ ” ⁵Tavrakṇa tuungaum aullautiḡiṇiñiḡaa qiniḡ-
 titluguasiñ atanguviniḡnik nunam ⁶nipliutiṭlugu, “Aatchuḡisigikpiñ iluqaa-
 nik aṇalatchiḡiḡmik sulī iluqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq
 uvaṇnun. Aasiñ qaitḡlagiga kisumupayaaq qaitchukkupku. ⁷Iluqaan tamanna

piginayağiñ agaayyuvigigupña.” ⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqałha nipliқsimaatquq, ‘Agaayyuvigisağiñ Atanguruaq Agaayyutin savautilugu kisan.’ ” ⁹ Tavrakña tuungaum aullautilgiññiğaa Jerusalem-mun inillak-luguasiñ qutchiññiqsrajanun nuвukkañanun agaayyuvikpaum nipliutiplugu, “Iğñigipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taununa. ¹⁰ Atakkii Agaayyutim uqałha nipliқsimaatquq,

‘Agaayyutim isağulinmiñun munağipkağisigaatin.’

¹¹ Nipliқhunisuli, ‘Akiyağigisigaatin arganmiknik, aasii atniğumiñaitchitin isigaktin uyağarñun.’ ” *Psalm 91:11, 12*

¹² Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqałha uqaqmıuqtuq, ‘Uktuağumiñaitchiñ Atanguruaq Agaayyutin.’ ” ¹³ Tuungaum uktuağsaaguiqamiñ Jesus qanutchipayaakun unisimaallañiğaa.

Jesus-ñum Aullağniğaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakña Jesus utiğniqsuq Galilee-mun saññiqaqhuni Ipqitchuakun Irru-chikun. Iñuich uqağiniğaat nanipayaaq. ¹⁵ Ilaa ilisautripluni katrağviñitñi suli kamaksruğniğaat iluqatin.

Nazareth-miut Ukpigiñiñniğaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-muñniqsuq iñuguğvigikkağmiñun. Jew-ñuruat minguiq-siağvium uvlunani pirağiliğmigun isiğniqsuq katrağviñmun. Makinniqsuq agli-qi-pluniasiiñ Agaayyutim uqałhaniñ. ¹⁷ Aatchuğniğaat makpiğaaniñik sivu-niksriqirim Isaiah-m. Anmaqamigich makpiğaat paqinnigaa aglausimaruaq,

¹⁸ “Irrusian Agaayyutim nayugaaña.

Pikraqtaagigaanjakii

quliaqtuağitquplugu tusaayugaallautaq inuqsraqtuanun.

Tuyugigaaña uqağitquplugu patchisaigun tigutaañuruanun

suli mamirrutikraq qiniñlaitchuanun

suli patchisaiquplugich nañitaqsiruat

¹⁹ suli quliaqtuağitquplugu Atangum anniqsuiłksrajan iñugikkağmiñik tikiñniqsuq.” *Isaiah 61:1-2*

²⁰ Jesus-ñum umiklugich makpiğaat utiqtinñiğai katrağvium savaktigikka-ñanun aquvitluniasii. Iluqatin iñuich katrağviñmi qiniñiaqsiniğaat. ²¹ Iłisau-tiaqsiniğai itnaqhuni, “Taamna Agaayyutim uqałha atuumaniqsuq uvlupak agliqiañupman tusaalłapsitñi.” ²² Iñupayaat aarigaagutchañniqsut quviğ-u-suutigiplugich saññiqaqtuat uqałhich uqauttutigikkañi. Nipliğniqsut, “Una taimña iğniğingitpañ Joseph-ñum?” ²³ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uqautinia-ğipsitña uqauttutauruamik inilğaanimma itna, ‘Taaktii, ituaqsiiñ ilipnik!’ Tusaagivut savaagikkatin Capernaum-mi. Ki, Savaağagiñ uvani iñuguğvipni. ²⁴ Iłumutuuruq, Sivuniksriqiri pağlatlaitchaat iñuguğviñmiñi. ²⁵ Naalağniłlak-sitña, Iłumun iñugiaktuanik uilğağnaaqaqtuq Israel-mi taimani Elijah iñuup-man. Imani sialuñitchuğguuq piñasuni ukiuni ukium avvañai ilaplugich niğisuksuallapiaqhutin iluqaani nunami. ²⁶ Naagaavva Elijah tuyuñiñniqsuq nalliatnun uilğağnaat Israel-mi aglaan kisanun uilğağnaamun iñuuniaqtua-mun Zarephath-mi Sidon-miut nunañatni. ²⁷ Suli iñugiaktuanik iñuqaqmiñi-q-suq auyugaqtualiqnik iñuuniaqtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri Elisha iñuupman. Aglaan nalliatunniñi mamikkañiñniqsuq avataagun Naaman

Syria-ǵmiu.” ²⁸ Iñuiñ katraǵvıñmi tusaakamitrıñ taamna qinnallapiǵniqsut. ²⁹ Makitıqhutıñ tinuraqlıǵu Jesus annisinıǵaat nunaaqıǵmıknıñ. Qaǵanuutiniǵaat iñgiuram nunaaqqimıñ irvianun igitchuklıǵu ipnamıñ. ³⁰ Aglaan akunnıraqlıǵıch iñugayaat aullaǵniqsuq.

Iñuk Irrusıqlıulık

³¹ Tavrakña Jesus Capernaum-muñniqsuq, nunaaqqimun Galilee-miittuamun aasiñ ilisautrıplıñi iñuñnik Jew-ñuruat mıñǵuiqsıǵvıum uvluani. ³² Iñuich quvıǵusunıqsut tamarrumiña ilisauttutaanık, atakkii uqǵniqsuq liilaa aǵalatchiǵıqatıatun. ³³ Katraǵvıñmi iñuqaqmıñniqsuq irrusıqlıulıñmik iǵıalaruamık, ³⁴ “[I]aksianatıguk.] Jesus Nazareth-miu, suniaqpsıguk? Uvuñaqpıch piyaquǵukhunuk? Naluñitchıǵa kisuutilaan, ipqıchuanıplutın Agaayyutim tuyuǵıkkana!” ³⁵ Jesus-ñum tiliñıǵaa irrusıqlıuk, “Qıñui-saǵıñ! Anniñ iñuñmiñ!” Irrusıqlıuum ulǵusaaqtınnıǵaa añun sıvuǵaatnun iñuich unitluguasiñ atnisuǵaǵnagu. ³⁶ Iñuich quvıǵutchañniqsut nipliqtıñ avatmun, “Qanusıunıqpa una nipliun? Aǵalatıchıǵmık saññimıǵu uuma iñuum tilitlanıǵai aasiñ irrusıqlıuich anıplutıñ.” ³⁷ Tusaayugaaq taamna Jesus-kun siamınnıqsuq napmupayaaq tamarrumani nunami.

Jesus Mamıtıchıñıqsuq Iñugiaktuanık Iñuñnik

³⁸ Aasiñi Jesus anıkami katraǵvıñmiñ utlautiniqsuq Simon Peter-m kıñunǵanun. Simon-ñum aakaruna atniǵñǵniqsuq uunaqlıkpakhuni. Uqautiniǵaat Jesus taavrumıña. ³⁹ Utlaklıǵu qıchahuni sıñıgvıñ sanıǵaatnun tiliñıǵaa uunaqlıuk aullaquplıǵu ilaaniñ. Tarra uunaqlıñıqsıǵniqsuq. Makitıqhuniasıñ niqlıǵutıaqsıñıǵai.

⁴⁰ Jew-ñuruat mıñǵuiqsıǵvıat nuñıtman, sıqıñıq nipianıkmıñıma iluqtıñ ilauraaqatıat atniǵñǵıatıanık atniǵñautılǵıch atlaakaǵıñiñ tikiutiniǵaıch Jesus-mun. Iliñıǵai argañı iluqarıñıñ aasi iħuaqsıplıǵıch iluqaisa. ⁴¹ Irrusıqlıuich anıñıǵai iñugiaktuanıñ iñuñniñ nipliaplutıñ, “Iǵñıǵaatin Agaayyutim.” Jesus-ñum tiliñıǵai irrusıqlıuich nipliqtıñıǵıch, atakkii ilisimanıǵaat Christ-ñutilaña.

Jesus-ñum Qulıaqtıaqaħa Katraǵvıñıñ

⁴² Uvlaǵuqman Jesus-ñum uniññıǵaa nunaaqıq iñuiłaamukhuniasıñ. Iñuich pakaaqsiñıǵaat. Paıtnamıtrıñ iǵlıǵaqsıñıǵaat aullaqunıtlıǵu. ⁴³ Aglaan nipliutiniǵai, “Qulıaqtıaqtıksauruñ tusaayugaallautarıanık aǵayyqautan Agaayyutim iñuñun atlanı nunaaqıñi. Taatnaqhuni Agaayyutim tuyuǵıgaña.” ⁴⁴ Taatnamık qulıaqtıaǵniqsuq Jew-ñuruat katraǵvıñıñi nanıpayaaq.

Jesus-ñum Tuqlıǵai Sivulliich Malıǵaqtıt

5 ¹ Ilañatni uvlut Jesus qıchǵniqsuq sıñaani narvam taggisıaqtıuamı Gennesaret-mık. Iñuich tinuraıraǵniqsut tusaasukhutıñ uqalıhanık Agaayyutim. ² Tautuñıǵık malǵuk umiak sıñaani. Iqalunıaqtıt niuplutıñ salummaiñıqsut kuvramıknık. ³ Jesus ikiniqsuq ilaqataaknun umiak (umıaǵıkkanañun Simon-ñum) uqautıplıǵuasiñ ayaktaallaquplıǵu sıñaaniñ. Jesus aquppiplıñi umiami ilisautrıaqsıñıqsuq iñuñnik. ⁴ Iliisautrıñıqamı

nipliutiniġaa Simon, “Ayallagun umiaq itiruamun aasiin kuvriġiaġusri, ilvich piqatigikkatinlu.” ⁵ Simon-ġum kiuniġaa, “Ataniiq, sakuukkalkuaqtugut unnuapak. Iqalunijlaktugut. Aglaan nipliutigikkan maliglugu kuvriġisirut.” ⁶ Kuvriqamiġ iqalukpauraġniqsut kuvratinunniin aliġniuraliġugich. ⁷ Isaaqtaġniġaich piqatitiġ atlami umiami ittuat ikayuġiaquplutiġ. Utlautikamiġ immiġniġaich taapkuak umiak iqalunġnik kiviġnialigataqġugik. ⁸ Simon Peter-m tautukamiun tamanna sitquġniqsuq sivuġaanun Jesus-ġum nipliuhuni, “Ataniiq, aullaġiġ uvamniin! Killiqirauruġa.” ⁹ Atakkii ilaalu piqatiniġlu nargiasruġniqsut iqalukpauraqtaġmiktigun. ¹⁰ Simon-ġum piqatik James-lu John-lu, iġnaġ Zebedee-m, quviġusukmiġniqsuttuq. Jesus-ġum Simon nipliutiniġaa, “Iqsiġnaġ, uvakġaniġaglaan piġnaġniġaġisirutin iġnuġnik aqalunġniqmatun.” ¹¹ Iqalunġniqtiġ qakitignigaiġ umiatin siġnaanun, unisiqġugichaasiin supayaat maliaqsiplugu Jesus.

Jesus Mamititchiruq Auyugaqtualinmik

¹² Jesus nunaqġimiitnami nalauchiġniqsuq aġutmik auyugaqtualinmik. Aġutim tautukamiun Jesus sivuġaanunġniqsuq inġisruqġuguasiin, “Ataniiq, pisuksiniġuvich mamitilhiġnaugikma.” ¹³ Jesus-ġum isakġugich argaġni aksinġniġaa, “Piyummatiaqtuġa. Huaqsiin!” Tavrauġa aġutim auyugaqtuġa mamitikkauruq. ¹⁴ Jesus-ġum tiliġniġaa, “Uqautiginiġnagu kisumununniin, aglaan agaayuliqsimugutin isivġiuqtitchumuutin. Aatchuiyumuutin tuniġlautinik Agaayutmun tuvraġlugich Moses-ġum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaġuvich iġupayaam ilitchuġiniġaa mamitilaan.” ¹⁵ Aglaan tusaayugaaq Jesus-kun siaminniġsuq iġuġiaksipluni. Iġuġiaktuat iġuich utlautiniqsut ilaanun tusaasukġugu suli mamititausukhutiġ atniġnautmikniin. ¹⁶ Aglaan iġuilaamuaqsiġniqsuq agaayutyahuni.

Jesus Mamititchiġniqsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷ Ilaatni Pharisee-ġuruat suli ilisautrit maligutaksranik agġiġniqsut nunaq-qipayaanin Galilee-miittuamiin Judea-miittuamiinlu suli Jerusalem-mi. Jesus ilisautripkaġugu taapkua aquppiġniqsut naalaġniplugu. Agaayutim Jesus sanġniksritmiġniġaa iluqsiqtuplugich atniġnaqtuat. ¹⁸ Ilaġich iġuich agġiġniqsut akiyaqġugu aulatlaitchuaq aġun ilaan qaatchiaġagun. Itqutiniġaluaġniġaat iluanun tupqum ilisukġugu sivuġaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutiksranilguinġnamitruġ, iġuitkii tatiplutiġ, akiyautiniġaat qaananun tupqum, aasriin alikġugu qilana tupqum atqatinnigaa qaatchiaġagun akunġatnun iġugayaat iliplugu sivuġaanun Jesus. ²⁰ Jesus-ġum tautukamiun ukpiqsriġhat nipliutiniġaa atniġnaqtuq, “Aġun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ²¹ Aglaliqirit suli Pharisee-ġuruat isumaaqsiġniqsut, “Taamna iġuk kisuunasugiva uqagġniġuutriruq Agaayutmik? Kiġna natqigutriyumiġaitchuq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.” ²² Jesus-ġum ilisimanigai sumik isummatiaqtilaanat apiqsruqġugich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qaġanatlukpa nipliġsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisuġiġ’? ²⁴ Ilitchuġipkaġisigipsi Iġniġan Iġuum aġalatchirrutiqalhanik natqigutritlapluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutiniġaa aulatlaitchuaq aġun, “Makillutin tigulugu qaatchian aġilaagġiġ.” ²⁵ Tavrakġatchiaq aġun makinniġsuq sivuġaatnun nayuutipayaqtuat. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani aiġniqsuq kamaksruqġugu Agaayyun. ²⁶ Iġuich katimapayaqtuat

quviġusulillapiagħniqsut, aasriiñ taluqsraliqhutiñ nipliqhutiñ, “Maatnatavra quviġ-nallapiagħtuamik qiniqtugut uvlupak.” Tarra kamaksruġniġaat Agaayyun.

Jesus Tuqfuġniqsuq Levi-mik

²⁷ Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuñniġaa aġun atilik Levi-mik aqupperuaq tax-siliqiviniñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñniqsuq maniñniġ Rome-maġmiunun. Jesus-ġum nipliutiniġaa, “Maliñġa!” ²⁸ Levi makitiqhuni unitluġu suapayaaq maliaqsiñniġaa. ²⁹ Aquvatigun Levi niġiqpautriñniqsuq Jesus-mik tupiġmiñi. Aiyugaaqtauruani ilaupmiñniqsut iñuġiaktuut tax-siliqirit atlatlu iñuich. ³⁰ Uvvaasiñ Pharisee-ġuruat suli aglaliqirit uqaalaqsiñniqsut maliguaqtañun Jesus-ġum, “Suvaata niġiqatauvisi imiqatauvisilu tax-siliqirini suli killuliqirini?” ³¹ Aglaan Jesus kiuniġai, “Iñuich atniġñanitchuat taaktiqaġñanitchut aglaan tamatkua atniġñanitchuat. ³² Agginiitchuġa tuqfuġiagħluġich nalaunnagiriut iñmikni iñuich aglaan killuliqirit mumiqupluġich.”

Uisauraalukun

³³ Ilañisa iñuich nipliutiniġaat Jesus, “Maliguaqtañ John-ġum uisauraag-niqsut akulaiqfuġu agaayuplutiñ suli maliguaqtiñch Pharisee-ġuruat taatnatunsuli; aglaan maliguaqtiñch niġiraqtut imiqhutiñlu.” ³⁴ Jesus-ġum kiuniġai, “Isummatigivisiġik aiyugaaqtauruat katchuutiviniñ uisauraagupluġich uiksraun inñaan? Naagga! ³⁵ Uiksrautaan aullaġviksraġa tikiññiaqtuq. Aglaan aullaanikpan ilauraani uisauraagñiaqtut.”

³⁶ Jesus-ġum uqautitqiniñiġai atrikusautmik, “Kiñapayaaq ilaaksraġumiñaitchuq nutaamiñ quppiġaamiñ ilaagluġasiñ utuqqaq quppiġaaq. Taatnaġumi aliksiñagñiaġaa nutaq quppiġaaq, atakkii nutaamiñ quppiġaamiñ ilaaksraġumiñ atriginiñanitchaa utuqqam. ³⁷ Uvvasuli nutaq asiam misuġua ittusraunitchuq utuqqaġmi puumi atakkii nutaam misuqqum alikisigaa utuqqaq puuq maqiluni, aasiñ misuġuq puuġlu suuñġisuruk. ³⁸ Aglaan nutaq asiam misuġua ittusrauruq nutaami puumi. [Iluqatigli puuġlu misuġuġlu piiñġinitchumuuk.] ³⁹ Kiñaanñiñ imiġukkumiñaitchuq nutaamik imiqqaġuni asiam misuġuanik sanñisimarumik. Atakkii nipliġisuruq, ‘Utuqqaġuqsiq nakuutluñniqsuq.’”

Qanuutautilaġa Minguiqsiagħvium Uvluan

6 ¹ Jesus pisuñniqsuq tamauna mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiagħvium uvluani. Maliguaqtiñi pukuñniqsut mukkaaksranik sanñiyaqfuġich arganmiknik niġiaqsipluġitaasiñ. ² Pharisee-ġuruat apiqsruġniġaich, “Suvaata savakpisi minguiqsiagħvium uvluani? Maligutaksraġikkaptigun savakkumiñaitchusi uġluvak.” ³ Jesus-ġum kiuniġai tamatkua, “Agliqisimasuknaġiksi sumik David-ġumlu piqataiñlu pisilaanġat niġisuliqamin. ⁴ David isiñniġuġuq tupqanun Agaayyutim. Aasiñ qaquksraqhuni tuniñlauruamik Agaayyutmun niġiniġaa aatchuqfuġich maliktigikkani. Maligutaksraptigun kimununniiñ niqiksrautigitquñniġaa taatnasiq qaquq avataatigun agaayuliqsit.” ⁵ Jesus nipliġniqsusuli, “Iñniġa Iñuum atanguruq minguiqsiagħvium uvluaniunniñ.”

Aġun Argalik Pannaqfuktanik

⁶ Atlami minguiqsiagħvium uvluani Jesus ktraġviniñmukhuni ilisautriñniqsuq. Tavrani itmiñniqsuq aġun argalik pannaqfuktanik. ⁷ Aglaliqirit suli

Pharisee-ḡuruaṯ patchisiksraĩlĩqĩnĩḡaṯ Jesus savaaqaḡasugalugu nalaunḡai-tchuamik; naĩpiqtuḡnĩḡaṯ tautuḡiaqhutĩḡ iḡuaqsiriĩḡisipmagaan iĩsraṯlai-tchuamik mĩḡuĩqsiḡvĩum uvluaṯi. ⁸ Aglaan Jesus-ḡum iĩsimaṯĩḡai isum-maṯĩḡich. Uvvaasiĩḡ nĩplĩutĩnĩḡaa aḡun argalik pannaqluktanik, “Maḡittĩn uvuḡaḡutĩn.” Aḡun maḡitlunĩ tavrũḡaḡnĩqsuq. ⁹ Jesus nĩplĩutĩnĩḡai tamatkua, “Aṡĩqsruḡnĩḡaḡĩpsi una, Nalliak malĩḡutaksrakuḡaḡnaqpa: savaaqaḡĩq nakuu-ruamik naagaqaa pĩḡĩtchuamik mĩḡuĩqsiḡvĩum uvluaṯi? Ikayuṡtuksrau-ṡi iĩuḡnik naagaqaa piyaquqtĩllugich?” ¹⁰ Qĩĩḡĩḡugich iĩuich avatmĩĩḡ nĩplĩḡĩḡĩqsuq aḡutmun, “Isakkich argaktĩn!” Taatnaqman argai iḡuaqsiĩḡĩqsut. ¹¹ Aglaliqĩrit Pharisee-ḡuruaṯlu qĩnnallapiḡĩḡĩqsut. Aasiĩḡ uqautĩḡiaqsiĩḡĩḡaṯ avatmun qanuḡukḡugu Jesus.

Jesus Piksraḡĩḡĩqsuq Qulĩt Malḡũḡnik Uqqĩraqtĩnik

¹² Taĩpkunani uvlunĩ Jesus qĩmĩḡaamũḡĩḡĩqsuq agaayũṡyaqhunĩ, unnuaq naatlũḡuaasiĩḡ agaayũṡlunĩ Agaayũṡtmun. ¹³ Uvlũḡman iḡmĩĩũḡunĩḡai malĩḡuaqtĩnĩ. Piksraḡĩḡĩqsuq qulĩt malḡuĩḡnik taĩḡuũṡĩqakkaḡmĩḡnik uqqĩraqtĩnik: ¹⁴ Simon-mik atchĩkkaḡmĩḡnik Peter-mik sulĩ anĩqataanĩḡlu Andrew-mik, James-mik sulĩ John-mik, Philip-mik sulĩ Bartholomew-mik, ¹⁵ Matthew-mik sulĩ Thomas-mik, James-mik iḡḡĩḡanik Alphaeus-ḡum sulĩ Simon-mik taĩḡuũṡĩqauṡ Zealot-ḡuruamik, ¹⁶ Judas-mik iḡḡĩḡanik James-ḡum sulĩ Judas Iscariot-mik aatchuũṡĩḡĩḡĩḡũḡuq iĩlaanik aquaḡun.

Jesus Iĩsaurĩruq sulĩ Mamĩtĩtĩruq

¹⁷ Tavrakḡa Jesus atqaqatĩḡĩnĩḡai malĩḡuaqtĩnĩ qĩmĩḡaamĩḡ. Qĩchaḡataḡĩḡĩḡ-suq qaiḡĩksaamun nunamun piqatĩḡĩḡugich iĩḡuḡĩḡuṡat malĩḡuaqtĩḡĩḡkani. Iĩḡuḡĩḡuṡat iĩuich agḡĩḡĩḡĩḡsut nakĩḡḡalĩḡaa Judea-mĩḡ Jerusalem-mĩḡlu sulĩ nunaaqĩḡĩḡĩḡ tagĩum siĩaani atĩḡaḡũḡamĩḡ Tyre-mĩḡlu Sidon-mĩḡlu. ¹⁸ Uṡlau-tĩḡĩḡsut tusaasukḡugu Jesus sulĩ iḡuaqsisukhũṡĩḡ atĩḡĩḡaũṡmĩḡĩḡ. Uvvasulĩ tamatkua iḡuĩḡĩḡũṡtĩḡauruaṡ irrũsĩḡũḡmĩḡ iḡuaqsĩkkaũṡĩḡsut. ¹⁹ Iĩḡũṡaṡat aksĩḡũḡnĩḡaṯ atakkĩḡ saḡḡĩḡaqhũṡ iḡmĩḡĩḡ iḡuaqsiṡṡĩḡaplugich. Aasiĩḡ tamatkua uṡlautĩruat iĩlaanun iḡuaqsĩkkaũṡĩḡsut.

Quvĩasũũṡĩḡlu Isumaḡũṡĩḡlu

²⁰ Jesus-ḡum tautũḡnĩḡai malĩḡuaqtĩnĩ nĩplĩḡhũṡnĩ,

“Quvĩanamiũṡusĩ inũqsraqtũṡsĩ;

Aḡaayũṡaũṡaa Agaayũṡũṡĩm piḡĩḡĩksĩ!

²¹ Quvĩanamiũṡusĩ nĩḡĩsũṡṡũṡsĩḡ pakma;

Agaayũṡũṡ nĩḡĩsũṡĩḡĩḡĩḡĩḡĩḡaasi!

Quvĩanamiũṡusĩ aliannĩũṡṡũṡsĩḡ pakma;

Iḡlaḡĩsĩṡusĩ!

²² Quvĩanamiũṡusĩ iĩuich uũḡĩḡĩḡpasi,

ayaksĩḡĩḡpasi piḡĩḡũḡu Iḡḡĩḡa Iĩũũũ aĩṡĩḡpasiũũḡĩḡ

sulĩ nĩplĩũṡĩḡĩḡpasi piḡĩḡĩḡḡũḡũṡũṡĩḡ.

²³ Quvĩatḡḡapĩḡĩḡĩḡ tamanna atũũḡĩḡpĩḡ, nutṡṡaḡlũsĩ quvĩanakun, atakkĩḡ akĩḡĩsĩḡĩḡĩḡĩḡ pakmani kamaḡaḡĩḡĩḡũṡũṡ. Itqauṡasĩḡĩḡ, sũṡũḡĩḡĩḡa taat-naũṡĩḡmĩḡĩḡĩḡĩḡaĩḡ sũṡũḡĩḡĩḡĩḡĩḡ.

²⁴ Aglaan iḡsiĩḡĩḡĩḡĩḡũṡũṡ uũĩḡaḡũṡũṡĩḡ pakma;

qağanaqtuaq iñuuliqsi isuklĩññaqtuq!

²⁵ Iqsiñamiurusi niğisuiqsimaqtuasii pakma;
niğisuligisirusi!

Iqsiñamiurusi iglaqtuasii pakma;
kiñuvğugisirusi qialusi!u!

²⁶ Iqsiñamiurusi iñupayaat uqautigillautaqpasi.

Itqaumasigik, sivullianjisa uqautigillautaqmirağigaich
sivuniksriqinğuaqtuat.

Piqpaksriñiq Uumiksirinik

²⁷ “Aglaali naalağnirusii uqautigipsi, Piqpagiyumagisi akilliñiqsuqtigik-kasi, iħuaqqutilugich uumigirigikkasi. ²⁸ Apiqsruqsuñ Agaayyun iħuaqqutit-qulugich tamatkua taiyuaniqħuutriruat ilipsitñik, agaayutilugich tamatkua iħuaqqutriginjsasi. ²⁹ Kia qakiqpatin iqsrapkun, ki, maniyumagiñ iğluanik iqsraqpich; kia iñuum piñiqpagu quppigaan, ki, pipkağumagiñ atnugaanlu. ³⁰ Kisupayaam apiqsruqpatin suqağuguni qailługu, sulı kia tiguniqpagu pigik-kan apiqsruğniaqnagu utiqtitqulugu. ³¹ Qanuq irrutitqusuugupsi atlanun iñunñun taatnatuntuuq irrutriumuusi atlanik.

³² “Piqpaksrigupsi kisiitñik iñunñik piqpaksrigikkapsitñik suvaata akuq-tuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ piqpagipmirağigaich tamatkua piqpagirigikkatiñ. ³³ Iħuaqqutigupsigik kisiisa iħuaqqutrigikkasi suvaata akuqtuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ taatnağaqttutuq! ³⁴ Atugaksritñikkupsi tamatkununa kisiitñun utiqtitçitłaruanun atugaksraqtaag-miknik suvaata akuqtuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ atugak-sritñikamiñ killuliqiriqatmiknun utiqtitçivigitqupmiraqtut aktılaanñatun! ³⁵ Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi, iħuaqqutilugich iñuich sulı atuaksrillugich niğisugisunatnagu utiqtitkisiñilugich. Taatnağupsi akuqtuigisirusi kamanaqtuamık akilliusiamik, sulı iğñiğigisigaasi Qutçinñiqsrauruaam Agaayyutim iħuaqqutriruaq quyyataitçuanik pigiitçuaniglu. ³⁶ Nagliktausi-tchi Aapapsisun nagliktuutitqaqtuatun.

Atanniñiq Atlanik

³⁷ “Suksraunğiqnasi atlanik, suksraunğiqsaunitchumausili; pigiññiğaiñia-qasi atlanik, pigiññiğakkaunitchumausili; natqigutisimaaglugich atlat, natqigutisi maakkauyumuasili. ³⁸ Aatchuğlugich atlat, aatchuusiaqağumuasili; aa, akuqtuigisirusi immiğlu uuktuun, naqiqsraqługu, ayalallugu, ulipkaulalugu: akiyağniqtutilaapsitñun. [Agaayyutim aatchuğagiğaa siğlikkutailaakun.] Uuk-tuutigikkagı atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigigisipmıgaa ilipsitñun.”

³⁹ Jesus uqautiniğai atrikusautmik, “Qiñitłaitçhuam iñuum sivulligumiun atla qinıtlaitçhuaq iluqatik katakkisiruk nivviamun. ⁴⁰ Malığuaqti kamanat-luñitçhuq ilisautrimiñiñ, aglaan ilisaqtaupayaaq naatchigumi ilisaagmıñik atrigaigutigisigaa ilisautriñi.

⁴¹ “Suvaata tautukpiun irriutañuluuraq aniqatvich iraani, aasiñ suliqutigi-sunaqnagu qirugraitçhiaq iripni? ⁴² Qanuq uqautriñiağniqıch aniqatiupnun, ‘Aniqatmaañ, piğłagu irriutañuluuraq iripniñ!’ qinısunaqnagu qirugraitçhiaq iripni? Ukpıñğuaqti! Sivulliulugu piqsirrun qirugraitçhiaq iripniñ. Qinılgu-niağniñlı nalupqinaığlu irriutaiqsıñksran aniqatvich iraaniñ.

⁴³ “Napaagtugiksaq nauritlaitchuq asiagiitchuanik, naagaqaa napaagtugit-
tchuq asiritlaitchuq nakuuruanik. ⁴⁴ Napaagtupayaaq ilisimanaqatuuq asir-
rianigun; pukutlaitchusi aqpinñik kakitlağananiñ, naagaqaa asiaviññik kakit-
lağanagaqtuanik uqpinñi. ⁴⁵ Inullautaq nakuuualiqiruuq atakkii nakuuuumik
isumaqaghuni; inullautaujitñami pigiitthualiqiruuq atakkii pigiitthuumik isu-
maqaghuni. Taatnamik, inuk uqaqami irrusipiani salapqigaa uqañigmigun.

⁴⁶ “Taiguqtaksraginitchipsitŋa Atanipsitñik kamagiyumanjtkupsigik uqaqtutigikkatka ilipsitñun! ⁴⁷ Kiña iñuk uvaŋnukkumi naalaŋñilugich uqa-
 ñigikkatka aasiñ tupigilugich—ilisautigisigipsi qanuq atriqaqtilaŋanik.
⁴⁸ Taamna atriqaqtuq iñuŋmik nappairuamik tupiŋmiñik nivakhuni itisiplugu
 aasii iliplugu turvia uyaŋaŋmun. Kuuk uliŋtukman qasaqtaŋlugu taamna
 tupiq auliyaŋichuq atakkii payaŋaitluni. ⁴⁹ Aglaan kiña iñuk tusaaruq uqa-
 ñigikkamnik tupiŋnitluguich atriqaqtuq iñuŋmik nappairuamik tupiŋmiñik
 nunamun turviilaqŋugu; uliŋtuum qasaqtaqmagu taamna tupiq ulguruq
 siqumitipiaqhuni.”

7 ¹Jesus-ŋum ilisautrisuiqami tamatkunuuna iñuŋnik, ilaa Capernaum-
muŋniqsuq. ²Taavaniguuq Roman aŋuyyiuqtaĩn qaukĩiat savaktiqag-
niqsuq piqpagikkagmiñik; taamnaasii iñuk atniğñaqhuni tuqułhiñaaguqhuni.
³Uvvauna aŋuyyiuqtit qaukĩiat tusaakami Jesus-mik tuyuqagniqsuq Jew
ŋuruat sivulliugtigruanjitiñik apiqsruğiaqtitlugu mamititquplugu savaktigik-
kani. ⁴Tikiñamitruŋ Jesus inğniğaa pipiaqhutiŋ, “Taamna iñuk ikayuq-
taksrağipiagiñ, ⁵atakkii ilaan piqpagigai iñugikkavut. Nappairuqunniĩn
katrağviksaptiknik.” ⁶Tavra Jesus malinğigai. Uŋasiŋaiqmıuğlu tupqaniñ
aŋuyyiuqtit qaukĩiata tuyuğinigai ilauraani nipliutitquplugu Jesus, “Ataniiq,
uvuŋaŋiññaqpich. Uvva utlaktaksrauñiluqtuŋaunniĩn tupimnun. ⁷Naagalu
suuñiluqpaitluŋa utlaktaksrauñiluğikpiñunniĩn. Uqallaksiñağin uqaliğmik
aasiñ savaktigikkaga atniğñaqtuq iħuaqsiñiaqtuq. ⁸Atakkii aŋalatıaqmıuŋa
qaukĩiğnik suli aŋuyyiuqtıaqtuŋa aŋalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullağiñ!’
aullağaqtuq; tilikapkusuli taamna, ‘Qağğaiñ!’ aggiğaqtuq; suli tilikapku
savaktigikkaga, ‘Taamna piuñ!’ pirağıgiaa.” ⁹Jesus-nu quviğisuutiginigaa
taamna tusaakamıuŋ. Kiniaqami iñugaagruñun maliktigikkagmiñun uqağ-
niqsuq, “Paqisimaitchuŋasuli ukpiqsriğmik taatnatun Israel-aagmiuni!”
¹⁰Aŋutit tuyuuruat utiqamiŋ aŋuyyiuqtit qaukĩiata tupqanun paqinnıgaat
savakti iħuaqsiplugu.

¹¹ Tamanna atuumaanikman Jesus utlautiniqsuq nunaqqimun atiliḡmun Nain-mik. Maliguaqtaiḡ suli iḡgatiaktuat iḡuich maligniḡaat. ¹² Tikiḡḡiqsuq paanḡanun nunaqqim anilḡataqmiḡiqsullu akigaqtuat tuquḡaruamik iḡuḡmik. Taamna tuquḡaruaq iḡḡitauḡinikḡa uilḡaḡnaam. Iḡgatiaktuat iḡuich nunaqqimiḡ maligniḡaat taamna aḡnaq. ¹³ Atanguruam

Jesus tautukamiuq ilunqutchallengepiagniqsuq. Nipliutiniġaa aġnaq, “Qianak!”

¹⁴ Utlaklugu aksinjġaa tuqunaruam akigautaat. Iñuich akigaqtuat taavrumiġa nutqaqmata Jesus nipliġniqsuq, “Nukatpiaq, tiligikpiñ, makittin!”

¹⁵ Tuqunaruq aġun aquvitiġniqsuq uqaaqsipluniasiiñ. Jesus-ġum utiqtin-niġaa aakananun. ¹⁶ Iñuich iluqatiġ taluqsratchaġniqsut kamaksruaqsiplu-guasiñ Agaayyun itnaqhutiġ, “Kamanaqtuaq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq akunnaptiknun. Agaayyun agqisimaniqsuq anniqsuġiaqluġich iñugikkani!”

¹⁷ Taamna tusaayugaq Jesus-kun siaminniqsuq nunaqqipayaanun Judea-mun suli avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchirimiñ

¹⁸ John-ġum maliguaqtaiñ uqautiniġaat iluqaitniġ tamatkuniġa. ¹⁹ Tuq-luqluġik malġuk maliguaqtiniñ tuyuġiniġik atañġuruamun apiqsruqup-lugu, “Anniqsuqtauvich agqisagumaruaq, naagaqaa niġiuktuksrauvisasuli atlamik?” ²⁰ Utlautiruk Jesus-mun nipliuti-plugu, “John Paptaaqtitchirim tuyuġigaatiguk apiqsruquplutin, ‘Anniqsuqtauvich agqisagumaruaq, naagaqaa niġiuktuksrauvisasuli atlamik?’ ” ²¹ Taavrumani taatnaħatni Jesus iħuaqsiṛaġaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuġnik atniġnautiġitniġ nañirrutiniġitniġlu, suli anittaqłuġich irruqsiłuich, qiniṛlasipluġillu qiniṛlaitchuq iñuich. ²² Jesus-ġum kiuniġai John-ġum maliguaqtik, “Uqautityatku John qiniġkaptiknik suli tusaakaptiknik:

‘Qiniṛlaitchuq qiniṛlasirut, pisutlaitchuq pisutlasirut,
tamatkua auyugaqtualġich mamittut, tusaatlaitchuq tusaatlasirut,
tuqunaruq atniqiksikkaurut iñuħiġmun, suli tusaayugaallautaq
quliagtuanuṛuq inuqsratuqunun.’

²³ Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpiġutaiñġitchuaq piqutigi-pluġa.”

²⁴ John-ġum uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ġum uqautigiasiniġaa iñu-gaagruġnun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuilaamun sumik qiniġasugi-visi? Iviġmik anuġim aġalataġanik liilaa? ²⁵ Uvvasuli qiniġasugivisi iñuġmik atnuġallautaliġmik? Iñuich atnuġaallautaqagaqtuat inuqsrasuqatiġ iñu-niaġuṛut inillautani. ²⁶ Uqautisitġa, sumik qiniġiaqpisi? Sivuniksriqirimik? Taamna ilumuṛuṛuq, aġlaan tautukkaqsi kamanatlukuṛuṛuq sivuniksri-qiriħiħiamañ. ²⁷ John taamna ilaġuṛuq Agaayyutim uqatħan uqautigikkana itna, Agaayyun nipliqsuq,

‘Ataġii, tuyuġisigisigaga uqqiraqtiga sivupni
itqanaiautitqulugu tumiksran sivunnapni.’ ”

Malachi 3:1

²⁸ Jesus niplipsaaqtuq, “John [Paptaaqtitchiri] kamanatlukuṛuṛuq anipayaaqtua-niñ. Aglaan kiħaunniñ kamanaiñniqsrauruaq aġaayyutaani Agaayyutim kamanatlukuṛuṛuq John-miñ. ²⁹ (Tusaapayaaqtuat ilaanik tax-siliqirituummaġ-miġ tupiksriñiqsut Agaayyutim nalaunġaruaniġ atuqukkaniñik paptaa-kauplutiġ John-kun. ³⁰ Aglaan Pharisee-ġuruq suli ilisautrit maligutaksranik ayaksimanigaat Agaayyutim sivunniutaa iġmiknun, suli paptaaqunilutiġ John-mun.)

³¹ “Sumik atriqaqpat iñuich iñuṛuqat pakmapak? Sutun itpat? ³² Atriqaq-tut ililgaaniġ aquppiruaniġ tuniriñiaqtuat katimmaviniġiñi tuħirautilutiġ avatmun,

‘Atuqtuurautiluagipsi kachuutituutiniġ

aglaan ag̃giñitłusi.’

‘Uvagutli, atuqapta kiñuṽguutiniñ qiañitchusi.’

³³ John Paptaaq̃titchiri ag̃giqami niğitłaiññiqsuq suli imiñitłuni asiam misuguanik, naagasuli uqaqtusi irrusiqłuqağniplugu. ³⁴ Ig̃ñiña Iñuum niğiraqtuq imiqhunił. Pakma nipliqaqtusi, ‘Tautullaksiuñ iñuk niğgiqsuruuq imiqtuqtulu, ilaurañat tax-siliqiritlu killuliqiritlu.’ ³⁵ Agaayyutim puqutaa ilitchuğip-kautauruq ilumutuuplugu savaañagun.”

Jesus Kiñuñani Simon Pharisee-ñuruam

³⁶ Ilañata Pharisee-ñuruat aiyugaağniğaa Jesus niğiyaqtuaquplugu. Jesus utlautikami tupqanun, nayummagataqhuni tamañña niğiaqsiñiqsuq. ³⁷ Taavrumani nunaaq̃qimi ağnaq iñuuniaqmiñiqsuq killuliqiraupluni. Tusaakamiuñ Jesus niğiñiağniplugu Pharisee-ñuruam tupqani ag̃giutriñiqsuq nakasuññuam-mik imaliñmik piññaqnaqtuamik tiprağiksautmik. ³⁸ Qichağniqsuq tunuani Jesus-ñum isigaiñi qiapluni, imağuqługich qulvimiñik, ivikługich nutchamiñik, kunikługich, suli kuviplugich tiprağiksautmik. ³⁹ Pharisee-ñuruuq aiyugaaqtuaq Jesus-mik tautukami taavrumiña nipliğniqsuq iñmiñun, “Uma iñuum sivuniksriqiraupiağumi nalunñiñayağaa una ağnaq aksiksigikkani; nalunñiñayağaa qanutchmik iñuuniusiaqtilaaña! Atakkii ilaa killuliqirauruq.” ⁴⁰ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Simon, uqautraksrağigikpiñ.” “Aa, ilisautrii, uqautiñña!” ⁴¹ Jesus unipkaagaqsiruq, “Malğuk iññuğguuq simmiliaksraqtuğvik aqiqsruumanigaak maniññik. Ilaqataan aqiqsruumanigaak naliksraliñmik tallimat kavluutit uvlut savaañatnik, ilaqataanaasiñ malğukipiaq qulinik. ⁴² Iluqatik taapkuak aqiliilguiññiqmaknik aqiqsruutaig̃niğik. Nalliak taapkuak piqpaksritłukpa ilaanik?” ⁴³ Simon-ñum kiuniğaa, “Umaqanuğii natqigutrikkauruam ajiłluktumam aqiqsruutmik.” Jesus nipliğniqsuq, “Nalaututun.” ⁴⁴ Kiñiaqługuasiñ ağnaq nipliutiniğaa Simon, “Tautuğun una ağnaq! Uvaña isiqama tupipnun qaitchiñitchikma imiğmik iğguutiksrañatnik isiganma. Aglaan uuma ağnam iğguğai isigatka qulvimiñik aasiñ ivikługich nutchamiñik. ⁴⁵ Ilvich iqinitchikma kunigłuñ. Aglaan uuma ağnam nutqautinitchai kunniuqługich isigatka isigataqamaaglaan. ⁴⁶ Uqsruqtinitchiñ niaqūa. Aglaan uuma ağnam uqsruqtigai isigatka tiprağiksautmik. ⁴⁷ Uqautigikpiñ, uuma ağnam kamañnaqtuamik piqpaksriłhan qiniqtitkaa iñugiaktuat killuqsautini natqigutikkaułhat. Aglaan iñuk killuqsautiqapiñiñasugiruaq natqigutiraksramik piqpaksripiagnianitchuq.” ⁴⁸ Tavrakña Jesus-ñum uqautiniğaa ağnaq, “Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ⁴⁹ Atlat aiyugaaqtauruat nigiqatigiplugu Jesus nipliğniqsut avatmun, “Kisuunasugiva una? Natqigutritłaniqsuqunniñ killuqsautini.” ⁵⁰ Aglaan Jesus nipliutiniğaa taamna ağnaq, “Ukpiqsriłiqpich anniqsugaatin. Iñuuniagiñ tutqiksiłutin.”

Ağnat Maliktuat Jesus-mik

8 ¹ Taavruma kiñuagun Jesus iglauniqsuq apqusaqługich nunaaq̃qich nunaaq̃qiatlu quliaqtuaqhuni tusaayugaallautamik añaayuañtaaniñ Agaayyutim. Qulit malğuiñ malig̃uaqtañ malinñiğaa. ² Ilañisa ağnattuuq malikmiñiğaa iluaqsikkauruat irrusiqłunñiñ suli atniğñautiniñ. Taapkuva Mary-lu (taiguutiqaqtuaq Magdalene-mik), taamna Jesus-ñum tallimat malğunmik irrusiqłunmik anitchirvigikkaña, ³ Joanna-lu, uiaqtuuaq Chuza-mik

añalatauruamik atangum Herod-ñum iniqupañani, suli Susanna suli inñugiak-tuat atlat aǵnat. Tamatkua ikayuuttutiginigaich pigikkatiñ Jesus-mun suli maliguaqtaññun.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴ Ilaatni inñugiaktuat inñuich utlautruǵniqsut Jesus-mun nunaaqqipayaaniñ. Inñugayaat katikmata uqautiniǵai uumiña atrikusautmik. ⁵ “Ilaatni inñuk nau-tchiityaǵniqsuq. Nautchirripkaqługu nautchiaksrat ilañich katagaǵniqsut apqutmun tutmiǵaqatauplutiñaasii, suli tiñmiurat silami niǵiplugich. ⁶ Ilañich katañniqsut uyaǵauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan pannaqłuñniqsut atakkii nuna ailañitłuni. ⁷ Ilañich nautchiaksrat katañniqsut kakitłagñalğich akunǵatnun. Aasiñ kakitłagñat nauqasiqługich nautchiak-srat nagguviksraiǵniǵaich. ⁸ Suli ilañich nautchiaksrat katañniqsut nunagik-saamun. Naukamin nauriñniqsut mukkaaksranik tallimakipiañuttaaqhutiñ atautchimiñ.” Taamna uqausiǵillaan nipitusipluni uqallañniqsuq, “Kiña siu-tiaqtuuaq naalaǵniłi!”

Sivuniñat Atrikusautit

⁹ Maliguaqtañ apiqsruǵniǵaat Jesus qanuutautilaañanik taavruma atri-kusautim. ¹⁰ Kiuniǵai, “Agaayyutim sagviǵaa nalunaqtuana añaayuqautmi ilipsitñułhiñaq, aglaali tamatkununa ukpiqsriñitchuanun uqaqtuña atriku-sautitigułhiñaq. Taatnamik

qinñigaluaqhutiñ ilisaqsritłaitchut,

suli naalaǵnigaluaqhutiñ kañiqsitłaitchut.

Isaiah 6:9

Jesus-ñum Kañiqsipkaǵaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹¹ “Uvvauna qanuutaułha atrikusautim: nautchiaksraq uqatigigaa Agaayyutim. ¹² Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan Tuunǵaum tikitłuni aattaǵigai uqałhich uummatiniñiñ ukpiqsritqunitługich anniqsukkautqunitługillu. ¹³ Nautchiaksratli kataktuat uyaǵauruamun nunamun atriqaqtut tamatkuniña tusaarua-nik tusaayugaallautamik akuqtuqługu quviasukhutiñ aglaan kañiliniñitłutiñ. Ukpisriuraallakkaluaqhutiñ akkuniisunaqani aasiñ uuktuaqsiułiq tikitman qapiqtiganiqsut. ¹⁴ Nautchiaksratli kataktuat akunǵatnun kakitłagñat atri-qaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan isumatuyaałhum umialgułhumlu suli quvianañan marruma inñuuniałhum suqutiginigiqsi-taǵiǵaat ukpiqsriq, aasiñ asiañat pigutłaitchuq. ¹⁵ Nautchiaksratli kataktuat nunagiksaamun atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtupiaǵataqługu. Tamatkua tupiginigaat Agaayyutim uqałha aasiñ asi-rriaaqhutiñ anuqsrułikun, suli inñuusiñich atlaññuqtauplutiñ.

Naniq Ataani Utkusium

¹⁶ “Kia inñuum ikitnamiuñ naniq matutłaitchaa utkusiniñmik naagaqaa ilit-laitchaa ataatanun siñigviich. Aglaan iliraǵigaa naniqagvinmun, inñuillii isiqtuat taututlarut naniqaqman. ¹⁷ Qanutchipayaaq irikkauruaq sagvik-kaugisiruq, suli qanutchipayaaq matukkauruaq paqitaugisiruq. ¹⁸ Qaunagi-titchi taatnamik qanuq naalaǵnisilaapsitñik atakkii kisupayaaq piquqtuuaq

akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqaŋitchuam anniagisigaa taamnaun-niñ mikillapiaktuq pigikkani.”

Jesus-ŋum Aakaŋalu Aniqaŋiutŋi

¹⁹ Jesus-ŋum aakaŋan suli aniqaŋiutŋiñ utlaŋniŋaat. Aglaan tikiŋiñniŋaat iñugiakpaitlutŋi. ²⁰ Ilaŋata iñuich nipliutiniŋaa Jesus, “Aakaanlu aniqaŋiutŋiñ qichaqtut kigga qinŋiŋukhutiñ.” ²¹ Jesus-ŋum nipliutiniŋai iluqaisa, “Aakagi-giga aniqaŋiŋitkalu makua tusaaruat uqaŋhanik Agaayyutim tupigiplugulu.”

Jesus-ŋum Quunniŋuqtitkaa Narvaq

²² Ilaŋatni uvlut Jesus malŋuaqtiniŋu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliqhuni, “Ki, ikaaqta iŋluanun narvam.” Tarra ayaksaŋniqsut. ²³ Tiŋilgaqsiagviŋmikni Jesus siŋksaŋniqsuq. Tavrakŋatchiaq anuŋiŋuutiŋpauragŋiŋai narvami, umiaŋat immiaqsiŋluguasiñ suli iluqatiŋ navianniuliŋhutiŋ. ²⁴ Malŋuaqtaiñ utlakŋu Jesus itisaŋniŋaat nipliqhutiŋ, “Iirigii, Ataniiq! Kiviaqsirugut.”

Jesus makitluni iñiqtiŋniŋaa anuŋi qaiqpauratlu. Anŋiŋuiqman quunni-tchiaŋullapiagŋniqsuq. ²⁵ Tavra Jesus-ŋum nipliutiniŋai malŋuaqtini, “Naami ukpiŋsiŋiŋi?”

Aglaan quviŋusuŋniqsut iqsiliŋhutiŋ, aasiñ uqaŋhutiŋ inŋmiknun, “Qanu-siuniŋa una iñuk anuŋimunniiñ qaiŋpauratlu kamagivatruŋ?”

Jesus Mamititchiruq Iñugiaktuanik Irrusiŋŋiŋmik

²⁶ Jesus malŋuaqtaŋi tiŋilgaqsiagŋniqsut nunaŋanun Gerasene-naŋmiut, iŋluanun narvaŋan Galilee-m. ²⁷ Jesus niupman umiamiñ paaŋniŋaa iñuum nunaaqqimiñ irrusiŋŋuqaqtuam. Taamna iñuk atnuŋaiŋaagŋniqsuq aimmit-laiŋhuni, aglaan nayuutiraŋniqsuq iluviŋni. ²⁸ Tautukamiŋ Jesus igitluni isigaiñun nipliŋniqsuq nipitusiŋluni, “Jesus, iŋniŋa Qutchiŋniŋsrauruam Agaayyutim, suniaŋpiŋa? Inŋiŋikpiñ anasiŋŋuŋsaŋuŋitluŋa!” ²⁹ Nipliutiniŋaa taavrumiŋa atakkii Jesus-ŋum tiliplugu irrusiŋŋuk anitquplugu ilaaniñ. Aip-paavak aŋallaŋŋuŋniŋaa akulaiŋŋu. Tiguraŋgalaŋaŋtuŋ argaiŋu isigaiŋu. Qiliŋsuŋŋuŋich kalimniŋniŋ kikuŋaagŋniŋai, aasii iñuilaamuktitaŋŋu irrusiŋŋuum. ³⁰ Jesus apiŋsuŋniŋaa, “Kisumik atiaŋpich?”

Taavruma kiuniŋaa, “Uvaŋa atiga Iñugiaktuaŋ,” atakkii iñugiakhutiŋ irru-siŋŋuich isiqsimaniqsut ilaanun. ³¹ Irrusiŋŋuich inŋisruaŋniŋaat Jesus tuyugit-qunŋitlutŋi samuŋa natiŋsiŋaitchuamun. ³² Uvvaasiñ iñugiallapiaqtuat kuniat qanimi niŋiŋiŋniqsut qimiŋaami. Irrusiŋŋuich inŋisruaŋniŋaat Jesus aullaŋ-titquplutiŋ kunianun. Jesus-ŋum aullaŋtinnigai tamatkununa. ³³ Irrusiŋŋuich anikamiŋ iñuŋmiñ isigŋniqsut kunianun. Iluqatiŋaasiñ kuniat paŋaliŋniqsut ipnakun. Naparaŋniqsut narvamun aasiñ ipliŋutiŋ.

³⁴ Iñuich munaŋsruat kunianik tautukamitruŋ taamna atuumaruaŋ, qimakhutiŋ tusaayugaŋutiginiŋaat nunaaqqimi avataaniŋu. ³⁵ Iñuich utlau-tiniqsut tautugiaŋhutiŋ supmagaisa. Tikitŋamitruŋ Jesus paŋinnigaa iñuk anitŋivigikkana irrusiŋŋuŋnik aquppiruaŋ isigaiñi Jesus-ŋum, atnuŋaŋaŋ-huni suli qauŋrimmaŋiŋkhuni. Iñuich tamatkua iŋsitŋaŋniqsut. ³⁶ Tamatkua munaŋsruat tautuktuat taavrumiŋa uqaŋtiginiŋaat iñuŋnun qanuŋ iñuum mamitikkauŋa. ³⁷ Iluqatiŋ Gerasene-naŋmiut apiŋsuŋniŋaat Jesus aullaŋp-lugu iqsiliŋŋapiaŋhutiŋ. Jesus ikiŋluni umiamun utiaŋsiŋniqsuq Galilee-mun.

³⁸ Inuum anitchivigikkanaan irrusiqłunınik inıgıñıgaa Jesus, “Malıgukkalua-gikpiñ.” Aglaan Jesus-ıum aullaqtitkaa nipliutiplugu, ³⁹ “Aılutin uqagıagıñ Agaayyutim savauttutaanik ilipnun.” Taamna inuk nunaaqqımukhuni uqaaq-siñıqsuq qanuq Jesus-ıum savauttutaanik inımiñun.

Jairus-ıum Pania suli Ağnaq Aksıññıktuaq Jesus-ıum Atnuğaananı

⁴⁰ Jesus utiqami igłuanun narvam inugayaat pağlagaat atakkii utaqqiñı-gaat. ⁴¹ Inuk atilik Jairus-mik, sivulliuqtaa Jew-ıuruat katragviata, tikiuma-nıqsuq. Punniqsuq isigaiñun Jesus-ıum inıqsruqlugu kiñuniğmiñuquplugu, ⁴² atakkii panitaulua, qulit malğunınik ukiuqaqtuaq, tuquaqsıñıqsuq. Jesus taamunaqami inugiaktuat inuich tatviksraiğñıgaat avataaniñ. ⁴³ Inuich akun-gatni itmiñıqsuq ağnaq aunaaqsruguitłaiqsuaq qulit malğunı ukiuni. Aki-liqsuutıgıgaluağniğai suuraıpaıani taaktinun, aglaan kia-unniñ mamitil-guiññıgaa. ⁴⁴ Akungatıgıun inugayaat ağnam utlaklugu tunuanıñ aksıññıgaa Jesus-ıum akuagun atnuğaanan. Tavrakıatchıaq aunaaqsruguiqsıñıqsuq. ⁴⁵ Jesus apiqsruğniqsuq, “Kia aksıpaıa?” Iluqatıñ naluniñıqsut. Peter nip-liğñıqsuq, “Ataniıq! Inuich tatviksraiğhutiñ tinurağaatin. [Naagauvva apiq-sruqtutin kimun aksıksılaaqnik?]” ⁴⁶ Aglaan Jesus nipliısuq, “Kia-imña aksı-kaıa. İlisimalıgıga anıpmıan saıııgıkkaga uvamniñ.” ⁴⁷ Ağnam tautukamıuı ilıitchuğıkkauñi utlautiniqsuq uulillağmi putluni Jesus-ıum isigaiñun. Siv-ğaatanı iluqaisa inuich uqautiniğaa suvaata aksıñhanik Jesus suli qanuq ihuaq-sıkkauñi tavrakıatchıaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniğaa, “Ağnaaq, [quvıatchauğıgıñ,] ukpiqsriğıqıch ihuaqsıpkagaatin. Aullañhiñaaguqtutin tutqıksilutin.”

⁴⁹ Jesus uqaqtıtlugu kilıktuiruaq tikiññıqsuq Jairus-mun nipliğhuni, “Paniuran tuquruq. İlaksıatqıññıaqnagu ilısautrı.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-ıum tusaaplugu nipliutiniğaa Jairus, “İqsıñak; ukpiqsriğhiñağıñ. Paniuran ihuaq-sıgisıruq.” ⁵¹ Tikitñamıñ tupıgmun Jesus-ıum isıquıñıchıai inuich avataagun Peter, John, James suli ilılgaam aapaıalu aakaıalu. ⁵² Iluqatıñ inuich qıap-lutiñ kiñuvğugaat ilılgaaq. Jesus nipliutiniğai, “Qıanasi. İlılgaaq tuquıñ-tchuq, sıñıksıñaqtuq.” ⁵³ Iluqatıñ mitautıgiaqsıgaat ilısımaplugu ağnauram tuqułha. ⁵⁴ Aglaan Jesus tıgukamıgıch argai tuqluğniğaa, “Nıviaqsıaq! Makı-tin.” ⁵⁵ İlılgaaq inuutqıññıqsuq makıtluniasıñ tavrakıatchıaq. Jesus-tavra tilısiñıqsuq aatchuquplugu niqıksraıanik. ⁵⁶ Aıayıuqaak quvığutchaıñıqsuk. Aglaan Jesus-ıum uqaquıññıgıç kisumun taavrumıña atuumaruamıç.

Jesus Aullaqtıtkai Qulit Malğıch Malığuaqtıni

9 ¹ Jesus-ıum katıpkamıgıch qulit malğıch malığuaqtıni saıııksrıññıgı anıçhitłasıpluğıch irrusıqłunınik suli mamıtıçhitłasıpluğıch atıgñnautı-nik. ² Taatnaanıkamı tuyuğıniğai qulıaqtıuğıaıqupluğıch aıayıuqautaanıç Agaayyutim suli ihuaqsıitqupluğıch atıgññaqtıanık, ³ nipliğhuni, “Aullaıtrıñıaqası iglaugıpsı: aıayıamıç unniñ inıııarım puukatıanık unniñ niqıksrıpsıtıñıglu unniñ manıñııglu naagaqaa atnuğaatıutıksrıpsıtıñıç. ⁴ Kisıpaıaam akuqtıq-pası nayıutıyumaası taavrumanı inaanı aullağniñhıpsıtıñunaglaan taavrumakıña. ⁵ Inuich nanı akuqtııñıpası unıçhımagıksı taamna nunaaqııq aası ipsıktıglu aıyıuq isıgıpsıtıñıç. Taamna kilgutauğısrıuq ilıñıtıñun akuqtııñısilaaıatnık tusaayugaagıksıuamıç.” ⁶ Malığuaqtıç aullaqamıñ iglaunıqsut nunaaqııurapayaatıgıun qulıaqtıuğhıñ tusaayugaallautamıç suli mamıtıçhitłıñ inuıñnık nanıpaıyaaq.

Herod-ŋum Qanuǵviiǵha

⁷Herod-ŋum, aŋalatauruam Galilee-mi, tusaanigai iluqaisa Jesus-ŋum savaanji. Tupananiqsuq atakkii iŋuich uqaqhutiŋ John Paptaaqtitchiri iŋu-gutqinǵiŋiplugu, ⁸iŋaŋich uqaqhutiŋ Elijah sagvigǵiŋiplugu, iŋaŋitsuli uqaqhu-tiŋ sivuniksriqiri iŋilǵaaqnisaq iŋugutqinǵiŋiplugu. ⁹Herod nipliŋsuq, “Uvaŋa John niaquiqsitaga, aglaan una iŋuk kisuuniŋpa tusaqsraǵikkaga tamatku-nuuna?” Taatnamik iŋitchuǵisunǵaa Jesus kisuutilaŋa.

Jesus Niǵipkairuq 5,000 Aŋutinik

¹⁰Uqqiraqtit utiqamiŋ uqatigaat Jesus iluqaanik savaaǵikkagmnik. Uvvaasiiŋ aullaqatiginiǵai kisiitnik nunaaqqianun Bethsaida-m. ¹¹Iŋugaaǵ-ruich tusaakamitruŋ maliŋniǵaat. Jesus-ŋum paǵlaplugich uqautiniǵai aŋaayuqautaanik Agaayyutim, suli iŋuaqsiplugich tamatkua ikayuǵnaqtuat. ¹²Unnuksraaqhuni siqinǵiŋ nipipman, qulit malǵuk maliǵuaqtit utlaŋniǵaat Jesus nipliutiŋplugu, “Tuyuǵikkich iŋuich nunaaqqiuranun suli nautchiiviliŋ-nun nullagŋiuraǵiaqulugich suli niqiksraǵiaqulugich, atakkii iŋuiŋaamiittu-gut.” ¹³Jesus nipliutigai, “Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksraŋit-ŋik.” Tamatkua kiuniǵaat, “Uvva piqagaluagtugut tallimanik qaqqianuranik suli malǵuŋnik iqalugauraanik. Tauqsigiaquvisigut niqiksraŋitnik iŋugaaǵ-ruich?” ¹⁴Aŋutit 5,000-siyuŋnaq iŋugiaktigirut tarani. Jesus nipliutigai mali-ǵuaqtini, “Iŋuich aquvititchigik malǵukipiaq qulinullaalugich.” ¹⁵Maliǵuaqtit iŋupayaat aquvitinnigaich. ¹⁶Jesus tiguniǵai tallimat qaqqurat suli malǵuk iqalugauraak aasii aǵluqhuni qilaŋmun quyyatigiplugich. Avguaǵai qaqqut iqalugauraaglu qaitluŋich maliǵuaqtimiŋun autaaǵutigitquplugich iŋuŋnun. ¹⁷Iŋuich niǵiŋiŋisut niǵisuiǵataqhutiŋ. Tavra maliǵuaqtit immiǵniǵaich qulit malǵuk aguupmaich iŋakunik.

Peter-m Uqautiginiǵaa Kisuutilaŋa Jesus-ŋum

¹⁸Ilaatniguuq Jesus agaayupman kisiŋŋuqhuni maliǵuaqtaŋi utlaŋni-ǵaat. Jesus-ŋum apiqsruǵniǵai, “Kisuunasugivatŋa iŋuich?” ¹⁹Maliǵuaqtaŋi kiugaat, “Iŋaŋisa uqaǵigaat John paptaaqtitchirauniplutin, iŋaŋisasuli Elijah-ŋuniplutin, atlatlu uqaqhutiŋ sivuniksriqiri iŋilǵaaqnisaq iŋugutqinǵiŋiplugu.” ²⁰Jesus apiqsruǵniǵai, “Ilipsiasiiŋ? Kisuunasugivisitŋa?” Peter-m kiuniǵaa, “Ilvich Christ-ŋurutin, anniŋsuqti akiqsruutauruaq.”

Jesus-ŋum Uqautiginiǵaa Tuquŋiksraŋiŋu Aŋipkakkauŋiksraŋiŋu

²¹Jesus-ŋum iŋiqtillapiagŋiǵai uqautigitqunǵiŋi kisuutilaagmiŋik kimu-nunniŋi. ²²Uqautipsaagŋiǵai, “Sivulliugtiǵruatlu, qaukŋiŋisa agaayuliŋsitlu suli aglaliqirit nagliksaaqtitkisigaat ayaglugulu Iǵniŋa Iŋuum tuqulluguasiiŋ. Aglaan piŋayuakkun uvlut aŋipkakkauŋisuruq.”

²³Iluqaisa nipliutiniǵai, “Kia iŋuum maligukkumiŋa suksraaqtaksraǵigaa pisuŋi, iqsriutilugu sannigutani uvluǵagikpan aasii maligluŋa. ²⁴Atakkii kia iŋuum anniginiagumiŋu iŋuuŋi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tam-maiyumiŋu iŋuuŋi piqutigilunǵa piŋŋakkisuruq iŋumun iŋuuŋigmiŋ. ²⁵Iŋuum piŋŋaktaagŋiŋiŋaŋuagaluagaa suurapayaŋa marruma nunam aglaan tam-mautigisigaa iŋuuŋi. Sakuuguraǵniaŋha sumun atuǵumiŋaitchuq! ²⁶Iŋapsi

kanjugivalukkaatja ilisauttitkalu sivuğaatni inuich suksraqanjitchuat Agaayyutmik. Taatnatun Igñinjan Anutim kanjugigisipmigaaptuug utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiguni ipqitchuanik isaguliñnik. ²⁷Ilumun nipliutigipsi, Inuqaqtuq ilanjitnik uvani makitaruat tuquñaiññağmın qiniğnia-tuanik Agaayyutim añaayuqautaanik.”

Jesus-ñum Atlanjuqtilha

²⁸Akunniqsaanikman Jesus-ñum kayunjiutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuğniqsuq qimigaamun agaayutyaghuni. ²⁹Agaayupkaqlugu qinñña atlanjuğniqsuq atnuğaanjlu qivliqisirauraqhutin. ³⁰Tavrakñatchiaq malğuk anutik uqaqatiginigaak Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹aasiñ qinññaq qaummağılallanñiqsuq. Uqaqatiginigaak Jesus tuqquatauliksrangun Jerusalem-mi Agaayyutim sivunniutaagun. ³²Peter-lu piqatailu siñiñnialililla-piagñiqsut, aglaan itiqamın tautunñaat Jesus kamanalħagun qichaqatigip-lugu malğuk anutik. ³³Anutik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutiniğaa, “Ataniq, nakuullapiaqtuq uvaniiħqput. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” Ilisimanjitkaluağniğaa uqağikkani. ³⁴Peter uqaqtit-lugu nuviyam qulanjiutiniğai; maliguaqtai iqsitħanñiqsut nuviya qulanjiutip-man. ³⁵Nipi nipliqsuq nuviyamiñ, “Tavrataamna Igñiğa piksraqtaagikkaga; naalağniyumagiksi.” ³⁶Uqağuiqman Jesus kisiñjuğniqsuq. Taipkunani uvluni maliguaqtaiñ uqaqtigininiğaat kisumununniñ tautukkaqtin.

Jesus Iħaqsipkaiñiqsuq Nukatpiagruñmik Irrusiqluñmik

³⁷Uvlutqikman Jesus-lu piņasutlu maliguaqtai atqaqamın qimigaamiñ inu-giaktuat inuich paağniğaat Jesus. ³⁸Inuk nipliğniqsuq akunğatniñ inugayaat, “Ilisautrii, tautullagun igñiğa, tarra igñitualuga. ³⁹Irrusiqluum aňalatmani kapyaaqsiñiqsuq. Ilaa qilurağallapiagaqtuq suli innuliqiaqsiruq qaniğmigun. Irrusiqluum atniaqtuiñaga suli unitlaiqlugu. ⁴⁰Uqapsaagaluagitka maliguaq-titin anitquplugu taamna irrusiqluk aglaan anipkalguiñniğaat.” ⁴¹Jesus kiusri-ñiqsuq, “Ukpiqutaiñniqpat ilipsitni. Naagasuli killukuaqmisi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksrağivisi? Qanutunaglaan iqlutuqtigiraksrağivisi?” Tavrani nipliuti-niğaa inuk, “Uvuñautisaqsuñata igñiğin!” ⁴²Nukatpiagruum utlautiħhani irru-siqluum ulguqsraaqtinniğaa nunamun qiqsruqtitkaqsiplugu. Jesus-ñum iniq-tiniğaa irrusiqluk aasiñ mamititlugu nukatpiagruk utiqtitlugu aapananun. ⁴³Iluqatin inuich quviğusuutiginigaat kamanauqtaq sanñigikkana Agaayyutim.

Jesus-ñum Uqautigilgitkaa Tuqquatauliksrani

Inuich quviğusuktitlugitsuli Jesus-ñum savaagikkananik nipliutiniğai maliguaqtini, ⁴⁴“Piiguğniaqnagu una uqauttutiginiakkaga ilipsitñun! Igñiğa Inuum aatchuutigikkaugisiruq inuñnun tuqutqulugu.” ⁴⁵Aglaan qanuutauti-laña uqautigikkanan iriqsimaniqsuq maliguaqtaiñiñ. Taatnaqlugu kanjisiql-guiñniğaat. Taluqsraqhutin apiqsrulguiñniğaat taavrumuuna.

Kiña Kamağniqsrauva?

⁴⁶Maliguaqtit qapiqtailitraaqsiniqsut nalliqtin kamağniqsraupmagaan. ⁴⁷Jesus-ñum ilisimanigai isummatilaan. Qiniñağniğaa ililgaag inillaklugu

saniqqamiñun ⁴⁸ nipliutiplugich tamatkua, “Kisupayaam akuqtuğumiun iligaaq pisigilunğa tavra akuqtuğaañ; sulı kisupayaam akuqtuğumiña akuqtuğisipmıgaa taamna tuyuğirigikkaga. İñuk kamanaiññiqsrauruq akunnapsitñi ilaa kamanagñiqsrauruq.”

Akitñiaqtuqtıñitchuaq Uvaptiknun İlagillapiağikput

⁴⁹ John niplısqıuq, “Ataniiq, tautukkikput iñuk anitchırağaqtuuaq irrusiqlunı atıqluğ atqıñ. İñıqtıgikput atakkii uvagut ilagıñitluğ.” ⁵⁰ “Nutqaqtinıaıñaiqsıun,” Jesus-ñum nipliutiniğaa atlatlu malığuaqtai, “Atakkii kiñapaıaaq akililıqsunıitchuaq ilipsitñik ilipsitñıktuqtuq.”

İlañisa Samaria-ğmiut Akuqtuğunıitchaaq Jesus

⁵¹ Jesus-ñum ilıitchuğikamiun utıqtuksrauñı Agaayutmun isummiğñıqsuq Jerusalem-mugukhuni. ⁵² İglauğimıñi tuyuğagñıqsuq uqıraqtıñnik sıvumiñi nunaaqıanıun Samaria-m itqanaıyautitqupluni tukkuksrağmıñik. ⁵³ Aglaan iñuich tarani akuqtunıññıgaat atakkii Jerusalem-muñıağhuni. ⁵⁴ James-ñum sulı John-ñum, malığuaqtıkkıñ, tautukamıtku taamna nipliutiniğaaq, “Ataniiq, qıññıaıuvisıguk ikniğmik qılañmıñ piyaquıtaıuqluğ tamatkuñıa?” ⁵⁵ Jesus-ñum kınıaqluğich iñıqtıñıgai. ⁵⁶ Aasıñ Jesus malığuaqtaiñı iglaunıqsut atlamun nunaaqııramun.

İluqnaunıitchuat Malığuaqtı

⁵⁷ İgliqtaulıgmıknı iñuum nipliutiniğaa Jesus, “Malıkkisıgıkpıñ napmupaıaağuvıch.” ⁵⁸ Jesus-ñum kiunıgaa, “Kayuqtut sısiqaqtut, sulı tıñmıurat sılamı ugluqağhutiñ, aglaan İğñıña İñuum inıksraitıhuq mıñıuiqsıağvıksrağmıñik.” ⁵⁹ Jesus-ñum atla iñuk nipliutiniğaa, “Maliñña.” Aglaan taavruma iñuum nipliutiniğaa, “Ataniiq, sıvulliulugu aılaña iluvıgiağluğ aapaga.” ⁶⁰ Jesus-ñum kiunıgaa, “Ki, tuqunıarat iluvıglıtrunı tuquruagıkkatıñ. Aglaalı ilvıch quliaqtuagıağıñ añaayuaıtaanı Agaaıyutim nanıpayaaq.” ⁶¹ Atla iñuk nıplısqıuq, “Ataniiq, malıkkisıgıkpıñ. Aglaan sıvulliulugu qıñıguiqsaağıağlagıch ilagıkkatka.” ⁶² Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Kiña iñuk nunnıuqtuuaq kınıanıñatıgaluğ atuğumiñaitıhuq sumun añaayuaıtaanı Agaaıyutim.”

Jesus Tuyuğıgai Malığuaqtı

10 ¹ Kiñuagun taavruma atanguruuq piksraqtuq piñasukıpiuq qulıt malıgıñıñ iñuñnik tuyuğıpluğich malıguullaaplugich. Aullaqtıtkai sıvumiñi nunaaqııpayaanun tıktıchağumakkağmıñun. ² Jesus-ñum nipliutiniğai, “Katıtaksraqtıgaluqaqtuq aglaan savaktı katıtırıksrat ikıttut. İñıqsruğumaısi atanganun katıtırıvıum tuyupsaaqulugu katıtırıksranıñ savaqulugich nauıtırıvımiñi. ³ Aullañıñıaurusi. Tuyuğıniagıpsı ipnaiyaatun lıilaa akunğatnun amaqtut. ⁴ Aullaıtırıñıaqası manıkuııuramıñ naagaqaa puukatauramıñ naagaqaa sakpakkımi; iglıqtaulıapsııñı nutqaaqtuğıniagıası kısımununñıñ. ⁵ Supayaamı isığıñıupsı tupığmun nipliutıımagısı, ‘Tutqıun iñuiñun uumanı tupığmı illı.’ ⁶ İñuk tavrani iñuunıağıñıpan pıppaksrıñı tutqıutmik, taamna tutqıun ittuiñagısıruq ilaani. Aasıñ taatñıñıñıñıñıpan taamna tutqıun utığısıruq ilıpsııñun. ⁷ Nıyuutıımaısi taavrumanı tupığmı nığılısılı imıgısilu qanutçıpaıamıñ aatıhuqası, atakkii savaktı akılısıaksraqtıksrauruq. Nuktağıniagıası

tupigmiñ atlamun. ⁸Supayaami nunaqqimukkupsı paglakpasi niğiyumausi payugutaatni k, ⁹mamititchilusi atniğñaqtuanik taavrumani nunaqqimi, uqautilugich iñuich, ‘Añaayuqautaa Agaayyutim qallirıuq ilipsitñun.’ ¹⁰Aglaan nunaqqimu k k upsi nani iñuich paglañitpasi nipliğumausi tumitchaani, ¹¹‘Apyua nunaqqipsi isigaptikniñ ipsuktugisigikput; aglaan itqagiyumagiksi una, Añaayuqautaan Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹²Uqautigipsi, atanniivium uvluani Agaayyutim ilunjugitlukkisigai Sodom-miut taavrumakña nunaqqi-miñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumiña, maliguaqtai aullağniqsut.]

Ukpiñitchuat Nunaaqqich İlañitñi

¹³“Nakñiun, Chorazin-nağmıusii! Nakñiun, Bethsaida-ğmıusii! Savaaqağaluaqtuñ iñugiaktuanik quvıqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quvıqnaqtuat qıñikkasi savaanuniqpata Tyre-milı Sidon-milı inilğaanimma, iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissunñik atnuğaagutıñ suli agramun aquvillutıñ qıñıqtillugu taavrumuuna mumiñıqtıñ killuqsautmikniñ!” ¹⁴Atanniivium uvluani iğlutuyunaitlukkisiruq ilipsitni ukunakña Tyre-milı Sidon-milı. ¹⁵İlipsitñunlu Capernaum-mıusii! Kamanagñasugivisi qılañmunaglaan? İktaugisirusi anasiñnuqsagvinmun!” ¹⁶Jesus nipliutiniğai maliguaqtini, “Kisupayaam naalağnikpasi naalağnisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpasi ayakkisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpaña, ayakkisipmıgaa taamna tuyuğirigikkağa.”

Jesus-ñum Maliguaqtai Utıñniqsut

¹⁷Pıñasukıpiaq qulit malğıich iñuich utiqamiñ quviasullapiagñiqsut nıplıhutiñ, “Ataniıq, makua irrusiqñıichunniñ tupigırağigaatıgıt tilıkaptıgıñ anıtqıplugich atuğıu atqıñ!” ¹⁸Jesus-ñum kiunığai, “Tautukkıga tuunğaq atqaqman atrıplıgu ikniqpalak pakmakña. ¹⁹Naalağniñlagitchi! Saññiksritkipsi tutmatlasıplısi nimıgianik putyuutıliñıglu akimatlasıplısilı saññianiñ piyuagtıgıkkapsi. Suli tamatkua atniğumiñaitchaasi. ²⁰Quviatchautıgıñıgu irrusiqñıunñun tupiginiłısi aglaan quviatchautıgitlukuıñ atıgıkkasi aglausimaagñilugich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuq

²¹Taavrumani İpqıttıuam İrrutchim quviatchaktınnıgaa Jesus suli uqaqtitlugu, “Aapaan, atanguruatıñ qılañmi nunamılı, quyagıkpıñ! Sagviğitin puqıttıchuanun sut irıqsımaruat puqıksuaniñ ilısisımaruaniñlı. Aa, Aapaan, taamna sıvınnıgıkkıan quviagıgıñ. ²²Aapaa qaitchigaaña saññıpayaaıık. Kia-unniñ nalugaa İğniğuruam kısıupiaqtılaaña aglaan kısımi Aapauruam, suli kia-unniñ nalugaa Aapauruam kısıuutilaaña aglaan İğniğuruam, suli tamatkua İğniğuruam sagviutısukkani Aapauraaıık.” ²³Jesus-ñum kınıaqamıgich maliguaqtini nipliutiniğai kısıñnuutıplugich, “Quvıanamiurusi atakkıi iñuurusi taututlasıplısi atuumaııanik! ²⁴Uqautıgipsi, İñugiaktuat sıvunıksrıqırit suli umialgich tautugummiuğniğaat tamanna tautukkaqsı aglaan tautulguıtıgu, suli tusaayummiuğıgu tusaakkaqsı aglaan tusaalguıtıgu.”

Atrıkusaun Nakuuruakun Samaria-ğmiukun

²⁵İlisautrim malığutaksrıanik utlakıgu Jesus uuktıuagunıgaa apıqsruqtağıgu, “İlisautrıi, sumik savaktuksrauvıı akuqtıısukkuma isıttıchaaıık

iñuuhigmiq?” ²⁶ Jesus-ñum kiunigaa, “Qanuñmi maligutaksrani aglaksi-maaqpa? Qanuq agliqiplugu ilisauttutigiragiviuñ?” ²⁷ Añutim kiunigaa, “Piq-pagiyumagiñ ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, iluqaaniñ sayagikkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; sulì piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna iñuuniağuvich iñuugisirutin.” ²⁹ Aglaan aglaliquirim nalaunñanasugniaqhuni inñiñik apiqsulgitichaa Jesus, “Kiña iñuuniaqatigivigu?” ³⁰ Jesus uqaqtuagaqsirug, “İlaatniguuq iñuqağniqsug Jericho-muktuamık Jerusalem-miñ. İglauññaan tigliñniaqtit añaallaqñuññaat atnuğaiqlugu karuklugu unitluguasiñ tuqlhiñaagtuatq. ³¹ Agaayuliqsıptuuq igliğmiñiqsug tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiuñ taamna iñuk apqusaalhiñağniğaa igluagun tumitchaam. ³² İkayutıptuuq agaayyuvikpañmi taatnatun pipmiñiqsug, aasiñ tautukamiuñ taamna iñuk apqusaagmiñigaa igluagun tumitchaam. ³³ Aglaan Samaria-ğmiu iglaupmiñiqsug tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmiuq taavrumuñña añaallaqluktamun, aasiñ tautukamiuñ ilun-ñugiliutiplugu. ³⁴ Utlaklugu kuvviqiniğai uqsruğutmik wine-mıglu killiğniñi aasiñ mamitaqlugich. Taatnaanikami iliniğaa taamna iñuk natmaksıgviurağmiñun nullağvinmuutiplugu qaunagiaqsıpluguasii. ³⁵ Uvltuqikman manniñniğaa malğunñik nullağvium iñua uqautiplugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma tamaunnaağluña akilliğisigiga qaunaksrııpkun ilaanik aqiqsruutiqağniğupkiñsulı.’ ” ³⁶ Jesus-ñum apiqsruğniğaa ilisautri, “Qanuq isumanıqıch taapkunuuna pıñasutıgun? Nalliat iñuuqatauva taavrumuñña iñuñmun añaallaqlukkauruamun tigliñniaqtitıgun?” ³⁷ Aglaliquirim kiunigaa, “Taamna nagliktuiruaq ilaanik.” Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Taatnatun iñuuniağniñ.”

Jesus-ñum İsiqattaagvigigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtiniñu iglauiñaqhutiñ tikiñniqsut nunaaqııuramun. Ağnam tavrani atilgum Martha-mık aiyugaagniğaa kiñunigmiñun. ³⁹ Aasiñ anıqatıqağniqsug atıqaqtuamık Mary-mık. Aquptaaqhuni isigaiñ sanıgaatnun atanguruam naalaqtuagniğaa ilisautripman. ⁴⁰ Aglaan Martha alapisrautiqağniqsug suraksrağayaagmiñik. Utlaklugu Jesus uqautiniğaa, “Ataniıq, sugıñitpiuñ anıqatma kisıvripkaqmaña? Uqauttuuñ uvuñaqulugu ikayugiğluñ!” ⁴¹ Atanguruam kiugaa, “Annaa, Martha! İsumaaluktutin supayaanik. ⁴² Aglaan atasıq piitchuiıllapiaqtuq. Mary-m piksraqtaagigaa nakuuniqtaq atlat piigumiñaisañat ilaaniñ.”

Jesus İlisautriruq Agaayuhikun

11 ¹ İlañatni uvltu Jesus agaayulgiñniqsug kisıññuqhuni. Agaayunñaiqman ilañata malıguaqtaiñ nipliutigaa, “Ataniıq, ilisauttutıgıt qanuq agaayuliksraptnik John ilisautripmatun malıguaqtiminiñ.” ² Jesus nipliutiniğai, “Agaayugupsı itnağusi,

‘Aapapta:

İñupayaaq nunami kamaksrıli ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiñ.

Aullağniıli añaalatchiñhiñ iñupayaanik.

³ Aatchuqtıgıt uvlugağikpan niqimik inuğikkaptiknik.

⁴ Natqıgutıluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun savamaqłutriruanik uvaptiknun.

Sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuñigmun.’ ”

⁵ Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Ilapsisamma utlakkayağaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutilugu, ‘Ilauraañ, simmiliaksraquktunja pijasunik qaqqianik. ⁶Ilauraaga iglauruaq tikiumaruq tupimnun. Niqaitchunja nigip-kautiksrañanik.’ ⁷Ilauraanan kiunayağaa tupqum iluaniñ, ‘Iaksianaja! Talu kiluusaaniktuq. Qitunğatkalu uvañalu nallaaniktugut. Makitchunitchunja aatchuğiağutin.’ ⁸Uqautigipsi, una makitchunitkaluağuni aatchuğiağlugu qaqqumik ilauraagihagun, makitchumiñaqtuq aatchuğiağlugu inuğikkana-nik atakkii taamna iniqsruqtuñiaqhuni. ⁹Taatnamik nipliutigipsi, Inigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaagağupsi paqitkisigiksi; katchaktuğupsi talu añmakkauniaqtuq ilipsitñun. ¹⁰Atakkii kisupayaaq apiqsruqtuq akuqtuigisi-ruq, sulı pakaagaqtuq paqitchigisiruq, sulı talu añmakkaugisiruq kisupayaa-mun katchaktuğtuamun. ¹¹Uvva kisupayaam aapauruam aatchuğayaqpauñ iğñi nimigiamik iniqsruqpani iqaluktuğukhuni? ¹²Naagaqaa aatchuğayaq-pauñ putyuutiliñmik iniqsruqpani manniksugukhuni? ¹³Pigiitchaluaqhusi ili-simarağigiksi qanuq aatchuñiksraqsi nakuuruaniq qitunğapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuq aatchuñiñiaqtuq Ipqitchuamik Irrutchimik tamatku-nunja iniqsruqtuanun inñiñun.”

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴ Jesus anitchiñiqsuq irrusiqłunmik uqalguitchuamik. Aasiñ irrusiqłuk anipman taamna iñuk uqaqsiñiqsuq. Iñuich quvigutchañniqsut ¹⁵aglaan ilañich nipliqhutin, “Beelzebul-ñum, añalataata irrusiqłuich, qaitchiñigaa saññimik anitqataitłasiplugu.” ¹⁶Atlat uuktuağukługu Jesus apiqsruğniğaat savaaqaplugu quvinqnaqtuamik ilitchuqutaulugu Agaayyutmun tuyuğiti-laañanik qilañmiñ. ¹⁷Aglaan Jesus-ñum ilisimanigai qanuq isummatiqatlat. Nipliutinigai, “Iñuich nunaaqqikpañmi akikñautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanguviich aviksimagumiñ suksraunigigñiaqtut. ¹⁸Taat-natuntuuq tuunğaum irrusiqłunı avgumagumiñ akikñaqtuutilutin avatmun añaayuaqataa isukliññaqtuq. Nipliqsusi anitchirağagñipluñ irrusiqłunmik atakkii Beelzebul qaitchipluñaguq saññimik savaaqatłasipluñ taatnatchi-mik. ¹⁹Anitchirağaguma irrusiqłunmik Beelzebul-kun kisukun maliguaqti-gikkasi anitchiraqmirağivat? Tarra ilañich atanniqsuqtiginiağisi ilisimanaq-silugu killukuapiagataqtilaaqsi. ²⁰Aglaan anitchirağaqtuñ irrusiqłunmik Agaayyutim irrusillauntanagun, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullağniñaniktilaaja añaayuaqataa akunnapsitñi.” ²¹“Saññiruam iñuum paqnasimaaqmagich satkupayaani qaunaksripluñi tupiğmiñik, suurai tiglik-kautlaitchut. ²²Aglaan saññitłuktuam añuyakługu akiilkamiñ aullautirağigai satkui tunñavigikkani, avguqługich tiglikkani piqatmiñun. ²³Iñuk piqataun-itchuq uvamni akikñautiruq uvamnun, sulı iñuk katitchiqataunitchuq sia-mitchiñiñiaqtuq.

Irrusiqłuk Utiquq

²⁴ “Irrusiqłuk anikami iñuñmiñ iglauruqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni minguiqsıallagviksraqmiñik. Paqinñiñamiñ nipliqsuq, ‘Utiğniaq-tuñ tupiğmun unisağikkamnun.’ ²⁵Utiqami paqinnigaa ini salumaplugu sulı

iluaqsasimapluni. ²⁶ Aasiin anipluni aggiutigai tallimat malguich irrusiq-
luich pigiitluktuat injiniin. Isiqhutin iinuuniagniqsut tavrani. Taamnaasiin
iñuk pigiilitlunniqsuq sivuanigniñ.”

Quvianapiagataqtuaq

²⁷ Jesus uqaqtitlugu agnam iñugayaaniñ nipliutinigaa, “Qanutun quvianaq-
tigiva agnaq igñiruaq ilipnik suli miluktitlutin!” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Aa,
aglaan qanutun quvianatluktigivat tamatkua tusaaruat uqałhanik Agaayyu-
tim aasiin tupigiplugu!”

Qasilirut Quviqnaqtuamik Savaaqaquplugu

²⁹ Iñuich iñugiaksisaiñaasipmata Jesus uqaqsiniqsuq, “Iñuich uvlupak
pigiitchuanjruat qiniğuktut quviqnaqtuamik savaamik ilitchuqutaaulugu
kisuutilaamnik, aglaan qiniğumiñaitchut taatnatchimik. Qiniłhiñagisigaat
quviqnaqtuaq savaaq atuupmatun sivuniksriqirimun Jonah-mun. ³⁰ Igñiña
Iñuum ilitchuqutauniaqtuq iñuñnun marrumani uvlumi, atriplugu sivunik-
sriqiri Jonah ilitchuqutaauruaq iñuiñun Nineveh-m. ³¹ Atanniivium uvluni
atanguruam agnam agqisuam uñallamiñ maatnaasu patchisigigisigai
iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimmani iglauniqsuq uñasiksuamiñ naa-
lağnityaqhuni Solomon ilisautripman puqutmigun. Atañii, iñuk maaniittuq
kamanatluktuaq Solomon-miñ. ³² Atanniivium uvluni iñuñisa Nineveh-m
patchisigigisipmigai iñuuruat pakmapak, atakkii taimani isummitqiniğ-
sut mumikhutin killuqsautmikniñ tusaakamitruñ Jonah-m quliaqtuaqatħa.
Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Jonah-miñ!

Qaumman Timimun

³³ “Kia-unniin ikitnamiñ naniq iritlaitħaa naagaqaa ilitłaitħaa ataanun
utkusium aglaan ilirağigaa naniqagvinmun. Iñuilli qiniğumagaat qauma isi-
gumiñ. ³⁴ Irii nannisun ittut timipsitñun. Irrakkiñ qiniłlakpaknik qaunagil-
guniaqtutin aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiitpaknik saptaaqsiñiaqtu-
tin. ³⁵ Qaunagititħi qaumaruaq ilupsitni taaqtuanjitchumuq. ³⁶ Iluqani timin
qaummaagikpan, ilaņa taaqtuamiisunaqani, qaummaagikkisiruq iluqaani,
atrilugu naniq qaummatripmatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ñum Upyaktuğai Ukpinquaqtit

³⁷ Jesus uqañaiqman, Pharisee-ñuruam aiyugaagnigaa nigiyaqtuaquplugu.
Maliklugu nayummagatağniqsuq tamaña nigiaqsipluniasiñ. ³⁸ Pharisee-ñuruat
atlasuktut ilitchuğikamiñ Jesus-ñum igğunjsilañat argañi nigigaluaqani.
³⁹ Atanguruam nipliutinigaa, “Aatai Pharisee-ñuruasii, salumapkairusi qaałhi-
ñanjitnik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilupsitni immaukkaqtusi ivayaqtu-
ğimik suli pigiiliqigimik. ⁴⁰ Ukunani ilisağungitchalukkut. Agaayyutim iniq-
tağigik iluqaanik qaañalu ilualu. Taatnatuntuuq iniqtağigik iñuum timaalu
isumaalu. ⁴¹ Aatchuutigisiñ immañat qallutipsilu puggutapsilu nagliñnaqtua-
nun. Taatnağupsi suapayaq salumagisiruq sivuğaani Agaayyutim. ⁴² Nakiñ
Pharisee-ñuruasii! Qulikuraqtusi Agaayyutmun avuğutinin naurianik. Naaga-
tai iñuñnik ayalatħitłaitħusi nalaullugu suli piqpaksriñitłusi Agaayyutmik.
Atuumaraksraqtarra suli qulikuruksraupmisi. ⁴³ Nakiñ, Pharisee-ñuruasii!

Qiniqusaagaqtusi aquppiutağiksaanun aquviltusi katragviniñ suli paglatqusuurusu kamagilusi tauqsigñiağviniñ. ⁴⁴Nakñiun, [ukpinñuaqtsii!] Atriqaqtusi nalunait-ñutchiğniğilaanik iluvignik iñuich pisugvigikkañitñik qaañatigun naluplugich.”

⁴⁵Ilañata ilisautrit maligutaksranik nipliutinigaa, “Ilisautrii, taavrumiña nipliavich upyaktugiptiguttuuq.”

⁴⁶Jesus-ñum kiunigai, “Nakñiun, ilisautrisii maligutaksranik. Iñuich natmigağigisi kivipqaqtağnaqtuanik aglaan ilipsi isatlaitchisi argagikkasi ikayuutigisuglugich natmañnun. ⁴⁷Nakñiun! Iñiqsiraqtusi iluvigiksaanik sivuniksriqirinun, taipkunuñaami sivuniksriqiripayaanun sivulliağikkapsi tuqputağikkaniññun.

⁴⁸Taatnaqapsi aniqataupmisi, aasiisuli iñuagigiksi tamanna savaagikkaniñ sivulliağikkapsi. Taipkua tuqputchiñiqsut sivuniksriqirinik, naagasuli nappairusi iluviniññik. ⁴⁹Piqutigiplugu Agaayyun nipliğniqsuq puqiiğmigun, “Tuyuqağisiruñ sivuniksriqirinik uqiraqtinigli iñugikkamnun. Tamatkua tuqputkisiłgitchaich ilañich suli piyuaglugich atlat.” ⁵⁰Taatnaqhutiñ Agaayyutim anasiññuqsagisiğai iñugikkañi pakmapak iñuatuñhatigun iluqañitñik sivuniksriqirinik aullağ-niiñhaniñaglaan nunam, ⁵¹aullağniiplutiñ tuqputaullañiñ Abel-ñum tuqputaullañanun Zechariah-m, tuqputauruam akungakni tuniilağvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iñuich iñuuruat pakmapak anasiññuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵²Nakñiun, ilisautrisii maligutaksranik! Kañiqsitłaitkiksi Agaayyutim uqałha uqiraqtaalu suli ilisauttutigiñitlugich. Atriqaqtusi iñuñmik añaautiqaqtuag Agaayyutim añaayutaanun aglaan añañitlugu. Isinitchusi sulipsuq piñailutchiqsugmiplugich tamatkua isiğniuraqtuat.”

⁵³Jesus aullaqaqipman tavrakña aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat naipiqtuqañiñaat apiqsruqtaqlugu supayaatigun, ⁵⁴pisagisukługu uqaqpan nalaunğılłuni.

Jesus-ñum Kiliktuutigai Ukpinnuaqtuiłiq

12 ¹Iñugaağruich kativiiñaqhutiñ tatruutivaitłutiñ tutiliqatautiniqsut. Jesus-ñum nipliutiqqaağniğai maliguaqtini, “Qaunagititchi qaqqiam puvlaksrautaatniñ Pharisee-ñuruat, ami ukpinñuağutaatniñ. ²Qanutchipayaag matukkauruag matuiğisiruq, suli iluqani iriqsamaruag ilitchuğipkakkauğisiruq. ³Taatnamik qanutchipayaamik nipliaguvich taaqtuami tusağnağisiruq qaumaruami, suli qanutchipayaamik isivrukkuvich inaurami nipitusiłuni uqautağisiruq nunaaqqiñi.

Sivuugaginasigik Iñuich

⁴“Uqautigipsi, ilauramañ, iqsiginagich tamatkua tuqputchirağaqtuat timimik aasiñ taavruma aquagun savaaqalguilutiñ pigiitłuktuamik. ⁵Urriqsuutiniagipsi taluğiraksramik, Sivuuğagisiñ Agaayyun tuqputkañanikami añałatchiłiqaqtuag anasiññuqsagviniñmuktitchitłapluni. Ukpigisitña, ilaa taluğiraksrağigiksi. ⁶Tallimat tiñmiurat tunitłaiñniqpat malğunñun maniu-raağñun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniñ tiñmiuraq piiguumañitchaa. ⁷Taatnatuntuuq ilipsitñi, nuyağikkasiunniñ niaqupsitñi kisisimaaqtut. Taatnamik iqsinañi, akisutłuktusi iñugiaktuaniñ tiñmiuraniñ.

Uqağiñhalu Piiłaağiñhalu Christ-mik

⁸“Nipliutigipsi, Kiña nalupqinağuni uqaqpan sivuğaatni iñuich pigini-luni uvamnun, Iğniñan Iñuum nalupqinağlugu uqağisipmigaa sivuğaatni

isaġuligikkanniñ Agaayyutim. ⁹ Aglaan kia ayakpaña sivuġaatni iñuich Igñiñan Iñuum ayakkisipmiggaa sivuġaatni isaġuligikkanniñ Agaayyutim. ¹⁰ Agaayyutim natqigutiyumaagaa iñuk uqaġniqluktaqtuaq Igñiñanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa iñuk uqaġniqluutiqaqtuaq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹¹ Iñuich uqaqsittaagvinmuutikpasi sivuġaatnun atangich suli aḡalati, isumaaluḡniaqasi qanuq naagaqaa sumik uqaġniaqtilaapsitñik. ¹² Atakkii tavraġuqpan Ipqitchuam Irrutchim iḡisautrigisigaasi uqaḡsrapstñik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnauruakun

¹³ Iñuk iñugaaġruḡniñ nipliġñiqsuq Jesus-mun, “Iḡisautrii, uqauttuḡ aniqatiga aviqlugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisaġikkanni.” ¹⁴ Jesus-ḡum kiunigaa, “Anjuun, atanniqsuqtayumiñaitchuḡa avġuitlasiljuḡa suuraksrapstñik ilipnunlu aniqatipnunlu!” ¹⁵ Nipliġñiqsuq iluqanjitñun, “Munaġititchi siqñaktuaḡmiñ! Atakkii suuraġaiksigaḡuagumi iñuk piññautigiyumiñaitchaa iñuuligimik.” ¹⁶ Tavrali Jesus-ḡum uqautinigai atrikusautmik, “Iḡaatniguuq iñuqaġniqsuq umialguruamik. Nunaja nauqpaurahuni kpraksranik. ¹⁷ Isumaasiniqsuq, ‘Iniksraigutigitka iluqaisa nauriatka. Qanuġisivik? ¹⁸ Itnaġisiruḡaliquaa,’ uqaġniqsuq inḡmiñun, ‘siqumitkisigitka tugvaġvitka aasiñ nappailuḡa anjiltuktuanik. Tavruḡa tugvaġisigitka nauriaġikkatka suli atlat suuratka. ¹⁹ Taatnaanikkuma nipliġisiruḡa uvamnun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaaktutin suurapayaanik inuġikkaḡnik iñuġiaktuani ukiuni atugaksranik. Ki aasiñ iñuuniagiñ qaḡalutin niġilutin imiġutinlu. Quviasugiñ!’ ²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutinigaa, ‘Kinnauniqsutin! Marrumani unnuami tuqugisirutin. Kia pigigisivagich suurannaktapayaanit tugvakatin ilipnun?’ ” ²¹ Jesus niplipsaaġniqsuq, “Taamna ittuq tugvairuani umialgutiksranik inḡmiknuḡhiñaq aasriñ suksraitlutin Agaayyutitjaqtauruamik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-ḡum nipliutitqinḡigai maliguaqtini, “Uqautigipsi isumaaluquḡitlusi iñuuligimik, sumik niġiñiaqtilaaksrapstñik naagaunniñ sumik atnuġaaḡniaqtilaapsitñik. ²³ Iñuuliq pitluktuanuniqsuq niqimiñ, suli timi pitluktuanuruq atnuġaaniñ. ²⁴ Tautullaksigichata tulukkat, Nautchiitlaitchut naagaqaa katitchiitlaitchut, suli siġluqaḡanjitchut tugvaġviksramiknik. Naagatai Agaayyutim niġipkaḡaḡigai! Akisutluktusi tamatkunakḡa tiḡmiḡuḡniñ! ²⁵ Iḡlapi iñuulḡi takḡlaalguitchaa isumaaluutigilugu. ²⁶ Aḡalataḡilguiñniḡupsuḡ sua-samna miki-ruaq, suvaata isumaaluutiqaqpisi atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnuġarritlaitchuat inḡmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atangum Solomon atnuġaallautat pigigaluaqlugich atrinitchai tamatkua piññaqnaqtuat nauriat. ²⁸ Agaayyutim atnuġaaqatlapagich nauriat—ivgich illakhutin uvluḡak aasiñ ikipkaqlugich uvlaakun—atnuġaatlukkumiñaiñniqpasi? Aatai, ukpiqsriḡikiñniqaḡat! ²⁹ Isumaalukasi niġiḡiksrapstñik imiḡiksrapstniḡlu. ³⁰ Atakkii ukpiḡajitchuat marrumani nunami isumaaluutiqaḡaqtut tamatkuniḡa. Aapagikkapsi iḡisimagaa inuġikkaqsi. ³¹ Taatnaḡhusi pakaaqqaḡilugu Agaayyun aḡalatchiruḡa nalaun-ḡaruḡupluni umialiktun. Taatnaḡupsi qaitchigisigipsi inuġikkapayaapsitñik.

Umialgutit Qilaḡmi

³² “Iqsiñasi iñuġiakitchuasii, atakkii aapagikkapsi qilaḡmiittuam aatchu-ḡukkaasi ilaan pigikkanaḡan qauḡaḡilusuḡ. ³³ Tunisigik sulliñaurasi

qaiļluguasiin akuqtuaq nagliṇnaqtuanun. Taatnaḡupsi inniaqtuq maniaḡvi-
qaqmatun piunḡigumiṇaitchuamik. Tugvaqsiun umialgutiksraqsi pakmuṇa
piyaqquḡumiṇaitchuamun, atakkii tigliṇniaqtim tiglikkumiṇaitchai suli
qupilḡut piyaqquḡumiṇaitlugich. ³⁴Nani umialgutitin itpata tavrani uum-
matin itkisipmiuq.

Itqanaisimaaqtuat Savaktit

³⁵“Itqanaiyaḡumausi savautriḡipsitiṇun suli nannisi ikumalugich, ³⁶atri-
lugich savaktit utaqqiruat aṇaayuqaḡmink utiqsaḡumaruamik katchuu-
tiruat niḡiqpagviatniṇ. Tikilḡuni katchaktuqpan aṇmautinayaḡaat utaqqip-
kasuṇatnagu. ³⁷Qanutun quviasuktigivat savaktit aṇaayuqaḡmiṇ paqitpatin
itqumalutin suli itqanailḡutin utiqpan. Naalaḡnisitchi, Aṇaayuqaq saalisa-
ḡisiruq aquvitillugich aasiṇ payuglugich. ³⁸Qanutun quvianaqtigivat Ata-
niḡmiṇ paqitpatin piḡhiṇaḡuḡutin agḡiqsiḡniqpan unnuam qitqani unniṇ
aquagun. ³⁹Nalupḡiqinitchiksi taamna, tupqum iṇuan ilisimagumiun tigliṇ-
niaqtim tikiumaliksrana isiqtinṇayaitchaa tupiḡikkagmiṇun. ⁴⁰Ilipsipsuuq,
taatnatun piḡhiṇaṇyumausi, atakkii Iḡniṇa Iṇuum agḡiḡisiruq sassaḡniḡmi
niḡiuginiṇsapsigun.”

Tuniqsimaruaq naagaqaa Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴¹Peter nipliḡniḡsuq, “Ataniiq, uqautrivich taavrumiṇa aatrikusautmik
uvaptiknun naagaqaa iṇupayaanun?”

⁴²Ataḡuruam kiuniḡaa, “Uqallaglaṇa tuniqsimapluni suli puḡikhuni savak-
timik. Taamnauruq aṇaayuqanata iḡlauḡiḡmiṇi qaukḡiliutikkana atlat, savaktit
niḡiksritquplugich piṇaqsikpan. ⁴³Quvianamiuruq taamna savakti aṇaayu-
qan paqitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴Iḡmun uqautigipsi, Ataḡum taamna
savakti muṇaqsriḡiutiniḡaa iluqaitṇun suuraḡmiṇun. ⁴⁵Aglaan taamna
savakti qaukḡiliutikkana isummiḡniḡumi, ‘Aṇaayuqaḡa muluruq,’ tavrakṇaa-
glaan ipiḡaqtuaḡsilugich atlat savaktit aṇutit aḡnatlu, suli niḡiaḡsiluni imiliḡu-
niḡu, ⁴⁶tavrauvaali aṇaayuqana utiḡisiruq niḡiuginiṇisillugu kilikkaluaqnaḡulu.
Uuma ataḡum piḡiḡisigaa savagvianiṇ piqasiutipkaḡlugu tuniqsimaitchuanun.
⁴⁷Taamna savakti qaukḡiliutikkana ilisimagaluaqtuq aṇaayuqaḡmi pisuḡhanik.
Aglaan tupiksriṇitḡuni anasiṇṇuqsausiaqallapiḡniaqtuq. ⁴⁸Aglaan savakti
naluruq ataniḡmi pisuḡhanik nalaunḡailḡiqruaḡlu anasiṇṇuqsakkaugisiruq
atqunaunḡilaamik. Iṇuk aatchuusiaqatuaq atqunaq iṇuich niḡiugvigigisigaat
atqunaq. Aasiṇ iṇuk aatchuusiaqatluktuat iṇuich niḡiugvigitlukkisigaat.

Jesus Agḡiutriruq Aviktuiḡimik

⁴⁹“Agḡiqsuṇa nunamun isummitḡigiaḡlugich iṇuich. Agḡiḡa ittuq ikniq-
suḡmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinḡaniksimali. ⁵⁰Akuqtuḡisiruṇa
paptaaḡutiksramik; qanutun iḡuiḡiutḡigivik atuumaniaḡhanunaglaan! ⁵¹Iṇu-
maviṇi agḡiutriṇiḡuna tutḡiutmik nunamun? Qanaa, agḡiutriruṇa aviktuiḡi-
mik. ⁵²Pakmaniḡaglaan aṇayuqaḡiḡich tallimauyumiṇ avikkisirut, piṇasut
akiḡiliḡlugich malḡuk suli malḡuk akiḡiliḡlugich piṇasut. ⁵³Aapa akiḡiliḡiuti-
niaqtuq iḡniḡmiṇun suli iḡniḡ aapamiṇun; aaka akiḡiliḡiutiniaqtuq paniḡmi-
ṇun suli panik aakamiṇun; aakaruaṇ akiḡiliḡisigaa ukuani suli ukuṇuruq
aakaruaṇi.”

Kaŋiqsimalugu Atuumaruksraq

⁵⁴ Jesus-ŋum nipliutlilgiññigai iñuich, “Tautukapsiun nuviya kanaknamiñ nipliqaqtusi sialugugñaŋniplugu, aasii sialugugaqtuq. ⁵⁵ Ikpiŋikapsiun anuŋi uŋallamiñ nipliqaqtusi uunaqsiñiaŋniplugu, aasii uunaŋugaqtuq. ⁵⁶ Ukpinq-ŋuaqtausii! Ilišimagaluaqtusi siłaksramik qinñanagun nunam qilaumlu. Suvaatami naluvisiun qanuutaufha atuumaruam pakmapak?

Atisiqatigiun Akiłiłiqsuqtin

⁵⁷ “Suvaata isivgiutlaitpisi ilipsitñik sum nalaunŋatilaanjanik piraksrapsi? ⁵⁸ Kia iñuum pasikpatin maligutaksratigun aasii uqaqsittaagvinmuutilutin, pisuqtılaapni inillaksagumagiñ agvisigikkan tikitkaluaqnagu uqaqsittaagvik. Taatnaŋitchuvich tikiutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikłiqsuqtinun, aasii aikłiqsuqtit iligisigaatin isiqtauvimun. ⁵⁹ Uqautigikpiñ, anyumiñaitchutin isiqtauvimñiñ akiłigaluaŋnagich akiłiak-srapayaatin.”

Mumigusi Killuqsautipsitñiñ Naagaqaa Piyaqquŋusi

13 ¹ Jesus uqaqtitlugu ilaŋich iñuich Jesus-muñniqsut uqautiplugu Galilee-ŋmiunik Pilate-ŋum tuqqutaŋiñik tuniłlaqtuqtitlugich Agaa-yyutmun; auñiłlu auñich niŋrutitlu avugiiksitlegich. ² Jesus-ŋum kiuniŋai, “Isummatigivisigich taapkua Galilee-ŋmiut killiqirautiluŋniplugich atlañiñ Galilee-ŋmiuniñ tuqqutaupmata taatna? ³ Qaŋaa, uqautigipsi, isummitqinitchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun. ⁴ Itqallaksigik taapkua akimiaq piŋasut iñuich Siloam-mi tuqqutauruat nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisigich killiqirautiluŋniplugich iluaitñiñ iñuñniñ Jerusalem-miñ? ⁵ Naagga, uqautigipsi, isummitqinitchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritłaiłakun Napaaqtukun

⁶ Jesus-ŋum uqautiniŋai uumiŋa atrikusautmik, “Ilaatniguuq iñuk asirri-suuruamik napaaqtuqaŋniqsuq nautchiivimñi. Asiaaqmagaaqamiun paqitchiniñniqsuq. ⁷ Aasiñ nipliutiniŋaa nautchirriqirini, ‘Uvva, piŋasuni ukiuni asiaaqmagaaqapku taamna napaaqtuq paqitchinitchuŋa. Kippuun! Atuqsiñagaa manna nuna.’ ⁸ Aglaan nautchirriqirim kiuniŋaa, ‘Anjuun, taatniillaglı atautchimi ukiumi. Nivaŋniaqtuŋa avataagun suli ilłiqilugu nagguksautmik. ⁹ Aasiñ asirriñiqpan ukiutqikpan nakuuniaqtuq aglaan piñitpan kipiniagıga.’”

Jesus Mamititchiruaq Aŋnamik Jew-ŋuruat Minguiqsiagviata uvluañi

¹⁰ Ilaŋatni Jew-ŋuruat minguiqsiagviata Jesus ilisautriñiqsuq katraŋvinmi. ¹¹ Tavrani itmiñiqsuq aŋnaq irrusiqłuaqtuq naŋititchiruamik ilaanik akimiaq piŋasut ukiuni. Taatnaqhuni imupluni isivilguilıŋniqsuq. ¹² Jesus-ŋum tautukamiun tuŋluŋniŋaa inmiñuquplugu, “Aŋnaaq, atniŋnautaiqsutin.” ¹³ Ilıŋai argaŋni ilaanun. Aŋnam isivitiqami kamaksruaqsigaa Agaayyun. ¹⁴ Aŋalataan katraŋvium iluaginiñniŋaa Jesus-ŋum iluqaqsiłha minguiqsiagvium uvluañi. Tarra uqautiniŋai iñuich, “Itchaksrat uvlut ittut

savagviksraut. Aggigagutitchi taapkunani uvluni ihuqsiiraqtaqtuglusi minguiqsiagvium uvlunilaanani.” ¹⁵ Atangurum Jesus kiunigaa, “Ukpinquaqtisi! Iluqapsi pituigayagaa qunqini unniin natmaktini inaanin imigiaqtuqtillugasii minguiqsiagvium uvluni.” ¹⁶ Una agnaq kinuviagigaa Abraham-num naagaunniin tuungaum pituksimaplugu akimiaq pinasuni ukiuni. Pituitlainniqpigu marrumani minguiqsiagvium uvluni?” ¹⁷ Taavruma kiggutaan kanqutchaktinnigai akililqsuqtinji, atlat inuich quviatchakmipkaqlugich iluqaagun quviqnaqtautigan savaanjgun.

Atrikusaun Mikiniqsarakun Nautchiaksarakun

¹⁸ Jesus apiqsrugniqsuq, “Sumik atriqaqpa ayaayuaqtaaa Agaayyutim? Sumik atriligniaqpigu? ¹⁹ Ittuq mustard-num nautchiaksrauragatun agutim nautchiikkaagatun nunautmii. Nautchiaq naukami napaaqtuqpaquqtuq aasiin tinmiurat silami ugluliuqhutin akiguinun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

²⁰ Jesus apiqsrutqinniqsuq, “Sumik atriligniaqpigu ayaayuaqtaaa Agaayyutim? ²¹ Itnatun ittuq puvlaksautitun agnam akarrutiksragatun mukkaaksramun, iluqani puvlanjiahanunaglaan qaqkiaksram.”

Amisuuraq Talu

²² Jesus igligniqsuq nunaqqisigun suli nunaqqiuratigun, ilisautripluni inunqnik iglaugimiini Jerusalem-mun. ²³ Ilaqata apiqsrugnigaa, “Ataniq, ikituurahtinat anniqsugniaqpat?” Jesus kiunigai, ²⁴ “Pisuqtilaapsitni isigniaqitchi amitchuakun talukun, atakkii inugiaktuat inuich isigniaqisigaluaqtut aglaan pilguyumiñaitchut. ²⁵ Inuan tupqum umikkisigaa talu. Qichaqpsi silataani katchaktugisirusi talumi suli nipligusi, ‘Anuun, anmautillaktigut!’ Kiugisigaasi, ‘Nalugiga nakitna aggiqsilaaqsi!’ ²⁶ Tavrali kiugisigiksi, ‘Nigirugut imiqatigiplutinlu ilisautrikavich nunaqqiptikni.’ ²⁷ Aglaan niplitqikkisiruq, ‘Nalugiga nakitna aggiqsilaaqsi. Piigitchi uvaqniin, iluqasi pigiiliqiraurasii.’ ²⁸ Qanutun qiatigigisirusi tiriquulatchilugich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac, suli Jacob, suli iluqaisa sivuniksriqirit ayaayuaqtaani Agaayyutim igitaupkagusi! ²⁹ Inuich aggiqisirut kivaknamiin kanaknamiinlu suli nigigmiinlu unallamiinlu aasiin aquvillutin nigiqpagvinmun ayaayuaqtaani Agaayyutim. ³⁰ Isummatigillaksiun una, ilasi suvasaginisasi pakma kamanasikkaugisirut suli kamanahutin isumaruat pakma suvasaungigisirut.”

Jesus-num Piqaksriha Jerusalem-miunik

³¹ Ilaqisa Pharisee-nuruat utlakkaat Jesus nipliutiplugu, “Aullaqtuksraurutin maakna, atakkii Herod-num tuqqtuchukkaatin.” ³² Jesus kiunigai, “Uqautityaqsiun taamamna Herod kayuqtumik atriqaqtuaq, ‘Anitqatagitka irrusiqluich suli ihuqsiiragaipuna atnigniaqtuanik uvlupak uvlaakunlu, suli pinayaukun uvluk naatchigisiruna savaamnik.’ ³³ Igliqtuksraupiaqtuna tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutqikpan, atakkii sivuniksriqiri tuq-qutautlaitchuq Jerusalem-nun avataani. ³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuq-qutagigitin sivuniksriqirit, uyaqanqnik miluulugillu uqqiraqtit Agaayyutim tuyugikkani ilipsitnun! Qapsiniaglaan katitchukkaluagagigipsi atrilugu

aqargiqpak piyaquqtailitniktuaq paiyaağmiñik ataani isaquqñmi, aglaan pitchigiitchusi! ³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkaułapiağniaqtuq suuñiılağug-lugu. Qiñitqikkumiñaitchipsitña nipliğviksrapstñunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqağliuñ taamna tikitchuaq atqagun atangum.”

Jesus-ñum Mamititchiñha Atniğñaqtuamik

14 ¹ Minguiqsiagvium uvluani Jesus niğiyaqtuağniqsuq kiñunğanun sivulliıuqtaata Pharisee-ñuruat. İñuich naipiqtulğiññiğaat. ² İñuk Jesus-muñniqsuq puvinniqsuq iluqaani timimiñi. ³ Jesus-ñum apiqsruğniğai ilisautrit maligutaksranik Pharisee-ñuruatlu, “Maligutaksrakuagñaqpa mamititchiruni minguiqsiagvium uvluani?” ⁴ Aglaan nipliñiñniqsut. Jesus-ñum aksiklugu iñuk iħuagsipkağniğaa aasiñ aullaqtitlugu. ⁵ Tavra nipliutiniğai, “İğñiqağupsi kataguniasiiñ nivviamun minguisiaħum uvluani nuqinnayaq-pisiuñ tavrakña qilamik? Taatnatun piñayaitpsi pamiqsaaqağupsi? [Taatanamik nalaunñaruq mamititchikama minguiqsiagvium uvluani.]” ⁶ Aglaan kiggutiksraiññiğaat.

Atchiksuağli Tukkuğiññalılu

⁷ Jesus-ñum ilitchuğiniğai ilañich aiyugaakkauruat piksraħhat aquppiutağiñniqsranik. Uqautiniğaiłi atrikusautmik. ⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasuutiruam niğiqpagvianun aquvinniaqnak aquppiutağiñniqsramun. Kiña tavrani kamanatluktuq ilipniñ aiyugaakkauviaqtuq. ⁹ Aiyugaaqtivich aiyugaaqħisusam iliptiknik utlakkayağaatin nipliğuni, ‘Ki, una iñuk aquvilli uvuñ.’ Kanñusu-liğayaqtutin aquvititpatin atchitłuktuamun. ¹⁰ Uvvaasiñ, aiyugaakkauyvich aquvillutinaasiñ atchitłuktuamun, ilvilli aiyugaaqtivich utlakkayağaatin nipliutilutin, ‘İlauramaan, uvuñagiñ aquppiutağitłuktuamun.’ Taavrumuuna kamagisigaatin sivuğaatni iluqatiñ aiyugaakkauruat. ¹¹ Atakkii kisupayaaq iñmiñik kamañaqsiuq atchiksikkaugisiruq, sulı kisupayaaq atchiksiruq iñmiñik kamañaqsiikkauluni.”

¹² Tavrakña Jesus-ñum nipliutiniğaa aiyugaaqħisuaq, “Qitiquataqtitchi-ñiğuvich unniiñ nullautchisitchiñiğuvich, aiyugaagñaqñagich ilauraatin aniaqatiutinlu naagaunniñ ilatin umialguruat siłalliutinlu, atakkii aiyugaagisipmigaatin. Taavrumuuna akiliusiaqagisirutin. ¹³ Niğiqpaktitchiñiğuvich aiyugaagumagisi nagliñnaqtuat aulatłaitchuatlulı pisutłaitchuatl qititłaitchuatl. ¹⁴ Aasiñ quviatchaktitauniaqtutin atakkii ilaisa akiliutiksraitchaatin. Agaayyutim akiliğisigaatin taivrumani uvlumi añitqikpata tuquğimiñ tamatkua savaaqaqtuat Agaayyutim pisulħanik.”

Atrikusaun Niğiqpagvikun

¹⁵ İlañat iñuich aquppiatauruaq niğgiviñmi tusaakami taavrumiña nipliutiniğaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua niğiqatauniaqtuat anayyuqautaani Agaayyutim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “İlaatinıguuq iñuk aiyugaaqñiñniqsuq iñugiaktuanik iñunñik niğiqatiksrağmiñik. ¹⁷ Niğiñaqsiptan tuyuğiniğaa savaktini uqautitqup-lugich aiyugaakkani, ‘Uvuñagitchi, supayaaq piłhiñaaguqtuq!’” ¹⁸ Aglaan iluqatiñ patchisiqsuaqsiñiğsut. Sivullium uqautiniğaa, “Tauqsiqsunıa nunamik. Tautugiag-ñiğiga. Uvvatuq akuqtuğun pisanıitchuuğutiga.” ¹⁹ Atla nipliğniqsuq, “Tauqsiqam-miqlunıa tallimanik unırrautiqatigiñik uuktuagiğniğitka. Uvvatuq akuqtuğun

pisanjitchuugutiga.’ ²⁰ Suli atla nipliǵniqsuq, ‘İlaqatnikpaalukluḡa, taatnaqluḡa utlautilguitchuḡa.’ ²¹ Savakti utiǵniqsuq uqautipluguaḡiñ aḡaayuḡani. Taavruma qinnakhuni nipliutinigaa pirini, ‘Qilamiksruḡutin tumitchaanuḡiñ suli akunḡatnun tupqich nunaaqqimi qaǵǵisillugich nagliḡnaqtuatlu aulalguitchuatlu suli qiniḡtlaitchuatlu pisutlaitchuatlu.’ ²² Aquvatigun savakti nipliǵniqsuq, ‘Ataniiq, savaaḡigigiga savaaḡitukkan aḡlaan iniksraqtuqsuli.’ ²³ Aḡaayuqam nipliutinigaa savakti, ‘Aullaḡiñ tumitchaanun. Uqautityakkich iñuich nanipayaaq niḡiqasiquluḡa. Tupiḡa immiḡli iñuḡnik. ²⁴ Uqautigipsi, taipkua iñuich utlautiḡitchuat aiyuḡaaqtaugaluḡa-hutiḡ uuksiyumiñaitchut nullautchiukkamnik!’ ”

Jesus-ḡum Maliḡuaqtini İḡmikkun Suksraaqugaḡ

²⁵ İñuḡiaktuat iñuich maliḡniḡaat Jesus. Kiḡaiqamigich nipliutinigai, ²⁶ “Kiña maligukkumi maliḡuaqtaulguymiñaitchuq kisianik piqpagitlugluḡa aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliḡmiñiñ qitunḡamiñiñlu, suli aniqatiumiñiñ naagaunniñ iḡmiñiñ. ²⁷ Kisupayaaq iḡlutiḡiḡitchumi sannigutaḡmiñik maligluḡalu maliḡuaqtaulguymiñaitchuq. ²⁸ Nalliḡsi nappaisukami nasirviḡmik aquvitluni naarrutiksraqamagaḡaqtuq savaaksraḡmiñik. ²⁹ Turviliānikkaluḡuḡu maniksraiñiḡumi tupqum naarrutiksraḡanik tamatkua qiniḡtuat iḡlautiginayaḡaat ³⁰ nipliḡutiḡ, ‘Taamna iñuk nappaisaḡaluḡhuni naatchiḡitchuq.’ ³¹ Aasiisuli ataniq qulit kavluutinik aḡuyyiuḡtiḡaqtuḡaḡ akililiḡutisukkumi atlamun umialıḡmun piḡaqtuamun iñuiñiñanik kavluutinik aḡuyyiuḡtinik, ilaa aquvitqaḡuḡiñ sivunniḡḡayaḡtuḡ saḡḡiḡaluḡamagaḡmi iḡluliḡuḡumiḡ atla umialik. ³² Iḡluliḡutiyumiñaiñiñiḡumi tuyuḡaḡayaḡtuḡ kiliktıḡ paḡḡuḡu atla ataniq apiḡsruḡuḡu qiniḡrutitqulunı uḡasiḡḡaan.” ³³ Jesus nipliǵniqsuq, “Taatanatuntuuq, kiñapayaaq maliḡuaqtigiyumiñaitchigiga suksraaḡisuaḡpan iḡmiñik suli suksraaḡlugulu iluḡaan piḡikkani.

Atuḡumiñaiḡ Tagiuq

³⁴ “Tagiuq nakuuruq, aḡlaan tagiuḡniraḡaḡiḡumi, nakitña tagiuḡniraalitqikkisiva? ³⁵ Nakuḡiḡchuq nautchiiviksrautmun unniiñ naggutiksriḡanun. İktaksraḡhiñauruq. Naalaḡniḡḡagitchi, siutiḡaqtuasi!”

İpnaiq Tammaqtuaq

15 ¹ İlaḡatni uvlt iñuḡiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit utlautiniqsut tusaasukluḡu Jesus. ² Pharisee-ḡuruat suli aḡlaliqirit uqapiḡuaqsiniḡsut, “Uma iñuum paḡḡagai killuliqirit niḡiqatigipluḡiḡlu!”

³ Tavrakḡa Jesus-ḡum uqautiniḡai atrikusautmik, itna, ⁴ “İlarisamma tallimakiḡiani ipnaiḡuḡumi tammaiḡuḡu ilaḡat, suniaḡpa? Uniñniḡai tallimakipiaḡutaiḡat ipnaiḡ iñuiḡaami aasiḡ pakkiḡluḡu ataḡsiḡ tammaqtuaq paḡinniḡaḡnunaḡlaan. ⁵ Paḡitnamiḡuḡ quviatchallapiḡniqsuq natmiutipluḡu ⁶ aḡḡisiniḡaa. Tuḡluḡluḡich ilauraani siḡalliuniḡu nipliutinigai, ‘Quviatchaktuḡa paḡitnapku tammaqtuaq ipnaiḡa. Quviasuḡasiḡsikḡa!’ ⁷ Uqautigipsi, taatanatuntuuq quvianatlukkisiruḡ pakmani ataḡsiḡ killuliqiri isummitqikpan taapkunakḡa tallimakiḡiaḡutaiḡaniñ nalaunḡaruaniñ iñuḡniñ isummitqiniḡaniñnasuḡiruaniñ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸ “Aḡnaq qulinik qatiḡtaanik maniuraḡaḡuḡumi tammaiḡuḡu ilaḡat, suniaḡpa? İkilluḡu naniq salikuḡniḡaa natiq, pakıḡluḡu maniuraq nanipayaaq

paqinniaľhanunaglaan. ⁹Paqitnamiuŋ tuqluŋai ılauraani siľalliuniľu nipliutiplugich, ‘Quviatchaktunja paqitnapku maniuraŋa tammaitchaŋa. Quviasuqasiqsikŋa!’ ¹⁰Uqautigipsi, taatnatuntuuq isaŋulgi Agaayyutim quviasugaqtut atausiq killuliqiri isummitqikman.”

Iŋñiq Tammaqtuaq

¹¹ Jesus uqaaqtupsaaŋniqsuq, “Iñugguuŋuvva malŋuŋnik iŋñiqaqtuaq. ¹²Nukaqlium nipliutiniŋaa, ‘Aapaan, aatchuŋŋa pakma paisannaktaaksrautimnik.’ Uvvaasiñ anutim aviŋniŋai suurani taapkuŋnuŋa iŋñanmiñun. ¹³Uvlut aquuraŋatigun nukaqlium tuniñiŋai supayaat pigikkani, aullaqhuni nunamun uŋasiksuamun. Tavraniasiñ maniigutiniqsuq iñuuniamaqľukhuni. ¹⁴Maniigutipman kakkaaqsiľuŋi iľiñiqsuq iñupayaanun taapkunani nunaaq-qiñi. Suiľlapiaqmiuŋľu. ¹⁵Kiisaimmalu savaaqsiñiqpuq iľaŋatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsriľiutiniŋaa qaunagitquplugich kuniani. ¹⁶Niŋisukpaitľuni niŋisukkaluaŋniqsuq kuniat niqiksraŋitnik aglaan iñuich niŋipkaŋuŋiññigaat. ¹⁷Tavrakŋa qauŋriaqpalaŋniqsuq nipliuhunia-siñ, ‘ľluqatiŋ aapaa savaktai sippakuuqtuaqhutiŋ niqiksraqaŋaqtut. Aglaan kakkaagataqtuŋa. ¹⁸Makilluŋa aullaŋisiruŋa aapaanun nipliutiluguasiñ, Aapaan, killuqsauqtuŋa akitñaqluŋu Agaayyun ilviľľu. ¹⁹Taiguutiqaqtuk-sraunŋiqsuŋa iŋñipnik. Iľaliutiŋŋa akiññanŋiaqtaunun savaktipnun.’ ²⁰Tavra makitľuni aapamiñuŋniqsuq.

“Uŋasiksitľugusuli aapaŋan tautuŋniŋaa aasiñ iľunŋutchakhuni. Aqpaq-sruŋniqsuq iŋñigmiñun iqitľuguasiñ kunikľugulu. ²¹Iŋñiŋan nipliutiniŋaa, ‘Aapaan, killuqsauqtuŋa akitñaqluŋu Agaayyun ilviľľu. Taiguutiqaqtuk-sraunŋiqsuŋa iŋñipnik.’ ²²Aglaan aapaŋan tuľuŋniŋai savaktini, ‘Qilamik, aggiutrisitchi nakuŋniqsramik atnuŋaatqiuťikraŋiñik qitiqľiŋutilugulu suli sakpakkigľugu. ²³Taatnaanikkupsi aikľiŋitchi uqsraqsaamik nuŋŋamik tuquľluguasiñ, uvagulli quviasuguta niŋiqpakkumaugut. ²⁴Iŋñiŋa tuqugaluaqtuaq pakma iñuuruq, tammaŋaluaqtuaq pakma paqitauruq.’ Tavraasiñ niŋiq-paaqsiñiqsut.

²⁵“Taatnaqtitľugich aŋayukľiŋ nautchiivniñ ainiqsuq. Qallikami tupiŋmun tusaagaqsiñiqsuq atuťtuuramik aŋŋiruanigľu. ²⁶Tuľľuťľuŋu iľaŋat savaktit apiqsruŋniŋaa, ‘Suvat ipkua?’ ²⁷Savaktim kiuniŋaa, ‘Nukatchian ainiqsuq suli aapavich tuqquťchisiľľugu uqsraqsaamik nuŋŋamik. Niŋŋisi-gaa utitqigľuqman nakuupľuni.’ ²⁸Aapiyaŋa qinnakpaitľuni isiŋuŋiñniqsuq tupiŋmun niŋiqpaktuanun. Aapaŋan anipluni iñiqsruaŋniŋaa isiquplugu. ²⁹Aglaan uqautiniŋaa aapani, ‘Ataŋii, iľuqaitni ukiuni savautigikpiñ kamagip-lugulu tiľliñ. Aglaan nagruligaauramikunniñ aatchuŋaŋitichikma niŋiqpau-tiksramnik iľauraatkalu. ³⁰Aglaan taamna iŋñiŋiñ maniigutiniqsuq akiisuti-gunľu. Aasiñ aipman tuqquťchirutin uqsraqsaamik nuŋŋamik pisigiplugu.’ ³¹Aapaŋan kiuniŋaa, ‘Iŋñiŋ, ittutin ataramik uvaŋni. Suuratka iľuqaisa pigi-gitin. ³²Aglaan niŋiqpaktuksraurugut quviasuľlapiaŋuta, atakkii nukatchian tuquruuq pakma iñuuruq, tammaqtuaq pakma paqitauruq.’ ”

Atrikusaun Pisaasuťtuakun Aŋalatchiruakun Suuranik

16 ¹ Jesus-ŋum uqaaqtuutiniŋai maliguaqtini, “Taimmaguuq umialik savaktiqaŋniqsuaq aŋalatchiruamik suuraŋmiñik. Iñuich umialik

uqautiniġaat aġalatchiruumun maniġutchaġniplugu. ²Umialgum tuqļuqamiuq uqautiniġaa, ‘Sua uvvauna tusaakkaġa ilipkun? Uqautinġa qanuq aġalatchisilaaqnik suoramnik. Aġalatchitqikkumiñaitchutin suoramnik atakkii maniġutchaġniġikma.’ ³Savakti isummigñiqsuq, ‘Aġaayuqagma piġatagaġa savaamniñ. Qanuġisivik? Paulġiralguitmiuġa nunamik sulī kanġugipmigiga iñiulaħiksraġa. ⁴Uvvaliqaa itnaġisiruġa! Savañaiġuma ilauraaqagumuġa tukkiqsiksramnik.’ ⁵Aġalatauruam tuqļuġniġai iluqaisa iñuich akiqsruutiqaqtuat aġaayuqagmiñun. Apiqsruġniġaa sivulliq, ‘Qanutun akiqsruumaviuġ aġaayuqag?’ ⁶Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñuġiaktiilaaliġnik qattagruġnik uqsrunik.’ Suuranik aġalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aglaguġ tavruga malġukipiaq qulit.’ ⁷Apiqsruġiññiġaa atla, ‘Ilvichaasiñ, qanutun akisruutiqaqpi?’ Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñuġiaktiilaaliġnik miissuġnik mukkaaksranik.’ Suuranik aġalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aglaguġ sisamakipiaq.’ ⁸Atanġum Jesus-ġum uqagñiġaa nalaunġaitchuaq aġalatchiruaq suuranik piļļautagñiplugu pisaasulħaġun. Atakkii iñui nunam pisaasutluktut piqatigaqamiġ iñuuqatiumiknik tamatkunakġa ukpiqsriruaniñ. ⁹“Uqautigipsi, ilauraalliugusi atuġusi manigikkapsitñik ikayuutiksraġatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. Iļaatnigun tuquniġuvich aasiñ manik nuġutpan iniqagisirusi pakmani. ¹⁰Kisupayaaq tuniqsimaruaq mikiruatigun tuniqsimagisipmiuq anjruatigun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi mikiruatigun tuniqsimaitkisipmiuq anjruatigun. ¹¹Uvvaasiñ tuniqsimaitchuvich aġalatchiħiqni nunam suuraiñik, qanuġuni Agaayyutim tunġavigitlagisiñiqpatin aġalatchiħiqni ilumutun umialgutauruanik? ¹²Tuniqusimaitchuvich atlam suuranġun, qanuġuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksraqnik. ¹³Kiñaanñiñ savautrilġuitchuq malġuġnik aġaayuqanġnik. Atakkii uumigigisigaa atausiq aasiñ piqpagilugu ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiñ naġġugilugu ilaqataa. Savautrilġuyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiglu maninġmiglu.”

Ilħaġat Jesus-ġum ilisauttutiġisa

¹⁴Pharisee-ġuruat tusaakamitruġ iluqaan tamanna, mitautiginiġaat Jesus atakkii piqpakstriplutiġ maninġmik. ¹⁵Jesus-ġum nipliutiniġai, “Nalaunġanisuurusi takkuatni iñuich, aglaan Agaayyutim ilisimapiagai uummatisi. Atakkii sut kamanaqspikkauruat akunġatni iñuich Agaayyutim naġġugi-piaġai.

¹⁶“Agġiħhanunaglaan John Paptaaqtitchirim malġutaksraġalu Moses-ġum aglañisalu sivuniksriqirit aġalatkaich iñuuniaħivut. Aasiñ tavrakġaniñaglaan tusaayugaallautana aġaayuqautaan Agaayyutim quliaqtuanġuniqsuq, sulī piyumalaaqtuat sakuuktut Agaayyutmun atanniqsimatquplutiġ. ¹⁷Mikiniqsrallapiaqunñiñ titiġnauraġa aglaum malġutaksrani simmiġumiñaitchuq kisianik qilaglu nunalu piqpaknik.

¹⁸“Kia aġutim avitchumiġ nuliani aasiñ kasuutiluni atlamun aġnamun atlatuġaqtuq; taatnatuntuuq aġun kasuutiyumi avisimaruumun aġnamun atlatuqmiuq.”

Umialiglu Lazarus-lu

¹⁹Jesus uqaaqtulgitchuq, “Iļaatniguuq umialiqagñiqsuq atnuġaaqaguuruamik akisuruanik sulī iñuuniaqhuni ayuqsraniħluni uvlugagipman.

²⁰Uvvaguuguna injiularikniaq atilik Lazarus-mik killiğruaqaqtuaq. Iñuich inillañniğaat paanjanun umialgum tupqan, ²¹nigiłłakkasugaluni kanganauranik kataktuanik umialgum nigğivianiñ. Qipmich utlaktugu aluktugaqniğaiç killii. ²²Injiularikniaq tuqupman isagulgich akiyautiniğaat saniğanun Abraham-ñum. Umialik tuqupmiñiqsuq iluvikkaupluniasiiñ. ²³Aasiiñ anasiññuqsagvinmi nagliksaallapiagataqtuq. Aagluqhuni tautuñniğaa Abraham uñavanun Lazarus-lu saniğaniittuaq. ²⁴Umialik tuqtuğniqsugli, 'Abraham Aapaan. Nagligillañniñña! Tuyuğiuñ Lazarus kiñi!ñlaglugu tikini imiğmun niglaqtigiagliuñ uqağa, atakkii nagliksaallapiaqtuña ikniğmi!' ²⁵Aglaan Abraham nipliğniqsuq, 'Iğñiiñ, itqallañ una! Iñuñiqni piquqtutin iluqaanik nakuuruamik, aasiiñ Lazarus piquqhuni iluqaanik pigiitчуamik. Aglaan pakma arauttutiquqtuq uvani nagliksaaqtitlutin. ²⁶Naagaunniñ itiruamik ikaagñağumiñaitчуamik piquqtuq akunnaptikni. Kiñaasiiñ ikaatlaitчуuq uvakña ilipnun, naagaqaa kiña ikaatlaitчуuq uvaptiknun ilipniñ.' ²⁷Umialik nipliğniqsuq, 'Abraham, aapaan! Injiğikiñ, tuyuğilugu Lazarus aapaa tupqanun. ²⁸Tavrani tallimanik aniqatiquqtuña. Kiliktugiagligich tatamnaqtuamik, tarrali uvuñañitchumagaat inaanun nagliksaağvium.' ²⁹Abraham nipliğniqsuq, 'Aniqatiutin piquqtut aglaañitñik Moses-ñum sulivuniksriqirit uqautriqaqhuñ tatamnaqtuamik. Aniqatiuvich naalağniraksrağigaich taipkua uqaqpata.' ³⁰Umialgum kiuniğaa, 'Abraham, aapaan! Taamna apaññuñitchuq. Aglaan kiña utiqhuni tuquruamiñ utlautikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniñ.' ³¹Aglaan Abraham nipliğniqsuq, 'Naalağniñitchumisigich aglaañi Moses-ñumlu sivuniksriqiritlu tusaayumiñaitmiut kia-unniñ utiğuni tuquruamiñ uqautikpatiñ.' "

Killuqsauñlu Natqigutriğlu

17 ¹Jesus-ñum nipliutiniğai maliğuaqtini, "Nalupqinaitchuq. Killuqsasusaagutit atumaniaqtut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpigutaiqsitchiruaq iñuñnik killuqsasusaagiligmigun. ²Nakuutlukkayaqtuq taatnasiq iñuk igitaukpan tagiumun uyağañmik quñisigmiutchiğlugu, taamna ililgaamik killuqsasusaagitñiktuaq. ³Taatnamik munağititchi! Aniqatiksi killuqsaqpan suakatağumagiñ, aasiiñ isummitqikpan natqutiyumagiñ. ⁴Killuqsagñiqpan akitñagutin tallimat malğunniaglaan atautchimi uvlumi nipliğuni, 'Nunuuraqluña isummitqiksuna,' natqutiraksrağigiñ."

Ukpiqsriğiq

⁵Uqqiraqtit nipliutiniğaat Ataniq Jesus, "Ukpiqsriğiqput ilalaagun." ⁶Atanğuruam kiuniğai, "Ukpiqsriğiqagñigupsi aktiilaaliñmik mikiniqsrañatitun nautchiaksrat, nipliutihinaugiñ una napaaqtuq, Amulutin ilipnik kañituummaqpich aasiiñ nautchirriutilutin ilipnik tagiumun. Ukpiqsriğiqagñigupsi tupiginayağaañin.

Iisauttun Tuniqsimalikun

⁷"Nalliysi savaktiquqtuaq nunniuqhuni naagaqaa munaqsriłuni ipnaiñnik aipman, uqautinayaqpiuñ, 'Aquvillaglutin nigğiiñ?' ⁸Naagga! Uqautisuugiñ, 'Itqanaiyağiiñ niqiksramnik. Saalisagutin nigipkañña imiqtilluñalu.

Nigianikkuma nigiyumautintuuq.’⁹ Savaktin quyaraksragiñitchiñ tupigip-matin!¹⁰ Taatnatuntuuq ilipsi, savaagağupsi uqaattusiapsitnik nipligniagtusi, ‘Uvagut nalliummatinitchuat savaktit savałhiñaqtugut savaaksriusiaptiknik.’”

Jesus Mamititchiruaq Qulinik Auyugaqtualignik

¹¹ Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akungakkun Samaria-m Galileemlu. ¹² Nunaaqqiuramukami paaqsiruaq qulinik iñuñnik auyugaqtualignik. Qichaqtut uñasiksiplutij ¹³ aasiñ kappaiñaplutij, “Jesus! Ataniiq! Nagligillañniaqtigut!” ¹⁴ Jesus-ñum tautukamigich nipliutiniğai, “Agaayuliqsinugitchi isivgiuqulusi.” Utlautillağmij iħuaqsiñiqsut. ¹⁵ Iłañat ilitchugikami mami-tilaagmiñik utiğniqsuq, kamaksruqługu Agaayyun nipitusipluni, ¹⁶ putluni Jesus-ñum isigaiñun aasiñ quyanigaa. Taamna iñuk Samaria-ğmiuñuniqsuq. ¹⁷ Jesus nipliğniqsuq, “Qulit iñuich mamitichugaut. Naamiimma quliñuğutaiłat? ¹⁸ Suvaata una sumiunuruuq kisimi utiqpa quyasukługu Agaayyun?” ¹⁹ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Makillutin. Ukpisriłiqpich iħuaqsigaatin.”

Agaayyutim Añaayuaqtaagun

²⁰ Iłañich Pharisee-ñuruat apiqsruğniqsut Jesus qakugun añaayuaqtaaa Agaayyutim aggigisipmagaan. Jesus-ñum kiuniğai, “Añaayuaqtaaa Agaayyutim aggigumiñaitchuq tautuñnağuni. ²¹ Kiñañunniñ nipliğumiñaitchuq, ‘Atañii, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘Iñña iñaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim añaayuaqtaaa uvaniittuq akunnapsitñi.”

²² Tavra nipliğniqsuq maliguaqtimiñun, “Iłaatnigu qiniğuligisirusi iłañat-nik uvlugikkaiñ Iğñiñan Iñuum. Aglaan tautukkumiñaitchiksi. ²³ Iłañich iñuich uqağisirut ilipsitñun, ‘Qiniqsiun, iñña’ naagaqaa ‘Atañii, uvaniittuq!’ Aglaan tautugiağniaqnagich! ²⁴ Atriqağuni ikniqpalañmik qaummağiksimatun qilak kivaknamiñ kanaknamun, taatnatuntuuq sagvigisiruq Iğñiñan Iñuum uvlugikkagmiñi. ²⁵ Aglaan sivulliulugu naglikaaqtuksrauruq ayak-kauluni iñuñniñ marrumani uvlumi. ²⁶ Uvlugikkaniñsun Noah-m itkisiruq Iğñiñan Iñuum utiħa. ²⁷ Iñuich nigiplutij imiqhutiñlu suli añutit ağnat katchuutipltij uvlumunaglaan Noah-m isilhanun umiamun, aglaan uliq-łuum tuqputkai iluqaisa. ²⁸ Itkisipmiuq uvlunisun Lot-ñum, iñuich nigiplu-tij suli imiqhutiñ, tauqsiquhutiñ suli tunisiullaqhutiñ, nautchiiplutij suli nappaiplutij. ²⁹ Taivrumani uvlumi Lot-ñum unikmagu Sodom, ikniq suli ağralitłaiłaat katañniqsut qilañmiñ aasiñ tuqputlugich iluqaisa. ³⁰ Taatna-tun itkisiruq Iğñiñan Iñuum sagviqpan. ³¹ Taivrumani uvlumi iñuk itchumi qaanani tupqum atqagnaqani isiguguni tupiğmiñun aikłiguni sulliñaurag-miñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiiviñmi itchumi aiñiaqani tupiğmiñun. ³² Itqallaksiuñ qanuq piłħa Lot-ñum nuliąa! ³³ Kia anniginiagumiun iñuułħi tammaigisigaa, aglaan kisupayaam tammaiymuiun iñuułħi piqutigipluñ piñ-ñakkisiruq ilumun iñuułħmik. ³⁴ Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malğuk iññuk siñiktuak siñigviññi; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasi iłaqataa uni-sikkaugisiruq. ³⁵ Malğuk ağnak siqupsiruak mukkaaksramik, atausiq aullaut-likkaugisiruq, aasi iłaqataa unisikkaugisiruq. ³⁶ Malğuk añutik nautchiiviñ-miittuak; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasiñ iłaqataa unisikkaugisiruq.” ³⁷ Maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ñum kiuniğai,

“Sumipayaaq tuqujaruaq itpan tinmiaqpaich tuqujaruaqtuuguurua katisuut.”

Atrikusaun Uilgaḡnaakun suli Atanniqsuqtikun

18 ¹ Jesus-ḡum maliguaqtini uqautiniḡai atrikusautmik. Iḡsautiniḡai ataramik agaayutquplugich nikaliḡasunaqnagich. ² “Nunaaqqiq atanniqsuqtiḡaḡniqsuq taluqsriḡitchuamik Agaayutmik naagaqaa suvasaḡiḡitḡugich iḡuich isummataat. ³ Taavrumaniḡuq nunaqqimi uilgaḡnaaqaminiqsuq utlautreqtuamik taavrumuḡa isivḡiqsimun ikayuqupluni akitḡaḡlugu iḡlu-liuqtini. ⁴ Akuniguuq isivḡiksaum suqtiginiḡiḡiḡaa. Kiisaimmatai nipliḡḡiḡpuq iḡmiḡun, ‘Taluqsriḡitchaluaḡḡaḡma Agaayutmik suli suvasaḡiḡiḡugich iḡuich isummataat, ⁵ naagasuli taamna uilgaḡnaaq miḡiḡitḡiḡhagun uvamnik ikayuḡisigiga akuqtutlasilugu pigikkaḡanik nalaullugu. Taatnaḡitchuma utlakpaitḡuḡa miḡisagaḡaḡisigaḡa.’ ” ⁶ Jesus-ḡum iḡapsaaḡniḡaa, “Isummatigisiḡuḡ qanuq pigiitchuam atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷ Agaayutim ikayuḡumiḡaiḡiḡipagich piksraqtaagikkani iḡiqsruqtuut iḡmiḡun unnuaqtuummaan? Pisagumagisiva ikayuḡiksraḡatigun? ⁸ Naalaḡnisitchi. Agaayutim ikayuḡisigai nalaullugu iḡuḡni, suli pisagumautisunaqnagich. Aglaan Iḡḡiḡa Iḡuum utiḡumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriḡiḡmik nunami?”

Atrikusaun Pharisee-ḡuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ḡum uqautiniḡai iḡuich atrikusautmik tunḡaruatigun nalaunḡaḡiḡmiknun aasii naḡḡugiplugich atlat. ¹⁰ “Iḡaatni malḡuk iḡḡuk agaayyuvikpanmun agaayutyagḡniqsuk, iḡaqataa Pharisee-ḡuruuq atlaasiḡiḡ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ḡuruuq qichaḡhuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuun, quyaḡikpiḡ siḡḡatuaḡiḡuḡuḡa, qanutitaḡiḡiḡuḡalu naagaqaa atlatuḡuḡa atlatitun. Quyaḡikpiḡ atriginiḡuḡa iḡḡa tax-siliqiri. ¹² Uisauraaḡuḡa malḡuḡni uvlunḡi akunniḡsaami suli qaitchaḡigiga qulikuat akiḡḡaktaagḡa.’ ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichaḡniqsuq uḡavanun aasii aagluqsunaḡaniunniḡiḡ pattakḡugu satqani nipliḡhuni, ‘Agaayyuun, nagligillaḡniḡaḡa, killuliḡiraunḡakii!’ ” ¹⁴ Jesus nipliḡniqsuq, “Uqautigipsi, tax-siliqiri aiḡniqsuq nalaunḡasiluni Agaayyutmi, aglaan Pharisee-ḡuruuq nalaunḡaḡitchuq. Atakkii kisupayaaq kamaḡaqsipkaqtuag iḡmiḡik atchiksigisiruq, suli kisupayaaq atchikisiruag iḡmiḡik kamaḡaqsipkakkauniaqtuq.”

Jesus-ḡum Agaayyutiniḡai Iḡilḡaurat

¹⁵ Iḡaḡich iḡuich tikiutriḡiḡsuq aniqammiuranik Jesus-mun aksiquplugich. Maliguaqtit tautukamisigich suakataḡaich. ¹⁶ Aglaan Jesus-ḡum iḡilḡaat iḡmiḡuḡuniḡai nipliḡhuni, “Ki, iḡilḡaat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi iḡiḡitḡun atakkii aḡaayuaḡataa Agaayyutim aḡmaruq iḡuḡnun atriqaḡtuanun iḡilḡaanik. ¹⁷ Itqaḡsiḡuḡ una! Kisupayaaq akuḡtuḡiḡitchuag aḡaayuaḡataanik Agaayyutim atrilḡiḡugich iḡilḡaat isigumiḡaitchuq.”

Nukatpiaq Sulliḡaurauqaqtuag

¹⁸ Jew-ḡuruat sivulliḡuḡtaata apiqsruḡniḡaa Jesus, “Nakuuruaq iḡisautrii, sumik savaktuksrauḡik akuḡtuitḡasilunḡa isuitchuamik iḡuḡiḡiḡmik?” ¹⁹ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Suvaata taiviḡa nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq

avataagun Agaayyutim. ²⁰ Ilisimagitin tillisit, 'Atlatuǵniaqnak, iñuaǵniaqnak, tiglinǵiaqnak, naagaqaa sagluuqtuaǵniaqnak atlatigun, sulı kamagilugik aapan aakanlu.' ²¹ Iñuum kiunigaa, "Nutaǵlamniñaglaan tupigigitka iluqaisa tillisit." ²² Jesus-ǵum tusaakamıuǵ taamna nipliutinigaa, "Atautchi-miksuli savaktuksaurutin. Tunıluǵich iluqaisa pigikkatin qailıǵıllı manıich inuqsraqtuanun, ilvıllı umialgutıqagumautin pakmani. Taatnaanikkuvich uvuǵaǵutin malıǵna." ²³ Aglaan taavruma iñuum tusaakamıuǵ taamna, alıatchanıqsuq atakkii umialgupluni. ²⁴ Jesus tautukamıuǵ alıatchakıǵu nıplıǵınsuq, "Qanutun sakiqnaqtıgıva umialguruat iñuıch isıǵıksraǵat aǵayyugautaanun Agaayyutim! ²⁵ Sakiqnatluktıuq umialguruam iñuum isıǵıksraǵa aǵayyugautaanun Agaayyutim uumakna pikukturıuam isıǵıksraǵanıñ 'Mitqutim Iraagun'." ²⁶ Iñuıch tusaakamıruǵ apıqsrıǵnıǵaat, "Kiñami annıqsukkau-gisıva?" ²⁷ Jesus-ǵum kiunıǵai, "Sua iñuıch savaǵıyumiñaisaǵat Agaayyutim savaǵıtlapıagataǵaa." ²⁸ Peter niplıǵınsuq, "Atañii! Unıchıvut kiñunnavut malıkhutin." ²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutinıǵai, "Aa, kiñaunniñ unıchıgumi kiñuniǵmiñik, nuliǵmiñik, anıqatumiñik aǵayyugaǵmiñıǵlu naagaqaa qıtunǵaǵmiñik piqutıgilıuǵu aǵayyugautaa Agaayyutim akuqtuitlukkısırıuq pitluktıuamık marrumani iñuulıǵmi sulı iñuuluni Agaayyutmi qanapak taimuǵa."

Jesus-ǵum Pıǵatchıǵnıǵai Uqaqalıı Tuqutaunıalıǵmiñik

³¹ Jesus-ǵum qulıt malǵuıch malıǵuaqtini kisiǵınuutıplıuǵıch uqautinıǵai, "Naalaǵnıllagıtchi! Jerusalem-muǵniaqtıuǵut. Tavraniasıñ sivunıksrıqırıt aglaanıch Iñuum Iǵnıǵagun atuumanıaqtut. ³² Iñuıch qaitchıgisırıt ilaanık Jew-ǵunıchuanun. Mitautıgıgisıǵaat kanıunakun sulı tivvıuıaqtıǵıluǵu. ³³ Ipiǵaqtıǵıluǵu tuqutkısıǵaat. Aglaan pıñayuatni uvlt anııqıkkısılıǵıchıuǵ." ³⁴ Aglaan malıǵuaqtıt kanıqsinıñnıǵaat uqagıkkana. Qanuutadılaana uqalhan ırıqsımanıqsuq ilınıtıñıñ. Nalugaat sumık Jesus uqaqtılaana.

Jesus Mamıtıchırıuq Qıñıtlaılamık Inııularımık

³⁵ Jesus qallıpmın Jerıcho-mun qıñıtlaılıaq inııuları aqıppıñıqsuq sanıǵaatni tumıtchaat. ³⁶ Tusaakamıǵıch inııııaqtıuat iñuıch apqusaaqtıuat apıqsrıǵnıqsuq, "Suvat ukua?" ³⁷ Uqautinıǵaat, "Jesus Nazareth-mıu apqusaaqtıuǵ." ³⁸ Taamna kappanıaaqsıñıqsuq, "Jesus! Kınıvıana Davıd-ǵum! Annıqsuq-taurutin Agaayyutim akıqsrıutıgıkkana inıllıaanımma. Naglıgıllanıñna!" ³⁹ Iñuıch sıvıllııruat suakataǵnıǵaat uqautıplıuǵu, "Nıpaısaagıñ." Aglaan nıpitısilaaǵnıqsuq, "Kınıvıana Davıd-ǵum, naglıgıllanıñna." ⁴⁰ Jesus-ǵum nutqaqamı inııııuutıtqunıǵaa qıñıtlaılıaq inıuk. Qallıpmın Jesus-ǵum apıqsrıǵnıǵaa, ⁴¹ "Sumık uvanıun savautıtqıvıch?" Kiunıǵaa, "Atanııq, qıñıtla-sıtıgıuktıuǵa." ⁴² Jesus nipliutinıǵaa, "Qıñıtlaasıñ! Upıqısrıǵıppıch ııuaqsıǵaatın." ⁴³ Tavraknatchıaq qıñıtlasırıuq malıaq sıplıuǵuasıñ Jesus kamaksrıuǵıuǵu Agaayyun. Inııııaǵrıuıch tautukamıruǵ, iluqatın nanǵaǵnıǵaat Agaayyun.

Jesus-lu Zacchaeus-lu

19 ¹ Jesus isıqtıuq Jerıcho-mun apqusaaıñıñagıuktıuǵu. ² Itmıñıqsuq qaukhat tax-sılıqırıt atilik Zacchaeus-mık, aasıñ umialgupluni. ³ Qıñıǵunıǵaa kısıuutılaana Jesus. Aglaan inııııuluuraupluni qıñılǵıñnıǵaa atakkii inııııakpaitlıtın iñuıch. ⁴ Taatnaqhıni aqpaqsrıǵnıqsuq sıvatnıun

iñugaagruich mayuqhuniasiiñ napaaqtumun qiniñguklugu Jesus apqusaag-niaqtuaq taavrumuuna. ⁵ Jesus taruñaqami aagluñnqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqagiñ, atakkii tukkuniaqtuñ tupiqnun uvlupak.” ⁶ Zacchaeus qilamik atqagñnqsuq. Pağlanigaa Jesus quviasullapiaghuni. ⁷ Ilu-qatiñ iñuich qiniñqtuat uqapiñuagñnqsut, “Una añun Jesus tukkuruaq tupqa-nun iñuum killuliqirauruam!” ⁸ Kiñuniñmiñi Zacchaeus makitluni nipliutiniğaa Atanguruaq, “Naalañniñlagiñ! Qaitkisigiga avvañ suurağikağma inuqsraqtuanun. Aqsakniksimaniğuma kisupayaamik utiqitichigisigitka sisamaullugu.” ⁹ Jesus-ñum Zacchaeus nipliutiniğaa, “Uvluvak una iñuk tupiqat-niñu anniqsukkaunqsut, atakkii ilaaptuq kiñuviagipmigaa Abraham-ñum. ¹⁰ Iğniñja Iñuum aggiqsuq ivaqhiğiaqhuni sulı anniqsuıtyaqhuni tammaum-miruanik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuratigun

¹¹ Iñuich naalañnipkaqlugich taavrumiñja Jesus uqautipsaagñigai atriku-sautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginigaat añaayuuqau-taa Agaayyutim sagviaqsiñiplugu. ¹² Uvvaasiñiñ nipliğñnqsuq, “İlaatniguuq umialigağñnqsuq aullağniaqtuamık nunamun uñasiksuamun umialiguqtitqup-luni, aasii utiguni. ¹³ Aullağaluaqani qulit savaktini aatchuğñigai ilaagullaa kaviqsaamik maninmik uqautiplugich, ‘Aglipkağniurağumagiksi utigniañlam-nunaglaan.’ ¹⁴ Aglaan nunaqataiñ uumiginigaat. Tuyuqagñnqsut uqqiraqtinik maliquplugu nipliqhutiñ, ‘Taamna iñuk umialigisunjitichkput.’ ¹⁵ Taamna iñuk umialiguqami utigniqsuq. İñmiñuqunigai savaktit tavrauvaa ilitchuğisuklugu qanutun piññaktılaañat. ¹⁶ Sivulliğ tikitñami nipliğñnqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqlugu quliniksuli piññaktuñja.’ ¹⁷ ‘Aarigaa! Savallautağñnqsutin. Tuniqsimarutin mikruatigun. Añalatigugisigikpiñ qulinun nunaagqiiñun.’ ¹⁸ Tuglianli pirim tikitñami nipliutiniğaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqlugu tallimaniksuli piññaktuñja.’ ¹⁹ Taavrumuñja taamna nipliğñnqsuq, ‘Añalatigugisirutin tallimani nunaagqiiñi.’ ²⁰ Piñayuatıulı piri tikiññnqsuq nipliqhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaaq maniiñ tugvakkağa iriqlugu kakkiiñisamun. ²¹ İqsi-giplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksrağaqtutin piğinisaqnik sulı katitchi-raqtutin nautchiinisaqnik.’ ²² Atangum nipliutiniğaa, ‘Suksraunıñallaktutin! Nipliutipkun atanniğisigikpiñ! Naluñitchiñ nagliktaifiğa, piksratlafiğa piğinı-samnik sulı katitchitlafiğa nautchiinısamnik. ²³ Suvaatami ilinjitpiun manıga manıkuvinmun? Akuqtugayağiga ilłataa manium utiguma.’ ²⁴ Nipliutiniğai qichaqtuat tamaani, ‘Piługu kaviqsaaq manik ilaaniñ qaitchiun pirimun pıqaqtuamun qulinik manıñnik.’ ²⁵ Aglaan nipliutiniğaat, ‘Ataniiq, piqaa-nıktuq qulinik manıñnik!’ ²⁶ İlaan nipliutipsaagñigai, ‘İnupayaaq piqaqtuaq aatchuusiagmiñik piññapsaagisıruq sippakuuqtaulıguni, aglaan iñuk piqanjı-tchuaq, mikıruaqunniñ piğinasugıkkana piikkaugisıruq. ²⁷ Pakma taıpkua iğlılıuqtıtka atanıqağunıthuat uvañnik, uvunautisigich tuqullugich aasii sıvuqqamni!’ ”

Jesus-ñum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸ Jesus uqautiqqaaglugich taavrumiñja igliqtuiñagñnqsuq Jerusalem-ñum tuñaanun. ²⁹ Qallikami Bethphage-mun sulı Bethany-mun iğğiani atıqaq-tuam Olives-mik, tuyuginigik malğuk malığuaqtik sıvumiñi, ³⁰ itnaqlugik,

“Aullağitchik nunaaqquiramun taichuŋa. Tikitchağluqaaqtutik paqitkisigiktik nuğğaŋa natmaksigvium pituksimaruaq natmaksigviunğaŋılaaq. Pituiğlugu uvuŋautiyumagiktik. ³¹ Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Ataŋguruam inuğigaa.’ ” ³² Tikitñamik tamaŋa paqinnigaak iluqaan Jesus-ŋum uqałhatun. ³³ Uvvaasiin pituiğñaqtitlugu nuğğaŋa natmaksigvium iñuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpitku?” ³⁴ Kiunigaak, “Ataŋguruam inuğigaa.” ³⁵ Aasiin Jesus-muutiniğaat. Taatnaqqaqługu quppigaatiŋ iłiñigaik qaananun natmaksiağvium, Jesus aquvitluniasii. ³⁶ Natmaksiaqtitlugu iñuich quppigaatiŋ tutmağvigiliutiniğaiç tumitchaanun. ³⁷ Tikiññiqsut inimmun tavrakŋa Jerusalem qiniğnaqsipługu. Tavra iñugiaktuat maliguaqtit Agaayyun quviatchautigiaqsiñigaat suli nangaqługu nipitusipłutiŋ iluqaisigun quvinaq-tuatigun qiniikkağmiktigun,

³⁸ “Uvvatuuq Agaayyutim piłiutiqağliuŋ umialik tikitchuaq piqusiqhuni

Ataniğmik!

Psalm 118:26

Illi tutqiuŋ qilaŋmi suli kamaunaŋ qutchiŋñiqsrami qilaŋmi.”

³⁹ Aasiin iłaŋisa Pharisee-ŋuruat akunğatniñ iñugaagruich uqautiniğaat Jesus, “Iłisautrii, tilikkich maliguaqtitiŋ iñuksruisaaqulugich!” ⁴⁰ Jesus kiunigai, “Uqautigipsi, maliguaqtitka nipaśaagñiqpata uyağaitłi niplianayaqtut nipitusiłutiŋ.”

Jesus-ŋum Qirratigigaa Jerusalem

⁴¹ Natmaksillağmi nunaaqqiŋ tautukamiuŋ qiağaqsiniqsuq. ⁴² Aasiin nipliğniqsuq, “Uvvatuuq iłisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitñik tutqiu-ti-pağukkupsı. Aglaan kaŋiqsitłaitchusi! ⁴³ Uvlut tikitkisirut akilliğniqsuqtipsi puuğisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyağusi quğğutilusiłu sumiłliqaa. ⁴⁴ Saksraunğıllapiagisigaasi iñugikkasiłu. Atausiğunniñ uyağak minitchumiñaitkaat. Atuumaniaqtuq atakkii ilipsi iłisağitłiługu Agaayyun aggiğman anniqsuğiaqhuni.”

Jesus-ŋum Suağuiyaiłha Agaayyuvikpauramik

⁴⁵ Jesus isiğniqsuq agaayyuvikpaŋmun aasiin anitlugich tunisiullaqtuatlu tauqsıqsuqtuatlu, ⁴⁶ nipliutiługich, “Aglausimaruaq uqałhani Agaayyutim itnaqhuni, ‘Tupiğa agaayyuviksrauruq.’ Aglaan iriqtuğvigiliutiłpkağiksi tigliŋ-niaqtinun.”

⁴⁷ Uvlugağipman Jesus iłisautriñiqsuq agaayyuvikpaŋmi. Qaukliŋich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliugtigruat tuqutçuŋniğaat, ⁴⁸ aglaan qanuqsausiñniğaat, atakkii iluqatiŋ iñuich naalağnituiñağaat.

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqpa?

20 ¹ Uvlut iłaŋatni Jesus agaayyuvikpaŋmi inniqsuq iłisautripluni iñuŋnik quliaqtuağıplugu tusaayugaallautaq. Qaukliŋich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu piqasiqhutiŋ sivulliugtigruanik utlaŋniğaat ² nipliutiługu, “Uqautitigut, kisuŋ aŋalatchiłhagun savaagivigich tamatkua? Kia saŋŋik-sritpatin taatnatun?” ³ Jesus-ŋum kiunigai, “Apiqsrułlaglapsi uumiŋa. Uqautisitŋa, ⁴ nakitña John-ŋum paptaağıłha taluğniqsıqpa, Agaayyutmiñ naaga iñuŋniñ?” ⁵ Iŋmiknun kiumğatraaqsiniqsut, “Qanuğmi uqautigisiñiqpisigu? Nipliğupta, ‘Agaayyutmiñ, nipliğisıruq, ‘Suvaatami ukpiğitłipisiuŋ John?’

⁶ Aglaan nipligupta, ‘Iñuñniñ’, iñugaagruich miľuqtuģisigaatigut uyaģaņnik atakkii nalupqigijitchaat John sivuniksriqirauľha.” ⁷ Uvvaasiiñ kiuniģaat, “Nalugikput nakitńaqtauľha.” ⁸ Jesus-ņum nipliutiniģai, “Uvaņaptuuq uqau-tiyumińaitmigipsi nakitńa saņņiqaqľuņa savaaqaqtilaamnik tamatkuniņa.”

Atrikusaun Nautchiivikunlu Nautchirriqiritgunlu

⁹ Uqaanikami taavrumiņa Jesus-ņum uqaaqtuutiniģai iñuich atrikusaut-mik, “Iľaatniģuuq iñuqaģmińiqsuq nautchirrigiľiugńiqsuamik, atukkirriti-ģiplugu nautchirriqirinun aasiiñ aullaqami mulupluni. ¹⁰ Katitchivik asianik tikitman tuyuqaģniģsuq savaktimik nautchirriqirinun akuqtuquplugich piksraģmińik katittaņitińiñ. Aglaan nautchirriqirit savakti anaullaģniģaat utiqtitľlugu saagaunnagu. ¹¹ Tuyuqalģińińiqsuq atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriqirit anaullaqmińiģaat uqaniqľuutiľlugu kanņunakun, sulı utiq-titmińiģaat saagaunnagu. ¹² Tuyuqalģińińiqsuq piņayuaknik savaktimik. Nautchirriqirit aņallaqľukľugu aninniģaat. ¹³ Aquagun taamna ińua nau-tchiivik nipliģniģsuq, ‘Qanuģisińiqpiķ? Tuyuģisigisiga iģńiģa piqpagikkaga. Iľumutun kamagisigisgaat iľuatun.’ ¹⁴ Aglaan nautchirriqirit tautukamitrų nipliģniģsut avatmun, ‘Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuqullak-put suuraņiasiiñ pińńaktaaģilugich!’ ¹⁵ Uvvaasiiñ anitľlugu nautchiivijmiń tuqunniģaat.”

Jesus apiqsrugńiqsuq, “Nautchiivilģum sugisińiqpagitmi tamatkua nau-tchirriqirit? ¹⁶ Agģiģisiruq aasiiñ tuqullugich taapkua iñuich, qaiľľuģasiiñ nautchiivik atlanun nautchirriqirinun.” Iñuich tusaakamitrų taamna nip-liģniģsut, “Naagga, taatnaqtuksraunitchuq!” ¹⁷ Jesus-ņum tautukľugich apiq-srugńiģai, “Taamna uqaliq qanuutauva?

‘Uyaģak tuppirtit ayakkanat,

taamna uyaģak piitchuiľlapiagaqtuq tuppirauni.’

Psalm 118:22

¹⁸ Kisupayaaq puukaqtuq taavrumiņa uyaģaņmun siqumitauniaqtuq; aglaansuli taavruma uyaģaum kattaqitńikkumi iñuņmik kanuģińiģaa.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁹ Agľaliqirit sulı qaukľiņich agaayuliqsit tigusuņniģaat Jesus tavrani. Atakkii iľitchuģiniģaat uqaģniplugu taavrumiņa atrikusautmik iņmiktigun. Aglaan iqsińiqsut iñuņnik. ²⁰ Naipiqtuaqsińiģaat Jesus. Tuyuqaģniģsut nai-piqtutiksraniķ nalaunņaņģuauťuanik. Pisagisuņniģaat Jesus uqayusautinik, qaitchukľugu aņalatchiľiqaťuamun kavanaŗuamun. ²¹ Tamatkua nai-piqtutit pisaasuģmigaqľugu nipliutiniģaat Jesus, “Iľisautrii, iľisimagikput uqa-ľiqtin sulı iľisauttutitin nalaunņatľhat. Iľisimagikput suqutiksriņiľhiñ iñuich iľhatnik, aglaan iľisautrirutin Agaayyutim ińuuniaģvigitqukkanaťnik iľu-mutuŗuakun. ²² Uqautitigut, maligutaksrakuagńaqpaa akiliŗuni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunņaitpa?” ²³ Aglaan Jesus-ņum kaņiqsińiģaa pisaa-suģmigaťhat aasiiñ nipliutiľlugich, ²⁴ “Maniľľaksaqsıuņ uvamnun maniu-raq. Kia aģliutraņa maniņmi itpa? Kiasuli aģlaņa?” Kiuniģaat, “Caesar-m.” ²⁵ Uvvaasiiñ Jesus nipliģniģsuq, “Nakuŗuq, akiliutitigikiķ Caesar-mun Caesar-m pigikkana aasiiñ Agaayyutmun pigikkana Agaayyutim.” ²⁶ Tavrani sivuģaatni iñuich pisagilguitchaat sukununniñ. Nipaisaaqħutiņ quviģusuu-tiqagńiqsut kigģutaińik.

Apiqsruun Anipkakkauſikun Tuquſigmiñ

²⁷ Ilanich Sadducee-ſuruat, uqaſuuruat iñuich anitqitlaiññiplugich tuqu-
ſaruaniñ, utlautiniqsut Jesus-mun nipliſhutin, ²⁸ “Iſisautrii, Moses aglañni-
suq maligutaksramik uvaptiknun itnaqhuni, ‘Anun ilaqatigaqtuaq tuqukpan
qitunſigaluaqani, taavruma anutim aniaqataan ilaqatniktaagiraksraſiginigaa
uilgaſnaaq qitunſigilugu anutmik iſisimanaſuniſiñ tuquruam qitunſagi-
tilaſanik.’ ²⁹ Ilaatniguuq tallimat malguk aniqatigiich inniqsut. Anayuk-
ſiq ilaqatniñniqsuq tuqupluniſiñ qitunſigaluaqani. ³⁰ Tuglian nuliagñigaa
uilgaſnaaq, ³¹ aasiñ piñayuaknik. Taatnatuntuuq iluqatiñ tallimat mal-
guich tuquniqsut qitunſigaluaqatiñ. ³² Aqulliupluni uilgaſnaaq tuquniqsuq.
³³ Uvvaasiñ, uvluni tuquſaruat anitqikpata iñuſigmun, nuliagiſlugu iluqa-
tiñ tallimat malguk kia nuliagigisivaun?”

³⁴ Jesus kiuniſai, “Katchuutruſiq pigigaa marruma iñuuniathum, ³⁵ aglaan
anutit agn atlu anitqikkumiñ tuquſigmiñ katchuutiraſagumiñaitchut
pakmani. ³⁶ Atriſagisirut iſaguliñnik tuqutlaitchuanik. Iſigñigai Agaayyu-
tim atakkii anitqikkauplutiñ tuquſigmiñ nutaamun iñuſigmun. ³⁷ Suli Moses
nalunaſlugu ukpiſnaſiñigaa anitqilſiq iñuſigmun ikualaruakun uqpiſgau-
rakun. Moses-ſum uqautiginigaa Ataniq itna, ‘Agaayyutaa Abraham-ſum
Isaac-ſumlu, ſuli Jacob-ſum.’ ³⁸ Ilaa Agaayyutiginigaa iñuuruat, piginitchaat
tuquſaruat, atakkii ilaanun iluqatiñ iñuich iñuurt.” ³⁹ Ilanich aglaliſirit
uqaſniqsut, “Aariſaa kiggutin, iſisautrii!” ⁴⁰ Tavrakſa apiſrutqinaiſigaa
taavrumuuna.

Apiqsruun Anniſuſtikun Akiſruutauruakun

⁴¹ Jesus-ſum Pharisee-ſuruat apiſruſniſai, “Suvaata iñuich uqaſniſpat
Christ, Anniſuſti akiſruutauruq, kinuſiaſiniſlugu David-mun? ⁴² Atakkii
David ilaa nipliſniqsuq Psalms-ni,

‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiivikſrapnun

⁴³ uvañnun akiſiñiaſhatnunaglaan uumigiritin.’

Psalms 110:1

⁴⁴ David-ſum inmiñnik taiguutiſaſuſu Ataniſmiñnik, qanuſmi Anniſuſti
David-ſum kinuſiaſiniſpaun?”

Jesus-ſum Kiliktututiginigai Aglaliſirit

⁴⁵ Iluqatiñ iñuich naalaſniſpaſluguſich Jesus-ſum nipliutiniſai maliguaſtini,
⁴⁶ “Qaunaſititchi tamatkunakſa aglaliſiriniñ. Piſuktuatlatuſut akuqturu-
nik atuſaſhutiñ. Suli purvigitqutlatuſut iñuñnun paſlatquſuuplutiñ tau-
ſigñiaſviniñ. Aquppiutaksraſtuuraaqmiut aquppiutaſikſaanik katraſviniñ
iñuich niſiſpakmata. ⁴⁷ Ivayaſtuſmigaich uilgaſnaat, tigliktuſluguſich kinu-
naurañitnik, ſuli qiniſquſaatlatuſut agaayyuraaqamiñ! Anasiñquſaſiaſa-
ſisirut piſluguſu atlaniñ iñuñniñ.”

Uilgaſnaam Iſiraña

21 ¹ Jesus tautuñniqsuq umiaſguruaniñ iñuñnik iſiripmata aatchuut-
miknik agaayyuvikpaum iſirivianun, ² tautukmiñigaa inuſſaſtuq
uilgaſnaaq iſiriuq malguñnik patukpañnik maniurañnik. ³ Nipliſniqsuq,

“Uqautigipsi, taamna inuqsraqtuaq uilgaḡnaaq ilisitluktuaq iluqaitniñ atlaniñ, ⁴atakkii atlat ilisirut aatchuutmiknik ilaḡatniñ umialgutmiñ, aglaan aḡnam inuqsraqtuam qaitkaa iluqaan iñuuniutiksraḡaluani.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaqquḡniaḡhanik Agaayyuvikpaum

⁵Ilaḡisa maliguaqtit uqautiginiḡaat qanutun qiiñiyunaqtilaḡaḡa agaayyuvikpaum, piññaqusiqsaqtaq uyaḡaḡnik suli aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipliḡniḡsuq, ⁶“Iluqaan tamanna tautukkaqsi—taimanigu kisiñḡuqtaḡaḡumiñaitchuqunniñ uyaḡaḡmik qalliani atlam ulḡusimaitchuam.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Iḡuilliḡutniglu Piyuaqsiiḡksramiglu

⁷Iñuich apiqsruḡniḡaat, “Iḡisautrii, qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutikun ilitchuḡigisivisa piyaqquḡviksraq aullaḡniḡaqsikpan?” ⁸Jesus-ḡum kiuniḡai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaqasi. Iñugiaktuat iñuich agḡiḡisirut uqaḡutiñ, ‘Christ-ḡuruḡa! Pivik tikiumaruq!’ aglaan maligḡniaqnasigik. ⁹Iqsiñiaqasi tusaagupsi aḡuyaktuanik aḡayaktuaniglu. Tamatkua atuumagisirut sivulliulutin aglaan isukḡitchumiñaitchuq taapkunuuna.” ¹⁰Niplip-saaḡniḡsuq, “Nunaaqquich aḡuyyiuḡisirut atlanik nunaaqquiiñik, atanguviiich aḡuyyiuḡisirut atlanik atanguviiñik. ¹¹Nuna iliksraḡisiruq tatamnaqsiiḡuni. Iñuich kakkaaḡisirut. Iñuich atniḡḡautiqaḡisirut tigupqutnaqtuanik naniliqaa. Atlayuaḡnaqtuat sagviḡisirut qilaḡmi iqsipkaḡlugich iñuich. ¹²Sivuatni tamatkua tikiuḡmagaluaḡnaḡich, tiguraulusi piyuaqsiiḡisirusi. Iñuich uqaqsittaag-viḡmuktikisigaasi katraḡviḡmiknun isiqtaupkaḡusi, tikiutruḡusi sivuḡaatnun umialḡich kavanaauruatlu pisigiluḡa. ¹³Taivrumani piviksraḡaḡisiñiḡsusi ilisi-maraulusi. ¹⁴Isumaaluḡaḡitichi kiggutiksrapsiñiḡ igluliḡumiñaisaḡatnik. ¹⁵Atakkii uqaksritkisigipsi isumatuliḡmiḡlu uumigiripsiunniñ igluliḡumiñaisaḡatnik. ¹⁶Aḡayuqaapsi aniqatiupsilu ilapsilu suli ilannapsilu qaitkisigaasi uumigiripsiñun, aasii ilasi tuqqutaugisirut. ¹⁷Iluqatin iñuich uumigigisigaasi pigiluḡa. ¹⁸Aglaan atausiqunniñ nuyaya niaquqpich tammakkauyumiñaitchuq. ¹⁹Qichaḡitichi anuqsruḡikun. Nikaitkupsi piññaaktaḡiniḡaḡiksi iñuuliḡsi.

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaqquḡniaḡhanik Jerusalem-ḡum

²⁰“Tautukkupsiuḡ Jerusalem puuqpatruḡ aḡuyaich ilitchuḡigisigiksi qalliḡha piyaqukkauḡiksraḡan. ²¹Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuaq Judea-mi qimakkumauḡ igḡiñun. Kiñapayaaq nunaaqqimiittuaq aullaqtuksrauruq, suli avataani nunaviḡmiittuaq nunaaqqimuktuksraunitchuq. ²²Atakkii taapkua uvlugigai anasiñḡuqsautiksram immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqauttutinich. ²³Qanutun tamannaḡtigisiva taipkunani uvluni aḡnanun siḡiayauruanun suli aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuaq iḡuiññaq tikiuḡmagisiruq tamarrumuḡa nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikḡautaugisiruq makunuḡa iñuḡnun. ²⁴Ilaḡich tuqqutaugisirut savikpakun atlat suli tigutaaqsiiḡlutin Jew-ḡuḡitchuanun. Ilaḡisa tutmiḡaḡigisigaat Jerusalem piviksraqtin isukḡiññaḡhatnunaglaan.

Agḡiḡha Igñiḡan Iñuum

²⁵“Atlayuaḡnaḡisirut siqiiñiḡlu tatqiiḡlu suli uvlugiatlu. Iñuich nanipayaaq qanuusiḡsraḡisirut, iqsiiḡlutin nipruaḡniḡanik taḡium aksraligruaḡiniḡlu.

²⁶ Iñuich igivrugagisirut iqsilutinj isumaalufigmikni sumsuli tikitchuksrañanik iluqnaanun nunamun, atakkii qaummatipayaanj silam nuktitaulutinj inimiñ. ²⁷ Qiniñisigaat Iğñiña Iñuum agqisuaq nuviyakun qilañmiñ sanñimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaasikpata qichağitchi niğugaqagusi. Atakkii tasuqsakkaufiksraqsi qalliruuq.”

Iliisaaksraña Asirritlaitchuam Napaaqtum

²⁹ Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, “Qiniñllaksaqsuñ asirrisuuruaq napaaqtuq sulil iluqaisa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatat sagviaqsipmata ilisimaragigiksi upingaam qalliñha. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaasikpata tamatkua uqautigikkatka ilitchuğigisigiksi añaayuaqataan Agaayyutim tikiññialiñha. ³² Itqallaksuñ una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatinj atuomagaluqtitnagich. ³³ Qilaglu nunalu piğisiruk aglaan uqalitka piğumiñaitchut.

Munağimmaagiliksraq

³⁴ “Munağititchi! Isumaiqsitnasi taanğagmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñuuniañhum. Taatnañitchupsi uvlum quviqpiğaasi tavrakñatchiaq niğungisillusi. ³⁵ Naniğiatun pisağigisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munağiyumausili agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payağigusi iluqaani atuumarauksrani agğigñiañhanunaglaan Iğñiñan Iñuum.”

³⁷ Uvluğagipman Jesus ilisautrirraqtuq agaayyuvikpañmi. Anaqaksraaqman siñiktağiağniqsuq iğğiani atiaqatuam Olives-mik. ³⁸ Uvlaağumman iñuich utlautiraqtut agaayyuvikpañmun naalağnisuklugu uqaqpan.

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

22 ¹ Niğiqpagvikaaq atilik Apqusaakkaufigmik qalliñiqsuq iñuich niğipmata puvlaksignigilaamik qaqqumik. ² Qaukñinich agaayuliqsit sulil aglaliqirit tuqqutchunniğaat Jesus nalunautchilutinj aglaan iqsiginigaich iñuich.

Judas Aniqtuq Aatchuutisuklugu Jesus

³ Tavrakña tuunğaq isigniqsuq Judas-mun atiaqatuamun Iscariot-mik, ilañat qulit malğuk maliguaqtit. ⁴ Judas-ñum uqaqatigityağniğai qaukñinich agaayuliqsit ajalatinjtlu agaayyuvikpaum iluaqtitchiñiaqtinñ qanuq aatchuutisuklugu Jesus ilinjtñun. ⁵ Quviasukhutinj aqisruğaat akilliguklugu manijnmik. ⁶ Judas anigniqsuq. Piviksraqsiugaqsiniğaa aatchuutisuklugu Jesus ilinjtñun iñuich nalupkağlugich.

Itqanaiañiq Jew-ñuruat Niğiqpagvikaanun Atilinmun Apqusaakkaufigmik

⁷ Akunniqsaami uvlua Puvlaksignigilaam qaqqum tikiññiqsuq, taamna Apqusaakkauñhum ipnaiyaam tuqurviksraña. ⁸ Jesus-ñum tuyuğigik Peter-lu John-lu itnaqtugik, “Itqanaiağiatku niğiqpañiksraqput.” ⁹ Apiqsruğniğaaq, “Nani itqanaiaquvisiguk?” ¹⁰ Jesus-ñum kiunigik, “Isiğuptik nunaaqqimun paagisigiktik iñuk akiyaqtuq qattamik imilijnmik. Malikumaiktik isiqqan tupiğmun, ¹¹ suliasiiñ nipliutilugu iñua tupqum, ‘Ilisautri nipliğniqsuq, Nani iniaqpich tuyuğmiaqagvinjmik niğgiviksramnik ipnaimik piqasiğluna

maliguaqtimnik nigiqpagvikaami atiqaquami Apqusaakkauhigmik?¹² Uuma urriqsuutigisigaatik inimik nallauraallagviuluumaqaqtuamik qulligmi itqanai-laamik inuqsrañaiqlugu. Tavrani itqanaiyałhiñaurutik.”¹³ Aullaqamik paqin-nigaak taatnatun Jesus-ñum uqałhatun, aasiñ itqanaiyaqhutiñ nigiqpagvik-sramun atiliñmun Apqusaakkauhigmik.

Atanğum Nullautchiğvia

¹⁴ Nigğiviksraqtiñ tikitman Jesus aquvinnisquq piqasiqhuni uqqiraqtinik. ¹⁵ Nipliutiniğai, “Nigiqatigisullapiagipsi uumiña ipnaimik nigiqpagvikaami atiqaquami Apqusaakkauhigmik nagliksaanñaiññağma! ¹⁶ Uqautigipsi, nigitiqñ-ñaiñitkiga immiumaniałhanunaglaan añaayuqautaan Agaayyutim.” ¹⁷ Taatnaa-nikami Jesus-ñum tiguplugu qallun, quyanigaa Agaayyun nipliqluni, “Tigulugu taamna imillagvigisiñ!” ¹⁸ Uqautigipsi, uvakñaniñaglaan imitqikkumiñaitchuña asiam misuğuanik aggiğñiałhanunaglaan Agaayyutim añaayuqautaan.” ¹⁹ Jesus-ñum tiguplugu qaqquq quyanigaa Agaayyun. Avguqlugu qaqquq qaiññigaa nipliqluni, “Taamna qaqquq timigigiga qaisauruaq ilipsitiñun. Nigğisiñuq itqak-kutigilugu uvañnun.” ²⁰ Taatnatuntuuq, nigianikamiñ qallun qaiññigaa nipliqluni, “Asiam misuğua uumani qallutmi Agaayyutim nutaq sivunniugutigigaa taluğniqusiqługu aupkun maqikkaauruamik ilipsitiñun.” ²¹ “Atañii! İlapsisamma aquppiqatima qaiññiağaañ. ²² İğñiña İñuum tuquuksrauniatquq Agaayyutim sivunniutaagun, aglaan nakliñuq iñuñmi qaitchiruami ilaanik!” ²³ Maliguaqtañ apiqsruqtatuaqsiñisut avatmun nalliqsiñ qaitchiyummatiaqmagaañ ilaanik.

Uqavaağun Kamanagunñikun

²⁴ Maliguaqtañ qapiqtailitraqniqsut nalliqsiñ kamanagñiqsraugisipmagaan. ²⁵ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Jew-ñuñtichuat umialgich saññiqaqtuñ iñuñmikni sulı ağalatit taigukkautulatluplutiñ İlauraanitiñik İñuich. ²⁶ Aglaan taatnatun itchuksraunitchusi. Kamanagñiqsrauruaq akunnapsitiñ ilili nukaqlıqsun sulı sivulliuqti savaktitun. ²⁷ Kiña kamanagñiqsrauva—taamna aquvitluni nigiruaq naagaqaa taamna payuktaqtuaq? Tavrataamna aquppiruaq kamanatluk-tuq. Aglaan iqasiğipsi payuktaqtitun.

²⁸ “İlipsi, nayuğipsitiña uuktuagsiupayaaqama. ²⁹ Atrililugu aapaa ağalatçitla-sipkaiłha uvamnı, taatnatuntuuq ağalatçitlasipkağisipmıgipsi. ³⁰ Nıgıqasığisi-gipsitiña imiqasığılualu ağalatçiağisiguma iñuñnik, sulı aquppiqasığisigipsitiña taivrumani atanniıyağuma kiñuviagiñiñik qulit malğunñik iğñiñitiñik Israel-ñum.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piiłaałiksrañanik

³¹ “Annaa, Simon! Naalağniłlağiñ! Tuunğaum uuktuagumiñaqsiñiğaa-si iluqasi, nautchirriqiri avıktuipmatun mukkaaksranik sanıktuñniñ. ³² Aglaan agaayyutigikpiñ ukpiqsriłhiñ qapiquñılılu. Utıguvich uvañnun sayyigisigi-tin aniqatiutin.” ³³ Simon Peter-m kiunigaa, “Ataniq, isıqtauqasıłhiñaugikpiñ sulı tuquqasığutin!” ³⁴ Jesus nipliqsuq, “Peter, uqautigikpiñ, aqargıqpak qal-ğıqtağaluagnu uvlami piiłaağisigikma piñasuniaglaan.”

Maniağviglu Puukatağlu sulı Savıpkak

³⁵ Jesus-ñum uqaanikami taavrumiña apiqsruğniğai maliguaqtini, “Taimani tuyuğıkapsi manıkuviılaaqhusi puukataılaaqhusılu sakpakkiılaaqhusılu,

inuqsraqpisi?” Kiunigaat, “Inuqsranjitchugut.” ³⁶ Jesus nipligñiqsuq, “Aglaan pakma, kiña maniqagviqagumi naagaqaa puukataqagumi saagağligik. Suli kiñapayaaq savikpaitchumi tuniraksrağigaa quppigaaani aasiñ tauqsiguni savikpañmik. ³⁷ Uqautigipsi, Taamna uqatiq aglausimaruaq Agaayyutim mak-pigaanjiñi atuumaruksrauruq, itna ‘Irrutinigaat savamaqluktuatun.’ Iluqaan aglausimaruaq uvapkun immiumakkauniaqtuq.” ³⁸ Maliguaqtit nipligñiqsut, “Ataniiq, uvva malğuk savikpaak!” Kiunigai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruq Igğimi Atiliñmi Olives-mik

³⁹ Jesus aullalgiññiqsuq igğimun atiliñmun Olives-mik piragihğmisun, aasiñ maliguaqtañ malikkaat, [aglaan Judas malinjitchuq.] ⁴⁰ Tikitñamin taruñ nipliutiniğai, “Agaayulusi ukpiqrsisaiñitchumausili uuktaqsiugupsi.” ⁴¹ Tavrakña aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniqsuq. ⁴² Nipligñiqsuq, “Aapaan, pisuğiyupku piğun qallutaa nagliqsaałhum uvajniñ. Uvañja pisuğinjilaaptun aglaan pisułhiñ savaanuli.” ⁴³ [Isağulğum qilañmiñ sag-viutiniğaa sayyiqługu. ⁴⁴ Iłuiłliuqpalikun agaayuniqsuq piligitlukhuni, aasii ilaan siqsipkałha kataktuq auktun nunamun.] ⁴⁵ Makitnami agaayuhğmiñiñ utiqhuniyasiñ maliguaqtimiñun tavra paqinniğai siñiktuat, mingquhutiñ iłui-łliuqpaitłutiñ. ⁴⁶ Nipliutiniğai, “Suvaata siñikpisi? Makillusi, agaayyutitchi ukpiqrsisaiñitchumausili uuktaqsiugupsi.”

Tiguniğaat Jesus

⁴⁷ Jesus uqaqtitlugu iñugiaktuat iñuich tikiññiqsut, sivulliqługich Judas-ğum, ilañata qulit malğuk maliguaqtit. Utlakługu Jesus kuniniğaa. ⁴⁸ Aglaan Jesus nipliutiniğaa, “Judas, kunikługu aatchuutigivunğ Iğñiña Iñuum?” ⁴⁹ Maliguaqtit nayuutiruat Jesus-mi tautukamitrñ taamna atuumaruaq uqautiniğaat, “Ataniiq, atuğlavut savikpavut!” ⁵⁰ Ilañata anauniğaa qaukłiata agaayuliqsit savaktaa siutaiqsıqługu taliqpianik. ⁵¹ Aglaan Jesus nipligñiqsuq, “Aññaa! Apaiqsuq!” Aksikługu iñuum siutaa mamitinnigaa. ⁵² Taavruma aquagun Jesus-ğum nipliutiniğai qaukłiñich agaayuliqsit suli aňalatiniğich agaayyuvikpaum iłuaqtitchiñiaqtiniñ suli sivulliuqtigruat tikit-chuat aiplugu ilaa, “Aatai, tikitchuksrauvisi savikpaligaağusi anautanıglu uvañja liilaa savamaqlukti?” ⁵³ Nayuğagikapsi agaayyuvikpañmi uvluğagip-man tiguniatłaitchipsitña. Aglaan pakma savagviksrağigiksi sanñiagun taaq-tuam.”

Peter-m Piilağiniğaa Jesus

⁵⁴ Tamatkua tiguplugu Jesus aullautiniğaat tupqanun qaukłiata agaayuliqsit, suli Peter-m maliniğai taavakñatluk. ⁵⁵ Iknıqagñiqsut silataani tupqum, aasii Peter-m ilaliniğai aquppiruat tavrani. ⁵⁶ Ilañata pirit aňnam tautuñniğaa Peter aquppiruaq sanıgaani knığum. Qiniqługu naliñiñaaqługu nipliutiniğaa, “Una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi!” ⁵⁷ Aglaan Peter piilağniqsuq, “Ağnaaq, nalugıa!” ⁵⁸ Kiñuuranagun iñuk ilitchuqsripminiqsuq Peter-mik nipliqhuni, “Ilvich, ilagıgaatintuq taapku!” Aglaan Peter-m kiuniğaa, “Naagga, ilagi-ñitchaatña.” ⁵⁹ Sasağniğum kiñuagun atlam iñuum qapıñaiqhuni upyañniğaa, “Iłmun una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi, atakkii Galilee-ğmiunuruq!” ⁶⁰ Aglaan Peter-m kiuniğaa, “Nalullapiagıga sumik uqaqtılaan.” Uqaqtitlugu

tavraknatchiaq aqargiqpak qalguqtaǵniqsuq. ⁶¹ Atanǵuruam qiviaqhuni tau-tuǵnigaa naliǵiǵaaqfugu Peter, aasii Peter-m itqanigaa atanǵum nipliǵha iǵmiǵun, “Aqargiqpak qalguqtaǵaluaqnagu uvlaapak piiǵaǵutigiǵisigikma piiǵasuniaglaan.” ⁶² Peter tavra aniǵluni qianiqsuq iǵuiǵiullapiaqhuni.

Jesus Mitautiginaat Anaulaǵlugu

⁶³ Iǵuich munaqsiruat Jesus-mik mitautiginiǵaat anaulaǵlugu. ⁶⁴ Matup-lugik irrak apiqsruǵniǵaat, “Kia anauvatin? Nalautchaǵiǵun?” ⁶⁵ Niǵliutipmiǵiǵaat iǵuǵiaktuanik pisaanǵatinik.

Jesus Uqaqsittaǵvinǵmi

⁶⁶ Uvlaǵuqman Jew-ǵuruat sivulliutǵiruat qaukǵiǵich agaayuliqsitlu aglali-qiritlu katinisut, aasiǵiǵn Jesus tikiutinǵaat uqaqsittaǵtichirinun, ⁶⁷ niǵliqhutǵiǵ, “Uqautitigut! Ilvich Christ-ǵuvich, taimǵiǵa akiqsruutauruaq Anniqsuqti?” Jesus-ǵum kiuniǵai, “Uqautigupsi ukpiǵiǵiǵiǵichipsitǵa; ⁶⁸ suli apiqsruǵupsi apiqsruut-mik kiuyumiǵiǵaitchipsitǵa. ⁶⁹ Aglaan uvakǵa Iǵniǵa Iǵuum aquppigisiruq tuǵaani taliqpian Agaayyutim piqatuam sanǵipayaamik.” ⁷⁰ Iluqatiǵ niǵliǵniqsut, “Ilvich, Iǵniǵivatin Agaayyutim?” Kiuniǵai, “Iłipsi, uqaqtusi Iǵniǵiniǵluna.” ⁷¹ Kiisaim-malu niǵliǵniqput, “Inuqsraǵaiqsugut iłisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliǵha.”

Jesus Pilate-muutiniǵaat

23 ¹ Iluqatiǵ iǵuich makitlutǵiǵ Jesus Pilate-muutiniǵaat kavanaaurua-mun. ² Tavrani pasiaqsiniǵaat Jesus itnaqhutiǵ, “Iłitchuǵigikput una aǵun killukuaqtichilǵa iǵnuptiknik atakkii uqautiniǵai akiǵliǵuǵitlugich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautiniǵaisuli ilaa Christ-ǵuniǵluni umialik.” ³ Pilate-ǵum apiqsruǵniǵaa, “Umialigivatin Jew-ǵuruat?” Jesus aǵiǵniqsuq, “Aa, nalauttutin.” ⁴ Taamna atuumaanikman Pilate-ǵum niǵliutiniǵai qaukǵi-ǵich agaayuliqsit iǵugaǵruilǵu, “Iłitchuǵiǵiǵichuǵa patchisiksramik uumani aǵutmi.” ⁵ Aglaan qapiǵaipsauraqtut, “Iłisauttutimigun aǵayagagigai iǵuich iluqaani Judea-mi. Aullaǵniuruq Galilee-mi pakma mauǵaqhuniasiiǵiǵn.”

Jesus Herod-muutiniǵaat

⁶ Pilate-ǵum tusaakamiuǵ taamna apiqsruǵniǵaa, “Una aǵun Galilee-ǵmiu-ǵuva?” ⁷ Iłitchuǵikamiuǵ Jesus-ǵum agǵisilaǵa nunamiǵiǵ aǵalataǵaniǵiǵ Herod-ǵum, tuyuǵiniǵaa Herod-mun tavraniitmiǵiǵisuumun Jerusalem-mi. ⁸ Herod quviasupaǵataǵniqsuq tautukamiuǵ Jesus, atakkii tusaaplugu suli qiiǵummiuǵlugu iǵilǵatluq. Tautukkummiuǵniqsuq Jesus savakpan quviq-naqtuanik. ⁹ Herod-ǵum apiqsruqtaaqsiǵiǵaa Jesus iǵuǵiaktuanik apiqsruuti-nik, aglaan Jesus-ǵum kiunǵiǵiǵiǵaa. ¹⁰ Qaukǵiǵich agaayuliqsit suli aglaliqirit qapiǵaipsauraqhutiǵ pasiuǵniǵaat Jesus. ¹¹ Herod-ǵum aǵuyyuiqtaiǵiǵiǵ mitau-tiginiǵaat Jesus suvasaǵiǵitlugu. Atipkaǵlugu atanǵum atnuǵaallautanik utiqtinniǵaat Pilate-mun. ¹² Taavrumani uvlumi Herod-lu Pilate-lu ilaǵraǵiik-sinniǵsuk sivuani uumigiikkaluaqtuak.

Jesus Tuquruksraǵuǵaat

¹³ Pilate-ǵum katipkaǵniǵai qaukǵiǵich agaayuliqsitlu sivulliutǵit iǵuiǵiǵu, ¹⁴ suli niǵliutiplugich tamatkua, “Tikiutigiksi una aǵun uvaǵnunun niǵliqhusi

sivulliullautanġiñnipluġich iñuich. Isivġiugaluqługu sivuqqapsitñi paqitlai-tchiga savamaqluutiqaġługu pasiuġutipsitñik. ¹⁵ Unniñ Herod-tuuq paqitchi-nitchuq agvisiksramik, atakkii utiqtitqinġigaa uvaptiknun. Una anun piitchuq sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. ¹⁶ Taatnaġłuna ipiqaqtuqtitqaag-lugu aullaqtitkisigiga.” ¹⁷ [Pilate patchisaisitchisuuruq atautchimik isiqtamik niġiqpagvikaam uvluani]. ¹⁸ Iñugaagruich niplianiqsut, “Tuqquatchiun taamna iñuk aasiñ tigutaaqtaunaiqsillugu Barabbas!” ¹⁹ (Barabbas isiqtaunisuq atakkii ilaupluni tamatkunani aġayakhutiñ nunaqqimi tuqutrchiruani!). ²⁰ Pilate-ñum Jesus patchisaiġukkaluagaa. Taatnamik uqaġvigitqikkaluagaa iñugaagruich. ²¹ Aglaan iġialaniqsut nipitusiplutiñ, “Kikiaktuutisiun! Kikiaktuutuli sannigutamun!” ²² Pilate-ñum piatchiqlugu nipliġniqsuq, “Sumik savamaqluutiqaqpa? Paqitchinitchuñ sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. Ipiqaqtuqtillugu patchisaiġisigiga.” ²³ Aglaan iġialapsauragniqsut kikiaktuutiraksraupiaġniplugu sannigutamun. Kiisaimmalu iġialaġmiktigun akimavut.

²⁴ Uvvaasiñ Pilate-ñum atanniġniġaa Jesus kipiġniugutaatitun. ²⁵ Pilate-ñum pituġniġaa Barabbas pisukkañat, taamna isiqtauruq atakkii ilaupluni tamatkunani aġayakhutiñ iñuqtuani, aasiñ qaitługu Jesus ilinjitun pisu-htatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²⁶ Anuyyiuqtit sivulliġniġaat Jesus. Pisullaġmin paaqsiñiqsut iñuñmik Cyrene-naġmumik atiqaquamik Simon aitmuktuamik nautchiiviniñ. Tamatkua nunuriñiġaat akiyaġiaquplugu sannigutamik aquagun Jesus-ñum. ²⁷ Iñu-giallapiaquat iñuich maliniġaat. Akunġatni itminiqsut aġnat qairuat uġua-laplutiñ. ²⁸ Jesus-ñum kiniaqami nipliutiniġai, “Aġnaanisiñ Jerusalem-ñum! Qirratiginasitja aglaan qirratigisitchi ilipsitun qitunġapsitnunlu. ²⁹ Atakkii uvlut qallirut iñuich nipliġisilhat, ‘Quvianamiurut taapkua aġnat qitunġai-tchuat siġaiyautlaitchuatl miluktitchisimaitchuatl.’ ³⁰ Taivrumani uvlumi iñuich nipliġisirut iġgiñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’

suli qimiġaanun, ‘Irtiqit.’

Hosea 10:8

³¹ Atakkii taatnatun irrutikpatruñ patchisaitchuq pakmapak, qanutun irrut-riñiaqmivat iñuñmik taimanigu?”

³² Malġuk atlak iñiñuk, iluqatik savamaqluksimaruaq, tuqquatauruksraup-miñiqsuk piqataulugik Jesus-mi. ³³ Anuyyiuqtit tikiñniqsut atiqaquamun “Saunġa niaqum.” Tavrani kikiaktuutinigaat Jesus suli taapkuak savamaqluksimaruaq piqasiqlugu, ilaqataa taliqpian tunaanun suli ilaqataa saumian tujaanun. ³⁴ Jesus nipliġniqsuq, “Aapaan, natqigutikkich tamatkua iñuich! Nalugaat sumik savaaqaqtillaaqtin.” Avguñniġaich atnuġaanj nalauchaġauti-gipluġich. ³⁵ Iñuich qichaqtuat tautuktuagñiġaat. Jew-ñuruat sivulliutqinġisa mitautiginiġaat, “Annautiraġigai atlat. Ki anniqsuġi inmiñik Christ-ñuyumi, Anniqsuqi akiqsruutauruaq Agaayyutim piksraqtaagikkana!” ³⁶ Anuyyiuqtit mitautigipmiñiġaat. Utlakługu aatchuġniġaat suġaġnitchuamik misuqqumik ³⁷ nipliqtutiñ, “Anniqsuġiñ ilipnik umialigikpatin Jew-ñuruat!” ³⁸ Niaquan qulaagun aglakłuġich uqałhich, “Taamnauvva umialġat Jew-ñuruat.”

³⁹ Ilaqataan savamaqluksimaruaq niviñaruam uqaġniqluktaqmiñi-gaa, “Christ-ñuguvich anniqsuġiñ ilipnik uvaguglu!” ⁴⁰ Aglaan ilaqataan

inĩqtiǵnĩǵaa nipliǵhuni, “Talugĩnĩtpiuǵ Agaayyũ? Tuqutaksaurutintuuǵ ilaatun. ⁴¹ Tuquniaqtuguk nalautilugu atakkii taatnaǵnaǵhunuk; aglaan taamna savaaǵaǵitǵuǵ pigiĩtǵhuamik.” ⁴² Aasiĩ nipliutiniǵaa, “Jesus, itqagĩllanǵnaǵna tikitchuvich aǵaayuaqutipnun!” ⁴³ Jesus-ǵum nipliutiniǵaa, “Akiq-sruǵikpiĩ, marrumani uvlumi piqasiǵisigikma utaqqivĩǵmi.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvluq qitiqquqman siqĩĩnaaǵĩnaǵĩniqsuq taaqsipluni nunapayaami piĩa-sunun ilipman sassaǵ; ⁴⁵ talukuyaaq [sapukutchiutauruaq] niviǵaruuaq agaa-yuvikpaǵmi siiksiǵniqsuq tatpichakǵa takunuaaǵlaan. ⁴⁶ Jesus nipaala-lĩniqsuq, “Aapaan! Argaknun ilĩgĩga irrusiǵa!” Taatnaanikami tuquniqsuq. ⁴⁷ Rome-maǵmiut qaukĩata aǵuyyiuqtit tautuklugu tamanna atuumaruuaq kamaksruǵnĩǵaa Agaayyũn nipliǵhuni, “Ilumutun taamna aǵun nalaunǵa-ruq!” ⁴⁸ Inũich katiruat qiniǵiaqǵlugu kikiaktuttriǵ qitutukamitruǵ tamanna atuumaruuaq, utĩniqsut kiǵuniǵmiknun ipiqtutchallapiaǵhutiǵ. ⁴⁹ Iluqatiǵ tamatkua ilisimaruat Jesus-mik ilaǵiplugillu aǵnat maliktuat Galilee-miĩ qichagĩniqsut taiĩakǵatluk qiniǵiaǵhutiǵ.

Jesus Iluviǵniǵaat

⁵⁰⁻⁵¹ Inũaqamĩniqsuq atiliǵmik Joseph-mik Arimathea-ǵmĩumik, nuna-aq-qimiĩ Judea-mi, nalaunǵaruuaq qanutitaǵitǵhuaglu inũk, sulĩ utaqqĩniqsuaq tikiǵiǵsraǵanik aǵaayuaqutaan Agaayyutim. Ilaǵaluaǵhuni uqaqsittaaqti-tchirini aǵiqataunĩniqsuq sivunniqumata tuqutǵhuklugu Jesus. ⁵² Joseph-ǵum utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiǵaa timaa Jesus-ǵum pisuklugu. ⁵³ Tavrakǵa atqaqǵlugu timaa Jesus-ǵum, nimiqsruǵniǵaa ukiĩhaaǵiksaa-mik, ilipluguasiĩ iluviǵiuqtamun uyaǵanmi atunǵaǵitǵhuamun. ⁵⁴ Iluqani tamanna atuumaniqsuq minguiqsiaǵvium uvlua aullaǵniyasipman. ⁵⁵ Aǵnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miĩ maliǵniǵaat Joseph tautukluguasiĩ qanuq Jesus-ǵum timaa ilipmigu iluviǵmun. ⁵⁶ Utiǵhutiǵ kiǵuniǵmiknun itqanai-yaǵniǵaich tipraǵiksautilgich uqsruǵutiksrai timaan Jesus. Jew-ǵuruat min-ǵuiqsiaǵviatni minguiqsĩniqsut kamagiplugu tillisaa Moses-ǵum.

Jesus Anipkakkauruq Tuqutĩǵmiĩ

24 ¹ Uvlaatchauranani sivullium uvlum akunniqsaaami aǵnat iluviǵ-muǵniqsut saagaǵhutiǵ tipraǵiksautilĩǵnik uqsruǵutiksraiĩnik itqanaiyaaǵmiknik. ² Paqinnĩǵaat uyaǵak aqsraqtĩanĩqsuaq paananiĩ iluvǵum. ³ Tavraasiĩ isiqamĩ paqĩǵĩniǵaat timaa atanguruam Jesus. ⁴ Qanuq-sausiuqtitlugich tavrakǵatchiaq malǵuk aǵutik qitĩǵaǵnaqtuanik atnũgaa-llak qichagĩniqsuk saniǵaatni. ⁵ Iqsitchakhutiǵ aǵnat sikinniqsut nunamun. Aǵutik nipliutiniǵaich, “Suvaata tautugiaqpsi inũuruamam akunǵatni tuqunaruat? ⁶ Uvaniĩǵitǵhuq atakkii inũgutqĩksuq. Itqallaksiuǵ qanuq uqaqti-laaǵa ilipsitũun Galilee-miĩnǵaǵmiĩ, itna, ⁷ ‘Iǵniǵa Inũum qaisauruksrau-ruq killuuruanun inũuǵnun kikiaktutikkauluni, aasiĩ piĩayuatigun uvlut aǵitqikkumapluni inũuǵmun.’ ” ⁸ Aǵnat itqagĩniǵaat uqaǵikkana. ⁹ Utiǵhutiǵ iluviǵmiĩ uqautiniǵaich qulit atausiq maliǵuaqtit atlatlu iluqaitĩnik tamatkunĩǵa. ¹⁰ Taapkuu aǵnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakana James-ǵum, sulĩ atlat aǵnat. Uqautiniǵaich uqiraqtit tamatkunĩǵa atuumaruanik

iluvigmi. ¹¹ Aglaan maliguaqtit isumaniqsut aġnat piinjilqiniplugich. Taatnamik ukpiġiniġiġaich. ¹² Aglaan Peter makitiqhuni aqpalisruġniqsuq iluvigmun; auġrukami tautuġniġaa nimġutaa ukiġhaaġiksuaq kisian. Kinuniġmukhuni quvigusuutiginiġai tamatkua atuummiruat.

Pisukkataaġniqsuk Emmaus-mun

¹³ Taavrumani uvlumi malġuk Jesus-ġum maliguaqtit nunaqqiuramun-ġiaġniqsuk atilimun Emmaus-mik, uġasiksilaqaqtuaq tallimat malġuġni mile-lanik Jerusalem-miñ. ¹⁴ Pisullaġmik uqaġniqsuk iluqaanik atuumarua-mik. ¹⁵ Uqqaagiksitlugik Jesus pisuqasigniġik; ¹⁶ tautukkaluaġniġaak aglaan ilisaġiniġiġaak. ¹⁷ Jesus-ġum nipliutiniġik, “Sumik uqaqpisik pisuktuaġpatikni?”

Qichaqpaahġniqsuk alianaqsiplutik. ¹⁸ Ilaqataan atilgum Cleopas-mik apiqsrugniġaa, “Kisivich naluvalunniqsutin Jerusalem-mi atuumapman tamanna ikpaksravak.” ¹⁹ Jesus-ġum apiqsrugniġik, “Sunik?” Kiuniġaak, “Tamatkuniġa atuumaruanik Jesus Nazareth-miumun. Taamna aġun sivuniksriqirauniqsuq saġniqaqtuaq uqaġimigun savaaġmigunlu sivuġaatni Agaayyutimlu iñuillu. ²⁰ Qaukġiġich agaayuliqsipta suli sivulliuqtipta sivun-ġiġiġaak kikiaktuutitquplugulu tuqutautquplugulu. ²¹ Niġiugagigaluakkaqput ilaġuniplugu tasuqsairuksrauplugu Israel-aagmionik. Marrumani uvluni piġayugigaa atuumapmanaglaan. ²² Ilaqta aġnat tupakkaatigut pitluk-ġugunniñ. Taapkua utlautiniqsut qauniuraami iluvigmun, ²³ aglaan paqin-ġiġiġaak timaa. Utiqamiġ nipliġniqsut tautuġniplutiġ isagullaġnik uqautri-ruaġnaġnik Jesus iñuuniplugu. ²⁴ Ilavut utlautiniqsut iluvigmun paqitlugu taatnatupiaq aġnat uqaġhatitun, aglaan qiniġitmiġiġaak Jesus.” ²⁵ Tavrali Jesus-ġum nipliutiniġik, “Qanutun isumailaagtiġivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsrifksrapsitnik supayaanik sivuniksriqirit uqautaitnik! ²⁶ Uqaġniġugaut Christ, Anniqsuqti akiqsrutaauruaq nagliksaaqtuksrauniplugu tamatkuniġa isigaluaqani kamanautmiñun.” ²⁷ Jesus-ġum ilitchuġipkaġniġik uqautigikkauruanik inġmigun iluqaitni Agaayyutim uqaġhiñi, aullaġnipluni makpiġaaniñiñ Moses-ġum suli aglañitniñ iluqatiġ sivuniksriqirit.

²⁸ Qallikamiġ nunaqqiuramun igliġvinmiknun, Jesus pisuktuiġaġniqsuq qaaniñiaġniqaqtuatun. ²⁹ Aglaan nutqaqtinnigaaq nipliqtutik, “Ittuallagiñ uvaptikni. Taaqsisiaqsiġaatigut.” Maliklugik nayugniġik. ³⁰ Jesus aquvinniqsuq niġiqasiġuklugik. Tiġusikami qaqqumik quyanigaa Agaayyun. Avguqlugu qaqquq qaiñniġaa iliniknun. ³¹ Irratik aġmaqmata ilisaġiaqsiligniġaak. Aglaan qiniġnaiqsiġniqsuq ilinikniñ. ³² Uqaaqsiñiqsuk inġmiknun, “Uunaqsaagaluqaqpiñuk uummapiptikni uqaqatigipmatiguk tumitchaani suli kañiqsipkaqlugu Agaayyutim uqaġha uvaptiknun.” ³³ Maksrikhutik utiqtiġniqsuk Jerusalem-mun. Paqinnigaiġ qulit atautchich maliguaqtit katimaqatiqaqtuat atlanik. ³⁴ Tamatkua katimaruat niplianiqsut, “Ataġuruaq aġitqiniġniqsuq ilumun! Sagviġniqsuq Simon-mun.” ³⁵ Malġuk utiqtiqtuak uqautiniġaich atuumaruamik tumitchaani suli qanuq iliniknik ilisaqsrifigmiknik Ataniġmik avġuipman qaqqumik.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

³⁶ Malġuk uqaqtitlugik taavrumiġa, tavrakġatchiaq ataniq Jesus qichaaniġtiġniqsuq akunġatni nipliutiqlugich, “Tutqiutiqaġitchi!” ³⁷ Tatamitchaġniqsut

atakkii tautukkasuñniaqhutiñ aliuqtumik. ³⁸ Aglaan nipliutiniñgai, “Suvaata tupaktiqpisi? Suvaata ukpiqsriñitpisi? ³⁹ Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvañaupiaqtuñ. Aksigluñ ilitchuñiniaqtusi. Atakkii aliuqtuq timiqañitchuq sauniquañitluñlu uvaptun.” ⁴⁰ Uqaqami taavrumiñ qiniqtitkai argañmiñik suli isiganmiñik. ⁴¹ Maliguaqtit ukpiqilguiniñgaatsuli aglaan quvigusukhutiñ quviasullapiaqhutiñlu. Jesus-ñum apiqsruñigai, “Uvani niqiksraqaqpisi?” ⁴² Aatchuñigai igaamik iqaluñmik. ⁴³ Tiguplugu niñiñgaa sivuñgaatni.

⁴⁴ Tavra nipliutiniñgai, “Tamatkua uqautigikkatka ilipsitñunimma nayuutiññañma ilipsitñi, suapayaaq atuumaniañniplugu aglausimaruatun uvapkun maligutaksrañ Moses-ñum suli aglaañitñi sivuniksriqirit suli Psalms-ni.” ⁴⁵ Tavra añmañigai isummatiñich kañiqsitquplugich uqañhanik Agaayyutim. ⁴⁶ Nipliutiniñgai, “Taamna aglausimaruaq, Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, nagliksaaqtuksrauruq tuqulunilu añitqiksukstraupluni tuqunaruaniñ piñayuatigun uvlut, ⁴⁷ suli atqagun tusaayugaagiksuaq quliaqtuakkaugisiruq isummitqitkun suli natqutikkauñkun killuqsautiniñ inuñnun nanipayaaq, aullañniilugu Jerusalem-miñ. ⁴⁸ Iñisimaraugisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹ Tuyuñsigipsi Irrusiñlautamik Agaayyutim akiqsruutigikkanañik. Utaqqirusraursi nunaqqimi saññim pakmakña tikiññiañhanunaglaan ilipsitñun.”

Jesus Qilañmuutikkauruq

⁵⁰ Jesus-ñum annisiniñgai nunaqqimiñ Bethany-m tuñaanun. Tavrani isakluñich argañni piliutiksriñniñgai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayutillaisa aullautikkauniqsuq pakmuñ. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginiñgaat utiqhutiñaasiñ Jerusalem-mun quviasullapiağataqhutiñ. ⁵³ Ataramik agaayyuvikpañmiinniqt [nanğaqługu] quyapługu Agaayyun.

Uqałhich Aglaani John-ŋum

Uqałhum Timiniłha

1 ¹ Aullağniisaqqaagatałigmi ittuq Uqałiq, Uqałiq iqataupluni Agaayyutmi, sulı Uqałiq Agaayyutaupluni. ² Ilaa piqatauniqsuq Agaayyutmi aullağniisaqqaagatałigmi. ³ Taavrumuuna Uqałikun Agaayyutim iñiqtağigai supayaat. Atausriuraqunniñ iluqaaniñ iñiqtağikkanañiñ iñiqtaungitchuq ilaa piillugu. ⁴ Uqałiq kanjigigaa iñuulhum. Taavruma iñuulhum iñuich qaggutigai, kanjisi-łiksrañatnun Agaayyutmik. ⁵ Taamna qauma qaggutriruaq taaqtuamik, taaqtuam qamilguitchaa.

⁶ Agaayyun kilgirusramik tuyuqağniqsuq, iñuñmik atilıñmik John-mik, ⁷ taivrumuuna qaumakun iñuñmik uqautrityaqtitlugu. Aggiğñiqsuq iluqaisa kilgutmik tusraatquplugich ukpiqsritquplugillu. ⁸ John ilaa taivrumiñaungit- tchaluaghuni, aggiğñiqsuq taivrumiña qaumamik uqautrityaghuni.

⁹ Taimmataimña qauma ilumun aggiğigmiñi nunam iñuiñun kanjipsip- chaityaqtuq iñupayaanik nunami. ¹⁰ Ilaa itman nunami, nuna iñiqtaupluni Ilaagun, naagasuli nunam iñuiñ ilitchuğinginiññaat. ¹¹ Ilaa ilamiñun tikit- man, ilaiñ akuqtungitchaat. ¹² Aglaan ilañich ukpiqsriplutıñ akuqtuiruat ilaanik, ilaan qitungağiliutipkağai Agaayyutmun. ¹³ Tamatkua aniñğitchut timim qitungiulhagun naagaqaa iñuum pisulhagun, aglaan anitqıñniqsut tuv- rağlugu Agaayyutim pisulha.

¹⁴ Taamna taggisıaqtuq Uqałigmik iñuguqhuni akunnaptikni iñuuniaq- tuq. Uvagut qıñiğikput kamanautaa inuqtuummataitchuaq iluaqqutrıñkun sulı ilumutuulıkun. Taamna kamañun piliun Ilaan akuqtuağigaa aapami- ñiñ Iğñituñuğimigun. ¹⁵ John-ŋum taamna uqautiginiğaa. Itnautigiplugu, “Taamna uqautigikkağa itnaqama, ‘Taimña aggiqsuaksraq aqupkun kama- natluktıq uvañniñ, takku anıgaluaqnaña inñaniksımaaghuni.’ ” ¹⁶ Inuqtu- srimaiğimniñiñ nagliktağmıgun Ilaan piliutiqağaatıgıt; iluqata ikayuğaati- gıt ikayutqıgaaghuta iluaqqutmıgun. ¹⁷ Agaayyutim qaitchaa malığutaksraq uumuuna Moses-kun, aglaan iluaqqun sulı ilumutuulıq Jesus Christ-kun aggiqsuk. ¹⁸ Kia-unniñiñ Agaayyun qıñiñgaqsımaitchaa, kisimi Atautchim, taavruma atrıñuruam Agaayyutmi sulı Aapam sanıgaaniittuam, ilitchuğip- kautıgıgaa.

John Paptaaqıtchirim Nıplıłha Christ-ŋunğiniñipluni

¹⁹ Jew-ñuruat Jerusalem-miñ tuyuqağniqmata agaayuliqsınik Levi- tkuayaanıglu apıqsruğiaqlugu John kisıupmañaan, ²⁰ itna kıggutık- sraisuñaqani uqautiniğai nalupqınaiqlugu, “Uvaña Christ-ŋunğitchuña;

Anniqsuqtiksrautaungitchuḡa.” ²¹ “Kisuuvitmi? Elijah-ḡuvich?” John-ḡum kiuniḡai, “Taavrumiḡaungitchuḡa.” “Naaga taimḡa Moses-ḡum uqautigik-kaḡa sivuniksqiraavich?” John-ḡum piḡiḡai, “Taimḡaungitchuḡa.” ²² Nip-liutilḡiḡḡiḡaat, “Uqautitigutmi kisuutilaaḡnik. Uvagut kiggutiqaqtuksraurugut tuyuḡiriptiknun. Qanuqsamma nipliutigivich ilipkun?” ²³ John kiuniḡai, “Uvaḡa taimḡauruḡa uqaḡimakkḡa Isaiah-m sivuniksqirim, itna,

Iḡuk tuḡtuḡtuḡaḡ iḡuiḡlaamiḡ,

Itqanaiautisiuḡ apqutiksraḡa Atangum,

nalḡuḡlugu tumiksraḡa.”

Isaiah 40:3

²⁴⁻²⁵ Taapkua uqqiraqtit tuyuuruat Pharisee-ḡuruaniḡ, John apiḡilḡiḡḡiḡaat, “Uvva, Christ-ḡunḡiḡḡiḡuvich naagaqaa Elijah-ḡunḡitchuvich, naagaqaa taimḡa sivuniksqiraungitchuvich, suvaata paptaḡgivich?” ²⁶ John kiuniḡai, “Uvaḡa paptaḡḡutiqaḡtuḡa imikun. Aglaan akunnapsitḡi qichaḡtuḡ ilitchuḡimaaisaqsi. ²⁷ Ilaa aqupkun sagvigisiruḡ. Uvaḡa siḡiḡlḡuyumiḡaitchuḡaunḡiḡ aluḡutignik.” ²⁸ Tamatkua atuummiḡiḡsut Bethany-mi Perea-mi Jordan taa-vanitchiaḡani John-ḡum paptaḡqitchiviani.

Agaayyutim Ipnaiaḡaḡa

²⁹ Uvlutqikman John-ḡum Jesus qiniḡniḡaa utlautiruaḡ iḡmiḡun, aasrii upyakḡlugu, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiaḡaḡa piigityaḡtuḡa nunam iḡuiḡ killuutaatnik! ³⁰ Ilaa taimḡauruḡ uqautigikkaḡa itnautigiplugu, ‘Iḡuk imma agḡiḡḡiaḡtuḡ akiaqtiksraḡa. Kamanatluktuaḡ uvaḡniḡ, takku ilaa anigaluaḡ-naḡa inḡaniksimaḡqhuni.’ ³¹ Uvaḡa nalugaluaḡlugu kisuugisiḡha, tikiumaruḡa paptaḡusriḡḡuḡa imiḡmik ilitchuḡipkautigisrukḡlugu Israel-aḡḡmiunun.” ³² Uvva itnaiḡiplugu John-ḡum ilisiḡmarriḡaa, “Uvaḡa qiniḡiḡa Ipqitchuaḡ Irru-sriḡ atqaḡtuḡaḡ pakmakḡa atriaḡqhuni tiḡmiḡḡruuratun aasrii ilaaniḡtluni. ³³ Kaḡiqsianinḡitchaluaḡiḡa kisuutilaaḡa, aglaan Agaayyutim tuyuḡirima imikun paptaḡḡityaḡḡuḡa, uqautigaḡaḡa itna, ‘Iḡvich qiniḡisiḡiḡi Ipqitchuaḡ Irrusriḡ atqaḡpan aasrii inillaguni iḡuḡmun, ilaa taimḡaugisiruḡ paptaḡi-ruksraḡ Ipqitchuaḡkun Irrutchikun.’ ³⁴ Aasrii uvaḡa qiniḡanikkiga taamna atuu-maruaḡ aasrii uqautigitlaplugu Iḡḡiḡiḡhagun Agaayyutmun.”

Jesus-ḡum Sivulliich Maliguaḡtai

³⁵ Uvlutqikman John taraniḡlḡiḡḡiḡisuuḡ malḡuḡnik maliguaḡtiḡmiḡiḡ piḡa-sriḡhuni. ³⁶ Qiniḡamiuḡ Jesus apqusraaḡtuḡaḡ John-ḡum upyaḡniḡaa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiaḡaḡa.” ³⁷ Taapkuak maliguaḡtik tusraaplugu taatnaqman, maliutiniḡaaḡ Jesus. ³⁸ Jesus-ḡum kiniaḡami, maliutiniḡmakni qiniḡḡlugik apiḡiḡiḡik, “Sua pakikpitchu?” Taapkuak kiuniḡaaḡ, “Rabbi, nani tukkuqaḡpich?” (Taamnaguḡ Rabbi mumiutiqḡtuḡaḡ ilisautrimik.) ³⁹ Ilaan kiuniḡik, “Uvuḡaḡu-tik qiniḡiatku!” Taapkuak utlauti’amik qiniḡniḡaaḡ nani irviquḡtilaaḡa, aasrii uvlivigiplugu. Sisamanun tuḡtuḡtaḡ iliyuḡḡaqsiruami sassaḡ unnuksraaqman. ⁴⁰ Taapkuak tusraaplutik John-ḡum uqautaanik maliutriraḡ Jesus-mik ilaqataa atiqḡḡiḡisuuḡ Andrew-mik, Simon Peter-m aniqatigiplugu. ⁴¹ Andrew-m sivulliup-lugu paḡilḡaḡniḡaa aniqatni Simon uqautiplugu, “Uvaguk paḡtikkipuk Messiah” (mumiutiqḡtuḡaḡ Christ-mik naagaqaa Anniqsuḡtimik), ⁴² aasrii Simon Jesus-muutiplugu. Jesus-ḡum qiniḡḡlugu nipliutiniḡaa, ‘Iḡvichuva Simon, iḡḡiḡa John. Taiyuutininikisirutin Cephas-mik” (mumiutiqḡtuḡamik Peter-mik Iyaḡaḡmiḡlu).

Jesus Tuqłuiḥa Philip-mik Suli Nathanael-mik

⁴³ Uvlutqikman Jesus sivunnigñiqsuq Galilee-mugukhuni. Ilaan Philip paqitlugu nipliutiniḡaa, “Maliguaḡḡa!” ⁴⁴ Philip-guuq Bethsaida-ḡmiuḡuniq-suaqtuuq Andrew-mlu Peter-mlu irviakni. ⁴⁵ Philip-ḡumli nalautlugu Nathanael, uqautiniḡaa “Uvagut paqitkikput taimña Moses-ḡum uqautigimak-kaḡa maligutaksrani suli sivuniksriqirit uqautigikkaḡat. Ilaa Jesus-ḡuniqsuq, Nazareth-miu, Joseph-ḡum iḡñiḡa.” ⁴⁶ Nathanael-ḡum piñiḡaa, “Qanusriq nakuuruaq aggitlawa Nazareth-miñ?” Philip kiugaa, “Kiataamiḡi qiniḡiaqsa-ḡuḡ!” ⁴⁷ Jesus-ḡum qiniḡamiuḡ Nathanael utlautiruaq iḡmiñun nipliḡñiqsuq, “Uvvauna Israel-aagmiupaḡataq! Ilaani piitchuq pigiiḡaq.” ⁴⁸ Nathanael-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Qanuḡlugu iḡisimaviḡa?” Jesus-ḡum kiugaa, “Philip-mun tuḡḡaluaqtitnak qiniḡaniḡniḡikpiñ ataniusrima’avich asrirriraḡaqtuami napaaqtumi.” ⁴⁹ Nathanael-ḡum kiugaa, “Iḡisautrii! Ilvich Agaayyutim Iḡñiḡiniḡaatin! Israel-aagmiut umialiginiḡaatin!” ⁵⁰ Jesus-ḡum kiugaa, “Ilvich ukpiliqsippich qiniḡni’apkiñ sivuani ataani napaaqtum asrirriraḡaqtuam? Qiniḡisirutin kamanatluktuanik taavrumakḡa.” ⁵¹ Jesus-ḡum nipliutipsaaḡ-niḡai, “Iḡumutuuruamik nipliutigipsi, Iḡipsi qiniḡisigiksi qilak aḡmaqqan suli Agaayyutim israḡulgi mayutmuktuat naagaqaa atqaqtuat Iñuum Iḡñiḡanun.”

Jesus-ḡum Atlaḡḡuqtitchiḡa Imiḡmik Misruqqumun

2 ¹ Uvluk piñayuakun katchuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaaq-qimi Galilee-mi ittuami. Jesus-ḡum aakaḡa itmiñiqsuq. ² Suli Jesus-lu maliguaqtiniḡu aiyugaaqtaupmiñiqsut katchuutniaqtuauḡnun. ³ Misruḡuutaat nuḡupman, Jesus-ḡum aakaan nipliutiniḡaa, “Ukua misruḡuutaiqsut.” ⁴ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Tiliuqtaksraḡiḡitchikma sutquluna. Piviksraḡasuli tikiumaitchuq.” ⁵ Jesus-ḡum aakaan uqautiniḡai savaktit, “Piyumigiksi qanupayaaq tilikpasri.” ⁶ Taraniguuq itchaksrat qattaliat iyagaich imiḡnun inniqsut, atausriq immaqtutilaaqallaapluni iñuiññaqtun naagaqaa iñuiññaq qulit gallon-tun, Jew-ḡuruat maligutaksrirusriagikkaḡmikkun iḡḡuutiksraqtuḡvikaḡich. ⁷ Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Immiqsigik qattat imiḡmik.” Tarra immiḡniḡaich qaḡḡukpiuraḡḡigich. ⁸ Tarakḡaasrii Jesus-ḡum nipliutigai, “Tarakḡa qalusriḡusri, niḡiqpaktuat aḡalataat payuksiuḡ!” Taapkua payuḡniḡaat. ⁹ Aḡalataata niḡiqpaktuat uukamiuḡ imiq misruḡuḡuqtitaq naluniḡaa nakitñaqtautilaḡa tamarruma misruqqum, aglaan taapkua savaktit qalusriuat imiḡmik iḡisimanigaat. Taavruma aḡalataata niḡiqpaktuat tuḡḡuḡniḡaa uiksraun, ¹⁰ nipliutlugu, “Atlas autaaqtitchiraqtut misruḡuḡiḡñiḡksramik sivulliuplugu, aasrii aiyugaaktat imianikmata, akiitḡuḡniḡksramik piquqtitkaqsipḡigich. Aglaan ilvich itinniḡiñ misruḡuḡiḡñiḡqsraq isruanunaglaan.” ¹¹ Sivulliqpiaḡuḡplugu taamna quvignaqtuuaq savaaq Jesus-ḡum iñiqtaḡiniḡaa Cana-mi Galilee-miittuami. Ilaan kamanautni qiniḡtinnigaa. Aasrii maliguaqtaiñ ukpigiḡiutipsaaḡ-niḡaat. ¹² Tamarruma aquagun Jesus aakaniḡu nukatchianḡu suli maliguaqtini Capernaum-muḡniqsut, taraniasriiñ itlutiḡ ikituuranu uvluni.

Jesus-ḡum Suaḡḡuiyaiḡa Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-ḡuruat niḡiqḡagvikaḡat atilik Apqusaakkauḡiḡmik tikiyasriruq, aasriiñ Jesus Jerusalem-mun aullaḡniqsuq. ¹⁴ Agaayyuvikpaḡmi pakinnigaa

iñuich tunniuuqairuat ajuſalluŋnik ipnaiñiglu tiŋmiaġruuraniglu suli simmiqsuqtit maniqñik aquppiruat manniqivinqmikni. ¹⁵ Aasriiñ aklunaamik, ipiġaqtuusriqhuni uumarupayaat aninniġai Jew-ŋuruat agaayyuvikpaŋatniñ, manniqivinqich simmiqsuirit maniqñik ulġutlugich, simmiqsuutiŋich siamitlugich. ¹⁶ Suli tilipluġich tunisiullaqtuat tiŋmiaġruuranik itnaqhuni, “Tamatkua uvakŋa anitchigik! Aapaa tupqa tunisiuqqaiviguqnagu!” ¹⁷ Maliġuaqtañ itqaġniġaat uqaliq aglausimaruaq itna, “Agaayyuun! Siqñigillapiaġiġma tupiġikkapnik iluqnausimaaqtitkaaŋa.” ¹⁸ Jew-ŋuruat nipliutitqinqñiġaat apiqsruutmik, “Sumik quviquaqtuamik iñiqtaqagutin qinñiqinnayaqpiuŋ uvaptiknun nalauñhiñ taatnasriġaqavich?” ¹⁹ Jesus-ŋum kiugai, “Unauvva agaayyuvikpak piiaġupsuŋ, piñasruni uvluni nappatqikkisigiga.” ²⁰ Jew-ŋuruat apiqsruġniġaat, “Piñasruni uvluni nappatqikkisiviŋ? Malġukipiaq itchaksrani ukiuni nappaġniakkauruq agaayyuvikpak una!” ²¹ Aglaan Jesus uqautigikkaŋa agaayyuvikpak atriquniqsuq ilaan timaanun. ²² Taamani tuquġiġmiñ anitqikman, maliġuaqtañ itqaġniġaat taatna uqalħa, arguaqutaitluġich aglausimaruat uqalħich, suli Jesus uqautigikkaŋi.

Jesus Iliſimagai Iluqaisa Iñuich

²³ Jesus Jerusalem-mi ititlugu niġiqpagvikaami tagġisiquatuami Apqu-sraaqt itauliġmik iñuġiaqtuat ukpiġiniġaat qinñiqamisigik quviquaqtuat savaaŋi. ²⁴ Aglaan Jesus-ŋum ilumutuugingiqñiġai, atakkii ilaan iñuich iliſimmaagikluġich. ²⁵ Iñuktigun kaŋiqsipkaġniġnaqhuni ingiñniqsuq, ilaan kaŋiqsimmaagikluġich iñuich isrummatinqich.

Jesus-ŋum Iliſautriħa Nicodemus-mik

3 ¹ Uvvaasriiñ inniqsuq iñuk atiqaqtuq Nicodemus-mik, Jew-ŋuruat sivu-lliuqtañ ilaŋat, piqataupluni taapkunani Pharisee-ŋuruani. ² Unnuat ila-ŋatni utlautiniqsuq Jesus-mun nipliqhuni, “Iliſautrii! Iliħuġigikput ilvich iliſautriksrauplutiŋ tuyuuñhiñ Agaayyutmiñ. Kia-unniñ piyumiñaitchai quviquaqtuat savaat kisianik Agaayyutim piqasriumalugu.” ³ Jesus-ŋum kiugaa, “Illumutuuruamik uqautigikpiñ, iñuum anitqinġisuaġuni, Agaayyutim aġaayuaqtaa qinñitlasriyumiñaitchaa.” ⁴ Nicodemus-ŋum apiqsruġniġaa, “Qanuġuni iñuguaniktuq anitqikkisiva? Nalupqinaitchuq, aakami iluanun isitqiaqsiyumiñaitchuq, aniħi tugliġitlasriħu.” ⁵ Jesus-ŋum kiugaa, “Illumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Iñuk anitqinġisuaġuni imikun suli Ipqitchuakun Irrutchikun isitlasriyumiñaitchuq Agaayyutim aġaayuaqtaanun. ⁶ Tamatkua aniruat iñuŋniñ iñugruñaurut. Tamatkualiasrii kisiisa Ipqitchuam Irrutchim anitqiksitaŋi iñuugisirut Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷ Quviġusruutiginagu nipliutiga, ‘Anitqiksusraupiaqtusri’. ⁸ Anuġi igliġaqtuq napmupayaagukami, ilipsiasriiñ tusraapluġu anuġim siġruŋniġa, aglaan iliſimatlaitchiksi nakiñ agġiħa unniñ napmuħa. Taatnatun kiñapayaaq ittuq animaaqtuq Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁹ Nicodemus-ŋum apiqsruġniġaa, “Qanuġuni taatniitlagisiva?” ¹⁰ Jesus-ŋum kiugaa, “Ilvich iliſautraugaluq-ħutin Israel-mi taamna naluniqpiuŋ? ¹¹ Illumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Uvagut uqagaqtugut iliſimakkaptiknik suli iliſautriraqtugut qinñikkaptiknik. Aglaan nallipsi uqaliqput akuqtuġummataitchaa. ¹² Ilpsi ukpiġinġitchipsitña uqautikapsi nunakŋaqtatigun; qanuġusri ukpiġitlasriġisivisitña uqautigupsi

pakmakŋaqtatigun? ¹³ Kiŋaunniin pakmuŋa mayuqsimaitechuq, aglaan Iŋuum Igŋiŋa atqaqtuaq tatpakmakŋa. ¹⁴ Moses kivikmatun nimigianŋuaq nappaqutamun suviksraiŋaami, taatnatun Iŋuum Igŋiŋa kiviktaksraugisiruq. ¹⁵ Kisupayaq ukpiqsripluni turviŋiktuaq ilaanik isruitchuamik iŋuugisiruq.

¹⁶ “Agaayyutim nunam iŋui piqpagivagitlugich, Igŋituaŋi aatchuutiginiŋaa. Kisupayaq ukpiqsriŋikun turviŋiktuaq ilaanik tuquyumiŋaitechuq, aglaan isruitchuamik iŋuugisiruq. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim Igŋiŋi tuyugiŋitchaa atanniqsuqtautquplugu nunam iŋuiŋun aglaan anniqsuqtautquplugu iluqaitŋun. ¹⁸ Kisupayaq ukpiqsripluni tunŋaviŋiktuaq Igŋiŋanik, atanniusriaksraitechuq. Aglaan ukpiqsriŋitchuaq atanniqsimaŋaniktuq, takku ukpiqsriŋikun tunŋaviŋiksimaitechuq Agaayyutim Igŋituaŋikkanaŋanik. ¹⁹ Taatnaiŋiplugu taamna atanniusriaksraq ittuq, qauma nunam iŋuiŋun tikitman. Aglaan iŋuich piqpagitlukkaat taaqtuaq taavrumakŋa qaumamiŋ, takku ilinich irrusriŋiksimaqhuŋiŋ pigiitchuamik. ²⁰ Kisupayaam irrusriŋiksimaqtuam pigiitchuakun qauma uumigigaa, sulitlautisrutlaitchuq qaumamun, takku ilaan irrusrigiliutikkani pigiitchuq sagviquŋitlugu. ²¹ Aglaan kisupayaq irrusriŋikkami ilumutuuruamik qaumamun utlautiraqtuq, taavrumuŋa qaumamun sagviumatquplugu irrusrigiliutikkani tupiksriŋikun Agaayyutimik.”

John Paptaaqitchiri Iŋisimarauŋa Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu maliguaqtiniŋu aullaŋniqsut nunanun Judea-m. Tarani ittuaŋniqsuq ilinŋitni sulit paptaaqiŋluni. ²³ John-tuuq paptaaqiŋisuuq Aenon-mi uŋasriŋitchuamiŋ Salem-miŋ, takku imŋukkaqhuni tamanna. Iŋuich utlaagaqŋugu ilaan paptaaqtaŋiŋai. ²⁴ John taamna isiqsimaitchuqsulit isiqsiviŋmun.

²⁵ John-ŋum maliguaqtaŋi ilanich uqaksraqtuasiniŋisut Jew-ŋuruatlu taavrumuuna ipiqsakkauŋikun. ²⁶ Aasriiŋ John-mun utlautiplutiŋ uqautiplugu, “Iŋisautrii! Anun itqagiviŋu Jordan-ŋum igluani piqatigikkan, ilvich uqautigikkan? Ilaa paptaaqiaqsiruq, aasrii iŋuum iluqani utlakkaa!”

²⁷ John-ŋum kiuniŋai, “Kiŋaunniin sumik piqagumiŋaitechuq, Agaayyutmun qaitchiŋgunnani. ²⁸ Ilipsi iŋisimarigipsi niŋliqsimaŋapkun ‘Uvaŋa Christ-ŋunŋitchuŋa, aglaan ilaan sivuani tuyuumaruŋa,’ itqanaiautityaqtitlugu. ²⁹ Nukatpiaq katchuutniaqtuaq niviaqsiam uiksrautigigaa. Nukatpiam ilauraruŋa qichaqatauraqtuq naalaŋniplugu, quviagiŋiplugu tusraaŋa nukatpiam katchuutniaqtuam nipaa. Taatnatun quviasruŋiŋa naammatigiruq. ³⁰ Ilaa piguqtuksauruq kamaŋaqsitluŋuni, uvaŋaasrii nuimaigluŋa.

Ilaa Aggiqsuaq Qilaŋmiŋ

³¹ “Ilaa aggiqsuaq pakmakŋa iluqaitniŋ kamanatluktuq. Nunakŋaqtagi iŋuŋiŋaupluni nunamiittuanuruq, nunakŋaqtanik nipiqaqhuni. Ilaa aggiqsuaq qilaŋmiŋ kamanatluktuq iluqaitniŋ. ³² Aasrii uqautigigaa qiniŋkani tusraakaniŋu, aglaan kisupayaat uqaŋa akuqtunŋitchaat. ³³ Kia akuqtuuruam uqaŋanik nalupqiginiŋigaa Agaayyutim ilumutuŋa. ³⁴ Taavruma Agaayyutim tuyugikkanaŋ Agaayyutim uqaŋi uqagiŋai, takku Agaayyutim qaitchip-lugu inuŋaiŋlugu Ipqitchuamik Irrutchiŋmiŋik. ³⁵ Aapam Igŋiŋi piqpagiplugu aasrii supayaat aatchuutigigai ilaanun. ³⁶ Ilaa ukpiqsriŋuaq Igŋiŋmik

isruitchuamik iñuuliqaqtuq, aasrii tupiksriñgitchuaq Igñigmik iñuuliqaḡu-miñaitchuq. Aglaan Agaayyutim qinnautaa nayuutigisiruq ilaani qanjavak taimuḡa.”

Jesus-lu Agñaḡlu Samaria-ḡmiu

4 ¹Pharisee-ḡruuat tusraaniqsut Jesus iñunnatluaqsiñipluḡu paptaaḡitluk-huniḡu John-miñ ²(Jesus ilaa paptaaḡingitchaluaqtitlugu, aglaan maliḡuaḡtai). ³Jesus-ḡum tusraa'amiuḡ uqaḡikkaḡat, Judea-miñ aullaḡniqsuq Galilee-mun utiqhuni.

⁴Utiḡmiñi taavrumani Samaria-kuaqtuksrauniqsuq. ⁵Tikiññiqsuq Samaria-m nunaqqiḡanun atiqaquamun Sychar uḡasriñḡiññiqsuamun nunaḡaniñ Jacob-ḡum qaisaḡaniñ iḡñḡmiñun Joseph-mun. ⁶Jacob-ḡum nivviaḡa taraniñniqsuaq. Aasrii Jesus iḡluaḡimikniñ iñiqtuqhuni, nivviam saniḡaanun aquvinniqsuq, uvluq qitiqquqman. ⁷Samaria-ḡmiu aḡnaḡ agḡḡñiqsuq imiqtaḡiaqhuni. Aasrii Jesus-ḡum nipliutinigaa, “Imiksriḡḡa!” ⁸Immali maliguaḡtai nunaqqimuḡniqsut niqiksramiknik tauqsigiaqhutiḡ. ⁹Aḡnam Samaria-ḡmium nipliutinigaa, “Ilvich Jew-ḡurutin aasrii Samaria-ḡmiuḡup-luḡa. Qanuqhutin iniqpiña imigukhutin?” (Uvvataḡku Jew-ḡruuat piqatigat-laitchut Samaria-ḡmiunik.) ¹⁰Jesus-ḡum kiugaa, “Iḡisimagupku Agaayyutim aatchuutiksraḡa sulī kisuuḡḡa iniqtigikkaḡpich imiksritqupluni inḡḡayaḡiñ, aasrii Ilaan qaitchiḡutin iñuunaqtuamik imiḡmik.” ¹¹Aḡnam nipliutigaa, “Ilvich qattaitmiutin, aasrii nivviaḡ itipmiuq. Nakiñmi imiq iñuunaqtuap piñayaḡpiuḡ? ¹²Jacob-ḡum sivulliaḡta uumiḡa nivviamik piqatitanaḡit-gut, qitunḡaiñḡu sulī pamiqsaḡniisa imiḡvigimakkaḡatnik. Ilvich Jacob-miñ kamanatluktuaḡunasrugivich?” ¹³Jesus-ḡum kiugaa, “Kiñapayaḡa imiq-tuaḡ imiḡmiñ uumakḡa imiḡulitqikkisiruq. ¹⁴Aglaan kiñapayaḡa imiḡmiñ aatchuutiksramniñ imiḡumi imiḡulitqinḡiangitchuq, takku imiq aachuu-tiksraḡa itkisiruq ilaani suvliktuatun nivviatun imiḡmik iñuunaqtuamik, piqatitlugu ittuksramik isruilaamun iñuuliḡmun.” ¹⁵Aḡnam nipliutigaa, “Taavrumiḡa imiḡmik qaitchiḡḡa, imiḡulitqinḡitchumuḡḡali unniñ uvuḡa imiqtatqinḡitchumuḡa.” ¹⁶Tarra Jesus-ḡum nipliutinigaa, “Aullaḡutin uqa-tityaḡuḡ iḡaḡatin pakma nayuqtigikkaḡ, aasriñ uvuḡatqigutik.” ¹⁷Aḡnam kiuniḡaa, “Iḡaḡataitchuḡa.” Jesus-ḡum kiugaa, “Ilvich nalauttutin nipliavich iḡaḡataiñniḡlutin. ¹⁸Ilvich iḡaḡatniktuqsimaruaḡi tallimani, aasrii nayuqti-gikkaḡ pakma nalauulluḡ iḡaḡatigingitchiñ kachuusrimaitchiñ. Taatnaḡavich nalauttutin.” ¹⁹Aḡnam nipliutigaa, “Taatnaiḡipluḡu iḡisimatiqagñiqavich kaḡiqsigisa sivuniksriqirauḡhiñ. ²⁰Samaria-ḡmiut sivulliaḡut agaayuma-aḡuuruḡ uumani inḡimi aasriñ iḡipsi Jew-ḡruani uqaḡaqtusri iñuich agaayu-maaqtuksrauniḡluḡich Jerusalem-mi.” ²¹Jesus-ḡum nipliutinigaa “Aḡnaaḡ, ukpiḡḡḡa, Piviksraḡ tikitkisiruq iñuich agaayyuvigitlaḡñiaḡmatruḡ Apa uumaniunniñ inḡimi naagaunniñ Jerusalem-mi. ²²Samaria-ḡmiesri iḡi-simaḡipiagiksi kisumun agaayumaḡiqsi; uvagut aglaan Jew-ḡruani iḡi-simaḡikput kisumun agaayumaḡiḡput, takku iñuich anniqsuqtiksraḡat Jew-ḡruaniñ kaḡiqaqtuq. ²³Aglaan piviksraḡ tikisaḡtuq, pakmaunniñ tikiumaaniktuq, iḡumun putqataḡviquaqtuat agaayumaḡviginiaḡmatruḡ Apa Ipqitchuakun Irrutchikunlu iḡumutuḡikunlu. Takku Aapauruaḡ piqaguk-tuq iñuich agaayumaḡviginiaḡqtuanik inḡmiñun taatnaiḡiluḡu. ²⁴Agaayyun

Irrusriuruq. Tamatkua putqataǵvıaqtuat ilaanik agaayumaaqtuksraupiaqtut Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuulıkunlu.”²⁵ Aǵnam nipliutinıǵaa, “Uvaǵa kañıqsımagıga Messiah taiyuutilik Christ-mik agǵıqsagumaruaq. Ilaan agǵıgumi uqautisraǵumakkañatıgıt supayaamik.”²⁶ Jesus-ǵum nipliutigaa, “Uvaǵa uqaqatin Ilaaǵurıǵa.”

²⁷Taatnaanigmiuglu taranı Jesus-ǵum malıǵuaqtai utıǵnıqsut. Atqunaq quvıǵutchañnıqsut Jesus aǵnamik uqaqatıqagñıqman. Aglaanguuq nallıata nipliutingiñnıǵaa aǵnaq, “Sumik pisukpich?” naagaqaa apiqsrunǵiñnıǵaat Jesus, “Suvaata aǵnamik uqaqatıqapich?”²⁸ Tarakña aǵnam imiqtautni unitıǵu, nunaaqqımun utıǵnıqsuq, uqaaqsipluniasrıñ iñuǵnun, ²⁹“Malıǵlunı qıñıǵaqsiuñ iñuk uqautrıǵa suraǵalıpayaañnik. Ilaa Christ-ñuñgıtchaluappa?”³⁰ Tamatkua uniñnıǵaat nunaaqıqı utlautiplutıñ Jesus-mun.

³¹Taatnañhatnıguuq, malıǵuaqtaiñ Jesus uqapsaaǵnıǵaat, “İlisautrıi, niǵǵiñ!”³² Ilaan kiunıǵai, “Nıqautıqatunı ilisımangısapsitñik.”³³ Taatnaqman malıǵuaqtai avatmun apiqsruqtautıaqsiñıqsut, “İñuum una payuñgıtchaluagñıqpauñ niqıksramik?”³⁴ Jesus-ǵum nipliutinıǵai, “Nıqautıqatunı tupiksriñıǵmik tuyuǵırıma pitqutaanik sulı itqanañıksrañanik savaam qaisaǵan iñıqtaǵıtquplıǵu.”³⁵ “Uqaǵaqtusrı, itnañıplıǵu nautchiıvıksıǵun, ‘Sısamani tatqıñi ittaqtuq katitchıvıksraq.’ Uvañalı nipliutıǵipsı, qıñıqtuallautaqsigik nauruat pakma piñuquqtuut katıtaulñiñaaǵuqhutıñ.”³⁶ İñuk kipriplıni katıchırıuq akiññagaqtuq katıchıñıǵmiñi nauruanik isruitchuamun iñuulıǵmun, atunim aasrıi nautchiıruaglu kiprıruaglu quvıasruqatıǵıkkısiplutik.³⁷ Uqautaurıuq ilumutuuruq itna, “İñuk nautchiıraqtuq atlam aasrıi kipıplıǵu, katıplıǵu mukkaaksraq.”³⁸ Uvaǵa tuyuǵipsı kiprılusrı katıchıtquplıusrı nautchiıvıñmi savaaǵagvıgımaısapsitñi atlat savaañatni aasrıi piññagıusrı taıpchua savaañatniñ.”

³⁹Samaria-ǵmiut iñuǵiaktuat nunaaqqımiñni ukpiqsrıñıqsut Jesus-mik aǵnam itnañhagun, “Ilaan uqautıgañı supayaamik atuqsımakkamnik.”⁴⁰ Taatnaqıǵu Samaria-ǵmiut tikitñamıtrıñ, ittuallaquaqsiñıǵaat iñmiñni. Jesus-ǵumaasrıñ malǵuñni uvlıñni nayuǵnıǵai. ⁴¹Iñuǵıaksılaaǵnıqsut ukpiqsrıuat ilaan uqauttutaıǵun. ⁴²Aasrıi aǵnaq uqautinıǵaat, “Ukpiqsrıñıqsugut ilvich nıpiñhiñagıñısapkun aglaan uvaptıknik tusraapıǵu, ilıitchuǵıgıkpıt ilumutun annıqsuqtıksraulña nunam iñıñiñik.”

Jesus Mamıtıchıñıqsuq Añalatchirim İǵñıñanik

⁴³Kıñuagun malǵuk uvluk Jesus aullaǵnıqsuq Galılee-mun. ⁴⁴Ilaan ilısımagıuqıǵu, “Sıvunıksrıqırı kamakkusrıaqatıaitchuq iñmi nunamıñi,” aullaǵvıgıñıǵaa. ⁴⁵Galılee-mun tikitman iñuıch pǵlanıǵaat, qıñıanıkıǵu supayaaq savaaǵıkkana niǵıqpavıkaami tagǵısıqatıuamı Apusaakkauıǵmik, takku ilıñıttıuq utlautinıqsut niǵıqpavıkaamun Jerusalem-mi.

⁴⁶Taatnaqhıni Jesus utıtqıñıñıqsuq Cana-mun Galılee-mi ittuamun, sıvuani imıǵmik sısuǵuǵuqtıchıvıñmiñun. Aasrıi Capernaum-mi innıqsuq añalatchırı iǵñıqagñıqsuaq atnıǵñaqtuamik. ⁴⁷Tusraa’amiuñ Jesus tikitıǵu Galılee-mun Judea-miñ, utlakıǵu apiqsruǵnıǵaa Capernaum-mıǵlıǵu ilıuqspıkaǵayaitmañaan iǵñi tuquñhiñaaǵuqtıuq. ⁴⁸Jesus-ǵum nipliutinıǵaa, “Nallıqsıunniñ tarra ukpiqsrıyumiñıaıpiaqtuq, qıñıǵaluaqanı kamañatıuagılu savaanik quvıqnaqtıuagılu.”⁴⁹ Añalatchirim kiulǵiñnıǵaa, “Malıñña,

qitungauraga tuqugaluaqtitnagu!” ⁵⁰ Jesus nipliutigaa, “Aullağin, iğniğin iñuugisiruq!” Taavruma iñuum Jesus-ñum nipliutaa ukpiğıplugu aullağniqsuq. ⁵¹ Anjilaatmuktitlugu savaktañ paağniğaat tusraapkağiaqlugu “Iğniğin iñuugaqsiruq.” ⁵² Apiqsruğniğai qanğaaglaan iğni iħuaqsitmuasqipmañaan. Taapkua kiuniğaat, “Ikpaksraq uvluqpaguğniğmiñin atautchimun iħiyuñnaqsipman uunaqluutaiqsuq.” ⁵³ Aapauruam iħitchuğiniğaa atuummiħha taivrumani sassağniğmi Jesus-ñum nipliutikmani, “Iğniğin iñuugisiruq,” Taatnaqhuni ukpiliğniqsuq, sulı iluqağmın tupiqatipayaanjılu. ⁵⁴ Taavruma tuglıliğniğaa quvıqnaqtuaq savaaña Jesus-ñum Galilee-mukman Judea-miñ.

Jesus-ñum Mamititchiħha Atniğñaqtuamık Narvauram Siñaani

5 ¹ Aquagun tamarruma Jew-ñuruat niğiqpagvikaanāt ilğinñiqsuq. Aasrii Jesus-tuuq utlautipluni Jerusalem-mun. ² Taamani Jerusalem-mi İpnaich Paanātni narvauragağniqsuq tallimanik quliğutilik. Hebrew-tguuq uqanātıgun taiyuutiqağniqsuq Bethzatha-mik. ³ İñugıallapiaqhutiñ iñuıch atniğñaqtuat nalanıqsut tamatkunani quliğutit atinjitni qinıitlaitchuāt, pisrutlaitchuāt, sulı auliyatılaiāt taqqıplutiñ imğum iħısqraqtiħiksrañanik. ⁴ Uvvaguuqtakku qakugulitchiaqlugu Agaayyutim israqulğan imiq iħısqraqtitağniqmagu aasrii sıvullıq atniğñaqtuaniñ kiñilğaqtuaq ayalataupkaqqaqlugu imiq mami-turağniqsuq qanusripayaamik atniğñautiqağaluñyağmi. ⁵ İñugguuq atniğñaqtuaq iñuiññaq akimiaq piñasruni ukiuni tarani itmiñiqsuq. ⁶ Jesus-ñum qinıiğniğaa nalaruaq sulı kanıqsiplugu ilaan atniğñaħha takıruami, aasrii nıpliutiniğaa, “İħuaqsisukkaluaqpich?” ⁷ Atniğñaqtuam kiuniğaa, “Uvaña kiñısaitchaqtuña imiq iħısqraqtitaupman. Takanuğniğiaqtitluña atlam sıvullıugaga-ñaña.” ⁸ Jesus-ñum nipliutigaa, “Makillutin, ikivğatin tigulugich pisruğin.” ⁹ Taimmaiñaq taamna mamıtaunıqsuq; ikivğani tiguplugich, pisruğniqsuq.

Uvluq tamanna taavruma atuummıvia Jew-ñuruat mınğuiqsiağvıginiğaat. ¹⁰ Taatnaqlugu Jew-ñuruat nipliatiqağniğaat iñuk iħuaqsıkkauruaq, “Ugluvak mınğuiqsiağviuruq. Atuqtaksraptıknun akitñautiniqsutin ikivğapnik akiya-qavich.” ¹¹ İlaan kiuniğai, “Taivruma iħuaqsipkaqtima uqautigaaña, ‘İkivğatin tigulugich pisruğin.’ ” ¹² Taapkua apiqsruğniğaat, “Kia taatnaquvatin?” ¹³ Ağlaan taavruma iħuaqsıkkauruam iħitchuğinğinıñniğaa kisutilaaña, atakkii Jesus tamaakña piğniğısuq iñuğiapagıtluni tamanna. ¹⁴ Aquagun taavruma Jesus-ñum paqinniğaa Jew-ñuruat agaayyuvıkpaañatni aasriiñ nipliutiplugu, “Atañii. Pakma iħuaqsırutin. Killuqsatqinıñiaqnak. Takku killuqsaguvich piğiitluktuuaq tikitpiaqtuq ilıpnun.” ¹⁵ Taavruma iñuum aullaqami Jew-ñuruat uqautiaqsiniğai Jesus-ñunıplugu iħuaqsipkaqtini. ¹⁶ Taavrumıña pıqusriqhutiñ Jew-ñuruat piyuagaqsiniğaat Jesus, ilaa iħuaqsıniıplugu mınğuiqsiağvium uvluani. ¹⁷ Jesus kiuniğai, “Aapaga savaktuq ataramik inıqlugu, sulı uvañap-tuuq savaktuksraupmiuña.” ¹⁸ Taavruma nipliutim Jew-ñuruat sıvunniqsılla-piağniğai tuqqutchuklugu, taavrumuunalıñıaunğitchuaq mınğuiqsiağvium atuqtaqsraigun ağlaan nipliħagunlu Agaayyutmik aapaqağnipluni sulı atri-ıtiıpluni inımiñik Agaayyutmun.

Iğniğuruam Anjalatchiħha

¹⁹ Jesus kiugai, “Uqautıgipsi ilumutuuruamik itna, İğniğ inıiqtaqatılai-ıchuq inımiğıñıñaq. İlaa savaaqağaqtuq taavrumıña qinııkkagmiñik Aapani

savaaqman. Supayaamik Aapauruaq iniiqtaqman, Igñiniantuuq savaa-girağigaa. ²⁰ Aapam Igñi urriqsuutirağigaa iluqaanik savaağitlakkağmi-ñik, atakkii piqpapiplugu. Ilaan ilisautigisiplugu kamanatluktuanikunniñ tamatkunakña iniiqtağikkaniñiñ, ilipsi quvigusrullapiatlasrilusri. ²¹ Atriplugu Aapaa anipchairağiñha tuquruanik inugutqilğimun, taatnatullapiaq Igñiña qaitchitlaruq inuulğimik tamatkunua pisukkağmiñun. ²² Aapaña inmiñik atanniqsungiñhuni, aglaan Igñi qaitchianiñnigaa atanniiğimik. ²³ Taatnaq-huni iluqani kamakkun itkisiruq Igñinanun atriplugu inuich kamaqsriñhat Aapañanik. Kiñapayaaq kamakkutaitchumi Igñinanun kamakkutaitmiuq Aapañanun tuyuğiraanun. ²⁴ Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Kiñapayaaq tusraaruq uqautimnik sulii ukpiqsiruaq tuyuğirimnik piññaktaqtuq isruit-chuamik inuulğimik. Taamna atanniqsiuyumiñaitchuq, aglaan pituqaanik-tuq tuqujağimniñ inuulğimun.

²⁵ “Uqautigipsi ilumutuullapiaqtuamik, Piviksraq tikiññaiaqtuq, ami tikiu-maaniktuq tuqujaruat tusraaħiksrañat nipaaniq Igñiñan Agaayyutim, aasrii tamatkua tusraaruq inuuniaqtut. ²⁶ Atriplugu Aapauruaq Ilaa kanjuruaq inuulğimi, taatnatun Aapauruaq inillakkaa Igñiğikkani kanjutlasriplugu inuulğimi. ²⁷ Sulii qaitchaa Igñi nalaullugu anjalatħiħiksramik atanniqsuiğimik, atakkii Ilaa Inuum Igñiğiplugu. ²⁸ Taamna quvigusrutiginagu, pivik-sraq tikiññaiaqtuq tuquruq iluqatiñ iluvigniñ tusraagisiñhat nipaaniq. ²⁹ Aasrii ilinich anitqilğitini iluvigniñ, tamatkua savaağiksuaq anilutini inuulğimun sulii tamatkua savaağiitchuq anilutini sivuuganaqtuamun atanniqsiuviksrağ-miknun.

İlisimarit Jesus-kun

³⁰ “Sumik savaaqagumiñaitchuñ uvaħkuiñaq. Uqausriusriaga tuvraq-lugu Agaayyutmiñ atanniiraqtuñ. Taatnaqħutini atanniutitka nalaunjarut, takku pisuħapkun itingitlugu, aglaan tuyuğirima pisuħagun. ³¹ Uvaħkui-ñaq uqaqsagñağuma, inuich ukpiğiyumiñaitchaat ilumutuunilugu. ³² Aglaan ittuq uqautigiriga, uqaqtuaq ilumutun uvaħkun. ³³ Ilipsi tuyuqaqapsi inuñnik kanjisiuqtuksranik John-mun Paptaaqħitħirimun, ilaan uqautigaasri taavru-muuna ilumutuuruamik. ³⁴ Inuñmik ilisimariqağnanğitchaluaqtuñ, aglaan taamna nipliutigigiga ilipsi anniqsuquplusri. ³⁵ John atriqaqtuaq nannimik ikimaruamik qaummagiksiplugu, ilipsipsuuq sivikitchuami taimani quviagi-giksi qaumagikkana. ³⁶ Aglaansulii uvaħkun piqaqtuñ ilisimarimik kamanat-luktuamik John-ñum ilisimarauħhaniñunniñ, makua savaat iniiqtağikkagma, Aapaa qaisaniñ savaağitquplugich itqanağlugich tamatkua nalupqinaqsru-gaat Aapamun tuyuğiğiga. ³⁷ Aapauruaqtuuq tuyuqaqtuaq uvañnik uqaqtuq tamarrumuuna, ilipsi tusraağqsimaitħaluağiksi nipaa unniñ kigiñña qiniğlugu. ³⁸ Ilipsi uqauttutai pigingitlugich unniñ ukpigiñitlugu taamna tuyuğikkana. ³⁹ İlisaağigisi uqağħich aglausimaruq inuulğimik isruitchuamik paqitchiñasugiplusri. Tamarra tamatkua uqautiqaqtuat uvaħkun, ⁴⁰ aglaan piyummataitħusri uvañnun utlautisrugusri aasrii piññagusri inuulğimik uvaħkun.

⁴¹ “Nangaqsiuħiksraq inuñniñ qiniğñağagingitħiga. ⁴² Aglaan ilisimagiksi, suutnağingitħiksi piqpaksriħiq suvaluk Agaayyutim piqpaktañ. ⁴³ Aggiq-suñ Aapaa anjalatħisaagun aasrii akuqtungitħipsitña. Naagasulii inuk kiña

aggiqpan inġmi saŋġimigun, ilipsi akuqtuġniagiksi. ⁴⁴ Ilipsi nangautisruuruani avatmun aasriiñ suliquitigingitchiksi nangausriaksraqsi Agaayyutmiñ kisianiñ. Qanuġusrimi ukpiqsriñiaqpisi? ⁴⁵ Isrummatiginagu uvaŋnun patchisiqutigisiñiñlusri Aapaanun. Moses-ġum patchitri sagviummigaa, taimñaami Moses ilipsi tunġavagikkaqsi. ⁴⁶ Ilumun ukpiginiġupsuñ Moses, tunġavaginayaqmi-gipsitña ukpigiluña takku ilaan aglaktigun uqautigigaaña. ⁴⁷ Aglaan aglaagik-kanġ ukpigingitñapsigik, qanuġusri ukpiqsrigisivi uvaña uqalimnik?”

Jesus-ġum Niġipchaiġha 5,000 Aġutinik

6 ¹ Taavruma aquagun Jesus ikaanaruq taagatchiaŋanun narvaŋan Galilee-m. Taamna narvaq taggisiquaqmiuq Tiberias-mik. ² Inġiallapiaqtuat malilgiññaat, atakkii ilinisa qiniqługich quviquaqtuat savaaŋi iħuaq-siraġaiħikun atniġnaqtuanik. ³ Jesus qimiġaamun mayuqhuni, aquvinniqsuq maliguaqtiniñ. ⁴ Jew-ġuruat niġiqpagvikaanġat taggisiquaqtuaq Apqusraaqti-tauħimik tarani qalliñiqsuq.

⁵ Jesus qiniqługich inġiallapiaqtuat iħuich utlautiruat inġmiñun nipliutinigaa Philip, “Nakiñ tauqsigayaqpisa niġisuiġutiksraŋatnik ukua iħuich?” ⁶ Taavrumiġaguq nipliutinigaa Philip uuktuaqługu, Jesus-ġum ilisimaanikkaluaqługu suħksrani. ⁷ Philip-ġum kiuniġaa, “Malġuk kavluutik akiaknik naamayumiñaitchut qaqqiaqsisigisaġuptigik inullaa mikiruamikumniñ niġiyumiñaqsiługu.” ⁸ Maliguaqtit ilaŋata, Andrew, Simon Peter-m aniqataa, nipliqsuq, ⁹ “Uvvauvani nukatpiaġruk piqaġniqsuq tallimanik qaqquuranik barley-nik suli qaluuraanik. Aglaan suugisivat taapkua itna inġiaktigiruaami inuñmi?” ¹⁰ Jesus nipliutigai, “Iħuich aquvititchigik.” Ivigaanupluniguuq tamanna. Iħuk iluqani aquvinniqsuq. Aġutiłhiñat 5,000-siyuñnaq. ¹¹ Jesus-ġum qaqqiaq tigu’amiuñ, Agaayyun quyanigaa agaayupluni, autaaġutaupluniasrii inuñnun aquppiruanun. Taatnatunsuli inġiqtaqaġniqsuq qalukkun. Aasrii iluqatiñ niġiñiqsut pisuiġataqhu-tiñ. ¹² Niġisuiłlakmata, Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Ilakupayaat katitchigik aasrii iksisruñaqasri.” ¹³ Katitchi’amiñ, immiġniġaich qulit malġuñnik aguupmaich ilakuatnik tallimaniñ barley-niñ qaqquuraniñ iħuich niġġivigikkaŋatniñ. ¹⁴ Iħuich qiniqamitruñ quviquaqtuaq savaaq Jesus-ġum inġiqtaña nipliñiqsut, “Ilmutun una ilaanuniqsuq. Tarra sivuniksriqiraunniqsuq agġiqsuksrautauruaq nunam iħuiñun.” ¹⁵ Jesus-ġum kanġiqsiñiġaa inuñnun umialiguqtinniaħksrani nunuriłuni. Taatnaqhuni unitługich aullaumiugallañniqsuq qimiġaanun kisimi.

Jesus-ġum Pisruħha Imġum Qaanagun

¹⁶ Unnuksraaqman maliguaqtai narvamun utlautiniqsut. ¹⁷ Umiamun iki’amiñ utiaqsiñiqsut Capernaum-mun ikaaqlugu narvaq. Unnuagquqman Jesus-ġum utlangiñniġaisuli. ¹⁸ Anuġiġuutiqpauraġniġai qailġuutiługich. ¹⁹ Maliguaqtit iputlutiñ piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik iglianigmiullu, qiniqsiñiġaat Jesus pisruktuaq imiġmi qalliruaq umiamun. Aasrii ilinich iqsitchallapiagniqsut. ²⁰ Jesus-ġum nipliutinigai, “Iqsiñasri! Uvañauruñ.” ²¹ Taapkua ikiyumaliqsiptiaġniġaat, aasrii ikipman taimmañnaq umiam tikiñjaniktigniġaa sivuniġikkani.

Jesus-ġum Qaqqianuħha Iħuutħim

²² Uvlutqikman iħuich inġiaktuat aullangitchuat tamaaniaŋaniñ narvam, iłitchuġiniġaat atausrisualuk umiaq taraniitilaanik. Jesus aullaqataunġiħha

maliguaqtimigun suli itqaginigaat kisimiŋ maliguaqtaĩ aullathat. ²³ Atlat umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiñiqsut qaniŋanun niŋiqpagviata Atanguruaq agaayutrianikman. ²⁴ Iñugiaktuat kanjqsima'amitruŋ Jesus taraniñgiha unniiñ maliguaqtai, umianun ikiplutiŋ Capernaum-mun aullaŋniqsut pakak-lugu. ²⁵ Narvam iŋluani iñuich Jesus paqitnamitruŋ, nipliutiniŋaat, "Ilsaut-rii! Qaŋaaglaan mañjaqpich?" ²⁶ Jesus-ŋum kiugai, "Iłumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, paqitkipsitña takku niŋiłłapsigun qaqqiamik pisuiŋataqhusri piqutigit lusrunaqnagich qinikkaŋsri quviquaqtuat savaatka sañŋigikkap-kun. ²⁷ Sakuugutiqaqasri niqimik piñŋiqsaqtuamik aglaan sakuugutiqaŋi-tchi niqimun ittuaksramun isruitchuamun iñuuligmun. Taamna niŋi Iñuum Iŋñiŋan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim Aapam nalunaiqsagigaa iñuaŋikkauhagun Ilaa." ²⁸ Tamatkua apiqsrugaat, "Suruksrauvisa savaaqag-niaŋupta Agaayyutim savaaŋiñik?" ²⁹ Jesus kiugai, "Uvva savaaq savaaŋit-qukkana Agaayyutim ilipsitñun, ukpiqsritqugaasri ilaanik tuyuŋikkaŋmiñik." ³⁰ Tamatkua kiugaat, "Sumik qinikkigayaqpisigut quviquaqtuamik sañŋip-kun, uvagut qiniglugu ukpiqsritlasriluta ilipnik. Sumik iñiqtaqagayaqpich?" ³¹ Sivulliavut niŋimarut taiyuutiliŋmik Manna-mik qaqqumik pakmakŋaqtam-ik suviksrailaami atriplugu uqautigimaruaq iñiŋlaan uqaŋigmi, itna, 'Ilaan qaitchigai qaqqumik niqiksraŋatnik pakmakŋa.' " ³² Jesus nipliŋsuq, "Iłumun nipliutigipsi, taimña Moses niqiqatitichiruq ilipsitnik pakmakŋa timiłhiñamun ittuamik, taiyuutiliŋmik Manna-mik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchigaasri iñuunaqtuamik iłumutuuruamik niqiksramik pakmakŋa qilaŋmiñ. ³³ Uvva-takku niqiksraq Agaayyutim qaisaŋa ilaŋjuruq atqaqtuaq pakmakŋa iñuuligmiŋ qaitchipluni nunam iñuñun." ³⁴ Tamatkua nipliutiniŋaat, "Ataramik qaitchisigut taavrumiŋa niqiksramik."

³⁵ Jesus-ŋum nipliutigai, "Uvaŋa atrigigaŋa qaqqiam niqiksrauruam timikun, uvaŋa kanjigigaŋa iñuutlasriłiksram iñuutichikun. Iñuk utlauruaq uvaŋnun niŋisulitqikkumiñaitchuq, suli ukpiqsriruaq uvapkun imiŋulitqik-kumiñaitchuq. ³⁶ Aglaan uvaŋa uqautianikkipsi arguaqtułłapsigun, takku ilipsi qinigaluaqłuna savaaŋikkapkun ukpiqsrisunŋitchusri. ³⁷ Kiñapayaaq Aapaa qaisaŋa uvaŋnun utlautigisiruq. Aasrii kiñapayaaq uvaŋnun utlau-tiruaq saqitchumiñaitchiga. ³⁸ Takku atqaqtuŋa pakmakŋa tuyuŋirima pit-qutigikkaŋa iñiqtaŋityaqługu, pisułłapkuunŋitchuaq. ³⁹ Uvvauna pisuŋigigaa tuyuŋirim uvamnik tammaitqunŋiłiksraŋa nalliatnikunniñ qaisaŋianikkaŋi-ñiñ uvaŋnun aglaan iluqaisa aŋitqiksillugich iñuuligmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁰ Uvvauna Aapaa pisuŋigigaa iluqatiŋ qiniquat iŋniŋuruamik suli ukpiqsri-ruat ilaanik piqalıksraŋat isruitchuamik iñuuligmiŋ aasrii uvaŋa makititki-siplugich iñuuligmun aqulligmi uvlumi."

⁴¹ Jew-ŋuruat uqapılıutigiqaŋiñigaat ilaan nipliłhagun, itna, "Uvaŋa niqik-srauruŋa atqaqtuaq pakmakŋa." ⁴² Iliŋich nipliŋniqsut, "Jesus-ŋunŋitpauna, Joseph-ŋum iŋñiŋa? Uvagut ilisimagivut aapaŋalu aakaŋalu. Qanuqhunimi nip-liava atqaŋnipluni pakmakŋa?" ⁴³ Jesus kiugai, "Uqapılıguiqitchi! ⁴⁴ Kiñauñniñ uvaŋnun utlautilguitchuq kisianik Aapauruam tuyuŋirima uvaŋnun utlautip-kaqmani. Aasrii uvaŋa aŋitqiksitisigiga iñuuligmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁵ Sivu-niksriqirit aglausimaruat, 'Agaayyutim iñupayaat ilisautigisigai.' Kisupayaaq naalaŋniruaq Aapamik suli ilitchiyumaruaq Ilaaniñ utlautiraqtuq uvaŋnun. ⁴⁶ Kia-unniñ qiniqsimaitchaa Aapa, aglaan kisimi Agaayyutmiqnisauruam

qiniqsimagaa Aapa. ⁴⁷Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq ukpiqsiruaq isruitchuamik inuuliqaqtuq. ⁴⁸Uvaja qaqqianjuruña inuunaqtuq. ⁴⁹Ilipsi sivu-lliasri nigimanjagmin pakmakñaktamik qaqqumik suviksrailaami tuqurut timimikkun. ⁵⁰Aglaan qaqqiaq atqaqtuq pakmakña itniittuq, kiapayaaq nigik-pagu tuquyumiñaitchuq. ⁵¹Uvaja inuunaqtuq qaqqiaq atqaqtuq pakmakña. Kiñapayaaq inuk nigigumi taavrumakña qaqqiamin inuugisiruq taimuñ, aasrii timiga qaqqianjuruq qaisaksragikkaga nunam inui inuutlasritquplugich.”

⁵²Taatnaqman Jew-njuruat uqaatchagutiniqsut inmiknun aasrii apiqsrutlugu, “Qanuñuni uuma inuum timimiñik niqiksriññaqpatigut?” ⁵³Jesus-njumu kiugai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, ilipsi nigingitchupsuñ timaa Igñiñan piqagu-miñaitchusri inuuhigimik ilipsitni. ⁵⁴Kiñapayaaq niqiniktuq timimnik suli imi-niktuq augikkamnik isruitchuamik inuuliññaqtaqtuq, aasrii anitqiksitisigiga inuuhigmun aqulligmi uvlumi. ⁵⁵Uvvataku timiga ilumun niqiksrauruq, suli auga ilumun imiksrauruq. ⁵⁶Kisupayaaq niqiaqtuq timimnik suli imiaqtuq augikkamnik inuuruq uvapkun suli inuugisipluni piqasriutiluni uvañni. ⁵⁷Inu-u-ruam Aapam tuyugipluñ, suli uvañaptuq inuuruñ ilaagun, taatnatuntuq kiña niqiaqtuq uvamnik inuugisipmiuq uvapkun. ⁵⁸Inuum taamna qaqqiaq niqigigumiñ inuugisiruq qanavak taimuñ. Taamnauruñ qaqqiaq atqaqtuq pakmakña atrigingisana qaqqiam sivulliapsi nigitchañat, naagaunniñ tuqup-lutiñ.” ⁵⁹Taatnañigai Jesus-njumu ilisautriñigmini katrañvimi Capernaum-mi.

Uqałhich Isuitchuakun Inuñikun

⁶⁰Inugiaktuat maliguaqtaiñ tusraaplugu nipliñiqsut, “Taamna ilisauttun akuqtuñiksrañ sakiqnaqtuq. Kia naalañgisivañ?” ⁶¹Uqautigaluaqtitaniguuq, Jesus-njumu kanqisimamitchañ maliguaqtini uqapiluktuat tamarrumuuna uqa-gikkagmiguñ. Taatnaqtugich nipliutiniñai, “Taavruma nipim piyummataiqsit-kaqsivasri?” ⁶²Isummatigisriñ qiniñiksrañ Igñiñan Inuum utiaqsikpan sivuani irvigimakkañmiñun. Taatnaaqsikpan nikaligukkayañiqpisi? ⁶³Ipqitchuaq Irru-sriq inuuliqaqtitchiruanjuruq. Timi inuuliqaqtitchiñgitchuq. Uqałhich ilipsitñun uqautigianikkatka Irrusriurut, suli inuupkağisipiagaasri. ⁶⁴Naagaavva ilapsi ukpiğingitchaich,” Jesus-njumu taatnañigai. Ilisimaplugu aullañniisağatañha-niñ kisuułhat ukpiqsriñgitchuaq suli kisuuğisiñha tuniriksrağmi. ⁶⁵Aasrii nip-liğñiqsuq. “Taavrumiñ piqusriqlugu uqautigipsi, kia-unniñ utlautiyumiñaiñha uvañnun kisanik Aapam utlautipkaqpani taatnatlasriługu.”

⁶⁶Taavruma aquagun inugiaktuat maliguaqtai kiñumuaktut malitqikkum-mataiqlugu ilaa. ⁶⁷Taatnaqhuni Jesus nipliutiniñai qulit malguk maliguaqtini, “Ilipsisuuq kiñumuakkumangitchaluaqmivisi?” ⁶⁸Simon Peter-m kiuniğaa, “Ii, Ataniiq, kimunmi aullağisivisa? Ilvich pigigitin uqałhich isruitchuamik inuunaqtuat. ⁶⁹Pakma ukpiğigikput ilitchuğiplugu ipqitchuanjutilaan Agaa-yyutmiqnisauplutin.” ⁷⁰Jesus kiugai, “Ilipsi qulit malguuplusri piksraqta-a-ğingitpisimi? Aglaan ilari Tuungaqmiqnisauruq.” ⁷¹Ilaanguuq uqautiginiğaa Judas, igñiñ Simon Iscariot-njumu. Uvvataku Judas qulit malguuqatauga-luaqhuni, tunisiyumanisquq Jesus-mik.

Jesus-lu Aniqataiłu

7 ¹Tamarruma kiñuagun Jesus igliñiqsuq Galilee-mi, igligummatai-laqhuni Judea-mi, atakkii Jew-njuruat tuqquchuklugu. ²Jew-njuruat

nigiqpagvikaanata Palapkaat tikiyasriruq. ³Uvvaasriiñ Jesus-ñum nuka-tchianjñ aputit nipliutiniġaat, “Unillugu mannaaq, aullaġiñ Judea-mun, ilvillj maliguaqtivich taamani qinġumigaat savaaq inġtaġikkkan. ⁴Kiñaun-niñ iriqsimatlaitchuq savaagmigun ilisimatqullapiaqami. Ilvich inġtaqaq-tuami tamatkuniġa, iluqaitñun inuñnun ilitchuġipkaġiñ.” ⁵Taatnaġniġaat nukatchianjunniiñ ukpiqsriñġitlutiñ Ilaanik. ⁶Jesus nipliutigai, “Piviksraġa nalaullugu tikiumanġitchuqsuli. Ilipsi aullaħhiñaanurusri sumipayaaq. ⁷Nunam inuiñ uumigikkaginġitchaasri uvaptun, atakkii uvaġa uqausrimapl-gich inuuniaħat pigiiħagun. ⁸Ilipsi nigiqpagvikaanukkitchi. Aullaġitchuġa pakma atakkii aullaġviksraġa tikiumanġitchuqsuli.” ⁹Taatna uqautilġaaqħ-gich Galilee-mi ittuaallañnisuqsuli.

Jesus Nigiqpagvikaanani Palapkaatit

¹⁰Aquagun nukatchiani nigiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuuq aullaġniq-suq sagviaqtusruġaqani inuñnun, aglaan nalunautchipluni. ¹¹Jew-ñuruat qinġniġaluaġniġaat nigiqpagvikaanani itnaqhutiñ, “Naamiimma taimña?” ¹²Inuich atqunaq uqaksraqtuniqsut Ilaagun, ilaġich uqaqhutiñ inullaautau-niplugu aasriiħu ilaġich uqaqhutiñ pigiiñniplugu kinnitniñniplugu inuñnik. ¹³Aglaan kia-unniñ uqaksraqtutiginġiñniġaa sagviġlugu, atakkii iqsipłutiñ Jew-ñuruat sivulliutqinik.

Jesus Iļisautriħa Nigiqpagvikaanani

¹⁴Nigiqpagvikaanata avvaġa atuumaanikman, Jesus utlautiniqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun aasriiñ ilisautriaqsipluni. ¹⁵Jew-ñuruat atqunaq quviġutchañniqsut nipliħutiñ, “Qanuqhuni una inuk ilisimaniqpa apai, ilis-aqsimaitchaluaqhuni?” ¹⁶Jesus kiugai, “Iļisauttutiga uvamninqisaunġitchuq aglaan Agaayyutmiñ tuyuġirimniñ. ¹⁷Kisupayaam piyummatiaġumi maligug-lugu Agaayyutim pisulħa ilisimatlagisigaa ilisauttutma Agaayyutiqniqsauk-magaan naagaqaa uvamninqisaaukmagaan. ¹⁸Inuk nipiqaqtuaq inġmiguħhiñaq piññañniġaqtuq kamagitchiuliksraġmiñik. Aglaan taamna kamanaqtitchi-ruaq tuyuġirimiñik ilumutuuruq, ilaani piitchuq tañġiħlaaq. ¹⁹Moses-ñum-liumaa qaitchitchaasri maligutaksranik? Aglaan nallipsiunniñ maligut-aksrapayaaq tupiginġitchaa. Suvaata tuqqutchumavisiťna?” ²⁰Inuġiaktuat kiugaat, “Ilvich tuunġaqtuqatutini! Kia tuqqutchukpatini?” ²¹Jesus kiugai, “Atautchimiġ quviġnaqtuamiġ savaaqaqama, iluqasri quviġusruutiginġiksi. ²²Moses-ñum tiliñiġaasri iġñaurasri nalunaitġutchiqupluġich. Nalunaitġu-tchisauviksrañat nukatpiaġruich uvluq nalaurrutipman minguiqsiagvinmun nalunaitġutchiqsuurusri minguiqsiagvinmi. Uvvasuli, taamna tillisiñ aullaġ-niñġitchaluaqmiuq Moses-miñ aglaan sivulliapsitniñ ilaan sivuani. ²³Nukat-piaġruk nalunaitġutchikkautlaniqpan Jew-ñuruat minguiqsiagviatni, Moses-ñum maligutaksrañ navigunġillugu, suvaatami uumisuutivisiťna inuñmik iħuaqsiġkañnipluġa Jew-ñuruat minguiqsiagviatni? ²⁴Atanniqsuiñasri sagvi-rautiguħhiñaq qinñalħhiñakun aglaan atanniqsuisitchi nalaunñaruakun.”

Jesus Christ-ñuva?

²⁵Jerusalem-miut ilaġich nipliġniqsut, “Imñaunġitchaluaqpa inuk ipchua tuqqutchukkañat? ²⁶Aasrii maaniittuq! Ilaa uqautriruq sagviqhuni.

Naagauvva nalliatunniñ akitñangitchaat. Ipchua sivulliuqtit kanqisñgitcha-luaqpatruñ Christ-ñunilugu? ²⁷ Aglaan Christ aggiqpan, kia-unniñ ilisimayu-miñaitchaa nakitñaqtaulha. Naagauvva ilisimagikput uuma iñuum kisunñik anayuaqaqalha.” ²⁸ Jesus ilisautriñigmiñi Jew-nuruat agaayyuvikpañatni nip-liñiqsuq nipitusripluni, “Ilipsi ilitchigipiagaluqaqpsitña? Kanqisvisiunñ nakit-ñaqtautilaaga? Uvaña aggingitchuñ uvapkuiñaq, aglaan tuyugiriga ilumutuu-ruq. Ilipsi nalugiksi. ²⁹ Aglaan ilisimagiga atakkii Ilaaniñ aggiqtuñ, aasriñ Ilaan tuyugi-pluñ.” ³⁰ Tamatkuaguq iñuich tiguyumagaluagñigaat, aglaan kia-unniñ tigunñiñigaa takku Ilaan tigukkauviksraña tikitmanñitluni. ³¹ Iñu-giakpauraqtuat ukpiqsriñiqsut Ilaanik, aasrii nipliqhutiñ, “Taimña Christ aggi-gumi, quviquatluktuaniñ savaanik iñiqtaqagisiva uuma iñuum iñiqtañiñi?”

Tigurit Tiliraurut Tigutquplugu Jesus

³² Pharisee-ñuruat tusraa’amisigik, iñugiaktuat isivruagutiqaqtuat ilaanik, ilinich piqasriqhutiñ qaukñinich agaayuliqsinik tuyuqañiqsut qaunaksri-nik tigutaaquplugu Jesus. ³³ Jesus nipliñiqsuq, “Uvaña nayuqtaullapsaaga-luagupsi aullagisiruñ Ilaanun tuyugirimmun. ³⁴ Ilipsi pakiaqsigisigipsitña, aglaan paqitchumiñaitchipsitña, aasriñ irviksramnun tikitchumiñaitchusri.” ³⁵ Taatnaqman Jew-nuruat uqaqsilgiññiqsut inñimkun, “Napmuñniaqpa una iñuk uvaptiknun paqitchumiñaiññiva? Ilaa aullañniaqpa Jew-ñunñgitchuat nunaqqiattun, Jew-nuruat iñuuniagviattun ilisautityağlugich Jew-ñunñgitchuat? ³⁶ Uvvatakkun nipliqsuq, ‘Ilipsi pakikkisigaluagipsitña, aglaan paqi-tchumiñaitchipsitña.’ Nipliqsuqsuli, ‘Irviksramnun tikitchumiñaitchusri.’ Qanuqpami taatnaqami?”

Kuunji Iñuunaqtuam Imğum

³⁷ Niğiqpagvikaam uvlua aqulliq nuimatluktaunñiqsuq. Taavrumani uvlumi Jesus qichaqhuni nipliñiqsuq nipitusripluni, “Kisupayaaq imiguk-kumi utlautiluni uvañnun imigli. ³⁸ Atriługu aglausimaruat uqałhich, itna, ‘Kiñapayaaq ukpiqsriqpan uvapkun imğa suvliktuagugñiaqtuq silatmun uum-mataaniñ.’ ” ³⁹ Taatnaiłiplugu Jesus-ñum uqautiginigaa Ipqitchuaq Irrusriq akuqtugñiakkañat ukpiqsriuat ilaanik. Tarani taatnałhani Ipqitchuaq Irrusriq aatchuutaumaitłunisuli, takku Jesus utiqsimaitłunisuli pakmuñ qilañmun.

Atingirrun Iñuñni

⁴⁰ Iñugiaktuam iñuum tusraa’amitruñ Jesus-ñum uqałhi nipliñiqsut, “Una tarra iñuk ilumun taimña sivuniksriqiraupiaqtuq!” ⁴¹ Ilañiłli niplianiqtut, “Christ-ñuruq (itnautauruamik Anniqsuqtimik).” Aglaali atlat itnañniqtut, “Christ aggiğumiñaitchuq Galilee-miñ. ⁴² Agaayyutim uqałhich aglausima-ruat itnaqtut Christ kiñuviagigisiñi-plugu David-mun, sulı anigisiñi-plugu Bethlehem-mi nunaqqiani David-ñum.” ⁴³ Taatnaqhutiñ igługiiksinniqsut iñugiaktuat piqsriqhutiñ ilaanik. ⁴⁴ Ilañisa tiguyumagaluagñigaat aglaan kia-unniñ tigunñiñigaa.

Ukpiqsriñgıñhat Jew-nuruat Qaukñiich

⁴⁵ Qaunaksrit utiğniqtut qaukñinich agaayuliqsinun sulı Pharisee-ñuruu-nun. Taapkua apiqsruğniğach, “Suvaata uvuñautingitpisiun?” ⁴⁶ Qaunaksrit

kiunigaich, “Uvagut tusraavaaluktugut iñuñmik taatna uqalgutigiruamik.”⁴⁷ Pharisee-ñuruat niplilgiññiqsut, “Ilipsi kinnipchanğitchaluaqpisi? ⁴⁸ Ilitchuğimaitpisiuñ nalliata sivulliuqtipsa suli Pharisee-ñuruat ukpiqsriñğıhat Ilaanik? ⁴⁹ Aglaan iñugaagruich kisimiñ ukpigigaat. Tamatkua iñuich kañiq-simmataitchut maligutaksranik Moses-kun. Taatnaqhutiñ suksraunğıqsau-yumaaqtut.” ⁵⁰ Nicodemus-guug ilauniqsuq taapkunani qaukğiñi suli Pharisee-ñuruani. Taamna qiniğiaqtuag Jesus-mik sivuani, aasrii nipliğñiqsuq, ⁵¹ “Maligutaksragikkaptigun atanniipkatlaitchaatigut iñuñmik tusraagaluaq-nagu naagaqaa ilitchuğigaluaqnagu sumik pisilaña.” ⁵² Taapkua ilaiñ kiuni-gaat, “Uvva, Galilee-ğmıuñupmivich? Ilitchuğimaiññiqpiuñ uqałhich aglausimaruat? Iłisağlugich aasriiñ kañiqsigisiğiñ sivuniksriqirit aggiñgaqsimaiñhat Galilee-miñ.”

Ağnam Añukkaułha Sayuñalıkun

⁵³ [Tarani iluqatiñ añılaağniqsut,

8 ¹ aglaali Jesus utlautiniqsuq iñgiuramun atiliñmun Olives-mik. ² Uvlaa-kuagun uvlaatchaurami Jesus utlautilgiññiqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun. Iñuich iñugiakpauraqtuat kattivigilgiññigaat. Aasrii aquvitluni ilisautiaqsiłgiññigai. ³ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tikiutrinñiqsut ağnamik añukkauruamik sayuñalıkun aasrii iluqaisa sivuğaatnun qichaqtitlugu. ⁴ Jesus-mun nipliğñiqsut, “Iłisautrii! Una ağnaq añukkauruq sayuñalıkun. ⁵ Uvagut maligutaksriusriaptikni Moses-ñum tillisiqakkañatigut taatnasriq ağnaq iyagañnik mılıqtuğlugu tuqqutaksrauplugu. Qanuğli una ağnaq nipliutiginayaqpıuñ?” ⁶ Taatnağniğaat Jesus pitchaqlugu ilinğich piqagukkalaqhutiñ agvisiksramik. Aglaan Jesus sikitluni nunamun aglañniqsuq argañmiñik. ⁷ Taapkua apıqsruqtaqtuıñaaqsımata, Jesus qichaqhuni nipliutiniğai, “Nallipsi killuqsqaqsimaitchuam sivulliuluni iyagañmik mılıqsaaqqağliuñ.” ⁸ Taatnaqqaqhuni sikitluni nunamun aglaaqsiłgiññiqsuq. ⁹ Taamna tusraa’amitruñ, taapkua iluqatiñ aullağniqsut atausriuttaqhutiñ aullağniip-lutiñ utuqqautlunğimikniñ, Jesus kisiññuqlugu ağnağlu qichaqtuag tarani. ¹⁰ Qichatqikhuni nipliutiniğaa ağnaq, “Naamiimma taipchua? Nalliataunniñ tuqqutaksrağugñivatin?” ¹¹ Ağnam kiuniğaa, “Ii, Anjuun! Nalliatnik israaq-taitchuña.” Jesus nipliutigaa, “Uvañaptuuq tuqqutaksrağugumiñaitchikpiñ. Aullałhiñaagututin aglaan killuqsatqisruñaqnak!”]

Jesus Qaumman Nunam Iñuiñun

¹² Jesus-ñum iñuich nipliutitqiniğai, “Qaumaksrauruña nunam iñuiñun. Kisupayaam malikkumiña, qaumamik iñuunaqtuamik piññakkisiruq. Taat-nağuni iñuuniatqikkumiñaitchuq taaqtuakun.” ¹³ Pharisee-ñuruat kiuniğaat, “Ilvich ilisimarriqsimarutin ilipniłhiñaq, taatnaqlugu ilumutuugilguitchik-put. Sumun atuğumiñaitchuq taamna.” ¹⁴ Jesus kiugai, “Taadniingitchuq. Uqautigigaluññağma uvamnik, nipliutipayaaga ilumutuuruq, takku ilisi-magiga nakitñaqtautilaaga suli napmun aullağniaqtilaaga. Ilipsi ilisiman-ğitchiksi nakiñ aggiqsılaaga unniñ napmuñniaqtilaaga. ¹⁵ Ilipsi atanniqsui-raqtusri iñułhiñaułkun, atanniğviağautaitchuña kimun-unniñ. ¹⁶ Aglaan atanniiruksrauniğuma atanniutiksrağa ilumutuuniaqtuq, takku tamarru-muuna kisima inğitchuña, aglaan Aapauruam tuyuğirima piqasriqsugaña.

¹⁷Aglausimaruaq maligutaksriusriapsitni malguulutik ilisimarik atikpaknik uqautaak ilumutuuginiplugu. ¹⁸Uvaŋa uvamnik ilisimarriqsimaagtunja suli Aapam tuyugirima ilisimarriqsimaqmigaaŋa.” ¹⁹Tamatkua apiqsrugniŋaat, “Naami aapagikkan?” Jesus kiugai, “Nalugiptiguk Aapagalu. Ilišimanigup-sitña, Aapagaptuq ilisimanayaŋiksi.” ²⁰Jesus-ŋum taatnaŋniŋai tarani Jew-ŋuruat agaayyuvikpaŋatni iliraqaŋvigiplugu pivigikkaŋatni. Aglaan nallia-taunniñ tigunŋiñniŋaa, takku tuqquatauviksraŋa tikiumaŋitluni.

Jesus-ŋum Iłumutuuruuŋaŋa

²¹Jesus nipliutitqinñiŋai, “Uvaŋa aullaqsagumaruŋa. Pakiaqsigisigalua-gipsitña, aglaan tuqugisirusri killuunŋapsi natqiguttusriaqanŋitchupsi. Atla-ŋunŋiŋilusri, aullalguyumiñaitchusri aullaŋviginiakkamnun.” ²²Jew-ŋuruat nipliŋniqsut, “Qanuqpa una, naaga inmiñik tuqunniqpa? Takku niplisquq, ‘Aullaŋumiñaitchusri aullaŋviginiakkamnun.’” ²³Jesus kiugai, “Ilipsi maak-ŋaqtaurusri, aglaan pakmakŋaqtauruŋa. Ilipsi agqisaunurusri marrumakŋa nunamiñ, aglaan nunamiqnisaunŋitchuŋa. ²⁴Taatnaqhusri uqautigipsi killu-liqiraunŋapsi tuqugisiñiplusri. Tuqugisipiaqtusri killuliqiraunŋapsi ukpigin-ŋisuaŋupsuŋ ilaŋutilaaŋa.” ²⁵Taapkua apiqsrugniŋaat, “Kisuuovichuva?” Jesus kiugai, “Aullaŋniisaqqaapiathaniñ uqautigaluaŋipsi kisuutilaamnik. ²⁶Iñugiaktuatigun nipliŋluŋa isilŋigumiñagaŋaluŋipsi. Uvaŋa nipiqaqtuŋa nunam iñuiñun tusraakkañiñamnik Ilaaniñ tuyugirimniñ ilumutuuruamiñ.” ²⁷Tamatkua kaŋiqsiñiŋiñniŋaat uqautrisilaatiŋ Agaayyutikun Aapauruakun. ²⁸Taatnaqługich Jesus nipliutiliñiŋai, “Iñuum Iŋniŋa kivanikkupsuŋ, il-i-tchuŋipmilugulu pigisigiksi ilaŋutilaaŋa, suli iñiŋtaqaqtanŋiŋa uvapkuñiŋa aglaan nipiqałiŋa Aapam kisimi ilisauttutaagun. ²⁹Aasrii tuyugiriga uvamni piqatauruq, Ilaan kisivripchanaŋitchaŋa, takku ataramik quyalimaagaŋa.” ³⁰Iñugiaktuat tusraaruat Jesus taatnaqman ukpiqsriñiqsut Ilaanik.

Qitunŋai Abraham

³¹Taatnaqługich Jesus nipliutiniŋai Jew-ŋuruat ukpiqsriaruat ilaaniŋ, “Ilipsi ilisauttutitka tupigituiñagaŋupsigik sivutmun, ilumutun maliguaqtiginiŋipsi. ³²Iłumutuuruuq ilitchuŋiniŋaŋiksi, ilumutuulhum patchisaisitkisigaasri.” ³³Taapkua kiuniŋaat, “Uvagut Abraham-ŋum kiñuviagaŋaatigut. Kimununniñ savaktaagrūmaitchugut. Uvvami qanuqpich nipliqaŋich ‘patchisaisitkisigaa-sri’ itna?” ³⁴Jesus nipliutiniŋai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq killuqsqaqtuŋa savaktaagrulitraqtuq killuŋmun. ³⁵Savaktaagrugli nayuu-titlaitchuq aŋayuqaagiñi ataramik, aglaan iŋniŋuruaq nayuutiraqtuq. ³⁶Ilipsi Agaayyutim Iñniŋan patchisaisitpasri, tarra nalupqinaitchuanik patchisaitkisi-rusri. ³⁷Ilišimagiŋa Abraham-mun kiñuviagaŋiŋiqsi, naagasuli tuqurviksraqsiuŋip-sitña, takku akuqtuumanŋitlugu ilisauttutiga. ³⁸Uqautiqaqtuŋa Aapama qiniŋ-q-titaŋanik uvamnun, aasrii iñiŋtaqaŋaqtusri Aapapsitniñ uqauttusriapsitnik.” ³⁹Tamatkua kiuniŋaat, “Uvagut aapagigikput Abraham.” Jesus-ŋum kiuni-ŋai, “Ilipsi ilumun Abraham-ŋum qitunŋaŋikpasri, savaaqaŋayaqtusri ilaatun. ⁴⁰Naagauvva tuqurviksraqsiuŋipsitña, uqautigaluaqtitlusri ilumutuuruamik tusraakkamnik Agaayyutmiñ. Abraham taatnaqsimaitchuq. ⁴¹Ilipsi savaaqaq-tusri Aapagikkapsi savaaŋiñik.” Tamatkua kiuniŋaat, “Uvagut aapaiŋunŋi-tchugut. Apa atausriq pigigikput, Agaayyun ilaa.”

Qitunḡai Tuunḡaum

⁴² Jesus kiugai, “Agaayyutmik ilumun aapaqaḡupsi piqpaginayaḡipsitña, takku agḡiqsaunuruna Agaayyutmiñ, aasrii pakma uvaniitluna agḡiñgitchuna uvapkuiñaq aglaan ilaan tuyuḡipluna. ⁴³ Suvaata kanjqsitlaitpisiun uqaḡiga? Ilipsi naalaḡniyummatiqanḡitchiksi uqauttutiga. ⁴⁴ Tuunḡaum aapagikkapsi qitunḡaḡiplusri aasrii maligutchiyumaruḡuplusri aapagikkapsi kimmutañnik. Aullaḡniisaqqaapiañhaniñaglaan ilaa tuqqutchurchuaruq. Ilaa tapiqsuusrimaitchuq tuḡaanun ilumutuulḡhum ilaa piitluni ilumutuuruamik iḡmiñi. Uqaqami saglumik iñiqtaqaḡaqtuq takku sagluturuḡupluni, sagluuqtualipayaam aapagiplugu. ⁴⁵ Uvaḡa ilumutuuruamik uqautigipsi, taatnaḡhusri ukpiḡiḡitchipsitña. ⁴⁶ Kiñaunniñ nipliḡuitchuq uvapkun ilumutuḡuḡlugu killuuruaḡuniḡa? Uvvami uqauti’apsi ilumutuuruamik, suvaata ukpiḡisrunḡitpisiña? ⁴⁷ Iñuum agḡiqsuam Agaayyutmiñ naalaḡnigai Agaayyutim uqautai. Ilipsi agaayutiqniqsaunḡitlusri naalaḡniyummataitchusri.”

Jesus-lu Abraham-lu

⁴⁸ Jew-ḡuruat kiuniḡaat Jesus, “Uvagut nalauttugut nipliqapta ilvich Samaria-ḡmiuniplutin suli tuunḡaḡtaqaḡhutin.” ⁴⁹ Jesus kiuniḡai, “Uvaḡa tuunḡaḡtaqaḡitchuna. Aapaga kamagikkaḡigiga aglaan kamakkutaitchipsitña. ⁵⁰ Pakkiagḡiḡitchiga kamagikkauliksraq uvapkuiñaq, aglaan atlam pakkiagḡigaa kamanaḡtitauliksraḡa, aasrii ilaa atanḡuruq. ⁵¹ Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaam uqauttutitka tupigigumigich tuquyumiñaiḡiaqtuq.” ⁵² Jew-ḡuruat kiuniḡaat, “Pakma nalupḡiḡiḡigikput tuunḡaḡtaqaḡhiñ. Abraham sivuniksriqirillu tuquumarut, naagasuli uqaqtutin, kisupayaam tupigikpagu uqauttutin tuquyumiñaiḡiaḡniplugu. ⁵³ Uvagut sivulliaqput Abraham tuquaniksimaḡtauaq sulipsuuq sivuniksriqiripayaatlu. Kamanatlukkumavich Abraham-miñ? Kisuunasrukniḡaḡpiñmiuvva ilvich?” ⁵⁴ Jesus kiugai, “Uvapkuiñaq kamakkutiḡaḡniḡuma suutnauyumiñaitchuq. Aapamnik kamagiriḡaqtuna, taavrumiḡa ilipsi Agaayyutiginitchapsitñik. ⁵⁵ Aasriisuli ilitchuḡianiksimaitchiksi, aglaan uvaḡa ilisimagiga Agaayyun. Uqaḡuma ilaa naluniḡugu sagluturuḡuniaqtuna ilipsisun. Aglaan ilisimallapiḡigiga aasriiñ uqaḡha tupigiplugu. ⁵⁶ Abraham-ḡum sivulliapsi ukpiqsriḡiḡmigun kanjqsiplugu agḡiḡisiḡiḡa nunamun quviatchautigikkana suli qiniḡummiuḡlugu taimña uvluga. Arguaḡqutailapiaḡlugu agḡiḡisiḡiḡa ilaa quviasruktuq.” ⁵⁷ Jew-ḡuruat kiuniḡaat, “Malḡukipiaq qulinik ukiuniksimaitchutinsuli aasiñ qiniḡsimanivunḡ Abraham?” ⁵⁸ Jesus kiugai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Sivuaniiñniñ Abraham-ḡum aniḡksraḡan, inḡaniktuna.” ⁵⁹ Tamatkua tigusriniḡsut iyaḡanḡnik miḡtuḡuḡlugu, aglaan Jesus iriḡniḡsuq aasriiñ aniḡluni Jew-ḡuruat agaayyuvikpaḡatniñ.

Jesus-ḡum Iḡuaḡsigaa Aḡun Ayaḡaruḡaḡ Aniḡḡmiñiñaglaan

9 ¹ Jesus pisruksaḡiḡmiñi qiniḡniḡsuq aḡutmik ayaḡaniḡsuamik aniḡḡaḡiḡmiñiñaglaan. ² Malḡuaḡtaiñ apiqsruḡniḡaat, “Ilisautrii! Kia killuqsautaan aniḡhaniñ ayaḡapkaḡniḡpaḡ? Ilaan naagaḡaa aḡayuḡaakkiñ killuqsautaaḡnik?” ³ Jesus-ḡum kiugai, “Taavruma ayaḡaḡha kanḡiḡanḡitchuq ilaan killuqsatḡhanun unniñ aḡayuḡaakkiñ killuqsatḡhannun. Ayaḡaruḡ

“Qanusriğa qhutın qıñitlasripkaqpatın?” ²⁷ Kiünigai, “Uqautianikkaluağıpsi aglaan naalağnisunğıtchusri. Suvaatami tusraatqiguaqsilgitpisiun? Naaga malıgıuaqsıutisrukpsi ilaanun?” ²⁸ Tamatkua kiünigaa uqanıgluutiplugu, “İlvich taivruma malıgıuaqtigiliutigaatin. Uvagut Moses-ñum pigigaatigut. ²⁹ İlisimagikput Agaayyutmun uqautruħa taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna iñuk nakiñ agğıqsılaa.” ³⁰ Taavruma añutim kiünigai, “Atlayuağ-narruqtugalukkut nalunikapsiun nakitñaqtauhagun, aglaan qıñitlasripkağaa.” ³¹ İlisimagikput, Agaayyutim naalağnitlailıħa killuuruanun, aglaan naalağnırağigai kamagirini sulı tupiksriuat pisulıgmıñik. ³² Nunam aullağ-niisagataħhaniñ tusraağaqsimaitchut iñuñmik qıñitlasripkakkauruamık ayañapłuni animaruamık. ³³ Kisianik taimña iñuk agğıqsuañuluni Agaayyutmiñ pigumi avataagun sumık iñıqtaqalguyumiñaitmiu.” ³⁴ Tamatkua kıgıuqluñniğaa, “Animagaluagtutin killukun iñukkuksaañupłutinlu aglaan ilısaunıağaqsisıgıt?” Taatnaqqaqlugu ilıñisa anıñniğaa katrağvinımiñ.

İrrutchikun Qıñitlailaulıq

³⁵ Jesus tusraanıgaa ilaa anıñniplugu. Paqitnamıun nipliutiniğaa, “Ukpıgi-viun İğñıñ İñuum?” ³⁶ Taavruma Jesus kiünigaa, “Uqautıñña kisuutilaananık. Uvañalı ukpıgiyumigıa ilaa.” ³⁷ Jesus nipliutigaa, “İlvich qıñianiksımaagıñ, sulı ilaañuruq pakma uqaqatin.” ³⁸ “Atanıı! Uvañalı ukpıgıgıkpıñ,” taamna nipliğ-ñıqsuq, aasrıi sitquqhuni sıvugaanun Jesus-ñum. ³⁹ Jesus nipliğñıqsuq, “Agğığ-ñıqsuñña nunamun pisigıplugu atannıqsulıksraq, ayañaruat qıñitlasripkağlugich, sulı qıñitlanasrugıuat ayaupkağıaqlugich.” ⁴⁰ İlañısaguuq Pharisee-ñuruat taranı ittuat tusraa’amıtrıuñ taatna nipliğman apıqsruğniğaa, “Uvaguttuuq qıñitlaitchuagıvisıgıt?” ⁴¹ Jesus-ñum kiugai, “İlipsi qıñitlaitchupsı killuutaiñ-ñıağaluagtusrı, aglaan qıñitlaruağıplısrı ilipsitñik killuutıağugaaqtusrı.”

Atrikusraun İpnaiqağvikun

10 ¹ İlumutuuruamık nipliutigıpsi, “İñuk isingıtchuag ipnaiqağvium taluagun, aglaan mayuaqtaqtuaq atlakun tiglıññaıqtauruq ivayaqtuq-taupłunı. ² Aglaan isıgaqtuaq talukun ipnaich munaqsrigırağıgaat. ³ Talulı-qirim taluıgıutırağıgaa. İpnaich tusraarağıgaat nipaa tuqluğaqmatıñ atıgmıktıgıun, aasrıi ilaan annısiragıgai. ⁴ Annısanıkamıgıch sıvullıuğagıgai aasrıi ipnaich malıklugu nipaa ilısimapługu. ⁵ Tamatkua atlamık malıutritlaitchut, aglaan qımagağıgaat nipaa ilısimangıtługu.” ⁶ Jesus atrikusrautmik uqautıpmatıñ, ilıñisa kanıqsıñğıñniğaa sumık uqautıtilaaqtıñ.

Jesus Nakuuruag Munaqsrı

⁷ Jesus nipliutıtqıññıgai, “İlumutuuruamık nipliutigıpsi, Uvañalı taluuruñña ipnaiñı. ⁸ Atlakaupłutıñ sıvumni tikiaruat iluqatıñ tiglıññaıqtaurut ivayaqtuq-taupłutıñlu aglaan ipnaich naalağnisaitchaich tamatkua. ⁹ Uvañalı taluuruñña. Kisupayaaq isıgumi uvapkun annıqsugısirıuq; ilaa isıqtuni naagaqaa anırunı paqıttağnaqtuq nıqıksraq. ¹⁰ Tiglıññaıqtı tikıtchaqtuq kisanık tiglıgıaqhuni tuqqtıchıtıaqhuni unniñ piyaqquqtaıtyaqhuni. Uvañalı agğıqsuñña tamatkua iñuıch iñuıñgmık piññaquplugıch inuñailłapiagługu.

¹¹ “Uvañalı munaqsrıllıtautagıgaatıñ ipnaich. Munaqsrıq nakuuruag tuquyummatıaqtuq ipnaiñik pıqusrıgıni. ¹² Akiññaññaıqtım munaqsrıñunğıtchua

ipnaich pigingitchai. Unitlugich qimagaqtuq qiniqami amaqqumik aggiaqsi-ruamik. Amaqqumaasrii kinmaqtugich siamitkaqsiplugich tamatkua ipnaich. ¹³ Akiññañniaqti iñuk qimagaqtuq akiññañniaqtauthiññañmigon. Suksragin-gitchai ipnaich.

¹⁴ “Uvaña ipnaich munaqsraat nakuuruuq. Ilišimmaagitka ipnaitka suli ilinisa uvaña. ¹⁵ Taatnatun Aapam ilisimałha uvamnik, uvañaptuuq Aapa ilisimagiga. Uvaña piyummatiqagiga tuqułiksrağa piqutigilugich. ¹⁶ Aasrii atlattuuq ipnaich pigigitka munaqsrivinmi uvaniingitchuat. Tikiutraksrağit-migitka, aasriiñ naalagñiñiağa at nipiga. Tarra atautchiññağugñiaqtut ipnaich suli munaqsrii atautchiññamik. ¹⁷ Aapam piqpagigaña tuqqutriyumałhap-kun piqusriğluña iñuñnik, aasriiñ tuqqutaunaniikkuma iñugutqikkiłhitchuña. ¹⁸ Kia-unniñ tuqqutchumiñaitchaña nunuriluña. Uvapkuññaq qaisağigiga pisułhapkun, qaiłhiññaagiplugu suli satułhiññaagiplugu. Taamna tillisiağikkağa Aapaaniñ atuqugiga.”

¹⁹ Tarani Jew-ñuruat atingilgiññiqsut piqusriqhutin tamatkuniña uqaattu-tinik. ²⁰ Iñugiaktuat niplianiqsut, “Ilaa tuungağmik piqağniqsuq, kinniqiruq. Suvaata naalakpisiuñ?” ²¹ Atlatli niplianiqsut, “Iñuk tuungaqtalik uqağumi-ñaitchuq taatna. Qanuğuni tuungaqtalik qiniñlasripkaigisiva ayaunaruamik?”

Jew-ñuruat Ayaiłhat Jesus-mik

²² Iłgiññiqsuq niğiqpagvikaq Jerusalemi. Itqattutiginiğaa Jew-ñuruat agaayyuvikpañat añmalgitqikman taimani qaayugñainanikmagich. ²³ Jesus pisrukšağniqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni Solomon-ñum Quliğutaa-nik taggisiliñmi. ²⁴ Aasriiñ Jew-ñuruat avataanun kati’amin nipliutinigaat, “Qanutun taktigiruami naliğutitħaaqsisivisigut? Iłumutun uqauttutigut, ilvich Christ-ñuvich?” ²⁵ Jesus kiugai, “Uqautianikkaluagipsi, aglaan ukpiğingitchip-sitña. Savaat iñiqtağikkağma Aapaa sanñiqutaagun uqautigigaatña. ²⁶ Aglaan ukpiğingitchipsitña atakkii ipnaiğingitłusri. ²⁷ Uvaña ipnaima nipiga naalaga-ğigaat, uvaña ilisimaplugich, ilinisa malikluña. ²⁸ Iñuułğmik isruitchuamik qaitchigitka, ilinich tuquyumiñaiğitugitunniñ. Kia-unniñ ivayaagiyumiñai-tchai uvañniñ. ²⁹ Sua Aapaa qaiññanikkana uvañnun kamanatluktuq iluqaa-niñ. Kia-unniñ ivayaagiyumiñaitħaa Aapam qaunakkutaaniñ. ³⁰ Aapagalu atausriuruguk.”

³¹ Jew-ñuruat iyagañnik tigusritqilgiññiqsut miłluuğukługu. ³² Jesus nipliutinigai, “Sivuqqapsitñi uvaña savaaqaqtuami iñugiaktuanik savaallautanik Aapam uvañnun iñiqtağitqukkaniñik, nalliatigun tamatkua miłqutuğukpi-sitña?”

³³ Jew-ñuruat kiuniğaat, “Savaallautatigun miłqutuğungitchiptigiñ, aglaan sagluuqtuagutiğalhapkun, takku iñułhiññaugaluqhutin uqaqtutin ilipnik Agaayyutauniplutin.” ³⁴ Jesus kiugai, “Maliğutaksrağikkapsitñi aglausima-ruq, ‘Agaayyun nipliğniqsuq, ilipsi agaayyutaurusri.’ ³⁵ Kaniqsimagivut uqa-łħich aglausimaruat ilumutuugisiłħat taimuñ. Agaayyutim taiñigai agaa-yyutininik taipħua iñuich akuqtuiruat uqałğimiñik. ³⁶ Uvañali tigusriagipluña Aapam tuyuğikkağigaña nunam iñuiñun, qanuqhusrimi nipliavisi saglup-luña uqağniğluutigiñiñiplugu Agaayyun nipliğama iğniğinipluña Agaayyut-mun. ³⁷ Ukpiginaña savaaqangitchuma Aapaa savaağniñik, ³⁸ aglaan savaağini-gupkich, ukpiğingitchaluagupsitñaunniñ, savaağikkatka ukpiğiraksrağisiri.

Taatnaḡupsiuḡ kanjicsiñaqtusri nalupqisrunḡiglusri Aapam uvamniitilaan-nik suli uvaḡa Aapamniitilaamnuk.” ³⁹ Taapkuaguuḡ tigyumatqiaqsiḡiñña-ḡaat aglaan annalḡiññiqsuḡ ilinisa arganitinñ.

⁴⁰ Jesus utiḡiññiqsuḡ Jordan kuuk ikaaḡlugu taivruma John paptaagivia-nun, aasrii tarani itkaqsipluni. ⁴¹ Inuḡiaktuat inuich tikiagaqsiññaat avatmun itnaqhutin, “John taimña inñiqtaqanḡitchaluaqtuḡ quvinqaqtuanik aglaan uqautturipayaḡa uumuuna inukun ilumutuuruḡ.” ⁴² Taatnaqhutin inuḡiak-tuam inuum ukpiḡiniḡaa Jesus.

Lazarus-ḡum Tuquḡha

11 ¹ Inuk Bethany-mi inuuniaqtuaḡ atiqaqtuḡ Lazarus-mik atniḡ-ñaliḡñiqsuḡ. Taamna Bethany nunaaqqiuraḡ nukaḡiik Mary-mlu Martha-mlu irviak. ² Taamnaguuḡ Mary taimña kuviruraḡ tipraḡiksauḡmik Atanḡum isigaiñun aasrii allaḡlughich nutchamiñik. Taavruma anjtnunḡa Lazarus atniḡñaliḡñiqsuḡ. ³ Nukaḡiik aḡnak tuyuḡaḡniqsuk Jesus-mun kil-gutmik itnaḡlugu, “Ataniḡ, ilauraannan piḡpagikkan atniḡñaliḡsuḡ.” ⁴ Jesus tusraa’ami niḡliqsuḡ, “Taamna atniḡñaa isruḡanḡitchuḡ tuquḡḡmun. Atuum-migisiruḡ kamagikkauḡiksrajanun Agaayyutim, aasriiñ Agaayyutim Iḡñiḡa kamaḡsikkautquḡlugu taavrumuuna atniḡñakun.” ⁵ Jesus-ḡum piḡpagiḡai Martha-lu aniqataalu Mary Lazarus-lu. ⁶ Ilaan tusraa’amiuḡ Lazarus atniḡ-ñagḡniḡlugu, irviḡmiñi ittuallapsaaḡniqsuḡ malḡuḡni uvlunḡi. ⁷ Tarakḡa mali-ḡuaqtini niḡliutiniḡai, “Ki, utitqillakta Judea-mun!” ⁸ Maliguaqtaiñ kiuniḡaat, “Iḡisautrii! Uvvaquyuraqnaami Jew-ḡuruat iyaḡanḡik miḡuḡtuḡniḡuḡaatin, utiḡniḡalḡitpiñmi taamuḡa?” ⁹ Jesus niḡliqsuḡ, “Uvlum qaumaninḡa sassaḡan-ḡitpa qulit malḡuḡnik? Inuk uvlum qaumaninḡani iḡliḡumi putukkitchumiñai-tchuḡ, atakkii qiniḡlugu siḡiñḡum qaummataa marruma nunam. ¹⁰ Aglaan unnuam taaqtuami iḡliḡumi, putukkikisiruḡ piilluni qaumamik.” ¹¹ Jesus taatnaqqaḡlughich niḡliḡñiqsuḡ, “Ilauraaput Lazarus siñiksauḡtuḡ, aglaan iḡiḡisitchaḡtuḡniḡaḡa.” ¹² Maliguaqtaiñ kiuniḡaat, “Ataniḡ, siñikkumi iḡuaq-siñiaqtuḡ.” ¹³ Aglaan Jesus piñiqsuḡa Lazarus tuquniḡlugu. Taapkuḡa isruḡma-niqsut uḡaḡasrukniḡaḡlugu siñiksapiaqtuamik. ¹⁴ Jesus niḡliutiniḡai nalup-qinaḡlugu, “Lazarus tuquruḡ. ¹⁵ Aglaan piḡutigiḡlusri, quyarunḡa taamani inḡiḡḡapkun, ukpiḡsrisiñiḡplusri pitḡlugu. Utḡlaḡlakput!” ¹⁶ Thomas, taiyu-tilik Malḡimik, niḡliḡñiqsuḡ maliguaḡtauatmiñun, “Ki! Iḡisautrii, piḡasriḡ-lakput! Uvaḡullu tuquḡatigiḡumigikput!”

Jesus Anḡitḡivuruḡ Suli Inuḡḡhupluni

¹⁷ Jesus tikitñami, ilitchuḡiniḡaa Lazarus iluviḡtaunḡaniksimaḡlugu sisa-mani uvluni. ¹⁸ Bethany-guuḡ uḡasriguni inḡiññiqsuḡ Jerusalem-miñ. Sivi-sutilaḡaḡniqsuḡ malḡuktun mile-laksrayuḡnatun. ¹⁹ Aasriiñ Jew-ḡuruat inuḡiaktuat aḡḡiḡñiqsut, Martha-lu Mary-lu qiniḡiaḡlughik araḡtuḡiaḡlughik aninḡauranḡnik tuquḡhagun. ²⁰ Martha-m tusraa’amiuḡ Jesus aḡḡiaḡsiḡlugu anipluni paaḡniḡaa. Aglaan Mary aimmiñiqsuḡ. ²¹ Martha-m Jesus niḡliuti-gaa, “Ataniḡ! Uvani itchuvich, aninḡauraga tuqunayaitchuḡ. ²² Aglaan ilisi-maḡaḡa, pakmaunniñ Agaayyutim qaitchitḡagaatin, qanusripayaamik inḡi-ḡuvich inḡmiñiñ.” ²³ Jesus-ḡum niḡliutigaa, “Aninḡauran anḡipchakkaḡisiruḡ.” ²⁴ Martha-m niḡliutigaa, “Kanjisimaḡa Ilaan anḡipchakkaḡisitha aqulligmi

Jesus Qulviruq

Jesus-ḡum Anipchagaa Lazarus Tuquṇaḥhaniñ

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

⁴⁵ Jew-ɲuruat iɲuɲgiaktuat Mary-muqattaasqimaruat qiniɲɲuɲu Jesus iɲiqtanɲa, turvigiplugu ukpiɲgiagutriɲisut ilaanik. ⁴⁶ Aglaan ilanɲich Jew-ɲuruat Pharisee-ɲuruanun utiɲniqsut, aasrii uqautiplugich Jesus iɲiqtanɲanik. ⁴⁷ Taat-naqhutinɲ Pharisee-ɲuruatlu qaukɲiɲiɲu agaayuliqsit kattutriɲisut uqaqsit-taaqtitchiriniq uqaqatigiigukhutinj itnaqhutinɲ, “Qanuɲisivisa quviɲnaqsipɲu savaanɲun taivruma iɲuun iɲiqtaiɲun?” ⁴⁸ “Ilaatuqtitchuptigu taatna iɲu-payaam ukpiɲgiagutisigaa. Aasriili Rome-maɲmit qaukɲiɲich piyaqɲisigisa-gat agaayyuviɲpakput suli nunaagqiɲput.” ⁴⁹ Taapkuia ilanɲarguuq atiqatuaq Caiaphas-mik, qaukiɲupluni agaayuliqsi tamarrumani ukiumi, nipliɲniqsuq,

“Kaniqsimailgataqtusri! ⁵⁰ Iisimanğıtpisiun ıhuatlulıha uvaptiknun atautchim inuum tuqqutauıha pıqusrıgıni inuñnik uumakña iluqağmi nunaaqqım piyaq-qukkauıhaniñ?” ⁵¹ Taatnaguun nıplıñğıññıqsuq inıñiñhiñaq, aglaan qauk-ııpluni agaayulıqsaupluni tamarrumani ukiumi, ilaan sivunıksrıqıgıniğaa Jesus-ñum tuqqutriıksraña Jew-ñuruanı, ⁵² taapkunıñhiñauñgıchuaq aglaan atausrıguqtıchıtıqıgıni anayuaqağıisun iluqaitñik siammayaaqsımaruanı ukpıqsrıruanı Agaayutmun. ⁵³ Taatnaqhutıñ tamarrumakña uvlumiñaglaan Jew-ñuruat qaukıñıch sivunniugñıqsut, qanuğlugu tuqquchuklugu Jesus. ⁵⁴ Taatnaqhuni Jesus ıglıgıtqıñğıññıqsuq sagvıluni Judea-mi. Aglaan aullağñıqsuq nunamun qanıttuamun suvıksrılaamun nunaaqqımun atıqauqtuamun Ephraim-mik, aasrı taranı itkaqsıplutıñ malıguaqtıñılu.

⁵⁵ Jew-ñuruat nıgıqpavıkaañat taggisıqaqtuaq Apqusraaqıtıauıgmik qallıñıqsuq, aasrı inuñgiaktuat inuıch nunamıñ utlautıpluni Jerusalem-mun nıgıqpavıkaam sıvuani itqanaıyağıaqhutıñ, qaayugñaityaqhutıñ inıñnik [malıglugu malıgutaksraq]. ⁵⁶ Inuıch nıgıuñıqsut Jesus-mik, Jew-ñuruat agaayuvıkañatnun kati’aminı apıqsruqtıautıplutıñ, “Qanuğlı isrumavıch? Nalupqınaitchuq utlautıgısukñaitchuq nıgıqpavıkaamun taavrumanı.” ⁵⁷ Qaukıñıch agaayulıqsıt Pharisee-ñuruatlu tılırıñıqsuat kĩa inuum ılıtchuğıkpagu naniıtılaña Jesus kılutıgıtıquplugu ılıñısa tıgısrıktıgu.

Jesus Tiprağıksakkauruq Bethany-mi

12 ¹ Itchaksrat uvlut sıvuatni nıgıqpavıkaam taggisıqaqtuam Apqusraaqıtıauıgmik Jesus utlautıñıqsuq Bethany-mun, Lazarus inuunıagvıanun, taimña Jesus-ñum anıpchakkaña tuquıgmıñ. ² Nullautchiugıtıniğaat Jesus taranı. Martha-m savatıgai Lazarus aqıppıqataupkaqlugu Jesus-mi nıgıgıvıñı. ³ Aasrıñ Mary-m tıgısrıpluni akısıllapıaqtuamık tiprağıksautmik kuvvıqıñıgai Jesus-ñum ısigai, aasrı nırchamıñik allaqıgıch. Nımasrıgñıaqtuam tiprağıksautim immıgñıgaa iluqaan tupıq. ⁴ Jesus malıguaqtıñ ılañat, Judas Iscariot, taimña tıñısırauksraq Jesus-mik, nıplıgñıqsuq, ⁵ “Suvaata tiprağıksaun tıñıkaunğıtpa pıñasrunun kavluutınun manıññun, qaisaulunıasrıñ inuqsraqtuannun?” ⁶ Taatnağñıqsuq pıgaqatıluıkuunğılaaq inuqsraqtuanı, aglaan ilaa tıglıktıquptauplunı; manıqağvıat akıyağıkkani pıksraqtuğıvıgırañıgaa. ⁷ Jesus nıplıqsuq, “İlaksıanagu ağnaq! İlaan pıgılıun ılakuni taıvrımunıa uvluanun ıluvıqtıuavıksrağma. ⁸ İlipsi ataramık pıqağñıaqtusrı inuqsraqtuanı inuñnik, aglaan nıyuutıyımıñaitchuña ataramık.”

Sivunniugun Tuqutıchuklugu Lazarus

⁹ Inuñgiaktuarguuq Jew-ñuruat tusraanıgaat Jesus ııha Bethany-mi aasrıñ taamunıaqhutıñ, pısisırıñıaqnagu Jesus kısıan aglaan Lazarus qıñıgiaguklugu, Jesus-ñum anıpkakkaña tuquıgmıñ. ¹⁰ Taatnaqlugu qaukıñıch agaayulıqsıt sıvunniugmıñıqsut tuqquchukluguıptuuq Lazarus; ¹¹ atakkıi ilaa pıqıtıgıplugu Jew-ñuruat inuñgiaktuat unıtkaqsıñıgaıch qaukıñıñ ukpıgiagıutrıplutıñ Jesus-mik.

Jesus-ñum Tikısaalıha Jerusalem-mun Atanıqtun

¹² Uvlutqıkmı, inuñgiakpauraqtuut utlautıruat nıgıqpavıkaamun taggisıqaqtuaq Apqusraaqıtıauıgmik tusraanıqsut Jesus Jerusalem-mun

aggiaqsiplugu. ¹³ Ilinich Palm napaaqtunjitniñ akiġuksraqhutin paagaqsiñi-
ġaat nipliaplutin,

“Hosanna. [Nangaglakput Agaayyun!]

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaġliuq tikitchuaq piquisriqhuni Atanigmik,
Psalms 118:25, 26

Agaayyutim piliutiqaġliuq Israel-aagmiut Umialgat!”

¹⁴ Jesus paqitluni natmaksigvinmik natmaksiaġniqsuq uqałhich aglausima-
ruatun, itna,

¹⁵ “Israel iñugikkaņasri, Iqsiņasri!

Umialigikkapsi aggiqigaasri,

natmaksigvium nuġġaņani usriaqsiqhuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶ Tarani maliguaqtaiñ kanqisiñġiñniġaat taamna; aglaan Jesus anjıtqianik-
man pakmuņaanikhuni, ilinisa itqaġniġaat aglausimaruam uqałhum taat-
naqsimafha, sulı itqaqmigaat iñuich immiutiłhat taivrumuņa uqauttutmun.

¹⁷ Iñugiaktuarguuq nayuutiruut Jesus-mi Lazarus-mik iluvigmiñ tuqułigmiñ
anjıtqiksitan, tusraayugaqtirrutiginigaat tamanna atuumaaniktuaq. ¹⁸ Taat-
naqhutin iñugiaktuat Jesus paagniġaat, atakkii tusraanikhutin ilaa savak-
tilaanjanik taavrumiņa quvignaqtuam. ¹⁹ Pharisee-nuruatguuq avatmun
uqaaqsiñiqsut, “Uvagut pigunġillapiagaqsirugut! Takkua, iñupayaat iluqatin
maliutigaat!”

Jew-nuñgitchuat Iłanisa Uqaqtiqaġułhat Jesus-mik

²⁰ Iłanjıguuq Jew-nuñgitchuat akunġuruat tamatkunani Jerusalem-muk-
tuani kamaksriyaqhutin Agaayyutmik niġiqpagvikaami. ²¹ Tikiñniqsut
Philip-mun Bethsaida-ġmıumun Galilee-mi, uqaqhutin, “Anjuun! Uqaqatigilla-
gukkaluaġikput Jesus.” ²² Philip-nuñm uqaqtiyaġniġaa Andrew, malġuupluti-
kaasrii uqaqtiyaġniġaak Jesus. ²³ Jesus kiunigik, “Tuqqtauuviksraġa tikiuma-
ruq, sivuniqaqtuaq Iñuum Iġniņan atqunaq kamagikkaułiksraņanun. ²⁴ Uvaņa
ilumutuullapiaqtuam uqaqtigipsi, mukkaaksram nautchiaksraņa suunġi-
tchuq kisanik kataktitau’ami nunamun tuqupluni. Taatnaiłiplugu tuquani-
kami tikiutrirraqtuq iñugiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵ Kisupayaam iñuułı
piqpagigumiuñ tammaigisigaa. Aglaan kisupayaam iñuułı piqpagigitchu-
miuñ nunami marrumani pigigisigaa isuitchuamun taimuņa. ²⁶ Kisupayaam
savautisrukkumiņa maliktaksraġigaaņa, aasrii sumiitchuma tarani savaktiga
inniaqmiuq. Kiapayaaq savautikpaņa Aapam kamanaqtikisigaa.

Jesus-nuñm Uqaqtiqałha Tuqqtaułiksraġmıgun

²⁷ “Pakma uummatiga iłuiłıuġniqsuq. Qanuq nipliġisıvık? Niplıġayaqpik
itna, ‘Aapaan! Tikiumapkaqnagu taamna naglıksaaqsiułıq uvaņnun?’ Taat-
naġnianġitchuņa, takku taamna piqutigıplugu aggiqsaunuruņa apqusraaġiaq-
ługu taamna naglıksaaqsiułıq. ²⁸ Aapaan! Kamanaqtırruñ atqıñ!” Taatnaqman
nıpi nipliqsuq qılaņmiñ, “Uvaņa kamanaqtınnanikkıga, sulı kamanaqtıqı-
kisıplugu.” ²⁹ Iñugiaktuam iñuum qıchaqtuam tarani nıpi tusraanıġaa aasrii
nipliqhutin, “Katłularuq!” Atlatlıguuq nipliqsut, “Israġulġum uqaqatıgıġaa
ılaa.” ³⁰ Aglaan Jesus-nuñm nipliutiniġai, “Uvaņa piqutigıluņa taamna nıpi
tusagnaġıchuq, aglaan ilipsi. ³¹ Pakma tikiumaruq nunam iñuiñ atan-
niusriaqalıksraņat. Tuunġaq, nunam marruma aņalataa akiıłırauniaqtuq.

³² Aasrii kivikkauguma marrumakña nunamiñ nuqitkisigitka iluqaisa iñuich uvañnun.” ³³ Taatnaqamiguuq uqautiginigaa qanuq tuqqutauluni nagliksaafiksrani. ³⁴ Iñugiaktuat iñuich kiuniñaat, “Maligutaksragikkapta uqausrima-gaatigut, Christ iñuugisiñiplugu taimuñ. Qanuqhutinmi uqaqpich, Iñuum Igñiña kivikkaugisiñiplugu? Kisuuva una Iñuum Igñiña?” ³⁵ Jesus kiugai, “Qauma ittuatlullakkisiruq akunnapsitñi. Qauma pigiññaan iñuuniagitchi taaqsisikkaungitchumuusriñi. Uvvatakku iñuum taaqtuakun iñuunიაqami, iñi-simatlaitchaa napmun sivuniqaqtilaani. ³⁶ Qaummatiqanñapsi ukpiksisritchi qaumamik, aasriñi iñugiliutiymagaasri qaumam.”

Ukpisriñgihhat Jew-ñuruat

Jesus taatnaqaaqhuni aullañnigsuq tamatkunakña iriqhuni ilinjitñiñ. ³⁷ Jesus iñiqtaqagaluqaqtitlugu quvinaqtuanik savaanik sivuğaadni ukpiginiññaat. ³⁸ Taavrumuuna sivuniksiriqirim Isaiah-m uqauttutaa tanjqsitau-niqsuq itnaqsimañha,

“Ataniq! Kisut ukpiksriat uqauttutigikkaptiknik?

Kisumun Atanguruam saññiñi urriqsuqpaun?”

Isaiah 53:1

³⁹ Taatnaqhutin tamatkua ukpiqutaiñnigsut, takku Isaiah-suli itnaqhuni,

⁴⁰ “Agaayyutim ayaupkagai, isrummatinich muliktuagai,

iñitchuqsritlaiqñugich qinikkamiknik sulisrummatinich

kaniqsiyumiñaiqñugich,

aasriñ saatkumiñaiqñugich uvamnun mamititqulutin.” *Isaiah 6:10*

⁴¹ Isaiah-m taatna nipliutiginigaa takku ilaan qinñiqñugu Jesus-ñum kamanañha. ⁴² Iñugiaktuat Jew-ñuruat sivulliuqtit ukpiksrigaluaqminiñsut Jesus-mik, aglaan sivuğagiplugich Pharisee-ñuruat anitqunğıtñitñi Jew-ñuruat katrag-viatñiñ. Taatnaqhutin uqautiginiginiññaat sagviñlugu ukpiksriñiqñitñi Jesus-mik. ⁴³ Iñiña piqpagitlukñugu iñuagitchiñi iñuñiñ uumakña iñuagitchi-likksragmikniñ Agaayyutmiñ.

Atanniusriaqafiksrat Jesus-ñum Uqathagun

⁴⁴ Jesus nipliutinigai nipitusripluni, “Kisupayaaq uvamnik ukpiksriyumi ukpiksriñiñangitchuq uvamnun, aglaan ukpigigisipmigaa tuyugiriga. ⁴⁵ Kisupayaam qinñiqsamaruam uvamnik qinñiqsimaaqmigaa ilaa tuyugiriga. ⁴⁶ Uvaña nunamun qaumatun iñipluñña aggiqsauñuruñña, kisupayaaq uvamnik ukpiqsrikan, irviqagumiñaiqñugu taaqtuamik. ⁴⁷ Kia ivruma tusraagaluagñugich uqauttutitka tupiginigipagich atannigumiñaitchiga. Atakkii agginigitchuñña atannisuityağluñña nunam iñuñiñ aglaan anniqsugaiqñugich. ⁴⁸ Kisupayaam ayagluñña, uqauttutiga akuqtungitchumiñ, atanniqsimaaqtiqaqtuq. Uqathum uqautigianikkagma atannigisigaa aqulligmi uvlumi. ⁴⁹ Takku uqangitchuñña uvapkuñña, aglaan Aapam tuyugirima tillisiqagañña sumik uqagiraksram-nik. ⁵⁰ Uvaña iñisimagiga ilaan tillisigikkana isruitchuamik iñuuthuruq. Tamanna uqauttutigikkaga Aapam uqautigañña uqagitquplugu.”

Jesus-ñum Igguñha Maliguaqtimi Isiganitñik

13 ¹ Aasriñ sivuurañani nigiqpagvikaam taggisigaqtuam Apqusraaqti-tauiñmik, Jesus iñisimaniqsuq aullağviksranis tikisilaññanik nunamiñ marrumakña Aapamun. Ilaan pigikkani piqpagiragiplugich marrumani

nunami ittuat piqpaginigai isruanunaglaan. ² Jesus-lu maliguaqtiniilu nullau-tchigñiqsut. Tuungaum isrummianiñigaa Judas Iscariot, Simon igñigik-kaña, tunitquplugu Jesus. ³ Jesus-ñum ilisimaniigaa Aapam aatchuutigitilaña iluqaan saññi inñiñun. Ilisimapmigaa aggiqsilaani Agaayyutmiñ suli aullagniaqtilaani Agaayyutmun. ⁴ Tarraasriiñ Jesus makinniqsuq nigñigivñiñ, aasriiñ qalliich atnugaani piiqñugich, ivgutmik tapsipluni. ⁵ Aasriiñ kuvirip-luni imigñmik igguğviuramun, igguaqsiplugich maliguaqtigikkağmi isiganjich, aasriiñ allaqtiqñugich ivgutmik tapsigikkağmiñik. ⁶ Simon Peter-m tikitmani nipliutiniigaa Jesus, “Ataniiq! Ilvich igguğniaqpigich isigatka?” ⁷ Jesus-ñum kiugaa, “Pakma nalugiñ savaagikkaga, aglaan aquvatigun ilitchuğigisigiñ.” ⁸ Peter-m nipliutitilginiñigaa, “Qakugununniñ isigatka igguğumiñaiapiagitin.” Jesus-ñum kiuniigaa, “Iggungitchupkich isigaktin piqatauyumiñaitchutin uvañni.” ⁹ Simon Peter-m kiulginiñigaa, “Ataniiq! Isigathinağingisatka aglaan argatkalu niaquğalu.” ¹⁰ Jesus-ñum kiuniigaa, “Kisupayaaq igguaniksimaruq salumallapiaghuni igguqtiksusraungitchuq avataagun isigaiñ. Iluqasri salummaqsimarusr i aglaan taamna atausriq.” ¹¹ Jesus ilisimaniigaa kisumun tuniñiaqtilaani; taatnaqhuni nipliutiginiigaa, “Iluqasri salummaqsimarusr i, aglaan atausriq.”

¹² Ilaan isiganjich igguanikamigich atitqianikñugich atnugaaniilu utigñiqsuq inimiñun nigñigivñiñun. Aasriiñ apiqsruğniğai, “Kaniqsivisi sutilaamnik ilipsit-ñun? ¹³ Taiyuğipsitña Iisautrimik suli Ataniğmik, aasrii nalaunqapluni taat-nahiqsi, atakkii taavrumiñauruğa. ¹⁴ Uvañjaasrii, ilipsi Atannapsi suli Iisaut-ripsi, isigasri igguğitka. Ilipsipsuq igguutiruksrausr i isigapsitñik avatmun. ¹⁵ Qaitchigipsi urrautiksrapisitñik, ilipsipsuq iñiqtaqaquplusr i iñiqsiñaptun ilipsitñun. ¹⁶ Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Savaktaagruk kamanatluk-tuanjungitchuq ataniğmiñiñ, unniñ uqqiraqti kamanatlungitchuq taavru-makña tuyugiriminiñ. ¹⁷ Ilisimagupsigik tamatkua qanutun quvianamiuniaq-tusr i atuğupsigik. ¹⁸ Taamna nipliutigingitchiga iluqapsigun. Ilisimaniğitka taapkua piksraqtaagikkatka, aglaantuuq uqatiq aglausimaruq immiqsuk-srauruq itna, ‘Iñuk nigiqatiga niqimik akilliğquqtuq uvamni.’ ¹⁹ Kilikkipsi taav-rumiña pakma atuumatiksranañ sivuani aasriiñ taamna qakugu atuummik-pan ukpiğitquplugu ilaantutlaamnik. ²⁰ Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, iñupayaam akuqtuğumiñun kiñapayaaq tuyugikkaga akuqtuqmirağigaanap-tuuq. Suli akuqtuipayaaqtuat uvamnik akuqtuqmirağigaat tuyugiriga.”

Jesus Sivuniksriqirug Tunikkauñiksrağmiñik

²¹ Taatnaqqaqñugich Jesus ihuilliułigñiqsuq irrutchigmiñi aasrii nipliutip-lugich, “Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, ilapsi tuniñiağaaña.” ²² Mali-ğuaqtit qinğutiaqsiñiqsut avatmun, kaniqsiniğillapiaqñugu. ²³ Maliguaqtit ilañat, taimña Jesus piqpagikkana, aquppiñiqsuq tugliupluni Jesus-mun. ²⁴ Simon Peter-m urriqaniğaa itnaqhuni, “Apiqsruğun kisumik uqautiaq-tilaaña.” ²⁵ Taamna maliguaqti qallilaaghuni Jesus-mun apiqsruğniqsuq, “Kisuuva, Ataniiq?” ²⁶ Jesus kiugaa, “Ilaanjuruq qaitchikkaga uumiña qaq-qiaviñauramik misruqqaagñugu imiqqamun.” Tarakña tigusripluni qaqqi-a-viñigñmik misruqqaagñugu qaiñniğaa Judas-mun, igñinanun Simon Iscariot. ²⁷ Judas tiguluqqaagaa qaqqiaq Tuungaum isiginiğaa. Tarani Jesus-ñum nip-liutigaa, “Savaagisrukkan piñun qilamik!” ²⁸ Nalliataunniñ niginiqataauruat

kanjicsiñginiñgaat qanuutautilaanjanik Jesus-mun nipliutiha. ²⁹ Ilañich maliguaqtit isrumaniqsut, Judas aǵalatigipmagu maniqagvinaat, Jesus-mun tauqsigiaquniplugu inugikkagmiknik nigiqpagvikaami, unniñ qaitchityaquplugu sumik inuqsraqtuanun. ³⁰ Judas akuqtuanikamiuñ qaqqiaviñauraq, tarvauvaa aniñiqsuq. Tarra unnuñquruq.

Nutauruaq Tilliñ

³¹ Judas anianikman Jesus nipliqsuq, “Pakma Iñuum Igñiña kamanaqsipkakkauruq. Suli Agaayyun kamanaqsipkakkauruq Ilaagun. ³² Aasrii Agaayyun kamanaqsipkakkauñpan Ilaagun, Agaayyutimtuuq inmiñik sagvigisigaa kamanautaa Igñiñan Iñuum, Ilaan kamanausriǵlugu tarvauvaa. ³³ Iñilauramaañ! Uvaña nayuutiqpakkumiñaiqsuñ. Pakaaqsisigaluagip-sitña, aglaan Jew-juruat uqautipmatun nipliutigipsi pakma, ‘Aullalguitchusri aullaǵviginiakkamnun.’ ³⁴ Nutaamik tillitmik qaitchigipsi, Avatmun piqpak-kutiyumuusri! Atriǵlugu piqpaksriǵa ilipsitñik, taatnatuntuuq piqpagiik-kumuusri. ³⁵ Avatmun piqpakkutigupsi, iñupayaat ilitchuǵigisigaat uvamni maliguaqtauñiqsi.”

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piñlaaǵiksrañjanik

³⁶ Simon Peter-m apiqsruǵniǵaa, “Ataniiq! Napmuñniaqpich?” Jesus-ñum kiuniǵaa, “Pakma malilguitchiñ aullaǵviginiakkaga, aglaan aquvatigun malikkisigikma.” ³⁷ Peter-m apiǵiniǵaa, “Ataniiq! Suvaata malilguitchipigñ pakma? Uvaña tuquñhiñaaguqtuñ pisigilutin.” ³⁸ Jesus-ñum kiugaa, “Itqanaipiaqpich tuqutisuktuñ? Iñumutuuruamik nipliutigikpiñ, aqargiqpak qal-guñaiñjaan piñlaaǵutigigisigikma piñasruniaglaan.”

Jesus-ñum Apqutauha Aapamun

14 ¹ Jesus-ñum nipliutigai, “Huñliuqtitnagich uummatisri. Ukpiqsri-maagitchi Agaayyutmun, uvamnun ukpiqsriñusripsuuq! ² Aapaa kiñungani iniksrat iñugiaktuat ittut. Itqanaiyautityaǵniagipsi iniksrapsitñik. Taatna uqautinayaitchipsi, taatniingitpan. ³ Aasrii aullaǵuma itqanaiyaǵiaǵ-lugu iniksraqsi aggitqikkisiruñ, aasrii uvañnun inmagusri nayuutitlasriñusri nani itchuma. ⁴ Aasrii ilitchuǵianikkiksi qanuq tikiññiaǵiksraqsi taivrumuñ aullaǵniagvigikkamnun.” ⁵ Thomas-ñum nipliutigaa, “Ataniiq! Iñisimangit-chikput napmuñniaqtilaan. Qanuǵlugu taivrumuñagñiañhum apqutaa ilisi-magisivisigu?” ⁶ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña apqutauruñ, iñumutuupluñ, suli iñuñhupluñ. Kiñauñniñ Aapaanukkumiñaitchuq kisanik uvapkun. ⁷ Pakma ilitchuǵi’apsitña ilitchuǵipmigiǵipsuuq Aapaga. Aasriñ uvakñaniñaglaan ilisimagiksi suli qiniqsimaplugu.”

⁸ Philip-ñum nipliutiniǵaa, “Ataniiq! Aapamik urriqsuutitigut. Taamna inugikkatuagigikput.” ⁹ Jesus-ñum kiugaa, “Takiruami nayuuti’ama ilipsitñi naagasuli ilitchuǵingitpiña, Philip? Kisupayaam qiniqsimaruum uvañnik qiniñaniksimagaa Aapa. Suvaatami nipliupich Aapamik urriqsuutitquplusri? ¹⁰ Philip! Ukpiǵingitpiuñ uvaña Aapami nayuutitilaagaa suli Aapa uvañni itilaaña? Tamatkua uqañhich uqautigianikkatka ilipsitñun uvamniqnisaungit-chut. Aapauruam nayuutiruam uvañni iñiqtagigai savaani. ¹¹ Ukpiǵisritña uqaqama Aapami itilaamnik suli Aapa uvañni itilaanjanik! Naagaunniñ

ukpiġisritña savaapkun. ¹² Ilmutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaaq ukpiq-sriruaq uvapkun savaġniaqmīuq savaaġikkamnik, piñiaqtuqunniñ kamanat-luktuanik savaanik tamatkunakña, atakkii aullaqsisruña Aapaanun. ¹³ Aasrii iñiqsisigisigipsi qanusripayaamik iñiġupsi attapkun piqutigilugu Aapauruam kamanatitauħisraġagun uvapkun Iġñiġuruakun. ¹⁴ Sukupayaaq iñiġupsitña atigikkapkun, iñiqtaġisigisiga.

Akiqsrūun Ipqitchuam Irrutchim Qaisauliksraġanun

¹⁵ “Piġpagigupsitña tupigigisigisri tillisitka. ¹⁶ Aasrii iñiġisigiga Aapa qai-tchitqulusri atlamik ikayuqtiksramik nayuqtiksrapisitnik qanavak taimuġa. ¹⁷ Taamna Irrusrigigaa ilmutuulhum. Nunam iñuiñ akuqtulguitchaat qinñi-ġitlugu unniñ kanġisimaitlugu. Aglaan ilisimagiksi, takku iñuuqatauruq piqatigiplusri suli ilipsitñiinnaqtuq.

¹⁸ “Unitchumiñaitchipsi kisinnuġusri. Utigilħitchuġa ilipsitñun. ¹⁹ Siviki-suurami nunam iñuiñ qinñitqikkumiñaiġisaatña aglaan ilipsi qinñiġisigipsitña, takku iñuuħapkun ilipsipsuuq iñuugisirusri. ²⁰ Taimña uvluq tikitpan ilitchu-ġigisigiksi Aapamni itilaġa suli ilipsi uvamni, aasriipsuuq uvaġa ilipsitñi. ²¹ Kisupayaaq piqagtuq tillisimnik tupigipluġi ilu ilaġnuruq piqaksrirauruq uvamnik. Aapaa piqpagigisigaa piqaksriruaq uvamnik. Uvaġaptuuq piq-pagigisigiga ilisimapkaġlunja ilaanun.” ²² Judas-ġum (Iscariot-ġunġitchuam) nipliutinigaa, “Ataniq! Qanuġutin ilisimapkaġisivich uvaptiknun ilisimap-kasruġaqnak nunam iñuiñun?” ²³ Jesus-ġum kiugaa, “Kisupayaam piqpak-sriruam uvamnik tupigigisigai uqaħatka. Aapaa piqpagigisigaa suli Aapa-galu tikitkisigikpuk iñuuniaqasriġlugu. ²⁴ Kisupayaam piqaksriñġitchuam uvamnik tupigitlaitchaj uqaħatka. Uqaħich tusraakkasri uqaħiġiñġitchitka, aglaan agġiaġaqtuq Aapamiñ tuyuġirimniñ.

²⁵ “Tamatkuniġa uqautigipsi nayuutiġnaġmasuli ilipsitñi. ²⁶ Ikayuqtim Ipqi-tchuam Irrutchim Aapauruam tuyuġiraksraġan attapkun ilisautigisigaasri supayaamik itqaqtitaġlugu ilu iluqaisa uqauttutitka ilipsitñun. ²⁷ Qinñiñnamik unirvigigipsi. Tutqutimnik tutqutiqaqġitchi. Nunam iñui qinñiñnaqagumi-ñaitchut qinñiñnaqatirrutiptun. Iħu iluqtitnagich uummatisri! Iqsisuġaqasri! ²⁸ Tusraagipsitña nipliama aullaġniaġniplunja, aglaan agġitqinñiaġniplunja ilipsitñun. Piqpagiapiġniġupsitña quviasrugayaġaluaqtusri aullaġniaħap-kun Aapamun, atakkii Ilaa kamanatluktuq uvamniñ. ²⁹ Tamarrumiġa pakma kilianikkipsi atuummigaaluaqnagu ukpiqsritquplusri atuummiłuni pikpan. ³⁰ Tarakñaaglaan uqaqtuqatigilguġniġiġipsi, takku nunam marruma aġala-taa, Tuunġaq, agġiaqsirūq. Ilaa piitchaluaqtuq saġnimik akiililunja, ³¹ aglaan nunam iñuiñ ilitchuġiraksriġaat piqaksriħiġa Aapamik. Taatnaqlugu tupi-giraġigiga Aapam tillisipayaġa. Makillusri, uvakña aullakta!”

Jesus Napaaqtupiatun Ittuq

15 ¹ “Uvaġa atriqaqtuġa napaaqtupiamik aasrii Aapaga nautchirri-qiraupluni. ² Ilaan piġaġigaa akiġupayaaq uvamniittuaq asrirri-raġanġitman, suli nagguksaqługu akiġupayaaq asrirri-raġaktuaq asrirrip-saaquplugu. ³ Ilipsi salummakkaunaniktusri uqaħikun uqautigianikkapkun ilipsitñun. ⁴ Piqatautuiñġitchi uvamni suli uvaġaptuuq ilipsitñi. Uvamni nayuutiġiqsuuġupsi asrirriqaġumiñaitchusri, atriługu akiġuq inġmigun

asrirritlaitchuaq kisanik napaagtumi itnami. ⁵ Uvaᅇa atriqaqtuᅇa napaagtumik, ilipsiasriiᅇi akiqqutun. Kisupayaaq nayuutiruaq uvaᅇni sulii uvaᅇa ilaani, atqunaq asrirriaqagisiruq, takku sumik iᅇiqsiyumiᅇaipaiaqtusri piiᅇluᅇa uvaᅇa. ⁶ Kiᅇapayaaq nayuutingitchuaq uvamni ittuq akiqqutun igitaupluni tuqulliruatuᅇ. Taatnatchich akiqqut katitlugich ikniᅇmun igittagigaich ikipkaᅇviksraᅇatnun. ⁷ Ilipsi uvamni nayuutigupsi sulii uqaᅇigikkatka ilipsitᅇi, aasriiᅇi qanutchimik pigiyumakkapsitᅇiᅇi iᅇiqsruᅇupsi qaisauniaqtuq ilipsitᅇi. ⁸ Aapaa kamanautaa qᅇiᅇiᅇnaqtitaugisiruq tumigilugu atqunaq savaaq-qallautatᅇiqsi. Taatnatun ukpiᅇnaqsigiksi maliguaqtigitilaaqsi uvamnun. ⁹ Piᅇpagikkagigipsi atriplugu Aapaa piᅇpaksriᅇᅇa uvamniᅇ. Nayuutititchi piᅇpakkutimni. ¹⁰ Tillisitka tupigigupsigik piᅇpakkutimni itkisirusri, atriluguptuuq uvaᅇa Aapaa tillisaiᅇiᅇi tupiksriᅇluᅇa itmatun piᅇpakkutaani. ¹¹ Tamatkuniᅇa uqautigipsi quvianaᅇigikkaᅇa ilipsitᅇiᅇitquplugu, sulii quvianaqaquplusri naamaruamik.

¹² “Unauvva tillisiga, piᅇpakkutiyumuusri avatmun atrilugu piᅇpaksriᅇiᅇa ilipsitᅇiᅇi. ¹³ Kiᅇaunniiᅇi kamanatluktuamik piᅇpakkutaitchuq uumakᅇa iᅇuum qaitchiᅇᅇhaniᅇi iᅇuuᅇigmiᅇiᅇi piᅇutigiplugich ilauraani. ¹⁴ Ilipsi uvaᅇni ilauraᅇurusri tillisitka atuᅇupsigik. ¹⁵ Savaktaaᅇrunik taiyutqikkumiᅇaiᅇtchipsi, takku savaktaaᅇruum ilisimatlaitchaa atanigmi suraᅇaᅇᅇa. Aglaan ilauraᅇanik taiyutiᅇaᅇisigipsi, takku supayaamik Aapamniᅇi tusraakkamniᅇi ilitchuᅇipkaᅇipsi. ¹⁶ Ilipsi piksraᅇtaagᅇingitchipsitᅇiᅇa, aglaan piksraᅇtaagᅇigipsi sulii nalunaᅇusri asrirriaqaquplusri iᅇuᅇiaglugu sulii asrirrituiᅇaᅇusri itquplusri. Aasrii Aapam qaitchigisigaasri qanusripayaamik iᅇiᅇupsiuᅇ attapkun. ¹⁷ Taatnaᅇhusri taatnaiᅇiplugu tiligipsi piᅇpakkutitquplusri avatmun.

Nunam Iᅇuiᅇi Uumiksriᅇᅇat Maliguaqtinik

¹⁸ “Nunam iᅇuiᅇi uumigikpasri itqagᅇiraksraᅇigiksi uumigikkautigap-tuuq sivupsitᅇi. ¹⁹ Ilipsi pigipkaᅇupsi nunam iᅇuiᅇiᅇun, piᅇpaginayaᅇaasri pimiktitun ililusri. Aglaan piksraᅇtaagᅇigipsi marrumakᅇa nunakuᅇigmiᅇiᅇi pigᅇingisitlusri tamarrumuᅇa; taatnaᅇhuni nunam iᅇuiᅇi uumigigaasri. ²⁰ Itqagᅇiyumagiksi uqaᅇhich uqautigikkatka ilipsitᅇiᅇun, ‘Savaktaaᅇruk kamanatluktuᅇaᅇingitchuq atanigmiᅇiᅇi.’ Iᅇiᅇisa piyukaᅇagᅇaatᅇa, tarrali piyuaᅇisigaasripsuuq. Tupigigaich uqauttititka, tarrali tupigigisigaasripsuuq. ²¹ Aglaan ilᅇiᅇisa taatna irrutigisigaasri piᅇutigilugu pigipkaᅇiqsi uvaᅇnnun, ilisimaᅇitᅇlugu tuyuᅇiriga. ²² Agᅇiᅇingitchuma sulii uqautᅇingitchupkich patchi-saikkaunayaqtut. Aglaan pakma pisangitchuuᅇutiksraitchut killuqsautmiktigun. ²³ Kisupayaam uumigiᅇamiᅇa Aapagaptuuq uumigipmiragᅇaa. ²⁴ Savaaqagsimaitchuma akunᅇatni iᅇuum iᅇiᅇtaᅇingᅇagsimaᅇaᅇanik patchi-saikkaunayaqtut, aglaan qᅇiᅇianikkaluaᅇlugu iᅇiᅇtaᅇa uumigitiᅇiᅇaᅇaatᅇa sulii Aapaga. ²⁵ Taamna taatniittuksrauruq taᅇiᅇuplugu taimᅇa uqautauruaᅇ aglaksimakkᅇa maligutaksriusraiᅇitᅇi, ‘Uumigigaatᅇa patchisaiᅇaakun.’

²⁶ “Aglaan ikayuᅇti agᅇiqpan, tuyuᅇiniakkaᅇma Aapamiᅇi, Irrusria ilumu-tuudᅇum Aapamiᅇnisauruaᅇ, ilaa uqautᅇiᅇiaqtuq uvapkun. ²⁷ Uqaᅇigisigipsitᅇiᅇapsuuq takku iqataurusri uvamni aullaᅇniᅇhaniᅇi.

16 ¹ “Uqautigipsi tamatkuniᅇa ukpiᅇqutaiᅇunᅇitᅇlusri. ² Iᅇuiᅇiᅇ anitqataᅇisigaasriunniᅇiᅇi ilᅇiᅇisa katraᅇviᅇimikniᅇi. Aa, piviksraᅇ tikitchu-maaqtuq kia iᅇuum tuqᅇutchumisi savautriᅇasrukᅇaᅇisiruq Agaayyutmik.

³Taatnaililugu irrutigisigaasri ilitchuqsrimaliǵmikkun Aapamik unniin uvaŋnik. ⁴Aglaan uqautigipsi tamatkuniŋa itqaǵitquplugich uqauttutitka ilipsitiun taimanigu irrutiaqsikpasri taatnaililugu. Uqautingitchaluaǵipsi tamatkuniŋa maliguaqsiutiqaqaapsi takku nayuqtuiñaqhusri.

Ipqitchuam Irrutchim Savaŋa

⁵“Aglaan pakma utiǵniaqama ilaanun tuyuǵirimnun nallipsi apiqsruqtanǵitmigaatŋa napmuaqsisilaapkun, ‘Napmuŋniaqpich?’ ⁶Aasriin pakma kilikapsi aliatchaktusri. ⁷Aglaan ilumutuuruamam nipliutigipsi, iŋuatlukkisiruq aullaŋiksraǵa. Uvvatakkun aullaŋitchuma ikayuqtiksrapsi utlaŋniangitchaasri. Aglaan aullaǵuma tuyuǵigisigiga ilipsitnūn. ⁸Aasrii agǵigumi ilitchuǵipkaaqsigisigai iŋui nunam nalaunǵitlutinǵ killuqsautikun suli nalaunŋaruatikkun takku ukpiqsriŋǵitlutinǵ uvamnīk, ¹⁰suli nalaunŋaruatikkun takku Aapamuŋniaqtuŋa aasrii qiniŋitqikkumiŋaitchipsitnā, ¹¹suli atanniivikun takku aŋalatchiruaq marrumani nunami Tuunǵaq atannikkaunjaniktuq.

¹²“Uqaksraǵaluaqtuŋa iŋugiaktuanik ilipsitnūn aglaan pakma kaŋiqsiyumiŋaitchusri. ¹³Aglaan Ipqitchuam Irrusriq ilumutuuhǵmik ilitchuǵipkairuksaq agǵigumi, ilaan kaŋiqsipchaaqsigisigaasri iluqaanik ilumutuuruamam. Ilaa uqagumiŋaitchuq aŋalatchiŋiqaqmatun iŋmigun aglaan uqautigisigaasri tusraakkaǵmiŋik, suli quliaqtuagutiniagaasri sunik tikitchuksranik. ¹⁴Ilaan kamaŋaqtitkisigaŋa, takku uqaksraǵikkaga quliaqtuaginiagaŋa ilipsitnūn. ¹⁵Iluqaan Aapam pigikkana pigipmigigaptuuq. Taatnaqlugu nipliutigigiga Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtuaginiagniplugu ilipsitnūn uqaksraǵikkaga.

Alianaq suli Quvianaq

¹⁶“Sivikisuurami qiniŋisaaallakkisigipsitnā, aasriin kiŋuvaŋaŋun qiniŋaqsilǵilŋuŋa.” ¹⁷Ilaŋitguuq maliguaqtaiŋ uqaaqsiniqsut avatmun, “Sumik uqautivatigut itnaqami, ‘Akuniisruŋaqsari qiniŋigisigipsitnā aasriin taamuunavak qiniŋaqsilǵilŋuŋa,’ suli itnaqami, ‘Aullaǵniaqtuŋa Aapamun?’ ¹⁸Qanuutauva ‘sivikisuuraq?’ Uvagut kaŋiqsitlaitchikput sumik uqautiqaŋa.” ¹⁹Jesus-ŋum kaŋiqsimaplugi apiqsruǵuŋhat taavrumuuna nipliutiniǵai, “Apiqsruqtuutivisi ilipsitnūn sumik qanuutautiqaqtılaaŋanik uqaqama, ‘Akuniisruŋaqsari qiniŋigisigipsitnā aasriin taamuunavak qiniŋaqsilǵilŋuŋa.’ Taamna apiqsruutigisuklugu uqaksraqtutigivisiuŋ akunnapsitni? ²⁰Uvaŋa nipliutigipsi ilumutuuruamam, qiapkaǵusriŋu alianniutqillusriŋu nunam iŋui quviatchakkisirut, aglaan alianniutqisi mumikkisiruq quviasruŋimun. ²¹Aǵnaq qitunǵiuqtuag auliyautipmani nagliksaaǵaqtuq tikiumaŋhagun atniǵŋam, aglaan annaaniktiqami puuyugagigaa nagliksaaŋi auliyausrima’ami, quviatchagaqtuq ilaalugruaq anipman nunamun. ²²Taatnatun alianniugutiqaǵaluaqtusri pakma aglaan qiniŋitqikkisilgitchipsi suli uummatisri quviatchakkisirut, aasrii kia-unniin iŋuum ivayaagiyumiŋaitchaa quvianaq ilipsitni. ²³Taivrumani uvlumi apiqsruqtaaqsiyumiŋaitchipsitnā sutigun. Uqautigipsi ilumutun, Aapam qaitchigisigaasri ilipsi iŋigupsiuŋ qanusripayaamik attapkun. ²⁴Uvuŋanunaglaan iŋiqsruqtanǵitchusri sumik attapkun. Iŋiqsruǵitchi ilipsilǵi akuqtuiyumuusri suli quvianaksraqs iŋuŋaitchumuŋuq.

Akiilītnīḥa Jesus-ḡum Nunam Inūiñik

²⁵ “Uqautigipsi tamatkuniḡa atrikusrautitigun. Pivik tikitchaḡumaruq uqaḡuiḡviksraḡa ilipsitñun atrikusrautitigun aglaan uqautitlasrigisigipsi kanjicsiḡaqsilugu Aapauruakun. ²⁶ Taimña uvluq tikitpan, injicsruqtaḡisigiksi attapkun. Uvaḡaunniñ injicsruutingitkipsi Aapamun. ²⁷ Uvvatakkun Aapam piqpagigaasri takku piqpaksriplusri uvamnik sulī ukpiqsriplugu agḡiqsimatiḡa Agaayyutmiñ. ²⁸ Uvaḡa ilumun agḡiqsuami Aapamiñ marrumuḡa nunamun. Uvva pakma aullaqsilgitchuḡa maakḡa nunamiḡ utiqsaqluḡa Aapamun.”

²⁹ Maliguaqtaiñ nipliutinigaat, “Uvvaliqaa uqaḡhiñ kanjicsiḡaqtuq. Pakma uqaḡitchutinunniñ atritigun. ³⁰ Uvagut kanjicsigikput pakma ilisimaḡhiñ supayaamik. Inuqnaḡitchuq kisumun apiqsruqtaqlutin. Taavrumuuna ukpiḡigikput agḡiqsuaḡuḡhiñ Agaayyutmiñ.” ³¹ Jesus kiugai, “Uvvapakma ukpiqsriḡiqpaalukpisi? ³² Pivik tikiññaqtuq, tikiumaaniktuqami, iluqasri siammayaaqtitauliksraḡsi, atausriukattaḡusri kiñunnapsitñun kisihḡuḡluḡa. Aglaan kisimallapiaḡ inḡitchuḡa, takku Aapaa nayuḡaḡa. ³³ Tamarrumuḡa uqautigipsi qinuiññaqaquplusri piqatauhapsigun uvamni. Nunam inuiñ nagliksaatitkisiḡaasri, aglaan quviatchauḡikkitchi. Uvaḡa akiilīaniksimagiḡa nunam aḡalataa.”

Jesus-ḡum Injicsruḡha Inḡmigun

17 ¹ Jesus taatnaamikami, ilaa aagluḡhuni nipliḡñiqsuq, “Aapaḡ, pakma piviksraḡ tikiumaruq. Kamaḡaqsipkaḡuḡ Iḡñiḡiñ, Iḡñiqpilli kamaḡsiyumagaatin. ² Uvvatakkun ilvich aḡalatchitḡlapkaḡiñ iluqaitñik inuḡnik sulī qaitchitḡlapluni isruitchuamik inuulḡimik iluqaitñun qaisaḡikkagun ilaanun. ³ Una isruitchuaḡ inuulḡiḡ itnautauruq, inuich ilitchuqsriḡiksraḡat ilipnik kisivich ilumun Agaayyutautilaḡnik sulī ilitchuḡilugu Jesus Christ ilvich tuyuḡikkan. ⁴ Ilitchuḡipkautianikkigā kamaḡaḡhiñ nunam inuiñun. Itqanaḡanikkigā savaaksrirutigikkan uvaḡnun. ⁵ Pakma, Aapaḡ, kamaḡaqsipkaḡa sivuqapni, kamaḡautim atrianik pigikkaḡma itnama ilipni nuna iniqtaugaluḡaḡaḡunniñ.”

Jesus Injicsruutriḡha Maliguaqtimiñik

⁶ Uvaḡa ilitchuḡipkautigianikkikpiñ inuḡnun ilvich qaisaḡnun uvaḡnun marrumakḡa nunamiñ. Ilvich pigiliutigitin, aasriñ qaitkitin uvaḡnun, aasriñ tupigigaat uqaḡhiñ. ⁷ Pakma ilitchuḡigaat suapayaḡ qaisan uvaḡnun agḡiqsaḡha ilipniñ. ⁸ Qaitchigitka uqaḡimik qaisaḡnik uvaḡnun. Ilinḡa akuqtuḡluḡu, ilitchuḡigaat ilumun agḡiqsuaḡuḡiḡa ilipniñ ukpiḡiplugu ilipnun tuyuḡiḡiḡa. ⁹ Agaayyutigitka tamatkua. Pakma agaayyutingitchitka nunam inui, aglaan agaayyutigitka tamatkua qaisatin uvaḡnun, takku ilinḡich pigigitin. ¹⁰ Iluqaan uvaḡa piga pigipmigiñ sulī iluqaan ilvich piñ uvaḡaptuḡ pigigigā, aasriñ kamaḡaḡiḡa qinḡiḡaḡtitauruq tamatkunuuna. ¹¹ Pakma utlautiniaqtuḡa ilipnun nunami inḡiḡluḡa, aglaan tamatkua inniaqtut nunami. Ipqitchuaḡ Aapaḡ! Qaunagiyummigitin annautruḡluḡich saḡḡigikkaḡaḡun atigikkaḡpich qaisaḡikkapkun uvaḡnun, ilinḡilli atautchiññayumuut atriḡugu uvaguk atausriuhḡpuk. ¹² Uvaḡa nayuutinnamni nunami ilinḡitñi qaunagigikkatka

annautruqlugich sanjiagun atigikkaqpich, ilvich atchiutigikkapkun. Qaunagigitka aasrii atausriqunniin tammangitchuq, aglaan taimña inuk tammaqtuksrauraq, Agaayyutim uqalha immiutaupluni. ¹³ Pakma utlautiyasriruna ilipnun. Taatnaiiplugu uqaqtuna innamni nunami, ilinich piqaquplugich quvanagikkamnik inuñaiqlugu. ¹⁴ Qaitchiruna uqatignik ilinjitnun, aasrii nunam inuiñ uumigigaich, takku piqatiginigilugich nunam inui atriplugu uvaña piqataungiliga nunam inuiñun. ¹⁵ Uvaña iniqsrungitchikpiñ piiqulugich marrumakña nunamiñ, aglaan inigikpiñ qaunagitquplugich pijinaiqlugich tuungagmiñ. ¹⁶ Uvaña piqataungitmatun nunam inuiñun ilinjittuq piqataungitchut nunam inuiñi. ¹⁷ Ilumutuulapkun ipqiqsimaakkich ilipnun. Uqathiñ ilumutuuruq. ¹⁸ Tuyugigitka nunamun, ilvittuq tuyuqaqmatun uvamnik nunamun. ¹⁹ Ilinich piqutigiplugich ipqiqsimaagtuna ilipnun, ilinittuq ipqiqsimaquplugich ilipnun ilumutuulikun.

Jesus Iniqsruutriña Ukpigtuanurupayaanik

²⁰ “Agaayyutingitchitka kisiisa tamatkua, aglaantuuq taipchua ukpiqsri-ruaksrat uvamnik ilinisa uqathatigun. ²¹ Agaayyutigitka iluqaqmin atautchisun itquplugich. Aapañ! Atautchisuttuq illich uvaptikni, atriugu ilvich uvamniitmatun suli uvaña ilipni. Taatnatuq atausriyumuut, taavrumunali nunam inuiñ ukpiagiagutiyumigaat ilvich tuyuqathiñ uvañnik. ²² Uvaña qaitchigitka atrinani kamanaiqpich qaisaqpich uvañnun, piqutigiplugu ilinich atautchiinauiksrañat atriugu uvaguk atausriulqipuk. ²³ Uvaña illuna ilinjitni suli ilvich uvañni, taavrumuuna ilinich atausriñugumuut. Nunamli inuiñ kanqisiyumigaat ilipnun tuyugiliga suli ilvich piqpaksriñiñ ilinjitnik piqpaksripmatun uvañnik. ²⁴ Aapañ, tamatkua qaisatin uvañnun iqatigisrukkitka sumiitchuma ilinjitnun qiniqquplugu kamañun pigipkakkan uvañnun takku ilvich piqpagipluna nuna iniqtaungaiññaan. ²⁵ Nalaunjaruaq Aapañ! Nunam inuiñ nalugaatin, aglaan uvaña ilisimagikpiñ suli ukua maliguaqtit ilitchugigaat tuyugitilaaga ilipnun. ²⁶ Ilitchugipkagikpiñ ilinjitnun, suli ilitchugipkapsaagniaqikpiñ. Tarrali piqpaksriñiq piqpakkutigikkan uvañnun uvañalu nayuutiyumuq ilinjitni.”

Jesus-ñum Tiguraulha

18 ¹ Jesus agaayuanikami taavrumani, aullañniqsuq maliguaqtinilu ikaaqlugu kuuguuraq taiñaqtuaq Kidron-mik. Taakmanianani inniqsuq nautchiivik. Jesus maliguaqtinilu isigniqtut taavrumuna. ² Judas-ñumaasrii, aatchuutigitniktuam ilaanik, ilisimanigaa suniitilaña. Uvvatakku Jesus-ñum taruñautisruunigai akulaiqlugu maliguaqtini tarani. ³ Taatnaqhuni Judas utlautiniqsuq nautchiivijmun piqasriqhuni anuyyiuqtinik suli agaayyuvikpaum qaunaksraiñik, tuyuuplutiñ qaukñinjitniñ agaayuliqsiniñ suli Pharisee-ñuruaniñ, saagaqhutiñ satkunik suli nanniñik. ⁴ Jesus-ñum kanqisimaplugu suapayaq atuumaniaqtuaq inñiñun paagnigai nipliutiplugich, “Kiña pakikpisiuñ?” ⁵ Taapkua kiunigaat, “Jesus Nazareth-miu.” Ilaan kiugai, “Uvaña taimñauruñ.” Judas-ñum, aatchuutigitniktuam ilaanik, qichaqasrisimanigai tamatkua pakaktuat. ⁶ Jesus-ñum nipliutipmatin, “Uvaña taimñauruñ,” tamatkua kiñumuktuqhutiñ ulgusraagniqsut nunamun. ⁷ Jesus-ñum apiqsrutqinñigai, “Kiña pakikpisiuñ?” Kiunigaat, “Jesus Nazareth-miu.”

⁸ “Uqautianikkipsi ilaajuutilaamnik. Ilipsi pakakkupsitña, maliguaqtitka aullaqtitchigik!” ⁹ Taatna nipliutiniġai Jesus-ġum taŋiqsaqluġu nipliutigi-maanikkani itnailiġluġu, “Aapaan, atausriqunniin tammanġitchuq qaisaqniin uvaġnun.” ¹⁰ Simon Peter-ġuuq savikpaqahuni, aasriin amuliqamiuġ anaup-luni ilaan siutaiqsiġniġaa taliqpianik tamarrumiġa qaukġiata agaayuliqsit savaktaa, atiaqatuaq Malchus-mik. ¹¹ Jesus-ġum nipliutigaa Peter, “Tugvaġuġ satkugikkan puuġanun. Isrumavich akuqtuġniangiññasrugalugu uvamnun nagliksaaġutiġpak Aapama sivunniagikkana uvamnun? Uvaġa nagliksaaġ-luġa tuquruksauruġa. Imiqtakstraġigiga taamna imana qallutim Aapama qaisaġa uvamnun?”

Annas-ġum Apiqsruqtuiġha Jesus-mik

¹² Aġuyyiuqtit piqasriqhutiġ qaukġigmiknik suli Jew-ġuruat qaunaksriġisa tigiuniġaat Jesus qiliqsruqluġu, ¹³ aasrii sivulliupluġu Annas-muutiġluġu atanigmun, taataruġanun Caiaphas-ġum. Caiaphas-ġuuq qauqluġipluni agaayuliqsauniqsuaq tamarrumani ukiumi, niġuagiġluġu taavruma Annas-ġum atangum. ¹⁴ Taamna Caiaphas uqautriñiqsuaq qaukġiñitnik Jew-ġuruat iġuat-lukkisiñiġluġu atausriq iñuġ tuqutaukpan piqusriġuni iluqaitnik iñuġnik.

Peter-m Piġlaaqalġha Jesus-mik

¹⁵ Simon Peter-m suli atlam maliguaqtim kiñuagun maligniġaak Jesus. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukġiata agaayuliqsit, isiġniqsuq iġluqpaġanun qaukġiata agaayuliqsit piqatigiġluġu Jesus. ¹⁶ Peter-li qichaġ-niqsuq tatkiġani paami. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukġiata agaayuliqsit, aniñiqsuq kiñumun. Itqutiniġaa Peter tatqamuġa uqatigianikamiuġ niviaqsiagruk taluliqiri. ¹⁷ Taavruma taluliqirim niviaqsiagruum nipliutiniġaa Peter, “Uvva, ilagivatin maliguaqtañ tatqavruma iñuum?” Peter-m kiugaa, “Ilagiñitchaatġa.” ¹⁸ Alappaanupluniġuuq savaktit suli qaunaksrit ikniqsuq-hutiġ aumaniñ qichaġniqsut avataani auksiqhutiġ iġmiknik. Peter-m qicha-qasriqamigich, auksiaqsiġmiñiqsuq iġmiñik.

Qaukġiata Agaayuliqsit Apiqsruqtaiġha Jesus-mik

¹⁹ Qaukġiata agaayuliqsit apiqsruqtuġniġaa Jesus ilaan maliguaqtaigun suli ilaan ilisauttutaigun. ²⁰ Jesus-ġum kiugaa, “Uqagaqtuġa sagviġluġa kisupa-yaamun. Iisautrisuuruġa Jew-ġuruat katraġviñitni suli agaayuvikpaġatni. Nipiqanġitchuġa qanutchiñik irigaqtuġluġa. ²¹ Suvaatami apiqsruqtaqpisitña uvaġa. Apiqsruqsiġik tamatkua iñuich tusraaritka sumik uqautiġhat uvaġnun. Iliġisa ilisimagaat qanuq uqaliġa.” ²² Taatnaqman Jesus ilaġataguuq qaunaksrit patiktiqluġu nipliutigaa, “Qanuqhutiġ itnailiġluġu kiuliqpiuġ qaukġiat agaayuliqsit?” ²³ Jesus-ġum kiugaa, “Uvaġa nipliġuma qanutchimik nalaun-ġaigluġu uqautigiġu iluqaitñun uvaniittuanun. Aglaan nalaunġaruamik pakma nipliġniġuma, suvaata patikpiña?” ²⁴ Annas-ġum tuyuġiniġaa Jesus qiliqsruutraq Caiaphas-mun qaukġiat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piġlaaqapsaalġha Jesus-mik

²⁵ Peter-ġuuq auksigugaġniqsuq ikniġmun aasriin iñuich apiqsruġniġaat, “Taavruma iñuum ilagiñitpatin maliguaqtañ?” Peter-m piġlaagutiniġai,

“Ilagingitchaatna ilaan maliguaqtaiñ.” ²⁶ Ilanataguuq qaukthium agaayuliqsim savaktaiñ, ilaginikkajan taivruma siutaiqsikkajan Peter-m, nipliutiniġaa, “Qiniñgitiġiñ piqatauplutiñ ilaani nautchiivini?” ²⁷ Peter piilaalġiñiqsuq, “Ilagingitchaatna.” Taatnaqmiuġlu taimña aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq.

Pilate-ġum Apiqsruqtaiġha Jesus-mik

²⁸ Taapkua aullautiniġaat Jesus Caiaphas-ġum tupqaniñ kavanam Pilate-ġum inaanun uvlaatchaurami. Aglaan Jew-ġuruat isiqataunġiñiqsut tatqamuña agliqsraġkun salumaġumangitlutini ġmniknik. Piqutigiġlugu niġiqataulikstraqtini itquplugu niġiqpagvikaami taggisiquaqtuag Apqusraaqtitauiġmik. ²⁹ Taatnaqhuni Pilate anipluni uqaqatigityaqtuagniġai nipliutiġlugu, “Sumik agvisiquapisiuñ qamna iñuk?” ³⁰ Taapkua kiuniġaat, “Uvagut tikiutinayaitchikput ilipnuni ilaa savvaqłukkataġuni piñġitpan.” ³¹ Pilate-ġum nipliutiniġai, “Tigusrinuñ ilipsitniik atanniqsuġlugu tuvraġlugich maligutaksrasri.” Jew-ġuruat kiuniġaat, “Rome-maġmiut tuqutchipkaiyumiñaitchaatigut iñuġmik maligutaksriritiptigun.” ³² Taamnaguuq atuummiñiqsuq immiutaupluni Jesus uqautigimakkajanun qanuq ililugu tuqutauġiksraġmigun.

³³ Pilate isigñiqsuq kiñumun inimiñun aasrii tuqłutuġlugu Jesus-ġum apiqsruġniġaa, “Uvva umialigivatin Jew-ġuruat?” ³⁴ Jesus-ġum kiuniġaa, “Taamna apiqsruutigiviniñ ilipniñhiñaq naaga atlat uqautivatin uvapkun?” ³⁵ Pilate nipliġsuq, “Jew-ġunasugiviña? Jew-ġuqativich suli qaukłinjisa agaa-yuliqsit qaisaġigaatin uvauñun. Suruami pivatin?” ³⁶ Jesus-ġum kiugaa, “Uvaña umialgunġitchuña marrumani nunami. Umialguguma atriługu umialik marrumani nunami, maliguaqtitka auyakkayaqtut tigutqunġilłuna Jew-ġuruanun. Aglaan aġalatchiġiġa maaknaqtaunġipiaqtuq.” ³⁷ Pilate-ġum apiqsrułġiñniġaa, “Ilviñmi umialguvich?” Jesus-ġum kiugaa, “Tarra, nipliutigiġiñ umialgunipluña. Uvaña aniruauñuruña suli nunamuktuauñuruña piqu-sriłuña uqaliksrapkun ilumutuuruamik. Kisupayaam iñuuruam ilumutuulikun naalagaġigaana.” ³⁸ Pilate-ġum apiqsruġaa, “Suami una ilumutuuliġ?”

Jesus Tuquruksraġuġaat

Pilate-ġum kiñumun anilġitłuni Jew-ġuruanun nipliutiniġai, “Uvaña paqitchiłġiñniqsuña sumik tuqurrutiksrajanik. ³⁹ Aglaan tuvraługu atuumiragikkaqsi piñhiñaaġuutigiga patchisaġiġiksraġa isiqtamik ilipsitñun uumani niġiqpagvikaami taggisiquaqtuag Apqusraaqtitauiġmik. Ilipsi uvauñun patchisaqsitquvisiun umialgat Jew-ġuruat ilipsitñun?” ⁴⁰ Taapkua kiugaat nipitusriłłapiaqhutiñ, “Taamnaunġitchuag, pisutlukkikput Barabbas.” Taamna tigłiñniaqtauruq.

19 ¹ Tarra Pilate-ġum Jesus tigupkaługu ipiġaqtuqsuipkaġniġaa. ²⁻³ Au-yuiqtit niaquusriġniġaat kakitłagnanik suli atnuġaaługu umialiktamik ukiñhaaġiksaamik aasrii nipliatiqałlugu, “Iñuuqakkumuutin umialgat Jew-ġuruat.” Suli tikiñniġaat patiktigataaqsuipługasrii. ⁴ Pilate-ġum anitqikhuni nipliutiniġai iñuich, “Pakma ilaa annisigisigiga ilipsitñun, ilitchuġitqu-lugu uvaña sumik paqitchiñġiġihagun atanniusriaksrajanik piġiililugu.” ⁵ Jesus aniñiqsuq niaquutilik kakitłagnanik suli umialiktamik atnuġaalik. Pilate nipliutiniġai iñuich, “Uvva, qiniñiqsiuñ iñuk!” ⁶ Qaukłinjich agaayuliqsit suli qau-naksrit qiniqamitruñ iġiallaksagñiqsut, “Kikiaktuutisriun sannigutamun,

kikiaktuutisriuj sannigutamun!” Pilate-ŋum nipliutigai, “Ilipsi tigulugu kikiaktuutisriuj sannigutamun. Paqitchiñgitchuŋa agvisiksrajanik atanniusriaqatik-srajan taatna.” ⁷ Jew-ŋuruat kiunigaat, “Maliğutaksraqagtugut uqaliqagtuamik ilaa tuquruksrauplugu takku nipiqaqtuq iğniğinipluni Agaayyutmun.” ⁸ Pilate-ŋum tusraa’amigich taatna nipliaruat, ilaa naviasruliłlapiaghuni itqutipkağni-gaa Jesus. ⁹ Aasrii ilaa isitqikhuni tatqamuŋa uqaqsittaagvinmun nipliutiniğaa Jesus, “Nakiñ agğisquami?” Aglaan Jesus kiunğiñniğaa. ¹⁰ Pilate-ŋum nipliutil-ğiniğaa, “Ilvich uqautisrunğitpiña? Itqagiuŋ uvaŋa aŋalatçhrrutiqağiga patchi-saiłhiñauplutiŋ suli kikiaktuutipkałhiñauplutiŋ sannigutamun.” ¹¹ Jesus-ŋum kiugaa, “Pigigiñ aŋalatçhiłiq uvapkuŋ kisanik qaisaulhagun ilipnuŋ Agaayyutikuŋ. Taatnaqhuni taimña iñuk qaitçhiruaq uvamnik ilipnuŋ killuqsautiqaqtuq kamanatluktuamik ilipniñ.” ¹² Pilate-ŋum tusraa’amiuŋ taamna ilaan annautisruliłlapiatlukkaluağniğaa patchisaigługu. Aglaan Jew-ŋuruat iğialaplutiŋ kumanigaat, “Annaktitçhupku una iñuk, Caesar-m Rome-miittuam ilauraa-ğiyumiñaitçhaatin. Kiñapayaaq iñmiñik ataniğuqtaqtuaq Caesar-m akilliğigaa umialguruam Rome-mi.” ¹³ Pilate tusraa’amigich tamatkua nipliatit, ilaan anni-siniğaa Jesus aasrii aquvitluni atangum inaanun, taggisiliŋmun “Iyagaŋmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuutiqaqhuni “Gabbatha.” ¹⁴ Uvluqpaguqtuami uvluani paqnałhum niğiqpagvikaamun taggisikaqtuam Apqusraaqitaułgmik, Pilate nipliutiniğai Jew-ŋuruat, “Kiikaami, uvva umialiksi!” ¹⁵ Tamatkua iñuich iğialaplutiŋ kiunigaat, “Tuqulli! Tuqulli! Kikiaktuutili sannigutamun.” Pilate-ŋum apiqsruğniğai, “Uvaŋnuŋ kikiaktuutipkaqtitquvisiuŋ umialigikkaqsi sannigutamun?” Qaukłiŋich agaayuliqsiŋ kiunigaat, “Uvagut qaukłigmik umialiqagtugut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqangitchugut.” ¹⁶ Tarra Pilate-ŋum qaiñniğaa Jesus ilijitiñun aŋuyyiuqtinun kikiaktuutitquplugu sannigutamun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

¹⁷ Tamatkua iñuich aŋalatkaqsiniğaa Jesus. Aniñiqsuq akiyaqhuni kikiaktuutriviksrağmiñik, tikiutiplugu nunamun taiyuutiqaqtuamun “Niaqum Saunğanik,” Hebrew-tigunaasrii taiyuutiqaqhuni “Golgotha-mik.” ¹⁸ Taapkua aŋuyyiuqtit kikiaktuutiniğaa Jesus sannigutamun, piqasriqługu malğunnik atlaŋnik iñiñunnik kikiaktuutiplugik sannigutaŋnuŋ avataanun, Jesus qitiq-łiłiutiplugu. ¹⁹ Pilate-ŋum aglaŋniğaa ilisimmatiksraq aglak aasrii taapkua aŋuyyiuqtit iliplugu sannigutam qulaanun, itna aglalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ŋuruat.” ²⁰ Iñugiaktuat Jew-ŋuruat agliqiniğaa, taamna Jesus kikiaktuutikkauvia uqasriñğitluni nunaaqqimiñ. Ilisimmatiksraq aglak aglaksimapluni piñasruinutlugu uqautçhisigun Hebrew-tigullu Latin-tigullu kuli Greek-tigun. ²¹ Jew-nuplutiŋ qaukłiŋisa agaayuliqsiŋ itnağniğaa Pilate, “Aglaknagu ‘Umialgatnik Jew-ŋuruat,’ aglaan ‘Taamna iñuk uqağniługu, uvaŋa umialigigaatŋa Jew-ŋuruat.’ ” ²² Pilate-ŋum kiunigai, “Qanuq iliplugu uvaŋa aglakkağ taatna aglaksimagisiruq.”

²³ Aŋuyyiuqtit kikiaktuutianikmatruŋ Jesus sannigutamun, tiguniğaiçh atnuğaaŋi autaagaqsiplugich sisamañutlugich, atausriuttağutiŋ piqatla-sriplutiŋ, aasriiñ atnuğaaŋa kiluıłaaq ukiłhaaq aulailaq qaliğurriaŋumaniq-suq. ²⁴ Aŋuyyiuqtit uqaqsiñiqsūt avatmun, “Aliktusruğaqnagu una, nalautçhaagautiğilakput ilitçhugisağługu kimun piginiaqtilaaŋa.” Taatnaqamitruŋ immiğniğaa uqaliq uqautiğimaruaq itna,

“Ilinjisa autaagaich atnugaatka injmikhun,
suli nalautchaağautigiplugu atnugaaga.” *Psalms 22:18*
Anuyyiuqtit piñigaat taamna.

²⁵ Taatnaqtitlugich qichağniqsut killinjani kikiaktuutrivium Jesus aaka-njalu, suli aakanan aniqataa, Mary-lu ilaqataa Clopas, suli Mary Magdalene. ²⁶ Jesus-ñum qiniqamiñ aakani suli maliguaqti piqpagikkani qichaqatau-ruak, nipliutiniğaa aakani, “Aakaan, tarra iğniğni!” ²⁷ Suli nipliutiplugu taamna maliguaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakñaniñağlaan taavruma mali-ğuaqtim injmanjiniğaa kiñuniğmiñun.

Jesus-ñum Tuqulha

²⁸ Jesus-ñum ilisimanigaa, sum iluqani immikkauha, suli agliqsimaruaq uqaliq immianiktitchaqlugu nipliğniqsuq, “Imiğuktun.” ²⁹ Piñaluguuq tamaani inniqsuq imalik siğñağluktumik misruqqumik. Tarra iliniğaat misruktaqtaq misruqqumun, aasiñ akiqqumik israuttusriqlugu takpichunja israagutiplugu qaqluuknun. ³⁰ Jesus akuqtuqamiñ misruğug nipliğniqsuq, “Tarra naattug.” Aasriñ sikitlugu niaquni anigñiniğniqsuq.

Jesus Kapigaat Sannigaagun

³¹ Tarra Jew-ñuruat injiniğaat Pilate, niugaaqtağuklugich tuqunağiaqup-lugich taapkua aqutit tuqputauruat aasri atqaqtillugich sannigutanjitiñ. Taatnağunniqsut takku tikiuapluñ tallimmiuñ akunniqsaañ ilinjisa nivi-ñatqungitlugich timit sannigutanjitiñ minguiqsiağvium uvluani, takku tikiu-maniaqhuni nuimaniqsraq minguiqsiağ atlaniñ minguiqsiağniñ. ³² Anu-yyiuqtit taruñaqamiñ niugaaqtağniğaiç taapkuak avataani Jesus-ñum tuqputauqatauruaq Jesus-kun. ³³ Aglaan tikitmatruñ Jesus ilitchuğiniğaat tuquaniksimañ. Taatnaqlugu ilinjisa niugaaqtanginiğaat. ³⁴ Aglaan ilanjata anuyyiuqtit kapiniğaa panamiñik Jesus-ñum sannigaagun aasri tarvauvaa auglu imiğlu maqiplutik. ³⁵ Inuñ taamna qiniqtuaq taavrumiñ ilisimarriğni-ğaa ilipsipsuuq ukpiqsritquplusri. Ilaan uqauttutaa ilumutuuruq, suli ilisima-gaa uqauttutmi ilumutuulha. ³⁶ Taatnailiplugu iniqtauniqsuq aglausimaruaq uqaliğmi immiqlugu, “Nalliatunniñ saunigikkañiñ piiyaqtakkauyumiñai-tchut.” ³⁷ Suli atla uqaliq itnaqsimaruaq, “Ilinjisa sukuğlugu qiniğisigaat ilaa kapukkaqtin.”

Jesus-ñum Iluvikkauha

³⁸ Taavruma aquagun Joseph-guuq Arimathea-ğmiu maliguaqtaupmiñiqsuq Jesus-mi nalunautchipuni takku iqsimmağmi Jew-ñuruanik pipluni. Apiq-sruqman Pilate-ñum pitquniğaa timi, Joseph-ñumaasri aullautiplugu. ³⁹ Nico-demus, taimñaptuuq qiniğiaqtuaq Jesus-mik unnuami, tuvaaqatauniqsuq Joseph-mi saagaqhuni tallimakipiatun uqumaisilaalimik tiprağiksautinik atlagiñik atiaqtuanik myrrh-miğlu aloe-miğlu. ⁴⁰ Taapkuak inuñ piñigaak Jesus-ñum timaa nimsruqlugu ukihaamik piunğiyaikkusriqsusimmaan, taatnatun Jew-ñuruat timimik savaaqagağilhat atriplugu. ⁴¹ Taavrumaniguuq nautchiivim Jesus-ñum tuqputauviani inniqsuq nutaaq iluviksraq atus-simañ. ⁴² Uvvaasriñ pisigiplugu Jew-ñuruat paqnaviat, suli taavruma ilu-viksram qaniñhagun, inillañniğaat Jesus taruñ.

Iluviq Iñuitchuaq

20 ¹Uvlaatchaurami aullaḡniisautaa ni akunniqsaam tanuḡagugaaq titlugu, Mary Magdalene iluviḡmunniqsuq aasrii qiniḡlugu iyagak. Piiqsimaniqsuq paananiñ iluvḡum. ²Aqpaqsruqhuni utlautiniqsuq Simon Peter-mun sulī atlamun maliguaqtimun, Jesus-ḡum piqpagikkaḡanun, aasrii uqautiplugik, “Iñuich aullautiniḡaat Ataniq iluviḡmiñ. Iliḡchuḡinḡitchikput napmun inillaktilaḡa.” ³Peter-lu atlalu taamna maliguaqti utlautiniqsuk iluviḡmun. ⁴Iluqatik aqpaqsruqhutik, aglaan ilaqataan maliguaqtim uniññigaa Peter tikiḡaaqhuni aasrii iluviḡmun. ⁵Auḡrukami qiniḡniḡaa ukiḡhaaḡiksaaq nimiqsruutaa aglaan isinḡiñniqsuq. ⁶Kiñuagun tikitñami Simon Peter uiyuiñaqhuni isinḡiqsuq tatqamuḡa qiniḡlugu aasriiñ ukiḡhaat nallaviani, ⁷sulī ukiḡhaaq nimḡtauruaq Jesus niaquanun inillaksimaninḡiqsuq taapkununa ukiḡhaanun aglaan imullaksimaninḡiqsuq ilaagun. ⁸Taimñali atla maliguaqti tikiḡaaḡaluaqtuq iluviḡmun isiqmiñniqsuq, qiniḡlugu aasrii ukpiqsripluni. ⁹Iliḡik kaḡiqsianilḡiññiḡaaksulī aglausimaruaq uqaliḡ itnaqsimaruaq ilaa aḡitqikkisiñiplugu tuquḡiḡmiñ. ¹⁰Tarakḡa taapkuak maliguaqtik utiḡniqsuk aḡilaqhutik.

Jesus-ḡum Sagviḡha Mary Magdalene-mun

¹¹Mary-li siḡataani itluni iluvḡum qianiqsuq. Qiallaḡmi auḡruaḡniqsuq qiniḡukhuni iluviḡmun. ¹²Aasrii qiniḡtuq malḡuḡnik israḡullaḡnik atnuḡaallaḡnik qatiḡtaanik aquppiruak Jesus-ḡum timaan irviani, ilaqataa niaquan tuḡaani aasriiñ ilaqataa isigaiñ tuḡaatni. ¹³Taapkuak nipliutiniḡaak, “Marii, suvaata qiaḡich?” Kiuniḡik, “Iñuich aullautiniḡaat Ataniḡa, aasriiñ naluḡiḡa ilinḡitñun napmun inillaktilaḡa.” ¹⁴Taatnaqqaqhuni kiniaqhuni aasrii qiniḡniḡaa Jesus qichaqtuqtuq, aglaan ilḡchuḡinḡiññiḡaa Jesus-ḡutilaḡa. ¹⁵Jesus-ḡum apiqsruḡniḡaa Mary, “Suvaata qiaḡich? Kiña pakikpiuḡ?” Aḡnam nautchialiḡinasuḡiplugu nipliutiniḡaa, “Iñuuk, aullautigupku uvakḡa, uqautillaḡa napmun inillaktilaḡa; uvaḡali aiyumigiaḡ.” ¹⁶Tarra Jesus tuḡluḡaa atqanik, “Marii!” Aḡnaq kiniaqhuni uqagḡniqsuq ilaanun, “Rabboni!” (itnautauruaq Hebrew-t uqausrinḡisigun, Iḡsautrii!) ¹⁷Jesus-ḡum nipliutitqinñiḡaa, “Aksinḡiaḡanaḡa takku aullaḡitchuḡasulī pakmuḡa Aapamun. Aglaan aullaḡutin aniaqatiumnun kiligiakkich pakmuḡaḡniḡniḡuḡa ilaanun Aapamun Aapagikkapsitñunlu, uvaḡa Agaayyutimnun sulī ilipsi Agaayyutipsitñun.” ¹⁸Mary Magdalene uqautiyaḡniḡai maliguaqtit qiniḡniḡiplugu Ataniq sulī tamatkuniḡa uqautiniḡpluni.

Jesus-ḡum Sagviḡha Maliguaqtimiñun

¹⁹Tamarrumani uvlumi unnukman aullaḡniisautaa ni akunniqsaam, maliguaqtit katimmiñiqsut atautchimi kiluusautiḡlutiḡ nuyuaqhutiḡ Jew-ḡuruañiñ. Taimmañaaq Jesus-ḡum tikitluḡich akunaḡiḡniḡai nipliutiḡluḡich, “Qiniḡiññaaq ilipsitñun!” ²⁰Taatnaqqaqhuni qiniḡitniñiḡai ikiñiḡmiñik aḡaḡmiñi sulī saniqqamiñi. Tarra maliguaqtit quviatchaḡniqsut qiniḡamitruḡ Ataniq. ²¹Jesus-ḡum nipliutitqinñiḡai, “Qiniḡiññaaq illi ilipsitñun! Atriḡlugu Aapam tuyuqalḡa uvamnik, taatnatuntuuq tuyuḡigipsi.” ²²Taatnaqamiḡich aniqsaagviniḡai taapkuak maliguaqtini nipliutiḡluḡich, “Akuqtuqsuḡ

Ipqitchuaq Irrusriq. ²³ Ilipsi natqiusrimaagupsigik iñuich killuqsautinjich natqikkaaurut, aglaan natqiusrimaangitchupsigik killuqsautinjich natqikkaungitchut.”

Jesus Sagviłha Thomas-mun

²⁴ Ilañarguuq maliguaqtit, Thomas-mik taiyuutilik Malgimik, tarani ingiññiqsuq Jesus tikitman. ²⁵ Atlat maliguaqtit uqautiniġaat, “Qiniġikput Ataniq!” Thomas nipliutiniġai, “Qiniġisuaġupkich ikiñinjı kikiagich argaiñi sulı ililugich argatka ikiñinanun sanıġaani ukpiqsriyumiñaitchuġa.”

²⁶ Akunniqsaananikhutiñ kiñuvatigun maliguaqtit katimalgiññiqsut, Thomas piqataupluni taavrumani. Talut umiktuutiqaġniqsut, aglaan Jesus akunañianilgiññıġai nipliġhuni, “Qiniuiññaq ilipsitñun!” ²⁷ Ilaan nipliutiniġaa Thomas, “Israutilugich argaktin uvuġa, qiniġkkich argatka, israaġutilugich argaktin saniqamnun. Arguaqtunġıġutin ukpiqsriiñ!” ²⁸ Thomas kiuniġaa, “Ilvich ataniġigikpiñ sulı Agaayyutiġigikpiñ!” ²⁹ Jesus-ñum nipliutiniġaa, “Ukpiliqpich qiniñanikapña kisianik? Qanutun quvianaqtigivat tamatkua ukpiqsriuat qiniġaluaqnaġa.”

Qanuq Pitquriłhat Ukua Makpiġaat

³⁰ Jesus-guuq iñiqtaqaġniqsuq iñugiaktuanik atlanik quvinaqtuanik savaanik maliguaqtimi sivuġaatni, aglaksimalutiñ ingitchuanik ukunani makpiġaani. ³¹ Aglaan tamatkua aglausimarut ukpiqsritquplusri Jesus Christ-ñutilaanjanik Iġniñja Agaayyutim, sulı iñuutlasritquplusri ukpiqsriłipsigun ilaanik.

Jesus-ñum Sagviłha Tallimat Malġunñun Maliguaqtimiñun

21 ¹ Kiñuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaaġniqsuq iñmiñik maliguaqtimiñun siñaani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-mik, uvva itnailiġluġu, ² Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malgimik, Nathanael-lu Cana-ġmiu Galilee-mi, iġñaglu Zebedee-m sulı malġuk atlak maliguaqtik, iluqatiñ atautchimiinniqsut. ³ Simon Peter nipliġniqsuq ilamiñun “Qalliaġniaqtuġa.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutipmiñıġaat, “Malikkisigiptiġiñ.” Iluqatiñ ikiniqsut umiamun, aglaan unnuaqtutilaanani sumikunniñ qalunġiññiqsut. ⁴ Siqiniġum mayuuraalhani Jesus qichaġniqsuq imġum siñaani aglaan maliguaqtaiñ ilitchuġinginiñıġaat Jesus-ñutilaanja. ⁵ Ilaan nipliutiniġai, “Ililġaat, qaluutiqaqpsi?” Ilinisa kiuniġaat, “Naami.” ⁶ Ilaan nipliutiniġai, “Siñitchiun kuvraqsi taliqpian tuġaananun umiapsi, ilipsiñ qalukkumuu-sri.” Maliguaqtit siñinnıġaat kuvraqtiñ aasriñ payyaksaniġaat nuqitcha-qamitrun umiam iluanun takku qaluuvagiñluni. ⁷ Maliguaqtim Jesus-ñum piqpagikkana nipliutiniġaa Peter, “Piñña Ataniginiġikput.” Simon Peter-m tusraa’amiun takpiñña Atanulha, ilaan atitqiksiqamiun atnuġaani mat-taummitchani misiñniqsuq taġiumun. ⁸ Taapkua ilai maliguaqtit kilvaġniqsut umiakun nuqirrutigalugu kuvraq imalik qaluñnik ilinġich unasriuraqhutiñ siñaaniñ, tallimakipiatun aplupaktaaqhuni uraksrayuñnaliktun. ⁹ Ilinġich tulakamiñ, qiniqtut ikniġiamik qaluñnik uutalinġmik sulı qiniqhutiñ qaq-qunik. ¹⁰ Jesus-ñum nipliutiniġai, “Uvuġautrisitchi ilañitniñ qaluich qaluk-tapsi akkuvak.” ¹¹ Simon Peter-m ikitqikhuni umiamun kaliñniġaa kuvraq siñaanun imalik qalukpañnik, tallimakipiaq malġukipiaq qulit piñasrunik

iñugiaktiilaalini; naagatarra iñugiakkaluaqhutij kuvraṇat alingiiñiqsuq. ¹² Jesus-ḡum nipliutigai, “Uvuḡaḡusri niḡisitchi.” Nalliataunniñ maliguaqtit apiqsruḡumangiññigaa, “Kisuvvich?” Iliḡisa ilitchuḡiniḡaat Atangutilaḡḡanik. ¹³ Jesus-ḡum qallilaahuni tigu’amiuḡ qaqqiaq autaḡḡniḡaa iliiḡitñun. Taatnatunsuli piñigaa qaluk. ¹⁴ Taavrumani piñatchiḡniḡai Jesus-ḡum qiiñiq-titaḡi iḡmiñik maliguaqtinun aḡitqiiqqaaqhuni tuquḡiḡmiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ Iliḡich niḡianikmata Jesus-ḡum nipliutigaa Simon Peter, “Simon! Iḡñiḡa John! Piḡpagitlukpiña ukunakḡa?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iḡsimagiñ uvaḡnun piḡpagiḡhiñ.” Jesus-ḡum nipliutigaa, “Niḡipkakkich ipnaiyaatka.” ¹⁶ Tugliḡiḡuḡu Jesus nipliutilḡiññigaa, “Simon! Iḡñiḡa John! Piḡpagiviña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iḡsimagiñ uvaḡnun piḡpagiḡhiñ.” Jesus-ḡum nipliutilḡitchaa, “Qaunagikkich ipnaitka.” ¹⁷ Piñatchiḡiḡuḡu Jesus-ḡum nipliutilḡitchaa “Simon, Iḡñiḡa John, piḡpagiviña?” Peter aliatchaḡniḡsuq Jesus-ḡum apiqsruḡmani piñasruni atiruamik, “Piḡpagiviña?” Aasrii Peter-m kiu-niḡaa, “Ataniiq! Iḡsimagiñ suapayaaq. Iḡsimagiñ uvaḡnun piḡpagiḡhiñ.” Jesus-ḡum kiugaa, “Niḡipkakkich ipnaitka.” ¹⁸ Iḡmutuuruamik nipliutigikpiñ, nutau’avich tapsiaḡiksiḡlutin iḡliḡaqtutin napmupayaḡḡukavich. Aglaan utuḡ-qagḡuḡvich atlam iñuum qiiḡniḡaḡatin israaqtillutin aullautilitin aullaḡ-viḡsirunḡisaqnun.” ¹⁹ Taatnaqamiuḡ Jesus-ḡum uqautiḡiniḡaa qanutchikun tuquḡikun Peter-mun kamaḡaqtinniaḡtilaḡa Agaayyun. Taatnaqaaḡuḡu nipliutiniḡaa, “Maliguaḡḡa!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtilu

²⁰ Peter-m kiñiaqhuni qiiḡniḡaa maliguaqti Jesus-ḡum piḡpagikkana maliktuaq. Taimñauñiqsuq ikusiksimaḡtuḡaḡ qanitluni Jesus-mi nullautchi-qamiḡ suli apiqsruḡtuḡaḡ, “Ataniiq, kia aatchuutigitniḡniḡaḡpatin?” ²¹ Peter-m qiiḡqamiuḡ taamna apiqsruḡniḡaa Jesus, “Ataniiq! Qanuḡniḡaḡpaliuna?” ²² Jesus-ḡum kiugaa, “Uvaḡa iñuupkaḡḡukkupku agḡitqiiñiaḡamnunaglaan, suuva taamna ilipnun? Maliiḡa!” ²³ Taamna uqauttutaa siaminniḡsuq akunḡatnun aniaḡatigiiñun taamna maliguaqti tuquyumiñaiñiiḡluḡu. Jesus taat-naḡiññiqsuq tuquyumiñaiñiiḡluḡu, aglaan itnaḡhiñaqhuni, “Iñuupkaḡḡuk-kupku agḡitqiiñiaḡamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?”

²⁴ Taamna maliguaqti taamnauruḡ quliaḡtuḡaḡtuḡaḡ tamatkuniḡa, sulipsuuḡ aglaktuḡaḡ tamatkuniḡa, aasrii nalunḡitchikput quliaḡtuḡaḡikkanaḡan iḡumu-tuḡḡa.

Uqaliḡsaḡḡun

²⁵ Iñugiakkaluaḡtuḡaḡ atla qanusriḡ Jesus iñiḡtaḡikkana. Iluḡatiḡ aglaksima-lutiḡ atausriukattaḡḡuḡich pimakpata, iluḡaniḡanu nunam tigummianilḡu-nayaitpalukkai aglaich aglakkaukpata.

Suragáhat Uqqiraqtit

1 ¹ Aglaktuŋa uumiŋa Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligñi mak-piŋaani aglaktuŋaŋa suragátipayaŋiñik Jesus aullaŋniñhaniŋaglaan savaaqahigmiñik ² taivrumuŋaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tat-pakmuŋa. Sivuni Jesus aullaŋaluaqani ilaan Ipqitchuakun Irrusikun algaq-sruŋai piksraqtaagikkani uqqiraqtauruksrauplugich. ³ Jesus tuqqutitqaaghuni piqatigiraŋigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuŋaŋumiñaiqlugu anitqi-ŋha malgukipiat uvlut akunŋatni, suli Jesus-ŋum uqautiplugich aŋaayuuqau-taanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qilaŋmun

⁴ Ilaatniguuq Jesus-ŋum piqatigilgitñamigich tiliñigai itna, “Uniññaqnagu Jerusalem aglaan utaqqiyumigiksi aatchuutiksraŋa Aapaa akiqsruutigikkana qaitkisiñiplugu, uqautigikkaga ilipsitñun. ⁵ Taimñagu John paptaagutiqaq-tuaq iñunun imigmik aglaan aquatigun qapsich uvlut paptaakkaugisirusi Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁶ Taapkua uqqiraqtauruksrat katilgitñamiñ piqa-tigiplugu Jesus apiqsruŋniŋaat, “Ataniiq! Uvva taavrumani nappatqinñiaq-piun aŋaayuuqan Israel-aagmiunun [umialiqagumiñaglugich taimanisinun]?” ⁷ Jesus-ŋum kiuniŋai, “Aapaa kisimi sivunniŋisigaa qakugun atumaŋiksraŋa. Ilaan ilisimapkaŋumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸ Akuqtuigisirusi saŋŋimik taimña Ipqitchuaq Irrusiq aggianikpan ilipsitñun, aasii ilisimaraugaqsilusi uvapkun Jerusalem-mi iluqaaniŋu Judea-mi suli Samaria-mi unniñ nunaqqi-payaŋiñi nunam.” ⁹ Taatnaaniŋamigich Agaayyutim nuqinnigaa tatpakmuŋa ilinŋitñun qiniŋititluni aasii ilinŋisa qiniŋitlaiŋisigaa nuviyam puuqtiquaŋu. ¹⁰ Aullaqtiquan qiniŋugaaqtitlugich tatpakmuŋa, taimmaiŋaq malguk iññuk atnugaallak qatiqtaaniŋ qikaqasiitliŋniŋisuk ilinŋitñun, ¹¹ nipliŋhutik, “Galilee-ŋmiut, suvaata qikaqhusi qiniŋniŋaqpisi qilaŋmun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilipsitniñ tatpakmuŋa aggitqikkiñhitchuq taatnatun ilipsi qiniŋmatun aullaq-man tatpakmuŋa.”

Matthias-ŋum Inaŋigaa Judas

¹² Maliguaqtit tavrakŋa utiŋniŋisut Jerusalem-mun iñgiuramiñ taiguutiqaq-tuamiñ Olives-mik uŋasikpaguni iñgiñniŋisuaŋiñ nunaqqimiñ. ¹³ Tavruga tikitñamiñ Jerusalem-mun, ilinŋich mayuŋniŋisut inimin taivrumuŋa irvi-gikkaŋmknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James iñniŋikkana Alphaeus, Simon-lu Zealot-ŋruuq, suli Judas iñniŋikkana James-ŋum. ¹⁴ Iluqagminŋ katiniŋisut akulaiqlugu inŋisruŋvik-sraŋmknun piqasiŋhutin aŋnanik suli Mary-mik aakagikkanaŋanik Jesus

nukatchianjiniġlu. ¹⁵ Ikituurat uvlut aquatigun ukpiqtuat katimaniqsut, tallimakipiaq iñuiñnamik iñugiaktigiyunnaqhutiñ. Peter-m makitluni nipliutiniġai, ¹⁶ “Aniqatiumaan, Ipqitchuam Irrusim uqaqtinnigaa David makpiġaanjini Agaayyutim. Uqaġinigaa Judas-kun sivuani atuumagaluqaqtinagu ilaan savaaqaliksrana, taamna Judas sivulliuruuq tiguriruksranik Jesus-mik. ¹⁷ Judas ilaugaluqaqtuaq uvaptikni atakkii Jesus-ñum piksraqtaagikkana savaqatigituplugu uvaptikni. ¹⁸ Judas-ñum aachtuutigianikamiuñ Jesus akiññaktaaqaġniqsuq manijñik. Taavrumiñaasiñ tauqsigñiqsuq nunaviñiġmik ilaan iluvigikkagmiñik. Tavrani katakami iluqani ilua qaagñiqsuq. ¹⁹ Iluqaġmin iñuich Jerusalem-mi ittuat tusaanigaat, aasii iñmin uqaġmikkun taiguusiġnigaat Judas-ñum tuqquvia Akeldama-mik (mumiutiqaqtuamik nuna augum maqġivia). ²⁰ Agaayyutim makpiġaanjani aglausimaruuq Psalms-ni itna,

‘Ilaan tupqa iñuiġumauq iññitqikkumiñaiguni.’

Psalm 69:25

Aglausimaruqaq sulì,

‘Atlamik iñuñmik inanijisqaġumauq savaana.’

Psalm 109:8

²¹⁻²² Taatnaqlugu iñuk inanjiutiruksauruq Judas-ñum savaanjanun. Taamna iñuk ittuksauruq aullaġniimaruq uvaptikni aasiisuli ilisimarautlasiruaq anitqilħagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-ñum quliaqtuaġipmauñ paptaaktitchiħisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmauñ Jesus pakmuña qilanjmun.” ²³ Ilinich nalunaigñiqsuq malġuñnik iññuñnik Joseph-miġlu taiguutiliñmik Barsabbas-mik atiqaqmiruaq Justus-mik sulì Matthias-miġlu. ²⁴ Aasii agaayuniqsut itnaqhutiñ, “Ataniiq! Ilvich ilisimaraunuruatin uummatinjitñik iñupayaat, taatnaqlugu tikkuagutillañniaqtigut nalliaknik piksraqtaaqaguvich. ²⁵ Taamna uqqiraqti inanjiutiyumuq Judas-mun atakkii unisaġigaatigut aullaqhuni piksraqtaagmiñun.” ²⁶ Taatnaqqaqhutiñ tigusiñiqsut attak ilaqataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaanguniqsuq aasii ilaliutikkaupluni qulit atauchinun uqqiraqtinun.

Ipqitchuq Irrusiq Tikitchuq

2 ¹ Uvluġguuq taiguutilik Pentecost tikiumapman iluqatiñ ukpiqsiruat katimalgiñniqsut. ² Taimmaiñaq ilinisa tusaagaqsiliġnigaat siġruktuaq pakmakña liilaa anuqħipaktitmatun. Taamna siġruktuaq tusaġnaqsiliñiqsuq iluqaani inimi. ³ Ilinich qiniñiaqsiliñiqsut ikniġmik liilaa qinñaliniñnik uqqatun siamitlutiñ iñupayaanun. ⁴ Ipqitchuam Irrusim aġalatkaqsiliñiġai iluqnaaqħugich. Taapkua iñuich uqaqsiliñiqsut atlakaagiiñnik uqqiqhutiñ, taatna kanjisiñiaqsipħugich Ipqitchuam Irrusim uqaqumatiñ. ⁵ Tavaniguuq Jerusalem-mi Jew-ñuruat iñuuniaqtut nunaqqipayaanjiniñ nunam taluqsiruat Agaayyutimik. ⁶ Tusaakamitruñ siġruktuaq iñugiaktuat iñuich katinisut taapkununa. Iluqatiñ qanuġviġniñiqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kanjisiñiaqsipħutiñ sumiugiisigun uqqatigun. ⁷ Quviġutchallapiaqhutiñ uqaqsiliñiqsut, “Tamatkua uqaqtuat Galilee-ġmiunurut, amii? Qanuqhutiñ ukua uqaqpat uqaptiknik? ⁸ Naagaunniñ kanjisiťlanigivut uqaqmata uqausillaaptigun iñuguqniaťaptigun. ⁹ Uvagut Parthia-ġmiut, Media-ġmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ġmiut, Judea-ġmiut, Cappadocia-ġmiut, Pontus-miut, Asia-ġmiut, ¹⁰ Phrygia-ġmiut, Pamphylia-ġmiut, Egypt-miut. Uvagut iñuich nunaqqimiñ Cyrenemiñ nunami Libya-mi, sulì iglaat nunaqqimiñ Rome-miñ, ¹¹ sulì Crete-tagmiut Arabia-ġmiutlu. Aninjaruaguut Jew-ñupluta aasiñ mumiksuaguut

Jew-ğusqisimaqhuta—iluqapta tusaagivut kanjisipluğillu tamatkua uqaqmata kamanaqtuatigun Agaayyutim iñiqtaigun.” ¹² Quviğutchallapiaqamiñ kanjisiñlaiqhutiñlu apiqsruqtautiniqsut avatmun, “Qanuutauva una?” ¹³ İñuilliasiiñ ilañich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiniqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplu-tiñ piñiqsut.”

Peter-m Uqautriñha İñuñnik Tavrani

¹⁴ Taatnaaqsiptomata Peter makittuq piqasiqhuni uqqiraqtatmiñnik kiutyaq-lugich. Nipitusipluni nipliutiniğai, “Jew-ñuqatiptaa suli iñuuniaqtuasii Jeru-salem-mi, naalağniñlaksitñ! Nalupqinağlugu uqautiuraallaglapi taavruma suutautilaanjanik. ¹⁵ Ukua imiliqsauñuñitchut isumañlapisun atakkii uvlaa-ñusugaaqtuqsuli. ¹⁶ Taamna atuumaruuaq Joel-ñum sivuniksriqirim uqauti-gikkana itna,

¹⁷ ‘Agaayyun uqaqtuq, itnaiñlugu itkisiruq aqulligñi uvluni,
Uvaña siamitkisigiga Irrusiğikkağa iluqaitñun iñuñnun,

İğñasi suli panigikkasi sivuniksriqiaqsisirut,
nutaagikkasi qiniquuraaligutiñ
suli utuqqanaasi siññaqtuqtağutiñ;

¹⁸ aa, kuvviqigisigitka savaktitka aputitlu ağnatlu Irrusiğikkamnik
taipkunani uvluni
aasii sivuniksriqiaqsilutiñ.

¹⁹ Qiniqtitkisigitka quvinaqtuat qilañmi
suli atlayuağnaqtuat nunami,
auglu ikniğlu suli itchialaruag,

²⁰ siqiniqunniñ tanuğaaqsilugu unnuatun
unniñ tatqiq kaviqsaağlugu auktun
sivuanı kamanallapiaqhuni uvluan Atanguruam tikiumağiksraña.

²¹ Taipkunanasii kisupayaaq tuqluqpan Agaayyutmun
ilaan anniqsugisigaa.’

Joel 2:28-31

²² “Israel-aagmiut, naalağnisitchi uqağamnun! Jesus Nazareth-miñ aputau-ruq Agaayyutim tilikkana. Agaayyutim savaagipkağaa sanñiaqhutiñ atla-yuağnaqhutiñlu qiniqqisutitnik. Qiniğisi nalupqinağlugu ilisimaplugich tamanna atakkii atuummipluni maani akunnapsitñi. Taavrumuuna ilisimap-migiksipsuuq Agaayyutmun tuyuğilha. ²³ İlipsi ağalataksrirutigigiki Jesus sumiñuñuranun tuqutitlugu kikiaktuutipkağlugu sannigutamun. Aglaan Agaayyutim pisuğimigunlu ilisimağimigunlu sivunniñuñanikkana taatna. ²⁴ Aglaan Agaayyutim makititnamiñ tuquhiğmiñ pituiqługu iñuuiğmun. Jesus tuqutqikkumiñaitchuq atakkii ilaa nayuutiyumiñaitchuq iluviğmi tuquñaruapayaatitun. ²⁵ Taivruma David-ñum uqautiginiğaa itna,

‘Uvaña qiniğiga Atanguruag sivuqqamni ataramik.

Ilaa taliqpimniitluni
aasiiñ tunğalğuruña ilaani iñuilliuqama.

²⁶ Taatnağlugu uummatiga quviasuktuq, suli nipiqaqtuña quviasuğimik.
Tuquğisigaluññağmaunniñ niğiuğagigiga nalupqinağlugu,

²⁷ Agaayyuun, unitchumiñaitchiñ iñuusiğa iluviğmun,
naagaqaa timaa savaktivich piunğigniaqulugu.

²⁸ Urriqsuutriruasii uvamnun apqutmik iñuuniagviksramnik,

aasii quviasukkisiruŋa atakkii nayuutiŋa ilipni.’ *Psalm 16:8-11*

²⁹“Aniqatiut, uvaŋa uqautiraksraŋigipsi nalupqinaiglugu sivulliaptigun David-kun. Ilaa tuqupman iluvigaat, aasiiŋ ilisimagaat iluvga marrumuŋaaglaan uvlumun. ³⁰Ilaa sivuniksriqirauruaq suli kaŋiqsimaplugu Agaayyutim akiqsruutigikkani iŋmiŋun, Agaayyutim nalupqinaqsruutinikkaŋa David-ŋum kiŋuvianiŋ ilaŋat ataniŋuqtitkisiŋiŋiplugu iŋmisun. ³¹David-ŋum qiniŋquuraaginiŋaa qanuq Agaayyutim aŋipkatqiiŋksraŋa anniŋsuqti akiqsruutigikkaŋa taamna Christ uqautigiplugu itnaqhuni, ‘Agaayyutim uniŋitchaa ilaa iluviŋmun suli timaa piunŋiŋitchuq.’ ³²Taamna Jesus Agaayyutim aŋitqiksitkaa iluviŋmiŋ, aasii uvagut ilisimaraurugut taavrumuuna. ³³Agaayyutim ilaa taliŋpiniŋmiŋuktikaa kamaŋaqsiplugu suli qaitchiŋlugu Ippitchuamik Irrusiŋmiŋik Aapami akiqsruutigikkaŋatun aasiiŋ Jesus-ŋum qaitchiŋlugu uvaptiknun. Tamanna akuqtuŋikput pakma, taatnamik qiniŋaqsigiksi tusaaplugulu savaaqsipman uvaptigun. ³⁴David iŋmi timituummaŋmi pakmuŋaqsimaŋitka-luaqtuq, aglaan nipliŋniŋisug,

‘Agaayyutim nipliutiniŋaa Ataniŋa,

Aquvittin kamagiviksrauhipnun,

³⁵aquppiŋiŋapni uumiksritin aŋalataksrirutigisigitka ilipnun.’ *Psalm 110:1*

³⁶“Aasiiŋ Israel-aagmiupayaasii ilitchuŋiraksraŋigiksi nalupqinaiglugu, taamna Jesus kikiaktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa ataniŋuqtugu suli anniŋsuutauplugulu.”

³⁷Taapkua iŋuiŋch tusaakamitruŋ Peter-m uqautigikkaŋa iluiŋliuŋniŋisut. Aŋiqsruŋniŋaŋat Peter-lu atlatlu uqqiraŋtit, “Aniqatiut, Qanuŋisiŋiŋpisami?”

³⁸Peter-m uqapsaagniŋai, “Nunuuraliŋusi mumigitchi killuŋsaŋtipsitniŋ. Suli atausriukattaŋusi paptaaŋtittitchi ukpiŋsririgugiŋ atqagun Jesus Christ. Aagaayyutimli natqituyumagaasi killuŋsaŋtipsitniŋ, aasiiŋ ilaan aatchuŋisigaasi Ippitchuamik Irrusimik. ³⁹Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkaŋa tuŋaaŋaqtuq ilipsitniŋ qitunŋapsitniŋunlu iluŋaitniŋunlu ittuanun uŋasiksuami, iŋuiŋch iluŋaisa Atanŋuruam Agaayyutiŋa tuŋuŋai iŋmiŋun.”

⁴⁰Peter uqatuŋq iŋuŋiaktuanik atlanik uqatigŋik. Aasiiŋ ilaa naatchiqami itnaŋlugich, “Annautillaksaŋniŋaŋitchi ilipsitniŋ anasiŋiŋuŋsaŋtmiŋ tikiŋniŋiaqtuamiŋ piŋiitchuanun iŋuŋnun tuŋqutŋchiruanun Jesus-mik.” ⁴¹Iŋuŋiaktuat ukpiŋsriruanun uqatigŋik suli paptaaŋtitlutiŋ, iŋuk 3,000-yuŋnaŋ ilaliutiniŋisug ukpiŋsriruanun tamarrumani uvlumi. ⁴²Iliŋich ilisaŋaŋaŋsiŋiŋisut uqqiraŋtiniŋ, aasii piŋasiŋsuutiniŋisut niŋiqatigiŋkhutiŋ suli iŋiqsruatigiŋkhutiŋ.

Qanuq Ukpiŋtuanuŋruat Piŋatigiŋiŋat

⁴³Uqqiraŋtit iŋiŋtaŋaŋniŋisut iŋuŋiaktuanik quviŋnaqtuanik savaanik, naagaunniŋ iŋupayaat ikpiŋiagutiŋaŋat Agaayyutim savaaŋaŋa uqqiraŋtitigun. ⁴⁴Iluŋaŋmiŋ ukpiŋtuat atautŋimiŋyusiŋiŋisut suli piŋaŋturrutiŋplutiŋ suuraŋmikkun avatmun. ⁴⁵Inuŋsriuliŋamiŋ tunisiŋiŋisut nunautmiknik suli suuraŋmiknik, aasiiŋ autaaŋlugich piŋniŋaktaatiŋ iluŋaitniŋ inuŋsriuŋtuanun. ⁴⁶Uvlutaŋaŋiŋpman iliŋich katraŋniŋisut agaayyuvikpaŋmun. Niŋiraŋaŋniŋisut atautŋimiŋ kiŋuniŋmikni, aasiiŋ niŋikamiŋ quviasukhutiŋ piŋuiŋlapiaŋhutiŋlu. ⁴⁷Iliŋisa quyaŋaŋiŋaŋat Agaayyun, aasiiŋ atlat iŋuiŋch nakuŋaŋiŋaŋch ukpiŋsriruapayaat. Suli uvlugaŋiŋpman Atanŋum ilaniktuuŋtinniŋai iŋuŋnik ukpiŋtuanuŋruanun tamatkuniŋa anniŋsukkaŋmiŋik.

Peter-m Iŋuaqsiḡkaiŋha Pisutlaiŋaamik

3 ¹Ilaatiniguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpaḡmun, iḡuich iniqsruḡviat tikitmaŋhani. ²Agaayyuvikpaḡmi paaqāḡniqsuq taggisiliḡmik Piḡḡaḡnaqtuamik. Tavraniḡuuq aḡun una aquppiraḡniqsuq pisuḡḡaḡit chuaq aniḡḡiḡmiḡaḡlaan. Uvluḡaḡipman ilamiḡnun tavranautipkaḡaḡniqsuq taavrumuḡa paamun iniqsruḡviksraḡmiḡnun maniuranik iḡuḡniḡ isiqtuaniḡ agaayyuvikpaḡmun. ³Peter-m lu John-ḡumlu apqusaamaksi isiaqsiḡlutik agaayyuvikpaḡmun iniqḡniḡik aatchullaḡiksraḡmigun maniḡmik. ⁴Taapkuak kiḡiaqamitku iriḡruḡiḡaḡluḡu Peter-m nipliutiniḡaa, “Qiḡniḡtiguk!” ⁵Taavruma iḡuum qiḡiaqsiḡniḡik niḡiukhuni aatchuusiaksraḡmiḡniḡ ilinḡikḡniḡ. ⁶Peter-m nipliutiniḡaa, “Maniitchuḡa suuramikunniḡiḡ aḡlaan aatchuḡniḡaḡikiḡniḡ pigikkamniḡ, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuḡuḡikiḡniḡ.” ⁷Peter-m tigukamiḡu taliḡpiagun makitquḡlugu, taimmaiḡaḡ aḡutiḡniḡam niḡniḡ sayaniktḡniqsuk. ⁸Nutiḡniqsuq qikaḡtiḡhuniḡaḡiḡniḡ pisuaqsiḡluni. Ilaan isiqatiginiḡik Peter-lu John-lu agaayyuvikpaḡmun pisukhuni misigaqsimmaḡmi quyyasimmaan Agaayyun. ⁹Iḡuich tavrani qiḡniḡniḡaḡ pisukluḡu quyammaḡmi Agaayyutmik. ¹⁰Iḡupayaat ilisaḡiniḡaḡ inḡiularauplugu aquppi-suuruḡa agaayyuvikpaum paḡḡani taggisiliḡmi Piḡḡaḡnaqtuamik. Iluḡaḡmiḡ quviḡutthallapiḡniqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuḡa aḡutmun.

Peter-m Quliaqtuaŋha Agaayyuvikpaḡmi

¹¹Iḡuitguuq qiḡiḡamitruḡ pisutlasipkakkauruam saqunaurapayaḡḡak Peter-m lu John-ḡumlu aupiḡḡautiginiḡaḡ, aasiḡniḡ qiḡiḡiaḡluḡich katimmaviḡmun taggisiliḡkun Solomon. ¹²Peter-m qanuḡviḡisuat qiḡiḡamigich nipliutiniḡaḡi, “Israel-aḡḡmiut, qanuḡmi taamna quviḡutthautigivisiḡu qiḡiḡpaaqsiḡlutaasiḡniḡ? Uvaguk pisutlasipkaḡitkikpuk manna aḡun saḡḡiptikkun naagaqaa ukpiqsriḡḡaptikkun. ¹³Aḡlaan Agaayyutaata sivulliḡapta Abraham-ḡumlu Isaac-ḡumlu Jacob-ḡumlu iḡuaqsiḡkaḡaa manna aḡun Jesus-kun, aasiḡniḡ taavrumuuna ilaan kamaḡaḡtitkaa iḡḡiḡniḡ Jesus. Iḡipsi qaitkiksi Jesus aḡalatinun piḡiitchuanun suksraaḡluḡu sivuḡaani Pilate-ḡum sivunniutianikmaḡunniḡniḡ patchisaḡukluḡu. ¹⁴Ilaa iluqnaqsimaruaḡ Agaayyutmun nalaunḡaruḡlu naagasuli ayakkiksi, iniqsruḡluḡu Pilate pituḡiḡitquḡlugu iḡuaqtuḡtimik. ¹⁵Taatnaḡapsigun tuḡqutkiksi taamna qaitchiruḡaḡ iḡuutḡḡmik aḡlaan Agaayyutim aḡitqiksitana tuḡḡaruaniḡ. Uvagut ilisiḡmarriqsimmaḡikput taamna. ¹⁶Turviḡaḡhuni atqanik Jesus-ḡum manna pisutlaiḡaaḡ qiḡikkaqsi ilisiḡmakkaḡsiḡlu mamititkauruḡ. Taamna aḡun ukpiqsriḡniqsuq Jesus-ḡum atqanik, taatnaḡluḡu iḡuaqsikkauruḡ sivuḡqapsitḡniḡ.

¹⁷“Aniqatiumaḡ, ilisiḡmagaluḡmigiga una, ilipsiḡu sivulliḡuḡtituummapsiḡlu qaitkiksi Jesus sumiḡuḡuranun aḡlaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutḡiḡiqsi Jesus-mik. ¹⁸Agaayyutim inḡiḡaḡan uḡaḡikkana iluḡaisigun sivuniksriḡirimigun akiqsruutauruaḡ anniqsuḡti naḡliksaaḡtuksrauniḡlugu, aasiḡniḡ ilaan taatnaḡtitkaa. ¹⁹Aasiḡniḡ muḡiḡitchi sulḡ saallusi Agaayyutmun, ilaanli piḡḡumagai killuḡsautigikkasi. ²⁰Taatnaḡupsi Atanḡum sayyaḡḡik-sipkaḡisigaasi irrutḡhipsigun. Taivrumani ilaan tuyuḡitlayumagaḡ Jesus annautriksraḡtaḡianikkani ilipsitḡnun. ²¹Taamna Jesus qilaḡmi ittuksrau-ruḡ taivrumuḡa uvluḡmun supayaat nutaḡuḡiksraḡatnunaglaan, Agaayyutim

ipqitchuat sivuniksriqiraiñ uqautigipmatun injilgaan. ²² Moses-ñum nipliutiginíaa, ‘Agaayyutim Atanipsi tuyuqağisigaasi sivuniksriqirimik, atrilugu tuyuqałhi uvamník; taimña itkisirúq inũpsitĩñ. Ilipsi naalağniraksrağigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiñapayaaq naalağniñitkumi sivuniksriqirim nip-liutigikkanañik ilauyumiñaitchuq Agaayyutim inũiñi sulí piyaqqukkaugisip-luni.’ ²⁴ Iluqağmıñ atlat sivuniksriqirit Samuel-miñaglaan uqaqsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruaq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kiñuviagikkanañi Abraham-ñum. Agaayyutim akiqsruğaa qitunğanik, sulí sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumiña akiqsruutmik, itna, Uvaña piliutiqağisigitka iluqaisa inũich nunami kiñuviagikkaptigun. ²⁶ Taat-naqlugu Agaayyutim anitqiksitmauñ savaktini Jesus tuyuğigaa ilipsitñun sivulliuplugu ikayuğukhusi mumigusiļu pigiiliqihigikkapsitñi.”

Peter-mlu John-ñumlu Apiqsruqtukkaułhak Uqaqsittaagvinmi

4 ¹ Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtitlugik inũñnik agaayuliqsit sulí qau-naksria agaayyuvikpaum piqasiqhutiñ Sadducee-ñuruanik tikiññiqsut. ² Ilinja iħuagiñiññaich uqqiraqtik ilisautripmaknik Jesus anitqinñiplugu tuquñaruaniñ, taamnaasiñ ilitchuqquataupluni tuquruat anitqikkisiłhatnun. ³ Tigupkağniğaiç isiqtaupkaqlugik isiqsivini unnuapak unnuağuhunikii. ⁴ Aglaan inũgiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriñiqsut, inũgiaktilaaliyunnat 5,000-mik anutihĩñat. ⁵ Uvlutqikman Jew-nuruat sivulliugtinqiñllu sivulliugtigruatlu aqlaliqiritlu katinisut Jerusalem-mi. ⁶ Annas-tuq qaukhiat agaayuliqsit itmiñiqsuq sulí Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutiñ atlanik ittuanik qaukhiu agaayuliqsim ilaiñiñ. ⁷ Taapkua Peter-lu John-lu itqutipkaamisiğik apiqsruqtaaqsiññaich, “Qanuqlugu iħuaqsipkaqpitku taamna anun? Qanutchimik sanñiaqpisik? Kia atqagun taamna pivitku?” ⁸ Peter-m analatiaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik kiuniğai, “Sivulliugtatau-rasii sivulliugtigruanuplusi, ⁹ Suvaataai tamarrumani uvlumi uqaqsittaağutikkauviñuk ikayuiñaptigun taavrumiña pisutlaiłamamik iħuaqsipkakkaptik-nik? ¹⁰ Iluqasi sulí Israel-aagmiupayaat ilisimaraksrağigiksi una, Sanñiaqtuq atigikkanağun Jesus Christ Nazareth-mium kikiaktuutikkaqsi aasiñ Agaayyutim anitqiksitlugu tuquñaruaniñ. Taatnaqlugu taamna anun qikaqtuq iħuaqsikkaupluni sivuqqapsitñi. ¹¹ Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqałhiñ uqautigikkañat itna,

‘Uyağak tuppırit ayakkañat,

taamna uyağak piitchuillapiagaqtuq tuppırauni.’

Psalm 118:22

¹² Aasiñ Agaayyun atchiiruuq atautchiññamamik iluqaani nunami taavrumuna atikun anniqsugumiñaaqsipluta. Taamna anniqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq.”

¹³ Tarra uqaqsittaaqtitchirit quviğutchañniqsut qiniqamisigik Peter-mlu John-ñumlu taluqsrautaisilaanagniglu ilisaqsimaaisilaanagniglu. Iłisimagaich piqataulhak Jesus-mi. ¹⁴ Aasiñ qiniğniğaat anun iħuaqsikkauruaq qikaqataulha Peter-miļu John-miļu. Taatnaqhutiñ niplilguiniñiqsut akiknağlugik. ¹⁵ Taatnaqqaqhutiñ anillaqunigaich uqaqsittaagvinmiñ, aasiñ anipmaknik sivunniughtaullakhutiñ itna: ¹⁶ “Qanuğlugik atanniğisivisigik ukuak anutik? Jerusalem-miupayaat ilitchuğianiñniğaat atlayuağnaqtuq iħuaqsipkai-ñiq atuumakkaña taapkuñnuuna, aasiñ naagaagumiñaitkikput. ¹⁷ Aglaan

siamitqunjitlugu marrumani tusaayugaaq iñuñnun, taatnağuta aniqsraaqtuğ-lavut uqatqiquñiñlugu kimununniñ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸ Taatnaiñlip-lugu sivunnianikamiñ iñiqtiğniğaiç quliaqtuaquñitlugu Jesus-kun iñuñnun sumiunniiñ naagaqaa itqautitqiquñitluguç taavruma atqanik. ¹⁹ Aglaan Petermlu John-ñumlu kiuniğaiç, “Nalliqsi tupiginağayaqpisigu? Ilipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliaç nakuagitlukpaun ilaan? Sivunniqsiun taamna! ²⁰ Uqautiğaiğumiñaitkikpuk sua qiniñkaqpuk tusaakkaqpuglu.” ²¹ Aniqsraaqtut-qianikamisigik aasiñ pilitlugik agvisiksraitlutin anasiññuqsalguiniñniğaiç. Iqsigiñlugittuuq iñuich atakkii iñupayaat kamaksriñlapiqhutin Agaayyut-mik tamarrumuuna atuumaaniktuakun pisutlaiñlaamun. ²² Taamnaguuq anjun quvinqnaqtuakun iñuqsiçkakkauruaq malğukipiğuaniksimaruaq.

Ukpiqsiruat Iniqsruutiriñhat Taluqsrautaiğmik

²³ Taapkuagguuq Peter-lu John-lu anipkapqauraqmatik utiğniqsuk ukpiq-tuañnuruqatiumiknun uqautiplugich qanuq qaukhiata agaayuliqsit sulì sivu-lliuqtigruat sivunniutñhatnik. ²⁴ Iliñisa tusaakamitruñ agaayuatigaiğniqsut itnaqhutin, “Kamanaqtuatiin atanguruaq, iñiqsruatiin iluqaanik qilañmiñlu nunamiñlu tagiumiñlu. ²⁵ Aasiñ ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna,

‘Suvaata Jew-ñuñitchuat qinnakpat?’

Suvaata iñuich sivunniuqpat imaiñlaanik?

²⁶ Umialgi nunaqqipayaani sivulliuqtillu paqnanigaiç anjuyautnatin akilliñiğuglugu Agaayyutauruaq ilaan anniqsutiksriukkanañlu.’

Psalm 2:1-2

²⁷ Ilumun marrumani nunaqqimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piqasiqhutik Jew-ñuñitchuanik sulì iñuiñik Israel katimaniqsut. Sivunniutiginiğaat akik-ñaqługu Jesus savaktin ipqitchuaq anniqsuutiksriukkan. ²⁸ Katinniqsut savañ-niağukhutin supayaanik sivunniutigikkan kamanaqtuakun isumatiçkun iñi-ğaan atuumaruksrauruaq. ²⁹ Aasiñ pakma, Ataniq, itqagługich Jew-ñuruat qullinich qanuqhutin aniqsraaqtuqmatigut. Savaktigikkaqpich, uqaqtitigut uqağniç taluqsrautaiğuta. ³⁰ Ikayuqtigut iñuqsiñlasilugich nañittuat sulì savaktitigut atlayuağnaqtuaniglu quvinqnaqtuaniglu atanniutaagun ipqitluni savaktigikkapkun Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimavigikkanañ aulaniqsuq. Tavraami ayalatiliqhutin Ipqitchuamik Irrutchimik aullaqhutin uqaqsiñniqsut Agaayyutim uqağniç taluqsrautaiqhutin.

Atunim Pigigaich

³² Uvvaguuq ukpiqsripayaqtuat atausiññuutritlutin atipiğniqsut irrutchi-mikkun. Nalliatunniñ iğliğiniğuglugu iñmi suurani aglaan atunim atuğni-ğaat suurağikkaqtin. ³³ Uqqiraqtit kamanaqtuakun saññikun ilisimarauniqsut anjitiqihagun atanguruam Jesus sulì Agaayyutim ikayuqpaiğniğai iluqaisa. ³⁴ Taapkunani ukpiqsiruanii piniñniqsuq inuqsraqtuamik. Sua inuqnaqsipman ilaça tunisiraqtuq nunaviñiğmik naagaqaa tupiğmiñik, tunisianikamiasiiñ tavrugañitirağniğaa akuqtuani tuniağmiñiñ ³⁵ aatchuutigiçlugu uqqiraqti-nun. Taapkua-aasiñ autaagagnigaat taamna manik inuqsripayaqtuatun. ³⁶ Ukpiqsiruanik iñuqagñiçsuq Joseph-mik, Levi-tkuayaañupluni iñuguq-tuaq Cyprus-mi, taavrumiña uqqiraqtit taiguutiqakkañat Barnabas-mik

(mumiutiqaquamik pitchuksaaqtimik). ³⁷Ilaaptuuq tuniripmiñiqsuq nunaut-miñik qaitluguasiñ akuqtuani uqqiraqtinun.

Ananias-lu Sapphira-lu

5 ¹Tavraniguuq iñuqağmiñiqsuq nuliagiññik atiqaquatnik Ananias-miglu Sapphira-miglu. Taapkuak iññuk tuniriñiqsuk nunautmiknik iluqatik pigikkağmiknik. ²Akuqtuağmik ilañanik tugvaiñiqsuq ağnaataasiñ ilisimaplugu ajiğaa. Aglaan sippaḡa qaitkaa uqqiraqtinun. ³Peter-m nipliutiniḡaa, “Suvaata tuuḡağmun aḡalatitpich? Suvaata sagluqsruutiviñuḡ Ipqi-tchuaq Irrusriḡ iriqqakun tugvaqsiplutin ilañanik nunautvich akian? ⁴Tunigaluagnagu nuna pigikkan aasiñ kinuagun tuniñhan akuqtuağikkan pigigiñ. Sum taatna isummiqqatin? Sagluqsruutiriñitchutin iñuñnik aglaan Agaayyut-mik.” ⁵Ananias-nuḡ tusaapqauraqamigich Peter-m uqağikkanḡ puuktigñiqsuq tuqupluni. Tusaapyaatuat taavrumiḡa taluqsratçaḡniqsut. ⁶Nukatpiat nimiqsruqtuallakamitruḡ timaa annisiplugu iluvigiagñiḡaat. ⁷Uvvaasiñ piḡasut sassağniḡich kinuatigun aḡnaat aggiğñiqsuq sutilaḡatnik nalupluni. ⁸Peter-m apiqsruḡniḡaa, “Uqautiḡḡa, iliptik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Aḡnam kiuniḡaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹Peter-mli piñiḡaa, “Suvaata uuktuaḡniqpitku Agaayyutim Irrusia? Atañji, taapkua iluviqsiruat ilaqatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.” ¹⁰Tavrauḡaa puuktigñiqsuq Peter-m sivuḡaanun tuquliqhuni. Nukatpiat isiqamiḡ qiniḡiḡuḡu tuquruḡa aullautiniḡaat iluvigiagḡuḡu saniḡaanun aḡutaata. ¹¹Tavra ukpiqtuḡanuruat suli iñupayaat tusaaruat taavrumiḡa taluqsratçaḡniqsut atqunaḡ.

Quviquaqtuat Atlayuaḡnaqtuatuḡu

¹²Uqqiraqtit savaaqaḡniqsut iñugiaktuanik atlayuaḡnaqtuanik suli quviquaqtuanik akunḡatni iñuich. Iluqatiḡ ukpiqsriuat atausiḡḡuḡniqsut katimavianun Solomon-nuḡ. ¹³Ukpiqtuḡanḡitchuat ilaliqsuaqsinigiach taluḡiplugich aglaan ilinḡisa uqautigillautagaluḡuḡich. ¹⁴Aglaan iñugiaktuat aḡutitlu aḡnatlu ukpiqsriḡiḡsuat Ataniḡmik Jesus-mik, taatnaḡuḡu ukpiqtuat iñugiaksitmullapiagñiqsuq. ¹⁵Iñuich illiuqaigaqsiñiqsuq atniḡḡaqtuanik tumitchaanun siñigviḡnun naagaqaa ikivḡanun niḡiugiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan taḡḡaḡanun mamitinnasugalutiḡ. ¹⁶Suli nunaqqiñiñ avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutriñiqsuq atniḡḡaqtuanik suli ilui-lluqtittañitnik irrusiḡuich. Taatnaiḡiplugu iluqatiḡ iḡuaqsikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsiuḡhat

¹⁷Taamna atuumaanikman qaukḡiat quliatuḡaqtit piqasiqhutiḡ maliguḡaqtaiñik Sadducee-nuruanik qinnallapiagñiqsuq uqqiraqtitigun. Sivunniugñiqsuq qanuḡ aḡalaḡiksraḡatigun. ¹⁸Ilinḡisa tiguniḡaich uqqiraqtit aasii inillaktitluḡich isiqsiviḡmun. ¹⁹Aglaan tamarrumani unnuami isaḡulḡan Agaayyutim aḡmaḡniḡai isiqsivium paḡni aasii annisiplugich, itnaqhuni, ²⁰“Agaayyuvikpaḡmugusi uqaḡiaḡitchi iñuḡnun nutaakun iñuuniaḡikun tumigiḡiplugu Jesus.” ²¹Taamna tusaapqauraqamitruḡ agaayyuvikpaḡmukhutiḡ qauḡuraaqman tavraniasiñiñ ilisautriaqsiplutiḡ. Qaukḡiat agaayuliqsit piqatiniḡu katinniḡaich uqaqsittaḡtitchirit suli iluqaisa Jew-nuruat sivulliugtiḡruañich.

Tuyuqaǵniqsut isiqsivijnmun uqqiraqtit tavrūnautitquplugich. ²² Uvvaasiin qanaksrit tikitmata isiqsivijnmun paqingiinnigaich tavrani uqqiraqtit. Aasiin utiqhutiŋ taamuŋa katimaruanun uqautiniǵaich, ²³ “Isiqsivijnmun tikitnāpta kiluusaqaqhuni sulı qanaksrit paani qanaksrigaluǵniqsut. Aglaan paat aŋmaqaptigik paqitchiŋitchugut iñuŋmik iluani.” ²⁴ Agaayyuvikpaum qanaksraŋata qaukliata sulı qaukliŋisa agaayulıqsit tusaakamitrūŋ taamna isumatuyaagaqsiñiqsut sutilaaksraŋagun. ²⁵ Taatnaqtitlugich iñuk isiqhuni, “Atañii, isiqtaŋi amma agaayyuvikpaŋmi ilisautrirut iñuŋmik” itnaqtignıǵai. ²⁶ Agaayyuvikpaum qanaksrit piqasiqhuni qaukliǵmiknik taamuŋaǵniqsuq tavrūnautityaqługich uqqiraqtit. Aglaan aŋallaǵluutaiqhutiŋ nuyuaǵiplugu iñuŋnun mıluqtuqaŋıksraqtiŋ uyaǵaŋnik.

²⁷ Ilinisa uqqiraqtit tavrūnautikamisigik sivuǵaatnun uqaqsittaaqtitchirit, qaukliata agaayulıqsit apiqsruqtaaqsiñıǵai, ²⁸ “Qanusıǵalgitpisi?” itnaqhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigıǵaluakkaqput ilisautritquŋitłusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat ilisauttutrı ilisimagaat sulı ilinisa patchisıǵuqhuta tuqułhanun Jesus-ŋum!” ²⁹ Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniǵaich, “Tupiksırıruni Agaayyutmik sivulliuruq tupiksırıǵmiñ iñuŋmik. ³⁰ Ilipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannıǵutamun aglaan Agaayyutaata sivullipta aŋit-qiksitaŋa tuquŋaruaniñ ³¹ kamaŋaǵviksraŋanun ataniǵuqługu annıqsuuti-ǵuqługulu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aǵmiut mumikkumiñaqsiplugich natqıgutikkauniqsut killuqsautmikniñ. ³² Uvagut ilisimarriqsımmaǵikput piqasiqhuta Ipqitchuamık Irrutchimık Agaayyutim qaisaǵıkkana tamatku-nuna tupiksırıruanık ilaanık.”

³³ Jew-ŋuruat uqaqsittaaqtitchirit tusaakamitrūŋ taamna uumitchallapiǵniqsut, sulı tuqutchisulıǵniqsut uqqiraqtinık. ³⁴ Uqaqsittaaqtitchirit ilanata Pharisee-ŋuruuq makinnıqsuq uqallagukhuni, atıqaqtuq Gamaliel-mık sulı kamagıkkaupluni ilisautrauruuq malıǵutaksramiknik. Makitnami tiliñıǵai uqqiraqtit anılłaquplugich. ³⁵ “Israel-aǵmiuŋuruasii!” itnaqtignıqsuq ataniǵnun, “Anıyaǵıluq qanuq aŋalatchıǵaksraqsi taapkuniŋa aŋutinık. ³⁶ Aippaa-nıguuq iñuqaǵniqsuq atilıŋmik Theudas-mık kamaŋaǵasugaluŋi ilıruamık. Iñunnaŋniqsuq sisamanık kavluutinık iñugiaktıǵıruanık. Aglaan tuqqutaupman iluqaǵmiŋ malıǵuaqtai siaminnıqsut taatnaqługuasiiñ suŋaıqhuni. ³⁷ Aquagunsuli Judas itmiñıqsuq Galilee-miñ tamarrumani kisitchikamiŋ iñupayaanık nunami. Ilaaptuuq iñunnakhuni iñugiaktuanık iŋmiñun naagatarra tuqqutaupman iluqaǵmiŋ malıǵuaqtai siaminnıqsut. ³⁸ Pakmaasiiñ alǵaqsru-llaglapi itniilıluq, Aullaǵlıch ukua iñuich. Iłaksianagich. Tamanna sivunıǵutaatlu savaŋatlu iñukmiqnısaupkan atlatitun piunǵıǵısiuruq, ³⁹ aglaan agaayyutmiqnısaupkan akiilıyumiñaiıpiǵısi. Inniaqtusi nuyuaǵusi akiilı-lıuǵutisaǵupsı Agaayyutmi.” Taatnaiıplugu Gamaliel-ŋum alǵaqsruǵniǵai. ⁴⁰ Atanǵıch akuqtuǵniǵaat alǵaqsruutaa aulailaŋuǵutiŋ kamakkutiqaǵukługukii. Uqqiraqtit isiqtiŋiñıǵaich kiŋumun aasiiñ ipıǵaqtuqtitlugich. Aniqsraaqtuǵniǵaich uqatqıquŋitługich taavrumuuna Jesus-kun, aasiiñ anıpqaq-lugich. ⁴¹ Uqqiraqtit aullaǵniqsut uqaqsittaaqtitchiriñi. Iliniç quviasuktut atakkii Agaayyutmun piksraqtaǵıplutiŋ naglıksautıǵıksraŋagun Jesus. ⁴² Uvluǵaǵıpman agaayyuvikpaŋmi iñuich tupiŋitniılu ilisauttutitıuıñıǵni-ǵaat qulıaqtuǵıplugu Jesus akiqsruutaupluni annıqsuqturuuq, Jew-ŋuruat niǵıugıkkanaŋat.

Tallimat Malguk Ikayuqtiksraqtat

6 ¹Taipkunani uvluni ukpiqtuat iñugiaksipmata Greek-ñuraaqtuat suli Hebrew-ñuraaqtuat uqaallatiniqsut. Tamatkua Greek-ñuraaqtuat nip-liğñiqsut uilğagnaatin miñitchuuniplugich uvlugağipman autaaqmata iñuuniutiksranik. ²Taatnaqhutin qulit malğuuplutin uqqiraqtit ukpiqtuapayaat katitquniğaich nipliqhutin, “Nalaunñanitchuq quliaqtuanaigupta piquisğuta ayalatchiñiañkun autaañiksrajanik. ³Taatnağusi, aniqatiut, piksrağitchi tallimat malğunñik aytunik akunnapsitñiñ, iñuñnik ayalatitqaqtuanik Ipqitchuamik Irrutchimik puqikhutinlu. Ayalatchipkağniagivut autaañiksrajanik. ⁴Uvagut iniqsruqtuiñagisirugut suli quliaqtuaqtuiñaguta.” ⁵Taapkua sivunniugutaat quyaqnağniqsuq iluqaitñi katiruani, aasiñ nalunaiqsiniqsut Stephen-mik ukpiqsriñlapiiaqtuamik ayalatitqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik. İlaksraqhugu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miñ mumikhuni Jew-ğuqsimaruamik. ⁶Taapkua katimaruat tikiutinigaich piksraqtaatin uqqiraqtinun aasii ilinisa iniqsruutiplugich ilipluğilñu argatin ilinjitñun. ⁷Tavra Agaayyutim uqañha siaminniqsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-mi iñugiaksitmuktuğniqsut suli iñugiaktuat agaayuliqsit ukpiqsri-liqmipłutin.

Stephen Tigukkaulñha

⁸Stephen, iluaqputaagun suli saññiagun Agaayyutim, savatlasiniqsuq quvinaqtuanik suli atlayuagnaqtuanik akungatni iñuich. ⁹Iñuqagnaqsuğ-guuq ittuanik Jew-ñuruanik Cyrenia-miñ Alexandria-miñlu sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñlu. Tamatkua taggisiaqhutin Pituikkauruanik uqaallatiaqsiniğaat Stephen. ¹⁰Aglaan Ipqitchuam Irrutchim puqititqaqtinnigaa. Tavraasiñ nipliqlman qapiqtalguiniññaat. ¹¹Taatnaqhutin tamatkua piyuaqtit akiliñniqsut aytunik sagluuqtuaquplugich, “Tusaagikput uqaqman akikñaqlugu maligutaksraq Moses aglagikkana suli akikñaqlugu Agaayyun.” ¹²Tamatkua taatnaligmikkun ayalannigaich sivulliuqtigruat suli aglaliqirit. Kiisaimma Stephen tiguniqpaat sivuğanitupkaqlugu Jew-ñuruat uqaqsittaaqtitchiriniñ. ¹³Aasii ilañitñik aytunik itqutritłutin sagluuqtuaqtuksranik ilaagun. Taapkua nipliagaqsiplutin itna, “Una aynun ataramik uqaqtuq akikñaqlugu uvagut ipqitchuağikkaqput agaayyuvikpak suli akikñaqlugu maligutaksraña Moses-ñum. ¹⁴Aasiisuli tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaaglugu agaayyuvikpak simmigiñniplugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakña Moses-miñ tunjavigikkavut.” ¹⁵Iñupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaağvıñmi qiniqpaaqsiniğaat irigruinaaqhugu Stephen, tautukluguasiñ kiiñña iliruaq kiiñanajatun isagulğum.

Stephen Uqaqtullañha

7 ¹Qauktium agaayuliqsim apiqsruğniğaa Stephen, “Tamanna ilumutuuvaukua nipliñhat?” ²Stephen kiuniğaa, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalağniñlaksınña! Agaayyun kamanaqtuaq sagviğniqsuaq sivulliaptiknun Abraham-mun iñuuniağugaaqtitlugu Mesopotamia-mi sivuani aullañiksrajan Haran-mi itchaqtuqhuni. ³Nipliutiplugich itna, ‘Uniglugu nunan suli ilatin aullağiñ nunamun tikirvigitqukkamnun ilipnun.’ ⁴Taatnaqhuni nunanajitniñ

Chaldea-ğmiut aullağniqsuq Haran-mun iñuuniagiahuni. Aasii kinuagun Abraham-ğum aapaña tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinnigaa marrumuna nunamun nayukkaptiknun pakma. ⁵Taatnaqtiłhane tamaani Agaayyutim qaitchiniťkaluağniğaa Abraham inťmaktillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruğniğaa qaitchigisiñiplugu pigiliutilugulu ilaanun suli kinuvianiñun, naagaunniiñ Abraham qitungiunñaan. ⁶Agaayyutim nipliutiniğaa itna, ‘Kinuviagikkatin iñuuniagisirut iglaañulutiñ atłami nunami. Sumiunruat nunurilugich savaktitaulutiñ suli sisamani kavluutini ukiuni iħuaqquťtichiunıllutiñ. ⁷Aglaan anasiññuqsagisigitka taapkua savaktaagruqaťtuat iñugikkamnik. Kinuagun tamarruma ilinich utiğutiñ taivrumakña agaayumaagvigiaqsiluna marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautiniğaa. ⁸Agaayyutim akiqsruutikamiun Abraham tiliñiğaa nalunaitťutchiquplugich aťutitiñ. Taatnaqami qiniťitkkaa tupiksisukhuni Agaayyutim akiqsruutaiñik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ğum nalunaitťutchiqimiñiğaa tallimat piñayuatigun uvlut. Isaac-ğum nalunaitťutchiqimiñiğaa Jacob, ilaanli piñiğai qulit malğuk sivullıavut.

⁹“Aglaan taapkua sivulliağquťtuat killuginiğaat nukatchiaťtiñ Joseph tuniplugasii savaktauviksrañanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuğniğaa ¹⁰ikayuqlugu iħuıllıuğvinmiunniiñ itman. Agaayyutim nakuagiliutipkağaa puqisiqlugulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialgum Egypt-mi añalatığugniğaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inmi tupiğmiñun. ¹¹Kinuagun niğisunnaqsiniqsuq Egypt-mi Canaan-mılu, taatna sivullıavut niğisuksiuliqhuťtiñ. ¹²Aasiñ Jacob tusaakami niqiksraqańiplugu Egypt-mi ilaan sivullıavut tuyuğiqqaagñiğai tasamuña. ¹³İlañatni tasamuñalgitmata Joseph ilitchuğipkağniqsuq inmiñik aniqatiumiñun, aasiñ Pharaoh-m ilitchuğiniğai Joseph-ğum ilai. ¹⁴Joseph-ğum aapani Jacob aiyugaagñiğaa Egypt-muquplugu qitungaťtuammaan. Taapkuaguuq iñugiaktiğiniqsut piñasukipiaq akimiamik. ¹⁵Tavra Jacob-ğum qitungani nuurrutiniğai Egypt-mun, tavraniasiñ ilaalu sivullıavutlu tuquplutiñ. ¹⁶İlinisa timinich iluvigiaťtağniğaiç Shechem-mun taivrumuna Abraham-ğum tauqsiağimakkañanun iluvigviksrauplugu inmiknun Hamor-m kinuvianiñiñ.

¹⁷“Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaaqsipman, kinuviani iñugikkapta tavrani Egypt-mi iñugiaksillapiagñisut. ¹⁸Umiallitqinñisut atłamik tavrani naluruamik Joseph-mik. ¹⁹Taavruma umialgum kinniaqsiniğai iñuvut suli nagliksaaťtitlugich sivullıavut, nunurıplugitunniiñ igitqataťtitlugich aniqqamiurat tuquviksrañatnun. ²⁰Taatnaťhatniguuq Moses aniñisquq qiniyunaqhuni, aasiñ ańayuqaakkiñ qaunagiplugu piñasuni tatqini. ²¹Iriqsimalguiqlugu kinuğani anipkağniğaat. Taatna Pharaoh-m panian tiguaqlugu iğniğmisun pamiqsagñiğaa. ²²Ilaa ilisaagagñisquq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamańaqsiplugu uqałiğmiñi savaamiñılu.

²³“Aasiñ malğukipiamik ukiunikkami Moses sivunniğniqsuq takuqattaaguklugich Israel-aagmiuqatiuni. ²⁴Tikitqammıqhuni lu Egypt-miu añallağluipman ilañatnik tamatkua taatnaqhuni ikayuğiağniğaa payyaksaqtuuq. Ikayuisagñiaqhuni tuqunniğaa taamna Egypt-miu. ²⁵Isumapluni aniqatiumiñun kanıqsimanasukniaqlugu Agaayyutmun atulıksrani annautriłıksrañanun iñuñmiñik. Aglaan taapkua kanıqsimaniñiğaat. ²⁶Uvlutqikman qinilgiñniqsuq Israel-aagmiunñik ańuyaktaunñik. Ilaan iħuaqsisipkağniagaqsiniğik

itnaqlugik, 'Ukuqtiik, aniqatigiiksutik! Qanuqhusik iliptiknun piyuutivisik?' ²⁷ Aglaan ilaqataaknik piyuutiruak piñunigaa Moses itnaqlugu, 'Kisunasugivichuvva? Añalatchiñiaqpich atanniqsuiñiaqhutinlu uvaptiknik?' ²⁸ Tuqutchuaqsilgitpiña taivrumatun Egypt-miutun tuqqtaptun ikpaksraq?' ²⁹ Moses-ñum tusaakamiuñ taamna qimañniqsuq Egypt-miñ iñuuniagaqsipluniasii Midia-ğmiut nunañatni. Taapkunani malğunñik iğñiaqñniqsuq.

³⁰ "Malğukipiami ukiunaniñman isağulgum sagviutiniğaa Moses ikualaraukun uqpikun iñuiłaami qaniñani iğğian Sinai-m. ³¹ Moses-ñum qiniqamiuñ atlayuağıplugu utlañniğaa taamna uqpik qiniñmağiksaaguklugu. Tavraasiñ tusaaniğaa Agaayyutim uqautigikkana, ³² 'Uvaña sivulliaqpich Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu Agaayyutaat.' Moses tataavraullañniqsuq qiniğnianğıqługunniiñ. ³³ Agaayyutim nipliutiniğaa, 'Aluğutikkiñ mattakkik, taamna qikağviiñ Agaayyutim nunağigaa. ³⁴ Iłumun qiniğniğiga pigiilipłuni naglik-saaqtıtaulhat iñuñma Egypt-miittuat tusaaplugich mingıqtulhat, atqagtunaa-siñ ikayugiğlugich. Pakma maunagiñ, tuyugiğisigikpiñ Egypt-mun.'

³⁵ "Taamna taimña Moses Israel-aagmiuqataiñ ayakkañat itnaqlugu, 'Kia uvaptiknun sivulliuqtıguqpatin atanniqsuitquplutin uvaptiknik?' taimñauroq Agaayyutim tuyugikkana ilinjitñun sivulliuqtaulugu anniqsıtaquplugulu, ikayuglugu isağulikon qiniikkana ikualaruami uqpiñmi. ³⁶ Moses-ñum annisiñigai Egypt-miñ. İniqtaqaqniqsuq quvinqaqtuanik sulı atlayuağnaqtuanik Egypt-mılu, Kaviqsaañi Tağiumılu sulı iñuiłaami malğukipiani ukiuni. ³⁷ Taamna Moses nipliqsımaruaq Israel-aagmiunun, 'Agaayyutim sivuniksriqiririk tuyugiğisaasi atriługu tuyuqałı uvamnı; taimña itkisiruq ilapsitñiñ.' ³⁸ Israel-aagmiut katimałhatni iñuiłaami iğğiani Sinai-m isağulgum uqaqatiqagñniqsuq Moses-mik, aquagunaasiñ Moses-ñum uqautıplugich sivullıavut uqağıñnik akuqtuagıkkaniñniñ Agaayyutmiñ. Taimakñaaglaan ilıchugırugut qanuq iñuunıaıksraptiknik. ³⁹ Sivullıapta tupigiyumañiñniğaat, aglaan suqutigiñitkaat añalatiqahutiñ kimmutmikkun utıgukhutiñ Egypt-mun. ⁴⁰ Taatnaqhutiñ Aaron uqautiniğaat, 'Kiikaa, aangurrisigut sivullıqsıksraptiknik, atakkii imña Moses annıtrıvut Egypt-miñ naluplugu sutılaña.' ⁴¹ İliniç iniqsiñıqsut aangıamıku nuğğaqutun aasiñ tunıllaqtuqaqsiplutiñ aangıağmıknun, quviasuutigiplugu iniqtağıkkıqtıñ argañmıknı. ⁴² Taatnaqmata Agaayyutim suqutigiñısaallañniğai agaayuyumiñaqsiplugich uvlugianun qılañmi, aglausi-maruatun makpiğaañatni sivuniksriqirit itnaiłıplugu,

'Israel-aagmiunıruasii,

malğukipiami ukumi iñuiłaami tunıllaqtuqtusi

agaayuvigıgaluaqnaña.

⁴³ Iğligıutiniğıksi panapkaaqtuummaan aangıaq Moloch sulı atriña uvlugıağan aangıağıkkapsi Raıphan.

Tamatkuak aangurrigıgaasi iniqtağıkkasi putqatağvıgisrukługich.

Taatnağusi tuyugiğisigipsi uñataanun Babylon.'

Amos 5:25-27

⁴⁴ "Sivullıapta iñuiłaami iğligıutiniğaat panapkaa. Taavrumuuna Agaayyun nayuutıruq akunğatni. Moses-ñum iniqtağıkkana Agaayyutim pigısukkanıñ, tuvraqługu ilıktıgun inımi ilısauttusıağatun. ⁴⁵ Kınıvatıgun sivullıapta akuqtuqlugu taamna panapkaa sivullıamıknıñ iğligıutiniğaat akiqsruutaaruamun nunamun. Joshua-mılu ilinısalu tigusiğisaaqsiñiğaat nuna taıpkunakña iñuñniñ Agaayyutim uñutaniñniñ, tavrıñaasii panapkaa nappaqlugu

David-ŋum aŋalatigulhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David nakuagiginigaa. Aasiin David-ŋum inigñigaa Agaayyun nappaitlasipluni tupigmik ilaanun. ⁴⁷ Kiisaimmaguuq Solomon nappaiñiqpuq taavrumiŋa tupigmik, agaayyuvikpaŋmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchiñiqsraqtuaq irviqanjtkaluaqtuq tupigmik iñuich nappakkaŋatnik, nipliqmatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnaiñiplugu,

⁴⁹ 'Agaayyun nipliqsuq, Qilak atanguvigigiga aasii nuna tutmağvigiplugu.

Qanutchimikmi tupigmik nappaiñayaqpisi uvamnun?

Sumimi minguiqsiağvigağisivik?

⁵⁰ Ilumun iñiqtagimakkaga supayaaq tamanna.'

Isaiah 66:1-2

⁵¹ "Taipkunatitun pitchigiiłarusi tiggakhusilu. Tusaasunjitmisi Agaayyutim uqałhanik naagasuli ukpiksrisuñitmiplusiunniin. Sivulliapsitun ilipsisuuq ataramik akilliñiqsuirusi Ipqitchuamik Irrutchimik. ⁵² Sivuniksriqiripaayat sivulliapsi nagliksaagtinnigaat, tuqqutlugich Agaayyutim uqqiraqtaiñik uqaqtuanik inilgaan aggiñiksrangun Agaayyutim nalaunjaruaq savaktiksraŋa. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi tuqqutluguasii. ⁵³ Ilipsi akuqtuigaluaqhusi maligutaksraq tumigiplugu isaguliñni Agaayyutim qaisaŋanik naagasuli tupigijitkiksi."

Stephen Tuqqutaułha Miłtuqtuługu

⁵⁴ Ilauruat uqaqsittaaqtitchirit naalağniñigmikni Stephen-mun qinnallapiagñiqsut. Qinnakpaitlutin inmiknununniin aŋalalguiliñiqsut. ⁵⁵ Aglaan Stephen Ipqitchuam Irrutchim aŋalatlugu aagluqhuni Agaayyutim qaumanga qiniğ-nigaa suli Jesus qikaqlugu Agaayyutim taliqpiani. ⁵⁶ Nipliğñiqsuq, "Atañii, qiniğiga qilak aŋmaqlugu suli Iğñiŋa Iñuum qikaqlugu Agaayyutim taliqpiani." ⁵⁷ Tamatkua qullinich nprallañiqsut umiktugich siuttatin argaŋmiknik. Iluqağmin pitchaqlugich ⁵⁸ aasiin nunaaqqimiñ anitnamitruŋ miłtuqtuğatagnigaat uyağañnik. Ilisimariksraqtaat mattağniğaich quppigaatin iliplugich nukatpamun atiligaamun Saul-mik qaunagitquplugich. ⁵⁹ Iliniñun miłtuqtutitluni Stephen agaayuniqsuq, "Ataniiq Jesus! Anigniga piun!" ⁶⁰ Sitquqami niplianiqsuq, "Ataniiq! Taavrumuuna killuqsathtagun anasiññuqsaqnagich." Taatnaanikami tuquniqsuq.

8

¹ Saul-ŋum iłuaginigaa tamatkununa tuqqutaułha.

Saul-ŋum Ukpigtuanjuranik Nagliksaagtılha

Taivrumakŋa uvlumiñ ukpigtuanjuruat Jerusalem-mi nagliksaagtitaugaqsiñiqsut atqunallapiaq. Tavrakŋa ukpigtuat siamitkaqsiñiqsut nunaaqqiurainun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqqiraqtit kisinnuqlugich Jerusalem-mi. ² Iłanisa iñuich taluqsriuat Agaayyutmik iluvignigaat Stephen aliasukun kinuvğuplugu. ³ Taavrumali Saul-ŋum piyaqquaqsisignigai ukpigtuanjuruat. Siñiqsraqlugich ilinisa tupinich pakagiaqlugich aŋutitlu aŋnatlu isiqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanjılha Samaria-mi

⁴ Qimaktuat nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuaginiğaat. ⁵ Philip-li nunaaqqimukhuni Samaria-mun quliaqtuagmiñiqsuq Christ-mik taavrumiŋa akisruutauruamik anniqsuutmik inunñun tavrani. ⁶ Inugiaktuat iñuich

naalaḡniḷlapiagñiqsut Philip-ḡum uqaḡikkañiḡun. Atakkii qiniḡviginiḡaat atlayuaḡnaqtuanik ilaa. ⁷Nipitusiplutiḡ irrusiqluich anitauniqsut iḡugiaktuañi iḡuḡniḡ, suli iḡugiaktuat sayairrutilgich aulatlaitchuatlu iḡuaqsikkauplutiḡ. ⁸Taatnaqhutiḡ Samaria-ḡmiut quviatchallapiagñiqsut.

Simon Aḡatkuq

⁹Taavrumaniḡuuq nunaaqqimi iḡuaḡniqsuq atiliḡmik Simon-mik. Ilaa quviḡutchaktitchiḡniqsuq Samaria-ḡmiunik aḡatkuuḷikun aasiḡiḡ uqaviutigiplugu kamanagasukniaqhuni. ¹⁰Iluqaḡmiḡ nunaaqqimi kamanaiḡḡiḡsramiḡḷu kamanagñiqsramiḡḷu naalaḡnitqiaḡpiaḡniḡaat aasiḡiḡ uqaqhutiḡ, “Taavrumani iḡuḡmi ittuq Agaayyutim saḡḡia iḷisimakkaqput Saḡḡiḡpauraq.” ¹¹Sivisuruamik ilaan quviḡutchaktinnikkaḡi aḡatkuuḷikun, taatnaqhutiḡ naalaḡnitqiaḡiḡniḡaat. ¹²Aglaan Philip-ḡum quliaqtuaḡiaqsipmaḡḡ tusaayugaallautaq Agaayyutim aḡaayugautaagun suli Jesus-kun anniqsuqtauraakun tamatkua iḡuich ukpiḡiniḡaat, aasiḡiḡ paptaakkauplutiḡ aḡutitlu aḡnatlu. ¹³Simon-tuuq ukpiqsripluni aasii aquagun paptaaqtiḡiḡmi nayuutiaqsiniqsuq Philip-mi. Quviḡutchañmiḡniqsuq qiniqami Philip-ḡum iḡiḡtaḡikkaḡiḡun quviḡnaqtuaniglu atlayuaḡnaqtuaniglu.

¹⁴Aasiḡiḡ uqqiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ḡmiunun Agaayyutim uqaḡhi akuqtuḡniḡlugich tuyuqaḡniqsut Peter-miglu John-miglu tavrūḡa. ¹⁵⁻¹⁶Ukpiqsriḷiqsuat paptaakkauplutiḡ Atangum Jesus atqagun aglaan akuqtuisimaiḡḡiḡsutsuli Ipqitchuamik Irrutchimik. Taatnaqhutiḡ taapkuak tikitḡamik iḡiqsruutiniḡaich akuqtuitquplugich. ¹⁷Peter-mlu John-ḡumlu iḷliḡiniḡaich taapku aḡaḡmiknik. Tarvauvaa Ipqitchuam Irrutchim aḡalatkaqsiniḡai. ¹⁸Simon-ḡum qiniḡniḡaa Ipqitchuam Irrutchim qaisauragafha tamatkunūḡa uqqiraqtik iḷliḡipmatigik aḡaḡmiknik. Taatnaqhuni Simon-ḡum Peter-lu John-lu qaitchisuaqsiniḡik maniḡḡik ¹⁹itnaqhuni, “Tunisitiḡaptuuq taavrumiḡa saḡḡimik. Uvvatuq iḷliḡigupku aḡamnik iḡuk akuqtuitlayumauq Ipqitchuamik Irrutchimik.” ²⁰Tavra Peter-m kiuniḡaa, “Piyaquḡviḡmugiḡ maniḡsummaḡpich! Uvvaa tauqsitlanasugiviḡḡ maniḡḡik Agaayyutim aatchuutigikkaja? ²¹Sivugaani Agaayyutim nalautisimaitlutin naagasuli tupiḡiḡitlugu, taatnaqhutin iḷaliqsuutiviksraiḡḡiḡsutin uvaptikni suli Agaayyutim savaḡani. ²²Mumigiḡ taavrumakḡa nalaunḡaiḡiḡniḡ! Iḡiqsruḡutin Agaayyutmun natqutitqulutin kaviuḡuksaatipnik! ²³Iḷitchuḡigikpiḡiḡ immaukkaqsiplutin killuqsriḡiḡmik suli killuḡmun aḡalatitlutin.” ²⁴Simon-ḡum itnaḡniḡik Peter-lu John-lu, “Iḡiqsruutillaḡniaqsitḡa Agaayyutmun anasiḡḡuqsaqḡiḷluḡa.” ²⁵Taatna Peter-lu John-lu iḡuuniaqtaullaḡniqsuk Samaria-mi quliaqtuaqhutik uqaḡhiḡik atanguruum aasiḡiḡ utiqhutik Jerusalem-mun. Iḡlauḡmikni tusaayugaallautaq quliaqtuaḡiniḡaak nunaaqqiuraiḡi Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ḡmiulu Iḷirakuvik

²⁶Aasiḡiḡ isaḡulḡan atanguruum Philip uqautiniḡaa, “Paqnalutin uḡallam tuḡaanugiḡ tikirviksraqnunaglaan iḡuitchuamun apqutmun Jerusalem-miḡ Gaza-mun.” ²⁷Ilaa aullaḡtiḡniqsuq. Iḡliḡtaullakhuni nalauchiḡniqsuq Ethiopia-ḡmimik. Taamnali iḡuk iḷirakuviuraqniqsuq Ethiopia-ḡmiut Kandakiḡatni (Ethiopia-ḡmiut taggisiqagñikkaḡat ataniḡtiḡ Kandaki-mik), aasiḡiḡ

ilaa Jerusalem-muɲniqsuaq agaayutyaqhuni Agaayyutmun. ²⁸ Aitmułigmiñi tuttuqpagaqtuağmiñi agliqiniqsuq Isaiah-m sivuniksriqirim makpiğaaniñik. ²⁹ Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniğaa Philip, “Utlaguɲ tamanna tuttuqpagaqtuaq maliaqsiluguasiñ.” ³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasii tusaakamiuɲ taamna ilirakuvik agliqipluni makpiğaaniñiñ sivuniksriqirim Isaiah-m apiqsruğniğaa, “Kaɲiqsiviun agliqikkan?” ³¹ Taavruma kiuniğaa, “Kaɲiqsipkağniaqtaunnaja qanuğluɲa kaɲiqsiniiaqpiq?” ³² Taamna uqatıq agliqiağikkaja itniinniqsuaq, “İñuk ipnaisun tasikuqtauruatun tuqqutaksraqtimiñun, ipnaiyaatun niplitłaitchuatun salikkaukama ilaa nipliğñaiyugattuq.

³³ Uqaqsittaahğmiñi iñupayaam aɲallaqhuutiniğaa atchiksipkaqluguasiñ. Kia-unniñ kaɲɲiulguvagich?

Ilaa kiɲuvianjichuq atakkii tuqqutlugu.”

Isaiah 53:7-8

³⁴ Taavruma ilirakuvium qanuğviiqhuni apiqsruğniğaa Philip, “Uqautiñiñauviɲa kisumik sivuniksriqirim Isaiah-m uumani uqautiqaqtılaaɲanik? İyimiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?” ³⁵ Philip-ɲum ilitchuğipkaqlugu Isaiah-m uqathaniñ sivulliuplugu uqautiniğaa tusaayugaallautamik Jesus-kun. ³⁶ İglauhğmikñi tikiññiqsuk imiğmun. Taavruma ilirakuvium nipliutiniğaa, “Uvva imiq! Sum pirailigisivaɲa paptaakkauhtiksramniñ?” ³⁷ [Philip-ɲum piñiğaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ uummatipniñ paptaahñaurutin.” İlaa nipliğñiqsuq, “Ukpiğillapiağiga Jesus Christ Agaayyutmun iğñiğitha.”] ³⁸ Taavruma ilirakuvium tuttuqpagaqtuaq nutqaqtinnigaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiğmun. Philip-ɲum paptaağniğaa. ³⁹ İmiğmiñ qakikami-kaasiñ Agaayyutim İrrusian nuktitignigaa Philip atlamun. Taavruma ilirakuvium qiniitqiniñamiuɲ igliqtuiñagñiqsuq quviatchallapiaqhuni. ⁴⁰ Philip ilitchuğiniqsuq Ashdod-mi itilaagmiñik. Tavrakɲa tusaayugaallautamik quliaqtuağniqsuq iluqaniñi nunaqqiurani tikilğatahğmiñunaglaan Caesarea-mun.

Saul-ɲum Mumiñha

9 ¹ Saul-ɲumli sivutmuutiniğaa aɲiqsraaqtuıñi tuqqutchisuhtikun tamatkuniɲa Atanğum ukpiqtuaɲuruaniñik. İlaa utlautiniqsuq qaukhtatnun agaayuliqsit ² aglaqagukhuni taluğnaqutiksrağmiñik Jew-ɲuplutiɲ katragviñitñi Damascus-mi. Aasiñ ilitchuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniğmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich aɲutitlu ağnatlu utqutiraksraulugich Jerusalem-mun. ³ Tavra iglauniaqtitlugu qallipluni Damascus-mun, taimmaiñaq qau-mangum qilaɲmiñ qaggutiniğaa. ⁴ Katakami nunamun tusaaniqsuq tuqlu-ğaqtimiñik, “Saul! Atañi! Suvaata nagliksaaqtitpiɲa?” ⁵ Saul-ɲum kiuniğaa, “Ataniq, kisuuvich?” Uqautraan nipliutiniğaa, “Uvaɲa Jesus ilvich nagliksaaqtitağikkan. ⁶ Makillutin utlautiñ nunaqqimun. Taamani taamma uqautigisigaatin qanuq piłiksraqnik.” ⁷ Tavrani Saul-ɲum igliqatai taatnakkauhtani qikağniqsut niplitłaiqhutiɲ, tusaagaluqługu nipi aglaan iñua qiniñitlugu. ⁸ Saul makitnami nunamiñ uiniñami qiniñitlağniqsuq. Taapkua tasiuqlugu Damascus-muutiniğaat. ⁹ İlaa piɲasuni uvluni qiniñitlağniqsuq, niğiniñitmiuq naagaunniñ imiñitmiuq.

¹⁰ Ukpiqsriruaqqtuğguuq Damascus-mi atiqaqtuq Ananias-mik. Agaayyutim qiniquuraaqtitlugu tuqluğniğaa, “Ananias!” İlaan kiuniğaa tuqlusiani,

“Aa, Ataniiq! Uvaniittuḡa, naalakikpiñ.” ¹¹ Atangum piñigaa, “Makillutinn aullagiñ apqutmun atiaqtuamun Nalguqtuamik. Taamma Judas-ḡum tupqani apiqsrugumuutin Tarsus-miumik atiaqtuamik Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qiniqquuraakun qiniḡniḡaa aḡun atilik Ananias-mik utlaklugu iḡmiñun patiklugu argaḡmiñik qiniḡlasitqiksinniḡaa.” ¹³ Ananias-ḡum kiuniḡaa, “Ataniiq! Iñugiaktuat iñuich uqautigigaat taamna aḡun Saul qanutun kapyapkaiñiplugu Jerusalem-mi. ¹⁴ Pakmaimma tikiñniqsuq Damaskus-mun qaukiat agaayuliqsitniñ taluḡnaquisiḡlugu tigusiḡksraḡaḡun kisupayaanik agaayumaaqtuanik ilipnun.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutitliḡniḡaa, “Ananias, Saul-muḡiñ. Piksraqtaḡigiga savautritquplugu uvamnik ilitchuḡipkautigilugu iñuḡnun Jew-ḡuḡitchuanunlu umialiḡitñunlu sulii Israel-aagmiunnu. ¹⁶ Suli kanqisipkaḡisigiga qanutun nagliksaḡiksraḡaḡu piquḡigiplugu.” ¹⁷ Tavrakḡa Ananias aullaḡniqsuq. Isiqamiasiiñ taamavrumuḡa tupiḡmun patiḡniḡaa Saul argaḡmiñik nipliḡhuni, “Aniaqaan Saul! Atangum Jesus tuyuḡigaḡa ilipnun taivruma qiniḡkaḡpich apqutmi utlautiniḡi maḡa. Ilaan tuyuḡigaḡa qiniḡlasitquiplutin aasiiñ Iḡpḡitchuamun Irrutchimun sivulliquplutinlu.” ¹⁸ Taimmaiḡa sutimḡa iqaluum kavisaiḡisun katagaalaaqsiñiqsut Saul-ḡum irrakniñ aasiiñ ilaa qiniḡlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtiñniqsuq. ¹⁹ Niḡianikman sayanḡan uttaqiniḡaa.

Saul-ḡum Quliaqtuaḡha Damascus-mi

Aasriiñ Saul nayuutiuraallaḡniqsuq ukpiqsriruani Damascus-mi. ²⁰ Ilaa utlautiniqsuq Jew-ḡuruat katraḡviḡitñun quliaqtuaḡutiḡluguich Jesus-kun itnaiḡiplugu, “Taamna Jesus Agaayyutim iḡniḡiniḡaa.” ²¹ Tamatkua iluḡaḡmiḡ tusaaruat taavrumiḡa quviḡutchakhutiḡ itnaaqsiñiqsut, “Unuuna Saul taimaiḡaḡitkaluaḡa Jerusalem-mi tuqqutchiraḡaḡtuḡaḡ ukpiḡtuḡaḡuruanik? Suli maḡa utlautipluni sivuniḡaḡhuni tigusiḡluni taatnatchiñik utqutrisukhuni qaukiḡitñun agaayuliqsit?” ²² Aglaan Saul quliaqtuaḡiḡmiñi kanqisipkaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuḡnik Jesus taamna Christ-ḡuḡhanik nalupqinaiqḡlugu. Jew-ḡuruat iñuuniaqtuat Damascus-mi kiggutiksraiñniqsut. ²³ Aquagun iñugiaktuat uvlut Jew-ḡuruat katimaaqsiñiqsut sivunniḡuḡhutiḡ tuqqutchukḡlugu Saul. ²⁴ Aglaan kiliḡniḡaat taatna sivunniḡuḡniḡluguich. Unnuaqtuummaan uvlumiḡu Jew-ḡuruat qaunaksruḡniḡaat nunaaqqim paanḡiñi tuqqutchumaplugu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqsriruut unnuat ilaḡatni iḡiniḡaat Saul aguupmaḡmun atqautipluguasiiñ siḡatmun aḡmaḡaḡun katchiḡpaum.

Saul Jerusalem-miḡha

²⁶ Tavrakḡa Saul utḡniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñ ilaliutniḡaḡaḡsigaluḡniqsuq ukpiḡtuḡanun. Tamatkua arguḡiḡlugu ukpiḡtuḡaḡuḡha iḡsiḡiaḡsiñiḡaat. ²⁷ Aglaan Barnabas-ḡum ikayuḡniḡaa Saul taapkunḡautiplugu uqqiraḡtinun. Ilaan kanqisipkautiginiḡai Saul-ḡum qiniḡha Agaayyutmik apqutmiñi sulii Agaayyutmun tuḡuḡniḡlugu sulii uqautipmiḡluguich Saul-ḡum quliaqtuaḡhanik taluḡqutaiḡhuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaḡsiñiqsuq iluḡaani Jerusalem-mi taluḡqutaiḡhuni quliaqtuaḡaḡhuni Jesus-mik. ²⁹ Uḡaḡatiḡaḡmiḡu akilliḡiḡluguich Greek-ḡuraḡtuat aglaan iliniḡitñun tuqqutḡumagaluaḡtitluni. ³⁰ Ukpiḡtuḡatiḡiñ (ilitchuḡikamiḡ taavrumiḡa) samuḡutiniḡaat Caesarea-mun Saul aullaḡtitlugu Tarsus-mun.

³¹ Tavralli ukpiqtuanuruapayaat Judea-mi, Galilee-mi lu suli Samaria-mi tut-qiksiñiqsut sayyikkauplutiñ irrusiñmikkun. Ukpiqtuanuruat iñuuniqsut taluq-sriplutiñ Agaayyutmik, suli Ipqitchuam Irrutchim pitchuksaagñigai aasiñ iñugiaksisaiñahutiñ.

Peter Lydda-mi Joppa-mi lu

³² Peter-li igliñiqsuq napmupayaaq. Igliñigmiñi utlakmiñigai Agaayyutim iñui Lydda-mi. ³³ Taavrumani nalautchiñiqsuq aputmik atiqaquamik Aeneas-mik, taamna aulatlañlaq, makingiññiqsuaq tallimat piñasuni ukiuni siñigviñmiñiñ. ³⁴ Peter-m nipliutiniñaa Aeneas, “Jesus Christ-ñum iñuasiñigaa-tin. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñaq taamna makinniqsuq. ³⁵ Iñupayaat Lydda-mi Saron-mi lu qiniqamitruñ taamna ukpiliñiqsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-mi agnaqagñiqsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tigun atqa taiñagñiqsuq Dorcas-mik mumiutiqañiqsuaq tuttumik). Ataramik savaaqagñiqsuq nakuuruamik ikayuipluni inuqsraqtuanik. ³⁷ Taamna agnaq atniññaliqhuni tuquniqsuq. Igñuanikamitruñ inillañnigaat qullianun tupqum. ³⁸ Joppa taamna qaninniqsuq Lydda-miñ. Ukpiqtuaq taamani tusaakamitruñ Peter inniplugu Lydda-mi, malğunñik iññunñik tuyuqañiqsut ilaanun, itna uqak-sriuqługich, “Qilamiksruğutin utlautiñ.” ³⁹ Peter-m itqanañiaqtigami maliñniñik taapkuak. Tikitmata taamunja mayuutiniñaat qulligmun inimun. Uilgañnaat puuñniñaat qiaplutiñ qiniqtitaqługu atnuğarriañniñ Dorcas-ñum iñuunjağmi. ⁴⁰ Peter-m anipkaqługich iluqaisa taapkuak tavrakña inimiñ. Sitquqhuni agaa-yuniqsuq aasii kinaqługu taamna timi nipliutiniñaa, “Tabitha makittin!” Taavruma agnam uitñami qiniñniñaa Peter aquvitluniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayuñniñaa makititlugu. Tavrakña ukpiqtuaq uilgañnaatlu isiqtitługich qiniqtinnigaa ilinñitñun iñuuplugu. ⁴² Iñugiaktuat iñuich Joppa-mi tusaaniqsut taavrumiñaa aasiñ ukpiqsriñiqhutiñ Agaayyutmik. ⁴³ Peter tuyuğmiañuniqsuq Joppa-mi iñugiaktuani uvluni, tukkuqaqhuni Simon-mik qitummairimik.

Peter suli Cornelius

10 ¹ Tavra Caesarea-mi aputiqañiqsuq atiliñmik Cornelius-mik aña-latchipluni tallimakipianik ayyuyiutiniñ. Taapkuak ayyuyiutit agğigñiqsuat Italy-miñ. ² Taamna Cornelius agaayyutiqañiqsuq tupiqati-tuummağmi taluqsriplutiñ Agaayyutmik. Ikayuiñiqsuq Jew-ñuruat nagliñ-naqtuanitñik agaayumaaqtuanupluni. ³ Ilañatni unnuksraat piñasuğugun-naqsipman qiniqquuraagñiqsuq nalupqinañiqługu qiniñniñaa Agaayyutim isağługa isiqhuni tuqłutini, “Cornelius!”

⁴ Cornelius-ñum qiniqpakługu isağulik iqsifiñkun kiuniñaa, “Suva? Añuun! Qanuq-samna?” Isağulgum itnañniñaa, “Agaayyutim tusaagaa iñiqsruñhiñ tautukługu ikayuiñhiñ nagliñnaqtuanik. Taatnaqhuni itqagigaa-tin. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqağniñ iñunñik uvuñautityaqtillugu Simon taggisiquaqtuaq Peter-mik. ⁶ Taamamna tukkumaruq Simon-miptuuq qitummairimi tagium siñnaani irviquaqtuami.” ⁷ Taatna uqautianikamiñ taamna isağulik qiniñnağ-ñiqsuq. Cornelius tuqłuiñiqsuq malğunñik savaktiñmiñik suli atautchimik ayyuyiutimik agaayyutiqaqhuni savautirruamik. ⁸ Ilaan uqautiqqaqługich tamarrumiñaa atuumaruamik Joppa-munaasiñ tuyuğiniñai.

Peter-m Qiñiqquuraalha

⁹Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuḡniqsuq tupqum qaa-
ḡanun iniqsrugiaqhuni uvluppaguqtuami. ¹⁰Ilaa niḡisulillaipiaqmiuḡlu. Niqik-
sranik itqanaiaqtitlugich Peter-li qiñiqquuraagñiqsuq tatpakmani. ¹¹Qiñiḡni-
ḡaa qilaq aḡmaqḡugu sumimña atqaqiaqsiñiḡaa atriqaqtuam ukiḡhaaqpaktun
niḡitauruatun nunamun sisamatigun iqiḡuigun. ¹²Taamna imaqaḡniqsuq
qanusipayaanik nunam niḡrutaiñik paamḡuqtuanik sulitniḡmiruanik. ¹³Aga-
yyutim nipliutinigaa, “Peter! Makillutin tuqqutchiḡutin niḡḡiñ!” ¹⁴Peter-m
kiunigaa, “Ataniḡ! Taatnaḡumiñaiapiaqtuḡa! Niḡiñḡaqsimaitchuḡa qanutchi-
mik aḡliḡikkamnik unniñ qaayugikkaḡatnik.” ¹⁵Peter-m tusaatqilḡiñiḡaa
nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkaḡi ilvich isummatigiyumiñai-
tchitin qaayugñaḡlugich.” ¹⁶Taatnaiḡiñiqsuq piḡasuniaglaan aasii taavruma
aquagun ukiḡhaaq nuqitqiñiḡaa tatpakmuḡa. ¹⁷Peter isumaksraqtuaqsiñiq-
suq qanuutautilaḡanik qiñikkiutauruam inḡmiñun. Taatnaqtitlugu taipkuali
Cornelius-ḡum tuyugikkaḡi apiqsruqtaḡniqsut nani Simon tupqa itmaḡaan,
aasiiñ iḡitchuqsrianikamiḡ nutqaḡniqsut talum sivuḡaanun. ¹⁸Apiqsruḡniqsut,
“Tukkumaruqaqpa uvani atilḡimik Simon Peter-mik?” ¹⁹Peter-mli taamna
kaḡiqsiñiaqtitlugu qiñiqquuraakkaḡmi qanuutautilaḡanik Ipqitchuam Irru-
tchim nipliutinigaa, “Qakma silatipni piḡasut iñuich pakakkaatin. ²⁰Paḡna-
lutin atqaḡiñ. Piqasiḡiakkich tuyugikkaḡigitkakii.” ²¹Peter atqaqami nipli-
tipiaḡai, “Uvaḡa pakiḡniḡipsitḡa. Suplusi aḡḡiqpisi?” ²²Taapkua kiunigaa,
“Cornelius-ḡum aḡuyyiuqtit atangata tuyugigaatigut. Ilaa nakuuruḡuniqsuq
aḡun agaayusuuruuq Agaayyutmun sulitluqatiḡ Jew-ḡuruat kamagiplugu.
Agaayyutim isaḡulgan uqautinigaa tupqanun aiyugaaquplutin tusaatquplugu
uqauttutiksraqnik.” ²³Peter-m tukkiḡniḡai taapkua unnuitquplugich tavrani.

Uvlaakuḡuqman aullaqmata malḡniḡai. Iḡanisaptuuq ukpiqtuat tavrakḡa
Joppa-miñ tuvaqaḡsiḡniḡaat. ²⁴Uvlutqilgitman Caesarea-mun tikiñiñiqsut.
Cornelius-ḡum niḡiukhuni iḡani sulitlauraani katinḡaniksimanigai. ²⁵Aasiiñ
Peter isiaqsipman Cornelius-ḡum purviginigaa agaayuvigiplugu. ²⁶Aglaan
Peter-m makitinnigaa nipliutiplugu, “Makittin! Uvaḡaptuuq iñuḡhiñauruḡa.”
²⁷Peter-m uqaqatiginigaa Cornelius itqutigalugu tupiḡmun. Tavraniasiñ
iḡitchuḡiniḡai iñuḡiaktuat iñuich katianiḡniqsuat. ²⁸Tavraasiñ nipliutini-
ḡai, “Ilipsipsuuq ilisimallapiakkaqsi Jew-ḡuruat piqasiqsuutilguyumiñai-
tchuat atuqtaksranisigun Jew-ḡuñitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigaḡa
uvaḡnun kiḡapayaq iñuk qaayugitquñitlugu. ²⁹Taatnaḡluḡa qanniḡniḡapḡa
utlautiruḡa piḡaḡumasuḡaqnaḡa. Apiqsruḡallakpiñ, suvaata qanniḡniḡ-
piḡa?” ³⁰Cornelius-ḡum kiunigaa, “Sisamat uvlut uḡataatin itnaiḡiyuḡnaq-
siruami uvlumi kiñunnamni uvluppaguqman agaayulgisitluḡa, taimmaiḡaq
aḡun atnuḡaalik qaummaḡiksuanik qikaaniktḡniqsuq sivuqqamnun. ³¹Itna-
ḡaḡa, ‘Cornelius! Iniqsruutigikkatin Agaayyutim tusaagai sulitnagliksriplu-
tin savaatin itqaḡigai. ³²Tuyuqaḡiñ Joppa-mun aḡutinik uvuḡautityaqtillugu
Simon tagḡisiqaqtuq Peter-mik. Taamamna taamma tukkuummiruq Simon-
miptuuq qitummairimi taḡium siñaani ituami.’ ³³Taatnaḡluḡa uḡiḡiñiaḡluḡu
qanniḡikpiñ, iḡuaqquḡilugniḡiptigut uvuḡaḡapkun. Uvva iluqata katirugut
Agaayyutim sivuḡaanun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautiḡiksrap-
tigan ilipkun.”

Peter-m Uqautriiḥa

³⁴Peter aullaḡniiniqsuq itnaqhuni, “Pakma puttusqrigiga ilumutun Agaa-yyutim irrutriiḥa iñuḡnik atisipluḡich. ³⁵Nanipayaaq nunaacaqimi iñuk taluqsripman ilaanik nalaunḡarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaagñigaa, taamna sumiunḡugisiḡḡaan. ³⁶Nalupqisuḡitchuḡa tusaatilaapsitñik tusaayu-gaallautakun Agaayyutim tuyuḡikkana Israel-aagmiunun, itnaqhuni, Agaa-yyutim qiiñiḡutripkaḡaa iñuḡnik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanḡuruaq iñupayaani. ³⁷Tamanna tusaayugaallautaq aullaḡniipluni Galilee-miñ kiḡua-gun John-ḡum Paptaaqtitchirim quliaqtuaḥan siamittuq iluqaanun Judea-mun. ³⁸Tusaakkaqs Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun sayyiqḡugu piqasiḡ-ḡugu Ipqitchuamik Irrutchimik pikkaḡa. Taamna Jesus napmupayaaqami nakuurualiqiniqsuq suli iḡuaqsiraḡakkana tamatkua tuunḡaum aḡalataḡi, atakkii Agaayyutim piqasiḡsuḡugu. ³⁹Aasiin uvagulli qiiñiqḡugu iluqaan iñiq-tagikkana Jew-ḡuruaq nunaḡatni suli Jerusalem-mi, uqautigilḡugikput qanuq ilipluḡu kikiaktuutiḥa sannigutamun suli iñuḡnun tuqḡutaḡiḥa. ⁴⁰Taamna taatnakkaḡat Agaayyutim anitḡiksitkaa tuḡuḡiḡmiñ piḡayuakni uvlut. Iḡanisa iñuich nalupqinaiqḡugu qiiñiḡaat. ⁴¹Iluqallapiagmiḡ iñuich qiiñiḡitchalua-ḡaat, aglaan qiiñiḡikput Agaayyutim piksraqtaagipluta quliaqtuaḡitquplugu ilaagun. Uvagut niḡiqatigigikput imiqatigiplugu Agaayyutim anitḡiksinḡa-nikmagu tuḡuḡiḡmiñ. ⁴²Aasiin ilaan tiligaatigut tusaayugaallautaq uqauti-gitquplugu iñuḡnun, ilisimarausimaaqupluta ilaa taivrumiḡauḥi Agaayyu-tim piksraqtaḡa atanigūḡugu iñuuruani suli tuḡuḡaruani. ⁴³Taamna Jesus sivuniksriḡiripayaat uqautigikkanaḡat, itna, Kiñapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-ḡum natḡigutigisiḡai killuqsautai atigmiḡun.”

Jew-ḡuḡitchuat Akuḡtuiḥat Ipqitchuamik Irrutchimik

⁴⁴Tavrani Peter uqautrisugaaqtitlugu iluḡaitñun naalaḡniruanun uqauttu-taanik Ipqitchuam Irrutchim atqaqiniḡai. ⁴⁵Tamatkua Jew-ḡuplutiḡ ukpiqsri-ruat taamakḡa Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quviḡusunḡiqsut Agaayyut-mun qaiḥa Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkunḡaptuḡ Jew-ḡuḡitchuanun. ⁴⁶Sumiuliraaḡutiḡ uḡqatigun tusaagaqsiiñiḡaich uḡaḡtuat Agaayyutmik quyaḡplutiḡ.

⁴⁷Tavraasiin Peter nipliḡñiqsuq, “Uvaptiktituntuḡ ukua Ipqitchuam Irru-tchim aḡalatkai. Kiami paptaaqsaiḡiraḡniaḡpagich imiḡmik?” ⁴⁸Taatnaḡḡu-gich ilaan tiliñiḡai paptaaqtitquḡlugich Jesus atḡagun. Taapḡua iniqsruḡni-ḡaat uvluiḡtuallaḡuḡu piḡatigilutiḡ.

Peter-m Tusaayugaaqtitchiḥa Ukpigtuanik Jerusalem-mi

11 ¹Uḡqiraḡtit suli ukpiḡtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-ḡuḡitchuanik Agaayyutim uḡaḥanik akuḡtuiruanik. ²Aasiin Peter Jerusalem-mun utiqman iḡanich ukpiqsriḡuat Jew-ḡuplutiḡ isumaḡaq-tuat Jew-ḡuḡitlutiḡ ukpiqsriḡuat nalunaitḡutchiquḡlugich nakuḡiḡiñiñiḡaat Peter-m quliaḡtuahḥa Jew-ḡuḡitchuanun. ³Piñiḡaat ilaa, “Uvva aiyugaaḡtauplu-tin kiḡunḡatnun nalunaitḡutchiḡaitchuat, niḡiqatigikapkich killuqsagñiqsutin.”

⁴Taatnaḡḡugich Peter-m uqautiaqsiiñiḡai qanuq atuumahḡagun aullaḡniil-gataḥaniḡaḡlaan. ⁵Itnaḡniqsuq, “Itluḡa nunaaaḡqiani Joppa-m iniqsruḡlamni

qiniqquraaqtuja. Qiniğiga sua-imña atqaqtuaq qinñalik ukiłhaaqpaktun. Niñitauruq sisamatigun iqrğuigun tatpakmakña, nutqaqhuni saniqqamnun. ⁶Qiniivikusapku qiniqtuña niğrutinik uumaruanik paamğutlaruaniglu suli tinmitłaruanik, imaiñik taavruma. ⁷Tavraasiñ Agaayyutim nipliutigaaña, ‘Peter! Makillutin tuqquitchiłutin niğgiñ!’ ⁸Taamna kiugiga, ‘Taatnağumiñai-piaqtuña, Ataniq! Qanusiq agligikkaga qaayugnaqtuaq uvaña uqummiqsimaitchiga.’ ⁹Agaayyutim tatpakmakña nipliutitqikkaaña, ‘Qanusiq Agaayyutim salummaanikkaña isummatigiymuñaitchiñ qaayugnağlugu.’ ¹⁰Taatnailiplugu atuummiruq piņasuniaglaan, aasiñ taamna qinikkaga nuqitaupluni kinumun tatpakmuña. ¹¹Taatnaqtitluña piņasut iñuich tikiññiqsut taavrumuña tupigmun nayukkamnun. Taapkua tuyugirauniqsuat uvañnun Caesarea-miñ. ¹²Ipqitchuaq Irrutchim uqautipmaña maliquplugich qanuğviitchuñaqnaña. Ukua itchaksrat aniqatiut tuvaqasiğaatña Caesarea-mun. Iluqata isiqtuğut Cornelius-ñum tupqanun. ¹³Aasii uqautipluta Cornelius-ñumli qiniqquraakkağmiñik isağuliñmik tupigmiñi aasiñ nipliutiplugu, Joppa-mun tuyuqağutin uvuñautityaqtirruñ Simon Peter. ¹⁴Taamavruma amma uqautiginiakkañan anniqsugisigaatin kinuniqtuummaqpitlu.’ ¹⁵Aasiñ tasamunjitluta uqaasikama Ipqitchuam Irrutchim atqaqigai ilinich atrillapiaqlugu piñi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶Itqağitka Agaayyutim uqalhi itnaqsimaruat, ‘John-ñum imikun paptaaqtitchiłha aglaan ilipsi paptakkaugisiñiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ¹⁷Taamna nalupqinailapiaqtuq Agaayyutim qaitchiłhaptuuq Ipqitchuamik Irrutchimik Jew-ñuñitchuanun atriplugu qaisağikkani uvaptiknunun ukpiqsriqapta Atanguruakun Jesus Christ-kun. Qanuğlugu nutqaqtikisivigu Agaayyun savaaksrañaniñ?” ¹⁸Taatnailiplugu tusaakamitruñ Peter-m tusaayugaaqtirrutaa ilinisa nutqautinigaat pisaanğatriñ. Ilinich quyaasiniqsut Agaayyutimik itnaqhutin, “Agaayyutimtuuq piviqatilluğniğai mumiñiksrañatigun Jew-ñuñilaat piññaaktaaquplugich isuitchuamik iñuuligmik.”

Ukpiqtuat Antioch-mi

¹⁹Tamaakña ukpiqtuat siaminniqsut atakkii piyuqaşıuplutin aquagun Stephen tuqquataupkaqqaqlugu. Ilañich tikiumaniqsut Phoenicia-mun ilañich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautiqaqhutin tuñaaqqlugu Jew-ñuruanun kisiitñun. ²⁰Aglaan ilañilli ukpiqtuat Cyprus-miñ Cyrene-miñlu utlautiruat Antioch-mun tamatkununaqtuuq Jew-ñuñitchuanun uqautigilumaagñigaat tusaayugaallautaq Atanguruakun Jesus-kun. ²¹Agaayyutim sayyiqsimanığai, aasiñ iñugiaktuat tusaaruat mumiksitiłapiugich Atanıgmun ukpiqsriñkun. ²²Ukpiqtuanuruat Jerusalem-mi tusaaniqsut tamatkunuuna. Taatnaqhutin tuyuqağniqsut Barnabas-mik Antioch-mun. ²³Barnabas tikitñami, ilaan ilitchuğiniğaa Agaayyutim savaağikkaña taamani, aasiñ quyallapiagñiqsuq. Ilaan pitchuksaagñiğai iluqaisa tuniqsimmatritquplugich Agaayyutmi iluqnaqsimaalikun. ²⁴Barnabas iñullautaupluni ukpiqsriłlapiaghuni Ipqitchuam Irrutchim aňalatağiniğaa. Tavraasiñ iñugiaktuat iñuich malıguaqtıguğniqsut Agaayyutmi. ²⁵Tavrakña Barnabas aullağniqsuq Tarsus-mun pakkiaqlugu Saul. ²⁶Aasiñ paqitnamiuñ Antiochmuutiniğaa. Tavraniasiñ atautchimi ukiumi iqatauplutik iñugiaktuanik ukpiqtuanuruanik ilisautriplutik. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanuruat taiyuutiniñiqsut sivulliuplugu “Christ-ñum iñuiniik.”

²⁷Taatnaŋhatni tamaani ilaŋiŋli sivuniksriqirit utlautiniqsuat Jerusalem-miñ Antioch-mun. ²⁸Ilaŋat atiqagñiqsuq Agabus-mik sivullikkauiŋmigun Ippitchuakun Irrutchikun makitluni uqagñiqsuq niŋisunnamun tikitkisiñiplugu iluqaanun nunamun. Taamnaasiñ niŋisunnaq taavruma uqautigikkaŋa atuumaruq Claudius qauktiupqaŋlugu Rome-mi. ²⁹Taatnaqhutiŋ ukpiqtuat sivunnigñiqsut aatchuutiniŋ tuyuqaŋgukhutiŋ piyummiñaŋiqutilaagmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰Iliŋich tuyuŋiqsut aatchuutiniŋ Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuaŋjuruat qaukŋiŋitñun.

Ukpiqsirruat Piyuaqsiupsaaŋhat

12 ¹Umialgumli Herod-ŋum aullaŋniñigaa nagliksaaqtitchiŋiŋ ilaŋitniŋ ukpiqtuaŋjuruat. ²James, John-ŋum aniŋataa, savikpaŋmik tuqqutinnigaa. ³Aasiñ Herod kaŋiqsikamiuŋ quyalitniñi Jew-ŋuruanik tiguñigaa Peter sul i naŋititchiaqsiñiqsuq ukpiqtuanik. Taatna irrutriŋha atuummiñiqsuq niŋiŋhatni pupsaŋniŋilaamik qaqqiamik. ⁴Peter taamna tigukamitruŋ inillaŋniŋaat isiqsiviŋmun, qaitlugu sisamaiñun aŋuyyiuqtinun qaunagitquplugu. Herod-ŋum sivunnigaa Peter tikiutilugu iñuŋnun atanniŋsitchuklugu niŋiqpagvikaŋ atilik Apqusaakkauŋmik pitlukpan. ⁵Peter isiqtauŋhani ukpiqtuaŋjuruatli iŋiqsruutiniŋaat piŋiqillapiaqhutiŋ Agaayyutmun.

Peter-m Anipkaŋha Isiqsiviŋmiñ

⁶Herod-ŋum tikiutisukka Peter iñuŋnun atanniŋuklugu sivuŋaatni iñuich. Unnuŋani anitchiŋiksraŋan iñuŋnun Peter siñiŋniqsuq akunŋatni malguk munaqsrik, malguiñik kalimniŋniŋ pituqaqhuni, sul i isiqsivium paŋi qau-naksriqaqhutiŋ munaqsriñik. ⁷Taimmaiñaq atanŋum isaŋulga sagviŋniqsuq, isiqsivium ilua qauplugu. Isaŋulŋum iŋiqsaŋniŋaa aksiklugu Peter tuiqqaŋa-gun nipliutiŋlugu, “Qilamik makittin!” Tavrauŋaa kalimniŋich katanŋiqsut tayaŋnikniñ. ⁸Isaŋulŋum qilamiksriŋniŋaa, “Tapsiaŋiksaagutin, aluŋutikkiñ atilugik.” Peter taatnatun piñiqsuq. Isaŋulŋum nipliutipsaŋniŋaa, “Uligaagutin malinŋa!” ⁹Peter-m maliaqsiñigaa isiqsiviŋmiñ kaŋiqsiŋlapiagaŋaŋu isaŋuliŋmun taatna piŋi. Ilaa siñiŋaqtuŋasukniŋniqsuq. ¹⁰Apqusaagutiniŋaa sivulliŋni qaunaksrini tugliŋitni sulipsuq, aqulliupluguasiñ tikiñniqsuk savigruaŋmun paamun anigisiŋlutik nunaŋaqŋimun. Taamna paa aŋmalŋiñniqsuq iŋmigun, iliŋikaasiñ aniŋlutik. Iliŋik qilamiksruqhutik apqutikun, aasiñ taimmaiñaq isaŋulŋum uniŋniŋaa Peter tamaŋa. ¹¹Tavrani Peter-m kaŋiqsivaaluaqsiñigaa tamanna atuumaruŋ. Uvva itnaŋniqsuq, “Nalupqiŋaŋiŋaŋa Agaayyutim tuyuqaŋha isaŋuliŋmiñ annautisaŋluna Herod-ŋum aŋalatchiŋhaniñ. Ilaan anniŋsuŋmigaŋa Herod-miñ sul i Jew-ŋuruañiŋ piyaq-quisuktuañiŋ uvamnik.”

¹²Taamna qauŋriaqpalaktiqami utlautiniqsuq kiŋuŋanun Mary-m, aakaŋan John Mark-ŋum. Tavraniŋi iñugiaktuŋat katimaniŋsut iŋiqsruqhutiŋ. ¹³Taluata siŋataani Peter katchaqtuŋniqsuq. Niviaqsiŋ atiqagñiqsuŋ Rhodamik utlautiniqsuq paamun kisuupmagaŋ. ¹⁴Peter-m nipaa iliŋsaŋiŋniŋaa. Quviatchaqtipaitluni aŋmautigaŋaŋuŋuŋniñ utiŋiŋniqsuq kiñumun uqaŋiaqhuni, “Peter qakma!” ¹⁵Taapkua nipliutiniŋaat, “Kiñniŋivaluktutin!” Aglaan taamna niviaqsiŋaŋruk nalupqisiŋiŋniŋniqsuq. Aasiñ kiulŋiŋniŋaat, “Irrusia pivalukkiñ.” ¹⁶Peter-m nutqautiŋiŋniŋaa katchaqtuŋi. Kiisaimmatai

anmautiniqpaat. Ilinisa qiniqamitruq quvigutcharniqsut nigiumgillaqhutin.
¹⁷Peter-m urriqanigai nipaisaaquplugich aasiin uqautiaqsiplugich qanuq Agaayyutmun annisisilaagmiinik isiqsiviniin. Uqautipsaaqniigai, “Kilikku-magisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.” Aasiin ilaa aullaqniqsuq atlamun inimun.

¹⁸Uvlutqikman isiqsivium qaunaksrai aupiilaqniqsut. Kanqisitlaigniigaat qanuqtilaana Peter-m. ¹⁹Herod-aasiin tiliriniqsuq inuunun pakaquplugu Peter aglaan paqiniinigaat. Herod-nun apiqsruqtuqqaagniigai munaqsrit aasiin tilisigiplugich tuqutquplugich. Tamanna atuumaanikman Herod Judea-miin aullaqniqsuq ittuallagiaqhuni Caesarea-mi.

Herod-nun Tuqutha

²⁰Herod-nunguq qinnausimallapiagniigai inuich inuuniaqtuat Tyre-milu Sidon-milu. Taatnaqhutin ilinisa katiplutin qiniigaiagniigaat Herod. Taapkua utlautiruat sivulliuplugu ilauraannaktaaginiigaat umialgum tuglia, taamna atiqaqtuq Blastus-mik. Aasiin taatnaqqaqhutin utlautiplutin Herod-mun iniqsrugiagniigaat qiniigusimaaliksrigmiktigun, atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut niquqagviquqtum umialgum nunagikkajaniin. ²¹Uvvaasiin nalunaiqsami uvlumi Herod atnugaaqtuqhuni umialgutnagmiinik aquvinniqsuq atanguviniinun uqautriviksragmiinun inuunik. ²²Tyre-miut suli Sidon-miut naalaqniruat Herod-mik nipliagaqsiinigsut itnaqhutin, “Taamna Agaayyutim nipigigaa. Inuuhinaq nipiqaqitchuq taatnatchiiniik.” ²³Taimmaihinaq Agaayyutim isagulgan Herod atnignatchiginiigaa inalauniini atakkii kamakkutaitluni Agaayyutmik. Qumaich niginiigaat aasiin tuquniqsuq. ²⁴Aglaan ukpiqtuar-guq siamitchiiniqsut Agaayyutim uqathanik aasiin inugiallapiiaqtuat akuqtugniigaat. ²⁵Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaagmiknik utigniqsuk Jerusalem-miin Antioch-mun tuvaqaqtigiplugu John Mark inmikun.

Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqalha Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaamun Savaamun

13 ¹Ukpiqtuanjruat Antioch-mi ilaqaqniqsut inuunik sivuniksriqirini-glu ilisautriinigu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutilinmik Taaqspanmik), Lucius-miglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (inuuguqatiqag-niqsuaq Herod-mik kavanaauruamik) suli Saul-mik. ²Uisauraagniqsut tamar-rumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniigai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaagisigik uvaunun savaaksranun tuqfuummatigikkamun iliniknun.” ³Tavra uisauraaqhutin agaayuanikamij arganmiknik patiklugiglu tuyuginigaich.

Uqqiraqtik Cyprus-muuhak

⁴Ipqitchuam Irrutchim tuyuginigik Barnabas-lu Saul-lu. Iqlihutik Seleucia-mun aasii tavrakja tiksiginiqsuk qikiqtamun taiyuutilinmun Cyprus-mik. ⁵Ilinik tikitnamik Salamis-mun nunaqqiuramun Cyprus-mi quliaqtuagniqsuk Agaayyutim uqathanik Jew-nuruat katraqvian. John Mark-mik ikayuqtiqagniqsuk. ⁶Tavrakja nunakuahutik taavrumuna qikiqtakun tikiininiqsuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchiiniqsuk anatkumik Jew-nuruamik atiqatuamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiqaqniqsuq sivuniksriqiraunipluni. ⁷Ilaan ilannaaginiigaa kavanaauruag

taavrumani qikiqtami, atiaqtuagguuq Sergius Paulus-mik suli puqiksua-nupluni. Taavruma kavanaauruamguuq aiyugaaqtullapiaġniġik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayyutim uqałhanik. ⁸ Aglaan taavruma aġatkum Elymas-ġum akiłliłiqsuġniġik taapkuak atakkii kavanaauruaq ukpiqsritqu-ġitługu Christ-mik. ⁹ Aasił Ĩpqičhuam Irručhim aġalataġigaa Saul, tagġisqaġmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma Paul-ġum qiniqamiuġ naliġiġnaaqługu taamna aġatkuq ¹⁰ nipliutiniġaa, “Ilvich tuuġaam atrigigaatin! Iluqaan nakuuruq uumiginiġi ataramik kinniłługich iġuich pisaasuliłkun. Uqauti-ġiġaiġuġ Agaayyutim ilumutuulıha sagluuqtuaġuniługu. ¹¹ Pakma Agaayyutim anasiġiġuqsagġiġaatin. Qiġitlaisesaallakkisirutin qaumamik.” Taatnaġlu-qaatquq Elymas-ġum ilıčhułłiġniġaa taaqtuamun matulıhak irraġmi. Ilaa saptaaqsiġiġsuq kisumun iġuġmun tasiullaġniġaqluni argaġmigun. ¹² Kavanaauruam qiniqamiuġ taamna atuummiruaq ukpiliġiġiġsuq quviġuťchakhuni ilisauttutaanik Agaayyutikun.

Paul-lu Tuvaqaatiunił Antioch-muġniqsut Pisidia-mi

¹³ Paul-lu tuvaqaatiunił Paphos-miġ tiksıġiġiġsuť Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-ġum uniġiġiġik utiqhuni Jerusalem-mun. ¹⁴ Taapkuak Perga-miġ iġliġiġisuk tikitłutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-ġuruat miġuiqsiaġviata uvluaani utlautiniqsuk katraġviatnun aquvitlutikaasiġi. ¹⁵ Moses-ġum maliġutaksraġa suli sivuniksriqirit aglaaġitiġiġi agliqianikman katraġvium qauk-łiġisa itnaġiġiġiġik, “Aniaqatiuk, uqauttutiksraqaġuptik pitchuksaagutmik iġuġnun uqaquġiptiġiġi ilıġitiġun.”

¹⁶ Paul makitnami urriqaplugich uqautiaqsiġiġai, “Jew-ġuqatiumaġ suli sumiġuruapayaasii taluqsriuasii Agaayyutmik! Naalaġniłłaksitġa! ¹⁷ Agaayyutaata Israel-aagmiut sivulliavut piksraqtaagınikkaġi. Ilaan kamaqaqipkałługich taimani iġuunıałhatni Egypt-mi. Suli Agaayyutim annisiłługich Egypt-miġ saġiġmigun kamaqaqtuakun. ¹⁸ Suli malġukipiani ukiuni Agaayyutim iġlutułługich Israel-aagmiut iġlaułhatni suviksrailaami munagıplugich. ¹⁹ Tavra iġugaagruich Canaan-mi piyaqquanikamigich iġuksraqtaġmiġun nunaksrirutiginiġaa. ²⁰ Suli aquagun tamatkua sisamat tallimakipiat malġukipiaq qulit ukiut ilaan qaıčhiġiġai sivulliutiksraġitiġik iġuugıniałhanunaglaan Samuel-ġum taivruma sivuniksriqirim. ²¹ Aasiġi taapkua Jew-ġuruat umialıqaġuaqıpmata Agaayyutim qaıčhiġiġai Saul-mik iġiġiġanik Kish-ġum kiġuviaġiġiġi Benjamin-ġum. Malġukipiani ukiuni atannıqsuťtigiłuummaan umialiginiġaat. ²² Aglaan Agaayyutim Saul piiłługu inaqısiġniġaa David-mun umialıqułługuasii taapkunuġa. Taamna iġuk Agaayyutim itnautigimannıkaġa sivuani, ‘Taamna David iġiġiġa Jesse-m iġuk quviasuťtigigıa atuıġisıpluni pisułıġıkkamnik iluqaagun.’ ²³ Taavrumakġa David-ġum kiġuviaġiġiġi Agaayyun tikiutriruq Jesus-mik anniqsuťtiksramik Jew-ġuruanun, taatna ilaan akiqsrułıġmisun. ²⁴ Sivuaani Jesus-ġum agġiłhan John-ġumli quliaqtuaġutiniġai iluqaisa Jew-ġuruat mumıquplugich paptaaqtıllugıllı. ²⁵ Aasiġi John naatıchiasikami savaagmiġik ilaan nipliutiniġai, ‘Kısuunasuġıvisitġa? Uvaġa taivrumıġaunġıchunġa niġıuġıkkaqsi. Ilaapiaq agġıġiġiaqtuq kiġupkun. Uvaġa taivruma isıgaıi aluġutaiqsıksraulunıiġiġi nallıummatıġıchunġa.’

²⁶ “Anıqatiumaġ, Abraham kiġuviaġıkkakıasii suli iluqası uvani taluqsriuasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallautaq anniqsuġıakun tuyuuruq

uvaptiknun. ²⁷ Jew-ɲuruaat iñuuniaqtuat Jerusalem-mi sulivulliuqtituum-mağmıñ ilitchuğınıññaat Jesus Annıqsuutauħa. Minguiqsağvipayaami aglıqırağıgaich uqauttutınıç sivunıksrıqırıt katrağvıñmikni aglaan kanıqı-saitlúgıç. Patchısıgıkamıtrıñ Jesus ilınısa ilumun atuumapkağnıgaich sivunıksrıqırıt uqautıgıkkanıç. ²⁸ Sumıkunnnıñ patchısıksrııtçaluannığmıñ agvısıksrııtluğın ınıñnıgaat Pilate tuqutıtıqıpluğın. ²⁹ Aasıñ immıanıkmıtıgık supayaat Agaayyutım uqauttutai malıguaqtanı atqağnıgaat kıkıaktıut-rıvıñmıñ ınıllaklúguasıñ iluvıgmun. ³⁰ Aglaan Agaayyutım anıtqıksınnıgaatıtuqlıgmıñ. ³¹ İñuıaktuani uvlunı Jesus sagvıaqtuğnıqsuq tamatkunıña ıglı-qatmıñun Jerusalem-mun Galılee-mıñ. Pakma taapkua ilısımaraurıt ılaagun iñugıkkaptıknun Jew-ɲuruanun. ³²⁻³³ Uvagıttıuq uqautıgıptıgıñ tusaayugaa-llautamık, itna, Agaayyutım akıqsruutıgıkkana sıvıllıaptıknun pakma atuumapkağnıgaat uvaptıknun kınıvıanıɲuruanun anıtqıksıtnamıñ Jesus iñuulıgmun. Atakkıı tuglıanı Psalm aglausımaruq itna,

‘İlvıç ığñıgıgıkpıñ,

uglúvak aapağıqtıña ilıpnun.’

Psalm 2:7

³⁴ Agaayyutım anıpkadıñıñ Jesus tuqutıqıkkumıñalıqlıgu akıqsruısaag-nıqsuq itna,

‘Aatchuqnaıgıpsı ıpqtıchuanıglu nalupqınaitchuanıglu

akıqsruutıgıkkamnik David-mun.’

Isaiah 55:3

³⁵ Taatnaqhunı atlamısulı Psalm-mı David-lı nıplıgıñıqsuq,

‘Savaktın ıpqtıchuaq aupkağumıñaitkıñ.’

Psalm 16:10

³⁶ David-guuq savautrıgaluaqmırıuaq Agaayyutmık iñuulıgmıñı. Tuqupman iluvıgıñnıgaat pıqasıutıpluğın sıvıllıanıñun, tımaa aasıñ tavrani auplunı.

³⁷ Aglaan taimña Jesus Agaayyutım anıpkakkana tuquıgıñıñ auñaitchuq.

³⁸ İlauramañ, iluqası kanıqsırıksraurısu ilumutuulıgmık qulıaqtıuagıkkam-nık ilıpsıtñun, Taavrumuuna Jesus-kun Agaayyutım natqılñıñıñauğai kılлуqsau-tısu. Kınıñunñıñ tupıksrıñıñıgıgmıñun malıgıtaksrıñıñ Moses-ñun nalaun-ğasıpkakkaıyumıñaitchuq Agaayyutmı. ³⁹ Aglaan kısıpayaaq ukpıqsırıuaq ılaanık nalaunğasıpkakkaıyurıq ılaanı. ⁴⁰ Taatnamık qaunagıtıçtı. Atuummı-ıñıtchumaıq ilıpsıtñun taıpkua sıvunıksrıqırıt itnautaat,

⁴¹ ‘Atañı, mıtautıqaqtıasıı Agaayyutmık!

Atlayuagılıgu pıyaqquğnıaqtısuı.

İñuupkağlusu savaaqagısıruña ukpıgıyumıñaisapsıtñık

unñıñ iñuum uqautıñıagaluaqpası.’ ”

Habakkuk 1:5

⁴² Paul-lu Barnabas-lu anıaqıspmakmık katrağvıatnıñ iñuıç aıyugaat-tıaqsıñıgaıç utıtıqıplıgık mıngıqısağvık tıktıqıkan uqautıpsaagıaıqıplıtın tamarrımuuna. ⁴³ Kınıuagun katımalthum iñuıaktuat Jew-ɲuruaat sulı mumıksımaaqtuat Jew-ɲuruaat ukpıgıusıatnıñ malıaqsıñıgaıç Paul-lu Bar-nabas-lu. Aası ilınık pıçchıksaagıñıgaıç ataramık tunıavıgıtıqıplıgu Agaayyutım ilıuaıqtırsaa.

⁴⁴ Minguiqsağvık tıktıqılğıtman iñuıç iluqatıqıyaaq katınıqsut naalagıaıq-hıtın Agaayyutım uqałhanık. ⁴⁵ Tavralı Jew-ɲuruaat qıñıqamısgıñ iñuıaıq-pıraıqtıat sıqñalıllıapıaıqhıtın akıñqałtugıç Paul-ñun uqatıu uqağnıqıtu-tıaqsıñıgaat. ⁴⁶ Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqağnıqsuk talıqsrañıllıapıaıqhıtık itna, “Agaayyutım uqałha sıvıllıulıgu uqautaurıksraurıq ilıpsıtñun Jew-ɲuruanun aglaan tusaasıkkumıñaitkıkısu. Taatnałıpsıgun ayakkıkısu iñuulıgı

Agaayyutitnaqtauruaq. Taatnamik uniññaigipsi aullağunuk tamatkunuja Jew-ñunjtchuanun. ⁴⁷Taatnakii Agaayyutim urriqsuğaatiguk itnaiłiplugu,

‘Nalunaisağigikpiñ qaamaruatun itquplutin Jew-ñunjtchuanun

anniqsuquplugich iñuich suniañanipayaaq nunam.’ ” *Isaiah 49:6*

⁴⁸Tavra Jew-ñunjtchuat tusaakamitruñ taamna quyaasqiniqsut Agaayyutim uqalhanik quviatchallapiaqhutiñ. Aasiñ taapkua piksraqtaanjuruat iñuuliqaquplugich Agaayyutitnaqtauruamuk ukpiqsriłiqsitiqsut. ⁴⁹Uvvaguusq Agaayyutim uqalħa siaminniqsuq napmupayaaq tamaani nunami. ⁵⁰Tavrall Jew-ñuruat akatchiñiqsut ağanik kamagikkaauruanik taluqsriuanik Agaayyutmik sulı qaukliñnik taavrumani nunaasqimi. Piyuaqtinnigaich Paul-lu Barnabas-lu anittitlugikaasiñ nunamikniñ. ⁵¹Uqqiraqtik ipsunñigaak qavia isigañmikniñ. Tavrakñaasiñ aullağniqsuk Iconium-mun. ⁵²Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasunñiqsut Ipqitchuam Irrutchim ayalatlugich.

Iconium-miiħak

14 ¹Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun utlautilgiñniqsuk Jew-ñuruat katrağviatnun. Uqautriłlautaapiagağaniqsuk aasiitai iñugiaktuat Jew-ñuruatlu Jew-ñunjtchuatlu ukpiqsriłiqsitlugich. ²Aglaan Jew-ñuruat ukpiqsriyumiñaitchuat akatchiñiqsut Jew-ñunjtchuanik. Iliñisaunniñ akikñaqtuliqsitkaich ukpiqsriuanik. ³Uqqiraqtik nayutiniqsuk tavrani akuni uqautriplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtuaħakni iħuaqqutriłiğmigun Agaayyutim savaktitlasıplugik quvinaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiniqtinnigaa uqauttutaak ilumutuulħa. ⁴Nunaasqim iñui malğıuiguñniqsut, ilağich iñuich ilaliutipltuñ Jew-ñuruann atlatsuli tappiutipltuñ uqqiraqtinun. ⁵Kiisaimma Jew-ñunjtchuat sulı Jew-ñuruat sivulliugqituummağmıñ sivunniğniqput ağallağuguklugik unniñ miluqtuğlugik uyağañnik. ⁶Uqqiraqtik ilitchuğikamitku taamna sivunniugun qimağniqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaasqinñun Lycaonia-mi. ⁷Lycaonia-mi quliaqtuagaqsilgiñniqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miiħak

⁸Tavraniguusq Lystra-mi qiniğniqsuk iñunmik pilguirrutıqaqtuamik isigañmigun anilğatałiğmiñiğlaan. Pisunğañiñniqsuq aglaan aquppitłapluni. ⁹Taamnaguusq naalağniñniqsuq Paul-ñum uqauttutaiñun. Aasiñ ilitchuğiplugu taavruma ukpiqsrisilaaña iħuaqsikkauliksrağmigun Paul-ñum qiniąaqsiñigaa nalaagun ¹⁰nıpliutinigaa nipitusıpluni, “Qikağiñ.” Taamnaguusq ağun maksriñniqsuq pisukkataaqsipluniasii. ¹¹Uvvaguusq iñugiaktuum Paul-ñum savaagikkana qiniqamiñ Lycaonia-ğmiuraaqhutiñ nıprallağniqsut itnaqhutiñ, “Agaayyutıvut iñuguğniqsut aasii atqaqhutiñ uvaptiknun.” ¹²Atchiğniğaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiñ Hermes-mik atakkii taamna Paul nıpliraqtaupman. ¹³Tavraniguusq piqağniqsuat agaayyuvinmik aanguağmiknun Zeus-mun sıłataani nunaasqim. Aasiñ agaayulıqsı taamavrumuğ Zeus-mun tikiutriñniqsuq uumaruanik ağusalunik naurianıglu paamun. Tavrataamna iñuiłlu tavrani tunillagaıaqsiñniqsut kamaksrisukhutiñ uqqiraqtinik.

¹⁴Uvvaasiiñ ilitchuğiaqsikamitku taamna Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu alıktuğniğaik atnuğaatik aasiñ upaktuutipltuk itnaqhutik tamatkunuja, ¹⁵“Ukuqsii, suvaata itnasıgaqpisi? İñuħiñauruguk ilipsısuntuuq.

Aggiqsuanuruguk uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mumiqugaluahusi matkunakŋa agaayyutiŋŋuaniñ iñuuruamun Agaayyutmun, iñiqtaanun qilamlu nunamlu tagiumlu supayaamlu taapkunani ittuam. ¹⁶ Taavruma Agaayyutim qaaŋianiktuami iluqaisa iñuich ilatchiŋiŋai sivunnitlasiplugich iñuuniałhatigun. ¹⁷ Aglaan ataramik kanjqsimapkaŋnigaa nakuuruuŋu-łhi savaallautagmigun, sialuk tatpakmakŋa qaitlugu sulı niqiksrat nautchiat piviksraŋisigun qaisimaagai, ilipsiliasiiñ quviasuktitlusi.” ¹⁸ Taatnaiłplugu uqautiuraŋniallaisa Barnabas-ŋumlu Paul-ŋumlu nutqaqtıpqauraŋnigaik tuni-łłalıksraŋatniñ iŋmıknun.

¹⁹ Aasiñ ilaŋich Jew-ŋuruat Antioch-miñ Pisidia-miittuamiñ sulı Iconium-miñ tavrıŋalıŋiñıqsut. Tavra piqatiksraŋiaqtuqhutiŋ iñugiaktuanik iŋmıknun uyaŋaŋnik miłuqtulgiñiŋaat Paul. Kaliŋiŋaat anitlugu nunaqqimiñ tuqunasukniaqlugu. ²⁰ Aglaan ukpiqtuaqatiunı katıpmata avataanun Paul makitluni utiŋniqsuq nunaqqimun, uvlaakuqmanaasiñ ilaalu Barnabas-lu aullalgitlutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miittuamun Taapkuak Utiłhak

²¹ Paul-lu Barnabas-lu quliaqtuaqmaknik tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat ukpiqsriłiŋiŋıqsut. Tavraasiñ utiŋniqsuk Antioch-mun Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-kunlu. ²² Pitchuksaaqlugich tunŋaviqaquplugich Agaayyutmik, uqautiniŋaich itna, “Uvagut iŋlutuqtuksraurugut iñugiaktuanik iñuiliŋiŋutunik isitlasiiŋiapiaguta aŋaayuqataanun Agaayyutim.” ²³ Tikitchaŋikamik ukpiqtuaŋuruanun nalunaiqsısiraqniŋaich ukpiqtuaŋuruat qaukłıksraŋitniñ, sulı agaayuqqaqhutiŋ uisauraaqhutiŋlu tamarrumani uvlumi iŋiqsruutiniŋaich Agaayyutmun qaunagitquplugich tunŋavıgıkkatnı.

²⁴ Taapkuak iglianikamik Pisidia-m nunanani Pamphylia-mun tikiñiŋıqsuk. ²⁵ Tamatkunani Perga-mi lu tusaayugaallautaq uqautigiaqsilgiñiŋaak, tavrakŋaasiñ Attalia-mukhutik. ²⁶ Taavrumakŋa tiksıqhutik utiŋniqsuk Antioch-mun aullaqqaagataŋvıŋmıknun. Tavrakŋa aullaqtuak ukpiqtuaŋuruat iŋiqsruutianikamisigik Agaayyutmun qaunagitquplugik savautiłhakni iŋmiñun. Taavruma utiŋniqsuk naatchikamik savaagmiknik. ²⁷ Tikitmaknik Antioch-mun ukpiqtuaŋuruat katıpmata taapkuak tusaayugaaqtinnıŋaich iluqaanik Agaayyutim savaanani tumigıplugik sulı Jew-ŋuŋitchuatunnıñ ukpiliqsitlugich. ²⁸ Tavraniasiñ ukpiqtuaqatiumikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

Katimałhat Jerusalem-mi

15 ¹ Kiŋuagun iñuich ilaŋich tikiñiŋıqsut Antioch-mun. Iłisautriaqsiñıqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitŋutchıqsımaitchupsı timipsigun tuvraqługich Moses-ŋum tillisai anniqsukkauyumiñaitchusi.” ² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtaiłiaqsıñıqsuk ilıŋitniñ taavrumuuna. Taatnaqhutiŋ sivunniŋiŋıqsut Paul-lu Barnabas-lu ilalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatıgıruksraŋıgaich uqıraqıtitlu ukpiqtuaŋuruat qaukłıŋitlu tamatkunuuna Moses-ŋum tillisaıgun. ³ Taatnaqhutiŋ ukpiqtuaŋuruaqatıŋısa tuyuŋiniŋaich. Igliŋıqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautrıplutiŋ Jew-ŋuŋitchuatunnıñ mumıñniplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatıgiich quviatchaktinnıŋai. ⁴ Aasiñ

Jerusalem-mun tikitmata ukpiqtuanjuruat piqasiqhutin uqqiraqtinik suli qaukhiḡnik paḡlanigai. Taapkununa tusaayugaaqtirrutiginiḡaat Agaayyutim iluqaan savaaḡikkana inḡmiktigun. ⁵ Aglaan ilanḡich ukpiqsriuat Pharisee-ḡusuuruat makinniqsut itnaqhutin, “Jew-ḡunḡitchuat ukpiqsriuat nalunait-ḡutchiqsukraupiaqtut uqautikkaulutin tupigiraksraḡiniḡugu maligutaksraḡa Moses-ḡum.”

⁶ Taatnaqhutin uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukhiḡnisalu katimaniqsut isummatigisukḡugu taamna. ⁷ Uqaksraqtugaluqmata Peter makitluni nip-liḡniqsuq, “Aniqatiumaan! Iḡisimarusi inḡlḡaan akunnapsitniḡ Agaayyutim piksraqtaagipmaḡa uqagiaqupluna tusaayugaallautamik Jew-ḡunḡitchuanun ukpiqsritquplugich Jesus-mik. ⁸ Aasiḡn Agaayyutim iḡisimaḡiḡmigun inuich isumaḡitniḡ uqagigaa akuqtuiḡi Jew-ḡunḡitchuanik qaitchiplugich Ipqitchua-mik Irrutchimik, atriḡlugu qaitchiḡi uvaptiknun. ⁹ Uvagullu ilinḡllu atla-kaagiksingitkaatigut. Killuqsautinḡitniḡ natqitiniḡai ukpiḡiagutripmata. ¹⁰ Uvvami suvaata naipitchukpisiuḡ Agaayyun suli Jew-ḡunḡitchuat tupiksrip-kaḡniaglugich tillisinik sivulliaptalu uvagullu tupigilḡuisaptiknik? ¹¹ Uvagut ukpiḡigikput Agaayyutmun anniqsuḡiḡput iḡuagqutriḡhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatuntuuq.”

¹² Katimaruarguuq inuksruiqhutin naalaḡniḡniqsut Barnabas-ḡumlu Paul-ḡumlu tusaayugaaqtirrutaaknun atlayuaḡnaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu Agaayyutim inḡiḡtaḡikkanaḡun inḡmikkun akunḡatni Jew-ḡunḡitchuat. ¹³ Uqaguiḡmaknik James-ḡum uqautiaqsiḡniḡai, “Aniaqatiumaan, naalaqsitḡa! ¹⁴ Simon Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullaḡniḡipluni ukpiqtitlugich inḡmiguaqtitchaqḡugu Jew-ḡunḡitchuanin inuksraqtaaqatuuq ukpiqsriyumiḡaqsiplugich. ¹⁵ Suli sivuniksriqirit uqautaunun immiutiḡa itnauvva aḡlausimaruanun,

¹⁶ ‘Auaḡun Atanḡuruaḡa utiḡisiruḡa.

Aasiḡli ikayuitqikkisiruḡa David-ḡum kiḡuvianiḡnik tupaagruktitun ittuanik.

Nappatqikkisigia piyaqqukkauruuq.

¹⁷ Iluqaḡmin atlatlu inuich pakaaqaḡumuut Agaayyutmik, iluqaḡmin Jew-ḡunḡitchuat piksraqtaagikkatka uvaḡnun.

¹⁸ Taatna Atanḡuruaq uqaqsimaruuq,

ilitchuḡipkairuuq tamatkuniḡa inḡlḡaan.’

Amos 9:11, 12

¹⁹ “Aasiḡn uvaḡali sivunniutigiga uqumailḡuqtitpaḡasaḡnaḡagich piḡavut Jew-ḡuruat atuḡtaksraḡisigun Jew-ḡunḡitchuat mumiksuat Agaayyutmun. ²⁰ Aglaan aḡlaglugich uqautilavut qanusiq niḡi tuniḡlautaumakpan aanaḡuanun niḡitqunḡiḡlugu, suli qaayugnaqtuaḡiḡmin atlatuḡikun piisimaqaqulugich, suli augiqsimailaanik niḡrutituqunḡiḡlugich unniḡn aukuḡunḡiḡlugich. ²¹ Tai-maḡaḡaḡa Jew-ḡuruapayaat ilisimaḡaat atuḡtaksrat Moses-kun qaisauruat atakkii miḡuiqsiagvipayaami aḡliqiplugich inuḡnun ktraḡviniḡni. Tavra.”

Tuyuqaḡhat Ukpiqtuanjuranun Jew-ḡunḡitchuanun

²² Tusaakamisigiy uqqiraqtit suli qaukhiuruatlu iluqaḡmiglu ukpiqtuanjuruat sivunniḡniqsut aḡutinik piksraqukhutin Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsipḡutin Judas-mik tagḡisiquaḡtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak inḡnuk sivulliuqtillautauniquak

ukpiqtuaqatiumikni. ²³ Taapkuṅnuuna tuyuutiṅich tuyuuniqsut, “Aniaqatiusii, uvagut uqkiraqtauruaguutlu qaukhiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaang-ṅaḡmik iluqaitiṅun Jew-ṅuṅitchuanun ukpiqtuanun Antioch-mi, Syria-miḷu suli Cilicia-mi. ²⁴ Tusaaniḡikput iḷaṅitiṅun iḷagikkaptiknun iḷuillaṅtaagṅip-ḷusi akatlusi uqaḡiḡmikkun, taatna pitqulugich piṅitkaluaqtitlutiṅ uvaptik-nun. ²⁵ Tavra-taatna katimapluta suli iluqata atisiḷluta, piksraqtaaqagtugut uqaḡiaqtauksranik aasii aullaqtillugich ilipsitiṅun. Taapkuak piqataugisiruk iḷauraannaptikni Barnabas-miḷu Paul-miḷu, ²⁶ taapkuak iṅṅuk suksraaḡi-ruak iṅuḷiḡmiknik savautriḡiḡmikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷ Judas-lu Silas-lu tuyuḡiniagivut ilipsitiṅun. Uqautipsaaḡisigaasi tamatkunuuna aglak-kaptigun. ²⁸ Atakkii Ipqitchuaq Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitchisu-ṅitḷusi malilḡunaitchuanik tuvraaksranik, aglaan taapkuniṅa atuumanapiaq-tuanik: ²⁹ niḡinik tunillaṅtigimaruanik aanguanun niḡiṅasi auktusuṅaqaṣiḷu unniṅi qimisimaruamik niḡrutmik niḡiṅasi, suli piisimaagusi qaayugṅa-q-tuaḡiḡmiṅ atlatuḷikun. Taapkunakṅa qaunagigupsi pillautagṅiaqtusi. Tavra.”

³⁰ Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkaḡniḡaich iluqaisa ukpiq-tuat aasiiṅ qaitchiplugich taapkuniṅa aglaṅnik. ³¹ Iṅuich agliqianikamisigik tuyuutiṅich quviatchaṅniqsut pitchuksaagiliḡmikkun. ³² Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauḡiḡmikkun uqautriṅiḡisuk ukpiqtuanik pitchuksaaḡlugich ukpiqsriḡiḡmikkun sayyaksaaḡugillu. ³³ Aasiiṅ tavraniisugruanikmaknik ukpiqtuaqatiṅitiṅ taikuuqḡutiṅ aullaqtinniḡaich kiṅumun tuyuḡiriṅitiṅun. ³⁴ [Aglaan Silas sivunniḡiḡisusq nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barna-bas-lu ittuṅiḡniḡisusq Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik iḷisautriṅiḡisusq Atan-guruam uqaḡiṅiḡ quliatquaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Aviihak

³⁶ Kiṅuvatigun Paul-ṅum nipliutiniḡaa Barnabas, “Kiata, utiḡvigilavuk nunaaqqiurapayaat Agaayyutim uqaḡhanik quliatquaḡvigikkavuk tikitqat-taaḡlugich aniaqatiut kaṅiqsityaḡlugu qanuḡli pisilaangat.” ³⁷ Barnabas-ṅum tuvaaqatigisunḡiḡaa John Mark aullaḡumik. ³⁸ Aglaali Paul-ṅum iḷuaḡiṅitkaa aullaṅtiḷha ikayuniṅitḡikkii quliatquaqmaknik, unitḡugikunniṅi Pamphylia-qsiuḷhakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiḡtailillaḡiaḡniḡisusq piqatigiiṅiḡihutikunniṅi. Barnabas-li tuvaaqasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullaḡniḡisusq. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaaqatiksraqhuni Silas-mik aullaḡniḡisusq. Ukpiqtuaqatiut-ik iṅiqsruutiniḡaich Agaayyutmun qaunagitquplugik igliḷhakni. ⁴¹ Iḡliḡniq-suk Syria-kuaqhutik suli Cilicia-kun, aasiiṅ Paul-ṅum sayyaksaaḡlugich ukpiq-tuaṅruuat ukpiḡutiṅich.

Timothy-m Piqasiutiḷha Paul-mun suli Silas-mun

16 ¹ Paul-kuk iglaugaluqamik tikiḷgataḡniḡisusq Derbe-mun suli Lystra-mun. Tavraniḡuq ukpiqtuaqaqmiṅiḡisusq atiliṅmik Timothy-mik, aakaṅaptuuq ukpiqtuaṅupmiṅiḡisusq Jew-ṅupluni aglaali aapaṅa Greek-ṅupluni. ² Iḷuaḡmiṅ ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-miḷu uqautigillaṅtaḡniḡaat taamna Timothy. ³ Paul-ṅum Timothy maliquniḡaa iṅmiḡun. Taatnaḡlugu nalunaitṅutchiqsinnigaa piqutigiplugich Jew-ṅuruat iṅuuniatquat tamaani naluniṅmatruṅ taamna Timothy aapaḡaḷha Jew-ṅuṅitchuanik. ⁴ Apqusrau-tiḡiḡmikni nunaaqqiurani uqautiniḡaich ukpiqtuaṅruuat tuvraqtaksranik,

uqqiraqtit suli qaukliich Jerusalem-mi sivunnikkañitnik iligitñun tupigitqup-lugich. ⁵Taatnaqhutiñ ukpiqtuñjuruat sayyikkauniqsut ukpiqsiñigimiktigun suli ilaniktuugniqsut ukpiqtuaquqtuanik uvlugañipman.

Paul-ñum Qiniqquuraalha Troas-mi

⁶Taapkua igligniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-gmiut nunañat. Ipqitchuam Irrutchim piyummataisitmatin tusaayugaallautamik Asia-muut-rinñiqñisut. Ilinich taununañinñiqsut. ⁷Aasiñ qallikamitruñ Mysia-m killiña saqusukkaluañiqsut Bithynia-m tuñaanun, aglaan Jesus-ñum Irrutchigmi-gun taatnamuquñinñigai. ⁸Taatnaqhutiñ nalguñiqsut Mysia-kun tasamuña Troas-mun. ⁹Tamarrumani unnuami Paul qiniqquuraañiqsuq Macedonia-gmimik qinñuaqtuqtuamik itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaagutin ikayu-giaqtigut!” ¹⁰Paul qiniqquuraaqtitqaaqlugu itqanaiyaqtiqapta aullaqtiqtugut Macedonia-mun. Ikpigigikput tuqluñiqput tusaayugaallautamik quliaqtuañia-qupluta inuñnun taakipkununa.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiqtuañuħa

¹¹Troas-miñ umiakun aullaqtugut nalguqhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiñ taavrumakña uvlutqikman Neapolis-mun tiksiquhuta. ¹²Tavrakña tagraqtugut Philippi-mun, qaukliğmun nunaaqqiatnun Macedonia-gmiut, inuñiaqtuanik Rome-mağmiunik inuñiaqtuamun. Taavrumani nunaaqqimi uvluiqtugut. ¹³Minguiqsiagvium uvlua tikitman anipluta nunaaqqimiñ utlaurugut kuugum siñaanun iniqsruğiağasugiplugich. Aquvitnapta uqaqtuutrirugut ağanik tavrupaqtuq katiruanik. ¹⁴Ilañat naalaqtikput atiqañiqsuq Lydia-mik. Taamna tunniqqairuñuniqsuq suñauraamağiksuanik ukiñhaanik, agqisuañumapluni nunaaqqianiñ Thyatira-m. Kamaksriruñuniqsuq Agaayyutmik. Aasriñ Agaayyutim piyumiñaqsiqpağaa akuqtuiñksrañanun Paul-ñum uqagikkaniñik. ¹⁵Taamna ağnaq paptakkaukami piqasiqhuni tupiqatiñiñik ilaan aiyugaaqlugich itnaqhuni, “Ukpiqtuñunasugigupsitña utluttutitichi tuppamni itchaqtuağusi.” Kayunañiñigai tukkiqlugichaasiñ.

Paul-lu Silas-lu Isiqtaulħak Philippi-mi

¹⁶Uvlut ilañatni iniqsruğviptiknun utlautiñhaptikni kipaluuniksuaq niviaq-siğaksraq nalautkikput. Ilaa tuuñgaqtaqañiksuaq taatnatchikun saññiqañig-migun sivuniksriqipluni, aasiñ atunaq maniñmik piññautinikkña atanni. ¹⁷Taavruma Paul-lu uvagullu maliaqsigaatigut nipliapluni itna, “Ukua inuich savaktai kamañiqsrauruaam Agaayyutim.” ¹⁸Inuñiaqtuani uvluni taamna niviaqsiğaksraq taatnañiqsuq. Uvvaasiñ Paul-ñum ağıuplugu kiniaqlugut irrusiq itnañiğaa, “Jesus Christ-ñum atqagun tiligikpiñ anitquplutin taavrumakña.” Tavrauvaaguq tuuñgaqtaq aniñiqsuq niviaqsiğaksramiñ.

¹⁹Tavra pigirai ilitchuğikamiñ maniññañniutrin piiqsiñniqman Paul-lu Silas-lu tiguniğaiç. Kaliksraqlugik katimmavimmutiniğaiç sivulliuqtinñun. ²⁰Rome-mağmiunun atanniqsuqtinun tikiutiniğaiç itnaqhutiñ, “Ukua inuich Jew-ñuruat akatchirut inuñnik nunaaqqipitai. ²¹Iñisautriplutiñ atuqtaksirrutit akikñaqlugich maliniakavut. Rome-mağmiunurugut! Ilinisa ilisauttutiñiç akuqtuğumiñaitkivut unniñ tupigiyumiñaitkivut.” ²²Inu-gaagruich tappiutiniqsut piyuaqniktuanun. Rome-mağmiut añalarrutiligich

tilisiñiqsut aliktuilugik atnuḡaanjiknik Paul-ḡumlu Silas-ḡumlu aasii ipiḡaqtuqplugik. ²³ Ipiḡaqtuqqaqḡugik isiqtaupkaḡniḡaich, tilipḡugu isiqsivium qaunaksraa qaunagillauntaquplugik. ²⁴ Taatna tilianikmatni qaunaksrim inillaḡniḡik qamaniakḡḡmun inimun, isiganḡiglu payanaiqsuusiqḡugik uqumailanik qiruḡnik.

²⁵ Uvvaasiiñ unnuaqpaguḡuḡnaqsipman Paul-lu Silas-lu agaayuniqsuk quyaplugulu Agaayyun atuqhutik. Atlat isiqtauqatinjikkñik naalaḡniñiḡaich. ²⁶ Taimmaiñaq nuna iliqsraaqsiñiqsuq. Isiqsivium tunḡavii auliyaḡniqsut, talupayaat aḡmaḡḡugich suli kalimñiḡich isiqtapayaaniñ katakhutinj. ²⁷ Isiqsivium qaunaksraa itiqtiqami ilitchuḡiplugu talut aḡmaniqmata isumaniqsuq isiqtapayaat aninipḡugich. Taatnaqhuni satkuni tiguplugu tuqquatchaḡumaaqsiḡiḡniqsuq inḡmiñun. ²⁸ Aglaan Paul-ḡum nipitusipluni nipliutiniḡaa, “Aniyasaaqnak ilipnun! Iluqata ittugut!” ²⁹ Isiqsiri qiiñḡuaḡniqsuq nannimik. Itchaḡḡlukami tatkiwuna punniqsuq uullillaḡmi sivuḡaaknun Paul-lu Silas-lu. ³⁰ Tavrakḡa annisikamigik atlamun apiqsruḡniḡik, “Aḡutiik! Qanuḡḡuḡali anniqsuḡayaqpik?” ³¹ Taapkuak nipliutiniḡaak, “Ataḡuruakun Jesus Christkun ukpiqsriḡutin anniqsuḡisirutin tupiqatituummaqpich.” ³² Agaayyutim uqaḡhiñik quliaqtaḡvḡiaḡsiñiḡaak atlallu ittuat tupqani. ³³ Unnuaqpaguḡman isiqsirim iḡḡuaḡsiñiḡik atniḡniḡik aasiiñ ilaa tupiqatituummaḡmi paptaaqtikkauniqsuq. ³⁴ Taatnaanikami ilaan Paul-lu Silas-lu tupiḡmiñuutiḡugik niḡipkaḡniḡik. Tupiqatigiich quviatchaḡniqsut ukpiḡiaḡutriḡutin Agaayyutmik.

³⁵ Uvlaaḡutqikman Rome-maḡmiut aḡalatinjisa aikḡiqsuḡtitiḡ tiliñiḡaich anipkaḡuplugik taapkuak aḡutik aullaqtillugiglu. ³⁶ Taavruma isiqsirim Paul uqautinigaa itna, “Qaukḡiich anitḡaatiḡ Silas-lu. Aullaḡhiñaaḡuḡtutik aniuḡaḡniḡitchik.” ³⁷ Aglaan Paul-ḡum aikḡiqsuḡtit nipliutiniḡai, “Pasiyumiñaitkaatiguk savvaḡluutiḡaḡtilaaptiknik aglaan ipiḡaqtuqhunuk iñuḡnun qiiñiqtitlugu inillakmiḡunuk isiqsiviḡmun. Uvaguḡtuuḡ Rome-maḡmiuḡuruguk. Uvvami pakma aullaqtitchuḡniḡpatiguk iriqqakun? Taatniitchumiñaiḡiaḡtuḡ! Rome-maḡmiut qaukḡiich inḡmnik uvuḡaḡutin anipkaḡlisiguk!” ³⁸ Aikḡiqsuḡtit Rome-maḡmiut aḡalatinjitiñun uqautininiḡaich Paul-ḡum uqautai. Tusaakamiḡ Paul-lu Silas-lu Rome-maḡmiuḡḡhakkuntuuḡ iqsitchaḡniqsut. ³⁹ Taatnaqhutinj uqapsaaḡiaḡniqsut ilinjikkñun. Anipkaḡniḡaich isiqsiviḡmiñ aullaquplugik nunaaqqimiñ. ⁴⁰ Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsiviḡmiñ utlautiniqsuk Lydia-m kiḡunḡanun. Tavrani ukpiḡtaḡatiutik qiiñḡiñiḡaich suli pitchuksaaḡḡugich aasiiñ unitḡugich.

Thessalonica-miilħa

17 ¹ Amphipolis-kuaqhutik suli Apollonia-kun igliḡniqsuk Thessalonica-mun piḡaḡniqsuamun Jew-ḡuruat katraḡvianik. ² Piraḡiḡḡmisun tavrulaḡiñniqsuḡ iñuḡni uqaqataḡluniasiiñ. Piḡasuni miḡuiḡsiḡvium uvluani kaḡiqsipkautiginiḡai Agaayyutim uqaḡhi, ³ suli nalupqinaiaḡuḡniḡaa Anniqsuutim naḡliksaaqhuni tuqquatauruksrauḡħa suli aḡitḡiksursrauḡħa tuqḡiḡmiñ. Paul-ḡum itnaḡniḡai, “Taamna Jesus uqaḡikkaḡa ilipsitiñun Anniqsuutauruḡ.” ⁴ Ilaḡich Jew-ḡuruat ukpiqsriḡilḡlapiaqhutinj ilaliutiniqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaqmiñiqsutuuḡ iñuḡiaktuat Greek-ḡuruat agaayusriqsruuruat suli qulliuruat aḡnat. ⁵ Aglaan Jew-ḡuruat siḡḡaliḡniqsut.

Katitchiñiqsut nalaunjaniranjitchuanik iññukhutiñ piquatiksraǵmiknik. Ilinjisa nunaqqim iñui akatkaqsiniǵaich. Isigiǵniǵaat Jason-ǵum tupqa pakakhutiñ Paul-miglu Silas-miglu iñuñnuutisuklǵugik. ⁶ Aglaan paqinjitña-misigik Jason-lu atlatlu ukpiqtuatlu kaliksraǵniǵaich nunaqqim aǵalataiñun. Tavraniasiñ Paul-lu Silas-lu pasiplǵugik niplianiqsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiqsuk iñuñnik nanipayaaq. Pakmatuuq nunaqqiptiknuñniqsuk ⁷ aasiñ Jason-ǵum tukkiqsimaplǵugik. Paaǵlanǵiǵaich tillisai umialgum Rome-mi, uqaqhutiñ atlamik umialiqǵniplǵugu atiqaqtuamik Jesus-mik.” ⁸ Taatnaqmata iñugiaktuat iñuich nunaqqimlu aǵalatai akanniǵaich uqaat-chagutitilǵmun. ⁹ Taatnamik aǵalatit Jason-lu atlallu annitchiqsinniniǵaich maniñnik aasiñ aullaqtitlǵugh.

Berea-miithak

¹⁰ Unnupqauraqman ukpiqtuaqatiñnik Paul-lu Silas-lu aullaqtinniniǵaich Berea-mun. Tavrani utlautilǵiñniqsuk Jew-ǵuruat katraǵvianun sivuani-sun. ¹¹ Iñuich Berea-mi uqautisunatlukpayaaǵniqsut apkunakña Thessalonia-ǵmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutiñ uqatǵ naalaqǵugu, sulǵi uvlǵaǵipman Agaayyutim uqatǵi ilisaǵiniǵaich ilitchuǵiniapiaqǵugu tamanna Paul-ǵum uqǵikkana ilumutuutilaanǵun. ¹² Iñugiaktuat tavrani ukpiqsriǵniqsut, iñugiaktuat qulliunuplutiñ Greek-ǵuruat aǵnatlu aytutlu. ¹³ Aglaan Jew-ǵuruat Thessalonica-mi tusaaniniǵaat Paul-ǵum Agaayyutim uqatǵiñnik quliaq-tuaqǵniplǵuguptuuq Berea-mi. Taatnamik tavranaqtiǵniqsut akatchiaqsil-gitlutiñ iñuñnik isaatǵiñaaguqǵugh. ¹⁴ Ukpiqtuat qilamiksriǵniǵaat Paul aullaqplugu taunña taǵium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniittuinaǵniqsuk Berea-mi. ¹⁵ Taapkua aullaatruiat Paul-mik taunǵautinniniǵaat Athen-mun. Taapkua Berea-ǵmiut utiǵniqsut. Paul-ǵum uqautitquniǵik Silas-lu Timothy-lu inimiñuqplǵugik piyumiñaqsiqqauraqpaknik.

Athen-miitha

¹⁶ Paul taqqiǵimiñ Silas-miglu Timothy-miglu Athen-mi aliatchalla-piaǵniqsuq qiniqami iñugiaktuanik aanganik nunaqqimi. ¹⁷ Paul uqaqatiqǵniqsuq Jew-ǵuruaniglu katraǵvianu sulǵi Jew-ǵunitchuaniglu agaa-yyiaqtaqtuanik. Uvvasulǵi uvlǵaǵipman uqaqatiginiǵai nalaunnamigich atautchimugvianu. ¹⁸ Taatnaqami nalautchikami Epicurea-ǵuruaniglu Stoic-ǵuruaniglu ilisautritiñnik qapiqsigiutraqatiqǵniqsuq. Ilañich uqǵniqsut, “Sumik una uqavaaǵakti uqaksraqtuva?” Ilañilǵuuq niplianiqsut, “Atlanik agaayyutiniñ una uqaqapalliqsuq.” Taatnautiginiǵaarguuq Paul quliaqtuaq-man Jesus-mik sulǵi añitqitiǵmik. ¹⁹ Aasiñ tikiutininiǵaat Paul sivuǵaatnun katimaruat Areopagus-mi itnaqǵugu, “Ilisimasukkaluaqtugut tamarrumiña nutaamik ilisauttutigikkapnik. ²⁰ Ilaña tusaakkapta atlayuagigikput. Ilitchu-ǵisukkiput qanuutautilaaña tamarruma.” ²¹ Tamaanili iluqǵmiñ Athen-naǵmiut sulǵi avaknaqtat tavrani naalaguuniqsut tamarrumuuna nutauplugu tusaakǵmikun unniñ uqaksraqtuutigiǵugh.

²² Tavrani Paul qikaǵniqsuq sivuǵaatnun taapkua katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-naǵmiut! Ilitchuǵigiga agaayyutiniñ ukpiqsriǵlapiatqisi. ²³ Pisuktauǵamni nunaqqipsitiñ qiniǵitka agaayumaniǵvigikkasi. Paqit-tuña aanguaqtuǵviniñmik aglaqatuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’

Taavrumuuna agaayumaniagvigikkapsitñun nalugaluaglugu uqautiniagipsi. ²⁴ Agaayyun iniiqtaqaqtuq nunamik suli supayaanik imagikkaniñik. Atan-guruaq qilañmilu nunamilu irviqanitchuq agaayyuvikpañni iñuich iniiqta-ñitñi. ²⁵ Unniin tunqanitchuq iñuñnun qaitchiñksrañatnun inugikkağmi-ñik atakkii inupayaat qaitchigai inuuligmiglu aniñnigmiglu supayaaniglu. ²⁶ Inuñmiñ atautchimiñ iniiqtağigaa inupayaaq, taamna agğigvigiplugu inu-uaqtuapayaat iluqaani nunami. Sivuani iniiqtağigaluagnagich sivunniqsima-gai qanutun suli nani iñuich inuutilaaksrañat. ²⁷ Agaayyutim inillañnigaa taatnatun iñuich pakaagikpatni paqitauyumiñaqsipluni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaptikni. ²⁸ Atakkii ilaagun kisian inuuniaqhutalu aulaa-lukhutalu ittugut. Taatnaqhutin aglaktipsi ilañisa uqağigaat itna, 'Uvaguttuuq ilaan qitunğagigaatigut.' ²⁹ Tavra qitunğaginiqmatigut isumaruksrañitchugut Agaayyutim irrusia atriqağasukniaglugu aanguanik maniññik kaviqsaanik naagaqaa qatiqtaanik unniin uyağañnik piliukkanik savayulhatigun iñuich. ³⁰ Taipkunani ukiuni iñuich naluplutiñ piñhatni Agaayyutim tautuiñağaa iñhat aglaan pakma tillisiqagaa inupayaaq mumiquplugu killukun iñhatniñ. ³¹ Ilaa nalunaiqsagaqtuq uvlumik atanniigaqsigumi nunam inuanik nalaunñaruati-kun tumigiplugu inuk piksraqtaagimakkani. Ilaan nalupqinaiyagñigaa inupa-yaanun anipkaqamiuñ piksraqtaagimakkani tuqqutaulhaniñ."

³² Tusaakamitruñ Paul-ñum uqaqtuutaa anitqilfikun tuqqutauligmiñ ilañisa tipsisautiginigaat aglaan ilañilli nipliññiqsut, "Naalaqtaupsaagukkip-tiğñi." ³³ Tavra Paul-ñum uniññigai katimaruat. ³⁴ Ilañisa iñuich piqasiğñigaat ukpiliqhutiñ. Piqasiqsai ilaqağniqsut Dionysius-mik, ilañnatniglu Areopaa-juruat ağnamiglu atilimik Damaris-mik suli atlanik.

Paul-ñum Corinth-miñha

18 ¹ Taatnaanikami Paul aullaqhuni Athen-miñ Corinth-muñniqsuq. ² Taamani nalautchiñiqsuq Jew-ñuruamik atiaqtuamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi suli ağnaatnik Priscilla-mik. Tavruraptuuq tikit-qammigñiqsuk atakkii Rome-mağmiut atañata Claudius-ñum aqpigiplugich Jew-ñuruapayaat Rome-miñ aullaquplugich. Tavra Paul-ñum qiniğiağniğik. ³ Piññarñiutiqağniqsuk inuuniutigiplugu palapkarriruatiğmik atriplugu Paul. Taatnaqhuni tukkuñiqsuq taapkuñnuja. ⁴ Aasii minguiqsigağipmata Jew-ñuruat katrağviatni uqaqatiqağniqsuq Jew-ñuruaniglu Greek-niglu ukpi-lisinniaqlugich.

⁵ Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ñum aullağniña-niñnigaa quliaqtuatluhi tusaayugaallautamik Jew-ñuruanun uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtauniplugulu. ⁶ Jew-ñuruat iglu-liqmatni uqaqhutiñ pigiiliplugu, Paul-ñum ipsuñnigaa qavia atnuğamiñiñ aasiñ ilaan kañiqsipaqsaglugich qanuqhuni taatnağmiñnik itnaqhuni, "Anniqsuqtitchumiñaitkupsu patchisigiruksraursu ilipsitñun. Uvaña patchi-saiqsuna. Uvakaniñaglaan Jew-ñunitchuanun quliaqtuağisiruna." Taatnaq-qaaqlugich uniññigai. ⁷ Paul nayuutiaqsiruq tupqani Jew-ñunitchuam ati-qaqtuam Titius Justus agaayusuuruam Agaayyutmun. Tupqa silalliğiplugu Jew-ñuruat katrağviata inniqsuq. ⁸ Crispus, qaukhiq Jew-ñuruat katrağviatni, ukpiğiağutiniğaa Agaayyun qitunğaqtuummagmi. Suli iñugiaktuat Corinth-ağmiut tusaakamiñ uqatiğmik ukpiqsriłigmiñiqsut suli paptaaqtitlutiñ.

⁹Unnuat ilaŋatni Paul qiniŋquuraagŋisusq. Agaayyutim uqautiniġaa itna, “Iqsisuŋaqnak! Sivutmun uqaġiñ! Qapiqtasunjaqnak! ¹⁰Piqasiumagikpiñ. Kia-unniñ inuum aniyasaagumiñaitkaatin atakkii uumani nunaqqimi inugikatka inugiaktut.” ¹¹Ukiuq avvaġmik ilaqasiqługu Paul inniqsuq tavrani ilisautripluni inuŋnik Agaayyutim uqałhanik.

¹²Gallio kavanaunupkaqtitlugu Greece-mi Jew-ŋuruat katiplutiŋ tigguglukługu Paul uqaqsittaagvinmuutiniġaat ¹³itnaqhutiŋ, “Uuma inuum ukpiliqsinniġai inuich agaayutquplugich Agaayyutmun akiknaqlugu maliġutaksraq.” ¹⁴Paul-aasiñ nipliħiñaagutuġlu Gallio-m uqautiniġai Jew-ŋuruat, “Taamna inuk iniqtaqaqpan nalaunjaitchuamik tuvraqtaksrallu tupiginiłlughich, nalaunjanayaqtuq uvamni naalaġniħiksraġa anuqsrusiłuŋa ilipsitñun. ¹⁵Aglaan pasikapsiuŋ uqałtiqtigun inuillu atiniŋisun ilipsiłu maliġutaksrap-sigun, ilipsitñik iħuaqsaktaksraġigiksi. Taatnatchisigun atanniqsuiyumiñaitchuŋa.” ¹⁶Taatnaanikami anipkaġniġai uqaqsittaagvinmiñ. ¹⁷Jew-ŋuruat tiggugluŋniġaat Sosthenes, aŋalataa Jew-ŋuruat katraġviata, ipiġaqtuqlugu sivuġaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m suqutiġiniñniġai.

Paul-ŋum Utiħha Antioch-mun

¹⁸Inugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniñniġai piqasiqhuni Priscilla-miġlu Aquila-miġlu tiksiqhutiŋ Syria-mun. Sivuvani ayaħksraġmi Cenchreae-miinnagmi niaqqi salipkaġniġaa piłgusiatitun Jew-ŋuruat pisigiplugu akiqsrutmigun Agaayyutmun. ¹⁹Paul-kut tikiñniqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ŋuruat katraġvianun tavrani uqaqatiqaġniqsuq Jew-ŋuruanik. ²⁰Ittuatluraallaqugaluagniġaat inmikni aglaan Paul anjiñniqsuq. ²¹Unitkaqsikamigich uqautiniġai, “Agaayyutim pitqutigikpagu utiġiħitchuŋa ilipsitñun.” Aullalgiñniqsuq Ephesus-miñ umiakun aasii ilaan uniñniġik Priscilla-lu Aquila-lu tavrur. ²²Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiniġiaqlugich ukpiqtuanuruat tavrakñaasiñ aullaġniqsuq Antioch-mun. ²³Tavrani itkalualgitñami qanutuntai aullalgiñniqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaagialugich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuaħha Ephesus-mi

²⁴Jew-ŋuruatliguuq ilaŋat atiqaqtuq Apollos-mik animapluni Alexandria-mi tikiñniqsuq Ephesus-mun. Taamnaguq uqalguraununiqsuq kanjissimmaagiksaunupluni Agaayyutim uqałhanik. ²⁵Ilisausiaqaghuni Agaayyutikun aasiñ piyummatiqallapiaqlugu ilisauttutiginiġaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ŋum ilisimaħiñaġniġaa John Paptaaqtitħirim quliaqtuaġiħhalu paptaaqtitħiħhalu. ²⁶Uqautriaqsiñniqsuq taluqsrautaiqhuni Jew-ŋuruat katraġvian. Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku agġisiñniġaak kiŋuniġmiknun aasii ilisautipsaaqlugu sukuitlukługu Agaayyutim annautriłlatilaŋanik inuŋnik. ²⁷Apollos sivunniqman aullaġukhuni Greece-mun ukpiqtuanuruat Ephesus-mi ikayuġniġaat aglakħutiŋ ukpiqtuaqatiumiknun Greece-mi pitchuksaagialugich paġlatquplugu taakmani. Apollos tikitñami ikayuutaulapiaġniqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim iħuaqputriħagun. ²⁸Kanjiqsiñaqsiplugu uqaqtuutriħiġmigun akiiltilaniġai Jew-ŋuruat aasiñ uqaqatiġiħiġmikni Agaayyutim uqałhatniñ nalunaigaaqlugu taamna Jesus Christ-ŋuħha.

Paul-ŋum Ephesus-miilħa

19 ¹Apollōs-li Corinth-miititlugu Paul-li kukilukhuni kivataagun tikił-gataǵniqsuq Ephesus-mun. Tavraniguuq nalauchiñiqsuq ilañitñik ukpiqtuat. ²Apiqsruǵnigai, “Akuqtuivisi Ipqitchuamik Irrutchimik ukpiliqap-siaglaan?” Taapkua kiuniǵaat, “Tusaanjiñniqsugutunniñ Ipqitchuamik Irrut-chiqaqtılaanjanik.” ³Paul-ŋum apiqsruǵnigai, “Qanuqhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiuniǵaat, “John-ŋum paptaaqtitchisaagun.” ⁴Paul-ŋum itnaǵnigai, “John paptaaqtitchiruaq iñuñnik mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uqautinigai Israel-aagmiut ukpiqsruksrauħhat aggiqsuksrauruamik kiñumigun, taavru-miña Jesus-mik.” ⁵Tusaakamitruñ paptaaqtitauniqsut atqagun Atanguruam Jesus. ⁶Aasiin Paul-ŋum aksikmagich argañmiñik Ipqitchuam Irrutchim ukpiqtuanuruat ayalatkaqsiniǵai. Uqaaqsiniqsut uqautchikun kanjisiñatlai-tchuakun sulı sivuniksriqipmiñiqsut. ⁷Iñugiaktılaaqǵniqsut qulit malǵui-yuñnamik iñuñnik.

⁸Paul inniqsuq tavrani piņasuni tatqini isaagaghuni Jew-ŋuruat katrag-viatnun. Uqaqatauniqsut taluqsrautaiqhuni iñuñni Agaayyutim añaayquau-taanik ukpiqsriłiqsinniaqługich. ⁹Aglaan ilañich taapkua pitchigiilauniqsut ukpiqsriñitlutiñ. Uqautigiaqsiniǵaat akilliıliqługu agaayyutikuaǵiaq katima-qatiumiknun. Taatnaqhuni Paul-ŋum uniñniǵai maliktitluni ukpiqsriuanun iñmigun. Aasiin uvlugagipman ilisautriaqsiniqsut Tyrannus-ŋum ilisautri-viani. ¹⁰Taamna atuummiñigaa malǵuñni ukiuñni. Taatnamik iluqatiñ iñuich Jew-ŋuruatlu Jew-ñuñitchuatlu iñuuniaqtuat Ephesus-ŋum avataani tusaani-gaat Agaayyutim uqalħa.

Atuamaruaq Iǵniǵutaiñun Sceva-m

¹¹Agaayyun iñiqtqaǵniqsuq quvinaqtuanik tumigiplugu Paul. ¹²Iñuich iñiqsruǵniǵaat Paul qaitquplugich nasagaurat atuanikmagich. Iliñisa tikiu-tinigai atniǵnaqtuanun. Ilikamisigich nasagaurat atniǵnaqtuanun iħuaq-sikkauniqsut sulı irrusiqluich unitlugich. ¹³Ilañich Jew-ŋuruat iñuuniaǵ-niqsutunniñ irrusiqluiyaipłutiñ iñuñnik. Iliñich igliǵagumaatchañniqsut nunaaqqipayaanun. Uuktuagniǵaat anitchiullalıksraqtiñ irrusiqluñnik Jesus atqagun, nipliutruqlugich itna, “Tiligipsi anitquplusi atqagun Jesus Paul-ŋum quliaqtuaǵikkañagun.” ¹⁴Sceva-m Jew-ŋuruat qaukħat agaayuliqsinisa talli-mat malǵuñnik iǵniǵutai uuktuappaalukmiñiqsutuuq taatnatun. ¹⁵Aglaan taapkua irrusiqluich nipliutiniǵai, “Jesus ilisimagikput sulı Paul ilisimap-miplugu. Aglaan ilipsi—kisuuvisi?” ¹⁶Taatnaguñni nipliutiqaqługich iñuum irrusiqluñni mitchiqiniǵai piyukługich. Tatamnaqsillapiaqlugu akiiliñigai. Taapkuaguñni taatnasigañiaqtuat pikiagñiqsut tupiǵmiñ atniaqtat sulı atnu-gaigutrat. ¹⁷Iluqagmıñ Jew-ŋuruatlu Jew-ñuñitchuatlu Ephesus-mi tusaaka-mitruñ tamanna atuamaruaq iqsitchañniqsut. Taluqsriłiñniqsut atanguruam Jesus atqanik. ¹⁸Iñugiaktuat ukpiqtuaǵuqtuat uqagiasiniǵaat sagviqlugu iñuñnun iñuuniaǵaluatiqtiñ añatkukun. ¹⁹Sulı iñugiaktuat ilisaaqatnat añat-kuulñnik katitlugich makpiǵaat ikipkañigai iluqaitñun qiniǵnaqsipługu. Kisiipmatigik makpiǵaat akisutılaañat 50,000 taalanuniqsut. ²⁰Taatnaiłp-luni Agaayyutim uqalħa siaminniqsuq sulı iñugiaktuat iñuich ilitchuqsriplu-tiñ sañjanik.

Akataulhat Ephesus-mi

²¹ Kiŋuagun Paul Ipqitchuam Irrutchim sivulliutaagun sivunnigñiqsuq Macedonia-kuagukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumuŋaqqaağluŋa igliqtuksraugisiruŋa Rome-mun,” itnağniqsuq. ²² Timothy-lu Erastus-lu ikayuqtinŋi tuyuğiniğik Macedonia-mun inğağmi Ephesus-mi uğa-taanilu.

²³ Taatnałhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuuna agaayyutikuagiakun. ²⁴ İñuk suliuqtı atıqagñiqsuq Demetrius-mik. Agaayyuvıñ-ğualıuğniqsuq aanguanik atıqaqtuamık Artemis-mik manıñmiñ qatıqtaa-miñ. Taatnaasii savaanata manıññaktıtpagağniğai savaktit. ²⁵ Taatnaqhuni tuqluğniğai iluqaisa savaktini piqasıquplugich atlanik piñğualıuqtinik aasii nipliutıplugich, “Anjutiit, ilisimarusi taavruma savaapta manıññaktıllautaga-ğigaatıgıt. ²⁶ İlipsi ilıitchuğigiksi qanuğlı taimña Paul nipliğagiłha aanguat inıqtauruat inıktıgıt agaayyutaunıññıplugich. Uvani Ephesus-mi sulı iluqaa-nıyuğnak Asia-mi inıugiaktuat inıuich malığualıgaich ilısauttutai. ²⁷ Pakma ilı-rugut navıanaqtuamun savaagıkkapta piııksrajanun. Taatnałhiñauñitchuq. Atuumanıaqpalıktuq taamavruma agaayyuvıkpauım aangıuaqpaurajan Artemis suuyumiñaiıksraja sulı taavruma aangıuaqpauram piıgıkkauğisi-ğıksrañaptuq, taavruma aangıuaqpauram putqatağvıgıkkarata inıupayaam Asia-mi unniin iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguıuq inıugiaktuat tusaakamıtrıñ tamanna qınnanğniqsut aasiiñ iğiallaksaghutıñ, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹ Akarrıtaurıuq sıa-minniqsuq iluqaanun nunaaqqımun. Taapkua akıllııruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malğuk Macedonia-ğmiuk Paul-ğum igliqatik, aullautinıgaich katımmavıkpauragmıknun. ³⁰ Paul-tuugğıuq taamunagıkkaluagñiqsuq uqa-ğiağuni katımaruanun aglaan ukpiqtıuaqatıunıñ pitqunıññıgaat. ³¹ İlanısalı qaukłıich ilannaanıñ qanıuğniğaat qıñıqtıtuqunıtlıgu katımaruanun. ³² Taa-mapkua katımanıqtutılaagmıknı uqaatchagusımanıqsut. Avvağiıksınnıqsut kanıqısmallapiasunıaqnagu sumık kattutıqaqtılaaqtıñ. ³³ Jew-ğıruat Alexan-der saqınnıgaat sıvuğaatnun katımaruat uqağvıñmun nipliutıksraqahunıkiı. Urriqaplugich uqaqniurağaluagñiqsuq inıuğnun. ³⁴ İñuich ilıitchuğıkamıtrıñ Jew-ğutılaana iluqagmıñ iğialanıqsut malğunıñ sassagñıyuğnaanı itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵ Kiısaimmataı nunaaqqım ayalataata nıpaiqsılğataqamıgich inıugiakpauratuat nipliutinıgaı, “Ephesus-miut! İñu-payaam ilıisımagaa Ephesus-mi piqalha agaayyuvıkpaurajanik kama-naq-tama aangıuım atrılanıruıam atqatıtlıgu pakmakıja qılınıñ. ³⁶ Tamanna kıa-unniin piılaagılğuitkaa. Taatnağusi nıpaiqsıksraurusi, qanułaktıtchi-ñıağuiqıtchi. ³⁷ İññuk uvunıautinıgısi ivayaqtıunıtkaluagtıtlıgı agaayyuvı-kpasıtıñ unniin uqaqanıtkaluagtıtlıgı akıknıağlugu aangıuaqpauraput. ³⁸ Demetrius-ğum sulı savaktain akıknıautıqağumıtrıñ nalliat inıuich, ittut pivıksrat uqaqsıttaagımun sulı taatnatchımun nalunıqsıaqatugut atanığ-nik. Taapkunıja inıuich tikiutıtlagaich agvısitıñ. ³⁹ Aglaantıuq piqagñıgıpsı qanutchımik piğısıkkasıtıñ inıllałhiñaupmıuq nalaullıgu katımałhatnı nunaaqqım inıuin. ⁴⁰ Nıyuagñallapiaqtuamı ittugut itnaiıplıgu akataulłaptı-gun uğlupak. Pısanıtchuugutıksraitılu iğialaıqput qaisaksraitıchugut agvı-sıksrallautamık.” ⁴¹ Taatnaqqaağlughich ağıupkağniğaa katımałhat.

Macedonia-mun Greece-munlu

20 ¹Akataulğataanikmata iñuich Paul-ñum katinnigai ukpiqtuat. Tavra pitchuksaaqqaaglugich aullağniqsuq Macedonia-mun. ²Igliğimiñi tamatkunani nunaaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuksaagillapiaqhuni sivutmuquplugich. Aasiñ tikiłgitłuni Greece-mun, ³aasiñ nayuutiniqsuq tavrani piņasuni tatqiñi. Kiquagun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. İli-tchuginiğai Jew-ñuruat sivunniulhat piyaqquğukługu. Taatnaqhuni igliğniqsuq Macedonia-kun. ⁴Sopater Pyrrhus-ñum igñiña Berea-ğmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ğmiu, Gaius Derbe-ğmiu, Timothy Lystra-ğmiu, Tychicus suli Trophimus nunağaniñ Asia-m tuvaaqatiginiğai. ⁵Aullağniqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ utaqqipluta tavrani. ⁶Kiquagun niğiqpagvikaam puvlañniğilaanik qaqqianik atuumaanikman tiksiqsugut Philippi-miñ aasi tallimat uvlut kiquatigun Troas-mi ilaliğugich taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiñ nayuutiłluta akunniqsaami.

Paul-ñum Aqulliuplugu Troas-miñha

⁷Sivulliuplugu uvluari akunniqsaam katirugut atautchimun nullautchiğvi- liqiniaqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ñum qulliaqtuağviginigai katimaruat unnuaqpaguğataqtitługu. ⁸Iñugiaktuanik naniqaqtut qulligmi katimmaviptikni. ⁹Nukatpiağguuq atilik Eutychus-mik aquppiñiqsuq igalğum siñaani Paul uqaqtitługu. Taamna Eutychus siñiñnialilłapiaqhuni kiisaim-matai siñiksagñiqpuq. Taavrumakñaasii qulligiñiñ piñayuakniñ init katar- niqsuq nunamun. İlaiñ tikitmatruñ tuqaniğniqsuq. ¹⁰Paul-aasiñ atqaqhuni qulañiqsiqamiuñ iqittaagñiğaa nipliğhuni, “İsumatuyaaqasi! İñuuruqsuli.” ¹¹Utianikami tatpakmuña autaağniqsuq qaqqiamik niğiplutiñaasiñ. Aquagun Paul-ñum uqautipsaağniğai uvlugataqtitługuaglaan. Tavra aullağniqsuq. ¹²Iñuich taimña nukatpiaq agğisiñiğaat iñuuplugu. Aasiñ iñupayaat quvia- tchallapiagñiqsut.

Iğlauhat Troas-miñ Miletus-mun

¹³Tavraasiñ ayupluta umiaqpañmun tiksiqsugut Assos-mun. Taavrumani nunaaqqimi ikisağumaplugu Paul sivuniqaqtuaq timautchukhuni. ¹⁴Paul-ñum ilaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkağikput umiaqpañmun igliqtuiñaqhu- taasiñ Mitylene-mun. ¹⁵Taavrumakña tiksilğitchugut uvlaukuagun tikitługu Chios qikiqtaq. Uvlutqilğitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaaq- huta, piñayuatni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶Paul sivuniqağniqsuq nutqağunjitłuni Ephesus-mun akuniitchunjitłuni Asia-mi. Tikiłuağuligñiqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumiñaqpan uvluari Pentecost-liqik- pata Jew-ñuruat niğiqpagvikağata.

Paul-ñum Uqağuiqsaałha Ephesus-miut Qaukłiñtiñun

¹⁷Miletus-miñ Paul-ñum qanniğniğai ukpiqtuañuruat qaukłiñich Ephesus-mi katimaqatigisukługich. ¹⁸Taapkua tikitmata nipliutiniğai, “İli- simagiksi iñuuniałiğaa akunnapsitñi taivrumakña sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹Atanguruq Jesus savautigiga iluqnauqluñ. İlaat- niļu qulvisigun unniñ sakiqniğutitigun Jew-ñuruat nagliksaatitkaatña.

²⁰ Ilisimaplusi anniqqutitlaitkipi supayaamik ikayuutauyumiñaqtaumik ilip-sitñun uqautriññamni ilisautiplusi katimmaviññi suli kijunnapsitñi. ²¹ Jew-nuruatlu Jew-nunitchuatlu atisiplugich algaqsruğitka killuqsautiñitñiñ Agaa-yyutmun mumiquplugich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsritquplugich. ²² Pakma Ipqitchuam Irrutchim piyumapkaqluñ Jerusalem-mun aullağniaq-tuñ ilisimanjitkaluaqlugu qanuq irrutikkauñiksrağa taamani. ²³ Aglaan ilisimatuağiga una, iluqanitñi nunaaqqiñi Ipqitchuam Irrutchim kiligağigañña isiqtaugisiñipluñña naglikssaaqitaugisiñipluññalu. ²⁴ Aglaan iñuutiga pitluktua-nunitchuq uvamni. Naatchisuktuñña savaamnik Atanğuruam Jesus qaisañanik uvamnun, Ilaan uqaqupmañña tusaayugaallautamik Agaayyutmun iñuagqutigi-niplugich iñuich. ²⁵ Akuni itkaluaqtuñña ilipsitñi quliatuagiplugu Agaayyu-tim uqałha ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun qinñitqikkumiñai-ğiga. ²⁶ Taatnaqlugu kilikkipsi pakma, nalliysi anniqsukkauyumiñaiññi qan ukpiqsriğikun patchisauyumiñaiqsuñña, ²⁷ atakkii anniqqutitñiñ uqautikapsi iluqaan Agaayyutim sivunniutaanik. ²⁸ Qaunagiyumuusi ilipsitñun suli ukpiq-sriruapayaanun Ipqitchuam Irrutchim qaunaksraqsrirrutigikkani ilipsitñun. Munaqsriğugusi Agaayyutim iñuñiñi pigiliutikkañiñun iğniğmi tuqqutaułha-gun. ²⁹ Nalunjitkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsinaqtuatun amaqqutitun tikitkisiğhat akunnapsitñun, aasii atniilutit ukpiqtuanik. ³⁰ Suli akunnapsit-ñiñ iñuich sagviğisirut sagluuqtuagtit ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñiğutit iğmikhun. ³¹ Qaunakkiagikkumuusi. Itqagilugu uvañnun qulvisigun algaqsru-ğisi piğasuni ukiuni uvlunitñi unnuaqtuummaisa. Taatnamik munağitquğipsi. ³² Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqauttutaanik ilisautigikkağma ilipsitñun. Agaayyutim sayaksraqağaa suli qaitchiłisi ikayuutmik pigikkağmiñik iluqaitñun iñugikkağmiñun. ³³ Uvañña kaviunitchuñña iñuum manianik naagaqaa atnuğaanñiñik. ³⁴ Ilisimagiksi argam-nik savaaqaliga piqagñiutitigiplugich supayaamik tuvaagatiumalu iñugikkap-tiknik. ³⁵ Tamatkunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuñiksrañanik sayaitchuanik itqagilugu Atanğuruam Jesus-nun uqauttutaa itna, 'Quvianat-luktug aatchuiruni aatchuusiaqaligmiñ.' "

³⁶ Paul-nun uqaqtuutianikamigich sitquqatiginigai iniqsruğimun. ³⁷ Qia-niqsut iqtitlugu Paul kunikğugulu, ³⁸ aasiiñ aliasruutitigiplugu nipliğha qinñitqik-kumiñaiññipluñi ilinjitñun. Tuvaagatchiğniğaat ikityaqman umiaqpañmun.

Paul-nun Iglaułha Jerusalem-mun

21 ¹ Tavra avitnapta ilinjitñiñ tiksiquhuta nalguqhuta ikaaqtugut qikiqta-mun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiñ tiksichugut qikiqtamun Rhodes-mun tavrakñaasiñ tiksilgitłuta Patara-mun. ² Tavrani ilitchuğigikput umiaq ikaagñiagñiqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumuñña ikipluta tiksilgitchugut. ³ Qinñiqnaqsipman qikiqtaq Cyprus uñalliñaanagun qikiqtam tiksigsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasiñ taamna umiaqpak niuri-ñiaqhuni usiamiñik. ⁴ Paqitlugich ilañich ukpiqtuat nayugivut akunniqsaami. Añalataagun Ipqitchuam Irrutchim iñiqtiğaluağaat Paul Jerusalem-muqu-ñitlugu. ⁵ Aglaan tavrani irviksraqput nunjitman aullalğitchugut. Iluqagmiñ ukpiqtuat ilaqatituummağmiñ suli qitunğaqtuummağmiñ malikkaatigut silataanun Tyre-m. Tasamaniasiñ tagium siñaanu sitquqhuta iniqsruqtugut. ⁶ Tavra ikikapta umiaqpañmun ilinjiłli airut.

⁷Tyre-miñ tikitchugut Ptolemais-mun. Taavrumani piqasiłgitkivut aniqatiut nayuqlugich uvlumi. ⁸Uvlutqikman pisuktuaghuta tikitchugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-ñum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malğugutitgikkanañ ikayuqtiksraqtat Jerusalem-mi piksraqtaañuruat. ⁹Taamna Philip paniqañiqsuaq sisamanik niviaqsianik uñiññigilaanik sivuniksriqirauplutituuq. ¹⁰Inñanikmiugullu qapsiñi uvluni sivuniksriqiri atilik Agabus-mik agğigñiqsuq Judea-miñ. ¹¹Aasii utlakamisigut Paul-ñum tapsia tigukamiuñ isiganñi argaññilu qiliğñigai nipliqhuni, “Taata Ipqitchuaq Irrusiq nipliqsuq taatnatun, Jew-ñuruat Jerusalem-mi qiliqsrugisigaat marruma tapsim iñua aasii Jew-ñuñitchuanun qaisağilugu.” ¹²Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu tavraniittuat uqapsaagaluagikput utlautitqunıtlugu Jerusalem-mun. ¹³Aglaan Paul-ñum kiugaatigut, “Suvaata qiaplusi sayaiğniaqpisitña? Uvaña itqanaigutianiksimagiga qiliqsruckauñik-sraq Jerusalem-mi unniñ tuqputauñik-sraq piquisğıluna Ataniğmik Jesus-mik.” ¹⁴Nutqaqtılğuitñaptigu nipliutılñiñagikput, “Agaayyutim pitqutaa iñiqtauyumuñ!”

¹⁵Ipsaagaluqaapta pağnapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶Ilanisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaqaqtichigaatigut Mnason-ñum kiñunğanun nullañavik-sraptiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miunñuruuq ukpiqtuağuniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ñum Tikiqattaalħa James-mun

¹⁷Jerusalem-mun tikitñapta aniaqatiupta quyaqlutıñ pağlagaatigut. ¹⁸Uvlutqikmanaasiñ Paul-ñum piqasiğaatigut qıñiğiaqlugu James, aasiñ ukpiqtuañuruatlu qaukñiñch nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹Paul-ñum pağliiñanikamigich tusaayugaaqtınniğai iluqaanik Agaayyutim iñiqtañanik tumiğiplugu savaagikkani akunğatni Jew-ñuñitchuat. ²⁰Naalaqtañanikamitruñ quyanigaat Agaayyun nipliutiqlugu Paul itna, “Aniqatmaañ, kanıqsıllagiñ piqaħa iñugıallapiaqtuanik Jew-ñuruanik ukpiqsırıuanıktuuq aglaan ilinçh piipkaitılutıñ Moses-ñum malığutaksrañanik. ²¹Iñuıch uqautiğigaıch ilısaıtriñıplutın Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaaqıñitñi suksraaquplugich malığutaksraq qaisauruag Moses-kun, uqautiniplugich nalunaitıñutçıqsuq-ıñitlugich qitunğauragıkkaniñ naagaunniñ kamagıtqunıtlugich Jew-ñuruat ilitqusiat. ²²Taipkua nalupqınaitçuamik tusaagisigaat agğıñiñ. Qanığisiñıqpisami? ²³Atıuruksraurutin. Pıqaqtuq-samma sisamanik anıutınıç uvanı akıqsruqtuanıç Agaayyutmun taanğagumiñaiñħat salıpkagumiñaiñħatlu nıaqunıç. ²⁴Taapkunıña anıutınun ilalıutilutin Jew-ñuruat ilitqusiatıgun salum-maqsagutın sulı akılıutilugich tunıllaıutiksranıç nuyaitlasıllugich. Taatnağuvıch iluqağmıñ ilıtcuğınayagaat tañiğıħa qanutçım tusaakkagmıñ ilıpkun, sulıpsuuq tupıksrıñiñ malığutaksrañanik Moses-ñum. ²⁵Aglaan Jew-ñuñıtcuat ukpiqtuağıqtuat ilıtcuğıpkaanıkkıvut sıvunniıutıptıknıç itna, ilıñitñun niğıtqunıtkıvut niqinıglu tunıllaıtauruamik aanğuanun aukmıglu unniñ qımisaniç sulı piisımaağlugich qaayugnaqtuañıgmıñ atlatuñkun.” ²⁶Aasiñ Paul ilalıutiniqsuq anıutınun. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsaqataniqsuq tuvraqıgu Jew-ñuruat ilitqusiatıgun sulı utlautıplunı agaayyuvıkpıñmun uqautıyaqlugu agaayulıqı qakuguaglaan salummaqsaqtıñıqtıñ naannıaqtılaananiç. Akunniqsaañanıçpan tunıllaqsagumaniqsut.

Paul-ḡum Tigukkauḡha Agaayyuvikpaḡmi

²⁷Tallimat malḡuk uvlut nuḡitchautaatni ilaḡisa Jew-ḡuruat Asia-ḡmiu-ḡuruat qiniḡniḡaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatiḡniḡaat iḡugiaktuat iḡuiich, aasiḡiḡ tigguglukḡugu Paul. ²⁸Iḡialaplutiḡ itna, “Israel-aagmiut! Ikayu-ḡitchi. Uuma iḡuum ilisautriruam iḡuḡnik nanipayaaq akikḡaḡḡugich Israel-aagmiut sulī akikḡaḡḡugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun unniḡiḡ akikḡautipluni uumuuna agaayyuvikpaḡmun. Pakmaunniḡiḡ itqutrimalgitchuq Jew-ḡuḡitchuanik uvuḡa qaayugḡnaqsipkaḡugu ipqitchuaq ini.” ²⁹(Taamna niplianiḡsut atakkii sivuani qiniḡḡugu Paul nunaaqqimi piqatiḡaḡha Jew-ḡuḡitchuamik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiḡiḡ itqutinasugniḡaḡugu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaḡḡugu tiggugluḡniḡaat.) ³⁰Taatnaḡhutiḡ iluqatiḡ iḡuiich nunaaqqimi akatauniḡsut. Iḡuiich atautchikun aqpaḡsruḡhutiḡ Paul tiggugluḡniḡaat aasii kalikḡugu agaayyuvikpaḡmiḡ. Tavrauḡa agaayyuvikpaum paanḡ umiḡniḡaich. ³¹Taapḡua aupiḡḡautriruat tuḡuḡhiḡaagḡusaḡmiḡaatlu Paul, imma kiliḡniḡaat Rome-maḡmiut aḡuyyiuḡtiḡisa qauḡkhat iḡuḡpayaat Jerusalem-mi akatauniḡḡugich. ³²Taavruma qauḡkḡium katitiḡḡugich aḡalatit sulī aḡuyyiuḡtini upaktuḡniḡai iḡugiakpauraḡtuat iḡuiich. Qiniḡamitruḡ qauḡkḡiḡ aḡuyyiuḡtituummaan anaumiḡiḡiḡniḡaat Paul. ³³Taavruma qauḡkḡium tikitḡamiuḡ Paul tiguniḡaa aasii tillisiḡiplugu qiliḡsruḡuplugu malḡuiḡniḡ kalimḡiḡniḡ. Tavraasiḡiḡ apiḡsruḡtaaqsiḡiḡai itna, “Kiḡa una aḡun? Sumik savvaḡḡukpa?” ³⁴Tamatḡua iḡugiakpauraḡtuat iḡialaaḡsiḡiḡisut atiḡitchuamik nipimik. Qauḡkḡium ilitchuḡilḡuiḡniḡaa sumik aḡvisiqhutiḡ itnasiḡaḡhat. Taatnaḡhuni tiliḡiḡai aḡuyyiuḡtit Paul inaatnuḡtitḡuplugu. ³⁵Tikiutikamitruḡ tutipqiḡun aḡuyyiuḡtit akiyaḡaat Paul atakkii iḡuiich qinnaktaliḡpaitḡutiḡ. ³⁶Iḡuiich malḡutigaluaḡniḡisut iḡialaplutiḡ, “Tuḡqutchiuḡ!”

Paul Uqapsaagutriruḡ Iḡmiḡiḡ

³⁷Aḡuyyiuḡtit itqutiḡhiḡaagḡumatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniḡaa qauḡkḡiḡ, “Uqaaḡtigillakkumiḡaḡpiḡiḡ?” Taavruma apiḡsruḡniḡaa, “Uqatlavich Greek-tun? ³⁸Ivrumiḡaḡitpich Egypt-miu qaaḡaḡmmiuraq akatchipluni akilḡiḡisutmik, sivulliḡḡugich sisamanik kavluutiyuḡnanik satkuliḡnik iḡuiḡlaamun?” ³⁹Paul-ḡum kiuniḡaa, “Jew-ḡuruḡa animapluḡa Tarsus-mi Ciliciamiittuami, iḡuḡipluḡa taavrumani nunaaqqimi iḡuiich ilisimallautakḡaḡatni. Nipliḡsillaḡniḡaḡa iḡuḡnun!” ⁴⁰Tavra qauḡkḡium uqaḡuniḡaa. Paul-guuḡ tutipqiḡun qikaḡhuni urriḡaniḡai iḡuiich. Nipaiḡmata ilaan nipliutiniḡai Hebrew-tun itna,

22 ¹“Aniaḡatiumaḡ sulī aapaḡuruasii, naalaḡniḡlaksiuḡ uqaḡtiksaḡaḡ patchisiḡḡapḡun sivuḡqapsitiḡiḡ!” ²Taapḡuaḡuuḡ tusaḡaḡsikaḡmitruḡ uqaḡḡugu Hebrew-tun iḡuksruḡiḡiḡisut. Paul-ḡum uqaḡtipsaḡniḡai itna, ³“Uvaḡa Jew-ḡuruḡa. Tarsus-mi Cilicia-miittuami animagaḡuaḡḡuḡa, uvaniasiḡiḡ Jerusalem-mi iḡuguḡḡuḡa. Gamaliel-mik ilisautriḡaḡḡuḡa. Ilaan piḡḡaḡaḡḡugu ilisautiḡaḡa sivulliḡapta maligutaksraḡanik. Nalaḡḡasuktuaḡuruḡaḡtuḡuḡ Agaayyutikun iluḡapsisun uvaniḡittuatun uvlupaḡ. ⁴Nagliksaaḡtitkitka iḡuiich tuḡunniḡaḡḡugich ukpiḡsripmata Christ-mik, aḡutiniḡlu aḡnaniḡlu tigusiullakḡuḡa inillakḡaḡḡugich isiqsiviḡmun. ⁵Qauḡkḡat agaayuliḡsit sulī iluḡaḡmiḡ sivulliḡuḡtiḡruat Jerusalem-mi nalupqinaiyagaḡ uqaḡtilaagaḡ

ilumutun. Iliŋitniñ aglaksraqłuna Jew-ŋuruat katrağvianun Damascus-miit-tuanun, aullalgitchuna tigusiyaqluna ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaqluna kalimniñnik qiliğlugich anasiñnuqsagviksranatnun.

Paul-ŋum Uqatħa Mumiğimigun

⁶“Uvluqpaguqtuami igliłamni qalliplugu Damascus taimmaiñaq qau-mangum pakmakna qaggutigaaña. ⁷Katakkama nunamun tusaagiga nipi uvañnun itnaqtuaq, ‘Saul, suvaata nanjitipina?’ ⁸Apiqsruğiga, ‘Ataniiq, kisuu-vich?’ Kiugaaña, ‘Uvaña Jesus-ŋuruña Nazareth-miu nagliksaaqtitagikkan.’ ⁹Tuvaacaqatiuma qaumaniq qiniğaluğaāt aglaan nipaa uqautrima tusaanit-kaat. ¹⁰Apiqsruğiga, ‘Ataniiq, sutquviña?’ Atangum kiugaaña, ‘Makillutin Damascus-muğiiñ. Taamma taamani uqautiniğaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuquplugu.’ ¹¹Taavruma qaumanipauram qiniñlaiq-sitigniqmaña tuvaacaqatiuma tasiuqluna Damascus-mun tikiutigaatna.

¹²“Taavrumani añun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqhuni tupiksrruaq maligutaksranik kamagikkaupluniñ Jew-ŋuruanun Damas-cus-mi. ¹³Taavruma utlañniğaaña. Qikaqami saniqqamnun nipliutigaaña, ‘Aniaqaan Saul, qiniñlasitqigiñ!’ Taimmaiñaq qiniñlasitqiksuna. ¹⁴Nipliuti-gaaña, ‘Sivulliapta Agaayyutaata piksraqtaagigaatin ilitchuğitquplugu pisuñi, qiniñquplugu Agaayyutim savaktini sulı tusaatquplugu taavruma nipaa. ¹⁵Ili-simaraugisirutin ilaagun uqautilugich iñupayaat qiniñkapnik sulı tusaakkap-nik. ¹⁶Pakma utaqqisunaqnak! Makillutin paptaaqtillutin, killuqsautitin piq-q-sillugich agaayuiñ atqagun.’

Paul-ŋum Tuqlukkaułħa Quliaqtuaquplugu Jew-ŋuñitchuanun

¹⁷“Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpañmi iniqsrułamni qiniñquuraaq-tuna, ¹⁸Agaayyutmun uqautipkaqluna itna, ‘Qilamiksrugutin Jerusalem-miñ aullağiiñ atakkii iñuich uvani akuqtuğumiñaitkaat ilisimaraułhiñ uvapkun.’ ¹⁹Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ilisimallapiğaāt katrağviniñ isiqtaksraqtułğa ukpiqsrruanik ilipnik ipiğaqtuqlugich. ²⁰Sulı Stephen ilisimarigikkan tuq-qutaupman uvañaptuuq tavraniittuna iħuagiplugu tuqqutaułħa unniñ qau-naksipluna tuqqutchiruat atnuğaaniñnik.’ ²¹‘Aullağiiñ tuyuğigisigikpiñ Jew-ŋuñitchuanun uñasiksuanun,’ Atanguruam nipliutigaaña.”

²²Iñuich naalağniñiğaāt Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna iğialaksag-niqsut nipitutilaagmikni, ‘Igitchiun, tuqqutchiun! Ilaa iñuuruksraunitchuq!’ ²³Iliniç iğiallağmıñ atnuğamıknik isaaqtausiqhutıñ qavia sılamun tinipkağ-niğaāt. ²⁴Aasii Rome-mağmiut atangata inugikkani tiliñiğai Paul itqutitqup-lugu añuyyiuqtit inaatnun tillisigiplugu ipiğaqtuquplugu ilitchuğiniaglugu suvaata Jew-ŋuruat qinnallapiaqtilaagatnik. ²⁵Ilinisa qiliqsruanikmatni ipi-ğaqtuğviksrağmiñun Paul-ŋum nipliutiniğaa añuyyiuqtit qauklat qikaqtuaq tavrani, ‘Ipiğaqtułhiñauvisiun Rome-ŋum inugikkana apiqsruqtağaluqna-guunniñ savvağlukmañaan?’ ²⁶Taavruma añuyyiuqtit añalataata tusaaka-miun ilaan qulliqpiaq nipliutiniğaa, ‘Qanuq savaaqapich? Taamna añun Rome-ŋum inuginiğaa.’ ²⁷Taatnaqhuni añuyyiuqtit qulliqpiañata Paul utlak-lugu apiqsruğniğaa, ‘Uqautiñña. Rome-ŋum inugivatin?’ Paul-ŋum añiğni-gaa. ²⁸Qulliqpiam nipliutiniğaa, ‘Uvañali tauqsiağikkaga Rome-mağmiuğ-u-łiksrağa maniñmik.’ ‘Aglaan uvaña animaruña Rome-mağmıum inugipluna,’

Paul-ŋum itnağniğaali. ²⁹Taatnaqmarguuq tamatkua apiqsruqtaqtiksrautai Paul-ŋum piiqsaağniqsut tavrauvaa. Taamnaunniin qulliqpiaq iqsitchağniqsuq kañiqsikamiuñ Paul-ŋum Rome-mağmiuñutilaaña sulı ilaan qiliqsruqtin-niqamiuñ kalimniğnik.

Paul-ŋum Tikiutiqalħa Uqaqsittaaqtitchirinun

³⁰Taavrumaguusq anuyyiuqtit qulliqpiañata kañiqsisuñniğaa nalupqinait-lukługu sumik piqusıqlıgu Jew-ñuruanun patchisiqutiħa Paul. Taatnaqhuni uvlutqikman ilaan kalimniğich piiqsinnıǵai aasii qauklıñisa agaayuliqsit sulı iluqaisa uqaqsittaaqtitchirit tiliñıǵai katitquplugich. Tavrakña Paul tavrıñau-tiniğaa aasii qikaqtitlugu sivuğaatnun.

23 ¹Paul-ŋum qiniqtuağatağniğai iriğruiniıaaqlugich taapkua uqaq-sittaaqtitchirit aasii nipliqhuni, “Aniqatiumaañ! Uumuñaaglaan uvlumun patchisaitchuakun qauğrimmaagiutillautakun inıuuruañuruña sivu-ğaañi Agaayyutim.” ²Paul taatnaqman Ananias-ŋum, qauklıat agaayuliqsit, tiliñıǵai tamatkua qikaqtuat qanıñani Paul-ŋum patiktıquplugu qanğagun. ³Paul-ŋum nipliutiniğaa, “Ilvich ukpiññuaqtii! Agaayyutimtuuq nalupqi-naıǵlugu patikkisipmıgaatin. Ilvich aquppiruatiin tavrani atannıqsaksraqıplu-ña tuvraqıluğ malığutaksraq naagasulı ilvich naviksımaagiitin tilirıkavich patıqupluñ.” ⁴Anutirguusq qanıttuat Paul-mun nipliutiniğaat, “Agaayyutim qauklıñıruuq agaayuliqsaa uqamaqlıutıñ.” ⁵Paul-ŋum kiuniğai, “Aniqatıu-maañ! Uvaña ilisimañiñniğiga sivulliıuqtaupluni agaayuliqsautılaaña. Atakkii Agaayyutim makpiğaañiñi aglausımaruq itna, ‘İlipsi uqamaqlıutıyumiñait-kisi inıugıkkapsi añalatıñich.’”

⁶Paul-ŋum ilıitchuğikamıgıch ilañich katımaruat Sadducee-ñuruañuħat sulı ilañich Pharisee-ñuplutiñ ilaan nipliutiniğai taapkua uqaqsittaaqtitchi-rit, “Aniqatiumaañ, uvaña Pharisee-ñuruña iğniğıpluñ Pharisee-ñuruam. İttitauruñ uqaqsittaağvıñmi uvani piqutıgıplugu niğıuğaqalıga tuquruat anıqtıqıksrañatıgıñ inıuııǵmun.” ⁷Taatnaguusq Paul nipliqlıman tavravuaa Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu uqaalatıraaqsiñıqsut, aasiiñ katımaruat atıñaiqhutiñ. ⁸Atakkii Sadducee-ñuruatguusq uqaqhutiñ tuquruat inıuutqik-kumiñaitluga sulı piiñniplıgu irrutchiñıglu isağulıñıglu. Aglaali Phari-see-ñuruat ukpiqsriplutiñ iluqaitnik taapkuniña. ⁹Taatnaqhutiñ katımaruat nipıtısaıñıñıqsut. İlañich aglalıqirit Pharisee-ñuruañuñlutiñ qapiqtailılla-piğniqsut itnaqhutiñ, “Paqıtılguıtchugut savvaqlıutaanık uuma inıuum. İsağulğum naagaqaa irrutchim ilumun uqautıvalukkaa.” ¹⁰Taapkua uqavaa-ħat iğlutıyunaıqman taamna anuyyiuqtit qulliqpiañat isummığniqsuq ilıñit-ñun siqumınnasugalugu Paul. Taatnaqhuni anuyyiuqtini tiliñıǵai taapkunıña katımaruanun ivayaagıtquplugu Paul ilıñitniñ aasii itqutilugu anuyyiuqtit inaatnun. ¹¹Tamarrumani unnuami Atanğuruam qıkaqasıqlıgu Paul nipli-utiniğaa, “Qapiqtanak! İlisimaraupmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi taat-natuntuuq Rome-mi ilisimaraugisırutin.”

Sivunniugun Tuqutchukługu Paul

¹²Uvlaagutqikman Jew-ñuruat katımakamıñ sivunniugniqsut. Nalupqi-naıqsruqhutiñ akiqsruğniqsut, “Uvagut niğıyumiñaitchugut unniin imıgu-miñaitchugut sumik Paul tuqunñanikkaluaqnagu.” ¹³Sippaqaqıuguguusq

malgukipiaq taapkua inniqsut sivunniyuqtuat itna. ¹⁴ Aasii utlautiplutinj agaa-yuliqsit qauktijitnün sulı sivulliuqtigruatnün itnağniqsut, “Uvagut nalup-qinaıqıǵu akiqsruqtugut qanutchimik niǵiyumiñaitıluta Paul tuqqutkaluaqnagu. ¹⁵ Taatnağusi, ilipsi uqaqsittaaqtitchirituummapsi tuyuqağitchi ańuyıyiuqtit qulliqpiaǵatnün Paul tavrıǵautitqulugu ililaa apiqsruqtapsaǵı-ńuağuklıǵu. Uvagut tuqqutkisipmıgikput sivuani tikiıǵksrańan uvuǵa.”

¹⁶ Aglaarguuq Paul-ńum uyuǵuan, aǵnaunǵan iǵñıǵa, tusaanıǵaa taamna sivunniukkańat. Taatnaǵhuni ańuyıyiuqtit inaatanun isiqhuni utlańıǵaa Paul uqautityaqlıǵu taavrumıǵa. ¹⁷ Paul-ńumaasii tuqluqamıuǵ ańuyıyiuqtit aǵa-lataat nipliutinıǵaa, “Ańuyıyiuqtit qulliqpiaǵatnün taamunautıuǵ una nukat-piaq, piqağniqsuq uqauttutiksrağmiñik ilaanun.” ¹⁸ Taavruma aǵalatim taamunautinıǵaa qulliqpiaǵatnün ańuyıyiuqtit itnaqhuni, “Paul-ńum isiqtauruam tuqluqlıǵa inıǵaǵa ilipnuutitquplugu una nukatpiaq. Sammaǵuuq uuma uqauttutiksraǵaǵaatin.” ¹⁹ Taavruma ańuyıyiuqtit qulliqpiaǵata tasirriutip-luguguuq avunıaqaǵutınıǵaa aasiiñ apiqsruqlıǵu, “Sumik uqauttutiksra-qapıǵa?” ²⁰ Taavruma nukatpıam nipliutinıǵaa, “Jew-ńuruat sivunniyuqtut inıǵukhutın uvlaakun tikiutitquplugu Paul uqaqsittaaǵvıñitnün apiqsruq-tapsaǵıńuağuklıǵu. ²¹ Aglaan ańıqnağich atakkii malgukipiaq iñuich sippa-lik iriqsimaniaqtut utaqqıruat ilaanik apqutmi. Ilinich akiqsruqtaanıkhutinj niǵitqikkumiñaitılutinj unniñ imitqikkumiñaitılutinj tuqqutkaluaqnagu ilaa. Ilinich-amma itqanaıqhutinj utaqqıǵaat ilvich ańıǵksrań.” ²² Taavruma qulliq-pıam nipliutinıǵaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniñ taamna ilitchuǵipkağ-niaqnagu sulı tamatkunıǵa uqaqtilaan uvamnun.” Taatnaqqaqlıǵu taamna nukatpiaq aullaqtinnıǵaa.

Paul-ńum Tuyuuılha Kavanaauruamun Felix-mun

²³ Taamna qulliqpiaq tuqlıñıqsuq malǵunıñ aǵalatınitñik ańuyıyiuqtit uqautinıǵik, “Itqanaıyağitchik malǵuk kavluutik ańuyıyiuqtinik sulı piǵasu-kipiaq qulinik tuttuqpiraqtinik sulı malǵuk kavluutik panaliraqtinik Caesa-reamuktuksranik. Itqanaıǵumagitik anaqapak aullatlasılıǵich. ²⁴ Sulı itqa-naıyautılugu tuttuqpaǵnik Paul-ńum usiaqsıǵviksrańıñik tikiutriksrańıñik anıyańnisunaqanı kavanaauruamun Felix-mun.” ²⁵ Aasii taamna qulliqpiaq aǵlańıqsuq taamuǵa itna, ²⁶ “Claudius Lysias tuyuqtuq uumuǵa kavanaauruamun kamanaghuni Felix-mun, iluaqqun! ²⁷ Una ańun Jew-ńuruat tiguplugu tuqluñıñaagunıkkanaat aasiiñ piqasıqlıǵa ańuyıyiuqtimnik annautikkaq-put, atakkii ilitchuǵıǵıǵa ilaa Rome-miñ kanıqalıha. ²⁸ Kanıqsipsaaguklıǵu sumik piǵhagun patchichiqlıǵu uqaqsittaaqtitchirıñitnün utlautıǵıǵa. ²⁹ Ili-tchuǵıruǵa qanutchimik piǵaisılaǵanik tuqurrutauyumiñaqtuamıñ unniñ isiqtauluni. Aglaan inıñ malıǵutağmıkkun patchisıqusımagaat. ³⁰ Uvaǵa kilıkkaukama Jew-ńuruamun sivunniugutiniplıǵu tuqqutchuklıǵu piñatchia-sunaqnagu tuyuǵıǵıǵa ilipnun, tamatkuaptuuq patchisıqutraı uqautıǵitka tikiutitquplughich aǵvisinich akıqnaqlıǵu ilipnun.”

³¹ Ańuyıyiuqtit atuummiñıǵaat tillisıusiaqtinj. Aullautinıǵaat Paul tamarru-manı anaqamı tikiutiplıǵu Antipatris-munaglaan. ³² Uvluqtikman tamatkua pisukhutinj ańuyıyiuqtit pıruat utıǵniqsut aglaan tuttuqpiraqtuat ilıǵıutıtui-ñaqıǵu Paul. ³³ Tikiutikamıtrıǵ Caesarea-mun kavanaauruamun qaiññıǵaich aglaiııu Paul-lu. ³⁴ Taavruma kavanam aǵliqianıkamıǵich apiqsruǵnıǵaa Paul

sumiunupmagaan. Iłitchuġikamiun taamakna Cilicia-ġmiunulha, ³⁵ Felix-ġum Paul uqautiniġaa, “Ilvich pasiritin tikitpata naalaġnigisiñigikpiñ.” Aasii ilaan tillisiginiġaa Herod-ġum atangum inaani Paul qaunagitquplugu.

Jew-ġuruat Paul-mik Pasitniłhat

24 ¹ Kiuatigun tallimat uvlut Ananias, qaukħiat agaayuliqsit, piqasiq-huni ilaņitniġ sivulliuqtigruat suli maligutaksraliqirimik atiliġmik Tertullus-mik tikiñniqsut Caesarea-mun. Aasii uqaġigaat akikġautriņ Paul-kun taavrumuņa kavanauruamun. ² Tavrunautianikmatruņ Paul, Tertullus uqaġniqsuq itna, “Kamanaqtuatiin Felix! Tumigiplugu aņalatillautaułhiñ sivisuruamik aņuyautairrutiqaqtitkiptigut suli isumatulipkun ikayuġitin iñuvut tumigiplugich iñuġiaqtuati iħuaqsruutit. ³ Quyyatigigikput sumiunniñ nanipayaaq, aasii quyyatiqallapiagiptiġiñ. ⁴ Aglaan miņguqtillutin piyuma-galuaqnak inġigikpiñ naalallaquplugu naiġliługu uqaġiraksraqput. ⁵ Una iñuk iłitchuġikkaqput iñukułutauplugu, akunġatni Jew-ġuruat iluqaani nunami aullaġniiraġaqtuaq akarrutinik suli ilaa qaukħiupluni Nazarene-ġuruani. ⁶ Agaayyuvikpaņmik qaayugnaqsiliugniłha pisigiplugu uvagut tigukkaqput atannigukługu tuvraġlugu maligutaksraqput. ⁷ [Aglaan qaukħium aņuyyiuqtit qułliqpiņata Lysias-ġum upaktuqhuta uvaptikniñ ivayaagigaa. ⁸ Aasii Lysias-ġum uqautiġaatigut tikiutritquplugich patchisaatnik ilipnun.] Ilvich apiqsruq-tagupku iłitchuġinayaqmigiñ ilaaniñ iluqaan akikġautivut ilaagun.” ⁹ Tamatkuaptuq atlat Jew-ġuruat tavrani tappiġniġaat Tertullus-ġum akikġautaa Paul-kun itnaqhutiņ, “Iluqani tamanna uqauttun ilumutuuruq.”

Paul-ġum Uqapsaaġutriłha Sivugaani Felix

¹⁰ Taavruma kavanauruam urriqaniġaa Paul nipliuplugu. Paul nipliaqsi-ñiqsuq, “Iłisimagiga iñuġiaqtuami ukiumi aņalatchiłhiñ uumiņa nunaaqqi-mik. Quyangigiga patchisaiyałiksraġa sivuqqapni. ¹¹ Iłitchuġiraksraġigiñ qułit malġuk uvlut qaanjanikkaluaqtitnagich utlautiliġa Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrityaqłuņa. ¹² Jew-ġuruat iłitchuġiņitkaluaġaatņa taamavrumani agaayyuvikpaņmi qapiqsiġiutraġluna iñuņnik naagaunniñ akatchi-łuņa iñuņnik katimmaviņmikni tupiġni naagaqaa nanipayaaq nunaaqqiñi. ¹³ Naagaunniñ ilinisa nalupqinaiyagługu piłguıtkaat akikġautriņ uvamnun. ¹⁴ Aglaan nalupqinaiyagługu uqautigikpiñ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpiġiraksram ilinisa uqaġikkaņata sagluuqtuaņuplugu. Sivu-lliapta Agaayyutaat agaayumaagvigigiga, ukpiġigitekaptuq tuvraġlugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun suli aglausimarua makpiġaanġitni sivuniksriġit. ¹⁵ Niġiugaqqaqmiaņaptuq ilinisisitun, itna, Agaayyutim ilu-qaisa tuquruat iñuich aņipkaġisiplugich, nakuuruatlu pigiitchuatlu. ¹⁶ Taat-naqłuņa ataramik qauġrimmaaġiutillautaqaguktuņa patchisailuņa sivu-ġaani Agaayyutim suli iñuich. ¹⁷ Iñuġiaguraqtuani ukiuni piisaallaqqaaqłuņa Jerusalem-miñ utiqtuņa saagaqaqłuņa maninmik aatchuutinik nunaaqqiġ-miunquati mnun suli tuniłlaġiaqłuņa. ¹⁸ Taamna savaaġipkaqtitlugu paqin-niġaatņa agaayyuvikpaņmi, naatchianikama iġġuutiksraqtuġvikaanik atuq-taksraņisigun Jew-ġuruat. Tavrani iñuġiaqtuati iñuich iqatauņitchut uvamni unniñ qanusiq akarrun inġitchuq. ¹⁹ Aglaan ilaņich Jew-ġuruat Asia-ġmiu-nuplutiņ ittuat. Taipkuaptuq uvuņa sivuġanġutiruksraugaluagtut ilipnun

ilitchuǵipkaǵiaǵlugu akikǵautriŋ piqaǵumin qanutchimik uvapkun. ²⁰ Ki, ukua iŋuich uvaniittuat uqaǵilitruŋ paqitaǵikkaqtıŋ nalaunǵirrutiga sivu-ǵanjiusimmaǵamni uqaqsittaaqtitchirinun. ²¹ Aglaan una atausiq nipliutigi-giga makitaǵamni sivuǵaatni, ‘İlipsi atanniǵñaqpisitŋa ugluvak piqutigilugu ukpiqsriǵa tuquruat aŋitqikkisiŋipluǵich.’ ”

²² Felix-ŋum ilitchuqsriruam agaayyutikuǵiamik katimaǵiq umikkaa itnaq-huni, “Aŋuyyiuqtit qulliqpianat, Lysias, aggiqpan sivunniǵisigiga taamna uqavaaǵutiksi.” ²³ Taatnaqman Felix-ŋum tillisiginiǵaa aŋuyyiuqtit qaukhat-nun Paul qaunaǵitquplugu aglaan tigutaǵisunaqnagu, aasiŋ tillisigiplugu ilannaanjiŋun piqaqtılhiŋaǵuǵlugu inuǵikkaŋgun.

Paul-ŋum Sivuǵanjiutipkaǵa Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsich uvlut qaanjanikmiullu Felix Jew-ŋuruamik ilaqatilik Drusilla-mik tikiŋniqsuk aasii uqaqatigisuklugu Paul. Taatnakii Felix tusaapsaǵuk-tuq ukpiqsriǵikun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqaǵaluqman nalaunǵaruatıkun, iŋmun aŋalalǵusiǵksrakun, sulı atanniivium uvlugun tikitchuksrakun Felix isumallaagaqsıniqsuq. Aasii nipliǵhuni, “Aullaǵhiŋaǵuqtutin pakma. Pivik-sranitqikkuma qanniǵisigikpiŋ.” ²⁶ Sulı ilaan niǵiugaǵigaluǵaǵniǵaa Paul qai-tchiŋasugalugu manıŋmik. Taatnaǵlugu ilaan uqaqatigigaluǵaǵniǵaa akulaiq-ǵugu. ²⁷ Aglaan malǵuk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius Festus inanǵiǵniǵaa Felix kavanauǵhagun. Taatnaqhuni Felix-ŋum iǵuanaǵukhuni Jew-ŋuruanun isiqaǵituiŋaǵniǵaa Paul.

Paul-ŋum İnjaqaǵa Umialıŋmun Rome-mi

25 ¹ Tavra Festus taamna piǵasunik uvlıanikami tavrani nunamiŋi qaukǵıuqamiaglaan Caesarea-miŋ Jerusalem-muŋniqsuq. ² Tavrani Jew-ŋuruat qaukǵiŋich agaayuliqsıŋisa sulı sivullıuqtıǵruanisa tikiutinıǵaich ilıŋisa akikǵautigikkatıŋ Paul-kun. ³ Taamna kavanauruaq Festus apıǵiniǵaat quyalitqulutiŋ Paul Jerusalem-muktıtuqplugu. İliniŋ sivunniugaqahutiŋ tamaani apqutaani tuqutqıchuklugu. ⁴ Festus-ŋum kiunıǵai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvanalı sivunıqaqtuŋa utitqıgukluna. ⁵ Qauk-ǵıgikkasi Caesarea-muktılhiŋaıǵisi uvapkun akikǵaǵiaǵlugu tasamma iŋuk savvaǵlaksımakpan.”

⁶ Festus taamna itkaluaqami tallimat piǵasuniǵu naagaqaa qulini uvluni. Utıǵniqsuq Caesarea-mun. Uvlutqıkman atanǵum aquppiviani aquppipluni tiliriŋniqsuq Paul tavrınaıutitquplugu. ⁷ Paul tikitman Jew-ŋuruat aggiqatau-rat Jerusalem-miŋ qıkaqhutiŋ avataanun iǵlulisullapiǵniǵaat supayaatıgun, ilumutuutilaallapiǵluciŋ pilǵuisaǵmiktıgun. ⁸ Aglaan Paul uqautiginiqsuq iŋmiŋun itna, “Savvaǵluutaıchuna akikǵaǵlugu Jew-ŋuruat malıǵutak-sraŋa unniŋi agaayyuvıkpak naagaqaa Rome-maǵmiut umialgata tillisai.” ⁹ Taatnaqman Festus-ŋum quyalıŋiaǵluciŋ Jew-ŋuruat apıqsruǵniǵaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiŋaıqıch atannıkkautıyaǵutin sivuqqamni taamani tamatkunuuna akikǵausıapkun?” ¹⁰ Paul-ŋum kiunıǵaa, “Qıkaǵuktuŋa sivu-ǵaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniugıŋıŋa taakmani. Killuqsaǵumiŋaitkitka Jew-ŋuruat supayaakun, ilvıttuuq taamna ilisımap-miǵiŋ. ¹¹ Savvaǵluktaunıuluna piǵuma uvanıun tuqurrutiksrauyumiŋaı-tuamık inıqsrıuŋıchuna annaǵugluna anasiŋıuqsautmiŋ. Aglaan tamatkua

akikñautaataat akikñaqtime tanjigilaukpan, kia-unniññ qaisaksraqñitkaaña iliñitñun ajalataksrauluna. Taatnaqlugu Rome-magmiut umialganun utlautiñiksrapkun injaqaqtuna.” ¹² Tavra Festus-ñum uqaqatigiqqaqlugich sivunniuqtini kiuniğaa, “Rome-magmiut umialgatnun injaqaqtuatiin, taakmuna umialgamun aullağisirutin.”

Paul Sivuğañjusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³ Qavsich uvlut kinuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiññiqsuk Caesarea-mun paglatyaqlugu Festus. ¹⁴ Iliñik qapsiñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ñum uqautiniğaa umialik Agrippa Paul-ñum pasikkusiañanik itna, “Añun-samma uvani ittuq Felix unisaña isiqsiviñmun. ¹⁵ Uvaña utlautikama Jerusalem-mun Jew-ñuruat qaukñijisa agaayuliqsit suli sivulliuqtigruañisa akikñaqlugu uvañnun tuqutitqukkañat. ¹⁶ Aglaan kiugitka Rome-magmiut taatnalguiññiplugich, uvagut uqaqsittaaqtitlaikkiput pasikkaauruag iñuk uqapsaagaluagtitañagu kigiñaaglugich taipkua pasirai. ¹⁷ Taatnaqlugu taipkua pasirai tikitmata uvuña piñatchiasuñagnagu uvlutqikman isivgiuguklugu tilisiruña taamamna añun sivuğañjutitquplugu. ¹⁸ Taapkua iglu liqsuutiruut makitnamij akikñautiksraiññiğaaat savvağluutaanik niggiugik-kamnik. ¹⁹ Naagatai ilijisa uqaksraqtuutigiñhiñaagsigaat ukpiğusiğmikkun suli iñukun tuquruakun atiqaqtuakun Jesus-mik Paul-ñum uqağikkañagun iñuuplugu. ²⁰ Uvaña nalupqisrukama qanuq ilitchuğiniñiñksraqatnik tamatkua, apiqsruğiga Paul ilaa piyummatiqagayaqmagaan Jerusalem-muñksrañagun tamatkunuuna uqaqsittaağiğuni tasamani. ²¹ Aglaan Paul-ñum injağik-kana ataniğmuutitqupluni Caesar-mun umialiqmun Rome-mi. Taatnaqluna tiligiga qanagagitquplugu tuyuğiniñhanunaglaan taakmuna umialiqñun.” ²² Agrippa-m nipliutiniğaa Festus, “Taamamna añun tusaayummiuqmiiñiğiga.” “Uvlaakuğuppan tusaagisiñiğiiñ,” Festus-ñum kiuniğaa.

²³ Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnuğaallauqhutik savaktituummagmik. Isiqitut katimmaviñmun piqasiqhutik qaukligiñik añuyyiuqtinik suli nunaaqqim sivulliuqtaiñik. Festus-ñum tillisiginiğaa Paul tavrugautitquplugu ²⁴ nipliqhuni, “Ataniiq Agrippaa suli iluqasi uvaniqataurasii! Una añun ittuq iluqağmij Jew-ñuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkañat uvañnun niplirautigiğiplugu iñuuruksraunğigñiplugu. ²⁵ Aglaan paqitchilğuitkiga qanutchimik tuqurrutiksrañanik. Aasii ilaa Caesar-mun injaqaqman sivunniutigiga tuyuğisuklugu taakmuna. ²⁶ Aglaan nalupqinaitchuamik piitchuña agvisiksrañanik Paul-ñum umialimnun tuyuksramnik. Taatnaqlugu sivuğañjutipkağiga ilipsitñun, suvaluk sivuqqapñun, Umialik Agrippaa, ilitchuğiniurapsaaqqaaglugu aglaaksrañnikkasugaluna qanutchimik. ²⁷ Uvamni nalaunğaitluni tuyuqatiksraq isiqtamik Rome-mun nalupqinaiq-lugu akikñautiksraitluni ittuamik.”

Paul-ñum Uqapsaagutritña Inmiñik Sivuğaani Agrippa

26 ¹ Agrippa-m nipliutiniğaa Paul, “Ilvich uqautigiñhiñaagututin ilipkun.” Tavra Paul isaklugich argañni aullağniñiğaa itna, ² “Umialik Agrippaa! Uvaña quviasullapiaqtuna uvlupak sivuqqapni uqağvikaqtitaun-ğapkun tamarrumuuna iluqağmij Jew-ñuruat akikñautaatiğun uvamnun. ³ Ilvich suvaluk ilisimmaağiksutin iluqaitniñik Jew-ñuruat ilitqusiñnik suli

uqaksraqtutigisuukkanjitnik. Taatnaqlugu injigikpiñ naalañnitqupluñ qiniutin.

⁴“Iluqağmij Jew-ñuruat ilisimagaat iluqaan iñuuniañğa, atakkii nutau-ħamniñaglaan iñuuniaqtuñ iñumni nunamni sulı Jerusalem-milü. ⁵Uqa-ħiñaanurut ilisimakkaqtıñ uqautigisugluñ piyumiñ. İlisimapmiut aullağ-niiħaniñaglaan ilagitilaamnik Pharisee-ñuruanun tuvraiñiapiagaqtuat maligutaksranik pitluglugu atlanıñ. ⁶Pakma qikaqtuñ uvuñ atannıqsaksragukluñ pıqtutigıplugu niğiugaqañğa Agaayyutmun immiumaniħanik akiqsruutmiñik sivulliaptıknun. ⁷Iluqatıñ qulit malğuiħ qıtunğagiıħ sivulliapta niğiugigaattuuq Agaayyutim akiqsruutaa agaayumaağvigikkaqtıñ uvluga-gipman. Umialiik, taavrumuuna niğiugaqağniplunaptuuq patchisıqtıgaatñ Jew-ñuruat. ⁸Suvaata Jew-ñuruasi ukpiğilguitpisıuñ Agaayyutim anıpkaitla-ħħa iñuñnik tuquñaruaniñ?

⁹“Uvañaptuuq isumağaluaqtuñaa piyumiñagñıqtutilaaptun akikñaq-tuğuklugıħ iñuiħ Jesus Nazareth-mium malığuaqtai. ¹⁰Taatnaiıplugu savaaqaqluñ Jerusalem-mi. Qaukñıñitñiñ agaayulıqsiniñ akuqtıurıñ ayalatchırrutıksramnik Agaayyutim iñugiaktuat iñui isıqtaupkatlasıplugıħ. Tuq-qutaksrağumatigik ilaupmiraqtuñ qaukñıñi. ¹¹Iñugiaktuani anisınuqsaq-lugıħ Jew-ñuruat katrağvinıñiñ piılaağıpkagnaqlugu ukpiğikkat. Uvañ qınnausımavaitlugıħ aullaagaqtuñauñniñ uñasıksuamun nunaaqqiñun tamatkua nañitıħuklugıħ.

Paul-ñum Uqaħa Mumıñğımıgun

¹²“Taatchimik pıqusiqluñ Damascus-mun aullalgıtuñaa ayalatchı-saıgun sulı tillısaıgun qaukñısa agaayulıqsıt. ¹³Umialiik, igliħamni uvluq-paguqtuami qauma sıqıñıñmiñ qaumatluñniqsuaq qıñığıga. Puuqtıgaatıgut taapkuvalu igliqatıtka qaumanğum pakmakñ. ¹⁴Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagıga Hebrew-lıraaqhuni uqaqtuaq uvañnun, ‘Saul, suvaata naglik-saaqtıptıñ? İlipnun atniaqsıñıqtutın akilııliuapñaa atrıplugu natmaksıgvik atniaqtıtaqtuaq akilııliısuıkami iñumi anautanun.’ ¹⁵Apiqsruğıga, ‘Ataniıq, kisuuvıħ?’ Atanğum nipliutıgañ, ‘Jesus-ñuruñ naglik-saaqtıtağıkkın. ¹⁶Makıtın! Sagviutıgıpiñ nalunaığıaqlugu savaktıksraqtañuħiñ uvañnun. Uqautritqugıpiñ iñuñnik ilıtuğıkkapnik uvapkun uglupak sulı ilıtuğıp-kagumaakkamnik ilipnun aquagun. ¹⁷Uvañ annautıgisıgıpiñ Jew-ñuruaniñ sulı Jew-ñuñıtuaniñ tuyugıgupkiñ ilıñıtñun. ¹⁸İlvıħ añmaqsruğısıgıtın irı-gıkkatıħ mumıksıllugıħ taaqtuamiñ qaumaruamun sulı tuunğaum sañ-ñaniñ taavrumuñ Agaayyutim saññıanun. Tunğaviñıgıtıñ uvamnik natqı-gıtıgisıgıtka killuqsautıñıħ aasıısulı ilalıutıniaglutıñ Agaayyutim iñuñıñun pıksraqtaagıkkatıñun.’

Paul-ñum Qulıaqtualħa Savaağımıgun

¹⁹“Umialiik Agrippaa! Taatnaqluñ savaaqaqtuñ tupıgıplugu qıñıqtı-rırsıağı pakmakñ. ²⁰Qulıaqtuaqtuñ sıvulliıplugu Damascus-mi Jeru-salem-milü, kınuagunsulı iluqaani Judea-mi akunğatnılu Jew-ñuñıtuat. Uqautıgıtka iñupayaat mumıquplugıħ killuqsautıñıñiñ Agaayyutmun aasıñ iñuuniagaqsıtuqplugıħ sımmıkkauñaruatıtın. ²¹Taamna pisıgıp-lugu Jew-ñuruat tıgguğlukluñ agaayyuvıkpıñı tuquñniuragaatñ.

²²Uvlupaŋnunaŋlaan Agaayyutim ikayuqluŋa qikaqtitkaŋa uqatlasipluŋa iluqapsitnūn kamaŋaŋiaŋitchuanunlu kamaŋaqtuanunlu. Tamanna uqa-
gikkaga atrigigaa uqautigikkaŋata sivuniksriqirit Moses-ŋumlu atuumagisi-
niplugu ²³taamna Christ-ŋuruaq nagliksaaqtuksrauniplugu, sulī sivullīuruk-
sraupluni aŋitqiksuaniŋ tuquŋaruapayaaniŋ iŋitchuŋipkaŋlugulu anniqsuŋiaq
iluqaitnūn Jew-ŋuruanunlu Jew-ŋuŋitchuanunlu.”

²⁴Taatnaiŋiplugu Paul uqaqman Festus-ŋum nipitusipluni nipliutinigaa,
“Paul! Ilvich isumaiŋaŋuqtutin. Iŋitpauraqsimaliqpich kinnarjaŋuŋaatin.”

²⁵Paul-ŋum kiunigaa, “Kamaŋaqtuatiin Festus! Uvaŋa isumaiŋaŋuŋitchuŋa.
Uqautiqagtūŋa ilumutuupluni ittuamik. ²⁶Uqautiŋhiŋaŋugiga umialīŋmun
taluksrautaŋluŋa atakkii iŋisimagaa Agaayyutim uqathagun sulī anniqsuqti-
migun. Nalupqiginiŋitchiga iŋitchuŋiŋha supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani
atuumaŋitchuq iriŋaqtuŋuni. ²⁷Umialīik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksri-
qirit uqautaat? Iŋisimagiga ukpiqsrisilaan tamatkuniŋa.” ²⁸Tavra Agrippa-m
nipliutinigaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuagūqtitqayauragikma.” ²⁹Paul-ŋum ki-
unigaa, “Agaayyutmun iniqsruqtuŋa ilvich sulī atlat naalaqtuat uvaŋnun
uglupak maliguaqsutitquyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna
kalimniqsuŋayaitchut.”

³⁰Taatnaanikman Paul umialiglu kavanauraŋlu Bernice-lu sulī atlallu
makinniqsut ³¹aasii aniŋhiŋaŋhutiniŋ uqaqsiŋiqsut avatmun, “Manna aŋun
piŋitchuq sumik tuqurrutiksraŋmiŋik unniŋi isiqsiviniŋmi irrutiksraŋmiŋik.”

³²Tavra Agrippa-m nipliutinigaa Festus, “Tamanna aŋun pituiŋayaŋniqsuaq
iŋiaqanitpan Caesar-muguguni.”

Paul-ŋum Rome-muŋniaŋha

27 ¹Sivunniugutaŋanikman tiŋilŋaqsigviksraqput Italy-mun qaiŋni-
gaich Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun aŋalataatnun aŋuyyiuqtit
taggisiaqatuaŋ aŋuyyiuqtaiŋik Augustus-ŋum. ²Umiaqpaŋmun Adramyt-
tium-mikpaqtuamiŋ ikirugut Asia-mun aullaŋhiŋaŋuŋniqsuamun. Aristar-
chus Macedonia-ŋmiu Thessalonica-miŋ piqataupmiuq uvaptikni.

³Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-ŋum iŋuaqquitiplugu Paul
iŋannaani tavrani qiniŋiaqtitkai qaitchitquplugulu inuŋikkaŋiŋik. ⁴Tavrakŋa
aullalgitiŋapta anuŋim paŋŋaŋuutigaatigut. Qikiqtam Cyprus qamaŋagun
tiŋilŋaqsiaqsirugut. ⁵Siŋiqsraqtuallaklugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchu-
gut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶Tavrani Julius paqinniqsuq umiaqpaŋ-
mik Alexandria-miŋ igliŋiaŋniqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut
taavrumuŋa. ⁷Tiksiuraaqhuta iŋugiaktuani uvluni atakkii anuŋiqpaitluni.
Arguŋianniuqhuta tikiŋgataqtugut akianun nunaaqqim Cnidus. Nigiqtuum
igliqtitchumiŋaiqmatigut nalŋuŋuta tiksiaqsirugut qamaŋagun qikiqtam
Crete naŋaqqaaqlugu nuvuŋaq Salmone-mi. ⁸Piyaqniuiŋkun siŋiqsraqtu-
aqlugu tikiŋgataŋikput qamannillautagvik qaniŋaniittuaq nunaaqqian Lasea-m.

⁹Taavrumani nunaaqqimi uvliuqtugut iŋugiaktuani. Nuyuaŋnaqsisigaati-
gut ikaaqsaŋiksraŋanun taŋiuqpaum atakkii ukiaksraqhuni Jew-ŋuruat uvlua
uisauraagviat qaaniŋanikman. Taatnaqhuni Paul-ŋum alŋaqsruŋniŋai taapkua
¹⁰itnaqhuni, “Aŋutiit, iŋitchuŋigiga aullalgitchupta uvakŋa iglauŋiŋiput navia-
naŋisiplugu. Usiavutlu umiaqpaglu unniŋi iŋaŋisa iŋuich nuyuaŋnaŋisiruq
piyaqquŋiksraŋatigun.” ¹¹Aglaan Julius naalatluŋniqsuq uqaŋikkaŋanun

aquttaanunlu iñuanunlu umiaqpaum nipliutaaniñ Paul-ñum. ¹² Taamna qamannirvik iñuaqnañiññiqman umiaqpaum ukiuvigilugu pikpagu iñugiat-luktuat ayakkumaniqsut tavrakña tikitchaguklugu Phoenix piyumiñagumiñ. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaq uñallamullu nigiqpamullu, taamamna ukiuvigisukkaat.

Añniñuqpauraliq Tagiumi

¹³ Tavrani uñallaagiksilgatañiqman taapkua isumaniqsut sivunniukkaqtin atuumasukhugu. Kisat nuqinniñgaich aasiñ tiksiaqsiplutin qikiqtam siñaagaut-laniqtutilaagmiktigun. ¹⁴ Aglaan akuniisunaqani anuñiqłuk nigiqpañiqsuq anuqqañhahuni qikiqtam tuñaaniñ. ¹⁵ Anuñim akikñaqmagu umiaqpaq paal-guiññaat anuñi sivuniñikkagmiñun aasii nikaliqhuta tiktaurugut. ¹⁶ Apqu-sautilgitñapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atiligaami qamanniñlau-rallaktugut. Aasii sakuugutiñaqhuta ikiniagikput umiayauraq. ¹⁷ Taamna umiayauraq ikianiñliñaqman taapkua iñuich aklunaanik nimiqsruaqsigaat umiaqpaq. Nuyuaqhutin ikkalğiñksrağmikhun Syrtis-mi tiñilğautaiñiqsut tiktauligmiñ. ¹⁸ Añniqpauraq qasullanitichuq. Uvlaakuğumman umiaqpaq usiisaağaat. ¹⁹ Uvlut piñayuatniasii umiaqpaum suqtnai igitkaqsigaich. ²⁰ Uvluni iñugiaktuani siqiniñ naagaqaa uvlugiat qiniñitichivut aasii añniqpauraq qasullanitluni. Tavrakñaasiñ niñiugagñiñagikput annañiksraqput.

²¹ Uvvaasiñ akuni taapkua iñuich niñitmatata Paul-ñum qikaqhuni aputit sivuğaatnun nipliutigai, “Añutiit, naalağnigupsitña ayasunaqasi Crete-miñ tamanna atuumanayaitchuqsuli, usiavutunniñ iginnayaitkivut. ²² Aglaan pakma iñigipsiñ, qapiqasi! Nallipsiunniñ tammaiyumiñaitkaa iñuñfi, umiaqpaq kisimi piyaquğisiruq. ²³ Atakkii marrumani unnuami makitaniq-suq saniqqamni isağulga Agaayyutim ukpiğikkağma agaayumaagvigisuuk-kagmalu, ²⁴ nipliutiñuğa, ‘Paul, iqsiñak! Tikitchuksraurutin Caesar-mun Rome-mi. Piqutigilutin Agaayyutim annautigisigai iñupayaat usiaqsiquat uumani umiaqpañmi.’ ²⁵ Taatnağusi aputiit, nikaliqasi! Ukpiğigiga Agaayyun taatnallapiagisiñha uqağikkañatun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiqtat iñatnun tipiniagaatigut.”

²⁷ Aki miagutailağutaatigun unnuat tiñitauñaptikni anuñimiñ Medi-terranean tagiñuani, unnuaq qitiqquqman tiñilğausiqirit ilimatchaktut qalliaqsipluta nunamnun. ²⁸ Taatnaqhutin kivitchiñiqsut ititilaagutmik aasii iñitichuğiniğaat imğum ikkalğiñha iñuññaqtun isañniqtun. Iglitaaqtuallak-huta uuktualgitmatruñ iñitichuğiniğaat akimiaq isañniqtun ititilaanikhuni. ²⁹ Iñiñch aniyatchañiqsut umiaqpaq ikkalğiññasugalugu iyağañnun. Taat-naqhutin niñitichuğiniğaat sisamanik kitchanik umiaqpaum aquagun aasiñ uvlusiqsiplutin. ³⁰ Tiñilğausiqirit qimakkumaatchañiqsut umiaqpañmiñ. Nipliñuqhutin iñuaqsruityaqtuqhutin kitchanik sivuani umiaqpaum aasiñ niñitichuğiniğaat iñuññuñ. ³¹ Aglaan Paul-ñum nipliutiniğai aņuyyiuqtit aņalataatlu itna, “Ukua tiñilğausiqirit iñitpata ikimatuiñagutin umiaqpañmi ilipsi annakkumiñaitchusi.” ³² Taatnaqhutin taapkua aņuyyiuqtit kipputiniğaat umiayauraq aasii tiñititlugu.

³³ Uvlug qauñuraagaqsiptman Paul-ñum niğitquaqsiñigai, “Akimia-ğutailami uvlumi utaqqirusi anuğaiñksrañanik niğigaluqasi sumik.

³⁴ Uvlupak niğillaqupağipsi. Niğirusraursi iñuusugusi pigupsi. Suli

nalupqinaiqsrutitgipsi annakkisiñiksrapsgun.” ³⁵ Taatnaqqaqługich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliuplugu inqisruqhuni Agaayyutmun sivuğaadni taapkua avguqlugu taamna qaqqiaq niğiaqsiniqsuq. ³⁶ Taapkua iluqağmıñ piyumatchakhutıñ niğiaqspimiñiqsut. ³⁷ Iluqağmıñ inuğiaktılaanıt tavrani umiam usianı 276 inniqsut. ³⁸ Iliniç niğisuiğataanikamıñ umiaqpak usiiq-saagaqsiniğaat igitlugu mukkaaksraq tağiumun.

Umiapapaiyalhat

³⁹ Uvluq qaupman tiñilğausiqirit ilisağitlaiñniğaat nunam siñaa. Aglaan gamannirviksramik tautuñniqsut. Iliniç sivunniğniqsut taiñuğa siñiqłisi-tchağuklugu umiaqpak piyumiñagumitruñ ikkalğisillugu nunamun. ⁴⁰ Taatnaqhutıñ kitchat aklunaanıç kipluğniğaiç tasamuğa uniklughich kitchat tağiumun sulı aklunaanıç aqutmiñ qılğutaiqlugik. Kınuağun sivuğutrıñ tiñilğautaq nuqitlugu anuğimun tiñitquplugu umiaqpak sivukkiqsinniğaat nunamun. ⁴¹ Aglaan umiaqpak ikkalğiniñiqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiñ aqua piyaqtaaqsiñiğaa qaim tutqatağvigiplugu. ⁴² Añuyyiuqtıt tuqqutçhuaqsilğiniñiğaiç isiqtapayaat nalliat-samna puuvrağuni nunamun aullaunasugalugich. ⁴³ Aglaan Julius-ñum annıñiplugu Paul taatnasıgaqunıñiğai. Tiliñhiñagniğai inuıç puuvratlaruat misıgağlughich tulaktiqataquplughich nunamun. ⁴⁴ Unniñ puktağusıqsuğlughich umiaqpaviniğmik nunnıaquplughich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

Malta-mi Qikiqtamiñhat

28 ¹ Annaanigataqapta ilitchuğigikput taamna qikiqtaq atıqalha Malta-mik. ² Malta-ğmiut iluaqquıtaqsıgaatıgıt tukkuğiksıtluta. Uvvaasiñ sialuguqhuni alappaagıqman taapkua ikniqsuutıgaatıgıt quyalıpluta. ³ Paul qırriqsuisaqmiuğlu ikniğmun. Nimiğiaq sagviñniqsuq, uunağan ikniğum iqiqsıtlugu aasiñ argaiñun nipitiqhuni. ⁴ Taapkua qikiqtam inuiñ qiniqamitruñ nimiğiaq nıvınaruq Paul-ñum argaiñı uqaaqsiniqsut avatmun itna, “Una ağun ilumun inuaqtuqtauniqsuq. Annakkaluaqhuni tağiumiñ pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaqluutmigun.” ⁵ Aglaan Paul-ñum ipsuktiğniğaa taamna nimiğiaq ikniğmun piyaqqusiallasunaqanı. ⁶ Taapkua qikiqtağmiut niğıuğiaqsiniğaat puvıiksraña naagaqaa tavravua tuqulıñiksraña Paul-ñum. Takıruami qiniñitñamıñ sumik atlayuagınaqtuamıç Paul-mi isummıgitqiniqsut itnaqhutıñ, “İlaa agaayyutauvalunıqsuq.”

⁷ Qanıñanı tulagvıpta qikiqtam qauklıgıkkana atilik Publius-mik nunautıgağniqsuq. Taavruma inuum iluaqquıtluta tukkuqatitkaatıgıt piņasuni uvluni. ⁸ Publius-ñum aapaña atniğnaqniqsuq uunaqlukhuni sulı itiktalıqhuni avyuliñmik. Paul-ñum utlanıñiğaa qiniğiaqlugu aasiñ agaayupluni patıklugu arganıñik mamititlugu. ⁹ Paul mamititchipman taavrumıña qikiqtam inuiñ tavrıñautıaqsiniğaiç atniğnaqtuapayaanı aasiñ Paul-ñum iluaqsiqpaqlughich iluqaitnik. ¹⁰ İnıuğiaktuanıç aatchuutiniç qaitçıgaatıgıt sulı aullañhiñaagıqapta umiaqpak usıllıñiğaat inuğıkkaptıknıç iglaugıpta.

Malta-miñ Rome-muñhat

¹¹ Piņasuni tatqini tavrani itqaaqhuta aullalgıthugıt umiaqpakun atıqagıniqsuakun Malğıñnik Agaayyutıñıuanıç. Taamna umiaqpak

Alexandria-gmiutaq ukiuniqsuaq taavrumani qikiqtami. ¹² Aullaanikapta tikitchugut nunaqqianun Syracuse-ŋum tavraniasiñ nayuutiqluta piŋasuni uvluni. ¹³ Aullalgitñapta tikitchugut nunaqqianun Rhegium-ŋum. Uvlutqikman uŋallamiñ anuqñigugñisusq. Tikitkikput malguñni uvluni nunaqqia Puteoli-m. ¹⁴ Taavrumani nunaqqimi paqitchirugut ilañitñik ukpiqtuanik aasii aiyugaagaatigut nayuquplutiñ akunniqsaaŋi, aasiiñ tavrakña aullalgitluta Rome-mun nunakun. ¹⁵ Taamapkua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiñniqluta. Aullaŋniqsut paagñiaqhuta nunaqqimun atiqatquamun Nullagvianik Appius-ŋum aasii ilañisasuli nunaqqimun atiqatquamun Piŋasunik Tukumaviññik. Paul-ŋum qiniqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapiŋaipsaaqhuni.

Paul-ŋum Rome-miitha

¹⁶ Tikitñapta Rome-mun iniaqtitkaat inŋmigun aŋuyyiuqtimik munaqsriliqlugu. ¹⁷ Aquagun piŋasut uvlut Paul-ŋum Jew-ŋuruat qaukñiŋisa tavrani aiyugaaŋniŋai katimaqatigisuklugich. Iliŋich katanikmata nipliutinigai, “Aniqatiumaŋ, uvaŋa piŋitkaluaqtitluna qanutchimik akikñaglugich inugikkavut naagaqaa maliguaqtaksraŋat sivulliapta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruna Jerusalem-mi Rome-ŋum kavanaganun qaisaupluna. ¹⁸ Rome-maŋmiut kavanata [Felix-ŋum] apiqsruqtaŋaluagaatña, anipkaŋluna piŋitchukluna ilitchuŋiŋitñamitruŋ sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹ Aglaan Jew-ŋuruat akilñiliutimata anipkaquŋitluna, nunuripluna naŋagviiqama iniaŋigiga Caesar-mun atanniqupluna, piitkaluaqluna qanutchimik akikñautiksramnik ilagikkamun. ²⁰ Taatnaqluna iniaŋigiga qiniŋukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpiŋigiga niŋiugaŋigikkanat taimña Israel-aagmiut Christ tikiuamaaniha aasii taamna pisigiplugu pituutaqaqtuna.” ²¹ Taapkua Jew-ŋuruat kiuniŋaat, “Akuqtuŋitchugutsuli aglaŋnik ilipkun Judea-miñ unniiñ aniqatiuvut tikiutriŋitchut tusaayugaagiitchuanik ilipkun taamakña. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iliŋisimagikput nanipayaaq iñuich akikñautiqatñat tamatkuniŋa ukpiqsrilutiñ iliptun tikiuamaanihanik Anniqsuqtim.”

²³ Tavrani nalunaiqsiniqsut kattutitqiniŋksraŋanik Paul-ŋum, aasiiñ taimña uvlut tikiuamapman inuŋiaktuat utlautiniqsut Paul-ŋum inaanun. Uvlaŋaniñ unnugataqtitlugu ilaan kaŋiqsipkaŋniŋai Agaayyutim aŋayuqautaanik. Ilaan maliksuktinniŋniŋai Jesus-mik itqaaqtuutiqlugich iluqatik maligutaksraŋa Moses-ŋum suli sivuniksriqirit aglaaniññik. ²⁴ Taatnañhani ilañich iñuich ukpiqsriliŋniqsut uqaŋikkaniŋun, ilañiñ iñuich arguaqtuŋniqsut. ²⁵ Taapkua katimaruat qasuŋniqsut atinŋiqhutiñ inŋmiknun Paul-ŋum uqaŋianikmauŋ una, “Ipqitchuaq Irrusiŋ nalaunniqsuq uqaqami sivulliaŋpsitñun sivuniksriqirikon Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullaŋutin uqautityakkich taamapkua iñuich:

Tusaagaluagupsi kaŋiqsiyumiñaitchusi
suli qiniŋumaagaluagupsi ilitchuqsriryumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatinich pitchiŋiŋiŋniqsut,
tusaasunŋitlutiñ supayaamik iritinlu siquplugich.

Utitiŋiŋitchut Agaayyutmun mamitñiksraŋmiknun
atakkii qiniñlaitlutiñ tusaatñaitnitiñlu kaŋiqsitñaitlutiñlu,
Agaayyun uqaqtuq.’ ”

Isaiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ɲum uqapsaagɲigai, “Iɭitchuɣiraksraɣigiksi Agaayyutim tusaa-yugaallautanɔa tuyuulɔa Jew-ɲuɲitchuanun. Taipkuataimma tusaagisigaat.”

²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ɲuruat aniɲiqsut uqavaaqhutɪɲ iɲmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iɲuuniagɲiqsuq tavrani Rome-mi malɣuɲni ukiuɲni, iniaqahuni iɲmigun inilɣusiqsuqlugu, paɣlaplugich iluqaisa qɲiɲiaqtaqtini. ³¹ Quliaq-tuaɣviginiɲai Agaayyutim aɲaayuaqautaagun suli Atanguruakun Jesus-kun, iɭisautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsaiɭiraqtaitɭuniɭu.

Paul-ŋum Tuyuutai Rome-maġmiunun

1 ¹Paul-miñ savaktaaniñ Christ Jesus-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagi-gaana quliaqtuaġitquplugu tusraayugaallautaq ²akiqsruutigikkana inilġaan sivuniksriqirimigun. Taamna akiqsruun aglausimaruq ipqitchuani makpigaanani. ³Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim iġñiŋagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Piquitigiplugu iñukmiqnisaulha aniruč kiñuviaġip-lugu David-ŋum, ⁴aasiñ piquitigiplugu agaayyutmiqnisaulhalu. Agaayyutim anipkaqmagu ilaan tuqułhaniñ uqautiniġai iñupayaat nalupqinañikun Jesus Iġñiġiñiplugu sulı qaitchiñiplugu saññiñ ilaanun. ⁵Uumuuna Christ-kun Agaayyutim iluaqquťigaana piksraqtaagipluŋa uqquťraqtautqupluŋa sivulli-quplugich iñuich iluqaani nunami ukpiqsriñiksraŋatnun sulı tupiksriñiksra-ŋatnun. Taamna savaaġigiga Christ-mun. ⁶Ilipsi ittuani Rome-mi tułukkaup-miusri pigitqupluŋa Jesus Christ-mun. ⁷Aglaktuŋa uumiŋa tuyuqsriugamik iluqapsitñun Rome-mi ittuanun. Agaayyutim piqpagiplusri tułukkaġigaasri ipqilluŋa iñugisrukhusri. Agaayyutimtuq Aapapta sulı atannapta Jesus Christ qiniqtillanñaġlisi iluaqquťriġiġmiñik sulı qaitchiplusri qiniñiñamık.

Quyañiq

⁸Sivulliuplugu quyyatigigiga Agaayyutiga Jesus Christ-kun pisigiplusri. Iñuich nanipayaaq nunami uqaġigaat kamanaktuuaq ukpiqsriñiqsi. Taatnaqlugu quyaġigiga Agaayyun. ⁹Agaayyun savautigiga iluqaaniñ uummatimniñ uqautigikapku tusraayugaallautaq iġñiŋagun. Agaayyun ilisimaruq taiyułiġa ilipsitñik agaayupayaaqama. ¹⁰Agaayuruŋa tikiłlaññaġukluŋa ilipsitñun. Atuummigi-siruq Agaayyutim pitqukpaŋa. ¹¹Qiniġullapiagiŋpsi qaitchisukhusri irrutchim aachuutaanik saññiksritquplusri. ¹²Itnaami, ikayuutiruksraurugut avatmun ukpiqsriñikun pigikkaptigun. Ukpiqsriñiapsi ikayuġisigaana sulı ukpiqsriñiġma ikayuġisipmiġaasri. ¹³Aniqatiumaan, ilisimatquġipsi uumiŋa. Iñugiaktuami agġigumagaluaġaqtuŋa ilipsitñun quliaqtuaġukluŋa, qiniťlasilunġa ukpiqsri-ruanik sayyiqsilaatuaniġ sulı killiqirauruanik annautauruanik aťrilugu sura-ġałiġa atłani nunani, aglaan piñġitchaqtuŋa. ¹⁴Savautiraksraġigitka iluqaia iñuich, ilisimaruatlu naluruatlu, puqiksuatlu puqiťchuatlu. ¹⁵Taatnaqluŋa quliaqtuaġisrullapiagiġa tusraayugaallautaq ilipsitñun ittuanun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Saññiaqtuq

¹⁶Nalupqisruutiginiłlapiagiġa tusraayugaallautaq atakkii saññigi-gaa Agaayyutim. Taavrumuuna saññikun ilaan anniqsugaa kisupayaaq

ukpiqsirruaq [Christ-mik], sivulliuplugich Jew-ɲuruat sulipsuuq Jew-ɲunɣi-tchuat. ¹⁷Taavruma tusraayugaallautam sagviɣɲiɣaa Agaayyutim nalaunɲa-sripchailha iɲuɲnik iɲmiɲi. Agaayyutim nalaunɲasripchailha iɲuɲnik aullaɣ-niiruaq suli isrukɫitchaaqhuni ukpiqsriɫikun, aglausimaruatun Agaayyutim makpiɣaɲiɲi, “Iɲuk nalaunɲasripkakkauruaq ukpiqsriɫiɣmigun iɲuugisiruaq.”

Iluqatiɲ Iɲuich Killuliqiraurut

¹⁸Agaayyutim sagviɣɲiɣaa qilaɲmiɲ qanuq ilaan anasriɲɲuqsaiɲiaɫha ilu-qaanik pigiitchuanik suli nalaunɲaitchuanik iɲuich atukkaɲatnik. Irigaat ilu-mutuuruuaq pigiilqilɫiɣmiktigun. ¹⁹Tamanna ilisimanaqtuaq Agaayyutikun nalunaitkaluaqtuq iɲuɲnun takku Agaayyutim ilitchuɣipkaɣɲiɣaa ilinɲitɲun. ²⁰Taimakɲaqaɲa Agaayyutim iɲiɣaluaqtitnagich supayaat iɲuich kaɲiqsilɣugaat Agaayyutim agaayyutaulha suli qiniɫlaplugu saɲɲiqaqtılaaɲa kamaɲaqtuamik isruilaamik. Taatnaqhutiɲ iɲuich patchisiksraitchut. ²¹Ilisimagaluaɣlugu Agaayyutun kamagingitchaat unniɲi quyaɲgitchaat. Isrumaɫhat atuɣumiɲiaiqsuq suli isrumaɲich kaɲiqsitlaiqhutiɲ taaqsisiniɣai. ²²Uqavigaqhutiɲ isrumatuniplutiɲ isrumatunɣipiaqtut. ²³Suksraagaat kamaɲaɫha Agaayyutim tuquyumiɲaitchuam, aasriɲi simmiɲiutigaat taamna kamaɲaɫiɣ putqataqhutiɲ atriɲun qiniɲalɲunun tuquyumiɲaqtuatun iɲuktun tiɲmiuratunlu niɣrutitunlu nimiɣiatunlu. ²⁴Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai iɲuich killiqisulhatun. Ilinɲich killuqsagtaurut malikɣugich pigiitchuat kipigniugutitiɲ aasriɲi atuɣaɣiplugich timigikkatiɲ kan-ɲunaqtuakun avatmun. ²⁵Simmiɲiutigaat Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtua-mun suli putqataɣvigiplugich savautiplugillu sut iɲuich iɲiqtanɲich. Aglaan putqa-taɣviniɣiɣaa savautilugu Agaayyutim iɲiɣsiruaq supayaanik, taamna Agaayyutim quyaɣiraksraɣaluaqtiɲ qanɣavak. Taatnatuq. ²⁶Taatnaɣlugich Agaayyutim iɲuich pilitkai kanɲunaqtuakun kimmutaatun. Aɣnat simmiɲiutiɣlugu ilaqatigiɲiɣ sayuɲaɣiɣmun atuɣaɣiplugich timitiɲ atlanun aɣnanun. ²⁷Taatnatun aɲutiɲ nut-qautiplugu ilaqatigatiɣ aɣnamik aglaan piqaguiɲniqsut atlanik aɲutinik. Aɲutiɲ kanɲunaqtuakun sayuɲaɣatiniktut atlanik aɲutinik, aasriɲi timigikkaɣmiktigun akuqtuipmiɲiɣsut nalaullugu anasriɲɲuqsautmik tamarrumuuna nalaunɲaitchua-kun savaaɣmiktigun. ²⁸Iɲuich pigisrunɣiqmatruɲ ilumutun ilitchuqsriɫiksra-q Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayugnaqtuamun isrummatmun. Taatna-qhutiɲ pigiilqisruktut atuqtaksraɣiɣisaɣmiknik. ²⁹Imaukkaqsriɣniqsut qanusripa-yaamik nalaunɲaitchuamik, pigiilqilɫiɣmiglu, kaviuɣutiɫiɣmiglu suli uumiksriɫiɣ-miglu, piqaguliɣmiglu, iɲuaqtuliɣmiglu, aɲuyatiɣmiglu, sagluuqtuatiɣmiglu, suli isrummatinikhutiɲ pigiitchuakun avatmun. ³⁰Saɲurrutiniqsut nipliaplutiɲ pigi-iitchuanik atlatigun, uumigiliutiɣlugu Agaayyutim, arguaɲaplutiɲ, kamaɲaɣasrugip-lutiɲ suli uqavikhutiɲ iɲmiktigun, pakikhutiɲ savaaɣatiksraɣmiktigun pigiitchua-mik, tupiksriɣiɣhutiɲ aɲayuqaamiknik, ³¹kaɲiqsilɣuitɫutiɲ, tuniɣsimatlatiɫutiɲ, iɫuaqqutriɣiɣhutiɲ unniɲi naɣliksriɣiɣhutiɲ atlanik iɲuɲnik. ³²Agaayyutim nipliutiginiɣaa taatnatchich iɲuich tuquruksrauniplugich. Iɲuich taamna ilisima-galuaɣaa aglaan sivutmuutiniɣaa pigiilqilɫiɣ, sulipsuuq aɲiɣniqsut nalaunniplu-gich tamatkua pigiilqiruat taatnatchisigun.

Agaayyutim Atanniqsuiɫha

2 ¹Tavrili ilvich, kisuugaluaɣuvich, patchisiksraitchutin, atanniqsuqtau-ruatiin. Taatnamik atanniqsuqapkich atlat iɲuich tuqutaksraɣuqtutin

ilipnik, takku killiqipmiutin taipkunatitun. ² Agaayyutim atannigñiağai iluqanich killiqiruat, aasriiñ ilisimagikput Agaayyutim atanniutaan nalaunğa-ħa. ³ Patchisigiragigisri killuliqiruat savaaqagaluñğapsi nalaunğaitchuamık. Isrumavisi annakkisiñiplusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim iħuaq-qutikkañasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taqqigaluağasri simmiquplugu iñuun-iañiqsi aglaan suksrağingitchiksi uktuğnağumiñaitchuaq iħuaqqutriħa. Kanjqsingitpalukkiksi, Agaayyutim iħuaqquťigaasri simmiquplugich uumma-tigikkasri suli mumiquplusri iñuuniaħapsitniñ. ⁵ Aglaan uummatisi siqquqtut iyağaqutun suli tigğanarusri mumigunğitlusri. Taatnaqapsi anasriññuqsau-sriaksraqsi agliħaagiksi taivrumani uvlumi Agaayyutim sagviqpagu qinnautni suli atanniqsugñiaqpagich iñupayaat nalaunğaighmigun. ⁶ Agaayyutim aki-ğisigaa iñupayaq savaañigun iñuuniaħani. ⁷ Iħanich iñuich savaaqaquat nakuuruanik anuqsruħikun piññaguktut kamanautaanik kamakutmiglu suli tuquyumiñaiğimik. Agaayyutim qaitchigisigai isruitchuamık iñuuliğimik. ⁸ Aglaan atlat iñuich iñmiguaqtut ayakħugu maligutchiħiksraqtiñ ilumutu-u-ruamık. Taatnaqamiñ malikkaat nalaunğaitchuaq, aasriiñ Agaayyutim ana-sriññuqsagisigai qinnautmigun. ⁹ Ilaan sakiñniqtitkisigai nagliksaaqtillugich pigiñliqiruat, Jew-ñunğaisa Jew-ñunğingñaisalu. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim qaitchi-gisigai kamanautmiglu, kamakutmiglu suli qiniñiñnamik tamatkua savaa-qaquat nakuuruamık, Jew-ñuruanun sivulliulugu Jew-ñunğitchuanunlu. ¹¹ Uvvatakku Agaayyutim atanniqsugisigai iñuich atisriługich.

¹² Iñuich maligutaksraqaquat Agaayyutim qaisañanik Moses-mun suli iñuich taavrumiña maligutaksraqangitchuat iluqatiñ atirut killuqsaqamiñ. Tamatkua maligutaksraqangitchuat killiqirauplutiñ piyaquğniaqtut. Taatna-tuntuuq, tamatkua maligutaksraqaquat killiqirauplutiñ atanniqsuikkauniaq-tut taavrumuuna maligutaksrakun. ¹³ Agaayyutim iñuich nalaunğasripchan-ğangitchai tusraakamitruñ maligutaksraq tupigigaluağnagu. Agaayyutim nalaunğasripchagagigai iñmiñi kisianik tupiksripmata maligutaksram nip-liutaanik. ¹⁴ Jew-ñunğitchuat piqangitchuat Agaayyutim maligutaksraiñik tupigipmatruñ tillisaa maligutaksram nalupqinaiyagaa maligutaksraqaħat isrummatmikni. Taamna ilumutuuruq maligutaksraqangitchaluaqhutiñ aglausimarumık. ¹⁵ Qiniqtitağipmigaat kanjqsisilaqtiñ maligutaksram tilli-saanik iłitchuğipkairuamık qauğrimmaagıutillautağmikni nalaunğaruamık nalaunğaitchuamıglu. Ilaatni isrummataata patchitchigagigaich suli ilaatni ilisimaraqtut patchisaunğingñiplutiñ. ¹⁶ Iluqatiñ nalunaqtuaniñ iñuich sagvik-kauniaqtut taivrumani uvlumi Agaayyutim atanniqsuaqsikpagich iñupayaat Christ Jesus-kun. Taapkua iłagigaich tusraayugallautam quliaqtuağikkağma.

Jew-ñuruatlu Maligutaksrağlu

¹⁷ Qanuğmi ilvich? Ilvich Jew-ñuniraqtutin, tunğaplutin maligutaksramun Moses-ñum aglagikkana suli uqavikhutin qaninniplutin Agaayyutim ¹⁸ suli iłi-simaniplugu Agaayyutim pisuħa suli iłitchuğiniplugu nakuunıqsauruaq takku iłisaqsımaplutiñ maligutaksramık. ¹⁹ Nalupqisunğipiaqtusri sivullıqsıksrau-nıplusri qiniťlaitchuani suli qaumaksraunıplusri tamatkunani ittuani taagmi. ²⁰ Isrumaraqtutin alğaqsruħiñauplugich kınnañaruat iñuich suli iłisautilugich tamatkua naluruat. Taatnaqhusri, piqaqapsi maligutaksramık, isrumaraq-tusri iłisimanıplugu supayaq suli piqagñıplusri iluqaanik ilumutuuruamık.

²¹ Ilisautriraqtusri atlanik iñuñnik. Suvaatami ilisautriñgítpsi ilipsitñik? Uqauratragigisi atlat tigliktuqungitlugich. Suvaatami tigligaqpsi? ²² Nipligauqtusri atlat sayunatqungitlugich, aglaan ilipsi atugaqpsi taatnatun? Ilipsi uumiksripluusi aanguanik, aglaan tigligaqpsi agaayyuviniñiñ? ²³ Uqavikkaluaqtusri piqañnip-lusri Agaayyutim maligutaksrañnik, aglaan kamagitlaitchiksi Agaayyun navi-kapsiun maligutaksraña. ²⁴ Aglausimaruq Agaayyutim makpigaanjiñ itna, “Jew-ñungitchuat uqamaqluutigigaat Agaayyutim atqa pisigiplusri Jew-ñuruasri.”

²⁵ Jew-ñuruani nalunaitmiutchiqsimalipsi ikayuuutigigaasri tupigigupsuñ Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan tupigingitchupsuñ Agaayyutim maligutaksraña atriñurusri Jew-ñungitchuatun, iñuktitun nalunaitmiutchiqsimaitchuatitun. ²⁶ Jew-ñungitchuat nalunaitmiutchiqsimaitchuat atuigumiñ maligutaksram atuqkka-ñanik atriñurut iñuktitun nalunaitmiutchiqsimaruatitun. ²⁷ Taatnamik iñuich nalunaitmiutchiqsimailaat timimiktigun aglaan tupiksriuat maligutaksramik patchisiqutiniagaasri killiqiraunipluusi nalunaitmiutchiqsimaruani. Ilipsi Jew-ñuruani piqañaluaqtusri aglausimaruamik maligutaksramik aglaan navguğagigaa-sri. ²⁸ Iñuk Jew-ñungitchuq pisigiplugu nalunaitmiutaqalħa timimigun. Iñuk ani-makami Jew-ñupluni sulī malīħiñaqami Jew-ñuruat pilgusriñitñik ilagitlaitchaa Agaayyutim iñuksraqtaagmiñun. ²⁹ Aglaan iñuk Jew-ñupiaqtuq kamaksritlaturuaq Agaayyutim ataramik. Jew-ñupiaqtuq iñuuruq nalaunñaruakun sivuğaañi Agaayyutim. Taatnasriq iñuk nalunaitmiutaqañiqsuq uummatmiñi savaagikkaragun lpuqtichuam Irrutchim. Aglausimaruq maligutaksraq savalguitchuq taatnatchimik. Taatnasriq iñuk quyyasriusriaqagisuruq Agaayyutim, iñunğılaaniñ.

3 ¹ Jew-ñuruatmi piqañniqpata sumik atlat iñuich pigingisañatnik? Anniq-suğiaqapata nalunaitmiutchiğimiktigun? ² Aa, Jew-ñuruat atqunaq piqaqtut. Sivulligmi, Agaayyutim qaitchiñigai Jew-ñuruat uqağigmiñik Moses-kun. ³ Iłumutuuruq ilañich Jew-ñuruat tuniqsimangilħat Agaayyut-mun. Jew-ñuruat tuniqsimailħata nutqaqtitkisivaun Agaayyutim tuniqsimalħa? ⁴ Qañaa! Agaayyun sagluyumiñaitchuq iñupayaat ukpiqnangitchaluaq-titlugich. Aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanji,

“Agaayyun, nalaunñasuurutiñi uqağigkkapkun.

Akimayumuutiñi iñuichunniñ uqağaluaqmata

nalaunñaniñiplutin.”

Psalms 51:4

⁵ Ilañich iñuich killukun uqağuurut itna, Uvagut killuqsagupta qiniq-tinniagivut iñuich Agaayyutim nalaunñalħanik, uqaqhutiñ killiqiruni nakuuniplugu. Tarrasuli, uqağiniaqpsiun Agaayyun nalaunñangiñiñilugu anasriññuqsaqamisigut pisigilugich killuqsautisi? ⁶ Qañaa! Agaayyun nalaun-ñangiñiñippan, qanuqhuni atanniqsulħiñauvagich nunam iñui? ⁷ Killiqiğma sagviqpagu Agaayyutim nalaunñalħa sulī nangaqtillugu, suvaatami atan-nikkauniqpiq liilaa uvaña killuliqiruaq? ⁸ Taamna iłumutuuniqpan, Killuli-qita iñuñnun nangapsaaqulugu Agaayyun. Ilisautriñgitchuñ taatnatchiñik saglunik, aglaan ilañisa iñuich pasiragigaatigut ilisautriñipluta taatnatchiñik. Agaayyutimli nalaunñaruakun anasriññuqsagñiğai tamatkua iñuich.

Iluqatiñ Iñuich Nalaunñaruñgitchuq

⁹ Taatnaqhuta uvagut iħuatlukpisa Jew-ñungitchuaniñ? Qañaa! Uqaanik-tugut iñupayaat Jew-ñuğaluağumiñ Jew-ñungitchaluağumiñ aňalatiqalħat killuqsautmun. ¹⁰ Agaayyutim Makpigaanji aglausimaruq,

“Inuitchuq nalaunjaruamik, atautchimikunniin nunam inupayaangani.

¹¹ Inuitchuq atautchimikunniin kaniqsimaruamik.

Inuitchuq pakkiqaqtuamik Agaayyutmik.

¹² Iluqatin tunutkaat Agaayyun,
iluqatin tammaqhutin killuqsautmi.

Nalliat savaaqangitchuq nakuuruamik,
atautchimikunniin.

Psalms 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20

¹³ Iggiangich atriqaqtut anmaruanik iluvignik.

Atugaat uqatin uqaqhutin sagluuqtuanik,

Psalms 5:9

uqahinich atriqaqhutin nimigiam tuqunagatun,

Psalms 140:3

¹⁴ qanigich immaukkaqhutin uqapiluutunik uqamaqluutiniglu,

Psalms 10:7

¹⁵ ataramik tuqqutchihiinaagupluti inuunik,

¹⁶ napmun aullaqamin piyaquiniiaqhutin inuunik
suli sakiqniutitichiplutin.

¹⁷ Iltchugingitchaat qanuq inuuniaiksraqtin qiniinikun. *Isaiah 59:7-8*

¹⁸ Piitchuq taluqsriigmik Agaayyutmik iluqanitin.”

Psalms 36:1

¹⁹ Pakmapak ilisimagivut una, Agaayyutim maligutaksraja qaisaja Moses-mun aqalatchiruaq inuunik aatchuusriaqaqtuanik taavrumina maligutaksramik. Tarra kinapayaaq patchisiksraqagumiinaitchuq tupigingiigmigun maligutaksramik, ilipsiunniin. Aa, Agaayyutim patchisiquitigisigaa inupayaaq nunami atanniglugu. ²⁰ Taatnamik kinannunin nalaunjasriyumiinaitchuq Agaayyutmi maligutchihiinaligmigun maligutaksram atuqukkananik, atakkii maligutaksram qiniqtihiinaagagigaatigut qanutun killuqsaqtilaaptiknik.

Qanuq Agaayyutmun Inuich Nalaunjasripchalhat

²¹ Aglaan pakma Agaayyutim sagvignigaa qanuq inuich nalaunjasripkaqtilaaja inimiini, piqutiginaiglugu maligutaksraq. Agaayyutim uqautigigaa injilgaanimma aglausimaruakun maligutaksrakun suli sivuniksqiritigun.

²² Agaayyutim inuich nalaunjasripkagnigai inimiini ukpiqsrihatigun Jesus Christ-mik. Taamna ilumutuuruq iluqaitni tunjavikaqtuani Jesus Christ-mik kisanik. Iluqatin inuich atirut: ²³ atakkii inupayaat killuqsagniqsut, aasriin ayuqlugu Agaayyutim kamanautaa. ²⁴ Aglaan Agaayyutim inuich nalaunjasripchagagigai inimiini ihuaqutritigmigun aatchuutauplugu. Nalaunjasripchagai Jesus Christ-kun tasuqamigich killuqsautmiin. ²⁵ Tarra Agaayyutim qaitchaa igniini tuqutquplugu aasriin maqipkaqlugu auna akiliqsaglugich killuqsautipayaangich iluqaisa ukpiqsriuat. Taamna pinigaa qiniqtitichuklugu nalaunjaruahti natqigutritigmigun killuqsautipayaanic, taputiplugich killuqsautititnik inuich inuuruat injilgaan Christ tuqunaiingaan. Agaayyutim anuqsrupluni anasriingusangitchai pisigiplugich killuqsautinich. ²⁶ Taavrumuuna Agaayyutim sagvignigaa pakmapak nalaunjatilaani suli nalaunjasripchaisilaani inupayaanik ukpiqsriuanik Jesus-mik.

²⁷ Taatniinniqman, uqavigaagutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunjasriyumiinaitchugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraja, aglaan nalaunjasriraqtugut ilaani ukpigiguptigu Christ. Ukpiqsrihum nutqaqitkaa iluqaan uqaviq. ²⁸ Takku ilisimarugut inuk nalaunjasripchakkautilaananik Agaayyutmi ukpiqsrihikun Jesus Christ-mun, maligutchihiqmiguungitchuaq

maligutaksramik. ²⁹Uvva Agaayyun Jew-nuruat kisimiŋ Agaayyutigivatrūŋ? Agaayyutiginŋitmivatrūŋ Jew-nuŋŋitchuat? Iłumun ilaa Agaayyutigipmigaat Jew-nuŋŋitchuat. ³⁰Agaayyutiqalhiŋaqtuq atautchimik. Agaayyutim iŋupa-yaat nalaunŋasripkaŋisigai ilaani pisigilugu ukpiqsriŋhat, Jew-nuruat nalunaitmiutchiplutiŋ suli Jew-nuŋŋitchuat nalunaitmiutchiŋŋitlutiŋ. ³¹Uvvami suksraunŋiŋiaqpisigu maligutaksraŋa Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsri-ŋikuagiaq? Qaŋaa! Ukpiqsriŋhum iłumun atuumapkaqtaŋaa maligutaksram atuqukkara.

Abraham-ŋum Atrikusrautauŋha

4 ¹Abraham, sivulliuruaq Jew-nuruapayaanun, urrakusrautigilakput iŋuŋmun ukpiqsriŋŋimigun nalaunŋasripkakkauruamun Agaayyutmi. ²Nalaunŋasripkaŋniŋumi Agaayyutmi savaaŋmigun tarra uqavigaagutik-sraqaŋayaqtuq, aglaan uqavitlaitchuq sivuŋaani Agaayyutim. ³Agaayyutim makpiŋaaniŋi aglausimaruaq, “Abraham ukpiqsriŋu Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtuŋaa piqutigiplugu ukpiqsriŋha nalaunŋasripkakkaupluni.” ⁴Iŋuk savakami akiliusiaqagaqtuq. Akiliusiaŋa aachuutaunŋitchuq aglaan akilikkauraqtuq savaaŋmigun. ⁵Iŋuk nalaunŋasritlaitchuq Agaayyutmi savaallautagmigun, aglaan iŋuk ukpiqsrigumi Agaayyutmik nalaunŋasrip-kairuamik agaayyutailaamik iŋmiŋi. Agaayyutim akuqtuŋaŋigaa taavruma ukpiqsriŋha aasrii nalaunŋasripkaqlugu. ⁶David-ŋum uqautigipmiŋiŋaa iŋuk iłumun quvianamiuniplugu Agaayyutim nalaunŋasripkaqmagu savaallautag-miguunŋitchuaq. Itnaŋnisuq,

⁷“Quvianamiurut tamatkua

nalaunŋairrutiŋich Agaayyutim natqigutipmagich
suli killuqsautiŋich matupmagich.

⁸Quvianamiuruq iŋuk

atangum isrummatigingisara killuutiqaqlugu.”

Psalm 32:1-2

⁹Taamna quvianamiuŋiq itpa kisiitŋun tamatkununa nalunaitmiutchiq-simaruanun? Naagga! Itmiuq tamatkununa nalunaitmiutchiqsimailaanun. Uqautigianikkikput Abraham-mun ukpiqsriŋniplugu Agaayyutmik, aasriiŋ piqutigiplugu ukpiqsriŋha Agaayyutim akuqtuŋniplugu nalaunŋasripkakkaupluni. ¹⁰Agaayyutim akuqtuŋniqpauŋ Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutchiŋhan? Agaayyutim akuqtuŋniŋaa Abraham sivuagun nalunaitmiutchikkaunaiŋnaan timimiŋi. ¹¹Abraham nalunaitmiutchikkauniqsuq aquvatigun. Nalunaitmiutchiŋha ilitchuqqutauniqsuq Agaayyutmun nalaunŋasripkakkaujaniktılaana pisigiplugu ukpiqsriŋha. Taatnaqlugu Abraham aapagigaat iluqatiŋ iŋuich ukpiqsriuat nalunaitmiutaiŋnaŋmiŋ suli akuqtuk-kaurat nalaunŋasripkakkauplutiŋ Agaayyutmi. ¹²Abraham aapagipmigaat tamatkua nalunaitmiutchiqsimaruat. Iluqaŋmiŋ nalunaitmiutchiqsimaruat timilhiŋamiktigun kiŋuviagiŋitchai Abraham-ŋum, aglaan kisiisa tamatkua ilaan kiŋuviagiŋai tunŋaruat Agaayyutmik atriplugu aapagikkavut Abraham nalunaitmiutchiŋaluaqani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpiqsriŋikun

¹³Abraham kiŋuviagikkaniŋu akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaqtilaak-sraŋanik nunamik. Aglaan akuqtunŋitchaa taamna akiqsruun pisigiplugu

tupiksriĩi maligutaksrajanik Moses-ŋum aglaagikkanaŋanik, aglaan akuqtu-
gaa akiqsruun Agaayyutim nalaunŋasripchaqmagu pisigiplugu ukpiqsriĩi.
¹⁴ Uvvaami iñuich akuqtuitlaniqpata Agaayyutim akiqsruutaanik maligua-
liġmiktigun atuqukkaŋat maligutaksram, tarra ukpiqsriĩq suutnaunayaiñ-
niqsuq aasriiñ Agaayyutim akiqsruutaa suutnaunġĩlluni. ¹⁵ Maligutaksram
itqaqtitkaa Agaayyutim anasriñŋuqsaguutilaŋa iñuñnik tupiksritlaitchuanik
maligutaksrapayaamik. Takku iñuich maligutaksraitñaŋiñ tupiksriñġirrutik-
sramik piitchut.

¹⁶ Taatnaqhutiñ iñuich akuqtuġagigaat Agaayyutim akiqsruutaa ukpiguti-
qaqamiñ, aasriiñ taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa akiĩlluni iħuaqut-
riiġmigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñaŋi, iluqaġmiñ qitunġagikkanaŋat
Abraham-ŋum akuqtuħiñaugaat. Akiqsruun taamna iñiñniqsuq kisiitñun
Jew-ŋuruanun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpiġu-
tiqaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagigikput. ¹⁷ Aglaksimalhatun Agaayy-
utim Makpiġaŋani, “Aapaġuqtitkikpiñ iñugiaktuanun iñuñnun.” Abraham
ukpiġigaa Agaayyun iñuupchaitlaruaq tuquŋaruanik sulī taiyuiruaq sunik
iñgitchuanik ilipkaqługich. ¹⁸ Abraham ukpiqsriĩuq niġiugaqaqhuni niġiuna-
ġumiñaitchaluŋaŋaan aapagiliutinayaġnĩlugu iñugiaktuanun iñuñnun, takku
nipliusriaqaqhuni, “Kiñuviatin iñugiaksigisirut.” ¹⁹ Abraham-ŋum ukpiqsri-
ħa Agaayyutmik sayaiqsingñiñniqsuq isrumagaluŋaŋaġmi timini tuqunip-
lugu, takku tallimakipiġuyasripluni aasriisuli aġnaat Sarah qitunġitlailtuni.
²⁰ Ukpiqsriĩhan uniñġiñniġaa. Ilaan arguaqtunġiñniġaa Agaayyutim akiq-
sruutaa. Ukpiqsriĩħa sayaktusriĩlaaġniqsuq, aasriiñ nangaqługu Agaayyun.
²¹ Nalupqigingñĩlapiġniġaa Agaayyutmun atuumapkaġniaqtilaŋa akiqsruu-
sriagikkani. ²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuġniġaa Abraham nalaunŋa-
sripkakkauplugu iñmiñi pisigiplugu ukpiqsriĩħa. ²³ Aglaan tamatkua uqaħhich
Agaayyutim Makpiġaŋani Abraham nalaunŋasripkakkauñiplugu ukpiqsri-
ħagun aglakkaunġiñniqsut kisianik piqutigiplugu Abraham. ²⁴ Tamatkua
uqaħhich aglakkaupmiñniqsut uvaptiknun. Agaayyutim akuqtuqmiġaatigut
nalaunŋasripkakkaupluta ukpiqsriĩiptigun. Ukpiġigikput Agaayyun anġipkai-
ruaq Jesus-mik Atannaptiknik tuquħiġmiñiñ. ²⁵ Jesus tuqukami akiliġniġai
navġuiĩqput aasriiñ anġipkakkaukami tuquħiġmiñ nalaunŋasripkaġniġaatigut
Agaayyutmi.

Qinĩuġutikkauliq Agaayyutmi

5 ¹ Taatnamik nalaunŋasripkakkaupluta Agaayyutmi ukpiqsriĩiptigun
qinĩuġutikkaurugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ. ² Ilaan
anġaġniġaa utlautiħisraqput Agaayyutmun aasriiñ pakma ilitchuqsri-
luta iħuaqqutaanik. Quviasrukħuta quyagikput Agaayyun ilaliutiħisraqput
kamanautaani ilaatnigun. ³ Uvvasuliuna, quviasruutigipmiġikput sakiqni-
uħiptigun, ilisimaplugu sakiqniugutit anuqsrusripkaqhuta. ⁴ Anuqsruħi tikiut-
riruq Agaayyutim iħuaksriĩhanik, aasriiñ ilaan iħuagigumisigut niġiugaqaq-
tugut. ⁵ Aasriiñ niġiukkam qapiqtaqtinnianġitchaatigut, takku Agaayyutim
aachuġaatigut Ipqitchuaq Irrutchimik, aasriiñ taavrumuuna qinĩqtitkaatigut
qanutun piqpagillapiaqtilaaptiknik.

⁶ Uvaptiknik ikayuġumiñaiapiaqtitluta piviksraq nalautitman Christ tuqqu-
tai agaayyutailaani. ⁷ Nallipsaunniñ tuqqutisunġianġitchaa anniqsuqsagługu

atla iñuk. Ilaatinisamma iñuum tuqqutinayağaluaqpallukkaa nakuuruag iñuk, ⁸ aglaan Christ tuqqutigaaŋtigut killuliqiraupkaqhuta. Taavrumuuna Agaayyutim qiniŋqitkaa piqpaksrillapiaħi uvaptiknik. ⁹ Nalaunŋasripkakkaurugut Agaayyutmi augikkaŋagun Christ-ŋum tuqqutaupman. Taatnaqhuta nalupqisunŋipiaqtugut Christ-mun annautiniaqtılaaptiknik Agaayyutim qinnautaanin uvlumi atanniŋvinmi. ¹⁰ Uumigiraupkaqhuta Agaayyutmi ilaan qiniŋigutigaaŋtigut inmiñi tuqqutauħagun iŋniŋmi. Pakma Agaayyutim ilauraaŋiliutipmatigut nalupqinaitchuamik annautigisigaatigut iŋniŋmi iñuulħagun. ¹¹ Uvvasuliuna, pakma quviasruutigillapiaŋgikput Agaayyun atannaptigun Jesus Christ qiniŋigutiriruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹² Killuqsaun tikiuamaniqsuq iñupayaanun takku iñuqqaag Adam killuqsaqtuq suli pisigiplugu killuqsautaa tuquħiq tikiuamapipluni iñupayaanun. Iluqatin iñuich tuquuksraŋuŋniqsut takku iluqani iñuk killuutiniktug. ¹³ Iñupayaat iñuuruat killuqsagñiqsut Moses-ŋum akuqtuŋaiñŋaanunniñ maligutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim iñuich patchisauniñ-ŋitchai killuqsautikun takku piqanŋitlutiŋsuli Agaayyutim maligutaksraŋanik. ¹⁴ Adam tuquniqsuq tupiksriñŋitluni Agaayyutim tillsaanik. Iñupayaag Adam-miñaglaan Moses-mun tuquuksrauniqsuq. Aglaan tuquuksrauruttuug killuqsanŋitchaluanŋaŋmiŋ taatnatun Adam tupiksriñŋitmatun. Adam atriqagñiqsuq Christ-mik aggiqsuksrauramiv sivuniksrami. [Aglaan Adam tuquħigmik pipkaipman Christ iñuulŋiaqtitchiruq.] ¹⁵ Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atriqanŋitchuq Adam navguiħhatun. Iluqatin iñuich tuqurut pisigiplugu atautchim iñuum navguiħhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iħuaqquutaagun atautchim iñuum Jesus Christ-ŋum kamanatluktuanŋuruq [navguiħhaniñ iñuum Adam]. ¹⁶ Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atlauruq atautchim iñuum killuqsautaanin. Takku aquagun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuiħiq iluqaitnun tuqqutaksraŋuŋniplugich. Aglaan aquatigun kisiñnaitchuat killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluqaitnun nalaunŋasipkaŋniplugich. ¹⁷ Atausriq iñuk killuqsagñiqsuq aasriñ piqutigiplugu ilaan navguiħha tuquħiq umialiktun aŋalatchiaqsiruq iluqaitnik iñuŋnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqħha atautchim iñuum Jesus Christ! Iluqatin iñuich Agaayyutim nalaunŋasripkakanj inmiñi kamanaktuakun iħuaqqutriħŋmigun aŋalatchigisirut umialiktun iñuuniaħŋmikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸ Tarraami, piqutigiplugu atautchim iñuum navguiħha Agaayyutim tuqqutaksraŋuŋniŋai iñupayaat. Taatnatuntuug piqutigiplugu atautchim iñuum nalaunŋaruam savaaŋa Agaayyutim qaiñniŋaik natqigutriħŋglu killuqsautinik iñuulŋglu iñupayaanun [ukpiqsriuanun]. ¹⁹ Atausriq iñuk tupiksriñŋitluni Agaayyutmik, taatnaqhutin iñupayaat killuliqiriguqtut. Aglaan atautchim iñuum tupigiplugu Agaayyun, taatnaqhutin iñupayaat nalaunŋasripkakkagisirut.

²⁰ Agaayyutim qaitchiñiŋaa maligutaksraŋa Moses-kun. Taavrumuuna iñuich iħichuŋiragiŋaa qanutun killuqsautilaatŋin navguiħŋmiktigun Agaayyutim maligutaksraŋa. Aglaan killuqsaun iñuŋiaksitmutkman Agaayyutim iħuaqqutaa iñuŋiaksitmutluktug. ²¹ Tarrali killuqsaun aŋalatchipuni

qaitchuksraurusri ilipsitñik savaktaagrugipkağusri iñuuniałıgmun nalaun-
 ıarualıkun iluqnauqhusri Agaayyutmun. ²⁰ Qaaniqsuami savaktaagruun-
 ıapsi killuqsautmun iñuuniatłaitchusri nalaunıarualıkun. ²¹ Savaaqtusri
 pigiitchuanik aasriiñ taatnatchim iñuutchim pakma kanıugilikpasi anniq-
 sungitchaasri aglaan tikiutriraqtuq tuqułıgmik. ²² Aglaan pakma annakti-
 taunıaniktusri killuqsautmiñ savaktaagruliutiplusri Agaayyutmun. Iluqnauq-
 husri ilaanun savaaqatlasrirusri akuqtuiyunaqtuamik Agaayyutmun aasrii
 Agaayyutim akilıññiagaasri isruitchuamik iñuulıgmik. ²³ Kiña killuqsaktuq
 akuqtuiruq killuqsautim akiliutaanik—tuqułıgmik. Aglaan Agaayyutim akii-
 laaq aatchuutigigaa isruitchuaq iñuulıq tamatkunıa atausrıñıuqatauranun
 Christ Jesus-mun atannaptiknun.

Atrikusraun İlaqatnıııkun

7 ¹ Aniqatiut, iluqasri kanıqsimagiksi malıgıtaksraq Moses-ıum aglaa-
 ııkkana. İlisimapmigiksi malıgıtaksramun aıalaıha iñuk iñuusru-
 gaanıagmi. ² Uvvaami taamna urriqsruutaupmiuq, aınaq nayuutigisiruq
 malıgıtaksrakun aıutmikni iñuunıqtutilaanani. Aglaan aıutrıñ tuqukpan
 İlaqatnitqıñhiñauruq tuvraqıtuq malıgıtaksraq. ³ Aglaan İlaqatnikkumi
 atlamik aıutmik uıñi iñuunıaan, malıgıtaksram nipliutigigaa sayunıaruunı-
 niplıuq. Aglaan aıutrıñ tuqukpan aınaq İlaqatnitqıñhiñauruq. Taatnaqhuni
 İlaqatnikkumi atlamik aıutmik uıñi tuquanıkpan patchisaıtuquq malıgıtak-
 sramiñ.

⁴ Aniqatiumaan, taatnatun itmiuq ilipsitñun. Christ tuqupman, tuquqa-
 tıgıruatun pigiksi, aasriiñ aglausımaruat malıgıtaksrat aıalangıgaasri.
 Pakma pigiliutıpkatıusri atlamun. Pigiliutigaaasri anıqtıksıtaurum tuqułıg-
 miñ. Tarraasriiñ iñuuruksraurusri Agaayyutmun savautıluq. ⁵ Qaaniqsuami
 iñuusrugaanıapta kanıgruaqtakun pisugrualıpta aıalatağıgaa timıgıkkap-
 put pisıgıplıuq malıgıtaksraq. Tarra savaaqatıtuq savaktaksrağınıasptik-
 nik malıglıuq malıgıtaksraıa Agaayyutim. Suragaııpayaaıpta tikiutıgaatıgıt
 tuqułıgmun. ⁶ Pakma patchisaıkkaurugut malıgıtaksramiñ, aasriiñ tuqu-
 ıaruatun ilııta malıgıtaksramun isıqtağıplıta qaaniqsuami. Taatnaqhıta
 pakma savautıngıtuqııput Agaayyutim utuqqakun aglausımaruakun malıgı-
 taksrakun, aglaan pakma savautıaqıgııput İpqıtuakun İrrutıııkun iñuunı-
 ıapta nutauruamik iñuulıgmik.

Malıgıtaksrağı Killuqsaunlu

⁷ İsurmavaluktusri nipliğniplıa killuqsaunlu malıgıtaksrağı atıniplıgıı
 taapkuak. Taatniingıtuq. Aglaan malıgıtaksrakun kanıqsıgıga killuqsautim
 qanuutautilaana. Nalunayağıga kaviuğutiııq malıgıtaksram nipliutigingıt-
 pagu nalaunıaiñniplıuq itnautauruaq, “Kaviuqnak.” ⁸ Aasrii killuqsautim
 pısaasruqıplıni atuqtıkaqıplıa taavrumıa tıllıtmik sulı qanusrıpayaa-
 mik nalaunıaitıuamik. Aglaan malıgıtaksraitman killuqsaun sanııksrı-
 tıtuq. ⁹ İñuunıağıuğaluaqtuami malıgıtaksrılaakun ilıtuğıgaluaqnagu
 malıgıtaksraq. Aglaan malıgıtaksram ilıtuğıgıpkagımagu tıllıñ tarakıaa-
 glaan killuqsaun uummatıaqırsıuq. Taatnaqlıa iñuutıııkun tuqurıa.
¹⁰ Tıllıñ tikiutrıruksraqıuq iñuulıgmik uvaınnun tikiutrıpaıqtuq tuqułıgmik.
¹¹ Killuqsautim kinnıplıa tıllıııkun tuqupkağaaıa iñuutıııkun. ¹² Tarra

aglausimaruaq maligutaksraq ipqitchuq. Taatnatuntuuq tilliñ ipqitchuq nalaunnapluni nakuupluni.

¹³ Itnautauniqpami? Qanusrim nakuuruaq tikiutiniqpaja tuquhigmun? Qajaa! Killuqsautim atuqlugu nakuuruaq [tilliñ] tuqupkagaaja. Taamna atummiruq uvañnun qiniqqupluna qanusriutilaajanik killuqsautim. Tilliñ qiniqtitaigigaa killuum pigiiñapiaqtilaaja.

Añuyaktuiñatiq Killuqsautmik

¹⁴ Ilisimagikput maligutaksram agaayyutmiqnisaufha, aglaan uvaña animaruña kanigruaqtapaqluñ. Killuum ayalatagigaaja tigutañupmatun. ¹⁵ Kanigqisitlaitchiga surağaliga. Piñgitchitka nakuuruaq pisukkatka, aasriiñ surağaqñuñ pigiitchuanik uumigikkamnik. ¹⁶ Aasrii atuğupkich atuğungisatka uumigiplugich, anigiga maligutaksram nakuutilaaja. ¹⁷ Nutauruam iñuutchima pipkanğitchai tamatkua uumigikkatka. Aglaan ilitqusriğruağma ilumni pipkağagigai. ¹⁸ Ii, ilisimagiga ilitqusriğruaq ilumni nakuuñgisilaaja, atakkii kanigruaqtapaqluñ uvamni. Surağagukkaluagiga nakuuruaq aglaan surağalguitchiga. ¹⁹ Atunğitchağigiga nakuuruaq atuğukkaga aasriiñ atuqlugu pigiitchuaq atuğungisağa. ²⁰ Taatnaqlugu atuğuniğupkich atuğungisatka, nutauruam iñuutchima atuqtingitchai tamatkua, aglaan ilitqusriğruam ilumni atuqtitağigaaja tamatkuniña pigiitchuanik.

²¹ Taatnaqlugu ilitchuğigiga taamna ilumutuufiq, surağaqsaqama nakuuruaq pigiitchuam nayugağigaaja. ²² Uvva uummatimni quviasruutigigaluagiga Agaayyutim maligutaksraña, ²³ aglaan qiniğiga atla maligutaksraq ayalatchiruaq timimnik. Timima maligutaksraña añuyakkaa akililiqlugu maligutaksraq isummamni. Taamna atla maligutaksraq ayalatchiruaq timimnik killuum maligutaksrağigaa, taavrumaasrii ayalatchiruam tigutaagiliutipluñ. ²⁴ Iñuiliuğnağniaqpat! Iñukniaq uvañni! Kia annautigisivaña taavrumakña timimiñ tikiutiruañiñ tuquhigmun? ²⁵ Agaayyutim annautigisigaaja. Quyağiga ilaa anniqsuğluqmaña uumuuna Jesus Christ atannaptigun! Tarraasriiñ isumamni kamagisukkiga Agaayyutim maligutaksraña, aglaan ilitqusriğruağma tigutaagipkagaaja maligutaksrañanun killuum.

Ayalatillutin Irrutchikun

8 ¹ Tarraami pakma, Agaayyutim tuqutaksraqutqikkumiñaitchai tamatkua atausriñquqatauruat Christ Jesus-mun. ² Takku maligutaksraña Irrutchim tikiutiruaq iñuuhigmik Christ Jesus-kun patchisağaja maligutaksramiñ tikiutiruañiñ killuğmik sulit tuquhigmik. ³ Agaayyun savaktuq maligutaksram savaagilguisañanik. Maligutaksraq iñuk nalaunnasripchatlatchaa Agaayyutmi sukununniñ, takku killiqiugaqtuñupluni kamagitlatchaa maligutaksraq. Agaayyutim tuyuğigaa iğñiğikkani nunamun timiaqagluğ iñuutquplugu uvaptiktun sulit akililiutigitquplugu killuqsautmun. Taavrumuunaasriiñ Agaayyutim piyaquqtaksrağunigaa killuqsaun ayalatchiruaq killukun pisuhigruaptiknik. ⁴ Agaayyutim kamaksritlasripkagaatigut nalaunnaplutiñ atuqukkatnik maligutaksram. Pakma iñuuniaqtugut malingiqługu kanigruaqpup aglaan malikługu Irrusriq. ⁵ Tamatkua ayalatittuat irrusriğruamun iñuusruurut quyaliniñiaqlugu irrusriğruaq. Aglaan tamatkua ayalatittuat Ipqitchuamun Irrutchimun iñuusruurut quyaliniñiaqlugu Ipqitchuaq

Irrusriq. ⁶ Iñuum isummataa aṇalatmagu irrusriḡruaṇan ittaqtuq tuquḡiq, aglaan isummataa aṇalatmagu Ipqitchuam Irrutchim ittaqtuq iñuūḡiq suli qĩñuiññaq. ⁷ Taamna ilumutuuruq takku iñuum isummataa aṇalatpagu ilitqusriḡruaṇan akitñaqsimaaḡaa Agaayyun. Taamna tupiksr̥isungitchuq Agaayyutim maligutaksraṇanik; takku tupiksriḡuitḡuni. ⁸ Tamatkua iñuich aṇalatittuat kaṇiḡruaḡm̥knun quyalilḡuitchaat Agaayyun. ⁹ Aglaan ilipsi aṇalangitchaasri kaṇiḡruaqtapsi. Aṇalatkaasri Ipqitchuam Irrutchim, il̥mun taamna Irrusriaṇa Agaayyutim inniḡpan ilipsitñi. Aglaan kiña iñuk piqanḡitpan Irrusrianik Christ-ḡum pigingitchaa Christ-ḡum. ¹⁰ Killuqsautim timigikkasi tuquṇapkaḡai, aglaan Christ itpan ilipsitñi Ipqitchuam Irrutchim qaitchigaasri iñuūḡimik takku Christ-ḡum nalaunḡasripkaḡhusri Agaayyutmi. ¹¹ Agaayyutim Ipqitchuaq Irrusria aṇitqiksitchiruaq Jesus-mik tuquṇaruaniñ iñuukpan ilipsitñi, taavruma Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam ilipsitñi qaitki-sipm̥gaa iñuūḡiq timipsitñun tuqusraḡumaruanun.

¹² Taatnaqhuta aniqatiumaan, aṇalatitnata kaṇiḡruaqtamun. Iñuuniaqtuk-sraungitchugut tumigitqukkanaḡun killuqsautim. ¹³ Iñuuniaḡupsi kaṇiḡruap-sigun tuquniaqtusri. Aglaan Ipqitchuam Irrutchim ikayuqtitchups̥i nutqau-titlasriḡugu killiqiḡiqsi tarra iñuuniaqtusri. ¹⁴ Il̥lḡaaḡillapiḡai Agaayyutim tamatkua sivulliuqtittuat Ipqitchuamun Irrutchimun. ¹⁵ Ipqitchuam Irrutchim akuqtukkaqput irrusriḡingitchaa tigutaaqsiḡḡum iqs̥iḡḡumlu. Ipqitchuam Irrutchim pigikkapta il̥lḡaaḡiliutipchaḡaatigut Agaayyutmun. Taavrumuuna Ipqitchuakun Irrutchikun niplitlasrirugut, “Abba, Aapaṇ.” ¹⁶ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim il̥itchuḡipkaḡaatigut nalupqinaḡiḡugu Agaayyutmun il̥lḡaaḡitilaaptiknik. ¹⁷ Agaayyutim il̥lḡaaḡiniḡpatigut tarra akuqtuḡis̥isirugut ikayuusrianik piks̥ir̥rutaiñik uvaptiknun. Akuqtuḡis̥isirugut tamatkuniṇa Agaayyutmiñ piqatigilugu Christ. Aglaan nagliksaaqtuks̥aurugut atriḡugu Christ nagliksaaḡha. Taatnaqqaḡuta piññaktaaḡaḡis̥isirugut kamanautmik atriḡugu Christ.

Sivunnaptikni Ittuaq Kamanaun

¹⁸ Uvva pakma nagliksaaqsiurugut. Aglaan nagliksaaḡiḡput pakma atri-ḡaḡumiñaitchuq ilaan kamanautaanun sagviḡñiakkanaḡun uvaptiknun. ¹⁹ Iluqani Agaayyutim iñiqtaṇa utaqqitḡailḡapiḡataqtuq Agaayyutim sagvi-ḡiksraṇanik kisut qitunḡaḡipiaqtilaṇitñik. ²⁰ Suapayaaq Agaayyutim iñiqtaṇa piunḡiqsaḡumaruq, pisul̥iging̥isaḡmigun aglaan Agaayyutim sivunniutaa-gun. Aglaansuli niḡiugaq ittuq: ²¹ Iluqani Agaayyutim iñiqtaṇa aṇalang̥i-ñiḡaa piunḡiqsitchiraḡaqtuam, aglaan piqatauyumiñaqsiḡugu kamaṇaqtua-mun patchis̥aiḡim̥mun piqatigilugich Agaayyutim il̥lḡaaṇi. ²² Il̥simagikput iluqaisa qanusripayaat Agaayyutim iñiqtaṇiñ utaqq̥iḡhat uvuṇanunaglaan il̥uiḡiḡaluṇḡaḡmiṇ, atriḡugu aḡnaq aulliayautikmatun. ²³ Kisimiḡhiñauḡi-tchuat tamatkua iñiqtat utaqqir̥ut aglaan utaqqipmiḡuttuuq il̥uiḡiḡaluṇ-ḡapta irrutchiptigun. Agaayyutim aatchuḡaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik nalupqinaḡutauplugu. Aasriñ utaqqigikput Agaayyutmun qitunḡaḡiliuti-piaqtilaaksraḡput. Utaqqigikput timigikkapta simmikkauḡiksraṇa. ²⁴ Taamna niḡiugisaḡikput anniqsukkauḡapta. Qiñianiks̥imanig̥uptigu taqqikkaqput taamna niḡiugauyumiñaiññayaqtuq. Iñuich niḡiutl̥aitchut qanutchimik pigiliutianikkaḡm̥knik. ²⁵ Aglaan niḡiugaqaqtugutsuli qanutchimiktaimma

piññaaktaagianingisaptiknik, utaqqigikput anuqsrusripluta aasriiñ kimmuti-gillapiaqlugu.

²⁶ Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaagaatigut pilguirrutiptigun. Takku nalurugut qanuq agaayuliksaptiknik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim iñmiñik uqautigipluta Agaayyutmun qiniqqaluktualigataqhuni uqautigilguisaptigun. ²⁷ Agaayyutim qiniñagigai iñuich uummatinjich. Iisimagaa isrummataa Ipqitchuam Irrutchim, takku Ipqitchuag Irrusriq uqapsaagutritluni Agaayyutmun piqutigiplugich iñugikkani tuvraqługu pisultha. ²⁸ Iisimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigiragigai nakuuliksrañatnun piqpaksriuat iñmiñik, tamatkua ilaan tułłukkani tuvraqługu sivunniutigikkani. ²⁹ Agaayyutim iisimanigai tamatkua tułłukkani iñiqsigaluaqani nunamik. Piksraqtaaginigai atriqaquplugich iññigmisun. Taavrumuuna Jesus sivulligugñisug akungatni iñugiaktuat aniqatigiich. ³⁰ Taatnaqlugich Agaayyutim piksraqtaagikkani tułługñigai, aasriiñ tamatkua tułłukkani nalaunñasripkagai iñmiñi. Tamatkua nalaunñasripkakkani iñmiñi piqatigigisigai kamanautmiñi.

Agaayyutim Piqpaksriłha Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniqmata, sumik nipligisitłavisa taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniññiñ akilliııqsugumiñaitchaatigut. ³² Agaayyutim qaitługu iññi nagliksaaqtitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim ilumun qaitchigisigaatigut supayaamik akilliıılaqlugu. ³³ Kiami patchisigigisivagich iñui Agaayyutim piksraqtaagikkani? Agaayyutim kisimi nalaunñasripkagsimagai. ³⁴ Kiña nipligisiva Agaayyutim iñui tuqqutaksragugñilugich? Kiñaunniññiñ nipligumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqqutigai, aasriiñ anitqiksug tuqułigmiñiñ. Pakma Agaayyutim taliqpian tujaaniñ uqapsaagutigaatigut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piiqsitkisivatigut piqpaksriłhaniñ Christ-nım? Sakiqnam naaga iñuiııliułhum naagaqaa nagliksaałhum naaga kakkaaqsıułhum naaga atnugaanııliułhum naaga navianniııliułhum naagaqaa tuqułhum? ³⁶ Aglausimarug Agaayyutim makpigaanııni,
“Piqutigiplusri tuqqutaurugut ataramik.

Iñuich añallaqlukkaatigut ipnaisun tuqqutaksratun.” *Psalm 44:22*

³⁷ Qaŋaa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniugutiptigun Agaayyutim akimapkagaatigut piqpagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹ Ii, nalupqigingitchiga sumun piiqsitchumiñaisilaaqput piqpaktananiñ Agaayyutim. Tuqułhum unniññiñ iñuııliułhum unniññiñ isragulğich unniññiñ tuungaich unniññiñ sut pakma ittuat unniññiñ tikisaksrat unniññiñ saŋğich unniññiñ sut ittuat quliptiknił atiptiknił naagaqaa sumunniññiñ iluqaani nunami piiqsitchumiñaitchaatigut Agaayyutim piqpaksriłhaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

Agaayyunlu Iñuksraqtaanıılu

9 ¹ Atausriññuqataupluŋa Christ-mun suli añalatiaqłuŋa Ipqitchuamun Irrutchimun nalupqigingitchiga qauğrimmaagiutillautamni uqatıga ilumutuuruamik. Saglungitchuŋa itna uqaqama, ² Iñuiııliullapiağaqtuŋa suli alianniullapiaqatłuŋa piqutigiplugich Jew-ñuruat. ³ Uvvatuq ikayutlalagich Jew-ñuruat aniqatitka iñuqatitka. Uvvatuq anasriññuqsakkau-laŋa piğluŋaunniññiñ Christ-miñ ikayugumiñagupkich anniqsuliksrañatnun. ⁴ Israel-aagmiut iñugigai Agaayyutim piksraqtaagiplugich. Ilaan tiguaginigai

piqatlasriplugich kamanautmiñik. Ilaan qaiññigaa ilinjitñun sivunniugutni suli maligutaksraña [Moses-kun] suli agaayumaaǵvik suli akiqsruutniļu. ⁵Qitunǵaǵigaich kamanaqtuat sivulliapta, aasriiñ ilinjitñiñ Christ animaruq Agaayyutaupluni. Quyanauqtuq qanavak! Taatnatuquvva.

⁶Itnautigingitchiga Agaayyutmun atungiññilugich akiqsruutigikkani ilinjitñun. Atakkii kiñuvianich Israel-ñum ilañich Israel-aagmiupianungitchut. ⁷Suli ilañiñhiñaq Abraham-ñum kiñuviani ilumun ililgaagigai. Aglaan Agaayyun nipliqsuq Abraham-mun, “Kiñuviaksratin akiqsruutigikkatka itkisirut Isaac-miñ.” ⁸Itna ittuq, iluqaisa Abraham-ñum kiñuviani Agaayyutim ilumun ililgaagingitchai, aglaan kisiisa tamatkua ililgaagiliutikkani Agaayyutim animaruat akiqsruutaagun Abraham-mun. ⁹Agaayyutim akiqsruñigaa Abraham itna, “Nalaullugu piviksraq utigisiruñ aasrii Sarah iǵniqaǵisiruq.”

¹⁰Taamnathiñauñgitchuq. Rebecca-m malǵik iǵñak aapaqaqtuk sivu-lliaptiknik Isaac-mik. ¹¹⁻¹²Aglaan malǵuk iǵñak anigaluaqnaǵik Agaayyutim uqautigaa Rebecca, “Aapiyanan savautigisigaa nukatchiani.” Agaayyun nipliǵñiqsuq taavrumiña nukatpiaǵruk savaaqagaluqnaǵik nakuuruamik unniñ pigiitchuamiglu. Taavrumuuna ilitchugigikput, Agaayyutim piksraqtaaginigaa atausriq sivunniutigikkagmigon pisuñigikkagmigonlu. Piksraqtaagiyumiñaitchaa iñuk savaaqahagun. ¹³Agaayyutim uqalħa itniñniqsuq, “Piksraqtaagigiga Jacob aglaan piksraqtaagingitlugu Esau.”

¹⁴Qanuǵmi nipliǵisivisa taavrumuuna? Agaayyun nalaunǵaitpa? Taatniin-gitchuq! ¹⁵Agaayyutim Moses nipliutigaa,

“Qiniqtitkisigiga iħuaqutritiħa kisumun iħuaqutisrukkamnun.

Qiniqtitkisigiga ilunñuksriħa kisumun ilunñugisrukkamnun.”

Exodus 33:19

¹⁶Taatnaǵumi Agaayyun piksraqtaaqagñiangitchuq iñuich pisuñigikkana-tigun unniñ savautigisrukkana-tigun. Aglaan piksraqtaaqagisiruq ilunñuksriħigmigon. ¹⁷Agaayyutim Uqalħan nipliutinigaa atanga Egypt-ñum, “Ata-niguqtitkikpiñ qiniqtitchuklugu sanñigikkaga ilipkun. Taavrumuuna atiga uqautagisiruq iluqaani nunami.” ¹⁸Taatnaqhuni Agaayyutim qiniqtittagigaa ilunñuksriħi kimupayaaq qiniqtitchukamiuñ. Suli pitchigiñilqisitkai iñuich pitchigiñilqisitchukkani.

Piksraqtaagikkauruni Agaayyutim Ilunñuksriħagun

¹⁹Uvva nallipsi apiqsruǵisigaña, “Agaayyutim aṇalatpatigit suvaatami killuutiqaǵnivatigit? Kia akilliñiqsuǵisivañ pisuħa?” ²⁰Apiqsruqnak taatna. Ilvich iñuħiñaurutin. Iñuħiñam apiqsruqtaksraǵingitchaa Agaayyun. Taatnatuntuuq iñuum iñiqṭaṇan uqautitlaitchaa, “Suvaata piñiuqpiña taatna?”

²¹Utkutchiri savaaqaqtuq qikumik piñiuħiñauruq qanutchipayaamik pisukumi. Taavrumakṇa qikumiñ utkusriñiuħiñauruq atautchimik piññaqqutigi-ħiñaglugu aasriiñ ilaqataa suaqluqaǵvigiplugu. ²²Agaayyun nalaunñaraq-tuq suraǵapayaahigmigon. Ilañitñun iñuich ilaan qiniqtitchukkaa qinnautni [killuqsautikun] suli sanñiñi. Qiniqqautnaqsigaluaqtitlugich piyaquqtaksra-ḡuqhutiñ anuqsrutinigai tamatkua iñuich. ²³Atlat iñuich ilunñugisrukkani ilaan anuqsrutinigai ilitchugitquplugu uktuḡnaǵumiñaitchuaq kamanautni. Tamatkua iñuich itqanaiyautinigai piqaquplugich kamanautmiñik. ²⁴Aasriiñ ilagigaatigit taapkua. Agaayyutim tuqlunǵitchaatigit Jew-ñuruaniñ aglaan

piksraqtaagigaatigut Jew-ɲunɣitchuaniñ, ²⁵ tuvraqɭugu nipliutaa Hosea-m itna,

“Nipligisiruŋa, Iñugigipsi taapkunuŋa atchiqsimagaluakkagmiñun
Iñugingitchipsi.

Aasriiñ qiniqtiktisigiga piqpaktaŋa tamatkunuŋa piqpagingisamnun.”

Hosea 2:23

²⁶ Hosea-msuli nipliutigigaa,

“Iñugingitchipsi, aglaan kiñuvaatigun atchikkaugisirut itna,

Iliŋgaŋi iñuuruam Agaayyutim.”

Hosea 2:1 ²⁷ Suli Isaiah-m

uqautiginigai Israel-aagmiut,

“Iñugiallapiagtut iñugikkaŋi Israel-ɲum.

Atriquagtut qaviaŋisun tagium siñaani.

Aglaan iñugiakitchuat anniqsukkaugisiñiqsut.

Isaiah 10:22, 23

²⁸ Atanɣuruam qilamik anasriñquqsagisigai iñui nunam.” *Isaiah 28:22*

²⁹ Tuvraqɭugu Isaiah-m nipliutaa,

“Atanɣum Saŋɲipayaaqatuam iñugiakitchuat sivulliauvut

iñuupkangitpagich

iluqapta piyaqqukkaunayaqtugut Sodom-tun suli Gomorrah-tun.”

Isaiah 1:9

Israel-aagmiutlu Tusraayugaallautaglu

³⁰ Qanuɣmi nipligisiñiqpisa? Itniinniqsuq, Jew-ɲunɣitchuat nalaunɲasri-ñiuraniñnitchuat Agaayyutmi, nalaunɲasripkaɣniqsut ukpiqsriñiñaqamin.

³¹ Israel-aagmiut maligutlugich maligutaksraq Moses-ɲum aglakkana nalaun-ɲasriñaɣniqsuq Agaayyutmi taavrumuuna, aglaan nalaunɲasriñiñniqsuq.

³² Suvaatatai? Tunɲanɣitɭutiŋ Agaayyutmun ukpiqsriñiɣmiktigun, aglaan nalaunɲasriñaɣniqsut tamatkunuuna savaagikkaɣmiktigun. Ukpiqsriñiɣniña-
min atringinigaich iñuich putukkitqataqtuat putukkisautmun. ³³ Agaayyutim Uqalɥa aglaksimaɥhatun,

“Iligisigiga Zion-mun iyaɣak iñuich putukkisautiksraŋat.

Taamna iyaɣak paallaktitchiñaqtuq.

Kiña taimña tunɲaruuaq Christ-mun, iyaɣaktun ituuamun,

qapiqpajayumiñaitchuq.”

Isaiah 8:14; 28:16

10 ¹ Aniqatiumaan, uummatimniñ kipiɣniugutigigiga iluqatiŋ Jew-
ɲuruat anniqsuqplugich. Taamna iniqsrututigigiga Agaayyutmun.

² Nipliutigigaluagitka piliqillapiaqhutiŋ maliguathat Jew-ɲuruat Agaayyutmik, aglaan ilisimanɣitchaat nalaullugu tumiksraq. ³ Ilisimanɣitɭutiŋ Agaayyutmun iñuich nalaunɲasripchaɣuutilaŋatnik ukpiqsriñiɣmiktigun, iɣmiknik nalaunɲasriñiallaŋniqsut pisuɣimiktigun, ilinisa qaitchisunɣitɭutiŋ iɣmiknik Agaayyutmun. [Taataqhutiŋ nalaunɲasritɭaiñniqsut.] ⁴ Christ kinilirvigigaa maligutaksram, aasriiñ kiñapayaaq ukpiqsriuaq nalaunɲasripkakkauyumuq Agaayyutmi.

⁵ Kisupayaaq nalaunɲasripkaɣukkumi Agaayyutmi tupiksriñiɣmigun Agaayyutim maligutaksraŋanik, itqagiliuŋ Moses-ɲum aglaana, “Iñuk tupiksri-
ruaq maligutaksrapayaam tillisaiñik iñuugisiruq taapkunuuna.” ⁶ Aglaan uqalɥum nipliutiginigaa nalaunɲasripkakkauɣi ukpiqsriñikun itnailipɭugu. “Isumaniaqnak, Kiña mayuɣisiva qilanɲmun (ami atqautityaɣlugu Christ)?

⁷Suli nipliġñaqnak, Kiña atqagisiva samuġa natqitchuamun aṇmaġnimun (ami mayuutityaġlugu Christ tuqunjaruaniñ)? ⁸Itnauvva nipliġsimaruq, Agaayyutim uqalhan qalligaatin, ittut qaniqni suli uummatipni.” Taamnatarra ili-sauttun quliaqtuaġikkaqput. ⁹Ilvich qannapkun nalupqinaiglugu uqaġupku, “Jesus atanguruq,” suli ukpiġigupku uummatipni Agaayyutmun aṇitqiksilha Jesus tuqulhaniñ, ilvich annakkisirutin. ¹⁰Ukpiqsrigupta uummatiptikniñ nalaunjasripchaqtugut Agaayyutmi. Taatnaqhuta uqaqalḥaptigun Jesus-mik ukpiġiplugu anniqsukkaurugut. ¹¹Agaayyutim uqalḥa itnaġniqsuq, “Kiña-payaaq ukpiqsriluni tunjaruaq ilaanun qapiqpajayumiñaitchuq.” ¹²Agaayyutim Uqalhan taputigaa “Kiñapayaaq,” takku atlakaagiñiñiñisuk Jew-ḡuruaglu Jew-ḡungitchuaḡlu. Taamna ataniq atanigigaat iluqatiñ aasriiñ qaitchipluni iñuġiaktuanik ikayuutinik iluqaitñun tunjaruanun iṇmiñun. ¹³Agaayyutim uqalḥa itnaqhuni, “Atangum anniqsuġisigaa kiñapayaaq tuq-luqtuaq anniqsuqpluni.”

¹⁴Qanuġutiñ tuqḥuġagisivat ilaanun ukpiġingisagmikhun? Suli qanuġutiñ ukpiqsrigisivat ilaanik tusraamaisagmikhun? Suli qanuq tusraagisivat quliaqtuaqtaitchumiñ. ¹⁵Qanuġutiñ quliaqtuaġisivat tuyuġingitpatiñ? Aglausimaruq itna, “Qanutun quvianaqtigiva quliaqtuaqtit agġiutripmata tusraayugaallautamik.” ¹⁶Aglaan iluqaġmiñ akuqtunġitchaat tusraayugaallautaq. Isaiah nipliġsimaniqsuq, “Ataniiq, kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkaptikhun?” ¹⁷Taatnamik iñuich ukpiqsrilqisut tusraa’amitruq tusraayugaallautaq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuaġipmagu uqaḥiq Christ-kun. ¹⁸Aglaan apiqsrutuḡa, tusraangiñiñipat tusraayugaallautamik? Iḥmun ilinisa tusraagaat. Agaayyutim uqalḥa itniittuq,

“Uqaḥiq siaminniqsuq iluqaanun nunamun.

Iñuich quliaqtuaġaqtut nanipayaaq.”

Psalms 19:4

¹⁹Apiqsrulgitchuḡa, Israel-aagmiut kanjiqsiñiñiñipat? Ii, kanjiqsirut. Sivulliupluni Moses uqaqtuq Agaayyun uqaġniplugu itna,

“Uvaḡa iñuksraqtaagisapkun siqñaliqsitkisigipsi.

Uvaḡa kanjiqsimaitchuatiḡun uumitchaktitkisigipsi.”

Deuteronomy 32:21

²⁰Tuġliliqḥuḡu, Agaayyun nipliġniqsuq Isaiah-kun taluqsrautaiqsitlugu,

“Paqitkaatḡa tamatkua apiqsrutangiḡchuat ikayuqulutiñ.

Sagviqsuḡa tamatkunuḡa pakaqaḡangiḡchuanun uvamnik.” *Isaiah 65:1*

²¹Aglaan Agaayyutim Israel-aagmiut uqautiginiġai Isaiah-kun itnaqhuni,

“Uvlupayaaqman piḥhiñaanuruḡa akuqtuġuqḥuḡich tamatkua iñuich

tupiktaitḥutiñ paaqsaanaruat uvamnik.”

Isaiah 65:2

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Iḥnuksriiḥi Iñuksraqtaañitiñun

11 ¹Apiqsrulgitchuḡa. Agaayyutim ayaṇniqqagitmi iñuġikkani? Qaṇaa! Uvaḡa Israel-aagmiunuruḡa. Uvaḡa kiñuviaġigaṇa Abraham-ḡum, ilaġigaatḡa sivulliaqatuat Benjamin-mik. ²Agaayyutim ayaksimaitchai Israel-aagmiut piksraqtaagikkani iñiḡaan. Iḥsimagiksi uqalḥa Agaayyutim Elijah-kun, qanuq ilaan iñiqsrulḥa Agaayyutmun akitḥaqtuḡich iñuġik-kañi Israel. Elijah nipliġsuq, ³“Ilinisa tuqulġataġaich sivuniksriqiritin, suli siqumitluḡich tunillaḡviich. Uvaḡa kisima sivuniksriqiriniñ kisiḡuqtuḡa. Pakmaasriiñ tuqunniagaqsiḡmigaatḡa.” ⁴Aglaan qanuq kiuniqpauḡ Elijah?

Agaayyutim nipliutinigaa, “Kisinnungitchutin. Piquqtuŋa 7,000 iñuŋnik Israel-mi putqatangitchuanik atriganun Baal-ŋum.” ⁵ Pakma taatniitmiuq. Iñugiakkitch ua nik Israel-aagmiuqaqmiuq Agaayyutim piksraqtaañiñik ihuaqqutriłigimigun. ⁶ Tarraami, annisukkaupmata Agaayyutim ihuaqqu-taagun annisukkaungitchut savaaqalıgmiktigun. Annisukkauhiñaunipata savaagmiktigun tarra annisugıaq Agaayyutim ihuaqquataagun ilumun suunğıññayaqtuq. ⁷ Taamna taatna atuummiñısuq, Israel-aagmiut piññak-taagıñğıññıgaat pakaagikkaqtıñ. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagıkkaniñ piññaktaagıñıgaat [ilaan nalaunŋasripchaqamigich inmiñi]. Atlataasrıi siq-quqsipkağniğaiç uummatitıñ suli naalağniñğıqhutiñ Agaayyutmik. ⁸ Aglau-simarıuq Agaayyutim uqathani itna,

“Agaayyutim isrumalguılıqsinnıgai aasrıi kanıqsitlaiqhutiñ.

Taatnaqhutiñ qıñitlaiğniqsut irimiktigun

suli tusraatlaiqhutiñ siutmiktigun.

Taamna atuummiñısuq uvluvannunaglaan.”

Deuteronomy 29:4; Isaiah 29:10

⁹ David-tuuq nipliğniqsuq,

“Niğıppalıgmikni napitaulutiñ naniqtıllic.

Paasraaqtıllutiñ anasrıñıuqsakkaulic.

¹⁰ Irigıkkaniç taaqsılutiñ qıñitlaiğlic.

Tunugıkkaniç pilguılığlic sakuuılgmikniñ.”

Psalms 69:22, 23

¹¹ Apiqsrulgitchuŋa, Jew-ŋuruat ayakmatruŋ Christ, Agaayyutim taavru-muuna piyaquqtınnıppagıç? Qaŋaa! Aglaan navguiğhata tikiutiipkağni-gaa annisugıaq Jew-ŋungitchuanun. Taamna atuummiñısuq Jew-ŋuruat siqñalıquplugic. ¹² Tarra Jew-ŋuruat navguiğhata tikiutiipkağniğaa ikayuu-sriaksraq nunam iñuiñun suli Jew-ŋuruat ayaiğhata Christ-mik tikiutiplugu annisugıaq Jew-ŋungitchuanun. Maatnatarra qanutun nakuutluktıgıgisıva ikayuusriaksraq taimanıgun iluqaisa Jew-ŋuruat taputraukpata ilinjitñi Agaayyutim piksraqtaagıkkaniñi.

Agaayyutim Qıñıqtıtkaa İlunŋuksrııñi Jew-ŋungitchuanun

¹³ Pakma uqatquŋa ilipsitñun Jew-ŋungitchuanun. Uqqıraqtıgıgaŋa Jesus-ŋum Jew-ŋungitchuanun, aasrıi savautrığamni savaktuŋa pisuqtılaaqtuŋa.

¹⁴ Niğıugaqatquŋa iñugıkkatka siqñalıquplugic. Taavrumuunaasrıñ ikayu-gayaqpalukkitka annisuhıksraŋatnun. ¹⁵ Jew-ŋuruat tunutmatruŋ Agaayyun, ilaa ilauraanıktuq atlanik iñuŋnik. Aasrıñ sua itkisıva taimanıgu Agaayyutim akuqtuqpagıç Jew-ŋuruat? Taapkua iñugiliutitqıkkisıgai Agaayyutim, iñuktıtun aŋıttıkkauruatıtun tuquŋaruaniñ. ¹⁶ Sivulliğ qaqıaksraq qaisau-nıppan Agaayyutmun, tarra iluqanı qaqıaq ipqıkkauruq. Suli kanıgıkkani napaaqtum ipqıtpata, taatnatuntuuq akıguğıkkani napaaqtum ipqıtmıut.

¹⁷ İlaniç akıqqut napaaqtugıksuamiñ piyakkaurut aasrıi akıgua atlakkam napaaqtum ilıplugu sivulliğmun napaaqtumun. İlipsi Jew-ŋungitchuani atlakkaqtatun akıqqutun ittusrı. Pakmaasrıñ sayaqaaqsırsrı iñuupmiplu-srı sivulliğmiñ napaaqtumiñ atriqaqtuamiñ taapkunanıtun Jew-ŋuruatıtun.

¹⁸ Taatnaqhusrı uqavıksuksraungitchusrı tamatkunuuna akıqqutıgı pıı-yaqtautıgı. Uqaviutiksraitchusrı. Suvaata? İlipsi iñuupkanıgıchıksı kanıa napaaqtum, aglaan kanıan uumapkağasrı. ¹⁹ Nıpliğhiñaunisuknaqtusrı,

“Akiqqut piiyakkaurut ilaliutitlasripluta napaaqtuanun.” ²⁰ Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqqut piiyakkaurut Jew-ɲuruat ukpiqsriñgihhatigun. Taatnaqhusri ilaliutirusri napaaqtumi takku ukpiqsriplusr. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitchi. ²¹ Agaayyutim napaaqtum akiqqi itingiiñiqpagich nagguviatni, ilaan kipiviaqmigaasri Jew-ɲungitchuasrii. ²² Taatnaqhusri ilitchuğigiksi Agaayyutim ihuaqqutriñhalu taluqnañhalu. Agaayyutim anasriñ-ɲuqsagagigai tamatkua maligutchiñgitchuat inmiñik. Aglaan ihuaqqutigaasri iñuuniaqtuiñaqapsi ihuaqqutaagun. Taatnanğisuagupsi kipikkaugisipmirusri napaaqtumiñ. ²³ Jew-ɲuruat ukpiqsritqiaqsikpata Agaayyutmik akuqtutqik-kisigai. Agaayyutim pitlallapiaqhuni ilihhiñaugai kiñumun inaatnun. ²⁴ Ilipsi Jew-ɲungitchuani atriqaqtusri akiqqumik kipikkauruamik atlakkamiñ napaaqtumiñ ilaliutiplusriasrii napaaqtullautamun, uvva taamna akiğun-ğitchaluaqtuaq napaaqtullautami. Jew-ɲuruat atriqaqtut akiqqumik nausuuramik napaaqtullautami, aasriiñ Agaayyutim nalupqinaig!ugu ilitqikkisigai napaaqtunatnun.

Agaayyutim Qiniqtitkaa Ilunjuksriñi Iluqaitñun Inunñun

²⁵ Aniqatiumaaj, kanjqsitqugipsi uumiña nalunaqhuni ilumutuuruamik, kamasraaqunğitlusri isrumatuniñusri. Ilumutuuruq una: ilaħhiñanich Israel-aagmiut tikkanasrigaluaqtut. Aglaan taamna simmiğñaiaqtuq iluqatin pik-sraqtaanuruat Jew-ɲungitchuat utlautikpata Agaayyutmun. ²⁶ Taimanigun iluqatin Israel-aagmiut annisugisirut. Aglausimaruaq Agaayyutim uqalhani, “Annisuqti agğisisiruq Zion-miñ.

Piigisigaa iluqaan agaayyutaiñiq kiñuvianjiñiñ Jacob-ɲum.

²⁷ Tarra piigupkich killuqsautinich

taniğñaigiga sivunniugutiga taipkunuga inunñun.”

Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34

²⁸ Jew-ɲuruat ayañnigaat akuqtunğit!ugu tusraayugaallataq. Taatnaqhutin akitñaqtuligñigaat Agaayyun piqtutigiplusri. Aglaan Jew-ɲuruat Agaayyutim inugigai piksraqtaagiplugich. Piqpagigai piqtutigiplugu aqiqsruutni sivullia-ñitñun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, sul Jacob-mun]. ²⁹ Agaayyutim isrumitqit!aitchuq inuktigun tuqłukkağmigun sul aatchuutigun qaisağmigun ilinjitñun. ³⁰ Ilaatniimma ilipsi Jew-ɲungitchuani ayakkaqsi tupigisrunğit-lugu Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri ilunjuksriñiğmik taapkua iñuich tupiksriñgihhatigun. ³¹ Taatnatuntuuq pakma Jew-ɲuruat tupiksriñgitchut Agaayyutmik. Atriplugu Agaayyutim nagliksriñha ilipsitñik, ilinjitñik nagli-gigisipmigai. ³² Takku Agaayyutim ilisimagai iluqaisa iñuich tupiksrisunği-silaanatlul pitchigiñhatlu. Piqtutigiplugich ilaan qiniqtitchukkaa ilunjuksriñi iluqaitñun.

Quyyan illi Agaayyutmun

³³ Ii, Agaayyutim umialgutai uuktuğnağumiñaitchut.

Puqiutaalu kanjqsimañhalu isruitchuq.

Kia-unniñ inuum kanjqsipchağumiñaitchai Agaayyutim sivunniutai.

Unniñ kanjqsiumiñaitchaa tumaa.

³⁴ “Kia ilisimavaun isrummataa Atanğum?”

Kia qaitchiñhauvaun alğaqsrutmik?”

Isaiah 40:13

³⁵ “Kia-unniñ qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik utiqtitaksrajanik Agaayyutmun.” *Job 41:11*

³⁶ Ii, Agaayyutim iñiqtağigaa suapayaaq.
Suli suapayaaq ituiñagaqtuq, ilaagun suli ilaanun.
Kamanaun illi Agaayyutmun qanavak taimuḡa. Taatnatuq.

Qaiļlusri Agaayyutmun

12 ¹Taatnaqhusri, aniqatiumaan, Agaayyutim qiniqtinjanikmatigut ilunjuksriñigmiñik iniqsruağipsi timigikkasri iñuuruñulugich tuni-llautilgitquplugich ilaanun, ipqilłuni suli quyaqnağuni ilaani. Taamnatarra savautriñikraqsi ittuq Agaayyutikuagiakun. ²Atrinusrunaqasri iñuiñun marruma nunam, aglaan simmiqsillusri nutaqtillusri isrummatigikkasri. Taatnağupsi kanqisitłasriñiağiksi Agaayyutim pisulha ilipsigun. Suli ilisimatlasriñiağiksi nakuuruq, quyaqnaqtuq Agaayyutmi suli nalaunḡaruq.

³Agaayyutim iluaqquataagun nipliutiksraqaqtuḡa kisupayaamun akun-napsitñi. Isrumaniaqnak nakuuvagiłlutin ilipni. Qiniqtuksraurutin ilipnun qanuq itilaapiaqnik. Isrummatigiun qanutun ukpiqsriñiaqqtılaan aatchuusriağikkan Agaayyutmiñ. ⁴Atausriukattaqhuta timiaqqtugut aasriñ taamna timi iñugiaktuamik sulliñiaqhuni. Tamatkua timim sulliñi atlakaagisigun atuğagtut. ⁵Taatnatuntuuq uvagut iñugiaktugut. Aglaan Christ-mi uvagut iluqata atausriğuhuta timaurugut, aasriñ sulliñiğuhuta timimi. ⁶Iluqata atlaakağiñik aatchuusriaqqtugut. Agaayyutim uvaptiknun qaitchai iluaq-qutriñigmigun. Kiña aatchuusriaqagumi sivuniksriqiligmik, atuğliun taamna ukpiqsriñigmigun pigikkağmigun. ⁷Kiña aatchuusriaqagumi savautriñigmik, savagli. Kiña aatchuusriaqagñigumi ilisautriñigmik, tarra ilisautriñi. ⁸Kiña aatchuusriaqagñigumi pitchuksaagiligmik, pitchuksaagili. Kiña aatchuusriaqagñigumi aatchuiñigmik atlanun, aatchuğli naliilaaglugu. Kiña aatchuusriaqagñigumi sivulliuqtiksrauluni, sakuugli sivulliuqtauñigmiñi. Kiña aatchuusriaqagñigumi naglikisriñigmik, taavruma atuğliun quviatchauğiguni.

⁹Piqpaksriñiqsi ilumutuuruksrauruq. Uumigisiun tamanna pigiitchuaq, piqpagiluguasriñ nakuuruq. ¹⁰Piqpakkutilusri avatmun aniqatigiisun, kamanatluktillugich aniqatigikkatin ilipsitñi. ¹¹Iqiasrusunaqasri aglaan sakuukkitchi, suli piliqillapiağusri irrutchipsigun savautilugu Atanḡuruq. ¹²Quviasrugusri takku piqaqtusri niğiukkamik. Anuqsrusri iluiłliuñiq tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³Ikayuğlugich Agaayyutim iñui inuqsraqtuat. Tukkiqsuğlugich iglaat kiñunnapsitñi.

¹⁴Apiqsruqsiun Agaayyun nagligitqulugich tamatkua nagliksaagtitchiruat ilipsitñik, iniqsruutilugich aasriñ apiqsruutisrunaqnagich Agaayyutmun anasriñjuqsagulugich. ¹⁵Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniuqatigilugich tamatkua alianniuqtuat. ¹⁶Iñuuniaqatigiiyusriłusri. Kamanağnaisrunaqasri ilipsitñik, aasri ilauraagilugich tamatkua suunğıññasrugiruat. Iłisimatluñniasrunaqasri supayauranik. ¹⁷Kia iñuum pimaqtukpasri akisağniasrunaqasri killukun. Iñuuniağitchi iñuñni iluağnaqtuakun. ¹⁸Piyumiñagñiqutillaapsitñi iñuuniağitchi qini-rutillugich kisupayaat. ¹⁹Iłauramaan, akisaqtuğniasrunaqasri atlanik nalaunğıtpasri, aglaan Agaayyutim akisağligich. Aglausimaruuq, “Uvaḡa akisağisiruḡa. Uvaḡauruḡa anasriñjuqsairagaqtuq [nalaunḡaitchuktuanik], nipliqsuq Ataniq.”

²⁰Aglaan, Agaayyutim uqalḡa itnatun,

“Pimaqtigtigikkan nigisukpan nigipchaqlugu,
imigukpan imiqitillugu.

Taatnaquvich kanqutchakniagiñ katitchipmatun ikualaruanik aumanik
taavruma niaquanun.” *Proverbs 25:21, 22*

²¹ Ki, pigiitchuamun akiilipkaqtaqnak, aglaan akiiliun pigiitchuaq nakuurua-
kun.

Tupigiraksrat Kavamam Maliğutaksrañi

13 ¹ Iluqasri tupigiraksragigisi kavamam ayalatai. Kiñaunniñ ayalat-
chitlaitchuq Agaayyutim qaitchiñgisuaqmani sanñimik ayalatchiñik-
srajanun, sulı kiñaunniñ ayalatchitlaitchuq marrumani nunami sanñiqan-
gisuağuni Agaayyutmiñ. ² Taamna pisigiplugu kia iñuam akiililiuqnıktuam
kavamam akiililiqismagaa Agaayyutim inillakkaña. Taatnaqami tikiutri-
raqtuq anasriññuqsautmik iñmiñun. ³ Tamatkua iñuuruat nalaunjaruakun
sivuugayumiñaitchut sivulliuqtinik, aglaan kisimij tamatkua iñuumaq-
łuktuat. Sivuuğagisrungitchupku ayalatchisiqatuaq savaağiuñ nalaunja-
ruaq aasriili ayalatim quyagiyumagaatin. ⁴ Taamna Agaayyutim savaktigi-
gaa ikayuqplutin. Aglaan atuğuvich nalaunjaitchuamik iqsiviksran tarra.
Ayalati sanñiqatuaq anasriññuqsaitlasriplugu. Taamna Agaayyutim savak-
tigigaa anasriññuqsaitlasriplugu pisigiplugu Agaayyun tamatkuniña atuq-
tuanik nalaunjaitchuamik. ⁵ Taatnağusri tupigiraksragigisri kavamat pisi-
giplugik taapkuak: anasriññuqsakkauyumiñaitchumuusri, sulı ilisimalusri
qauğrimmaagiutillautapsitñi tupiksriiruni nalaunjatilağanik. ⁶ Tarra aki-
liiruksraupiaqmıusri tax-sinik, takku tax-siliqirit savaktigigai Agaayyutim
savaağipmatruñ savaaqtiñ. ⁷ Akiilisitchi iluqaitñun ayalatirrutiaqtuanun
niğgiuqsruutipayaanik, akiiligiğich iluqaisa tax-sinik akiiligiñaqtuat, taluğ-
lugich taluğiraksrauruat sulı kamagilugich kamagiraksrauruat.

Piqpakkutiliq Atlanik

⁸ Akiqsruumisruñaqnagich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik piqpa-
giraksragigitin atlat. Iñuk piqpaksriruq atlamik tupiksriñiqsuq iluqaanik
maligutaksramik. ⁹ Maliğutaksrami aglausimaruv, “Killuqsagumiñaitchutin
sayuñalikun. Iñuagumiñaitchutin kisumik. Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuq-
tuksraungitchutin iñuuniaqatvich suuraiñiñ.” Iluqatiñ taapkuat tillisaurut sulı
iluqatiñ atlatlu katisrimarut atautchisun uumani: “Piqpagiyumagiñ iñuunia-
qatin iliptun ililugu.” ¹⁰ Piqpaktam atniatlaitchaa iñuuniaqan. Taatnamik piq-
paksriñiq atriqaqtuq tupiksripmatun iluqaanik maliğutaksramik.

¹¹ Taatnatun iñuuruksraurusri nalaunjaruakun makunani uvluni. Atakkii
annautrauligviksraqput, Christ-mun qilañmuutikpatigut, qallitłuktuv pakma
ukpiqsriqqaahaptikniñ. Taamna ittuq itigviksarakun iñiqtuatun siñignigmiñ.
¹² Unnuq nuñuyasriruq. Uvluq tikiyasriruq. Taatnamik nutqautiraksragigikput
killiqitiqput pigikkana taaqtuam sulı tigulugich satkui qaumam savaaqatla-
sriłuta nakuuruam. ¹³ Ki, iñuuniaqta nalaullugu atrilugich iñuich pigikkani
uulum. Uvagut piruksraungitchugut nağgunaqtuakun niğilıkun sulı taanñati-
kun. Ittuksraungitchuq sayuñaliq suvatıñıglu, naaga anuyaliq siqñatuatiğlu.
¹⁴ Aglaan iñuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagutiqağitchi atangu-
ruamik Jesus Christ-mik, ayalatısruñaqasri kaviğutaiñun kanjiğruapsi.

Upyaktuiñak Atlanik Iñuḡnik

14 ¹Akuqtuḡumagiksi sayaiḷluqtuaq ukpiqsriḷḡmigun uqavaaqatigisruḡnaqnagu ukpiḡikkaḡanik. ²Iḷaḡich iñuich ukpiqsriḷḡhat sayaitmata iḷiḡich ukpiqsriḷḡhat nigiḷhiñauñiḷḡhat nauriaḷhiñanik. ³Taamna nigiḷhiñauñiḷḡhat qanusripayaamik niqimik isrumaruksraunḡitchuq nakuutluḡniḷluni nauriaqtuḡtumiñ. Taamnali nauriaqtuḡtuaq taatna isrumaruksraunḡitmiuq niqituḡtuaq nalaunḡiññiḷugu, takku Agaayyutim akuqtuḡnigaa. ⁴Atanniḡniḷḡhat qatagsraunḡitchiñ atlam savaktaa. Qauḷḷan sivunniḡisigaa nalautmagaan naagaqaa nalaunḡitmagaan. Ilaa nalaunḡaruamik savaaqatlagisiruq takku Agaayyutim nalaunḡaruamik savaaqatlapkaḡisigaa.

⁵Iñuk isrumaruq atausriḡ uvlug nakuutluḡniḷlugu atlaniñ uvlumiñ. Atlamli isrummatigai uvlupayaat atiḷugich. Iñullaak isrummatmiktigun nalupqisrunḡiḷḡlik nalaunḡaruamik savaaqatilaḡmiknik. ⁶Iñuk isrumaruq atausriḡ uvlug pitḷuktuḡaḡuḷugu atlaniñ uvluniñ kamakkutigigaa pisigiplugu Agaayyun. Taatnatuntuuq nigiḷruam qanusripayaamik niqinik kamagigaa Agaayyun, takku qaitchiḷluni quyyatmik Agaayyutmun, aasriipsuuq nigiḷruam naurianik kisiitnik kamagipmigaa Agaayyun quyyavigiplugu. ⁷Nalliḡputunniñ iñuutlaitchuq iḡmiñun unniñ tuqutlaitchuq iḡmiñun. ⁸Uvagut iñuunḡapta iñuurgut quyalisukḷugu Ataniḡ, sulit tuḡugupta tuḡuniaḡmiḡut Atanikun. Iñuḡ'apta sulit tuḡu'apta pigigaatigut Atanḡum. ⁹Taatnaḡhuni Christ tuḡuruq aasrii aḡipkakaḡuḷuni tuḡuḷḡmiñ. Iñuutqisuuq atanigitchuḷuni iluḡaitñun tuḡuruanun iñuuruanunlu. ¹⁰Suvaatami atanniqsuiñiḡaḡpich aniqatipnik nakuutluḡniḷḡhat iḷaaniñ? Uvagut qichaḡsaḡumarugut sivuḡaani Agaayyutim, aasrii iḷaani atanniḡuta iluḡata. ¹¹Aḡlausimaruq Agaayyutim uḡaḷhani,

“Nalupḡinaisilaḡatun iñuutilaḡma, niḷliḡsuq Ataniḡ,
kiñapayaat putkisirut sivuḡqamnun,
aasriiñ iñupayaat kamagisigaatḡa.”

Isaiah 45:23

¹²Atausriukattaḡuta kigḡutiksraḡtuksraunḡisigikput Agaayyun [savaaḡik-kapḡun].

Atlat Killuḡsaḡitnagich

¹³Taatnamik nutqautiraksraḡigikput atanniqsuutiḡiput avatmun. Aglaan isrummatigiraksraḡigikput putukkirviuruksraunḡiḡiput sulit aniqatipnik killuḡsaḡitḡiraḡiḡiḷksraḡputlu. ¹⁴Iḷluḡa atannamni Jesus-mi iḷisimaḡiga niḡipayaam nakuḷḷha. Aglaan iñuum nalaunḡaḡigumiuḡ taamna tarra iḷaani nalaunḡaitchuq. ¹⁵Atniḡniḡupku aniqatin niḡikkapkun tuvranginiñniḡiñ tumaa piḡpaktam. Piyaḡquḡtaḡnagu ukpiqsriḷḡha niḡikkapkun nalaunḡaḡiḡitpagu. Itḡaḡilugu una, Christ-ḡum tuḡutipmigaa aniqatin. ¹⁶Uḡautigipkaḡnagu atlanun pigiññiḷugu nakuuruaq ilipni. ¹⁷Aḡaayyutaani Agaayyutim niḡilu imiḡlu suksraunḡitchuk, aglaan nalaunḡasripkakaḡuḷkun Agaayyutmi qiniñniḡaḡtuḡut quvianaḡaḡhutaḷu Ipḡitchuakun Irrutḡikun. ¹⁸Kiñapayaḡ savautriraḡ Christ-mik taatna quyaḡnaḡtuḡ Agaayyutmi, sulit iḷuḡaḡisigaat atlat iñuich. ¹⁹Ki, pisuḡtilaḡtikni iñuuniaḡta qiniñniḡakun sulit sayyilḷaḡutiluta avatmun ukpiqsriḷḡkun. ²⁰Niḡiḷipkun niqimik suksraunḡisitnagu

savaaŋa Agaayyutim. Nigiruni iluqaitniik niqinik nakuuruq, aglaan nalaun-
ŋaitchuq kiŋa iŋuk killuqsagtitnapku. ²¹ Nalaunŋaruq niqitunŋitchuni taan-
ŋanŋitchuni lu suli piŋŋitchuni qanutchipayaaamik killuqsautigiyumiŋakka-
ŋanik aniqatvich. ²² Ukpiqsriŋhiŋ qanupayaaq inniqpan, nalupqinaisirruŋ
akuqtuyunaŋa Agaayyutmi. Iŋugguuq quvianamiuruq patchisigingitchuaq
iŋmiŋik iŋuagikkaŋmigun. ²³ Aglaan iŋuk nalupqisruktuaq patchisauruq nigi-
gumi, takku ukpiqsriŋikuangitchuq. Supayaaq ukpiqsriŋikuunŋitchuaq, tarra
killuqsautauruq.

Maliglugu Jesus Christ-ŋum Urrakusrautaa

15 ¹Uvagut sayakturuani ukpiqsriŋhaptigun ikayuŋniaqtaksraŋigivut
tamatkua sayaitchuat pilguirrutinŋisigun, quyaliniŋasruŋaqata uvap-
tiknik. ²Atausriukattaaguta quyaliniŋaglavut iŋuuniaqativut nakuuŋiksraŋat-
nun, sayyillaagŋiaŋlugich ukpiqsriŋhat. ³Taatnatuntuuq Christ iŋuuniaqami
quyaliniŋanŋiŋiŋisusq iŋmiŋun. Itna Agaayyutim uqaŋhum nipliutiginigaa,
“Iŋuich pisaanapmatin, Agaayyuun, atniagagigaatŋa.” ⁴Qanusripayaaq
aglausimaruaq qaŋŋisusami aglausimaruaq iŋisautisrukhuta nigiugaqupluta
anuqsruŋikunlu pitchuksaagutiginunlu aggigaqtuaq uqaŋhaniŋ Agaayyutim.
⁵Anuqsruŋiŋlu pitchuksaagunlu aggigaqtuk Agaayyutmiŋ. Agaayuruŋa Aga-
ayyutmun iŋuuniaqatigituplusri qiniuiŋiŋakun maliŋapsitni Christ Jesus-mik.
⁶Taatnaŋupsi iluqasri piqatigiiksitisirusri, aasriiŋ atautchisun kamaksruŋi-
sigiksi Agaayyun aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ.

Iluqagmiŋ Iŋuich Quyyagisigaat Agaayyun

⁷Christ akuqtuŋaasri. Taatnatuntuuq akuqtuutiruksraurusri. Taavrumuuna
qiniŋitkisigiksi kamanautaa Agaayyutim. ⁸Uqautigipsi, Christ savaktigiliu-
tigaat Jew-ŋuruat qiniŋititchaŋlugich ilumutuulhat Agaayyutim akiqsruutaiŋ
Jew-ŋuruat sivulliaŋitniŋun ⁹suli Jew-ŋunŋitchuat qaitchitquplugich nangaut-
mik Agaayyutmun ilunŋuksriŋhagun. Aglausimaruaq Agaayyutim uqaŋhani,
“Quyagisigikpiŋ akunŋatni Jew-ŋunŋitchuat.

Atuŋisuruŋa quyyatinik atigikkaqnun.” *2 Samuel 22:50; Psalm 18:49*

¹⁰Uqatiŋ nipliŋiŋisusquli,

“Iłipsi Jew-ŋunŋitchuani,

quviasruqatiqagitchi Agaayyutim iŋuiŋik.”

Deuteronomy 32:43

¹¹Uqatiŋ nipliŋiŋisusq,

“Iluqasri Jew-ŋunŋitchuani quyyasriun ataniŋ.

Iluqasri iŋuŋni atuŋitchi quyyatinik ilaanun.”

Psalm 117:1

¹²Iŋaiaŋ nipliŋiŋisusq,

“Kiŋuviŋa Jesse-m aggigisiruq aŋalatchityaŋuni Jew-ŋunŋitchuanik.

Ilaa pisigilugu Jew-ŋunŋitchuat piqagisirut nigiukkamik.” *Iŋaiaŋ 11:10*

¹³Iŋiqsruqtuŋa Agaayyutmun qaitchiraqtuamun nigiukkamik immiquplusri
quvianapayaaamik suli qiniuiŋiŋamik tunŋaŋapsigun ilaani, aasriiŋ sanŋiaŋun
Ipqitchuam Irrutchim nigiugaqsi ulipkaulagisiruq.

Paul Uqaqtuq Sivunniutmigun

¹⁴Aniqatiumaan, nalupqigingitchiga imaqaŋiqsi nakuuruamik. Iłisimagiga
piqaŋiqsi kanqisimmatipayaaamik aasrii iłisautritlaŋsriplusri avatmun. ¹⁵Aglaan

aglaaǵigitka ilisauttitigikkatka ilipsitñun itqagıtquplugich. Aglaktuŋa taluq-srautaiǵıluŋa Agaayyutim ituaqquataagun qaisanagun uvamnun. ¹⁶ Christ Jesus-ŋum savaktigitqugaŋa Jew-ŋunǵitchuanun. Ilaan ilisautritqugaŋa tusraayugaallataq tamatkunıŋa tunılǵautigitquplugich akuqtuyunaǵlugich Agaayyutmun, ipqıqsillugich Ipqitchuam Irrutchim. ¹⁷ Taatnaqıluŋu savaqatauniqama Christ-mun uqaviutigitlagiga savautrıǵıga pisigiplugu Agaayyun. ¹⁸ Uqautigigisigiga kisian Christ iñiqsıruaq uvapkun sıvullıutlasrıpluŋa Jew-ŋunǵitchuanik tupiksrıtlasrıplugich Agaayyutmik, ami nipliutigikkapkun suli ilıchuqutıtıgıun ¹⁹ suli quvıqnaqtuatıgıun suli sanıııagun Ipqitchuam Irrutchim. Quliaqtuaǵıgıga iluqaallapiaq tusraayugaallataq Christ-kun nunapayaami Jerusalem-miñ Illyricum-munaglaan. ²⁰ Ataramik quliaqtuaǵısrukkıga tusraayugaallataq nunami iñunıun tusraanǵitchuanun Christ-mik. Uvva-takku nappaiñiaǵunǵıchuŋa savaamik atlam iñuum aullaǵniıñanikkanañik. ²¹ Aglaan aglausımaruatun Agaayyutim uqalhani,

“Tamatkua sıvuani uqatraunǵıchuat ilaanik qıñiǵısırut.

Suli tamatkua sıvuani tusraanǵıchuat ilaanik kañiqsisigısırut.”

Isaiah 52:15

Paul Sivunniqsuq Rome-mugukhuni

²² Taamna pisigiplugu iñugiaktuami uvunıanunaglaan nutqaqtıtakkauruŋa tikiññaılamni ilipsitñun. ²³ Aglaan pakma quliaqtuaǵıvksrıaıgıtı’ama makunani nunaaqıñi suli iñugiaktuani ukiuni tikitchukkualuaqapsı. ²⁴ Utlakkisigipsi Spain-muksaǵuma. Nayuqtuallagukkipsi aasrıiñ aquagun ikayuñhiñaugıpsıtıŋa iglauniaguma. ²⁵ Pakma aullaǵniaqtuŋa Jerusalem-mun ikayuǵiaǵlugich Agaayyutim iñui taamani. ²⁶ Ukpıqsrıruat Agaayyutmik Macedonia-mılu Greece-mılu quviasrıñıqsut qaitchiplutıñ manıññik ikayuqsaqıugich inuqsraqtuat Agaayyutim iñui Jerusalem-mi. ²⁷ Taapkuıa piyumaǵniqsut takku akiqsruummıplugich Jew-ıruat. Jew-ıunǵıchuat akuqtuiñıqsut irrutchikun ikayuusrıaıatnik Jew-ıruat. Taatnaqhutıñ ikayutaksrıaıgaıch Jew-ıruat suuraǵmıktıgıun. ²⁸ Qaisaksrıaıgitka inuqsraqtuıanun Jerusalem-mi manııch aatchuutıgıkkanañich ilıñıtñun. Taatnaqqaagıluŋa aullaǵısırıuŋa Spain-mun, aasrıi iglıılamni apqusraallakkisigipsi nayuqtuallagıaıusrı. ²⁹ Ilısimagıga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisııııga Christ-ıum kamanaqtuıamik ikayuutaamik.

³⁰ Anıqatıumaıñ, pisigilugu atanıq Jesus Christ suli Ipqıchuıaq Irrusrıq piqpakkutıpkakkanaıasrı avatmun, inıǵipsi ikayuqupluŋa savaamni itqagıluŋa agaayuhıpsıtıñi Agaayyutmun. ³¹ Agaayuyumaıusrı annaumaıaquluŋa ukpiqsrıñıǵıchuıanı Judea-mi. Agaayuyumaıusrıpsuuq taamna ikayuun tikiutıniakkaǵa Jerusalem-mun quyaqnaıquluŋu Agaayyutim iñuiñi taamani. ³² Tarra utlakkisigipsi quviasrıuŋu ikayuusrıaıqagıaıǵluŋa nutaqtırrutmik ilipsitñiñ, Agaayyutim pitqukpaŋa. ³³ Agaayyutımtuq qaitchıraǵaıtuıam qıñuiññaıamik nayugumalısi iluqasrı. Taatnatuq.

Paul Tuyuqtuq Nayaıññanik Ukpıqsrıruıanun

16 ¹ Uvvauna uqautıgıgıga ilipsitñun ituaǵıplugu anıqatvtut Phoebe. Ikayuqtıgıga agaayyuvıum Cencreae-mi. ² Akuqtugumagıksı Agaayyutim iñuiñi akuqtıurıksrauıhatıtun kisunık Phoebe-m. Ikayuqsımagaıñı suli iñugiaktuat iñuiñıch.

³ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Priscilla-mun suli Aquila-mun savaqatigikkakka Christ Jesus-kun. ⁴ Sugingiqługu inuuliqtik annautimagaatŋa. Taatnaqtugik quyallapiağikka, suli iluqatiŋ ukpiqsriuat agaayyuviŋni Jew-nuŋgitchuat quyagillapiağaittuuq. ⁵ Tuyuqtuŋa nayaannjanik ukpiqtuanjuranun katiragaqtuanun tupqakni. Tuyuqtuŋa nayaannjanik ilannamnun Epānetus-mun sivu-lliuramun nunaŋani Asia-m maliguaqlugu Christ. ⁶ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Mary-mun sakuuktamun akunipsitni. ⁷ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqtaupmiruak isiqtau'amaptuuq. Uqqiraqtit kama-naqtuağigaik ukpiqsriuanjnuqqaqtuak sivumni. ⁸ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Ampliatus-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Urbanus-mun savaqatigikkamnun Christ-kun, suli piqpagikkamnun Stachys-mun. ¹⁰ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Apelles-mun; uuktuakkau'ami [ukpiqsriğimiŋi] qiniqtitkaa ilumutun piqaksriği Christ-mik. Tuyuqtuŋa nayaannjanik iluqait-nun qitunğaiŋun Aristobolus-nuŋ. ¹¹ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Herodion-mun ilamnun, suli iluqaitnun qitunğaiŋun Narcissus-nuŋ pigikkannun Atangum. ¹² Tuyuqtuŋa nayaannjanik Tryphaena-mun suli Tryphosa-mun, taapkuak ağnak savaktauruak Ataniğmun. Tuyuqtuŋa nayaannjanik Persis-mun ilannam-nun sakuullapiaqtuamun Ataniğmun. ¹³ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Rufus-mun ukpiqsriuanjnullaqtuamun atanikun, suli aakanun; taamna aakaupmiuq uvaŋnun. ¹⁴ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-munlu suli iluqaitnun aniqatiunun ilinğitniittua-nun. ¹⁵ Tuyuqtuŋa nayaannjanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanunlu, Olympas-munlu, suli iluqaitnun Agaayyutim inuiŋun taraniit-tuanun. ¹⁶ Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiğikun. Iluqağmiŋ ukpiqtuanjruaŋi Christ-nuŋ tuyuğasri nayaannjanik.

Ilammiuğutit

¹⁷ Aniqatiut, qaunagipiaqugipsi inuŋnik akiliğiiksitchiragaqtuanik suli ihui-lliuqtitchiruanik atlanik ukpiqsriğhatigun. Akiliğisimagaat ilumutun ilisauttun ilisauttusriaqsi. Piisimağitchi ilinğitni. ¹⁸ Taatnatchich inuich savautriŋgitchut atannaptiknik Christ-mik, aglaan savautriğhiŋaqtut injmiknik pisuğimiktigun. Uqallautağutitigun uqayusraağutitigunlu kinnitchiŋiağaiç inuich naluruat ilu-mutuuruamik. ¹⁹ Iluqağmiŋ ukpiqsriuat tusraagaasri tupiksriŋiplusri. Taatnaq-tuŋa quviasrullapiaqtuŋa ilipsigun. Ilisimallautaqugipsi nakuuruuq suli piisi-maaqugipsi pigiitchuamiŋ. ²⁰ Taatnağupsi Agaayyutim tikiutriruam qiniuiŋnamik qilamik akiililapiağisigaa tuuŋaq. Ihuagqutaan atannapta Jesus-nuŋ nayuğlisi. ²¹ Timothy savaqatiga tuyuqtuq nayaannjanik, ukuaptuuq ilatka Lucius, Jason, suli Sosipater. ²² Uvaŋa Tertius, aglaktuŋa uumiŋa tuyuutaanik Paul-nuŋ. Tuyuqtuŋa nayaannjanik ilipsitnun Christ-kun atanikun. ²³ Gaius-nuŋlu tukkuğikkağma iluqağmiŋlu ukpiqtuanjruat tuyuğasri nayaannjanik. Taat-natuntuuq Erastus suli aniqatvut Quartus tuyuqmiuk nayaannjanik. Erastus ilirakuviuruq uvani nunaagqimi. ²⁴ [Ihuagqutaa atannapta Jesus Christ nayuğlisi iluqasri. Taatnatuq.]

Agaayuliğlu Nangāunlu Agaayyutmun

²⁵ Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaagiksitlagaa-sri ukpiqsriğipsitni tusraayugaallautakun quliaqtuağikkapkun. Taamna

tusraayugaallautaq Christ-kun kaniqsiñaitchuaq taimani, ²⁶aglaan pakma ilitchuqnaqsiruaq sulil nalunaiqlu ilitchuqipkakkauruq iluqaitñun inuñnun ukpiliquplugich aglaañisigun sivuniksriqirit tuvraqluq tillisaagun isruitchuam Agaayyutim. ²⁷Kisianun isrumaturuamun Agaayyutmun illi kama-naun qañavak taimuñ Jesus Christ-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-aŋmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul, aglaqatigaqtuŋa Sosthenes-mik aniqatiptiknik. Agaayyu-tim piksraqtaagigaŋa uqqiraqtaupluŋa pigiplugu Christ Jesus. ²Tuyuq-tuŋa ukuniŋa tuyuutiniik ilipsitiŋun Corinth-miittuanun, ukpiqtuanjuranun Agaayyutmun. Inŋugiliutigaasri Agaayyutim ipqiqsipkaqhusri Christ Jesus-kun, ilagiplugich inupayaat nanipayaq agaayusuuruat atannaptiknun Jesus Christ-mun ilaisaptuuq Ataniŋikkaŋatnun. ³Uvvatuq Agaayyutim aapagik-kapta suli Jesus Christ Atannapta iŋuaqcutillaŋniaglisi suli tutqiksiŋsri.

Ikayuusriasi Ukpiliqapsi Christ-mun

⁴Ataramik quyasuugiga Agaayyun pisigiplusi, atakkii iŋuaqcutigaasi Christ Jesus-kun. ⁵Piqatauŋaptikni Christ-mi ikayuusiaqaqtusri atqunallapiaq supa-yaakun, uqautriŋipayaapsigun suli ilitchuŋiŋapsigun. ⁶Uqaŋiq Christ-kun nalupqinaiqsuq ilipsitiŋi, atakkii inuutchisi atlaŋnuqhutiŋ, ⁷piqaqhusri qanu-sripayaamik aatchuutaanik Ipqitchuam Irrutchim, utaqqiŋipsitiŋi sagviŋiksra-ŋanik atanipta Jesus Christ-ŋum. ⁸Ilaan qaunaginiagaasri ukpiqsriŋapsigun isruanunaglaan, patchisailŋusriasriiŋ aggiqpan ataniqput Jesus Christ ataniityaŋuni inupayaanik. ⁹Agaayyun tuniqsimaruq tuqŋuqtigikkaqsi piqataut-quplusi iŋniŋmiŋun Jesus Christ-mun atannaptiknun.

Atiŋjirrutinich Ukpisriruut

¹⁰Aniqatiumaan, inŋigipsi saŋŋiqalŋagun atanipta Jesus Christ aŋiŋusrimaa-quplusi avgummataiŋsriŋu suli atausiŋnuqatigiŋquplusi isrummatipsitiŋi sura-ŋaŋapsitiŋiŋu. ¹¹Aniqatiumaan, ilaŋisa inuich Chloe-ŋum ilaiŋ nalupqinaiqŋugu uqautigaatŋa qapiqsigiutragniplusi [tillisaipsigun uvamniŋ]. ¹²Nipliutigikkaŋat uvamnun itnauvva, ilasi uqaqtut “Paul-kuaqtuŋa,” atlat “Apollos-kuaqtuŋa” naa-gaqaa “Cephas-kuaqtuŋa” naagaqaa “Christ-kuaqtuŋa.” ¹³Qanuq piviŋi? Christ avgumayumiŋaitchuq! Uvaŋa Paul, aasriiŋ kikiaktuu-trauyumiŋaitchuŋa pisigilu-sri. Uvvasuli, paptaakkaungitchusri maliguaqsiutisukhusri uvamnun! ¹⁴Paptaa-gikka Crispus-lu Gaius-lu, aasriiŋ quyagiga Agaayyun paptaaŋiŋiŋiŋa atlamik nallipsitiŋik. ¹⁵Kiŋauniŋiŋaasii nipliŋumiŋaitchuq paptaakkauniŋuni attapkun maliguaqsiutisuguni uvamnun. ¹⁶Aa, paptaaŋigaluaqmiŋa tupiqatiŋiŋik Step-hanas-ŋum, aglaan atlakun naluruŋa kimik paptaaŋitniŋimnik. ¹⁷Atakkii Christ tiliŋgitchaŋa paptaaqsiyaquluna aglaan quliaqtuaŋitquplugu tusraayugaagik-suaq. Quliaqtuaŋigupku tusraayugaagiksuaq puqituaŋun inuum, ilipsi aglakma-tun, tarra Christ-ŋum tuqulŋa sannigutami ilumun saŋŋiqagumiŋaitchuq.

Agaayyutim Qiñiqnaqtitkaa Saŋŋiñi Puqiuṭniḷu Christ-kun

¹⁸Quliaqtuaqaliq tuquḷhagun Christ-ŋum pisigiplugich iñuich killuqsautinich suutnaunġitchuq tamatkununja tammaummiruanun, aglaan taamna quliaqtuaqaliq saŋŋigigaa Agaayyutim uvaptiknun anniqsuumaaqtuanun.

¹⁹Atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiġaŋŋiñi itna,

“Puqiutaat isrumaturuat piyaquġisigiga,

suli piiqsillugich kaŋiqsimahhat iḷisimaniraaguruat.” *Isaiah 29:14*

²⁰Taamna taatniinniŋpan suniaġniŋpat isrumaturuat iñuich? Suniaġniŋpat puqiksaat iḷisautrit? Suniaġniŋpat tamatkua qapiqsailiralguruat? Agaayyutim nalupqinaigugaa puqiutaat nunam iñuiñ puqiḷḷapiaḷhat. ²¹Agaayyun iḷumun isrumaturuaq iḷisimaniqsuq nunam iñuiñun iḷitchuġiyumiñaisilaagmiñik inġinġ puqiuṭmiktigun. Taatnamik Agaayyutim sivunniġniġaa anniqsuġiaqḷugich iñuich ukpiġikpatruŋ tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq suuknaunġitchuq iñuñiñun nunam. ²²Jew-ŋuruat inġiguurut nalupqinaigutitquplutiŋ quvinqaqtuanik, Jew-ŋuñitchuatli kigġutiŋatlasruk-hutiŋ puqiuṭmiktigun. ²³Aglaan uvagut, quliaqtuaġigikput Christ kikiaktuut-rauplugu. Taatnasriq quliaqtuaqaliq Jew-ŋuruanun piñailutaġiniġaat aglaali Jew-ŋunġitchuanun kinnauniġautauniqsuq. ²⁴Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiniqtitkaa saŋŋiñi puqiuṭniḷu tamatkununja Agaayyutim tuḷḷukkaŋiñun, Jew-ŋugaluŋŋaġmiŋ suli Jew-ŋunġitchaluŋŋaġmiŋ, ²⁵atakkii kinnauniġutaa Agaayyutim isrumatutluktug iñuñiñ, suli sayaiḷha Agaayyutim saŋŋiqatluktug iñuñiñ. ²⁶Aniqatiumaŋ, isrummatigisiun qanusriutilaaqsi tuḷḷukkaukapsi ukpiqsiruatquplusri, iñuġiaktuat akunnapsitñi isrumaturuunġitchut aṇalatchisiqanġitḷutiŋlu umialguruunġitḷutiŋlu. ²⁷Agaayyutim piksraqtaaginiġai puqiitchuaŋi nunam qanuġviiquplugich isrumatuniraqtuat. Taatnatun Agaayyun piksraqtaaqtuq sayaitchuaŋiñik nunam kanġutchaktitchaḷugich sayakturuat. ²⁸Aasriisuli piksraqtaaginiġai iñuich kamananġitchuat marrumani nunami naġġuġikkauruatlu suunġiḷaġuq-titchaḷugich kamaŋniraaguruat iñuich. ²⁹Taatnamik kiñaunniñ iñuk uqavigaagumiñaiñiñiqsuq Agaayyutim sivuġaani. ³⁰Agaayyutim atausriŋġu-qasiuṭipkaġasri Christ Jesus-mun, puqiuṭiġuqtuaq uvaptiknun Agaayyutmiñ. Agaayyutim qiniqtitkaa puqiuṭni Christ tuqupman piqutigipluta anniqsuġiaqhuta. Tumigiplugu taamna Christ Agaayyutim nalaunŋasripkaġaatigut suli iñuġiliuṭipkaġaatigut Agaayyutim ipqiḷhuta suli tasuġaatigut killuqsautaiqhuta. ³¹Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpiġaŋŋani, itna, “Iñuum uqavigaagukkumi kamaksruġliuŋ atanġum iñiqtaŋa.”

Tusraayugaagiksuaq Christ-kun Sanniġutami

2 ¹Aniqatiumaŋ, uvaŋa tikitqaaqama ilipsitñun quliaqtuaġigiga Agaayyutim tusraayugaagiksuaŋa nalupqinaiqḷugu atusunjaqnana uqaliġnik kaŋiqsitḷaisapsitñik. ²Sivunniqsunja nayuutiḷamni ilipsitñi quliaqtuaqagukḷunja Jesus Christ-ḷhiñamik tuqquṭauḷhaniglu sannigutami. ³Ilipsitñi itnama sayaitchuŋa, iqsiḷḷuŋalu suli uuliksiḷḷuŋa. ⁴Quliaqtuaqama maliksuaqusaanġitchipsi iñuich puqiutaatigun, aglaan uvapkuqḷugu Ipqitchuam Irrutchim uqautigaasri nalupqinaiqḷugu saŋŋiñi. ⁵Quliaqtuaqtunja taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim saŋŋiagun puqiuṭiġiŋisanaŋatigun iñuich.

Agaayyutim Puqiutaa

⁶ Ilisautrisuugaluagmiugut isrumattutmik Agaayyutmiñ qatqitchuanun ukpiqsriłigmični. Aglaan tamanna isrumattun ingitchuq ukpiñaitchuanini naagaqaa sivulliuqtaiñiñ nunam suksraungigñiaqtuaniñ. ⁷ Aglaan isrummat-tun uqautigikkaqput Agaayyutim nalunaqtuaq isrummattutigigaa iñuich nunam kanjqsitłaisanaj. Agaayyutim sivunniutigigaa, sivuaniiemma nunamik iñiqsigaluaqani, piqatautlasriñiağnipluta ilaan kamanautmiñi. ⁸ Nalliataun-niñ marruma nunam ayalataisa kanjqsimanğitchaat, takku kanjqsimani-gumitruñ kikiaktuutinayaitchaat ataniq Jesus Christ kamanautiqaqtuaq atriplugu Agaayyun piqaqmatun. ⁹ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiğaani taapkunuuna kanjqsitłaitchuatigun, itna,

“Sut iñuum tautuksimaianj
unniñ tusraamaianjilu
unniñ isrummatigitłaisanilu,
taapkua Agaayyutim itqanaiyağai tamatkununa piqpagirimiñun.”

Isaiah 64:4

¹⁰ Aglaan Agaayyutim satqummigñigai uvaptiknun Ipqitchuakun Irrutchig-migun. Ipqitchuam Irrutchim ilisimagai supayaat, suvaluk nalunapiagataq-tuat Agaayyutim pigikkañi. ¹¹ Atakkii kia-unniñ ilisimanğitchaa isrummataa atlam iñuum. Kisimi iñuum irrusian ilisimagaa isrummatni. Taatnatun kia-unniñ ilisimanğitchaa pigikkañi Agaayyutim kisimi Irrusian Agaayyutim. ¹² Ukpiqsiruağuaqpta akuqtuiñgitchugut irrusianik nunam iñuiñ, aglaan Agaayyutim Irrusria aggiğniqsuq uvaptiknun ilitchuğitqupluta iluqaitnik Agaayyutim akiilaanik aatchuutaiñik uvaptiknun. ¹³ Uqaqpta Agaayyutim nalunaqtuañanik uqanğitchugut iñuich puqiutaatigun aglaan ilisauriapti-gun Irrutchimiñ, aasriñ Ipqitchuam Irrutchim satqummigñigai ilumutuuruat nalupqinaiğugich iñuñnun piqaqtuanun Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁴ Iñuum piqanğitchuam Ipqitchuamik Irrutchimik tunğaviqaqtuamlu isrummattut-miñun kanjqsitłaitchai sut Agaayyutim Irrusian satqummikkañi. Tamatkua isrumatuitchuanurut ilaani, atakkii kisimi Ipqitchuam Irrutchim puttusrip-kagñigai. ¹⁵ Iñuum puttusripkairiqaqtuam Ipqitchuamik Irrutchimik kanjqsitłasriragigai supayaat, aglaan atlat iñuich atanniyumiñaitchut ilaanik atakkii kanjqsitłaitchaich sut ilaatun. ¹⁶ Atakkii Isaiah-unniñ sivuniksriqiri apiqsruaniktuq, itna,

“Kiami ilisimavañ isrummataa Agaayyutim,
suli kia ilisautitlavañ?”

Isaiah 40:13

Aglaan Ipqitchuamik Irrusriqaqtugut ilisimapluta isrummaanik Christ-ñum.

Agaayyutim Savaktaagru

3 ¹ Aniqatiumaaj, uqautrilguitchuñ ilipsitñun uqautripmatun iñuñmun irrutchikuağiaqtuamun. Uqaqatigiqqaqapsi iñuuniagaqtusri puqiu-tipsigun iñuktun kanjgruaqaqtuaton suli aniqammiuraton ukpiqsriłigmiñi. ² Ilisauttutiga miluñhiñatun ittuq niqipiatun ingitłuni takku isilğaguqsimañ-lusrisuli kanjqsitłaitlusriñ. Pakmaunniñ piyumiñairgaqtusri, ³ takku ukpiq-sriruañugaluajñapsi kanjgruaqaqtusrisuli iñuuniahusriñ iñuktun ili-simanğitchuatun Christ-mik. Killuqsrisiqagupsi avatmun uqavaağutilusriñ

kanjigruaqtuqaqtusri suli aullasriqaqtusri iñugruiniñatun. ⁴Tarra ilari niplisquq, “Paul-kuaqtuqa,” suli ilañatsuli “Apollos-kuaqtuñali.” Taatnağupsi kanjigruaqtuqağniqsusisuli. ⁵Uvva kisuuniqpa Apollos naagaqaa kisuuniqpa Paul? Apollos uvañalu savaktauthiñaqtuguk aasrii tumigiplunuk ukpiqsriaq-siplusri. Agaayyun qaitchiraqtuq uvaptiknun savaaksraptiknik iñullaañupluta. ⁶Quliaqtuaqama iñuktun nautchirriiruatuñ ittuñ, Apollos-suli iñuktun imaqtigiruatuñ ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkağagigaa ukpiqsriñiqsi. ⁷Iñuk nautchirriiruq iñuglu imaqtigiruq qulliunğitchuk. Kisimi Agaayyun qulliuruq atakkii naupkairaqtuq. ⁸Uvva iñuk nautchirriiruq suli iñuk imaqtigiruq atiruk savautriñhakni, aasriiñ iñmikkullaa akuqtuigisiruk akiññak-taaksrağmiknik savaallaamiktigun. ⁹Agaayyutim piqatigiiksitluta savaktigigaatigut. Ilipsiñi Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupigipmigaasri. ¹⁰Isrumaturuaton tuppiuqtitun, malikługu iñuaqqutaa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappaivik ukpiqsriñipsitñun. Atlat nappairut qağanun taavruma nappaiviliutauruam, aglaan iñullaa qaunagiruksrauruq qanuq nappaisilağmiñik. ¹¹Taamna nappaiviliutauruq ilipsitñi Jesus Christ-nuruq-tarra. Kiñaunniñ iñuk ilirinianğitchuq atlamik naagaqaa pitłuktuamik nappaivimik taavrumakña nappaiviliutauruamiñ. ¹²Kiña iñuk nappaitłaruq taavruma nappaivimun atuğlugich akisuruat sut maqutłaitchuat naagaqaa atuğlugich akiisurat sut maquyaruat. ¹³Iñupayaam savaña satqum-miğñaqtuq nalupqinağługu uvluañi atanniiviksram. Taavrumani uvlumi iñullaam savaña uuktuakkağisiruq iknikun ilitchuğipkağługu qanutchiutilaña. ¹⁴Tarra iknigum ikingitpagu iñuum nappakña nappaiviliutauruamun akuqtuigisiruq aklisusiaksrağmiñik. ¹⁵Iknigum ikiniaqpagu iñuum nappakña nappaiviliutauruamun taavruma savaña suksraunğigisiruq, aglaan annisukkağisiruq tigulikkaupmatun ikualaruamiñ iknigmiñ. ¹⁶Nalupqi-naitchuamik puttusrimarusri Agaayyutim iñuutilağanik ilipsitñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpañatun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusria nayuutipluni ilipsitñi. ¹⁷Kia iñuum piyaqquğumiñ taamna Agaayyutim agaayyuvikpaña, Agaayyutim suksraunğigñiagmigaa taamna iñuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpaña ipqitchuanuruq. Ilipsiasriñi Agaayyutim agaayyuvikpagigaasri. ¹⁸Kiñaunniñ sagluqinani iñmiñik. Kiñapayaq akunnapsitñi isrumatunirağuyumi marrumani nunami ilitchuğiqqağliñ naluquqtilaani puqut-inikkumauqli isrumattutaanik Agaayyutim. ¹⁹Atakkii puqiutaat ukpiñaitchuat suñiñłaurut Agaayyutmi. Agaayyutim Makpigağanani aglausimaruq, “Añurağigai isrumatuniraqtuat iñuich pitqiksugautaatigun.” ²⁰Aasrii aglak-simapmiuq, “Agaayyutim ilisimagai isrumatunirağuuruat isrummatinğich suksraunğisilañat.” ²¹Taatnamik uqaviutiqaqasri iñuktigun, atakkii iluqaisa pigigisi— ²²Paul-lu, Apollos-lu, Cephas-lu, mannalul suli nuna, iñuñiğlu suli tuquñiq, pakmalu ittuat suli tikitchumaaqtuat aquagun—iluqaisa pigigisi. ²³Aglaan ilipsi Christ-nun pigigaasri, Christ-aasriñi Agaayyutim pigigaa.

Christ-nun Uqqiraqtai

4 ¹Taatnamik iñuich isrummatigiraksrağigaatigut savaktauniluta Christ-mun suli Agaayyutmun quliaqtuaquniluta nalunaqhutiñ ilumutuuruaniñik. ²Aasriñ niğjuginaqtuq iñuum savaktauruam tuniqsimaruksrautilaña savaamiñi. ³Qanutchiuplunja savaktauvik? Sugingipiağiga sivunnigağupsitña

unniin atlat iñuich pikpatja. Sivunniganitchčuannniin uvamnik. ⁴Iłisima-giga killuliqingiliga, aglaan taamna nalupqinaigutaungitchuq patchisailaa-ñuniłuja. Taamna atanniqsuiniaqtuq uvamnik, ilaa Atanguruaq Agaayyun. ⁵Taatnamik uqaqasri iñuk patchisauniługu sivuani atangum aggigviksrañan. Sagvigisigai iluqaisa iriqsamaruani taaqtuam sulı salapqiglugich iñuich nalu-naqtuakun sivunniugutinjich. Taranasriin Agaayyutim iñullaa nangagisigaa.

⁶Aniqatiumaaj, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusautiqaq-tuñ. Iłitchitqugipsi uvaptikniin kamasraaqniktuksaungiinñiplusri iñuñmik nakuqsitługlugu atlamñ iñuñmiñ akunnapsitñi, tuvraglugich ilisauttuti-gikkañ aglausimaruaq Agaayyutim makpigaanjiñi. ⁷Naaga nakuutlukka-sugivich atlanñi. Supayaaq pigikkan aachuusriagigñi Agaayyutmiñ. Aasrii akuqtuaginigupku suvaata uqavigaaqpich piññaktaagipmatun iliplugu? ⁸Isummatiqagñiqsusri piqaaniñiplusri supayaamik. Aatai, umialgunivisi! Isummatiqagñiqsusri aňalatitun iliplusri kamanatłunñiplusri uvaptikniñ ilı-sautriiptikniñlu. Ki aňalatchisitchi. Taatnaaniñniğupsi uvaguttuq aňala-tchiqatautlasrihiñaupmiugut ilipsitñi. ⁹Ilaatni isumaraqtuñ Agaayyutmun inillañnipluta uqqiraqtauruaguut nikanaqtuaton ilipluta. Irrutikkaurugut sav-vaqluktıtun tuqutauyasrıruatun iñupayaat takkuatni, qiniqsittaaliutiłuta israguliñnun iñuñnunlu atunim. ¹⁰Kinnaurugut Christ pisigiplugu, aglaan ilipsi apai qanutun ilisimmatiqagñiaqpat Christ-kun! Uvagut sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nangagñiapayukmiragigaasri, aglaan uvagut nagğugikkaurugut. ¹¹Pakmanunaglaan nigisuksiurugut imiguksiup-lutalu, atnugaaluktuqmiugut, aňallaqluktakkaupmiugut, aimmiuraagviitmiu-gut, ¹²iñuuniurağniaqmiugut sakuukhuta argaptiknik. Uqamaqluutraukapta piłiusriaqauragigivut; nagliksaagtitaupka qıluuagagigivut; ¹³sañutmatı-gut iluagqutiragigivut. Pakmanunaglaan iñuich iligaatigut suaqluagğviatun nunam, sulı iñupayaam igitchiviragigaaatigut puyaağrupayaamik liilaa.

¹⁴Kanñusraaqsangitchipsi aglakama tamatkuniñ, aglaan isilğiqsuğukkipsi piqpaksripmaptun qitunğamnik. ¹⁵Iłisautriagñiğupsiunniin Christ-kun kisił-gunaitchuanik piqalhiñaqtusri atauchimik iñuñmik ittuamik aapaupmatun ilipsitñun. Christ Jesus-kun aapagiliutigipsitñ ukpiqsriaqsikapsi quliaqtuag-qaaqama tusraayugaagiksuamik Christ Jesus-mik ilipsitñun. ¹⁶Taatnamik pitchuksaagipsi tuvraqupluna. ¹⁷Ikayugukhusri Timothy tuyugigiga ilipsit-ñun, igñigipmatun piqpagikkaga sulı tuniqsimaruaq Agaayyutikun. Itqaq-tinniagaasri qanuq iñuuniałamnik Christ Jesus-kun sulı ilisautigikkamnik ukpiqtuañuruanun agaayyuviññi naniliqaa. ¹⁸Iłasri arguañauraagt tikiñ-ñiangiññasrugipluna ilipsitñun. ¹⁹Aglaan akuniisruñaqnañ tikiññiagipsi, Agaayyutim pisułigikpagu. Iłitchuğiniagıtka arguañaruat iñuich qanuq uqa-ğuułilaañatnik saññiqaqmagaañatniglu Agaayyutmiñ. ²⁰Agaayyutim iñuk aňalatnamıuñ uqautchihiñakuungitchuq aglaan ilaan saññiagun. ²¹Susuk-pisimi? Utlautitquvisikñ tatapsagıagıusri, naagaqaa piqpaksrıñkun piisaan-ğıñkunlu?

Atlatułhat Ukpiqsıruat

5 ¹Uqautigipmigaat sayuñalıq akunnapsitñi iñuk atugaqaqsımanıplugu aapami nuliñanik. Jew-ñungitchuatunniin ilitqusrıgıgıgıitchaat taat-nasrıq atlatułıq. ²Suvaata arguañavisi? Aliasruutıqatıksrağaluaqtusri

ilipsitñik. Anitchiun taamna iñuk atlatuqtuaq akunnapsitñiñ. ³ Uvaŋa nayuut-ingitchaluaŋaŋaŋa ilipsitñi timipkun, nayuutiruŋa irrutchipkun. Atannia-nikkiga taamna iñuk killiqiri. Atannigiga nayuutipiaqmatun ilipluŋa ilip-sitñi. ⁴ Katigupsi atqagun atannapta Jesus Christ-ŋum nayuutiniaqtuŋa ilipsitñi irrutchipkun. ⁵ Saŋgiagun atannapta Jesus Christ-ŋum qaisaksraŋi-giksi taamna aŋun tuunŋaŋmun piyaquiniiaqtuamun taavruma timaanik. Aasriiŋ killiqirim irrusria anniqsuŋisiruq uvlumi ataniqput atanniñiaqpan iñupayaanik. ⁶ Uqavigaaliŋsi nakuunŋitchuq. Iŋitchuŋisruknaŋiksi mikiruu-ram puvlaksautim puvlaktitchitlaŋha iluqaan qaqqiaksraq. Taatnatuntuuq killuqsautit akunnapsitñi iñugiaksitmuguurut. ⁷ Piiŋsitchiun utuqqaq puvlak-sautipayaŋa, ililusi nutaatun akutqammiaq puvlaksautilaatun. Ilumunaa-sriiñ nutaŋuaniktusri killuqsautaiŋhusri, atakkii Christ-ŋum—ipnaiyaatun tunillaqtukkauruutun—tuqutigaatigut piiŋsaŋlugich killuqsautivut. ⁸ Iñuu-ŋiptikni nutaami niŋiŋaiglakput liilaa qaqqiaq utuqqaauruamik puvlaksau-tilik. Taamna utuqqaq puvlaksau atriqaqtuq pigiiŋigmik pigiiŋiŋigmiglu. Aglaan niŋiŋlakput qaqqiaq puvlaksautaitchuaq. Taatnasriŋ qaqqiaq atriqaq-tuq nakuuŋigmik ilumutuŋigmiglu. ⁹ Aglausimarunŋa tuyuutimni ilipsitñun piŋasriqsuutitqunŋitlusri atlatuqtini iñuŋni. ¹⁰ Avuusrunŋiñŋigupsi atlatuq-tini marrumani nunami naaga siŋŋaturauni naaga tigligauurauni naagalu putqataŋauni agaayyutiŋŋuanun, tarra aullaqtuksrauniaqtusri marrumakŋa nunamiñ. ¹¹ Aglaan uqaqtuŋa iñuŋnik akunnapsitñi uqautriruanik aniqatau-niplutiŋ ukpiŋsriŋlikun. Piŋasriqsuutiyumiñaitchusri taatnatchimi iñuŋmi killululikpan sayuŋalikun naagaŋa siŋŋaturaukpan naagaŋa putqataqpan agaayyutaunŋitchuanun naagaŋa uqamaŋluutrisuukpan naagaŋa taanŋaŋ-taukpan naagaŋa tigliktuŋtauŋkpan. Sumiunniñ niŋiŋatigiraksraŋiŋitchiksi taatnasriŋ iñuk. ¹²⁻¹³ Suniaŋlugich atanniqsuŋiaŋpik tamatkua ukpiqtuaŋun-ŋitchuat? Agaayyutim kisimi atannigisigai. Aglaan ilipsi atanniqsuqtaksraŋi-gisi tamatkua ukpiŋsriuŋuŋtuat. Agaayyutim Makpiŋaŋani aglaksimapma-tun, “Anitchiun killuliqiri iñuk akunnapsitñiñ.”

Uqaqsittaagviŋmuutinagich Ukpiqtuaqatisri

6 ¹ Nalliŋsi-samma akitñaummatiaŋniŋumi ukpiqtuaqatmiñik, atanniq-suqtinuktusraunŋitchuq iñuŋnun ukpiqtuaŋunŋitchuanun. Aglaan sivu-lluŋtinuktusrauruŋa akunŋatni ukpiqtuaŋuruat ikayuŋtitqulun. ² Iŋitchuŋi-raksraŋigiksi Agaayyutim iñuiñun atanniñiaqtilaanŋich nunam iñui. Aasriiñ atanniñiaŋniŋupsi iñuŋnik marrumani nunami, iŋuŋsruilguruksraurusri atingirrutipsitñik akunnapsitñi pakmani. ³ Naluniqpisusli atanniqsuiniiaqti-laaptikni israŋuliŋnik taimaniŋ? Nalupqinaitchuamik iŋuŋsruitlanasugi-gipsi uqavaaŋutipsitñik iñuunilaŋipsitñi. ⁴ Taatnamik, uqavaaŋutiaŋniŋupsi iŋuŋsruŋaksranik atanniqsuŋtiŋsraqtuksraunŋitchusri iñuŋmik piŋatiŋan-gitchuamik ukpiqtuaŋuruamik. ⁵ Kanŋusraaŋniaŋsaŋaluaŋipsi. Usriuŋva iñuŋaqtuŋa akunnapsitñi isrumaturuamik iŋuŋsruitlaŋluni uqavaaŋutaitñik ukpiŋsriuŋa. ⁶ Aglaan ukpiqtuaŋuruat uqaqsittaagviŋmuutiriraqtut aniqatiu-miknik uqavaaŋutimiktigun aasriiñ iŋuŋsruŋtinniaŋaŋigaat atanniqsuŋtimun ukpiqtuaŋunŋitchuat sivuŋaatni.

⁷ Uqaqsittaapŋsi akitñaummatipsigun qiniŋtittaqtusri akiilpkaanikhusri pigiitchuamun. Iŋlutuŋsiun iñuich irrutikpasri killukun sagluŋsruutigilusri.

⁸ Aglaan ilipsi killukuaqtaqmiusri saglutağaqlugich atlat, suvaluk aniqatiusri ukpıqsrıǵıkun. ⁹ Nalupqınaitchuamik ilisimagisi iñuich nalaunǵasıñgitchuat sivuǵaani Agaayyutim añaayyuqautaanukkumiñaisılaañat. Ukpıqsasqasrı, iñuich sayunaruat naaga putqataqtuat agaayyutiññuanun naaga atlatuqtatruat naaga killulıqıruat atugaǵıplugich iyaalugruich añutitlu timıqaqtuat iñmıktıtun, ¹⁰ naaga tıglıqatut naaga sıqñaturuat naaga taaññaqtıt naaga uqamaqlıutrisuuruat naaga ivayaqtıırit—taatnatchich iñuich qılañmıkkumiñaitchut Agaayyutim añaayyuqautaanun. ¹¹ Qaanıqsuami ilasrı taatnasrıugaluaqmıruat, aglaan pakma salummakkaurusrı killuqsautıpsıtıñ ipqıqsıtılsrılu Agaayyutmun. Agaayyutim akuqtuǵasrı nalaunǵasrıpkakkauplusrı sivuǵaani, atakkıı Jesus tuqunaruq pısigıplugich killuqsautısrı aasrıñ Irrusrıan Agaayyutıpta ukpılıqsıtkaasrı.

Atuqsıgik Timisrı Agaayyun Nangausrıaqagumiñaqsilıgu

¹² Iñuich itnaǵaqtut, “Suragaǵnaqtuq qanupayaaq suragaǵuktunı.” [Taamna ilımutuugaluaqpalıktuq.] aglaan suapayaaq nakuuruañunǵıchtıuq uvamni. Uvvasulı supayaamun añalatıtkumiñaitmiuñ. ¹³ Itnaǵaqmiut, “Nıqıksraq ittuq pısigıplıgu aqıaǵuq, aasrıñ aqıaǵuq pısigıplıgu nıqı itlunı.” Naagauvva Agaayyutim suksraunǵıqsınnıaǵık iluqaaknık. Timıvut iñıqtaunǵıchtıut pısigıplıgu atlatulıq. Aglaan timıqaqtıut savaktıksrauplugich Atanıǵmun, aasrıñ ilaa atanıǵıgaa timıpta. ¹⁴ Agaayyutim añıpkañıǵaa atanıq Jesus tuquǵımiñ, taatnatuntıuq añıpkañıaıqmıgaatıgıt saññımiğun. ¹⁵ Nalupqınaitchuamik ilıchtıuqsırsıuknaqtusrı timıgıkkasrı Christ-mun pıgıtılaañıtñık; timisrı ilaǵıpmatun itkai. Tıgunıaqpıgu ilaña Christ-ñum aasrıñ ilalıutıpkaglugu akıısumun? Aññaupıaǵataq! ¹⁶ Ilısimasruknaǵıksı añun ilalıutırıuq iñmıñık akıısumun atausrıñquqsarıutıtılaaña timıkun, atakkıı Agaayyutim Makpıgaañanı aglausımaruq, itna, “Malǵuuruak atausrıñquqsarıutıtınıaqtuk timıkun.” ¹⁷ Aglaalı iñuk ilalıutırıuq atanıǵmun atausrıñquqsarıutıtınıaqtuq ilaanı irrutıchıkun. ¹⁸ Supayaamıunnıñ killuqsasqasrı atlatulıkun! Añun atnııyumiñaitchuq timımiñık killıqıkamı atlapayaatıgıun killuqsautıtıgıun, aglaan iñuk atlalıqıkamı killuqsagaqtuq akitñaqıugu timıni. ¹⁹ Puuyusrıñaqasrı timıgıkkası agaayyuvıkpıgıtılaañıtñık Agaayyutim Irrusrıanun akuqtuagıkkasrı Agaayyutmiñ. Ilıpsıtñık pıgıtıñgıchtıusrı. [Taatnaqlıgu pıñıñıaunǵıchtıksı supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akılıǵıñıgaa iñuıñgımiñık tasuqamısigıt. Taatnamık atuǵıgu timıgıkkasrı savautısrıuñ Agaayyun. Iñuıllı marrumani nunami nangagumagaat.

İlaqatnıñıkun

7 ¹ Pakma isrummatıgilavut apıqsruutıgıkkası tuyuutıpsıtñı uvaññun, itna, nakuuruq añun nuliñgıchtıumi. ² Aglaan iñuk ikıñıchakpalıktuq atlatulıǵmun. Taatnaqhıni añutılłaa pıqaqtıksrauruq iñmi nuliagımiñık, sulı aǵnallaa iñmi uımiñık. ³ Añutim quyalımaagaksraǵıgaa nuliñı. Taatnatuntıuq aǵnam irrutıraksraǵıgaa uıñı. ⁴ Nuliñıruam pıgıñıraksraǵıñgıchtıaa timıni; uıñantıuq pıgıpmıgaa. Taatnatuntıuq uıñıruam pıgıñıyumiñaitıhtıaa timıni, aglaan nuliñan pıgıpmıgaa. ⁵ Pısunǵırrutınatık avatmun aglaan sıvunııullagutık pıvıqaqtıtıhtıaǵıgu agaayumaahıksrıpsıtñun. Agaayıñhum aquagun pısuıkkutılıgıchtımautık, tuunǵaumkıı ikıñıgıutıhtıaksraǵıñaatık pısigılgıu añalalǵıñıqtık ilıptıknık.

⁶Taamna tillisigingitchiga. Tarra, iñuk tuvaqaatinigukpan piñhiñauruq. ⁷Uvvatuq iñupayaaq illi tuvaqaatailluni uvaktun. Aglaan inullaa aatchuusriaqatquq Agaayutmiñ, ilañich tuvaqaatinikkumiñaqhutiñ, atlatsuli tuvaqaataillutiñ.

⁸Taatnamik uqautigitka ilaqataitchuat suli uilgañaat, nakuutluktquq ilañich tuvaqaataisaagumiñ uvaptun. ⁹Aglaan aňalalguitchumiñ iñmiknik ilaqatniktuksraurut. Atakkii iluatluktquq tuvaqaatniktuni nagriagiñpakigimiñ timim pisugruañaniñ. ¹⁰Tuvaqaatigiñun tillisigaqtuñ ataniñmiñ (taamna tilliñ ingitchuq uvañniñ), itna, nuliañuruuq avitchumiñaitchuq uimiñiñ. ¹¹Aglaan avinigiñumi, tuvaqaataillaagli naagaqaa ilammiutqigili uimiñun. Taatnatuntuuq uñuruuq avitaksraingitchaa nuliani. ¹²Uvañali atlanun uqallaksaasirun, aasriñ ataniñmitñaqtaungitchuq, ukpiqsirruapayaam nuliaqañnigiñumi ukpiqtuñungitchuamik avitaksraingitchaa añaqtiñ, iñuuniaqatigiymuñuglu piñiñpani. ¹³Taatnatuntuuq, añaq uiaqumi ukpiqtuñungitchuamik avitaksraingitchaa uñi, iñuuniaqatigiymuñuglu piñiñpani. ¹⁴Ukpiqsriñgitchuq añun akuqtuñnaqtittaqtuq Agaayutmun tumigiplugu añaqtiñ, sulipsuuq ukpiqsriñgitchuq añaq akuqtuñnaqtittaqtuq Agaayutmun tumigiplugu añutritiñ. Tamatkua taatniingitpata ililgaasri innayaqtut ililgañisitun ukpiqsriñgitchuat, aglaan pakma ililgaasri akuqtuñnaqtittaqtut Agaayutmun tumigiplugu ukpiqsirruuq aakaritiñ naaga aapariñ. ¹⁵Aglaan ukpiqsriñgitchuq tuvaqaatauruuq avitchuagsikpan, taatna piñi. Taatna pianikpan, ukpiqsirruuq añun naaga añaq pituummiñgitchuq tuvaqaatmiñun. Tuvaqaatigiik avitkumik tutqitutiqañlik atakkii Agaayuttim iñuuniaqugaatigut qiiñiñakun. ¹⁶Nuliañuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiuñ uñi ukpiqsirruuñugñiaqmañaan tumigilutiñ? Naagaqaa, uñnuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiuñ anniqsutiñlapmañaaqpiñ nuliapnik?

Iñuuniağıtchi Tuvrağlugu Agaayutim Sivunniutaa

¹⁷Aglaan inullaa iñuuruksrauruq tuvrağlugu Agaayutim sivunniutaa ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami innigiñumi ukpiqsirruağumi. Taamna pitqurruaturuq inillakkiga iluqaitñun ukpiqtuñnuranun nanipayaaq. ¹⁸Uvva iñuk nalunaitñutchiqsimagumi tuvrağlugu Jew-ñupluni atuiragiñhatigun, tuniqsimali Agaayutmun nalunaitñutchiññağmi. Uvvaasiñ iñuk nalunaitñutaitkumi ukpiqsriaqsikami Christ-mik, nalunaitñutchiqsinniañgilli. ¹⁹Nalunaitñutaliglu nalunaitñutailaaglu suliquaungitchuk Agaayutmi. Suliquautluktquq kamaksriruni Agaayutim tillisaiñik. ²⁰Iñupayaaq ittuksrauruq qanutchipayaami innigiñumi Agaayutim tuqñuqmani. ²¹Ukpiqtuaguguvich savaktaagruuñiqni suliquitiginagu savaktaagruuñiñ. Aglaan pivigañniguvich savaktaagruuñigutiñ, ki pituiğiiñ. ²²Christ-ñum Atanguruam killuqsautaiğñigaa iñupayaaq ukpiqsirruağumman, savaktaagruuruuq naaga savaktaagruuñgitchuq atunim. Taatnatun iñupayaaq savaktaagrugiliutigaa Christ-ñum ukpiqsirruağumman, atakkii Christ-ñum savaktaagruuruuq savaktaagruuñgitchuaglu tasuñnigik. ²³Christ-ñum tauqsigñigaa-sri akiliutiplusri tuqukami pisigiplusri. Tarraasriñ ilaa kamagiraksrağigiksi; iñuñnun savaktaagruuliutirağaqnasri. ²⁴Aniqatiumaaj, iñupayaaq illi qanusripayaami innigiñumi ukpiqsirruağumi. Taatna savautiliuñ Agaayyun.

Ilaqatniksimaitchuatigun suli Uilgañaatigun

²⁵Pakma, tillisaitchuñ pigiplugich tamatkua ilaqatniksimaitchuat, aglaan qaisaqağitka isrummatiksrañatnik. Ukpiğiraksrauruñ atakkii atangum

qaisaqağaana ilunŋuktamik. ²⁶ Pisigiplugu sakiqniutiqput isrumaruŋa nalaun-
 ɣanasrugalugu iñuk iñuukpan taatna iñigmisun. ²⁷ İlaqatigağuvich avinniaq-
 saanak. Tuvaqaataitchuvich tuvaqaataisaagañ. ²⁸ Aglaan tuvaqaatinikkuvich
 killuqsangitchutin, sulı iñuk ilaqatniksimaitchuaq ilaqatnikkumi killuqsan-
 gitchuq. Aglaan tamatkua ilaqatigaqtuat isrumaaluutiqağniaqtut uumani
 iñuuniañigmi, aasrii taavrumakŋa isrumaaluutiksramiñ piisitchukkipsi.
²⁹ Aniqatiumaan, una itnauttutigigiga. Pivigikkaqput savautriñaptiknun Ata-
 niğmik sivikipiaqtuq. Uvakŋaniñaglaan taatnaqlugu tamatkua ilaqatigaqtuat
 savautilitruŋ Ataniq tuvaqaataitchuatun ililutiñ, ³⁰ tamatkualu qulviuqtuat
 qulviungitchuatun ililutiñ, tamatkualu iglaqtuat quviasrunğitchuatun ililu-
 tiñ, tamatkualu tauqsısuqtuat sunik pigingitchuatun ililugich, ³¹ tamatkualu
 pıqaqtuat sunik nunami piqangitchuatun ililutiñ. Takku manna nuna suu-
 raqtuummağmi piğisiruq. ³² Isrumaaluutiqaqungitchipsi. Tuvaqaataitchuaq
 aŋun isrumaħhiñağuruq qanuğlugu savautriñksrağmiñik Atanguruamik,
 ataramik quyalısuklugu. ³³ Aglaali ilaqatigaqtuaq aŋun isrumaaluutiqağuu-
 ruq suurañiñik nunam quyalısuklugu nuliani. ³⁴ Tarra quyalitñiktusrauruq
 iluqaaknik nuliagañiñik Atanguruamıglu. Taatnatuntuuq tuvaqaataitchuaq
 ağnaq naaga niviasıaq isrumaħhiñağuruq qanuğlugu savautriñksrağmi-
 ñik Atanguruamik iluqaanik timimiñik irrutchiğmiñıglu. Aglaali uıaqtuq
 ağnaq isrumaaluutiqağuruq suurañiñik nunam quyalısuklugu uıñi. ³⁵ Uqau-
 tigipsi tamatkuniña ikayuqsaqhusri. Atanniqsuğnianğitchiga iñuuniañiqsi.
 İñuuniaqugipsi nalaunɣaruakun savautillautaglugu Atanguruq pisuqtılaap-
 sisun aviktuumangıusri iluqnauqsimalusi Ataniğmun.

³⁶ Añutim isrummatigisugnağagıaa killulıqinasugaluni ilaqatniktaagin-
 ğitñamiuñ nuliaksrautni nutaũħani. İkğituiñağumiñ katchuutilik pisuk-
 kağmisun. İlaqatigiiksıñıq killuqsautaungitchuq. ³⁷ Aglaan añutim sivun-
 niuğugnağagıaa isrummatmiñi ilaqatniktuksraungıñiñi savautrisukhuni
 Agaayyutmik iluqnağuni. Kimmutiqatlaığñıgumi nuliaksrautmiñik ilaqat-
 ningitluni, taamna aŋun pillautuqtuq. ³⁸ Tarrataamna katchuutiruaq ağnak-
 srautmiñun nalauttuq, sulı aŋun ilaqatningitchuaq pillautatluktuq. ³⁹ Nulia-
 ɣuruq qılıqsımaruq uimiñun iñuuniqtutilaañani uimi. Uıñuruq tuqukpan
 nuliaguruq ilaqatnitqıñiñauruq kisupayaamik pigisukkağmiñik, aglaan
 uıñitqiutiña ukpiqsırıuañuruksrauruq. ⁴⁰ Aglaali isrummatimni taamna
 ağnaq quviasruñiatluktuq kisimğiuqtuağumi. Uqautigısukkipi taavrumıña
 atakkii pıqaqmıña Agaayyutim İrrusriani.

Niqi Tunıllaaturuq Aanguanun

8 ¹ Pakmaasriñ aglañniaqtuŋa niqikun tunıllaaturuakun aanguanun.
 İtağuurut, “İlisimarugut supayaamik.” İñuk ilisimanasrugıruaq supa-
 yaanik kamağauħhiñaqtuq. Aglaan iñuum pıqpaqsırıuam atlanik iñuñnik
 sayyılğaagıgai ukpiqsırıħatıgun. ² Kiñapayaq ilisimanasrugıgumi supa-
 yaanik ilisimağitchaasuli ilisimaraksrağaluani. ³ Aglaan iñuk pıqpaqsırıuq
 Agaayyutmik Agaayyutim akuqtuğaa.

⁴ Uvvaasriñ, nalaunɣava niğniñağupta niqimik tunıllaaturuamik aan-
 guanun? İlisimagikput aangıuam suungıpiħħa, atakkii atautchiñamik ilu-
 mutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵ Unniñuvva itkaluaqpata agaayyutiñɣua-
 nik qılañmi nunamılu—ilumun iñugıallapiaqtut sut iñuıch taiyukkañich

“atanguruat,” aasriiñ kamakkutiqağaich— ⁶aglaali ilisimarugut atautchisualunmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik iñiqtağikkañatnik, suli ilaa pisiplugu iñuurugut. Ilisimapmiugut atautchisualunmik Ataniğmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iñiqsitqugaa supayauramik suli ilaagun iñuurugut.

⁷Aglaali ilañisa ukpiqtuanuruat kanjqsitlaitchaat taamna. Iñuuhqtutillaamiktitudun isrumasuurut agaayyutinquat pipianunasrugalugich. Uvvaasriiñ niğikamiñ niqimik tunillautauruamik aanguanun tutqiññiagaaqsiraqtut qauğrimmaağıutillautagmikni atakkii ilisimagaat nalaunjanğıññiplugu niğılik-sraqtin taavrumiña niqimik. ⁸Aglaan niğılhum nakuqsilaaqtanğıtchaatigut Agaayyutmi. Suutaunğıtchuq niğıgaluagupta niqimik niğingitchuptalu. ⁹Pakmaasriiñ ilisimagiksi niğıtlajiqsi qanusripayaamik niğısukkapsitñik, aglaan qaunatqiağıksuksraurusri taatna pigupsi. Putukksitichiviaqtusri ukpiqsri-ruaqatipsitñik sayaiłluqtuanik ukpiqsriğımiktigun. ¹⁰Atakkii sayaiłluqtuam ukpiqtuanuruum qiniqpatin niğıludin aanguaqtuğvium agaayyuviani ilisimaruatin aanguat pipianunğısilaañatnik, niğıaqsviaqmıuqtuut tutqiisaagaluanağmi qauğrimmaağıutillautagmiñi. ¹¹Tarra taamna sayaiłluqtuaq aniqatin piyaqukkauğisiruq killulıqıñmıgıun atakkii ilisimaniavaaħakhutın. Aglaan Christ-ñum tuqutitpımaaptuut taamna aniqatin. ¹²Killuqsaguvich taatna akitñaglugich aniqatiutin, taamna sayaiłluqtuaq ukpiqtuanuruuq, killuqsamıutin akitñaqługu Christ. Taatnağuvich ilitchuğıyumiñaitchut qauğrimmaağıutillautagmikni nalaunjaruamik nalaunjaıtchuamıglu. ¹³Taatnamik ukpiqtuanuruuqatıga isrumakpan killuqsagıñluni niğıgumi niqimik tunillautauruamik aanguanun, niğıtqıkkumiñaitchıga taamna niqı killuqsagtıtañniqpauñ anıqatıga.

Uqqıraqtım Añalatchısaagun

9 ¹Suvaata ilapsi uqautıgıvatruñ uqqıraqtıupıanıññıpluña Agaayyutmun? Nalunaıtchuamik atanıqsımaraitchuña iñunñun. Qiniqsımagıga Atanıq Jesus Christ. Suli ukpiqsriuanıñuqtusri savautrıñpkun Atanığmik. ²Atlat uqağaluanağısa uqqıraqtanıññıpluña Christ-mun, ilisımallapıağıksı piutilaağa. Qulıaqtuagıgıga tusraayugaallataq ilipsitñun, taatnaqlugu ukpiğıgıksı Jesus. Taavruma nalupqınaıyaga uqqıraqtalığa Atanığmun. ³Taimmaasriiñ iñuıch nalupqısrutıgıpmatña una kıggutıga: ⁴niğıłhiñauñğıññıqpik imıgluñalu savautrıñamni ilipsitñik? ⁵Nalaunñapmıuq uvaptıknun tuvaaqasıqpıatıgıt nulañjuruum iglaukapta taatnatun atlatun uqqıraqtatun atangum suli anıqatıñısunlu Cephas-tunlu? ⁶Naaga kısımñuk Barnabas-lu savaktuksraıniqpıñuk iñuıniutıksraptıknik? ⁷Savaktuksraunğıtchuguk atlamik savaa-mik atakkii qulıaqtuagıgıkpıt tusraayugaallataq nanıpayaaq. Anıyıyıuqtı akilıiruksraunğıtchuq anıyıyıuqtaullağmi. Iñuk nautchırriqsuaq asrırrıvıñmun niğıugaqaqtuq niğıgisıpluni asrıağıñik. Munaqsrıptuut niğıugaqaqtuq imıgisıpluni mıluatnik munaqsramı. ⁸Taavrumıña iñuıch niğıugaqağuurut. Moses-ñum malığutaksraqtuut uqaqmıuq taavrumıña, amağaa? ⁹Aglausımaruq itna Moses-ñum malığutaksramı, “Sıggugıtıtuğnıanğıtchıñ qanğa qımuk-tım tutmaqpaun mukkaaksraq.” Agaayyun nıplıqamı taatna isrumaalutıqanğıtchuq qımuktınik. ¹⁰Agaayyutim ilumutupıaq uqautıgıgaatıgıt. Aa, uqałıq aglaañuruq pısisıpluta, itna, “Iñuk una nunnıuqtuaq suli iñuk salummaqtuag mukkaaksranik niğıugaqaqtuk pıññalıksrağmiknik savaagmikniñ.” ¹¹Uvagut

aglaan piñgiqsitauviaqtuq aqpaliutramun ilisatlaitchumi. Taatnatuntuuq aqalagusriñaqtuḡa uvamnīk, atakkii piñgiqsitauviaqtuḡa savautriḡimniñ Christ-mik quliaqtuangitchumali atlanun iñuḡnun.

Kilgutaŋuruaq Akitñaqluḡu Aaḡuaqtuliḡ

10 ¹Aniqatiumaanḡ! Itqaksritquḡipsi atuumaruanik sivulliaptiknūn maliktuanun Moses-mik. Iḡlaullaḡmiḡ nuviyam qulaḡiutiniḡai suli iluqatiḡ ikaaḡniḡaat taḡiuq. ²Nuviyam qulaḡiutipmatiḡ suli ikaaḡamitruḡ taḡiuq iluqagmiḡ paptaakkaupmatun liilaa piut maliguaqtauliksraḡmīknūn Moses-mik. ³Aasriisuli iluqagmiḡ niḡiqagḡniqsut pamarrutiḡiḡnik Agaayyutim quviquaqtuakun. ⁴Iluqagmiḡsuli imiḡniqsut imiḡmik Agaayyutim pamarrutaanik quviquaqtuakun uyaḡaḡmiñ. Taamna uyaḡak nayuutiniqsuq ilinḡiḡni nanipayaaq itmata, aasriiñ taamna uyaḡauruaq Christ-ḡuruq. ⁵Aglaansuli iñuḡiaktuāt Agaayyūn quyalinḡitchaat. Taatnaqluḡuasriiñ suksraunḡiḡniḡai suviksrailaami. ⁶Tarra, tamatkua atuamaruat taimani atriḡsraurūt uvaptiknūn. Kilikkaatigut pisuḡruaḡunḡitluta piḡiitchuanun sivulliapta piḡgusiatiḡun. ⁷Unniñ aaḡuaqtuḡtaunasri taipchua ilaḡisituḡ, atakkii aglausimaruaḡ Agaayyutim makpiḡaḡaḡiḡni, “Iñuich aquvittut niḡiqpagviksramun, aasriiñ makitnaminḡ aḡḡiaqsiraqtut.” ⁸Sulipsuuq atlatuḡtautḡunḡitchaatigut taipchua ilaḡisituḡ, 23,000 tuḡupmatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktigun. ⁹Unniñ uuktuaktaksraḡnḡitchikput Atanḡuruaq, ilaḡich taipchua taatnaqmatun tuḡqutauruat tuḡunaliḡnūn nimigianun kigipchaqtitlugich. ¹⁰Unniñ uqapi-luktuksraunḡitchugut sutigun Agaayyutim aatchuutaigun ilaḡich taipchua uqapi-lukmatun. Taatnaqhutiḡ israḡulgum piyaqqurim tuḡqutkai. ¹¹Tarra iluqatiḡ tamatkua atuamarut ilinḡiḡnūn, uvaptiknūn atriḡsrautigituplugich, suli aglausimarut alḡaqsruutiksrauplutiḡ uvagut killuqsagtḡitḡunḡitluta, iñuuruagut aqulliqsaḡataqtuami uvluni. ¹²Uvvaasriiñ kiḡapayaaq isrumaniḡumi makitaniḡluni payaḡaiḡluni, qaunatiḡiaḡilḡapiḡli puukaḡiksraḡmiñiñ, atakkii aniqusraaqsivuaḡmiuq nutqaḡtitauluni tupiksriḡiḡmiñiñ Agaayyutim [atri-lugich taipchua iñuich inḡilaḡaan]. ¹³Qanupayaaq aniqusraaqsivuaḡmiuq, taatnatchikuntuuq iluqatiḡ iñuich aniqusraaqsivuaḡmiuq. Aglaan Agaayyutim tuniqsimaruam aniqusraaqsivuaḡmiñaitchaatin qaanḡiḡluḡu akiyaḡguisan. Qakugupayaaq ukpiqsriḡhiñ uuktuakkaukpan Agaayyutim annaḡviḡaḡtinniaḡaatin akimayumiḡaḡsilitun.

Niḡiqpagviat Aaḡuatigun naagaqaa Atanḡum Nullautchiḡvia

¹⁴Taatnamik, piḡpagiplusri ilauraamaḡ, piisimaḡiḡchi aaḡuaqtuliḡmiñ. ¹⁵Kanḡisilḡurusri uḡautigikkamnīk. Isivḡiḡsiuḡ ilipsitniḡ uḡautigikkaga ilumutuupmagaan. ¹⁶Isummatigilugu Atanḡum nullautchiḡvia, imipayaaqapta qallutmiñ quyyatigikkaptigun quyaḡatigigikput Agaayyūn Christ-ḡum auḡanik maḡipkakkanaḡannik sannigutami uvaptiknūn. Suli avḡuḡaptigū qaqḡiaḡ niḡipluḡu qiniḡtitkikput ilaliqsruutiḡiḡput iñuḡni Christ tuḡqutikkaḡiḡni. ¹⁷Tarra niḡikapta atauchimiñ qaqḡiamiñ, uvagut atausriḡḡuḡqitaurugut atautchisuḡ timitiḡun iñuḡiakkaluaqhuta. ¹⁸Isummatigilugich Israel-aḡḡmiut piḡgusiḡat, tamatkua niḡisuuruat niḡrutinik tuniḡlautauruanik tuniḡlaḡviḡmi, tamatkua piḡatigiiksut Agaayyutmun atakkii niḡiḡaat tuniḡlaun atauchikun. ¹⁹Qanuutauva taamna? Ilisautisukkipsi tamatkua aaḡuat suli niḡit

tunillautauruat aanguanun suungitchut. ²⁰Una uqautigigiga, Jew-nungitchuat tunillaqtuguurut niqinik tuungaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiingitchut. Piqatautqungitchipsi tuungaiyaani. ²¹Imigumiñaitchusri qallutaaniñ atangum imillapsi qallutaatniñ tuungaiyaat. Nigiyumiñaitmuisri atangum niggiivianiñ nigillapsi niggiiviatniñ tuungaiyaat. ²²Sanjatchaktittagigikput ataniq taatnaqapta taapkuñña. Sanjiluktaununasrugivisa ilaaniñ?

Kamaksriñiq Agaayyutmik Suragalapayaakun

²³Ilasri-samma uqaqtut, “Suragagnaqtuq qanupayaaq suragaguktuni.” Agaluaq, aglaan ilanich nakuungitchut uvaptikni maligukkuptigu Agaayyun. Ilumutuuruq suragahiñauliqput supayaamik, aglaan ilanich sayyillaagutaungitchut atlanun ukpiqsiruanun. ²⁴Kiña ukpiqsiruaq inmiguaqsaqani, aglaan ikayuutiniagli atlanik inuñnik. ²⁵Niggiisiun niqipiapayaaq tunirauruaq tunniuqqaivinmi, apiqsruqtautigisunaqnagu nakiñ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisunaqnagu qaugrimmaagiutillautapsitni nalaunnapmagaan nigiiñiqsi. ²⁶[Apiqsruqtutigiymuñaitchiksi] atakkii aglausimaruaq Agaayyutim makpigaanani, “Nuna Atangum pigigaa suli suapayaaq nuna-miittuaq.” ²⁷Kia ukpiqtuanungitchuam aiyugaaqpasri niggiyaqulusri tupigimiñun niggiisiun manirikpan qanusripayaamik, apiqsruqtautigisunaqnagu nakiñ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisunaqnagu qaugrimmaagiutillautapsitni nalaunnapmagaan nigiiñiqsi. ²⁸Aglaan inuum uqautikpasri taamna niqi tunillautigimanilugu aanguamun, nigiiñiaqnagu niqi pisigilugu taamna inuk kiliktigikkan. Ami isrumaviaqtuq qaugrimmaagiutillautagmiñi nigiiñiksraña taavruma niqim nalaunjaiññilugu, ²⁹ilipnun nalaunjanasrugigaluaqtitlugu. Tarra suvaata nigiiñiañiñiaq qanusripayaamik analanñaqpauñ atlam inuum nalupqisruutmigun? ³⁰Quyaanikkiga Agaayyun piqutigiplugu nikiksraña. Taatnamik kia uqautinaña killuqsagñilugu nigigupku taamna niqi. ³¹Itnatun ittuq, nigiguvich imiguvillu naagaqaa suragapayaagupsi kamakkutiqaqsiun Agaayyun supayaatigun. ³²Tarra, sakiqniugutigipkaqnagu kia inuum tupiksriñiksrañanun Agaayyutmik, Jew-nugaluapata Jew-nungitchaluaqpata naagaunniñ ukpiqtuanuruañugaluapata Agaayyutmun. ³³Taatnatuntuuq suragapayaaqama quyaliniurañitka inupayaat supayaakun. Uvapuñangisuna anniqsugugluna uvamnik kisima, aglaan ikayuñniaqtuna inuñnik inuñgiaktuanik anniqsuqaluaqñugich.

11

¹Uvvaasriñ, inuuniagitchi uvaptun tuvraiñiaqmatun Christ-mik.

Agnat Matuqaqtaksragigaich Niaqutin Agaayutigmikni

²Aniqatiumaan, nangagipsi itqaumakapsitña qanuq inuuniatilaapkun Christ-mun supayaatigun, tupigiplugich ilisauttutit qaisatka ilipsitñun. ³Aglaan kaniqsitqugipsi Christ qaukligigaa anutipayaam. Taatnatuntuuq agnam qaukligigaa uigikkani, itna Agaayyun qaukliupmatun Christ-mun. ⁴Anun agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuplugu niaquni qiniqtingitchaa Christ qaukligitilaanani inmiñun. ⁵Suli agnaq agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuilaaglugu niaquni qiniqtingitlugu uini qaukligitilaanani inmiñun kanñusraagaa. Taatnaqami ittuq akiisutun nuyaiqsitun. ⁶Taatnaqluna uqaqtuna: nuliañuruam matusrungitchumiun niaquni nuyaiqsaksragigaa. Aglaan kanñunaqpan nuliañuruam saliyumigich

nutchani matuqaġliuq niaquni. ⁷ Añutim maturaksraġiñgitchaa niaquni, atakkii Agaayyutim iñiqtaġigaa atrinutquplugu iñmiñun aasriiñ sagviquplugu kamanautni. Aglaan nuliañuruam qiniqtitkaa kamanautaa uimi qauk-ħiupkaqamiuq. ⁸ Añunliasrii iñiqtaungitchuq aġnamiñ, aglaan aġnaq iñiqtauruq añutmiñ. ⁹ Suli Agaayyun iñiqsiñgitchuq añutmik piqutigiplugu aġnaq, aglaan Agaayyun iñiqsirurq aġnamik piqutigiplugu añun. ¹⁰ Taatnaqhuni aġnam maturaksraġigaa niaquni agaayukami qiniqtityaġlugu kamaksriħi añutmiñik. Aġnaq taatnaqtuksrauruq pisigilugich israġulgich. ¹¹ Aġnaġlu añunlu ikayuqtigiiksukstrauniksuk avatmun, Agaayyun tillisiqaqmatun ilinjik-nun. ¹² Aa, sivulliġ aġnaq iñiqtauruq añutmiñ, aasriiñ añutipayaaq taimak-ħaaglaan anipmiraqtuq aġnamiñ. Aglaan itqumasiuq Agaayyutim iñiqtaq-ħa iñupayaanik supayaaniglu. ¹³ Nalaunġatilaaqsiuq ilipsitñik. Nalaunħava aġnaq agaayugumi Agaayyutmun matuħlaaġlugu niaquni? ¹⁴ Iħisimarusri iñu-payaaq isrumapmiuq añutim nuyaqtusriuram kanñunaqtılaaħanik. ¹⁵ Aglaan aġnam nuyaqtuħi piññaqnautigigaa. Aġnam nuyañi qaisaurut ilaanun matuk-srauplutiñ. ¹⁶ Kiñapayaaq uqavaaġumakpan taavrumuuna, ilisimaliuq una: uvagut piksraitħugut atlamik piġgusrimik, aasriiñ iluqatiñ ukpiqtuañuruat nanipayaaq pipmigaat taatnatun.

Ataṅum Nullautħigvia

¹⁷ Uvvasuli, katiraġikapsi agaayyuvigisrukħuq ikayuuttutitħaitħusri aglaan atniagutiraqtusri avatmun. Pitqusiġiitħusri, taatnaqħuq nañġaṅi-tħipsi. ¹⁸ Sivulliuplugu, tusraaruq agaayyiaqapsi avgummatiqagaqtu-sriġuuq, aasrii taamna ukpiġitħagaa. ¹⁹ Avgummatiqagaqsi akunnapsitñi nalunaiqsittagigaa nallipsi ilumun ukpiqtuañuruatilaaħa. ²⁰ Katiraġikapsi atautchimun Ataṅum nullautħigvianik niġiñgitchusri. ²¹ Uqaqtuñ taavru-miña atakkii iñullaa niġiruq iñmi niqautmiñik utaqqisunaqani atlanik. Iħasri añiħlaaqħutiñ niġisunħaġmiñ suli atlat imiñasriħaqtut. ²² Suvisi! Kiñuniqanġit-pisi niġġiviksrapstħik imiġviksrapstħiġlu? Nakuñgitchuq suñiħlaqanġiħi qsi ukpiqtuañuruanik tutħiisaaqħuġiħu tamatkua suiħliuqtuat? Qanuq uqaġniaq-pik ilipsitñun? Quyaġiniaqpigu taamna? Naagga, quyaġiniañgitchipsi.

²³⁻²⁴ Uumiña Ataṅuruam iħsautiħaħa uqaġikkamnik ilipsitñun. Tamarru-mani unnuami Ataniqput Jesus tuniraugisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyya-tiġiqaqħuq Agaayyutmun avgugaa nipliħuni, “Una qaqqiaq timiġigiga siquptauruq ilipsitñun. Niġiraġigupsiuq una qaqqiaq itqakkutigiymagiksi tuquħiġa piqutigiplusri.” ²⁵ Taatnatunsuli nullautħianikamiñ tigiunigaa qallun nipliħuni, “Una qallutim imaña augigiga. Auga maqitauniaqpan ilip-sitñun taimma nutaq sivunniugun aullaġniħiaqtuq. Imiġaġiġupsu uumakħa qallutmiñ itqakkutigiymagiksi tuquħiġa piqutigiplusri.” ²⁶ Tarra niġiraġigup-siuq taamna qaqqiaq suli imiġlugu qallutmiñ taavrumuuna quliaqtuaġiksi tusraayugaaġiksuaq Ataṅum tuquħħagun aggitqinħiaħhanunaglaan.

²⁷ Taatnamik, kisupayaaq niġiruq qaqqiaħanik imiqtuaġlu qallutaaniñ Ataṅum kamakkutiqasruħaħnagu atriħaqtuq iñuktitud taimani suksraqan-gitchuanik Ataniġmik. ²⁸ Uvva itqagisruñniqpsiuq Ataṅum tuquħħa taatna? Ki, iñullaa isivġiugħi iñmiñik niġiħaluaħnagu qaqqiaq imiqsigaluaqaniħu qallutmiñ. ²⁹ Uvva iñuksamna niġivaluħtuq imiqpaluħhuniħu iħitħuġiħaluaq-nagu Ataṅum tuquħħa uvaptiknun. Agaayyutim atanniġisigaa taatnasriq

iñuk. ³⁰Taatnaqhutiñ iñugiaktuat akunnapsitñi sayaiqsut atniğñaliqhutiñlu, sulı ilañich tuquanikhutiñ. ³¹Aglaan isivgiuqqağupta uvaptiknik tarra Agaayyutim anasriñjuqsagumiñaitchaatigut taatnatun. ³²Atangum atannisuqmatigut alğaqsrugagigaatigut qanuq iñuuniaqtilaaksraptiknik anasriñjuqsagunğıtluta piqatigilugich nunam iñuñi.

³³Taatnağusri, aniqatiumaan, katinigupsi nigiqatautyagusri Atangum nullautchiğvianun utaqqisilaayumausi. ³⁴Kisupayaaq nigisunğigumi nigiruksrauqqaqtuq kiñunigmiñi, Agaayyutimli anasriñjuqsautaitchumagaasri. Isilğiqsugisigipsi atlanik utlakkupsi.

Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutai

12 ¹Aniqatiumaan! Pakma kanjipsipkautiginiagiga qanuq Ipqitchuam Irrutchim savaaŋa iñuich iñuuniałhatni. Kanjipsitqugipsi taamna nalupqinaigługu. ²Iłisimagiksi qanuq iñuuniaqtilaaqsi Jew-ñunğinğapsi. Killukuagutipkakkaurusri putqatağvigitquplugich uqatlailaat aanguat. ³Taatnaqluŋa kanjipsitqugipsi una, kiñauñniñ iñuk aŋalatıqatquaq Irrusrianun Agaayyutim uqallakkumiñaitchuq itna, “Jesus suksraunğısualı.” Taatnatuntuuq kiñauñniñ nipliğumiñaitmiuq, “Jesus Atanguruq,” aglaan Irrusrian Agaayyutim taatnaqukpani kisian.

⁴Uvvaasriñ, iñuich atlaaagiiñik aatchuusriaqaqtut aglaan atiruam Irrutchim qaisağigai iluqaitñik. ⁵Iñuich savautrirut atlaaagiiisigun, aglaan Atanıq atıruq iluqaitñun. ⁶Iñuich aatchuusriaqaqtut atlaaagiiñik savautriğmiktigun, aglaan atiruam Agaayyutim iñuich savatlapkağai iluqaitñik savaanik aatchuusriağikkagmiktigun. ⁷Ipqitchuam Irrutchim iñuk savatlapkaqmauñ qanusripayaamik, ilaan ukpiqsriruapayaat ikayuusriaqaqtittagıgai taavrumakŋa. ⁸Ipqitchuam Irrutchim uqatlapkağaa iñuk isrumatufkun, aasrii atiruam Irrutchim atla iñuk uqatlapkaqlugu kanjipsimalıkun, ⁹atlasuli ukpiqsrisiqatlapkaqlugu, atlasuli mamititchitlapkaqlugu iñuñnik. ¹⁰Atiruam Irrutchim atla iñuk savatlapkağaa quvıqnaqtuanik, atlasuli sivuniksriqırautlapkaqlugu Agaayyutmun, atlasuli puttuqsrisiqatlapkaqlugu nalliakun nakuuruakunlu pıgiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkaqlugu atlaaagiiñik uqautchiñik nalunaqtuanik, atlasuli uyyuqtautlapkaqlugu nalunaqtuanik uqautchiñik. ¹¹Aglaan tamatkua iluqaisa savaagıgai ataatchiusuam Irrutchim, autaaqlugich iñupayaamun qanuq pitqukamıgich.

Atausriq Timi, Iñugiaktuat Sulliñigich

¹²Iñuum timaa iñugiaktuanik israğutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatuntuuq ittugut atauchisun timıtun iñugıallapiagaluangŋapta atlaaagıikhutalu, atakkii iluqata atausriñjuqataurugut Christ-mi. ¹³Ilavut Jew-ñurut sulı atlat Jew-ñungitłutiñ. Ilavut savaktaagruurut sulı atlat savaktaagruunğıtlutiñ. Paptaaqtitnapta Ipqitchuam Irrutchim iluqata atausriñjuqtittagigaatigut timımun, ami timaanun Christ-ñum. Aasriñ ilaan aatchugaatigut atausriullaapluta atiruamik Ipqitchuamik Irrutchimik.

¹⁴Atakkii iñuum timaa atauchiñhiñamik israğutaqangitchuq, aglaan iñugiaktut sulliñgi. ¹⁵Iñuum isıgana uqaqpiaqtuq itna, “Uvaŋa argaunğıtluŋa, tarra timim sulliñgingıitchaaŋa.” Taatnatchim nipliłautim ilagıpkanağumiñaitchaa timimi. ¹⁶Sulı iñuum siutaa nipliıppiaqtuq itna, “Uvaŋa

iraungitluna, tarra sulliñigingitchaana timim.” Taatnatchim niplillautum ilagipkanaigumiñaitchaa timimi. ¹⁷Timi iluqani iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitchuq. Aasriiñ timi iluqani siutaukpan, iñuk naisitlayumiñaitchuq. ¹⁸Aasriiñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñgi iniksranitñun, iñmi quya-gikkagmigun. ¹⁹Timi atautchimik isragutahiñaukpan, timiqagayaipiaqtuq, amagaa? ²⁰Uvva iñugiaktuamik isragutaqaqtut timimi, aglaan atautchimik timiqaqtuq. ²¹Uvva iñuum iraa nipliğumiñaitchuq arganmiñun itna, “Sumun atuğumiñaitchikpiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipliğumiñaitchuq isiganmiñun, “Inuğingitchikpiñ.” ²²Aglaan, taapkua ilaņi timim qinñaaqaqtuat sayai-lļuqhutiņ inuqnapiagtut. ²³Suli tamatkua timim sulliñgi isrummatigikavut qinñagiksuaņungitlūgich qaunatqiağitlūaqsirağigivut, suli ilaviñgich atlat qinñagsrağingisanajich maturağigivut. ²⁴Qinñagiksuañ ilaviñgi timipta qau-nagiraksraungitchut taatnatun. Iłumun, Agaayyutim atlakaagiich isragutapa-yaañi timim iñiqtağigai, uvaptiknun qaunatqiağitquplugich qinñagiksuaņun-gitchuat. ²⁵Taatna Agaayyutim iñiqtağigai timivut atingirrituqağungitlūgich akungatni isragutauruat aglaan ikayuutitquplugich avatmun. ²⁶Atausriq ilau-ruaq timimi iłuangitpan, iluqatiņ ilauruat nagliksaaqataurut. Taatnatun atau-sriq ilauruq kamagikkaupman, iluqatiņ quviatchagaqtut.

²⁷Iluqasri timigigaasi Christ-ņum, aasriiñ iñullaanuplusri sulliñigigaasri taavruma timim. ²⁸Akungatniñ ukpiqtuaņuruañiñ Agaayyun piksraqtaaqaq-tuq atlakaagiñik savaktiksranik, sivulliq uqqiraqtinik Agaayyutmun, tuglia sivuniksriqirinik Agaayyutmun, piñayuat ilisautriksranik, aquatigunaasrii taapkua savaaqatlaruanik quvinqaqtuanik, tamatkuniñalu mamititchitla-ruanik atlanik, ikayuirusksraniglu atlanik, sivulliuqtautlaruaniglu atlanik, uqatlaruaniglu uqautchisigun nalunaqtuanik. ²⁹Iluqagmij uqqiraqtaungit-chut Agaayyutmun unniñ sivuniksriqiraungitchut unniñ ilisautraungitchut unniñ savaktaungitchut quvinqaqtuanik. ³⁰Iluqagmij mamititchiraungit-chut atniğnaqtuanik unniñ uqatlaitchut atlakaagiñik uqautchiñik unniñ uuyuuqtautlaitchut nalunaqtuanik uqautchiñik. ³¹Tarraasriiñ kipigniupiagi-tchi nakuutluktuanik aatchuusriaqagugusri.

**Piqpakkutiłiq Pakma ilisautiniagiysi
nakuutlukuamik iñuuniałiksrapstñik.**

13 ¹Uqatlaniguma atlakaagiisitun iñuktutun unniñ israguliktitun, aglaan piqpaksritłaiññiguma iñuņnik, uqatłiga atriqaqtuq qukiğ-ñaqsiplugu aviluqtaqtuatun. ²Uqatlaniguma sanņiqaqłuna sivuniksriqiritun unniñ kanjqsitłalugillu iluqaisa nalunaqtuat unniñ ilisimatłaluna supayaa-nik, suli ukpiqquqtağniğuma nuktatłalugich iñgich, aglaan piqpaksritłaiñ-ñiguma iñuņnik, sumun atuğumiñaipiaqtuņa. ³Aatchuutiginigupkich supayaurat pigikkatka iñuņnun inuqsraqtuanun unniñ aatchuutigilugu timiga ikipkaaksraulugu, aglaan piqpaksritłaiññiguma iñuņnik aklisusriaksrai-tchuņa.

⁴Piqpaksriruq iñuk anuqsrutriruq, iłuaqqutriruq, tuņiliñğungitchuq, uqavigaagangitchuq, ⁵suli arguaņangitchuq unniñ aņallaqłuitłaitchuq. Piq-paksriruq iñuk iņmiguitłaitchuq, uumitchayaitchuq, itqaksritłaitchuq akit-ñaqtuqtimñik nalaunņaitchuakun. ⁶Piqpaksriruq iñuk quviasrutłaitchuq iñuich killuliqipmata, aglaan quviasruguuruq iñuich nalaunņarualiqipmata.

⁷Piqpaksruriaq iñuk manimmilguruq, aasriiñ ukpiqsriiaqtuq sulı nıgiugaqtuq sulı ıglıtuilguruq.

⁸İlaatnıgu iñuich sivuniksriqitlaıgisirut sulı uqatlaıgisirut uqautchiñik nalunaqtuanik sulı kanıqsimmataat isukhtikisiruq, aglaan piqpaksrıñıq isrukhtichumiñaitchuq. ⁹İlisimañıqputlu sivuniksriqihıqputlu naamanğitchuk. Taatnamik isukhtikisirik. ¹⁰İlisimañıq naamasimaruakpan, aatchuusriat piıgisirut. ¹¹Uvvaami ililgaanukama uqağaqtuñı isrummatıqaqtuñı sulı sivunniugıuıpluñı ililgaatun. İñıguqama iñuunianğıqsuñı ililgaam iñuunıahtatun. ¹²Pakma qıñitlaitchugut nalupqinaıglıgu tautukmatun salumaitchuatun tağgaqtuutmun, aglaan taivrumani qıñiğisirut naluıqinaıllıapiaglıgu. Pakma ilitchuğigıga ilıvıñauratñıñı, aglaan taimanıgu ilisimmağiksıpiagısıgıga Agaayyun, atrııgu Agaayyun ilisimallapiaqmatun uvañnik. ¹³Tarra, supayaat naamasrıñatnıaglaan iñuich ukpiqsrimaniaqtutsulı nıgiugaqagutıñsulı piqpaksrııutıñsulı, aglaan taapkunakñı piñasrunıñ kamanagñıqsrauruq piqpaksrıııput atlanik.

İlisauttutipsaat İpqitchuam İrrutchim Aatchuutıñıgn

14 ¹Taatnamik pisuqtılaagvıgisıñı piqpaksrıııqsı atlanik iñuñnik. Uvvasulı kimmutiqaıllıapiagıñı İpqitchuam İrrutchim aatchuutaiñik, suvaluk uqaqtautlasrııptıknik Agaayyutmun. ²İñuk uqağumi uqautchikun nalunaqtuakun uqatñıñıqtuq Agaayyutmun. İñuich kanıqsiyumiñaitchut uqağıkkarıñı, atakkıı İpqitchuam İrrutchim uqaqtıttagıga nalunaqtuanik sunik. ³Aglaali iñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kanıqsiñıqtuakun uqautchikun sayyılılaagıruq iñuich ukpiğutıñıñı pıtuksaaqtuğıllı araktıuğıllı. ⁴İñuk uqaqtuıq uqautchikun nalunaqtuakun ikayugaqtuq iñmiñıñıñı, aglaali iñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kanıqsiñıqtuakun uqatıknı sayyılılaagı ukpiqtıuıñıruat ukpiğutıñıñı. ⁵Uqatlatqunayağaluağıpsı uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan kimmutigıtlıkkıga uqaqtautqıplırsı Agaayyutmun. İñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kamanatlıktuq taavrumakñı uqaqtuamıñ uqautchikun nalunaqtuakun, iñuñmik mumiutrıqanğısuaqpan. İñuqaqpan taatnatıchımi sayyılılaatlagısıgaı ukpiqtıuıñıruat ukpiğutaat.

⁶Anıqatıut, uqautisıkkıpsı qanuq Agaayyutim sagvıaqtuıkkarıñı uvamnun sulı qanuq ilitchuğıpkautanı uvamnun, sulı uqautisıkkıpsı Agaayyutim ilımutuñıñı ilısautılısilı. Uqaqsiñığuma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayutaunayaqpi? Uqaqtıksrauruñı kanıqsiñıqsıııgu. ⁷Uvva atrıksraun. İñuich atuqtıuraqmata supıuıqtuğnaqtuanı unniñıñı uqaqtııñıñı atuqtıurayııılağmıñ nalaısrıuıqnağı, iñuich naalağrıruat ilısagıyumiñaitchaat ığñıga atuutim. ⁸Sulıpsıuq anıyaktıanı, qalğıqtıuñı nalupqinaqtuamı nipliğman anıyıyıtıtı tupısratlaıchut anıyaksatığmun. ⁹Taatnatuntuuq, uqağıpsı nalunaqtuakun uqautchikun, qanığutıñ iñuich ilısımanıaqpatrıñ sumik uqaqtılaaqsi? Sılatñıñıñı uqaqmatun piñııqtırsı. ¹⁰Nalupqinaıchıuq iñuıgaıtuat atılaağııch uqautchıch nınamıtılaanat, aasrıiñ ilıqatıñ kanıqsiñıqtut. ¹¹Aglaan kanıqsitlaıchıpkı iñuı uqaısrıa avakñıaqtanııqtıñı taavrumıñı uqaqtıuamun, sulı ilaa uvamnun. ¹²Taatnatuntuuq kimmutiqağıpsı piıııplırsı İpqitchuam İrrutchim aatchuutaiñik, kimmutiqağıñı nakuutlıktıuñı aatchuusrıanı. Taavrumıuñı ukpiqtıuıñıruat sayyılılaakkarut ukpiğıtmıknı.

¹³ Taamna pisigiplugu iñuk uqağuuruaq nalunaqtuağmigun uqautchikun agaayuruksauruq uuyuutlasruglugu uqağikkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun uqautchikun, irrusriğikkaga agaayuruq, aglaan kañiqsiñgitchiga qanuq uqaqtilaaga. ¹⁵ Uvvaasriiñ qanuğniağniqpik? Agaayuniaqtuğa uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulı agaayuniaqmıuğa kañiqsiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. Atuğniaqtuğa uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulı atuğniağmiuğa kañiqsiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quyaguvich Agaayyutmun nalunaqtuakun uqautchikun, tamatkua ilısaqsimaıtuat Amen-nağumiñaitkaat quyyatigikkaqsi, atakkii nalurut sumik uqaqtilaapsitñik. ¹⁷ Ilipsi quyyavigillautaguknağaluagiksi Agaayyun, aglaan atlat ikayuusriaqagnağitchut. ¹⁸ Quyagiga Agaayyutiga uqatlakama uqautchikun nalunaqtuakun pitlukkugu iluqasri uqatlatıqsi. ¹⁹ Aglaan ukpiqtuajuruani iqataukama uqağummatıqatluktuğa tallimañhiñanik uqatıgnik kañiqsiñaqtuani, ilısaattutıqagukluga atlanun, uqaaqsiğimñi 10,000-niñ uqatıgnñiñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Anıqatiuma aŋ, isrummatıqasrı ilılgaatun Ipqıtuham Irrutchim aatchuutaıgun, aglaan ilitqusrıqagıti anıqammiuratun pigiılqıtlaitchuatun; isrummatıpsitñi ititchi iñuganıksımaruatitun. ²¹ Agaayyutim Makpıgaanani Atanıq itnağnisuq,

“Tuyugıgisıgaluagıtka avakŋaqtuat iñumnun uqautrıñaqtuat nalunaqtuatıgun uqausrıgmıktıgun ukunuga iñuŋnun,

aglaansulı iñugıkkagma naalağniyumiñaitchaatŋa.” *Isaiah 28:11, 12*

²² Taatnamik nalunaqtuat uqautchich quvıqnaqtuajurut ukpiqsırıuanuŋgıtuhanun aglaalı sıvunıksrıqun kañiqsiñaqtuakun uqautchikun ikayıruq ukpiqsırıuanuruani. ²³ Uvvaasriiñ ilısaqsimaıtuat unniñ ukpiqtuajuruanuŋgıtuat isıqpata agaayyuvinmun iluqapsı uqautrıŋapsı nalunaqtuakun uqautchikun, nipliıpiqtut isumailaunıplısrı, amağaa? ²⁴ Aglaan iluqasrı uqağupsı Agaayyutmun kañiqsiñaqtuakun uqautchikun aasıñ iñuk ukpiqsırıuanuŋgıtuhaq naagaqaa ilısaqsimaıtuhaq isıguni ilıtuğiniaga killıqırautılani, sulı atanıqsukkauniaqtuq tusraakkağmigun. ²⁵ Taavruma iñuum nalunaqtuat isrummatıñı satqummiğñaqtut. Pulluni agaayyuvıgıniaga Agaayyun, aasrıi uqausıgilugu Agaayyun ilımun akunnapsitñi innılugu.

Atisrıŋıq Agaayyuvıŋmi

²⁶ Anıqatiumaan, qanuq uqağisıvisa? Katırağıkapsı atautchimun, iñuk atuutıqatılani, atlasulı ilısaıtrılaluni, atlasulı qulıaqtuatılaluni Agaayyutim sagvıkkapıñik iŋmiñun, atlasulı uqatılaluni nalunaqtuanik uqautchiñik, atla uyyuuqtıgilugu taavrumıga uqautauruamı, aglaan iluqatıñ tamatkua atuamalich sayyılılağutiksraılutıñ ukpiqtuajuruanun. ²⁷ Iluqasrı uqağniağupsı nalunaqtuakun uqautchikun, malğukunniñ piñasrut uqağlıch, aasrıiñ atausrııllaalutıñ, atausrıqsulı uyyuuqtıgilugu. ²⁸ Aglaan uyyuuqtıksrıitpan, kiña iñuk uqağuuruaq nalunaqtuakun uqautchikun tauksrıusaagli agaayyıaqapsı uqañhiñağluni isrumamiñi iŋmiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malğuk naagaqaa piñasrut sıvunıksrıqırit uqağlıch, aasrıi atlat isıvıguqtalutıñ sumik uqaqtilağatnik. ³⁰ Aasrıiñ Agaayyun sagviutrıkpan ilımutuuruamı iñuŋmun aqupıruamun tamaani agaayyuvıŋmi, sıvullıq uqaqqaqtuq qasruglı. ³¹ Atakkii iluqasrı uqautauñhiñaurusrı Agaayyutmun atausrııllaalusrı ilıitıhtıqulugıch

avatmiñ pitchuksaaǵiqulugillu avatmun. ³² Iñuk uqaksriusriaqatuaq Agaayyutmiñ aṇalataǵitlaruq iṇmiñik irrutchiǵmigun [aasriiñ utaqquagatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim atuumapkatlaitchaa aupiḥḥaliq katimaḥipsisitñi atakkii nanipayaaq Agaayyun itman qiiñiññaqatuuq atiugautmiglu.

Tamatkunatun ukpiqtuaṇuruatun atlani inipayaani piḷḡusiatitun taatnatuntuuq piruksraupmisi. ³⁴ Aǵnasri nipaśaaqtuksraupmiut katimaḥipsisitñi. Atakkii uqaquraunǵitchut suli qaukḥuyummataitchuksraurut. Taatnatun aglausimaruuq Agaayyutim maliǵutaksraṇani. ³⁵ Iḷisimasrukkumiñ sumiksamna, apiqsruǵlisigiñ uitiñ kiñuniǵmikni. Atakkii kanḡunaqtuuq aǵnam uqaḥiksraṇa katimaraǵikapsi agaayyuvini. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqaḥa aullaǵniñǵiññiqsuq ilipsisitñi naagaqaa ilipsisitñuḥiññaq tikiumaṇiññiqsuq! ³⁷ Kiñapayaq iñuk isrummatigigumi iṇmiñun sivuniksriqirauniḷuni naagaqaa aatchuusriaqǵniḷuni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanjqsimaraksraǵigai tamatkua aglaatka ilipsisitñun Agaayyutmun tillisiginiḷugich. ³⁸ Tarra suliqutiginasiuñ taatnasriq iñuk suksraqaṇǵitchuaq aglagikkamnik. ³⁹ Taatnamik, aniqatiumaṇ, piliqutigitillapiaqsuñ uqaqtausruḥiq Agaayyutmun, suli nutqaqtitnagich uqaqtuat nalunaqtuakun uqautchikun. ⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalauttillugich suli iḥuatmun aṇalataǵlugich.

Anjpkakkauḥa Christ-ḡum

15 ¹ Aniqatiumaṇ, itqumatqugiga ilipsisitñun quliaqtuaḷiǵa tusraayugaaǵiksuaq ilipsisitñun. Taimñauruq tusraayugaaǵiksuaq taimani akuqtuaǵikkaqsi suli tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anniqsukkauniaqtusri ukpigitiññaǵupsiuñ taamna tusraayugaaǵiksuaq quliaqtuaǵikkaǵa ilipsisitñun. Aglaan ukpiṇǵitchupsuñ ukpiqsriḥiqsi suunǵitchuq. ³ Taatnamik ilisautianikkipsi ilisautigikkaṇanik Atanḡum uvamnun; kanjqsiraksraǵigisi taapkua qulliuruat ilisauttutit, Christ-ḡum tuquḥa pisigiplugich killuutivut maliǵutlugu aglausimaruaq Agaayyutim Makpiḡaṇani. ⁴ Suli ilisautianikkipsi Christ-ḡum iluvikkauḥanik aasriiñ anjpkakkauḥanik piñayuatni uvlut, maliǵutlugu aglausimaruaq Agaayyutim makpiḡaṇiñi. ⁵ Anjitiqqaqhuni Christ tautuktittuq iṇmiñik Peter-mun, sulipsuuq qulit malḡunḡun maliḡuaqtinun. ⁶ Aquagun taavruma sagviḡñiqsuq iñugiatlukhutiñ 500-miñ aniqatigiñun katimappaḡlugich, iñugianiqsraṇich iñuuplutiñsuli ilaṇich tuquaniksimagaluaqhutiñ. ⁷ Tuḡligiplugu sagviqsuq James-mun, aasriisuli iluqañitiñun uqqiraqtaṇuruatun. ⁸ Aquagun taavruma sagviqmiiqtuuq uvamnun, kia-unniñ nigiuginḡitchaluakkaṇa Ataniḡmun uqqiraqtaugisiñiḷuṇa. ⁹ Taatnaḡluṇa kamanaiññiqsrauruṇa uqqiraqtipayaaniñ. Nalliummatingitchuṇaunniñ tairaksraulūṇa uqiraqtimik, atakkii nagliksaaqtitchimaplūṇa iñuñnik ukpiqtuaṇuruaniḡ Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim piqpavivagitluṇa simmiḡñiḡaa iñuulḡiḡa iḥuaqutritmigun. Ilaan iḥuaqutritḷapiaḥa piñiḷaunǵitchuq uvamnun. Sakuutluktūṇa iluqañitiñi aglaan uvapkuñiḡa piñiḡitchuṇa atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun iḥuaqutritḷiḡmigun. ¹¹ Uvvaasriiñ uvaṇalu naagaqaa atlat uqqiraqtitlu quliaqtuaǵigikput taamna tusraayugaaǵiksuaq ukpigikkaqsi.

Anjpkakkauḥat Tuqunaruat

¹² Quliaqtuaḡuuruḡut Agaayyutmun anjpkagñiplugu Christ tuqunaruaniñ. Suvaatami ilasri uqaḡuuvat tamatkua tuquaniktuat anjpkagumiñaiññiplugich

tuquligmiñiñ? ¹³ Anipkağniangiñniqpata tuquaniktuat, tarra ilumutuungitmiñiqsuq Christ-ñum anipkakkausrimaħa. ¹⁴ Aasriiñ Christ anipkakkausrimaħiñniqpan, quliaqtuaħiqtut atuğumiñaitchuq sumun, naagaqaa ukpiqqutisri tañiğillutiñ. ¹⁵ Aa, iñuich ilitchuğinigaatigut uqağnipluta tañiğilaamik, atakkii uqağigikput Agaayyutmun anipkapiagñipluğu Christ tuquligmiñiñ, aglaan tamanna ilumutuunayaitchuq tuquñaruat anipkakkauyumiñaitpata. ¹⁶ Tuquñaruat anipkağniangiñniqpata, tarra Christ anipkakkaumaitmiñiqsuq. ¹⁷ Christ anipkakkaungiñniqpan, ukpiqsriħiysi Christ-mik tañiğiniñiqsuq aasriiñ suksraungiqsauyumaatqutrisuli pisigilugich killuutisri. ¹⁸ Suli Christ anipkakkaungiñniqpan tamatkua tuquaniktuat ukpiqsriruañuplutiñ Christ-mik suksraungiqsuttuq. ¹⁹ Ukpiqsriñiğupta Christ-mik anniqsusqimaappatiğut pakmapaħiñaq iñuuħaptikni nagliñnağniqsraqtugut iluqanitiñiñ atlañiñ iñuñiñ.

²⁰ Aglaan pakma Christ anipkakkaupiaqtuq tuquligmiñ. Ilaa anipkakkaucqaagñiqsuq, taatnaqhuta ilisimarugut Agaayyun anipkañiağniłlugu tuquñaruapayaani ukpiqsriruanik Christ-mik. ²¹ Iñuk iluqani tuqusrağumaruq atautchim iñuum savaagikkanağun. Taatnatuntuuq iñuk tuquñaruq iñuutlasriñaqtuq piquitigilugu atlam iñuum savaagikkana. ²² Atakkii Adam-kun iluqatiñ tuquruksaurut, taatnatun iluqatiñ Christ-kun iñugutqikkisirut. ²³ Aglaan iñupayauraq anipkakkaugisiruq nalaunñaruakun piviksralaamiğun, Christ sivulliupluni anipkakkauruq, tarrali aggitqikpan tamatkua Christ-ñum pigikkani iñugutqiksitisigai. ²⁴ Taavruma aquağun isrukłitchaaq tikitpan, Christ-ñum qaiñniaga ayaayuaqutini Agaayyutmun Aapauruamun akiilianiikkumigich iluqaisa ayalatchisiqaqtuut sulı iluqaisa saññiqutiqaqtuapayaat saññiaqtuutlu. ²⁵ Christ atañuruksauruq uvluanunaglaan Agaayyun akimmatrianikpan iluqanitiñiñ Christ-ñum uumiksriaiñiñ. ²⁶ Tuqulıq akiilikauniaqtuq aqulliuluni uumiksri. ²⁷ “Agaayyutim Christ ayalatchipkağaa supayaani.” Itnağniqsuq Agaayyutim Makpiğaañani. Taatnaqami Agaayyun ilağautingitchuq iñmiñik, aglaan iligai supayaat ataanun Christ. ²⁸ Agaayyutim taatnaanikkumiñ, ilaaptuuq iğniña Agaayyutim ataniqsimapkağniaqmıuq Agaayyutmun inillairuamun supayauramik ataanun Christ. Taimanıgu Agaayyun kamañağniqsrauniaqtuq supayauramiñ.

²⁹ Suniaqpat tamatkua paptakkauruat pisigiplugich tuquñaruat? Tuquñaruat anipkakkauyumiñaipiaqpata, suvaata iñuich paptaaqtinniappat pisigiplugich tuquñaruat? ³⁰ Ilumun anipkağniatıq piitpan suvaatami anayannıuqpik ataramik quliaqtuağikapku tusaayugaagıksuaq? ³¹ Aniqatiut! Kiğiñniğvıgırağigıga tuqqun uvlugağipman. Tusaayugaagıksuakun ukpiqsriruağunıqsusri, sulı taatnaqluña quviasuutıgıgıpsi Christ Jesus-kun atannaptıgun. ³² Ephesus-mi anıyakkaluagağupkich iñuich atriqaqtuut liilaa iqsıñaqtuutun niğrutitun, sumik piññakkumiñaitpik taatnaħapkun? Tuquñaruat anipkağniangiñpata, tarra

“Niğisa imıqtuağutalu,

atakkii uvlakun tuquniaqmiugut.”

Isaiah 22:13

³³ Kinnipkaqasri iñunñun uqaqaqtuanun uumiña anipkakkaulıkun. “Piqasiqsuutıgıpsi piğitichuanik piqatnaani taatnaiłgisırsusri ilıñisıtun.” ³⁴ Isrumitqıññaqsıgaasri killuliqitqıñığusri. İlasıri nalurutsuli Agaayyutmik. Taamna uqağigıga kanñutchaqugaluaqhusri.

Qanuq Anipkaǵniaqpisa?

³⁵ Iñuk apiqsruqpiaqmiuq, “Qanuǵutinj tuquǵaruat anipkaǵniaqpat? Qanuchimik timiqaǵniaqpat agǵigumij?” ³⁶ Isrummatuiñiaqpat ilipni! Nautchirriikavich nautchiaksranik nunamun nautlaitchut nauriaǵuǵlutinj tuquqqaǵaluaqatinj nunami. ³⁷ Aasrii nautchiaksraq nautchirriutikkan qinñaqangitchuq nauriatun nauniaqtuaton nautchiaksramiñ. Nautchirriirutin mukkaaksraǵugumaqtuamik naagaqaa nauruksauruamik. ³⁸ Aglaan Agaayyutim nautchiaksraq nauriaǵuqtitchuugaa itqukkani, suli nautchiaksrallaa naurisuuruq qanutchiulǵimisun. ³⁹ Taatnatuntuuq, iluqatinj uumarupayaat atlakaagiiñik timiqagtut, iñuich atautchiñiamik timiqagtut, niǵrutitsuli atlakaagiiñik timiqaqmiut, qaluitsuli atlakaurut, tiǵmiatsuli atlaupmiut. ⁴⁰ Sulipsuuq qilañmiittuat atlakaanik timiqaqmiut nunamiittuaniñ. Piññaqnautaat qilañmiittuat atlauruq piññaqnautaatniñ nunamiittuat. ⁴¹ Siqinǵum qaumanǵa atlauruq qaumanǵaniñ tatqim, suli uvluǵiat atlakaagiiimik qaumaniaqtut qivliquulakaminj qilañmi. Uvluǵiallaa atlakaagiiimik qaumaniaqtutq atlamiñ uvluǵianiñ. ⁴² Taatnatun itkisipmiuq anipkakkaukpata tuquǵaruat. Timigikkavut pakmapak ittut nautchiaksratun nautchirriutauruaton nunamun. Tuqusruurut iluvikkauplutinj. Aglaan anipkakauniaǵupta tuquǵigmiñ timiqaǵniaqtugut tuquyumiñaitchuanik. ⁴³ Iñuum timaa iluvikkaukami piññaqnaitchuq saññiitluni. Aglaan Agaayyutim anipkaǵniaǵumiuj piññaqnaǵniaqtuq saññiqaǵuni. ⁴⁴ Pakma timivut nunakñaqtaurut, aglaan anipkaǵupta timivut qilañjaqtatuniatut. Timiqaqapta tuqusruuruamik uvani nunami, ilisimarugut timiqagisiñipluta tuquyumiñaitchuamik qilañmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanani itna, “Iñuqqaq Adam iñuusriǵuǵniqsuq,” aglaan aqulliq Adam irrusrigūǵniqsuq qaitchiruaq iñuulǵimik. ⁴⁶ Irrutchim timaa sivulliungitchuq. Nunakñaqtam timaa sivulliuruq, aasriili aquagun irrutchim timaa. ⁴⁷ Iñuqqaq nunakñaqtauruq iñiqtauruq maǵǵananiñ nunam, tugliaasriiñ iñuk qilañjaqtaupluni. ⁴⁸ Iñupayaanji nunam ittut iñuqqaatun iñiqtauruaton maǵǵamiñ. Iñupayaq pigikkana Agaayyutim ittuq taavrumatun qilañjaqtauruaton. ⁴⁹ Pakma atriqaqtugut iñuktun nunakñaqtauruaton. Taimanigu atriñiutiniaqtugut iñuktun qilañjaqtauruaton. ⁵⁰ Aniqtatumaan! Taamnauruq uqautigikkaga, iñuum nunami timiaqtuam uiviñiaqhuni auqaqhuniñ piññaaktaagiyumiñaitchaa añaayuaqataa Agaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusruuq auragaqhuni itchumiñaitchuq piungigangitchuami auragatlailuni.

⁵¹ Naalaǵniñlajitchi, uqautigipsi nalunaqtuamik itna—iluqata tuqunianǵitchugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaurapiaq, sukatluglugu siqungipaksagñananiñ irim, aqulligmi qalǵuqtaqpan. Qalǵuqtaun nipliqaǵluqqaqtuq iluqatinj tuquǵaruat anipkaǵniaqtut tuqutqikkumiñaiǵutinj, aasriiñ iluqata iñuusrugaaqtuagut aatchuusriaqǵaniaqmiugut nutaamik timimik. ⁵³ Iñupayaam timaa simmiqsitaksraǵigaa atakkii nunakñaqtauruq timi tuqusruuruq auragaqhuni, aglaan taimanigu nutauruq timikput tuquyumiñaitchuq auragatlailuni. Una atriqaqtuq iñuk mattaqmatun utuqqaǵuqtuani atnugaanik suli atiaqsiptomatun nutaanik. ⁵⁴ Aasriiñ timi auragaǵuuruq simmausiqqan auragatlailaamik timimik suli timi tuqusruuruq simmausiǵluni tuqutlailaamik, tarani tañiǵniaqtuq aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanani, itna,

“Tuquŋiq akiiliraullapiaqtuq.

Isaiah 25:8

⁵⁵ Aatai tuquŋiiq, tarakŋaaglaan tuqupkağumiñaigitiñ inuich.

Aatai tuquŋiiq, tarakŋaaglaan atniagağumiñaigitiñ inuich.” *Hosea 13:14*

⁵⁶ Tuquŋhum atniatлагаатигут killuqsaqapta, suli killuqsaun sanŋiqutiqaqtuq maligutaksratigun aŋalatiaqahuni. ⁵⁷ Aglaan quyanaqtuq Agaayyun! Atakkii akimapkağaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun. ⁵⁸ Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiumaan, payaŋaigitchi ukpiqsriŋipsitiñi, tuniqsimatitichi suli savautri-lusri Ataniğmik ataramik pişuqtılaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautriŋiqsi Ataniğmik inğiŋha suilaamun.

İliraksraq Ukpiqsriruanun

16 ¹ Pakma aglaŋniaqtuŋa iliraksrakun inuiñun Agaayyutim Jeru-salem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanjuruat atlaakağiñi nunaaqiñi Galatia-mi qanuqhutiñ iliraqsiuŋhat maniñnik, aasriiñ pitqugipsi taatnatu-piaq; ² Minguiqsiagvipayaani atausriullaalulsi tugvaitqugipsi ilaviñganik manium akiññaaktaagikkapsi agğiğñiaŋamnunaglaan; tutquqtuilaayumausri qanutun pitlakkapsisun. Taatnağupsi iliraksraq inuqnaqsiñgitchumauq agği-guma. ³ Aasriiñ agğiguma tuyuğiniağitka aatchuutisri piqasiğlugich tuyuu-tinik ukpiqtuanjuranun Jerusalem-mi inuktigun nalupqinağikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullaŋiksraqaptuuq, ilinisa malifiñaupmigaatŋa.

Paul-ŋum Sivunniugutai

⁵ Utlaŋniağipsi Macedonia-kuaqqaagluŋa; atakkii apqusraağniağiga Mace-donia. ⁶ Nayuqtaullakpiagipsi naagaqaa ukiilun a ilipsitiñi, aasriiñ aullağnia-lagitchuma aatchuŋhiñaugipsitiŋa inuğikkamnik iglauŋiksramni napmupayaaq. ⁷ Tautugumangitchipsi akkuvaaurafiñaq apqusraafiñağusri, aglaan nayuq-tuatluuraallagukkaluagipsi, Atanğum pitqukpaŋa. ⁸ Aglaan Ephesus-miin-niaqtuŋa Pentecost-liqiniaŋhatnunaglaan, ⁹ atakkii kamaŋaqtuam savaaqag-viksralautam anmautigaan, naagasuli inuğiaktut akiililiqsuqtitka.

¹⁰ Timothy agğiğniqpan, qaunagiyumagiksi tutqiksauliksraŋagun ilipsit-ñiittuallaŋhani, atakkii savautriruq Ataniğmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallipsiunniñ nağğugingilliuŋ. Aullaqsaqpan ilipsitiñi ikayuğumagiksi iglauŋhani quvia-suguni, ilaali utiğasraugumuŋ uvanun. Niğiugigiga tikiŋiksraŋa piqatiqag-lugu aniqatiunik. ¹² Uvvasuli aniqatiptigun Apollos-kun: suamasriplugu kii-kaaqsrupiağaluagnigiga utlaqplusri piqasriğlugu atlanik aniqatiunik, aglaan piyummatigingitchaa aullaŋiksrani pakma. Utlaŋniağasri piviksranikkumi.

Uqautipsaağutit

¹³ Qaunagititichi pigiitchuamiñ, makittaagigusri ukpiqsriŋipsitiñi, qapiŋaillulsi supayaani. Sanŋisitichi tuniqsimalusri Ataniğmun. ¹⁴ Supayaaq savaagilugu piqu-tigilugu piqpaksriŋiqsi. ¹⁵ Aniqatiumaan, ilisimasruknağisi tupiqatiŋi Stephanas-ŋum. Iliniç ukpiqsriqqaqtuanjurut nunami taggisiliŋmi Achaia-mik, aasrii iluq-nauqsimapiagataqhutiŋ ikayuiŋiğmiknun ukpiqsriruanik atlanik. ¹⁶ Pitchuksaağipsi tupigitquplugich inuich taatniittuat suli kisupayaaq ikayuqtauruq ukpiqsrirua-nun. ¹⁷ Quviasruutigigitka agğiŋhat Stephanas-ŋum Fortunatus-ŋumlu Achaicus-ŋumlu, atakkii ilinisa ikayuğaatŋa uvaniingitiñapsi. ¹⁸ Nutaqtiquğugun irrusriğa ilinisa quviatchaktitkaatŋa ilipsisuntuuq. Isummatigillautaqsigik inuich taatniittuat.

¹⁹ Ukpiqtuaṅuruat iṅuuniaqtuat Asia-mi tuyugaasri nayaṅṅanik. Aquilamlu Priscilla-mlu piqatigiplugich ukpiqtuat katimaruat tupigmiḱni pagliugaasripsuuq atanikun. ²⁰ Iluqatiṅ aniqatigiich tuyugaasri nayaṅṅanik. Paglati-sritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun.

²¹ Paglatit Paul-miṅ. Uvaṅa aglallakkitka ukua argamnik. ²² Kiṅaliqaa piqpaksriṅgitchuaq atanguruamik, Atangum atannigisigaa aggitqikkumi. Aa, Aggigiṅ, Ataniiq. ²³ Uvvatuq iluaqutrisaan Atanguruam Jesus-ṅum nayuglisi. ²⁴ Uqautisukkipsi piqpaksrisilaamnik iluqapsitṅik Christ Jesus-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Corinth-aġmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul, aasriiñ uqqiraqtigigaan̄a Jesus Christ-ŋum pisuħhagun Agaayyutim. Aglaktuŋa ilipsitñun ukpiqtuaŋuruanun Corinth-mi suli ukpiqtuaŋuruapayaanun iñuuniaqtuanun nunaŋani Achaia-m. Uvvaasriiñ Timothy aniqatvut uvamniittuq. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqqtisrimaallaŋniaglisi suli tutqiksillusri.

Paul-ŋum Quyagaa Agaayyun

³Quyanaqtuq Agaayyun Aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ-ŋum. Ilaa aapauruq ilunŋuksriruq uvaptiknik suli Agaayyutaupluni araagtuiħhiña-nuruq uvaptiknik. ⁴Araaqtuqtigigikput iluqaitñi iħuiłliuġutigikkaptikni, uvagutsuli araagtuiyumiñaqsipluta tamatkuniŋa iħuiłliuġutiqaqtuanik taav-rumiŋa araagtuutmik akuqtuaġikkaptiknik Agaayyutmiñ. ⁵Iłmun naglik-saallapiaqtugut savautri'apta Christ-mik. Taatnatuntuuq arauttutiqaqtugut atqunapiaq Christ-kun. ⁶Iħuiłliuġaluŋaŋapta tusraayugaagiksuaq pisigip-lugu, Agaayyutim araksimaagaaŋaŋa uvaptigun annautisukhusri killiqiłipsit-ñiñ. Arakkau'apta arautiqaġniaqmiusripsuuq akuqtuġupsiuŋ anuqsruħkun atunim iħuiłliuġutiħiq uvagut iġlutukkaptiknik. ⁷Niġiugaġikkaqput ilipsigun payaŋaitchuq. Iłisimagikput nagliksaaġniġupsi uvaptiktun Agaayyutim araut-tutiqaqtinniagaasri uvaptiktun.

⁸Aniqatiumaan̄, nalutqunġitchiptiġiñ iħuiłliuqtitauiħaptigun nunaŋani Asia-m. Iħuiłliuqtitauvagiłluta qaaniġlugu iġlutuiħiksraqput nalupqigiliutip-luguunniñ iñuutilaaksraqput. ⁹Iłitchuġigaluagikput tikiummiñasugalugu tuquviksraqput, aglaan taamna atuumaruq tunġatqunġiłluta uvaptiknun aglaan Agaayyutmun anipkaitłaruamun tuqunaruani. ¹⁰Tuquruksraġuga-luaqapta ilaan annautimagaatigut, aasriiñ annautriñiaqtuq uvaptiknik; aa, nalupqisruutigingitchikput ilaanun annautisrimaahiksraqput. ¹¹Ilipsi ikayuq-tuksraursri iñiqsruutluta. Tarrali iñugiaktuat iñuich quyyatiksraġaġisirut Agaayyutim aatchuutaagun qaisauruakun uvaptiknun kiuplugich iñiqsruħhat iñugiaktuat iñuich.

Paul-ŋum Simmiġñiġaa Sivunniugutini

¹²Quviasruutigigikput una suli qauġrimmaagiułtillautapta uqautigaatigut uuma iłumutuutilaan̄anik, savaagigivut nanipayaq suli pakma ilipsitñi ipqi-ħkun suli iłumutuuhkun Agaayyutmiqnisauruakun. Tunġangitchugut puqi-taatnun iñuich aglaan tunġarugut Agaayyutim iħuaqqturipluni ikayuutaanun.

¹³Tarra tuyuutivut agliqiaǵikkasri kañiqsiñaitchuañgitchut; kinnisunǵitchipsiǵiñ uqaǵikkaptigun. Nigiugaǵigiga kañiqsitlasriǵiksraqsi ilaatnigun, ¹⁴takku kañiqsitlasriǵauraǵaluaqmigiksi-samma pakma. Ilaatnimi nanǵautiqatlaniaǵiptigut suli nanǵaǵisipmigiptiǵiñ uvluani Atannapta Jesus.

¹⁵Nalupqisruutiqañgitchuñ taavrumiña. Taatnamik tikiqattaaqqaǵukipsi, piqaqplusri ikayuusriamik tapillugik quviasruutmiglu. ¹⁶Tikiqattaaqgukipsi apqusraaǵuma sivutmunlu nunañanun Macedonia-m utitmunlu nunañaniñ Macedonia-m, ilipsitiñun itqanaiyautitqupluñ iglauǵiksramnun Judea-mun. ¹⁷Taatna piyumakama, isrummitqigaqtañuniqpiq? Isumavaluktusriunniñ sivunnigaaǵasrugaluñ iñuñisun nunam, añaqqaaglunñ tarani suli naagaaktuasiñluñ.

¹⁸Agaayyun tuniqsimaruq uqaǵikkaǵmigun. Taatnatuntuuq uqautivut ilipsitiñun nalupqinaitchaqtut. Agaayyutim ilisimagai isrummitqitǵaisilaaputlu uqautigikkavutlu. ¹⁹Atakkii Silas-lu Timothy-lu uvañalu quliaqtuaǵutigigikput Iǵñiña Agaayyutim, Jesus Christ, ilipsitiñun. Ilaa inǵitchut iñuktun piñǵigaqtuatun añiqqaaqhuni, aglaan ilaan pisuugaa uqautigikkani savaaniaǵniplugu. Agaayyutim añǵutimagaatigut pisigiplugu Christ-ñum savaña uvaptiknun. ²⁰Iluqaitniikkii akiqsruutai Agaayyutim atuumapkaǵniǵai Christ-kun. Taatnaqhuta nipliutigisruugikput Amen sumipayaaq iñuum kamaksruqmañuñ Agaayyutim savaaǵikkana Christ-kun. ²¹Agaayyutim nappaqutaupkaǵigaatigut ilipsiñu Christ-kun, suli uqsruqtihuta savaktautqupluta, ²²nalunaitñutaliqhuta pigiliutipiaqhuta inñiñun aasriiñ iliplugu Irrutchiñi uummatiptiknun nalupqisruutigingiñiqlugu ilaanun pigitilaaptiknik.

²³Agǵigukkaluñañǵamaunniñ Corinth-mun agǵiñgitchuñ. Agaayyun ilisimaruuq ilumutuulhanik uqaǵikkaǵma ilipsitiñun. Utingitchuñ Corinth-mun atniummatiaqunǵitlusri. ²⁴Atanniqsunǵitchipsiñ ukpiqsriǵipsigun, aglaan savaqatigisrukipsi quviasruutiqaqplusri, atakkii ilisimarugut nalupqisruutiqañsisilaapsitnik ukpiqsriǵapsigun.

2 ¹Sivunnisunñ utlatqigunǵitlusri aliatchaktitchaktuǵusri. ²Aliatchaktisrimanigupsi kia quviasraaǵniaqpaña avataagun ilipsi isrumatuyaakitapsi. ³Aglaktuñ pisigiplugu taamna, utlakkupsi aliatchaktitqunǵitluñ ilipsitiñun quviasraaqtiksramnun. Nalupqisruutigingitchiga quviasruutipkun quviatchaktinniaqtillaaqsi. ⁴Aglakama ilipsitiñun ihuilluallapiagataqtuñ isrumatuyaaktuñ uummatimni qiaññaǵma. Aliatchaunǵitchipsi aglaan ilisimatqugipsi atqunapiaq piqpaksriǵiña ilipsitnik.

Natqigutriǵiq Killiqirimun

⁵Aglaan nallipsi ihuilluqtitchiruam isrumaaluktingitchaaña, aglaan isrumaaluktitkaasri. Ihuilluqtitchummataitchipsi itnaqama. ⁶Taamna iñuk tatapsausriaqaaniktuq. Apaiñuruq añǵutiplusri taamna inillakapsiñu. ⁷Pakma natqigutiraksraǵigiksi araaqtuǵlugu taamna iñuk. Taatnaǵupsiñ annautiniaǵiksi pilǵuilluallapiaǵimniñ aasriiñ qapingitchumuugli. ⁸Taatnaqtuñ inǵipsi tuniqsimasriilaquplugu piqpaksriǵiqsi ilaanik. ⁹Taavrumuuna aglaktuñ ilipsitiñun, atakkii uuktuǵukhusri ilitchuǵisrukluñ tupiksisuupmaǵaapsi supayaakun. ¹⁰Natqigutrigupsi taavrumiña iñuñmik, natqigutipmigaptuuq. Aasriiñ qanutchikun natqigutriruksrauniguma ilaanun, pakma natqigutigiga pisigiplusri sivuǵaani Christ-ñum. ¹¹Natqigutiguptigu taamna

iñuk tuungaak akimaniangitchuq sukununniiñ uvaptikniñ. Takku nalungitmi-givut ilaan qanuq surağautai.

Paul Tutqiksiñgitchuq Troas-mi

¹² Tikitñama Troas-mun quliaqtuağityaqlugu tusraayugaagiksuaq Christ-kun, Atangum piviksriññigaaja quliaqtuaqupluna. ¹³ Aglaan tutqiksiñgitchuñ irrutchipkun, atakkii paqingitlugu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikluna tarakja Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴ Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimmatriruamun uvaptik-nik Christ-kun. Siamitkaatigut tipragiksautun napmunliqaa quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik. ¹⁵ Atakkii ittugut Agaayyutmun tipragiksautun Christ-kun akungatni tamatkua anniqsuumaagtuat suli tammaummiruat. ¹⁶ Tamat-kununa tammaummiruanun tipiqagtugut tuqułıgmik, aglaan tamatkununa anniqsuumaagtuanun tipiqagtugut iñuıłıgmik. Kiññasriiñ nalliummativa taavrumuna savaamun? ¹⁷ Kisimij tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaquatuat piññağutaitchuakun ilumutuuruamik Christ-kun sivuğaani Agaayyutim. Uvagt inğitchugut iñugiaktuatitun quliaqtuaquatuatitun Agaayyutim uqalhanik piññañniutiginiaññağlugu.

Savaktai Nutaam Sivunniugutim

3 ¹ Uqaviksaaqsilgitpisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun iñuktitun tuyuutiniñ akuqtuyunaqsıluta ilipsitñun naaga ilipsitñiñ? ² Ilipsi tuyuu-taurusri aglausimaruatun uummatiptiknun iñupayaanun ilitchuğitquplugu agliqitquplugulu. ³ Aasrii atlanjuqtauruatigun iñuutchipsigun ilisimanaqtit-kisi tuyuutaułiqsi Christ-miñ aglaagikkaqput. Taapkua tuyuutit aglaañunğit-chut aglautmik aglaan Irrusriagun iñuuruam Agaayyutim, aglaañunğitluni aglagviksramun piłıamun uyağañmiñ aglaan uummatipsitñun.

⁴ Nalupqisruutigingiıllapiagivut tamatkua tumigiplugu Christ sivuğaani Agaayyutim. ⁵ Itnautigingitchikput savatlanılugu tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piqatırrutaagun Agaayyutim. ⁶ İlaan piqatıtkaatigut savautritqupluta nutaakun sivunniutmigun. Taamna nutauruaq sivunniugun inğitchuq utuqqauruatun sivun-niugutitun aglausimaruatun uyağañmun suli tuqupkairaquatun kisupayaanik tupiksriñgitchuanik. Agaayyutim nutauruaq sivunniugutaa qaitchiraqtuq iñu-ıłıgmik İpqitchuakun İrrutchikun. ⁷⁻⁸ Utuqqauruaq malıgutaksraq titıqtuqsima-ruq aglaatigun uyağañmun, aasrii Agaayyutim qumanga sagviqsuq qaitñamiun Moses-mun. Kigiñaja Moses-jum qaummağikpagitluni İsrail-aagmiut qinılguı-tchaat, aglaan taamna qaumanıq aquvatigun piiqsuq. Malıgutaksraq tuqupkai-suuruq qaummağılłapiagman qanutunkiaq qaummağitlukkisiva maatna savaut-riñiq İpqitchuakun İrrutchikun? ⁹ Uvvaasiñ utuqqaqtaq sivunniugun tikiutrıruaq tuqqutaksraququtmik iñunñun kamanautiqagñıqpan, qanutunkiaq kamanauti-qatlukkisiva nutaaq sivunniugun tikiutrıruaq nalaunñasripkaiıłıgmik iñunñun? ¹⁰ Aasriisuli nutauruaq sivunniugun kamanatlullapiagtıq utuqqauruamiñ sivun-niugutmiñ. Taatnamik utuqqauruaq sivunniugun kamanautiqangıñıqsuq. ¹¹ Taimña utuqqauruaq sivunniugun tikitchaluaqtuq qaumaniqpaurakun piiqsuq, aglaan nutauruaq sivunniugun itchağataqtuq kamanautiqatlullapiagtıq.

¹² Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niğiugaq iqsisaillapiaqtugut quliaqtualiksrapitigun. ¹³ Moses-tun ingitchugut. Taalutchiğniğaa kigiñani uqautri'ami Israel-aagmiunun takku tautuqunğıtlugu qaumanğum piigñiañhanunaglaan. ¹⁴ Aglaan kanjqsitłaisimarut isrummatmiktigun siqqusipkaqlugich. Uvluvañ-nunaglaan irinğich taalutaqaqtutsuli agliqipmata makpigaanğiniñ utuqqaich sivunniğutauruat, takku kisimi Christ-ñum taalutaq piitłagaa. ¹⁵ Uvluvañ-nunaglaan agliqipmata maligutaksramik Moses-ñum aglaañanik isrumañich taalutaqaqtutsuli. ¹⁶ Aglaan inuk mumikami Ataniğmun kanjqsisuuruq taalutaiqsitmatun. ¹⁷ Taimña Atanguruaq pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taamma Irrusriaña Atangum ittuq patchisairvik. ¹⁸ Tarraasrii uvagut taalutaiqsittuani qiniğikput kamanautaa Atangum. Atlanğugusaiñaqtugut ilitłasripluta ilaatun, sulı Atangum Irrusrian ilisaiñaqtitkaatigut ilaatun akiğuktitlasriplugu kamanautaa Atangum.

Akisuruat Suurat Utkusriłiani Qikumiñ

4 ¹ Agaayyutim qaitchigaatigut savautriğimik quliaqtuaqupluta naglikkutaagun. Taatnamik nikatchaktangitchugut. ² Tununğanikkivut iriraqtuutitlu kanğunaquuatlu. Pisaasruğmigautaitchugut. Anjalangitchikput uqałha Agaayyutim kinnitniğniagutigilugu. Taatna pitłaitchugut. Iisaututigigikput ilumutuuruq kanjqsinağsiplugu, sivuğaani Agaayyutim pipmatun. Isrummatmikni ilisimagaat ilumutuutilaaput. ³ Tusraayugaagiksuaq uqağikkaqput iriqsimakpan, iriqsimañhiñaqtuq tamatkunuja tammaummiruanun. ⁴ Tuunğaum anjalatchiruam marrumiña nunamik qiniłlaiqsitkai ukpiqsriñğitchuat kanjqsipkatłaiqlugillu tusraayugaagiksuaq, aasriiñ ayaupkaqtitauruun ittu. Ilaan tautuqunğitkai kamanautaanik Christ-ñum atrigikkana Agaayyutim. ⁵ Quliaqtuağitłaitchikput uvaptiknik, aglaan quliaqtuağigikput Jesus Christ Atanguniplugu, aasrii savaktigigiptigut Jesus pisigiplugu. ⁶ Agaayyun nipliqsimaruaq, “Qauma qauli taaqtuamiñ.” Aasrii qaggutigai uummativut qaitchikamisigut qaumamik ilitchuğitqupluta kamanautaanik Agaayyutim qiniğapta kigiñañanik Christ-ñum.

⁷ Aglaan Agaayyun qaitchiruq tusraayugaallautamik Christ-kun uvaptiknun inułhiñauruanun, atriplugu inuich tuvvaqsiraqtut akisuruanik suuranik ilulilianun qikumiñ. Inupayaq qiniğtaksrağigaa taamna kamanauqtaq saññi uvaptikniittuq agaayyutmiqnisautilaananik, uvaptikniñ pisuñaqani. ⁸ Iłuiłliuqtitaugaluagupta qanusripayaakun akiilipkaqtatłaitchugut, qanuğviiqsi-taugaluagupta nikaliğatłaitchugut, ⁹ nagliksaaqtitaugaluagupta Agaayyutim suksraatłaitchaatigut; atniagsiugaluagupta tuqutaunğitchugut. ¹⁰ Ataramik anayanniuqtuağaluagutugut inuich tuqqtchukmatigut Jesus-tun aasrii tau-tunnaqsitquplugu inuulha Jesus-ñum timiptigun. ¹¹ Inuuniałhaptikni ataramik anayanniuqtuaqhuta tuqqtatuiğmun pisigiplugu Jesus, taututlat-quplugu inuuruañułha Jesus-ñum uumuuna tuqurağauquakun timiptigun. ¹² Anayanniuqtuaqtugut tuqułğimiñ pisigiplugu quliaqtuañiqput piquauplusri isruitchuamik inuulğimik. ¹³ Aglausimaruaq Agaayyutim uqałhani, “Uqağaq-tugut takku ukpiqsriłłapiaqhuta.” Taavrumuuna irrusriagun ukpiqsriłhum uqağaqtuğuttuq ukpiqsripluta. ¹⁴ Ilitchuğiplugu Agaayyun anipkairuaq Ataniğmik Jesus-mik, ilaan anipkağisipmigaatiguttuq Jesus-tun, aggiutitluta piqatigilusri sivuğaananun Agaayyutim. ¹⁵ Iluqaan tamanna iğlutukkaga

ikayyutigitigisigiksi. Inūgiaksilaaqhutin inūich tusraarut iluaqquataagun Agaayyutim aasrii inūgiaktuut inūich quyagillapiaḡniaḡaat piqutigiplugu kama-nautaa Agaayyutim.

Inūuniaḡiq Ukpiqsriḡikun

¹⁶ Nalupqigingitlugu tamanna nikaliḡanḡitchugut. Timivut piunḡitmuk-kaluaqtuq irrutchiqput nutaqtikkauruq uvlugāḡipman. ¹⁷ Tamatkua iluḡliu-gutivut pakma sivikisuurami ilhiḡaqtut. Itqanaiyaḡaatigut akuqtuquplugich Agaayyutim kamaḡniqsrat isuksraitlutin quviananḡi nakuutlullapiaqtuut iluḡliuḡutiptikniḡ. ¹⁸ Qiḡiḡtuiḡanḡitchivut sut qiḡitlakkavut aglaan sut qiḡit-laisavut; atakkii sut qiḡiḡnaqtuut piḡḡiaqtut, aasrii qiḡiḡnaitchuat taimuḡa inniaqtut.

5 ¹ Ilisimagikput palapkaaḡput irvigikkaḡput marrumani nunami piun-ḡiqpan, taamnaami timikput, kiḡunikrsaqāḡniaḡtugut Agaayyutmi, inḡiḡtaunḡitchuamik arganḡmik, isuksraitchuamik qilāḡmi. ² Pakma imḡiq-tauliḡuurugut, inuḡrugiplugu timinitḡiguta pakmakḡaḡtauruamik atrilugu atnuḡaatchiaḡmatun. ³ Atnuḡaakkaugisirugut timimik nutaamik atnuḡai-laḡumiḡaḡuta. ⁴ Inūuḡḡapta uumani palapkaaḡmi inūḡhiḡaupluta, imḡiq-tauliḡuurugut uqumailiḡuḡitiquahuta. Tuquyummataitkaluaqhuta aglaan itchumiḡisugut nutaami timimi pakmakḡaḡtauruamiḡ. Atuummikpan tuquyumiḡaḡtuatq timi simmiḡisiruq tuquyumiḡaitchuamik inūuḡliḡmik. ⁵ Agaayyutim itqanaiyaḡaatigut taivrumuḡa. Ilaan nalupqinaiḡanikkaa uvap-tiknun taatniinniaḡha aatchuqamisigut Irrutchiḡmiḡiḡ. ⁶ Taatnamik qapiḡ-ḡataitchuurugut. Ilisimagikput inūuniaḡḡaptikni uumani timimi piisaallaḡiq-put Ataniḡmiḡ. ⁷ Atakkii inūuniaḡtugut ukpiqsriḡikun qiḡiḡḡitchaluaḡḡapta ilaanik. ⁸ Qapiḡḡataitchugut, aglaan piitchumallapiaḡtugut timiḡikkaptikniḡ aasrii anḡlaaqsimaḡatigisruliḡlugu Ataniḡ. ⁹ Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisuklugu, inūuḡaluaḡupta maani timiptikni naagaqaa taiḡani piḡa-luaḡupta timimiḡ. ¹⁰ Iluqata sivuḡanḡiutiruksraurugut aquppiutaqpananun Christ-ḡum atanḡuruam. Atausriuttaḡutin inūich akuḡtuigisirut nakuuruam-mik naagaqaa piḡiḡtchuamik maligullugu savaaḡikkaḡtin inūuḡḡaḡmiḡ timi-gikkaḡmiktigun nunami.

Savautriraut Ilauraaḡiliutigipkakkauḡikun

¹¹ Uvva ilitchuḡimagikput tatamnaḡtilaḡa Atanḡum. Taatnaqhuta pitchuk-saaḡivut inūich akuḡtuitquplugich ilumutuuruamik. Agaayyutim ilisimagaa-qanusriutilaapiaḡput. Taatnatuntuuq niḡiugāḡigiga ilitchuqsraniḡiqsi taavru-miḡa qauḡrimmaaḡiutillautapsigun. ¹² Piḡianḡitchugut akuḡtuyunaḡsitḡiguk-huta ilipsitḡun. Aglaan kiggutiksraqaḡugipsi tamatkunuḡa kamagitqusraa-ḡhiḡaḡtuanun qiḡiḡnaḡtuakun, suksraqanḡitchuanun uummatmiutaḡmiknik. ¹³ Uqautigikpatigut qauḡrimmaaḡiḡiḡluta piqutigigaa Agaayyutim, aglaan qauḡrimmaaḡiḡḡiḡupta piqutiḡiḡhiḡaḡipsi. ¹⁴ Piḡpaksriḡhan Christ-ḡum an-a-latkaatigut, atakkii ilisimagikput nalupqinaḡlugu atausriḡ tuquruḡaḡ piquti-giplugich iluqaisa inūich. Taatnamik iluḡatin tuqupmiraḡtut. ¹⁵ Ilaa tuquruḡ-pisigiplugich inūpayaurat, aasriḡ tamatkua inūuruat inḡmiktigulhiḡaḡ inūut-qunḡiḡluguḡ aglaan ilaanun tuqqutriruamun inūpayaanik aasrii anḡipkak-kaupluni tuquḡmiḡiḡ.

¹⁶Tarra uvakjaninaġlaan isrummatiqanġiqsugut iñuġmik ilaan qaalhi-
ñaġagun nunam iñuisun. Qaanġiqsuami isrummatigaluaqmisaqput Christ
iñuħhiñauniplugu, aglaan pakma isrummatiginaġigikput taatna. ¹⁷Taatnamik
kiñapayaaq pigiliutipkaqtuaq Christ-mun nutaagugaqtuq. Iħiġruaŋi piiqsut.
Iñuunialiqsuq nutaakun. ¹⁸Iluqatiŋ tamatkua agġiqsut Agaayyutmiñ. Aga-
ayyutim ilauraaliutipkaġaatigut iŋmiñun Jesus Christ-kun, aasriiñ aatchuq-
huta savaamik quliaqtuaġitquplugu ilaan ilauraaliutipkaġisiñipluġich iñuich
iŋmiñun. ¹⁹Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkaġai nunam
iñui iŋmiñun Christ-kun, patchisiqutiŋiġiġluġich navguutiŋisigun. Aasriiñ
quliaqtuaġitqugaatigut iñuich qiñuiññaksriiñiñipluġich Christ-kun. ²⁰Taat-
naqhuta uqġiraqtaurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atuġaatigut uqau-
titqulusri. Iŋiġipiaġipsi pisigiplugu Christ, itnaqhuni, “Ilauraaliutitġigitchi
Agaayyutmun.” ²¹Agaayyutim Christ killuutailaapiaq irrutiginigaa killuqsaq-
tautun pisigipluta. Taamna nalaunġasripkakkaurugut Agaayyutmi.

6 ¹Uvagut savaqatigiiħaptikni Agaayyutmi iŋiġipsi akuqtuqunġitlugu
Agaayyutim iħuaqquataa suuŋillaġuġlugu. ²Atakkii ilaa nipliqsuq aglau-
simaruami uqaħiġmi,

“Piviksraq nalautilman tusraaġipsi.

Anniqsuġviksraq tikitman ikayuġipsi.”

Isaiah 49:8

Uvva pakma Agaayyutim akuqtuiviksram uvaptiknik nalautiltuq. Uvlua
anniqsuġviksram pakma tikitchuq. ³Kisumununniiñ iñuġmun patchisiquti-
qunġitchugut killukuagñipluta savaqaħiptikni. Taatnamik inillaiñġitchugut
putukkisautiksraŋanik iñuum apqutiksraŋani. ⁴Aglaan suraġalipayaapti-
gun qiñiqtittugut savaktaupluta Agaayyutmun iġlutuiħikunlu, iħuiħiġuti-
kunlu, akiyalgunaitchuatiġunlu, sakiqnaqtuatiġunlu, ⁵ipigaqtuqsiuħikunlu,
isiqtauħikunlu, aŋalaġluksiuħikunlu, sakuuħikunlu, siŋiġuiqsaunġiħikunlu,
niġisuŋnakunlu. ⁶Qiñiqtitkikput ipqiħikunlu, ilisimaħikunlu Agaayyutmik,
anuqsruħikunlu, iħuaqqutriħikunlu, Ipqitchuakun Irrutchikunlu, ilumutun
piqpaksriħikunlu, ⁷uqaqalikunlu ilumutuuruamik, sulī saŋġiagun Agaayyu-
tim. Aŋuyautiqaqtuŋa tugluaġiplugulu nalaunġaruahikun. ⁸Qiñiqtitkikput
kamagikkauħikunlu, kanġutchaktitauħikunlu, uqaġitchiuħikunlu pigiitchua-
kun nakuuruakunlu. Saglutuniġakkaupluta uqaġaluannaġapta ilumutuuru-
amik, ⁹nalunaqtuaton ilipluta ilisimanaġaluannaġapta, tuquaqsiruaton ilipluta
iñuusrugaaġaluannaġapta, anasriñuqsuqsiuġaluannaġapta tuqutaunġitchugut,
¹⁰isurmaaluktitaugaluannaġapta quviasrugaqtugut, inuqsraliutuaton ilipluta
umialiguqtitchigaluannaġapta iñugiaktuanik, suilīiutuaton ilipluta piqaġa-
luannaġapta supayaamik.

¹¹Aatai ilauraamaaŋ Corinth-mi, nunummisingitchipsi uqautriħiksra-
ptiknik ilipsitiñun. Uummativut aŋmaġivut ilipsitiñun. ¹²Piqpaksriħiġput ilipsitiñik
inuqtuummaŋitchuq. Aglaan piqpaksriħisi uvaptiknik inuqtuummasriruq.
¹³Aglaan pakma aŋmaqsigik uummatisri uvaptiknun. Uqautigipsi uvaŋa ilil-
gaagiruaton iliplusri.

Agaayyuvikpaŋa Iñuuruam Agaayyutim

¹⁴Piqasriqsuutinasri ukpiqsriñġitchuatigun takku nalaunġaruahiglu killi-
qiħiglu piqatigiiħiġitchuk. Qaumaruaqtuq piqatigalġuitmiuq taaqtua-
mik. ¹⁵Qanuġutik atausriŋuġumiñaqpak Christ-lu Belial-lu (itnautauruq

tuungamik)? Qanuġutik ukpiqsiruaq piqasriqsuutiyumiñaqpa ukpiqsriñgi-tchuakun? ¹⁶ Agaayyutim agaayyuvikpaña piqasriutiyumiñaichuq aangua-niñiik. Agaayyuvikpagigaatigutkii iñuuruam Agaayyutim, ilaan nipliħhatun,

“Irviginiagitka ilinich iñuuniaqatigilugillu.

Agaayyutiginiagaatŋa, suli ilinich iñuginiagitka.

¹⁷ Taamna pisigilugu, piigitchi akungatniñ,

avittitchi ilinitchiñ, niplisug Ataniq.

Iłksiatinasri qaayugnaqtuaniñ.

Taatnaġupsi akuqtuġisigipsi.

Isaiah 52:11; Ezekiel 20:34, 41

¹⁸ Aapagigisigipsitŋa aasriiñ iġniġigisigipsi panigilusriġu,

niplisug Ataniq Saŋġipayaqaqtuaq.”

2 Samuel 7:14

7 ¹ Piqpagikkamaan, piqaġniqapta tamatkuniña akiqsruutauruanik ipqi-saqta uvaptiknik qaayugnaqtuapayaamiñ timiptigun irrutchtigunlu. Quyalilakput Agaayyun supayaakun atakkii taluġigikput.

Paul Quviasruktuq

² Aŋmautitigut uummatipsigun. Atnianġitchivut iñuich. Killukuaqtitchiñgi-tchugut iñuñnik. Ivayaqtuiñgitmiugut kisumikunniñ iñuñmik. ³ Uqautiġinġi-tchiga taamna patchisigisugusri. Takku uvvaqammiq uqautimagipsi piqpagi-niplusri uummatiptikniñ. Piqatigiiksuguk iñuulħaptikni unniñ tuquħaptikni. ⁴ Nalupqisruutigiñgiapiagipsi. Pikkutigiapiagipsi. Arautiqallapiaqtuŋa. Iluqaa-gun iħuilliuġutiptigun quviasrullapiaqtuŋa.

⁵ Tikiñjanikaptaunniñ Macedonia-mun iñiqtuqsiñgiťchugut. Iħuilliuq-titaurugut qanusripayaakun—nagliksaaqtitluta ukpiqsriñgiťchuanun iqsip-kaqhutalu qamuuna. ⁶ Aglaan Agaayyutim arakiġuuruam tamatkuniña nikatchaktitauruanik tutqikspkagaatigut Titus agġiqman. ⁷ Arakkaurugut agġiħhagun suli arausriaqħhagun ilipsitniñ. Ilaan uqautigaatigut kimmuti-qħħapsigun tautugukħuŋa, aliasruutiqaħħapsigunlu suli piyummatiqħħapsi-gun uvamnġik. Taatnaqħuŋa quviasrutluktuŋa pakma sivuanigniñ. ⁸ Aglak-tigun tuyuutipkun isrumaalutchtaktitkaluaġniqapsi, nunuurautiġinġitchiga. Saiñġisuutiliġaluagiga tuyuutma iħuilliuqtitauraallanġniqmasri. ⁹ Tarraasrii quviasruutigiñgiťchaluaġiga alianniulipsigun, aglaan quviasruktuŋa isru-maalulħapsi simmiġniqmasri. Alianniulipsi pisuħiġniġaa Agaayyutim ilip-sitniñ. Uvagut atnianġitchipsi sukununniñ. ¹⁰ Alianniuqtuni Agaayyutikun isrummitqiksitchiraqtuq iñuum anniqsuliksrajanun. Taamna nunuurautai-tchuq. Aglaan aliananun tikiutiriraqtuq tuquħiġmik. ¹¹ Alianniuqtusri nalautlugu alianniuġutigitqukkana Agaayyutim. Taavruma piłiqipkaġaġi-gaasri nalupqiġinġisitlugu killukuangisilaqsi, uumigiliqsitlugu killuq, iqs-i-gipkaqħuŋu, iñuġrugiliutipkaqħuŋu ikayuutihiksraġa, isrummiqsitlusriunniñ anasriñuqsatlasriplugu taamna killuliqiruaq. Qanusripayaakun tautuktit-kiksi patchisaunġiħi qsi tamatkunuuna savaapsigun. ¹² Tarraasrii tuyuqtuŋa aglaamnġik pisigisruŋaqnagu taamna iñuk killukuaqtuaq naagaunniñ iñuk atniummiruaq, aglaan sivuġaani Agaayyutim iłitchuqnaquġiga qanutun piq-paksriaqħi qsi uvaptiknik. ¹³ Taatnaqhuta taavrumuuna arakkıptigut. Aasriiñ kisian arausriaqput, aglaanlu quviatchallapiaqtugut Titus quviasruñni-q-man, atakkii irrutchtıgmigun nutaqtıkkapłuni iluqapsitniñ. ¹⁴ Takku nanaġ-ipsi supayaatigun ilaanun, aasriiñ qapiŋapkanġitchipsitŋa. Uqautigıkkavut

supayaat ilipsitñun ilumutuuru, aasriiñ taatnatun nangautigikkavut ilipsigun Titus-mun ilumutuurruttuq. ¹⁵ Aasrii ilaan piqpagiliutillapiapsaağaasri itqagamiuñ tupiksriyummatiaqalıqı, sulı pıgla'apsiuñ kamaksrıñıkunlu taluqsrıñıkunlu. ¹⁶ Quviasruutigillapiağiga nalupqisruutaiqama ilipsigun supayaakun.

Ukpiqtuañuruat Aatchuiñhat

8 ¹ Uvvaasriiñ aniqatiut, ilitchuqsritqugipsi iluaqqutrisaanik Agaayyutim qaisañanik ukpiqtuañuruun Macedonia-mi. ² Iñiilıuqpauragaluññağmıñ inuqsriullapiağaluaqhutiñlu quviatchauğillapiaqtut, taatnaqhutiññaasriiñ tiggummataipiağniqsut suoramiknik. ³ Piyumiñaqtutılaağmıknı aatchuğuurut, sipitluguunniñ uqautigaluaqtiñnatiñ. Uqagiyumiñağiga taamna. ⁴ Uqapsaaqtuiñağaatigut ikayuutitlasrisrukhtiñ savaakun Agaayyutim iñiñi. ⁵ Aatchuutiqaqtut niğiuğingisaptigun, sivulliuplugu qaitlutiñ iñmıknik Agaayyutmun uvaptıknunlu Agaayyutim pisulhagun. ⁶ Uvvaasriiñ tiliugikput Titus aullağniñjanıksımapmauñ naatchaqtuaquplugu taamna savaallautaq akunnapsitñi. ⁷ Aasriiñ pıllautagñıqapsi supayaakun—ukpiqsrıñıkunlu, uqautrıñıapsıgunlu, ilisimañıkunlu, piyummatiaqalıkunlu, piqpaksrıñıapsıgunlu uvaptıknik—taatnamik tiggummataitqugipsi aatchuiñıkun. ⁸ Tiliuqñiğitchuñ aatchuqulusrı. Uuktuağukkiğ piqpaksrıñıqı ilumutuupiaqmanñan aatchuğummatiaqalıpsigun, ⁹ takku ilitchuğigıksı iluaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum. Sumik ayuqsranğitchaluaqhuni, piqtugıplu sıri unitchai umialgutini ikayuğiaqhusrı inuqsriulhagun. ¹⁰ Uvva uqautigısrıkkığ aatchuiñıpsigun. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitñi naatchupsıuñ aullağniıkkası ukiutqı, takku sıvulliuplusrı aatchuiñıkunlu piyummatiaqalıkunlu. ¹¹ Kiika, naatchiuñ naannıalhanunaglaan aullağniıkkası ukiutqı piyummatiaqalıpsı, aatchuğı sıri pisuqtılaapsitñi pıgıkkapsitñi. ¹² Aatchuğıpsı piyummatıpsigun taamna aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasrı pıgıkkapsitñiñ, aasriiñ pıgıngisapsitñiñ. ¹³ Nunurisunğitchipsı aatchuiñığmun qagavriuraaqtıllugich atlat aatchuiñıkun. ¹⁴ Pakma sippakuuqtuaqtusrı. Taatnamik ikayuıyumiñaqtusrı inuqsraqtuanik. Aquvatıgunlı sippakuuqtualığumıñ ikayuğisıgaasrıpsıuñ inuqsralığıpsı. İñupayaaglı pıqagumuıuq inuğıkkagmıñi. ¹⁵ Aglausımaruatun uqalığni itna, “İñuk katıchıvaalaktuaq sippakuutlaitchuq, aasriiñ iñuk katıchıvaalangıchıuq inuqsraqangıchıuq.”

Titus Pıqatiñılu

¹⁶ Quıyagıgıga Agaayyun qaitchıruaq Titus-mun piyummatmik piyummatıgıkkaptun ilipsitñun. ¹⁷ İlumutun Titus-ñum akuqtuğaa pıchıksaağutvut. Utlagupiağatağasrı. Sivunniqsıq taavrumıñ iñmıñi. ¹⁸ Tuyuqamıugut anıqatmik pıqasrıqıluğun nangautıqaqtuamıñ iluqaitñi ukpiqtuañuruani qulıaqtualhagun tusraayugaagıksuamı. ¹⁹ Aasrıısulı, ukpiqtuañuruat pıksraqtaagıñiğaat iglauqatıgıtuqluta ilaanun tikiutıguptıgıñ taapkua aatchuutı manıich. Savaaqalaptıgıñ taavrumuuna kamasrıgıkput Atanguruq Agaayyun aasriiñ ilisımanaqsıplugu ikayuıyumañıput. ²⁰ Qaunatıqıagıguktugut kısımununniñ iñunmun pasrıtuñgıtıluta añalañaptıgıñ taapkunıñ mıkturuamı aatchuutıñi. ²¹ Piyummatiaqatugut nalaunñaruakun, kısıan Atanguruam qıñiñhani ingıchıuq aglaantuuq qıñiñhatni iñuich. ²² Pıqasrıqhutı taapkua iññuk tuyuqamıuguttuuq anıqatıptıknik. Uuktuağaluaqaptıgu akulaıqıluğun

ilitchuġigikput ukpiġnaqtuaŋutilaaja. Pakma piyummatinipsaaqtuq ukpiġliutipiaqhusri. ²³Nallipsi apiqsruutigikpaun Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuiġaptikni ilipsitniik. Nallipsipsuuq apiqsruutigikpagik atlak aniqatiuvuk, uqqiraqtigigaik ukpiqtuaŋuruat, aasriiŋ kamasruġaak kamanautaa Christ-um. ²⁴Taatnamik qiniqtitchumagiksi ukpiqtuaŋuruapayaanun piqpaksripiahiqsi uqqiraqtinik sulī nalaunŋaġha nangaqapsi taapkunaja.

Iġirat Ukpiqtuaqatinun

9 ¹Iġitchuġigiga aglaktuksraunġisilaaja uumuuna aatchuutitigun pisigilugich Agaayyutim iñui. ²Atakkii ilisimagiga ikayuiyumaġiqsi. Uqautigillautaqsimagipsi ukpiqtuaŋuruunun Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuaŋuruasii Achaia-mi itqaniaġniġusri aatchuutilaapsigun uqiuqtik. Piyumalaatipsigun iñugiaktuat aŋalataurūt aatchuisukhutiŋ. ³Aasriiŋ aullaqtitkitka aniqatiuvut. Itqanaitqugipsi aatchuiġiksrapsigun. Uqautigillautagipsi itqanaitkisiñiplusri. Aasriiŋ taamna piiġaanutqunġitchiga. ⁴Aasriiŋ Macedonia-ġmiut agġiqpata maligluŋa ilitchuġigumitruŋ itqana iñġisilaaqsi, kanġutchakpiaqtugut, ilipsipsuuq, nalupqinaiqsruutigilaanikmipkaqhusriġu uqaġillautaqhusriġu. ⁵Tarra isrummiqsuŋa aniqatiuvut pitchuksaaġukluġich tikitquplusi sivuani agġiġiksrapta. Iliŋisa itqana iyaġisigaat akiqsruutigikkaqsi, sulī aatchuġummatiquagipsi nunurausruŋaqasri.

⁶Itqaġlugu una, iñuk nautchirriiruaq iñugiapiangitchuanik nautchiaksranik katitchiñiaqtuq iñugiapiangitchuanik, aasriipsuuq iñuk nautchirriiruaq iñugiaktuanik katitchiñiaqtuq iñuġiallapiiaqtuanik. ⁷Iñullaa aatchuġli sivunniutaagun isrummatmi, tigummatigalugu pisuŋaqani sulī nunurikkausruŋaqani. Agaayyutim piqpagigaa iñuk aatchuġuuruuq quviasrukhuni. ⁸Aasriiŋ Agaayyutim aatchuġumiñagaasri sipillugu iñuġikkaqsi, ataramik sippakuuqtualigusi. Aasriiŋ aatchuutiksraqtatlasrigisirusri savaallautapayaanun. ⁹Aglausimaruatun Agaayyutim uqaġhani,

“Nunniuqti siamitmatun, iñuk aatchuiñiqsuq suuraġmiñik siqñataitluni inuqsraqtuanun.

Taapkua itqaġigisigaat ilaan iħuaqputaa taimuŋa.” *Psalms 112:9*

¹⁰Agaayyun aatchuġuuruq nautchiaksranik nautchirriiruamun qaqqamiġlu niqiksranik. Taatnatun ilaan iñugiaksiñiaġai suurat pigikkaasri aasriiġi aatchuutitlasriyumagiksi atlanun inuqsraqtuanun. ¹¹Inuqsranġiġniaqtusri supayaakun tigummataiġipsigun. Tarra savaaptigun iñuich quyyatiqaġniaġaat Agaayyun. ¹²Savaapsi ikayuġaluagñiġai inuqsriuġluqtuat Agaayyutim iñuŋi, aġlaan taavrumuunaptuuq iñugiaktuat quyyatiqallapiagñiaġaat Agaayyun. ¹³Savaapsigun nalupqinaġiñiaġiksi ukpiqsriġiqsi Christ-kun, aasriiġi iñuich ikayuusriaqqtuat nanġaġisigaat Agaayyun tupiksriġapsigun tusraayugaagiksuumik sulī tigummataiġapsigun ilinġitnūn sulī iluqaŋitnūn atlanun iñuŋnūn. ¹⁴Aasriiŋ inġiqsruutiniagaasri piqatigisrukhusi pisigiplugu kama-naqtuaq iħuaqputaa Agaayyutim qaisaŋa ilipsitnūn. ¹⁵Quyyan illi Agaayyutmun uqautigilunaitchuatigun aatchuutaigun.

Paul Patchisaiññiruq Savautriġiġmiñi

10 ¹Uvaŋa Paul. Inġiġipsi Christ-um agġaŋaġiġmigun piisaanġiġiġmigunlu. Taluqsraliġuunigipsitŋa piqatauħama ilipsitni, aġlaan

piqataungitñama ilipsitñi taluqsraiññipluṇa tuyuqtuutipkun. ²Nunuriyumiñaitchipsitṇa taluqsraitquluṇa nayuutiguma ilipsitñi. Sivunnisṇuṇa akiñliṇisugukḷugich tamatkua uqaqtuat iñuuniusriqaḡnipluta nunam iñuisun. ³Iñuuniagaluṇṇapta timigikkaptigun aṇuyangitchugut nunam iñuisun. ⁴Aṇuyautivut aṇuyautigingitchai nunam iñuiñ, aglaan atuḡikput Agaayyutim saṇṇiqpauraṇa akiñliṇisugich iluqaisa tamatkua akiñliṇisugutiruat [tusraayugaḡiksuumun]. ⁵Piyaquqtaḡivut uqavaaḡutipayaat niaquqtusriḡhatlu iñuich takku taatnatchich iñuich sappugutaurut atlanun iḡtchuḡiḡiksraṇatniñ Agaayyutmik. Isrummitqiksitkivut iñuich Agaayyutikun tupiksritḡlasriḡlugich Christ-mik. ⁶Anasriñṇuqsaiñhiñaaḡuqtugut tupiksruutaitchuanik, iḡtchuq-sripqauraḡupta tupiksriyumalipsitñik ilipsitñik.

⁷Qiniñhiñagtusri sunik qaañhiñakun. Kiñapayaaq ukpiqsriñḡumi piginiḡuni Christ-ṇum isrummatigitiḡliṇ. Piginigumi Christ-mun taatnuntuuq pigipmigaatigut Christ-ṇum. ⁸Uqavigaagutigiḡlakkaḡupkuunniñ saṇṇiqutiqaḡiḡ Agaayyutim qaisaṇa uvaptiknun kanḡusruutigiyumiñaitchiga. Ilaan uvaptiknun ikayuḡugaasri makitatlasritḡplusri Christ-kun. Taavruma saṇṇiqutiqaḡhum piyaquqtaḡtitchumiñaitchaasri. ⁹Iqsisaagungitchipsi tuyuqtuutipkun. ¹⁰Iḡaṇich iñuich uqaḡniqsut, “Tuyuutmiñi uqalguruatun ittuq, aglaan nayuutikami irrusriqaḡuunisṇuṇa sayaitchuatun, uqautriḡhasuli suilatu itluni.” ¹¹Taatnatchich iñuich isrummatigilitruṇ una, aglaan savaaḡisruugivut uqautigikkavutlu aglakkavutlu inṇapta naagaqaa piiñṇapta. ¹²Iḡaliqsuutiyumanḡitchugut tamatkunṇa iñuṇnun unniñ atriḡiummatiluta uqaḡuuranun nakuuniraahutiṇ. Uuktuutiqaḡhiñagtut iṇmiknun naipiqtuutiḡlutiṇ. Kanḡisaiḡiḡtiṇ qiniḡititkaat uuktuutigiaḡsi’amiṇ avatmun naipiqtuutiqaḡsi’amiṇlu. ¹³Uqavigaagunḡitchugut uvaptigun aglaan uqaviutigiḡhiñaugikput savaaksriusriaput Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpiqsritḡlasriusri savaaptigun. ¹⁴Qaaniḡaḡautranḡitchugut uqaḡapta iḡaginiḡplusri savaaptikni. Takku tikiutiḡqaagikput tusraayugaḡiksuaḡ Christ-kun ilipsitñun. ¹⁵Uqaviutigingitchikput atlat iñuich savaaṇat. Aglaan niḡiugaḡigikput una, ukpiqsriḡiḡsi saṇṇisikpan siamitlasriḡisigikput tusraayugaḡiksuaḡ avanitchiapsitñun ittuanun. ¹⁶Quliaqtuaḡatlasrirugut tusraayugaḡiksuumik nunaaqḡiñi atlani. Uqavigaagutigisrunḡitchikput savaaḡianikkanaṇat atlat iñuich nautchiivḡmikni. ¹⁷Iñuk uqavigaagḡiaḡumi, uqavigaagutiqaḡli Agaayyutmik kisianik. ¹⁸Agaayyutim akuqtuumatḡaitchaa iñuk uqavigaagutuaḡ iṇmiñik nakuuniraahuni aglaan ilaan akuqtuḡisigaa iñuk nakuugikkani.

Paul-lu Uqqiraḡtiṇṇuaḡtuallu

11 ¹Uvvatuq Agaayyutikun anuqsrutuiraallaksitṇa kinnanaaḡtuatun itkaluaḡniḡuma. Anuqsrutillaṇniapiaḡsitṇa! ²Takku siḡṇaḡipiḡipsi Agaayyun siḡṇaqsripmatun ilipsitñik. Atriqaḡtusri ipḡitchuatun iḡaqatnikkumaaḡtuatun qaiññiakkaptun atautchimun iḡaqatiksramun, taamna Christ-ṇuruq. ³Nuyuaḡqutigiḡipsi isrummatisi qaayugḡnaḡsiviaḡtut sulikillukuḡutipkakkauviaḡtusri iḡumutuuruamiñ piḡpaksriḡiḡmiñ Christ-mun, atriḡlugu niḡiḡiaḡ kinnitñiktuaḡ Eve-mik pisaasruḡmigautmigun. ⁴Uvvaami iñuk agḡiḡuni quliaqtuaḡaḡsikpan atlamik Jesus-mik quliaqtuaḡiḡisaptiknik, naagaunniñ akuqtuigupsi atlamik Irrutchimik tusraayugaḡiksuumiḡlu akuqtuaḡianikkapsitñi, pitchiḡiaḡisiruatun irrusriqaḡtusri.

⁵ Kiñulliqpiangunğınasrugiruna tamatkunakna qaukñinasrugiplutinj uqqiraq-tauruanin. ⁶ Ilsaqsamaruatun uqaqtaulguitchaluağuma, ilisimaruna sumik uqaqtılaamnik. Qiniqtitkikput taamna nalupqinaiqługu ilipsitñun supayaa-kun. ⁷ Killuqsautauñiqpa uvañnun atmuktiqama kivigukhusri quliaqtuağni-rağaluna tusraayugaagiksuanjanik Agaayyutim akiilaaqluna? ⁸ Ivayaqtuiruna atlaniñ ukpiqtuanuruanin akuqtui'ama ikayuutaatnik savautriñiksaptiknun ilipsitñik. ⁹ Nayuutiłamni ilipsitñi, inuqsriuliqama ihuilliuqtitchiñğitchuna kisumikunniñ. Aniqatiut aggiqaminj Macedonia-miñ qaitchaat inugikka-payaaga. Supayaakun akiyausrungitchuna ilipsitñun. Qaunatqiağikkisigiga taamna. ¹⁰ Christ uqağupmatun ilumutupiaq taatnatuntuuq uqağipmigiga ilumutuuruaq. Kia-unniñ inuum nunanani Achaia-m nutqaqtitchumiñaitchaa uqavigaagutiqağiga quliaqtuaqama akiilaağluna. ¹¹ Suvaata quliaqtuaqpik akiilaağluna? Piqpagingiññivisi? Agaayyun ilisimaruq piqpagillapiaqtılaap-sitñik.

¹² Savaagikkaga savaagituiñagisigiga, [amiami quliaqtuaqtuiñagłuna akiilaağluna]. Taavrumuuna nutqaqtitchukkitka tamatkua uqavigaaqtuat savaa-qagñiplutinj Agaayyutim savaanjanik, tuvrapiaqługu uvagut surağaiłput. ¹³ Taatnatchich inuich tañigilaakun uqqiraqtaurut. Kinnitñiññalikun savaa-qagtut, qinñagmikkun atlanñuğuurut iliplutinj uqqiraqtaisun Christ-ñum. ¹⁴ Taatnaluasru! Uvvatakk tuunğaq inñiñ qinñaniktağupmiuq israğul-gatun qaumam. ¹⁵ Taatnamik quvigusruutiksraunğitchuq tuunğaum savak-tai qinñaniktaqpata nalaunñaruathum savaktaisun. Isruksroutaat taimanigu nalliusriaqagisiruq maligullugu savaanjan.

Paul-ñum Nagliksaagutaa Uqqiraqtaupluni

¹⁶ Uqautitqigłapsi, isrummatiginasritja kinnanaaqtuatun inniłuna. Kin-nanaagñigaluağupsitja akuqtuqsitja taatna, uqavigaaqtuallakkumuñali mikiruuramikunniñ. ¹⁷ Uqautigikkaga tamanna pitqutigingitchaluağaa Atangum Agaayyutim. Uqavigaaqama kinnanaaqtuatun ittuna. ¹⁸ Qiniq-ługich inuigiaktuat uqavigaagutiqağuułhat nunakñaqtanik sunik, uvañap-tuuq uqavigumiñaqmiuna. ¹⁹ Takku anuqsrutirağigisri quviagipluguunniñ kinnanaaqtuat, ilipsitñik isrumatunivagiłlapiqhusri. ²⁰ Ilatchiguupmiu-sri inuum savaktaagrugipmasri, aqsaktuaqmasrił kinniplusri, nunurira-ğaqmasrił savautitqupluni, kamanagniraaqman, suksraunğiqmasriunniñ patiktuqmatun kigiñapsigun. ²¹ Isrumasrugnaqtusrił sayaitchuanunipluta sulit taatnatun ayalatchiñğiniñipluta. Kanñunağniaqpisa! Kiñapayaaq taluq-sraitłuni uqavigaatlapman, taatnatuntuuq piyumiñaqmiuna—uqağuraaqtu-ğasuli kinnanaaqtuatun. ²² Ilinjich Hebrew-ğuniqqat? Uvañaptuuq. Ilinjich Israel-aagmiunniqqat? Uvañaptuuq. Kiuviagiñiqpagich Abraham-ñum? Uvañaptuuq. ²³ Ilinjich savaktigivagich Christ-ñum? Uvañaptuuq, aglaan savaktillautautluktuna ilinjitñiñ—uqağugaaqtuğasuli kinnanaaqtuatun. Savaaqatlukmiuna sakuullapiaqluna, isiqtakatautlukmiuna, ipiqaqtuqsip-miuna atqunaq, tuqutitqayaqtaqluna inuigiaktuami. ²⁴ Tallimaniaglaan ipiqaqtuqsiruna Jew-ñuruanin, malğukipiani ipiqaqsagñigni inullaktugu atautchimik. ²⁵ Piñasruniaglaan anaumiksiuruna anautanik, atautchimi miłuqtukkaupluna uyağañnik, piñasruniaglaan umiaqpaiyaqtautipluna, unnuagł uvlugł naaplugik tiktaupluna tağiumi, ²⁶ akulaiqługu iglaułamni

navianaqtuakuaqłuna uliqpañniñ tiglinñaiaqtiniñlu, navianaqtuakuaqłuna Jew-ñuqatimniñ Jew-ñungitchuaniñlu, navianaqtuakuaqłuna nunaaqqiñi suviksraillaamilu tagiumilu, navianaqtuakuaqłuna tamatkunakña tañigilaa-kun aniqatauruaniñ, ²⁷minguqtaaguğataqłuna sakiqnağlu iglutuqługu, aku-laiqługu siñiktuangiqłuna, niğisuksiupluna imiğuksiupluna, iñugiaktuami niqiksrailliuqłuna, atnuğaiilliuqłuna itriğruami. ²⁸Avataatigun tamatkua sut kigiñniğvigirağigiga uvlugağipman isrumaaluutiqatiga ukpiqtuñjuranun. ²⁹Nalliqsi sayaitman ukpiqsriğigmigun, uvañaptuq ikpigipmirağigiga sayai-lliuğha. Nalliqsi killuqsagtitaupman qiniqautisruugitka taatnaqtitchiruat. ³⁰Uqavigaagtusrauguma, uqavigaagutiqağniaqtuna tamatkuniña qiniqtita-ñiñik sayairrutma. ³¹Agaayyun Aapagikkña Atannapta Jesus Christ-ñum, iñuich kamaksruqtaksrağikkañat qañavak taimuña, ilisimaruq sagluuq-tuañgisilaamnı. ³²Damascus-miitnama, kavanañata umialgum atiqatuam Aretas-mik qaunaksriğisugaa nunaaqqia Damascus-ñum tigurautqupluna. ³³Aglaan ikipluna aguupmañmun atqaqtitkaatña igalikun katchimi aasriiñ annaktitluna ilaaniñ.

Paul-ñum Qiñiqquurañi suli Agaayyutim Sagviqsitañi

12 ¹Uqavigaagtuapsaallaktuksrauruna sunnautigingitchaluaññaan. Aglaan uqautiginiagitka qiñiqquuraat sut Atañğuruam sagviqsi-tañi. ²Ilisimagiga añun ittuaq Christ-kun. Akimiagutuailat ukiut pianikmata mayuutrauruq piñayuatnun qilaich. (Timituummaan naagaqaa timailaaq-huni nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ³Suli ilisimagiga taamna añun mayuutrautillaañanik inaatnun ayuruat. (Timituummaan naagaqaa timailaaq-huni nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ⁴Aasriiñ taamna añun aullau-tikkaukami pakmuña, tusrauruq sunik uqağilgunaitchuanik uqautchimigun, suli iñuum uqautigiraksrağingisañiñik atlanun. ⁵Uqavigaagutigiymıñaga-luağiga pisigilugu taamna iñuk, aglaan uqavigaagumiñaitchuna uvapkun, kisianik sayairrutipkun. ⁶Aasriiñ uqavigaatlagaluqłuna, kinnaqtuatun itchunğıtłuna, uqağniaqtuna ilumun ittuumik. Pakmaaglaan uqañiqsuna taatna. Ilipsitñun isrumagitluqunğıtchiga avataagun qiniikkaqsi naagaqaa tusraakkaqsi uvamniñ. ⁷Suli atchiksuaqupluna tamatkunuuna quvignaqtua-tigun sagviqsautigun uvañnun, kakitlağnaq qaisauruq timimnun. Taamna kakitlağnaq uqqiraqtigigaa tuunğaum. Ilaan nañniğaaña kamasraağunğıtłuna uvamnı. ⁸Piñasruniaglaan ikayuqtisriugaluaqtuna Agaayyutmun, taamna pilğuirrutiga piiquplugu uvañniñ. ⁹Uqautiñhiñağaaña, "İhuaqqutriğiga naa-maruq ilipnı, takku saññiga naamasrisuuruq sayaiilliuqavich." Taatnamik quyağiliutipsaagiga pilğuirrutiga, Christ-ñumli saññia itchumuqu uvañni. ¹⁰Taatnaqłuna Christ piqtutigiqlugu quviasruguuruna sayaiilliuğmi, pisaayu-gautauğmi, sakiqniuiğmi, nagliqsaaqtitauğmi, iñuilliuqtitauğmi, takku sayaiilliuqama sayakturuna.

Paul-ñum Isrumaaluutigai Ukpiqtuñjuran Corinth-mi

¹¹Uqaqtuna kinnaqtun uqautikapsi tamatkuniña, aglaan ilipsi uqaqusraaq-luna taatnatun. Ilipsi uqağiraksrağaluapsitña nakuuruakun. Atakkii kiñulliq-piañuluña inğıtmiña tamatkunakña uqqiraqtillaunağitchapsitniñ, suunğı-tchaluaññağma. ¹²İlitchuqutai uqqiraqtipiaqtuam savaañurut akunnapsitni

anuqsrulikun, ilitchuqutitigunlu quviquaqtuatigunlu suli sanjipłuni savaa-tigun. ¹³ Qanuqhusri piviagingiññivisi atlatun ukpiqtuanjuruatun nanjitaqan-ğitñama ilipsitñik inuuniutiksrapkun? Natqigusrimaallanjaniasqitja killukua-gasrugigupsitja.

¹⁴ Piñayuatni tikitqattaathinaağutjuja ilipsitñun. Akiyauyumiñaitchuja ilipsitñi, takku pakaaqangitchuja sunik pigikkapsitñik aglaan ilipsi, taatna-tun ililgaat sunnanjniutiruksraungitchut anayuqaamiknik, aglaan anayuqaat piraksragigaich ililgaatın. ¹⁵ Quyyatigipiağiga ikayuutitiga supayaakun qai-simaaqłunalu ilipsitñun. Uvvami piqpagiliutillapiağniğupsi taatnatun, piq-pagiraksragigipsitnjaptuq. ¹⁶ İlisimagaluaqhusri, natmaungitchuja ilipsitñi, aglaan ilasri uqaqtut ilinipluja pisaasruqtuatun manniugitñiğniagnipluja ilipsitñiñ kinnisipkun. ¹⁷ İvayaqtuğniqpisi nalliatigun inuktigun tuyuğira-gakkapkun ilipsitñun? ¹⁸ Pitchuksaagiga Titus utlaquplusri, suli piqasriqługu aniqatmik ilisimakkapsitñik. Titus-ñum ivayaqtunğitchaasri, takku isrumma-tiaqtuguk inuunnisriqaqhunuk atiruamik. ¹⁹ Tuyuutipta isrumapkağukna-gaasrılı kiuniağniplugich akitñautınich ilisautınjuat. Uqaqtugut sivuğani Agaayyutim takku savautigikput Christ. Piqpagikkamaan, iluqaagun savaa-gikkaptigun makitammaagiksitugikput ukpiqsriğiqsi. ²⁰ Anayasruutigigiga utlakkupsi inuuniağiqanğiniñasrugilusri alğasruutigikkapkun suli itmiluja niğyugingisapsigun. Anayasruktuja uqavaağasrugalusri, siqñakkutiqağasru-galusri, qiniğusri, iğliktulusri, pigiitchuakun uqautikkutilusri, sanjurrutilusri, qutchigilikun niaquqtusrilusri, atausriummataiğusrilu. ²¹ Anayasruktujasuli utlatqikkupsi, Agaayyutimnun atchiksillapiaqtiğiksrağa sivuqqapsitñi, takku qirratiginiagitka inuğiaktuat killuqsaaniktuat sivuani isrummitqinñiura-srunaqatın uvujanunaglaan qaayugnaqtuamiñ, sayunahıgmıñlu, suli timim pisunnautaanıñ malınjuğutiplutın.

Aqullıich Kiliktuutit İlammiugutitlu

13 ¹ Uvva piñatchigitka utlautiğigma ilipsitñun. Itqağilugu, “Kiñau-niñ inuk pasikkutiqaqpan inunmun ilisimariqaqtuksrauruq mal-ğunınik naaga piñasrunik nalupqisrunğitchuanik ilumutuuhagun patchi-sim.” ² Kilianikkipsi nayuutikama tuglıani, aasriiñ kiligukkipsi aglaktigun nayuutingiğamni. Uqautianiksima’apsi taimmani uqautigitqinñiağiga ilu-qanıtñun killuliqiruanun sivuani: utlautitqikkuma qağanayaagutiyumiñai-tchut. ³ Nalupqinaıgukkiksi Christ-ñum uqağusłıha uvapkun. Nalupqinaı-gumiñagiksi umuuna, Christ-ñum silğiqsuqmasri sayaitchuanunğitchuq, aglaan sanjipapiaqtuq ilipsitñi. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan inuutqiksitkaa Agaayyutim sanjımıgun. Taatnatuntuuq sayaitchaluaqtugut ilaatun, aglaan ilitchuğipkağipsi inuuniaqtilaaptiknik Agaayyutim sanjıa-gun Christ-tun. ⁵ Qanuqitilaaqitchi uktuğusri ilipsitñik inuugaluaqmanaaapsi ukpiqsriğikun. İlisimangitpisiun Jesus Christ itilağa ilipsitñi? Qiniğnaqtin-niağiksi agaayyutikuagupsi—ukpinjuangısuagupsi. ⁶ Aglaan uvvatuq ili-tchuğisriun agaayyutikuqtilaaqput. ⁷ Agaayyutigipsi savaaqunğitłusri pigiitchuamik. Qiniłlutunğitchikput nalaunjanıluta. Aglaan savaağiraksra-ğigiksi nalaunjaruq, inuqtuutigaluaqmatun ilirugutunniñ. ⁸ Takku akilli-liqsunğitchikput ilumutuuruq aglaan savahıñnaqtugut pisigiplugu ilumu-tuuruq. ⁹ Quviasrugaqutugut sayaitnapta aasriiñ sanjısi’apsi. İnıqsruutigipsi

nalaunqasripkatqı̄ıksraqsigun agaayyutikualıpsigun. ¹⁰Taatnaqlı̄ıja aglak-kitka tamatkua nayuutingit̄ı̄nama ilipsit̄ı̄ni. Utlautianikkuma suammatisrun-ğit̄ı̄lusri atuqapku san̄ı̄ıqutiqałı̄ıq Agaayyutim qaisaı̄ıa uvaı̄ınun. Taavrumuuna san̄ı̄ıqutiqałı̄ıkun makitatqugipsi, piyaqquqtağunğitchipsi taavrumuuna.

¹¹Aniqatiumaaı̄ı, aqulliuplugu, uvvatuq Agaayyutim malı̄ıguağlısi. İ̄ıuaq-sruğlugich piqutisri kamagilugı̄ıllu pitchuksaağutitka, aı̄ıı̄ıgutilusri avatmun qı̄ı̄ıuiı̄ıı̄ıaqautilusrı̄ı, Agaayyutimli piqpaksrırı̄ıam uvaptiknik qı̄ı̄ıuiı̄ıı̄ıaqaqtı-tchırı̄ıamlu nayugumagaasri. ¹²Pağlatısrit̄ı̄chi avatmun kunigutmik ipqitchua-kun piqpakkutiı̄ıı̄ıkun. ¹³Agaayyutim iı̄ıupayaanı̄ıı̄ı nayaanı̄ıı̄ıanik tuyugaasri. ¹⁴Uvvatuq iı̄ıuaqutrisaan Atanğuruam Jesus Christ-ı̄ıum, sulı̄ı piqpaksrı̄ıı̄ıhan Agaayyutim, sulı̄ı piqataul̄ı̄ıhan İpqitchuam İrrutchim nayuglısi.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ŋmiunun

1 ¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtaunŋiŋitchuŋa iŋuich pisuŋhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam anipkakkanaŋ Jesus Christ tuquŋaruaniŋ pik-sraqtaagigaŋa tuyuŋipluŋa uqqiraqtautqupluŋa. ² Aglaktuŋa taavrumiŋa tuyuutmik ukpiqtuŋuŋurupayaananun Galatia-mi. Ukpiqtuŋuŋuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaŋŋanik. ³ Uvvaŋu Agaayyutim Aapagikkapta sulɪ Jesus Christ atannapta iŋuaqqutillaŋniaglisi sulɪ tutqiksillusi. ⁴ Jesus qaitchuq iŋmiŋik piqutigiplugich killuqsautivut annautisukhuta marrumakŋa pigii-tchuamiŋ iŋuunialiptikniŋ maligutlugu pisuŋha Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵ Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuŋa. Amen.

Tusraayugaagiksuaq Atautchiinauruq

⁶ Uvaŋa kaŋiqsiŋiaŋukkiga una, Suvaatatai ayaktiŋniqpiŋuŋ Jesus akuq-tuŋanikapsi sivuani anniŋsuqtiksrauplugu. Iŋuaqqutriŋiŋmigun tuŋluŋaasi piqatautquplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaŋnirusi atlamun tusaayugaagiksuaŋun. ⁷ Uvva, atlamik tusaayugaagiksuaŋmik piitchuq! Aglaan ilaŋisa iŋuich alapittikaasi atlaŋŋuqtaŋniaŋluŋu tusaayugaagiksuaq Christ-kun. ⁸ Quliaqtuaŋutigipsi tusaayugaagiksuaŋmik nalaunŋaruakun. Aglaan ilaŋisa iŋuich uqautigaasi atlaŋŋuŋluŋu. Uvagut naagaqaa isaŋulgum qilaŋmiŋ uqagiguptigu atlaŋŋuŋluŋu nalaunŋanŋitchuq. Agaayyutim piyaquŋligich quliaqtuaŋaqtuat atlaŋŋuŋluŋu. ⁹ Uqautigitqinŋiaŋiga uqautigikkaŋa sivuani, Quliaqtuaŋaŋiŋput tusraayugaagiksuaŋmik nalaunŋaruakun akuqtukkaqsi, aglaan atlat iŋuich quliaqtuaŋigaat atlaŋŋuŋluŋu. Agaayyutim suksraunŋiq-sinniaŋai taatnatchich iŋuich qanapak taimuŋa. ¹⁰ Quliaqtuaŋikapku tusraayugaagiksuaq quliaqtuatlaitchuŋa quyalisuŋhiŋaŋlugich iŋuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnaŋluŋuasiŋ pisuqtilaaptun quyalisuŋhiŋaŋiga Agaayyun. Uvaŋa quyalitŋiŋniŋanŋitchuŋa iŋuŋnik.

Qanuqhuni Paul-ŋum Uqqiraqtiguqtılaaŋa

¹¹ Aniqatiumaŋ, ilitchuŋitqugipsi uumiŋa, tusaayugaagiksuaq quliaqtuaŋikkaŋa iŋuŋniŋ iŋitchuq. ¹² Atakkii akuqtunŋitchiga iŋuŋniŋ, naagaqaa kia-unniŋi ilisauntingitkaŋa, aglaan akuqtuŋiga tusaayugaagiksuaq Jesus Christ-ŋum sagviutipmaŋa. ¹³ Tusaagiksi qanusutilaaga iŋuk iŋuunŋaŋma Jew-ŋuruat ilitqusiatiŋun. Pisuqtilaaptun nagliksaaŋtitatka ukpiqtuŋuŋuruat Agaayyutmun sulɪ piyaquŋniaŋluŋgich ilunŋuktaitluŋa. ¹⁴ Kamaksritluŋuŋa Jew-ŋuruat ilitqusiatiŋnik iŋugiaktuaniŋ iŋuunqatiumniŋ,

piyummatigillapiaqlugu ilitqusiati sivulliapta. ¹⁵ Agaayyutim iluaqqutriñigimigun piksraqtaagigaanga savautitqupluni anigaluqqtinaña. ¹⁶ Nakuunasugigaa sagviiñiksrani igniñmiñik uvamnun quliaqtuañitquplugu tusaayugaagiksuaq Jesus-mik Jew-ñuñitchuanun. Taatnaqluğa ikayuqtisiuñitchuğa iñuñniñ. ¹⁷ Jerusalem-muñitchuğa taapkunuğa uqqiraqtuñaniktuanun sivumni aglaan qilamiksruallapiaqluğa Arabia-muktuğa. Kiquagunaasii utilgitchuğa Dama-scus-mun.

¹⁸ Jerusalem-muktuğa piņasut ukiut aquatigun qiniñiaqlugu Peter nayuutip-luņaasiñ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qiniñitkitka atlat uqqiraqtit kisian James, nukatchiağikkana Atanguruam. ²⁰ Aglaatka sagluuqtuñuñitchut. Sivugaani Agaayyutim uqaqtuğa ilumutuuruamik. ²¹ Kiquagun Syria-muktuğa Cilicia-munlu. ²² Ukpiqtuñuruat Judea-mi ilisimanitkaatna kigiñapkun. ²³ Ilinisa tusaahñağaataña itna, “Taamna iñuk nagliksaaqtitigikkaqput sivuani piyaq-quğniaqlugulu ukpiqquvtut aglaan pakma quliaqtuağiliutiniğaa ukpiqqun iñmiñik.” ²⁴ Aasiñ ilinisa nangagaat Agaayyun piqtutigiqluğa.

Paul-ñum Akuqtukkauħa Atlanun Uqqiraqtinun

2 ¹ Aquatigun akimaiguutailat ukiut Jerusalem-mun utilgitchuğa piqasiqluğa Barnabas-mik, sulii aullautripluğa Titus-mik. ² Aullaqtuğa Agaayyutim aullatqiqupmaña. Sivulliuqtauruat ukpiqtuñuruani suksraağitñit-qunğitkitka quliaqtuağianikkamnik sulii quliaqtuağiniakkamnik. Taatnamik ilitchuğipkağitka tusaayugaagiksuaq quliaqtuağikkamnik katimmatillakmatna. ³ Kia-unniñiñ nunuriñiañitkaa tuvaaqatiga Titus nalunaitñutichiqu-lugu Jew-ñuñitkaluaqtitlugu. ⁴ Ilinisa ukpiqsriñuqaqtit Titus taatnaquniğaat. Iñaliutiniqsut nalunautchiplutiniñ naipiqtuğniaħiñaqhuta. Iñitchuğisukkaat patchisaiñiqput Jesus Christ-kun Jew-ñuruat maligutaksrañitniñ. Aasriñ savaktaagrugiliutitqiguğaatigut Moses-ñum maligutaksrañiñ. ⁵ Taatna-qugaluqtitluta maligunğutingitchugut takku iñuuniaquplusi maligullugu ilumutun tusaayugaagiksuaq. ⁶ Tamatkua kamagikkauplutiniñ sivulliuqtauruat ilarağainitchut sumik quliaqtuağikkamnun. Taamna nipliuttutigigiga atakkii uvamnun taapkua sivulliuqtauruat itmiut atlatun iñuktitun. Sivugaani Agaayyutim kiñaunniñiñ nakuutluñitchuq atlaniniñ iñuñniñ. ⁷ Aglaali ilitchuğigaat Agaayyutmun uvañalu Peter-lu quliaqtuaquñiqpuk tusaayugaagiksuaq, uvaña Jew-ñuñitchuanun aasiñli Peter Jew-ñuruanun. ⁸ Agaayyutim Peter uqqiraqtiguqtitkaa Jew-ñuruanun, sulii uqqiraqtiguqtitluğa Jew-ñuñitchuanun. ⁹ James-lu Peter-lu sulii John, kamagikkauplutiniñ sivulliuqtauruat, ilitchuğigaat Agaayyutim qaitchiħa uvamnun uumiña savaaqaliğmik. Akuqtuqhunuk ilaligaatiguk uvañalu Barnabas-lu. Tarra anjigutirugut quliaqtuatlasiplunuk tusaayugaagiksuaq Jew-ñuñitchuanun aasiñli ilinich Jew-ñuruanun. ¹⁰ Iñiħiñiağniqsut itqagitquplugich inuqsraqhutiñ ukpiqsriuratu Jerusalem-mi, taatna taamna piyummatigisuugaluakkaga atuumatquplugu.

Paul-ñum Natqisruğaa Peter Antioch-mi

¹¹ Aquagun Peter Antioch-mukman akilliğigiga iñugiaktuat ukpiqsriuratu takkuatni atakkii killukuagñiqsuq. ¹² Itnauvva Peter killukuqaqtuq. Peter Antioch-mun aggianikman niğiqatausuugaluagñiqsuq ukpiqsriuratuñ-lutiniñ Jew-ñuñitchuani. Aglaan ilanich James-kuayaat tikitmata Peter-m

iqsigiliutinigai iñuich isumaqaqtuat iñunñun nalunaitmiutichigugich. Taatnamik Peter piiğñiqsuq iñmiñik Jew-ñunitchuaniñ niğiqatiginaiqługillu. ¹³ Atlat Jew-ñuplutiñ ukpiqsriřuat ilaliutiniqsut Peter-mun niğiqataunaiqhutiñ Jew-ñunitchuani taimmaasriiñ ukpiññaqtiğughutiñ. Unniñ Barnabas malinñugutpimiñiqsuq Peter-mun. ¹⁴ Iłitchuğikapku iñuuniañiñhat tuvrag-lugu ilumutuuruña tusaayugaagiksuam uqautigiga Peter sivuğaatni iluqañisa, “Jew-ñugaluaqtutin aglaan iñuuniaqtutin Jew-ñunitchuatun. Suvaatami nunurivigich Jew-ñunitchuat maligutçitquplugich Jew-ñuruat atuiñhatnik?”

Jew-ñuruatlu Jew-ñunitchuatlu Anniqsuqtaurur Ukpiqsriřikun

¹⁵ Iłumutullapiaqtuq Jew-ñupluta animahıput, makunatituñılaaq Jew-ñunitchuatun killuqsagtıtun. ¹⁶ Agaayyutim nalaunñasripkagumiñaitkaatigut iñmiñi tupiksriřhiñagupta maligutaksramik, aglaan nalaunñasripkagñağaa-tigut ukpiqsrigupta Jesus Christ-mik kisianik. Taamna nalupqinaigigikput. Taatnaqhuta ukpiğigikputtuq Jesus Christ, aasiñ ukpiqsriřhiñagupta Jesus Christ-mik Agaayyutim nalaunñasripkagñağaaatigut. Agaayyutim nalaunñasripkagumiñaitkaa kiñapayaaq nalaunñasuktuaq Agaayyutmi tupiksriřhiñaguhagun maligutaksramik. ¹⁷ Isummatigilakput una, tunñavigiguptigu Christ ilaanun nalaunñasripkauluta sivuğaani Agaayyutim, iłitchuğiraupmiugut killuqsagtaunıpluta atrıplugich iluqaisa Jew-ñunitchuat. Taamna qiniqtıpa Christ-tuuq killuqsagtaunıplugu? Naagapiagataq, taamna ilumutuunıchıuq. ¹⁸ Aglaan una ilumutuuruq, uqautigıqqaapaku maligutaksraq iħuañiñıplugu aasiñ aquagun uqautigıtılgiłlugu nakuunıplugu, taatnaqama navgui-riğugtuna. ¹⁹ Atakkii maligutaksrakun tuqñaruna maligutaksramun. Pakma iñuutlasırna Agaayyutim iñuutqutaagun. Christ-mi kikiaktuıtiqatauruatun piña. ²⁰ Taatnamik uvagaunğiqsuq iñuuruq, aglaan pakma Christ iñuuruq uvamni. Iñuulħamni timipkun iñuullapiaqtuna ukpiqsriřħapkun Iğñıñanik Agaayyutim. Piqpagigaña suli qaitçıpluni iñuulğmiñik piqutigıpluna. ²¹ Ayanıtkiga Agaayyutim iħuaqutrıħa. Iñuk nalaunñasrıłasiñıqpan Agaayyutmi tupiksriřhiñagımıgun maligutaksranik, Christ-ñum tuqułħa inuq-nanğıchıuq.

Maligutaksrat naagaqaa Ukpiqsriřıq

3 ¹ Galatia-ğmıusii, kinnaurusii! Kia añatkuappasrı? Quliaqtuagutıgıpsı nalupqinaıllapiaqlugu tuqułħagun Jesus Christ-ñum sannıgutami. ² Iłıchugısruktuna uumiña ilipsitñiñ, akuqtuqpisiunı İpqıchıuaq İrrusrıq tupiksriřıpsıgun maligutaksramik? Naagga! Tusraagıksi tusraayugaagıksıuaq ukpiğıplugulu, taatnaqħusi akuqtuğıksi İpqıchıuaq İrrusrıq. ³ Aullağniıqqaqlugu Agaayyutikuahısi İpqıchıuakun İrrutçıkun, suvaata sıvutmugukpısi pakma sanğıpsıgun? Taamna kinnıquataullapiaqtuq! ⁴ Naglıksaagutıaqatıusrı pisıgıplugu tusraayugaagıksıuaq. Suiłaa mun itpat? Ukpiqsriřıqısi atugumiñaitpa? Taatniıtlaitçıuq! ⁵ Agaayyun qaitçıhıa ilipsitñun İpqıchıuamık İrrutçımık tupiksriķapsı maligutaksratıgun? Naagga! Agaayyutim qaitçıgaasrı İpqıchıuamık İrrutçımık savakhunı quvıqnaqtuanık akunnapsitñi atakkii tusraakapsı tusraayugaagıksıuamık ukpiqsriřusrı.

⁶ Abraham-tuuq ukpiqsriñıqsuq Agaayyutmik. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuğniğaa nalaunñaruağıplugu. ⁷ Taavrumuuna iłıchugıtılagıksi

aullaġvopiaqaqtılaaġat Abraham-mik—iñuich ukpiqsriuat Agaayyutmik tunġavigiplugulu. Tamatkua aullaġvigigaat Abraham. ⁸ Agaayyutim sivuniksri-qutiginiġaa aglausimaruat uqałhatigun nalaunġasripkaġniaġniplugich iñuich ukpiqsriłhatigun. Taatnaqluġu Agaayyutim quliaqtuaġutinigaa Abraham tusraayugaallautamik inilġaan, itnaqhuni, “Iñupayaaq nanipayaaq ikayuu-sriaqaġisiruq ilipkun.” ⁹ Abraham ukpiqsriñiqsuq taavrumiġa. Taatnaqhu-niasii ikayuusriaqaqtuq. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsriuat Abraham-tun ikayuusriaqaġisirut piqataulutinj ilaani.

¹⁰ Aglaan iluqatinj iñuich niġiugaqaqtuat nalaunġaruauġsrukhuťinj sivu-ġaani Agaayyutim tupiksriłhiñalıġmiktigun maligutaksramik nuyuaġ-naqtuami piyaquġuġvinġi ittut. Aglausimaruaq Agaayyutim uqałhiñi itna, “Kiñapayaaq atuiñġitchuaq supayaamik aglausimaruanik makpiġaañiñi maligutaksram piyaqukkauġisiruq piquťigipluġu tupiksriñġi!.” ¹¹ Taamna nalupqinaitchuq kiñauñniñ iñuk nalaunġasripkaġumiñaitchuq sivuġaani Agaayyutim tupiksriłunipsuuq maligutaksramik, takku uqautikkauruġu Agaayyutim uqałhiñi, itna, “Iñuk nalaunġaruauq sivuġaani Agaayyutim iñuu-ġisiruq ukpiqsriłikun.” ¹² Aglaan iñuk tupiksriuaq maligutaksramik [Moses-ġum qaisaġamik] tunġaviqanġitchuq ukpiqqutmik. Takku aglausimaruaq Agaayyutim uqałhani itna, “Iñuk tupiksriuaq maligutaksram iniqsruaġi-payaakkañanik iñuugisiruq.” ¹³ Tupigiyumiñaitkaptiġu maligutaksrapayaaq Agaayyutim patchisigigaatigut tuqqutqupluta, aglaan Christ-ġum tasuġaa-tigut Agaayyutim atanniłłhaniñ inañiutiłiġmigun uvaptiknun. Aglausima-ruq Agaayyutim uqałhiñi itna, “Iñuk naktitauruaq napaaqtumun taamna taiyuaniqłuutitchiuruq.” ¹⁴ Taatnaqluġu Jesus Christ-kun taamna ikayuu-sriaq tikiumaniqsuq Jew-ġunġitchuapayaananun Agaayyutim akiqsruutigikkaġa Abraham-mun. Iñupayaaq tunġaviqalıñiaqtuaq Christ-mik akuťuigisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.

Maligutaksratlu Akiqsruutaalu Agaayyutim

¹⁵ Aniqatiumaanj, uvva urrakusraun iñuġmiknaqtaq, iññuk akiqsruutip-maknik aglautiplutik suli nalupqinaiyasriqluġu avatmun, nalliaknikun-niñ suksraaġumiñaitchaa taamna inillaksimaaniktuaq sivunniuġun naaga-qaa atlanġuġumiñaitlugu. ¹⁶ Agaayyun akiqsruutiqaġniqsuq Abraham-mun kiġuvianiñunlu. Agaayyun nipliñġitchuq itna, “Kiġuvianun” iñuġiaktuanun, aglaan nipliqsuq, “Kiġuviapnun” atausriuruaun. Taamna atausriq Christ ittut. ¹⁷ Una itnautigikkaka, Agaayyutim maligutaksraġa qaisauruq 430 ukiut pianikmata nalupqinaianiqqaqtitlugu akiqsruutaa Abraham-mun. Agaayyutim sivunniuġutaa Abraham-mun nalupqinaiyasiqqaqtitlugu suksraakkauyumiñaitchuq, atriługu iñuum anġiġutaa nalupqinaiyasimaruaq suksraakkauyumiñaitmatun. ¹⁸ Uvva Agaayyutim aatchuġniaqpatigut akiqsruu-tigikkañanik tupiksriłhiñiaġupta maligutaksramik? Qaġaa, taatniñġitchuq! Agaayyutim aatchuťiginigaa ikayuusriaq Abraham-mun inillaksimaanik-tuakun akiqsruutmigun.

¹⁹ Supayaaq tunġaviqaqpan ukpiqsriłiġmun, suvaata maligutaksraqaqpiśa? Maligutaksraġ ilłatauniqsuq aquaġun tikkuuġutitqupluġich iñuich navgui-saatnik maligutaksramik. Maligutaksraġa Moses-ġum iñuich maligutaksra-ġigaat agġiġniłłhanunaglaan kiġuvianuruam akiqsruutauruam. Israġulġich

qaiññiġaat maligutaksraq akunnigutauruamun, aasriiġi tikiutinigaa iñuñun.
²⁰ Aglaan akunnigutauruag inuqnanġitchuq atausriñhiñaq iñuk itman. Aasriiñ
 Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraqaqpa?

²¹ Uvvaasriiñ maligutaksraq akitñaummatiniqpa akiqsruutaiñun Agaayyutim? Taatniingipiaqtuq! Tarra maligutaksram qaitchitlaniqpagich iñuich iñuutigimik, ilumun nalaunġatlanayaqtugut Agaayyutim sivuġaani maligutchiñaptigun taavrumiña maligutaksramik. ²² Aglaan taatniingitchuq. Agaayyutim uqalhan uqautinigaa iñupayaq tigutaanuniplugu killuqsautmi. Agaayyun aatchuġunqisuq akiqsruutigikkagmiñik iñuñun piqutigiplugich ukpiqsriñhatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisunigaa tamatkununja tunġavijaqtuanun ilaanuñhiñaq.

²³ Taamna ukpiqqun tikitchaluaqnagu tigutaaginigaatigut maligutaksram. Patchisaiqsimaitchugut ukpiqqutim tikiññiañhanunaglaan. ²⁴ Maligutaksram ataniginigaatigut agġiññiañhanunaglaan Christ-ñum. Tarra Christ agġiqman tunġavijaqsigikput Christ anniqsuqpluta killuqsautiptikniñ. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuġaatigut nalaunġasripluta ukpiqsriñaptigun Christ-mik. ²⁵ Aasriiñ pakmapak ukpiġumiñaqsikapta Christ-mik ataniqanaiqsugut maligutaksramik. ²⁶ Taatnamik iġñiġiliutigaasri Agaayyutim tunġavigikapsiun Christ Jesus ukpiqsriñipsigun. ²⁷ Iluqasri paptakkaukapsi atausriñuqataurusri Christ-mi, atiplusri Christ-mik liilaa. ²⁸ Atlagiñaiqsut Jew-ñuruatlu Greek-ñuruatlu, savaktaagruñllu patchisaitchuatlu, aġutitlu aġnatlu. Iluqasri atausriñuqataurusri Christ Jesus-mi. ²⁹ Taatnamik, piginiqpasri Christ-ñum Abraham-ñum kiñuviaġipmigaasri, sulipsuq piññaktaaginiamigiksi Agaayyutim akiqsruutigikkana.

4 ¹ Ilallaglagu uumina itna, iġñiq paitchaktaaksrautilik ililgaanunġaġmiñi atlaunġitchuq savaktaagruñmiñ, iñuqagaluñġaisa suurat iñmiñun. ² Ililgaanunġaġmiñi qaunaksriqaqtuq aġalatiaqhuniñlu tikiññiañhanunaglaan piviksram aapanan inillakkana. ³ Taatnatuntuuq uvagut. Ililgaanunġapta siłam aġalarrutaisa aġalatmigaatigut piġuġaluaqata. ⁴ Aglaan pivik inillaksimaruaq tikitman, Agaayyutim tuyuġigaa iġñiġikkani. Christ animaruq aġnakun maligutaksrakuaqplugu. ⁵ Agaayyutim tuyuġigaa tasuġuklugich aġalatittuat maligutaksramun, atakkii Agaayyutim iġñiġitqugaatigut ilaanun. ⁶ Ilumun Agaayyutim iġñiġigaasri. Taatnaqlugu Agaayyutim tuyuginigaa Irrusria iġñiġmi uummatiptiknun, taamnaasriiñ tuqluqhuni, “Abba, Aapaan.” ⁷ Taatnaqhutin Agaayyutim pisulhagun savaktaagruunġiqsutin, aglaan Agaayyutim iġñiġigaatin, aasiñ iġñiġiniqpatin tarra paitchaktaaksrautiliġuñiqsutin.

Paul-ñum Isrumaaluutiginigai Galatia-ġmiut

⁸ Inilgaan ilitchuqsrigaluaqasri Agaayyutmik savaktaagruurusri tamatkununja ilitqusriñun agaayyutaunġitchuanun. ⁹ Aglaan ilitchuġigiksi Agaayyun—naagauvva ilumun Agaayyutim ilisimagaasri—suvaatami utiġukpisi sayaitlutiñ atuġumiñaitlutiñlu aġalarrutaiñun siłam? Savaktaagruutiqigukpisi tamatkununja tigutaanulusri? ¹⁰ Qaunaksruġisi uvlut, tatqich, ukiutlu suraġaviich! ¹¹ Naviasruutigipsi savatñiñagarusgalunja piiłaamun.

¹² Aniqatiumaan, iniqsruḡipsi uvaptun ilitquplusri, [amiami niḡuagaqasri anniqsuḡiaksrapisitnik tupiksriḡipsigun maligutaksramik,] atakkii ilinaruḡa ilipsisun, [amiami tiliḡitchipsi maligutchiquplusri Jew-ḡuruaḡ maligutaksraḡitnik]. Inḡaḡma ilipsitni pimaḡluktangitchipsitḡa. Suvaatami pimaḡluktagukpisiḡa pakma? ¹³ Itḡaḡingitpisiuḡami atniḡḡaḡiḡa pilḡuirrutiqaqḡuḡa quliaqtuaqama tusraayugaaḡiksuamik ilipsitnun sivulligmi? ¹⁴ Atniḡḡautiḡa itkaluaḡḡaan uuktuaḡutauruatun ilipsitnun iḡuḡluaḡingitchipsitḡa naḡḡuḡingitḡuḡalu, aḡlaan akuḡtuḡḡipsitḡa israḡulḡatun Agaayyutim, naagaunniḡ Christ Jesus-tun. ¹⁵ Taimani qanutun quviasuktigivisi! Piyumiḡaḡniḡupsi iraḡayaqtusri aasriiḡ iriliutilugik uvaḡnun. Itqallagaḡigiga. Suvaata isrummatigivisiḡa atlaḡḡuḡlugu pakma? ¹⁶ Pakma uumiksriḡuḡniḡipik ilipsitnun uqautikapsi iḡumutuuruamik? ¹⁷ Tamatkua atlat iḡuich maliguaqtigiliutisukkaasri, aḡlaan taamna nakuunḡitchuq. Tamatkua akiḡḡilḡisquḡagaasri uvamnik maliquplutiḡ ilinḡich kisimiḡ. ¹⁸ Nakuugaluḡatuq isrummatigillautagaitni aḡlaan kisiaḡ ikayuutaukpan. Taamna nakuuruq ataramik, nayuutiḡamniḡhiḡaunḡillaḡaḡ ilipsitni. ¹⁹ Iḡilḡaḡḡuruasrii! Isrumaaluutigillapiḡaḡipsi iḡḡisuktuatun naḡirrutiqaqmatun. Kipiḡniḡuḡḡuḡa iḡumun Christ-ḡum Irrusria naamasitquplugu ilipsitni. ²⁰ Uvvatuḡ nayuutilaḡa ilipsitni pakma atlaḡḡuḡlugulu uqausriḡa ilipsitnun. Qanuqsausiupiallaktḡa ikayuutauniksrapkun ilipsitnun.

Atrikusaun Hagar-kunlu Sarah-kunlu

²¹ Iḡasri aḡalatitḡiguktut maligutaksramun. Uqautisritḡa, tusraatlaipisiuḡ sumik Agaayyutim uqaḡtilaḡa maligutaksram makpiḡaḡani? ²² Aglausimaruḡ Abraham malḡuḡnik iḡḡiḡaḡniḡlugu, iḡaqataa savaktaaḡrukun aḡnakun aasrii iḡaqataa patchisaitchuakun aḡnakun. ²³ Iḡḡiḡa savaktaaḡrukun aḡnakun aniruḡ iḡuich piqusriatigun. Aḡlaan iḡḡiḡa patchisaitchuakun aḡnakun aniruḡ Agaayyutim akiqsruutaagun. ²⁴ Taapkuḡniḡa atrikusautiḡaḡuḡa. Tarra taapkuak aḡnak ittuk malḡuktun sivunniḡutauruaktun. Atausriḡ sivunniḡutauruḡaḡ maligutaksraurḡa Agaayyutim qaisaḡa iḡḡiḡmiḡ atiliḡmiḡ Sinai-mik. Iḡuich iḡuuruat taavrumuuna sivunniḡutauruakun ittut savaktaaḡruatitun. Aasriiḡ aḡnaḡ atilik Hagar-mik taamna sivunniḡutauruatun ittuq. ²⁵ Taamna Hagar ittuq iḡḡisun Sinai-tun Arabia-mi ittutun. Hagar atriḡaḡmiḡ marrumiḡa nunaḡaḡimik Jerusalem-mik. Taavrumatun iḡuich savaktaaḡruurut atakkii aḡalatitlutiḡ maligutaksramun. ²⁶ Iḡlua sivunniḡutauruḡaḡ patchisailaḡhuruḡ Agaayyutim qaisaḡa Christ-kun. Aasriiḡ aḡnaḡ atilik Sarah-mik taamna sivunniḡutauruatun ittuq. Taamna Sarah atriḡaḡmiḡ Jerusalem-mik ḡilaḡmiittuamik aakaupluni iluḡaptikni. Taavrumuuna iḡuich patchisaitchut atakkii aḡalatitlutiḡ Christ-mun. ²⁷ Takku aglausimaruḡ Agaayyutim uqaḡhani:

“Quviasruḡiḡ aḡnaḡ qitunḡitlaitchuatini!

Atuḡiḡ quviaḡakun nipitusiḡutin,

iḡḡisuktuam atniḡḡaḡanik iḡlutunḡitchuatini!

Atakkii aḡnaḡ suksraakkauruḡaḡ qitunḡaḡatḡunḡiaḡtuḡ

taavrumakḡa iḡaḡatiḡaḡtuamiḡ.”

Isaiah 54:1

²⁸ Aniqatiumaan, pakma aḡalatiḡaiqsusri maligutaksramun. Iḡilḡaḡiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuḡ piquḡigiplugu Agaayyutim akiqsruutaa.

²⁹ Aglaan inilgaan iğniq aniruaq pisulhatigun inuich piyuaqligñiqsuq iğniq-mik aniruamik Agaayyutim Irrutchigmigunlu pisulhagunlu. Pakmanuna-glaan taatnatunsuli ittuq. ³⁰ Sumik Agaayyutim uqalħa uqaqapqa? “Aullaq-tirruŋ savaktaagruk ağnaq iğniqalu, takku savaktaagruum ağnam iğniqpa paitchaktaaqatauruksraungitchuq iğniqani patchisaitchuam ağnam.” ³¹ Taat-naqhuta, aniqatiumaŋ, ililgaagingitchaatigut savaktaagruum ağnam, aglaan pigaaatigut patchisaitchuam ağnam.

5 ¹ Christ-ŋum patchisaikkağigaatigut. Taatnağusri makitavigisriun paya-ŋaigusri inuk patchisaiqsimaruatun, savaktaagrugiliutitqinñiaqasri maligutaksramun!

Inuuniağitchi Atanğiqsimaruatun

² Naalağnisitchi! Uvaŋa Paul ilitchuğitqugipsi uumiŋa: nalunaitŋutchi-sitkupsı Jew-ŋuruatun nalaunŋapkağniağasugalusri sivuğaani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuqtingiññiqsusri. ³ Kilitqilgitchiga kisupayaaq inuk nalu-naitŋutchiqsittuq: Taamna inuk tupiksriuksrauruq iluqaitñik maligutak-sranik. ⁴ Nalaunŋasipkaqtausukkupsı Agaayyutim sivuğaani tupiksriñipsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri sulı piinaniħkusri ihuaqu-taaniñ Agaayyutim. ⁵ Aglaan uvagut, niğiuğagigikput Agaayyutmun nalaun-ŋasripkağisiñiqput inmiñi ukpiqsriñiptigun. Taamna utaqqigikput ikayuu-taagun Ipqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶ Tunŋavagikaptigu Jesus Christ kisian inuum nalunaitmiutaqalħalu naagaqaa nalunaitmiutaiħhalu suu-taungitchuq, aglaan ukpiqsriñiq savaaqaqtuq piqpaksriñikun.

⁷ Pillaŋtağaluaqtusri tupiksriplıusri ilumutuuruamik. Kia nutqaqtipasri agaayyutikuğaiaħipsitñi? ⁸ Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuqtuqti-gikkapsı nutqaqtingitkaasri. ⁹ Qaunatqiağigıluğı ilısautun naalağnikkaqsi, takku itnaqsimaruq “Mikiruuram puvlaksautim puvlagataqtittagıgia iluqaan qaqqiaksraq.” ¹⁰ Nalupqisuutigingitchiga Atanikun isrummatiqagñiaqtilaaqsi uvaptun isrummatiqapmatun. Agaayyutim anasiñŋuqsagñiağaa inuk avat-vaqtitchiruaq ilipsitñik, kisuugisikpan. ¹¹ Aniqatiumaŋ! Suvaata Jew-ŋuruat piyuağugaapqatŋa? Quliaqtuagıngıgıgia inuum nalunaitŋutchiruksrauħha. Taamna ilumun inniqpan ihuılliğutiqagayaitchuŋa inuñnik quliaqtuagama Christ-ŋum tuqułhanik sannığutami. ¹² Uvvatuq tamatkua akatchiruat ilip-sitñik igruiglıch inmiknik.

¹³ Aniqatiumaŋ, Agaayyutim patchisaıgaasri. Taatnamik killuliqitqin-ñiaqasri kañıgruaqtapsigun, aglaan piqpakkutilikun savautilusri avatmun. ¹⁴ Tarra kamagigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraŋa inuukapsı uumuuna, “Piqpagiyumagiñ inuuniaqatin iliptun ililıgu.” ¹⁵ Aglaan atniagı-tigupsı pisaanŋatiaqsilusri lu avatmun, qaunatqiağigitchi! Piyaquqtautiniaq-tusri avatmun taatna pigupsı.

Savaaŋa Ipqitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaŋa Kañıgruaqtam

¹⁶ Uumiŋa uqautigipsı, Ipqitchuamun Irrutchimun aŋalatitchiun inuulıqsi. Taatnağupsı malıñuğutiyumiñaitchusri kipiğniugutaiñun kañıgruaqtam. ¹⁷ Takku kañıgruaqtam kipiğniugutai akitñaummatirut kipiğniugutaiñun Ipqitchuam Irrutchim, sulı kipiğniugutai Ipqitchuam Irrutchim akitñaum-matirut kipiğniugutaiñun kañıgruaqtam. Taapkuak igluliğutiruk avatmun.

Taatnamik patchisaĩñgitchusri pitłailługich sut pisukkaluakkasri. ¹⁸ Aglaan Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitnapsi, aňalatiqanğıqsusri maligutaksramik. ¹⁹ Kaňigruaqtam malinğutraqtitkaatigut sayuňağımun ilaqatıqagaluagumi, atlatuğımun ilaqataitkaluagumił, qaayuňnağımunlu, aňalalguığımunlu uvaptıknik, ²⁰ putqatalıgmunlu aanguanun, aňatkuuğımunlu, uumikkutıgmunlu, sanmisiğımunlu, siqñatuagıgmunlu, qatmiksaatıgmunlu, uqavaağıuğımunlu, avgumağıgmunlu, inmkuağıutmunlu, ²¹ piňatuğımunlu, iñuaqtuğımunlu, imiliğıuğımunlu, pıvaalłautigıplugu quviasruñniağımunlu sulı atlanik taatnatun ittuanun. Uqautianikkaluqmıgıgıpsı sıvuani, aasriiñ kilikkıpsı pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiñaitchut Agaayyutim aňaayuqautaañi. ²² Aglaali Ipqitchuam Irrutchim piqaksripkagaatigut quviatchauğıligımgılu, tutqıutmıglu, manımmilgutımgılu, iluauqutriğımgılu, nakuuğımgılu, tuniqsimmatrığımgılu, ²³ piisaanğığımgılu sulı aňalataalgıgmik inğmun. Iñuk iñuuruaq tamatkunuuna taluqsrağumiñaitchuq malıgutaksramik. ²⁴ Aasrii tamatkua Christ-mun pigiliutıpkauat kikiaktuutiniğaat kaňigruaqtuq pisugruağıutituummaan kipiqniųutituummaanlu. ²⁵ Iñuuniagıvgıguptıgu Ipqitchuaq Irrusriq, ki aňalatıta Ipqitchuamun Irrutchimun. ²⁶ Kamañağıluta isrumaruksraunğıtchugut uvaptıknun, qinnaguksağıutingıgıta avatmun siqñakkutingıgıtalı.

Ikayuutititchi Avatmun

6 ¹ Anıqatiumaañ! Ilaksi aňuraukpan killukuahıkun ilipsi aňalatıttuani Ipqitchuamun Irrutchimun utıqtıtaksrağıgıksi taamna iñuk piisaanğıłıkun. Aglaan qaunagılusri ilipsitıñun, atakkii anıqusraaqıtıpqamıusri. ² Ikayuutititchi avatmun sakiqniųıgmun ilıgıpsı, akiyautilusri avatmun uqumailıugutıpsıgun. Taatnağıpsı tupıgıllapiagıniağıksi malıgutaksraq Christ-ıñum qaisaıa. ³ Kiñapayaaq iñuk isrumagumi nakuutluñıluni atlanıñ, suunğıñ-ıağımi, kinnıllapiaqtuq inğmiñun. ⁴ Iñullaa naıpiqtuğı inğmiñun Agaayyutim sıvuğaani surağalı nakuupmagaan. Suragałı nakuuniqpan isrumakkutıgıllautagıniaqtuq inğmiñik. Kamasraağıumiñaitchuğaañiñ nakuutluñıluni atlanıñ. ⁵ Atakkii iñullaa isıvğıkkauniaqtuq iñuuniağıgmıgun.

⁶ Iñuk ilısaıtkkauruaq Agaayyutim uqalıhiñik qaitchıruksraupmıuq ilısaıtırıuamun suurağımiñiñ. ⁷ Ukpıqsasqasri, kia-unniñ Agaayyun mıtautıgiyumiñaitchaa, atakkii iñuk akuqtuiñiaqtuq taatnatun aatchuiğıgmısun, atrılugu nunalıqırı katitchiñiaqtuq qanutchiñik nautchiıkkagımiñik. ⁸ Taatnamik iñuk tunğaviqagumi inğmiñun akuqtuiñiaqtuq piyaquğıgmik isruıtchuamik, aglaan iñuk aňalatiqagumi Ipqitchuamun Irrutchimun akuqtuiñiaqtuq iñuugıgmik isruıtchuamik. ⁹ Aasrii mınguutailłakput nakuurualıqıliq, takku qapiñaitchupta Agaayyutim akıliıviksraıani akuqtuiñiaqtugut. ¹⁰ Taatnaqhuta, pivıksraqatılaaptıktun ikayuğlavut iñupayaat, suvaluk tamatkua ukpıqsriqatauruat.

Aquılıich Kilıktuutıtlı Pağlatıtlı

¹¹ Takkua, aglaıch aglaatka aňıpiaqtuat. Taatnağlugu ilıtchugıtlasrıgısi uvamnun aglaağıtılaaıñitñik. ¹² Iñugiaktuat Jew-ıñuplutıñ ukpıqsrıruat isrumatqugaasrı nalaunğanılutıñ tupıgıkamıtruğ malıgutaksraq. Aglaan nuyuağınıqsut piyuaqsıuniagaısrugalutıñ malıkkumiñ Christ-mik

kikiaktuutikkauruamik. Taatnaqhutiŋ nunurigaasri nalunaitŋutchiquplusri. ¹³Nalunaitŋutchiqurriruat malingitmigaat maligutaksraq. Naagauvva kimmutigigaat nalunaitŋutchiŋiksraqsi kamasraaŋutigihhiŋaŋuklugu nalunaitŋutaŋa timipsi. ¹⁴Aglaan uqavigaagutiqaqtuŋa kisanik sannigutaagun Atannapta Jesus Christ-ŋum. Christ-ŋum tuquŋhagun kikiaktuutriviŋmi kaŋigruaqtuq tuquŋaruq uvamni, suli pakma kaŋigruaqtam aŋalatlaiqŋu. ¹⁵Tunŋavigikaptigu Christ Jesus kisan iŋuum nalunaitmiutaqaŋhalu naagaqaa nalunaitmiutaŋhalu suutaunŋitchuq, aglaan iŋuum anniqsuqsimatha nutaamun iŋuuhigmun Christ-kun. ¹⁶Iluqaŋmiŋ aŋalatauruat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim piksraqtaagigai tamatkua iŋuich, Israel-aagmiupia-ŋuqŋugich. Tamatkua Agaayyutim qinuiŋŋaŋalu ilunŋuktaŋalu pigigaat.

¹⁷Uvakŋaniŋaglaan kia-unniin iŋuum pimaqŋuutitqinŋiŋiŋa, takku qilgut timimni qiniqtitkaat savaktaagruupluŋa Atanigmun Jesus-mun.

¹⁸Aniqatiumaan, ihuaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ŋum nayuguma-gaasri. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun

1 ¹Uvaŋa Paul, uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisuŋhagun Agaayyutim. Tuyuŋigitka ukua tuyuutit iñuiñun Agaayyutim Ephesus-mi tuniq-simaruanun Christ Jesus-kun. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqqutillaŋniaġlisi suli tutqiksillusi.

Quviasaagusiat Christ-miñ

³Quyalakput Agaayyun Aapaŋa Atannapta Jesus Christ-ŋum, qaitchirigik-kaqput Christ-kun iluqaitniik ikayuutiniik pakmakŋaqtauruanik. ⁴Agaayyutim piksraqtaagigaatigut Christ-kun sivuani imma iñiqsigaluaqani nunamik. Piq-paksriħigmiġun piksraqtaagigaatigut ipqitqupluta patchisaillutalu sivuagħmiñi. ⁵Agaayyutim sivunniutimagaa tiguagħkhuta iħmiñun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutimaplugu pisuħigmiġun. ⁶Nangaglakput Agaayyun atakkii iħuaqqut-riñiqsuq uvaptiknik piqpapipluta Igñigmiġun piqpagikkaġmiġun. ⁷Christ-ŋum tasuġnigaatigut Agaayyutmun maqipkaqamiuŋ auni tuqquitipluta, suli Agaayyutim natqigutigaatigut killuqsautiptiknik uuktuġnaġumiñaitchuakun iħuaqqut-riħigmiġun. ⁸Taatnaqami atqunallapiaq iħuaqqutriñiqsuq uvaptiknik. ⁹Agaayyutim isrumatupaġataqtuam suli kaŋiqsimaplugich supayaat sagvigaa nalunaqtuaq sivunniugutigikkani uvaptiknun. Ilaan sivunniugutigikkaŋa sivuani, Christ-ŋum taŋigaa pakmapak. ¹⁰Agaayyutim sivunniutimagaa, piviksraq nalautilpan, iñiqtapayaat qilaŋmiħu nunamiħu atautchimuquplugich Christ-mi Atanguruami supayaami. ¹¹Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktuksraupluta akiqsruuti-gikkaŋanik. Atakkii Agaayyun savaaqaġaqtuq supayaamik maligutlugu sivun-niutigikkaġmiġun. ¹²Sivulligigaatigut iñuich niġiugaqaqtuat Christ-mik. Piksraqtaanurugut nangaitqupluta Agaayyutim kamanathanik iñuuniaħaptigun. ¹³Ilipsipsuuq taatnatun piruksraurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruuq tusraa-yugaagiksuaq anniqsuġiapsigun. Ukpigianikapsiuŋ uqaħiq Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusriagun akiqsruutigikkaġmiġun iñugiliutitilaaqsi, iñuktun nalunaitchiqmatun suuraġmiñiik ilisimanaqsipkaħugich pigitilaanitiñik. ¹⁴Taamna Irrusiġiksuaq nalupqinaigutauruq Agaayyutmun qaitchigisilaananiik akiqsruutigikkaġmiñiik uvaptiknun suli piqaġniaqtilaaptiknik taimanigu supa-yaanik akiqsruutigikkaŋiñiik. Taatnaġuta nangaglakput kamaŋaqtuaq Agaayyun.

Paul-ŋum Agaayuħha

¹⁵Tusraagiga ukpiqsriħiqsi Atanguruamik Jesus-mik piqpaksriħiqsiħu ilu-qaitniik iñuiñiik Agaayyutim. ¹⁶Taatnaqħuŋa nutqautingitchiga quyyatiqatigaa

ilipsitñik, itqagiplusri ataramik agaayukama. ¹⁷Iniqsruqtuŋa Agaayyutaa-nun Atannapta Jesus Christ-ŋum, kamanagtuaŋun Aapamun. Uvvatuq ilaan isrumattuqtillisi ilisimatlasriŋugu suli kanjqsitlasriŋugu pisuŋha. ¹⁸Iniqsruq-miŋa ilaanun aŋmaquplugich isummatisasi qiniŋuqplugu qaumaŋa, suli kanjqsipkaquplusri niŋiukkamik ilaan qaisaŋanik uvaptiknun tuŋtuŋmiguŋ suli ilitchuŋipkaquplusri inuŋaiŋhanik kamanautim Agaayyutim iŋuiŋ pai-tchaktaagikkanaŋnik. ¹⁹Iniqsruqmiŋa Agaayyutmun ilitchuŋipkaquplusri uuktuŋnaŋumiŋaitchuamik saŋŋianik ikayuqupluta ukpiqsriruaŋuruagut. ²⁰Taavrumuuna kamanallapiaqtuakun saŋŋiaŋun Agaayyutim anipkaŋ-nigaa Christ tuŋuŋiŋmiŋ, aquvititluguasriŋ ilaan taliqpiŋmiŋun qilaŋmi. ²¹Agaayyutim Christ inillakkaa qaukliuplugu taapkunŋa aŋalatchisiqapayaagtuanun saŋŋiaqtuanunlu suli atanipayaanunlu. Kiŋaunniŋ saŋŋi-qatlukkumiŋaitchuq Christ-miŋ marrumani nunami naagaqaa taivrumani tikitchuksrami. ²²Agaayyutim Christ aŋalatchipkaŋa supayaaniglu iŋupa-yaaniglu nanipayaag. Suli Agaayyutim Christ qaukliuŋtitkaa ukpiqtuŋu-ruapayaanun, niaquq aŋalatchikmatun timimik. ²³Takku ukpiqsriurapayaat Christ-ŋum timigigai. Tamatkua naamapkaŋa Christ-ŋum timaa atakkii Christ-ŋum naamapkaŋa supayaat nanipayaag.

Tuŋuŋiŋmiŋ Iŋuŋiŋmun

2 ¹Iluqasri tuŋuŋaruatun iŋuktun itkaluaqtusri atakkii tupiksritŋaitlusri Agaayyutmik killuqsahusriŋu. Taatnamik Agaayyutim iŋuutqiksitkaa-sri ilaan Irrutchikun imma. ²Taimani ilipsi tupiksrigaluaqtuani pigiitchua-mik aŋalatchirrutimik siŋami, malikŋugu iŋuuniagusia nunam. Taatnasriq irrusriq pakma savaktuŋsuli tamatkunani iŋuŋni tupiksriŋŋitchuani Agaayyutmik. ³Taatnatun iluqata iŋuuniagaluqtuani kimmutiŋruaŋuŋun timipta, quyalipŋugich pisukkaŋi timiptalu isrumaptalu. Atlatitun iŋuktitun tupik-sriŋŋitchuat Agaayyutmik uvagut piyaquŋniagaluqtuani qinnautaagun Agaayyutim. ⁴Aglaan Agaayyutim ilunŋuktanŋa kamanagtug suli piqpagilla-piaŋniŋaatigut. ⁵Tuŋuŋagaluaqtitluta killuŋmi iŋuutqiksitkaatigut piqataup-luta Christ-mi. Iŋuagqutaagun anniqsukkausri. ⁶Aŋitqiksitkaatigut tuŋu-ŋaruaniŋ piqataupluta Christ-mi suli aquppiqatautlasripluta irviani Christ Jesus-ŋum qilaŋmi. ⁷Taivrumani tikitchuksrami Agaayyutim qiniŋititchukkaa uuktuŋnaŋumiŋaitchuag iŋuagqutriŋi uvaptiknun aasriŋ ilisimanaqsisuk-kaa qanutun piqpaksriŋlapiactilaani uvaptiknik Jesus Christ-kun. ⁸Iŋuag-qutaagun anniqsukkausri tumigiŋplugu ukpiqsriŋi. Anniqsutlaitchusri ilipsitñik. Aatchuusriaŋigiksi Agaayyutmiŋ. ⁹Kiŋaunniŋ annautriŋhiŋauni-gumi iŋmiŋi savaallautaqaligmigun taamna iŋuk uqavigaagutiŋagayaqtug. Aglaan annautraunŋitchusri savaallautaqalŋapsigun. ¹⁰Agaayyutim nutaagut-titkaatigut Christ Jesus-kun nakuurualiqitqupluta. Agaayyutim sivunniŋniŋaa iŋiŋlaanimma iŋuuruksraupluta taatna.

Atausriŋuŋuŋatigiiŋiŋ Christ-mi

¹¹Itqagisiŋuŋ iŋiŋlaan aniŋiqsi Jew-ŋunŋitlusri. Jew-ŋuruat nalunaitmiu-tchiŋniŋsuat timimiknik qaaŋhiŋakun taiyuutiŋaŋniŋsut ilipsitñik nalunait-miutailaani. ¹²Itqaumalugu taimani atausriŋuŋatigiiŋaitkiksi Christ. Avak-ŋaqtaurusri nunaqataunŋitlusri Israel-aagmiunun, piqatautlasrimaiŋnapsi

Agaayyutim sivunniugutigikkakanik inunmiñun suli inuunianñapsi nigiu-gaitlusri suli naluplugu Agaayyun nunami. ¹³ Aa, ilaatni unjasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigip-lugu Christ-ñum aña maqipkakkauruaq tuqqutipmatigut. ¹⁴ Pakma iluqata qiniññaqatugut Christ-kun. Jew-ñuruatlu Jew-ñungitchuatlu atingitmata uumikkutiplituñ Christ-ñum atausriññutlasipkağai, siqumitkaa avgutauruam katchiña tuqukami sannigutami. ¹⁵ Suutaungiqsitkaa Jew-ñuruat maligutak-sraña tillisituummaan. Atausriññuqtitik Jew-ñuruat Jew-ñungitchuağlu malguugaluañhakniñ. Taavrumuuna qiniññaqatlasripkairuq. ¹⁶ Tuqułigmi-gun sannigutami Christ-ñum uumikkutigiiñhak tuqqutkaa ilauraagiiksitlugik iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷ Christ aggiqsuq quliaqtuağiaqhuni qiniññaamik ilipsitñun Jew-ñungitchuanun unjasrikkaluaqtuanun Jew-ñuruanunlu qanit-tuanun Agaayyutmi. ¹⁸ Tarra tumigiplugu Christ iluqamnuk tikitlasrigikpuk Aapauruaq atautchikun Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Taatnaqhursi avakñaq-taungiqsusri iglaañuplusriñlu, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim inuiñi suli Agaayyutim tupiqatigiliutigaasri. ²⁰ Nappakkaurusri liilaa turvinatnun uqqiraqtit sivuniksriqiritlu. Jesus Christ piitchuiñlapiagaqtuq uyağagigaa taavruma turvim. ²¹ Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqqi-sauruq payañaitluni, aasriñ agaayyuvikpuguqsaiñaqtuq iniqtaupluni piqu-tigiplugu Atanguruat. ²² Ilaagun illataupmirusi tuppiamun Agaayyutim irvi-gikkajanun ilaan Ipqitchuakun Irrusriagun.

Paul-ñum Savautigai Jew-ñungitchuat

3 ¹ Uvaña, Paul, tigutañuruña pisigiplugu Christ Jesus, quliaqtuaqtu-ñakii tusraayugaagiksuumik Christ-kun ilipsitñun Jew-ñungitchua-nun. ² Tusraañaniguknağiksi Agaayyutmun tilisitilağa quliaqtuaqupluna ilipsitñun Jew-ñungitchuanun Agaayyutim iluaqqutrisaanik. ³ Aglallak-simagaluaqtuña sivuani Jew-ñungitchuasi inugiliutiñapsitñik Agaayyut-mun Christ-kun. Agaayyutim sagvigñigaa taamna nalunaqtuaq uvamnun. ⁴ Aasrii agliqigupsigin aglaatka puttusriññağiksi qanutun kanjisisiqaqti-lağa nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵ Taimakñaqaña kiñuviagiich sivuptikni ilisimanğitchut taavrumiña nalunaqtuamik sivunniugutmik, pakmaasriñ Agaayyutim sagvigaa ipqitchuanun uqqiraqtaiñun sivuniksriqiraunñunlu Ipqitchuakun Irrusriagun. ⁶ Uvvaasriñ nalunaqtuaq una, Jew-ñungitchuat-tuuq akuqtuitlasriplugich paitchaktaaksrautmik Agaayyutim akiqsruutigik-kananik inunmiñun, piqatchiutitlasriplugich timaanun Christ-ñum, piqataut-lasripluğillu aqisruutaani Christ Jesus-ñum. Jew-ñungitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpigiliutikamitruñ tusraayugaagiksuaq Christ-kun ittuaq. ⁷ Agaayyutim savaktiksraqtaagigaña uqautritqupluñ marrumiña tusaa-yugaallautamik iluaqquatikamiña uvamnun annautipluñ saññimigun. ⁸ Kamanaiññiqsrauruña iluqaitniñ inuiñiñ Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa iluaqqutriñi uvamnun quliaqtuağitquplugich inuñapiaghutini ikayusriak-srirutai Christ-ñum Jew-ñungitchuanun, ⁹ suli inupayaat kanjisitquplugich nalunaqtuanik sivunniugutmiñik. Agaayyutim iniqsiruam supayaanik Christ Jesus-kun iriqsimaagñigaa sivunniugutni aullağniilğatañhaniğlaan nunam uvuñanunaglaan. ¹⁰ Pakma tumigiplugich ukpiqtuaguruat Agaayyutim sag-vigukkaa sivunniugutni tamatkununa ayalatchisiquqtuanun saññiqaghutini

qilaŋmiittuanun. Taavrumuuna kaŋiqsiŋiağa at isrumatufha Agaayyutim atlaupluni iŋugiaktuatigun. ¹¹Taimakŋaqana Agaayyutim sivunniutiginiğa sivunniugutni atuumapkaŋiaŋniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹²Pisigiplugu ukpiqsriŋiqput ilaanik utlautitlarugut Agaayyutmun nalupqisruutailuta taluqsrautaiglutalu. ¹³Nagliksaaqtuŋa pisigiplugu quliaqtuaŋiga tusaayugaagiksuamik ilipsitŋun. Taatnaqtuŋa inŋigipsi qapiqtaqungitlusri. Nagliksaağutriŋiga ilipsitŋik ikayuutigigisigiksi.

Piqpaksriŋha Christ-ŋum

¹⁴Tamanna pisigiplugu sitquqtuŋa agaayuraqtuŋa Aapaŋanun [Atannapta Jesus Christ-ŋum], ¹⁵Aapauruamun ukpiqsriurapayaanik, qilaŋmiitpata naaga nunamiitpata. ¹⁶Agaayuraqtuŋa Agaayyutmun inuŋaillaŋiaqhuni kamanautiqaqtuamun sayyiquplusri irrutchipsitŋi ilaan Irrutchiŋmigun. ¹⁷Agaayuraqmikuŋa Christ nayuutitquplugu uummatipsitŋi ukpiqsriŋikun, suli iluqasri iŋuufisri kaŋiŋiquplugich payaŋaiglugich piqpaksriŋhani. ¹⁸Agaayuraqtuŋa taatnatun kaŋiqsitlasritquplusri ukpiqsriurapayaatlu qanutun iraqutulaŋanik, taktilaŋaniglu, ititilaŋaniglu, qutchiksilaŋaniglu piqpaksriŋhan Christ-ŋum. ¹⁹Agaayuraqtuŋa ilitchuŋitlasritquplusri qanuq urrautaitluni piqpaksriŋhanik Christ-ŋum. Taamna piqpaksriŋiq kamaŋaq-paitluni ilitchuŋimmaagiksiyumiŋaitkikput iluqaan. Iluqaŋmi iluqnauthan Agaayyutim immiumaagŋiağa iŋuufiqsi inuqsraŋaiglugu.

²⁰Agaayyun inuŋaillaŋiaqhuni saŋŋiaqtuq, aasriŋ ilaan savaaqafha ataramik qaŋjiummatirug qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun naagaunniŋ isrummatigitlakkaptiknun. Taatnaqhuni savaaqatlarug supayaanik uvaptikni urrautaitluni saŋŋimigun. ²¹Ukpiqtuŋuruapayaat naŋağlitruŋ Agaayyun Christ Jesus-kun qanapak taimuŋa. Taatnatuq.

Atausiufiq Christ-kun Atautchisun Timitun

4 ¹Isiqsiviniŋmiittuŋa atakkii pigipluŋa Atanguruam. Agaayyutim tuqlu-ğaasri. Taatnamik pitchuksaagipsi iŋuutquplusri maligullugu Agaayyutim iŋuutqurrutaanun ilipsitŋun, ²atchigusri ataramik piisaangilluŋisilu, manimmisiŋisurisi avatmun suli akuqtuutisurisi piqpakkutigiiŋikun. ³Pisuqtilaapsiktun atausriŋuumaagitchi Ipqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriŋuqtittusri qiiŋuiŋŋakun. ⁴Agaayyutim tuqluŋaatigut piqatigiiqupluta ukpiqsriurani, taatnamik timaurugut atautchimik Christ-kun. Pakma atausriq Irrusriq nayuutirug uvaptikni, iluqata niŋiuganikhuta atauchiiŋamik, ⁵ataniqaqtugut atauchimik, ukpiqsriŋiaqtugut atauchimik, paptaaqsiŋiaqtugut atauchimik, ⁶Agaayyutiqaqtugut atauchimik Aapauruamik iŋupayaamun, qaukligikkanat supayaat suli savaktuq supayaakun suli iŋuuruq supayaani. ⁷Atausriullaapluta aatchuusriaqaqtugut aatchuutiniŋ maligutlugu iluqaqutrisaa Christ-ŋum. ⁸Taatnaqtuŋa Agaayyutim nipliutigigaa uqaŋiŋmiŋi,

“Mayuŋniqsuq pakmuŋa

aullatripluni tigutaagikkaniŋik uumiksrin,

suli qaitchirug aatchuutiniŋ iŋunun.”

Psalms 68:18

⁹Nipliqami “Mayuŋniqsuq,” taamna qanuutauniqpa? Taamna itnautaurug uvva, mayuqsanaiŋaŋmi atqaqqaaqtuq atchiŋiŋisrapiağatananun nunam.

¹⁰Taamna tarra atqaqtuq atausiiŋaurug mayuqtuq qutchiŋiŋisramun

qılajmun qaanjıqıgıch, pakmaasıñ Christ nayuutıtılasrıplunı nanıpayaaq.
¹¹ Christ taamna “qaitchırıq aatchuutınık iñunñun,” ilanjich uqqıraqtıksraup-
 lıgıch, ilanjich sıvunıksrıqırıksrauplıgıch, ilanjich qulıaqtuagtıksrauplıgıch,
 ilanjich agaayulıqsıksrauplıgıch ilısaıtrıksrauplıgıllı. ¹² Christ qaitchırıq
 aatchuutınık itqanıayagıaqıgıch Agaayyutım iñuiñ savaaksrañat ikayui-
 ğıkun, makıtammaagııksrañatnun ukpıqsırıuat timıgıkkana Christ-ñum,
¹³ atausrıññumaagvıksraptıknunaglaan ukpıqsrıııkun sulı ilısimapiaga-
 tagvıksraptıknunaglaan Iğñıjanık Agaayyutım sulı iluqnaugvıksraptık-
 nunaglaan iñuguguta Christ-ñum iluqnauñhanun. ¹⁴ Tarra inñagıñıaqıtugut
 ilılğauratun malıksuağuruatun. Umiatun tıñıtauruatun qanutnamunlıqaa
 anuğıkun, taatnatun añalatingıgıñıaqıtugut killukun ilısaıttutıñıtıñ kin-
 nıtıñıñıaqıtı iñuıch. Pısaasruıgımkıtıgıñ killukuaqtıchıñıaqıt ukpıqsırı-
 ruanıñ iñugunğıchuanıksulı Christ-ñum iluqnauñhanun. ¹⁵ Aglaan ataramık
 ilısaıtrıyumarugut ilumutuuruamık avatmun. Aasıñ pıqpakkutıgııgıgıpta
 avatmun qıñıqtıtılgı suragahaptıgıñ, ilısaıñagısrıgıgı Christ-tun ittuatun
 qaukğıgıkkanañatıtun ukpıqsırıuat. ¹⁶ Iluqaan timı añalatiqaqtıq nıaqumun,
 taatnatuntıuq ukpıqsırıuapayaat añalatiqaqtıq Christ-mun qaukñıruamun.
 Timı tıgımmısqıaqıtıq nıpyaatıgıñ, ilıñısalıaa savaaqahutıñ naupkağıagı-
 lıgıñ timı. Taatnatuntıuq ikayıutırıksraupmıgıgı avatmun ilısaıñagıgıgıta
 Christ-tun pıqpakkutıııkun avatmun.

Iñuunıaqurrıtaa Christ-ñum

¹⁷ Taatnamık Atanğuruam uqautrıtgıgañ qapıñajıqıñ tarakñanıñaglaan
 iñuunıusrıaqunğıtılsrı Jew-ñunğıchuatıtun. Isrummatıñıch suuyımiñai-
 tıchıt. ¹⁸ Isrumañıch taaqıspıltıñ aasıñ kanıqsılğıtıchıt. Nalupıallaktıt
 uqayunaitıltıñlı. Taatnaqhutıñ ilalıutıyımıñaitıchıt iñuıgıgıñ Agaayy-
 utım qaisañanun. ¹⁹ Sugıñıqılgıgı qanuq iñuunıalıqtıñ qaisağıplutıñ ıñmıknık
 pısuğruagıtaanun timım savaagıplıgı qaayugınaqtıapayaat urrautılıaakun.

²⁰ Aglaan ilıpsı, ilıñğıchıksı Christ taatna. ²¹ Ilumutun tusraagıksı kanıqsı-
 plıgı qanuq Christ-mun iñuunıaqutılıaası. ²² İltıkıksı iñuunıaqutıñagımiñai-
 ğıqsı sıvuanısun. Taatnamık pııqsaksrağıgıksı iñuunıalıgıruaq pıunğıqsıchı-
 ruaq kınıtıñıkhunı pısuğruagıtaagun timım. ²³ İltıkıksı nıtaagıqtıksraulıqsı
 isrummatıpsıtıñı Agaayyutım İrrusrıagun, ²⁴ sulı atıtıqııqsı nıtauruamık
 iñunmık atıpmatun atnıgaamık. Agaayyın iñıqsırıq taavrumıña iñunmık
 ittuamık ıñmısın ilumutun nalaunñaruahıkunlı ipqıııkunlı.

²⁵ Taatnaqılgı sagluqsruñagıgımuusı. Ilumutuuruamı uqagtıksraursı
 avatmun, takku ukpıqsırıruañıplıta atausrıurugut tımaanı Christ-ñum.
²⁶ Qıñnañıgıpsı killıqsautıgıñıaqasıñ. Sıqıñıq nıpıpkagıñıaqanıgı qıñnak-
 sımañnaqıchıt. ²⁷ Tuunğagımun akıılıpkagıñıaqası. ²⁸ İñuk tıglıgaqtıq tıglı-
 ganğıgılı, aglaan sakkağlı atıglıgıch argañı sagluqsırınaqanı, aatchuutık-
 sıranıkkımuuq ınuqsrıuqtıanun. ²⁹ Uqautıgıyımıñaitıchıksı atnıummatıksraq
 aglaan uqautıgılgıgı ikayıutıksraq sıvutmuutıksraulunı. Tamatqualı tusraa-
 ruat uqautıpsıtıñı ikayıusrıaqagımuut. ³⁰ Alıatchaktıtağıñıaqasıñ İrrusrıa
 Agaayyutım. Taavruma İpqıtıchuam İrrutıchım nalunaitmıutıchıgaası Agaa-
 yyutım, tasıñıñıaqtuam ilıpsıtıñı taıvrumanı uvlumı. ³¹ Uumısıgıruagıtıq-
 qası sulı qıñnaktaqası uumıtıchaktağı. Nıpaalasrınaqası uqamağıutısırı-
 qasıllı, sulı qanusrıpayamık pıgııtıchualıqısrınaqası. ³² Aglaan ilıuaqquıtılsrı

piqpakkutilusiľu avatmun. Natqigutilusri avatmun, taatnatun Agaayyutim natqigutipmigaasri Christ-kun.

Iñuuniaġitchi Qaumami

5 ¹Taatnamik tuvraqsiuġ Agaayyutim suraġaľha takku piqpagiplusri ilil-gaagigaasri. ²Piqpakkutiqaġitchi atlanun iñuñnun maliguaġlugu Christ-ñum tuvraaksriutaa. Piqpagipluta qaiññiqsuq iñmiñik Agaayyutmun tuqup-luni killuqsautaiġukhuta. Taatna pikami quyalinigaa Agaayyun taipkunatun ikipkaipľutiñ tunillaqtuqtuatur.

³Agaayyutim iñugipmasri atlaliqirusraunġitchusri qaayugnaqtualiqilur-sriľu. Kaviuqtuksraunġitchusri. Nalliatunniñ nalaunñanġitchuq ipqisitlutiñ iñugiliutipkaqtuani Agaayyutmun. ⁴Uqautiqaqtuksraunġitchusri kanñunaqtuanik suunġilaaniglu asriľiqutiniglu. Tamatkua nalaunñanġitchut ilipsitñi. Aglaan quyaraksraġigiksi Agaayyun. ⁵Nalupqigingiqsiuñ una, Kiñaliquaa sayuñqaqtuuaq iniquaġumiñaitchuq añaayuqautaakni Christ-ñum Agaayyutimlu naagaqaa iñuk qaayugnaqtualiqiruaq naagaunniñ kaviuqtauruaq. (Iñuk kaviuqtauruaq ilumutun agaayyutiññualiqirauruq.)

⁶Kisumununniñ iñuñmun kinnipkaqasri imailaakun uqautiñiñik, atakkii pisigilugich tamatkua Agaayyutim qinnautaa tikitkisiruaq iñuñnun tupiksriñ-ġitchuanun ilaanik. ⁷Taatnamik piqasriqsuutinasri ilinjitñi. ⁸Ilaatinimma ilipsipsuuq taaktuamiitkaluaqmiruani, aglaan pakma qaumaġuqtusri Atanġuruakun. Taatnamik qaumautuiñagumausi iñuuniaľipsitñi. ⁹Pisigiplugu qauma Agaayyutmiñ iñuuniaľipsitñi nakuurualiqirusri nalaunñarualiqiplur-sriľu ilumutuurualiqiplusriľu. ¹⁰Iľitchuġituinagsiuñ akuqtuyunaqtuaq Atanġuruamun. ¹¹Piqasriqsuutinasri iñuñnun pigiitħualiqiruanun taaktuami, aglaan satqummiqsigik tamatkua qaumamun. ¹²Takku kanñunaqtuq uqautiġisraqtuniunniñ iñuich nalunautħiplutiñ pigiitħualiqutiñitñik. ¹³Aglaan qaumam satqummiqamigich iñuich pigiitħualiqutiñiħ tarra qinignagagtut. Tarra qanusripayaaq qinignagtuuaq qaumamiittuq. ¹⁴Taatnaġlugu nipliġñiqsuq, itna,

“Siñiñniaqpat! Itignaqsigaaatin.

Makittin akunġatniñ tuqunaruaniñ.

Christ-ñumli qaggutiyumagaatin.”

¹⁵Qaunatiqaġillapiagľlugu qanuq iñuuniaqtılaaqsi, ingiġusri iñuktun isrumatuitħuatun aglaan iñuktun isrumaturuatun ililusri. ¹⁶Savaaqallautaqaġ-niaġusri piviqanñapsi, atakkii iñuurugut uvluġiitħuani ugluvak. ¹⁷Taatnamik ingiġitchi iñuktun isrumatuitħuatun aglaan kanjicsimmaagiksilugu pisulħa Atanġuruam. ¹⁸Imiliqasri taanñagmnik atakkii qilħuġniaġaasri, aglaan analatittitħi Ippitħuamun Irrutħimun [atakkii kamaksripkaġniaġaasri Agaayyutmik]. ¹⁹Uqaġusri avatmun quyyatinik atuutiniglu Iľitqusri-giksuam aatħuutaiñik, atuġusri iġñallautamik uummatipsitñiñ Ataniġmun. ²⁰Ataramik quyyatigilugich supayaat Agaayyutmun Aapaauramun atqagun Atannapta Jesus Christ-ñum.

Tuvaqaġtiġiich

²¹Kamakkutilusri avatmun pigilugu taluqsriľiqsi Christ-mik. ²²Nulianju-ruasii, kamagisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atanġuruamik. ²³Uinuruaq

qauklīgigaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qauklīgigaa ukpiqtuanjuruat. Ukpiqtuanjuruat timīgikkaji Christ-ŋum, aasriiñ ilinich anniqsuutiqaqtut ilaaniñ. ²⁴ Atrilugu ukpiqtuanjuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nuliajuruat kamaksriñich uimiknik sulipayaagmikni.

²⁵⁻²⁶ Uinjuruasrii, piqpaksrisitichi nuliapsitñik, Christ-tuntuuq piqpaksriruatun ukpiqtuanjuruani tuqutrikami ilinjitñik ipqiqsityağuklugich Agaayyutmun uqałhigun, suli salummaqamiqich iğguutiksraqtuğrikaagun imiğmik. ²⁷ Christ-ŋum inmiñuktitchukkai ukpiqtuanjuruat kamañaqsiługich piññaqnaqsiługillu, taqsraqtaillugich imułunğaurailugillu suli salummağlugillu qanusripayaamiñ pigiilisauruamiñ. Ukpiqsriruat ipqitchuksraurut patchisailłutin. ²⁸ Uinjuruat piqpagiraksrağigaich nuliatiñ timimiktun ililugich. Takku ajuñ piqpaksriruaq nuliağmiñik piqpaksriruq inmiñik. ²⁹ Piitchuq ajuñmik uumiksriuramik timimiñik. Aglaan niğipchağagigaa qaunagiplugulu, taatnatuntuuq Christ-ŋum qaunagipmikai ukpiqtuanjuruat. ³⁰ Takku uvagullaa ilaviñiğigaatigut ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpiğaañani aglausimaruq, itna, “Taamna pisigilugu, ajuñtim unitkisigaa aapanilu aakanilu piqasiutiluni nuliağmiñun, tarra iluqatikaasrii atautchisun timinigutik.” ³² Taamna uqałha Agaayyutim sagviğñiğaa kamañaghuni nalunaqtuanjuruuq, aglaan kañiqsigiga taavruma uqałhum uqağitilaña Christ-mik ukpiqtuanjuruaniğlu. ³³ Aglaan uqağipmigaasri, ajuñtillaam piqpagiraksrağigaa nuliani piqpagipmatun inmiñik, suli nuliajuruam kamagilugu uiñi.

Iyaalugruillu Añayuqaallu

6 ¹ Ililgaanjuruasii, tupigisigik añaayuqaasi Atanikun. Taamna nalaunğaruq. ² “Kamagilugik aapanlu aakanlu”—taamna sivulliupluni tillisauruq akiqsruutilik, itna— ³ “Piłlautaun itchumuquq ilipnun suli utuqqalilğatağutin iñuuyumuutin nunami.” *Exodus 20:12*

⁴ Aapaurasii, uumisuktualiqsitnagich qitungasi, aglaan iñukkuksaqsigiñ natqiksruutilugich suli isilğiqsuğlugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqaqtuatlu

⁵ Savaktaurasii, tupiktausritichi tamatkununğa qauklīgikkapsitiñun nunami taluqsriñikun kamaksriñikunlu, savautillaautapiaglugich qanutitanaillusri savautriyumalaaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautriłlautağusi ataramik, aasriiñ quyalitñiñniaqasri qauklipsi takkuatniñhiñaq, aglaan savaktiñisun Christ-ŋum savaaqağitichi pisułhanik Agaayyutim piyumalaağlusri. ⁷ Tarraasriiñ savagitichi savaaqsi quviagilugu, savautripmatun Ataniğmun, iñuñnik savautriñgitmatun. ⁸ Iłisimatqugipsi kisupayaam aklisusriaqagñiañhanik atisriługu Ataniğmiñ savaallautağmiguñ, savaktaagrugaluññağmi unniiñ qauklīgualuññağmi. ⁹ Qauklīurusii, taatnatuntuuq irrutisigiñ savaktisri atisilugich. Aniqsraaqtusruñaqnagich, ilisimalugu Ataniqatıqsıptuuq qılañmi aklıqsuiñiaqtuaq atunim.

Añyautnaña Agaayyutim

¹⁰ Aqullıqsaañi, sayaqağitichi ukpiqsriñipsigun Agaayyutmik suli tunğasrimałipsigun saññianun. ¹¹ Atilugu iluqaan añaayautnaña Agaayyutim, makitalguyumuusriłi qayuktitağlugich pisaasruğmigautai

tuungaum. ¹² Anjyangitchivut inuich timiaqtuat, aglaan anjyaktugut aki-
lliliqigich sanjiinngu pigiiliqihum atanguruatlu pigiitchuat aqalatchi-
ruat inuunik marrumani nunami, sulii akililiqigich irrusriqutillu silami.
¹³ Tarraasriin atuqsiun anjyautnaq Agaayyutim qaisimaakkana. Pigiitchuam
uvlua tikitpan makitalguyumuusili sayaktulusri. Aasriin anjyaguigupsi
makitasugaagisirusri. ¹⁴ Makitatitchi itqanaiaagusri. Tapsiuraagiksili
ilumutuuruamik, satqagutillusri nalaunjaruaigmik. ¹⁵ Kamiktummaagik-
suatun ililusri quliaqtuaqilugu tusraayugaallautana qiniinnaqautriihum.
¹⁶ Ataramik atuqsiun samguana ukpiqsriihum qamititchitlaruaq ikualaru-
nik qagruinik pigiitchuam. ¹⁷ Atilugu nasrautaa annisugiam, sulii tigulugu
Agaayyutim uqalha aatchuutaa Irrutchim, atriqaqtuaq savikpaktun anjyapip-
sitni. ¹⁸ Iluqaisa tamatkua atilugich inqisruipayaapsitni ikayuutaagun Ipqi-
tchuam Irrutchim. Qaunagituinaagusri qapiqtasunaqasri inqisruutritipsigun
ukpiqsriuanik nanipayaaq. ¹⁹ Uvvasulii agaayutiluna Agaayyutmun aatchu-
quluna uqaksramnik quliaqtuaquluna kanqisinaqtillugu nalunaqtuananik
tusraayugaagiksuam taluqsrautailaakun. ²⁰ Uqqiraqtigigaana Agaayyutim
isiqtaunagammaunniin. Agaayutitchi quliaqtuaquluna tusraayugaagiksuamik
taluqsrautailaakun uqakirsaptun.

Paqlasuiqsaaqutit

²¹ Aglaan ilisimatqumigipsi qanuqgitilaamnik. Tychicus-nun piqpagikkaq-
put aniqatvut tuniqsimapluni savautriruaq Atanigmun uqautiniagaasri sup-
yaanik uvapkun. ²² Pisigiplugu taamna tuyugigiga ilipsitnun ilisimatquplusri
qanuqgitilaaptiknik, sulii ilaanun pitchuksaaquplusri.

²³ Agaayyutimtuq Aapauruam sulii Atanguruam Jesus Christ qiniinnaq-
tillisi piqpakkutiqaqtillusri avatmun ukpiqsrihukun. ²⁴ Uvvatuq Agaayyutim
iluqaqtutrisaa illi iluqaqitnun piqpaksriuanun Atannaptiknik Jesus Christ-
mik tuniqsimaruanunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Philippi-aŋmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul aglaqatiqaqtuŋa Timothy-mik, uvagukaasiin savautriplu-nuk Christ Jesus-mik. Tuyuqtuŋa uumiŋa iluqaitnūn ukpiqsriruanun Jesus Christ-mik Philippi-miittuanun, taputiplugich qauktiŋruat ikayuqtitlu taamani. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ savautikkam-nuk iŋuaqqutillaŋniaŋlisi suli tutqiksillusi.

Paul-ŋum Agaayyutigai Agliqiruksrat Tuyuutmiinik

³Iniqsrutipayaaqapsi Agaayyutiga quyaragigiga ⁴⁻⁵akuqtuiŋiqsi tusaayu-gamik savaaqagtittlugu ilipsitni suli ilipsigun tusaacaqagaŋataŋapsitniinaglaan. Taatnaqtuŋa quviasullapiaqtuŋa iniqsrutrikama ilipsitniik. ⁶Nalupqigini-lapiaŋigiga una, Agaayyutim aullaŋniikkani ilipsitni naatkisigaa aggiŋiksra-ŋanunaglaan Jesus Christ. ⁷Piqpagillapiaŋipsi. Nalaunŋaruamik quviasuu-tiqaŋumiŋaqtuŋa nalupqiginiŋilusiŋu, atakkii ikayuŋipsitŋa isiqtauŋamniŋu uqapsaaŋutriŋamniŋu uqaqsittaagviŋmi tusaayugaagiksuaam ilumutuurua-ŋuŋhanik. Piqutigiplugu ikayuutiŋiqsi uvamnuk akuqtuqasiutirusi Agaayyu-tim piŋiutaanik. ⁸Agaayyutim ilisimagaa qanutun kimmutiqaŋallapiaŋiŋa ilip-sitniik, ilumun piqpagigipsi Jesus Christ piqpaksripmatun ilipsitniik. ⁹⁻¹⁰Uvva iniqsrutitigipsi piqpaksritmuqplusi kaŋiqsiaŋisaiŋniŋaqtuŋa Agaayyun. Piksraqtaaqagumuusri nakuuniqsraruamik. Taatna pigupsi ipqiŋniŋaqtusi patchisaiŋilusiŋu Jesus Christ aggiqpan. ¹¹Uvvasuliuna pitlaniagiksi ilumu-tuullapiaqhuni nakuuruaq savaaksraq, Jesus Christ kisimi pitlapkakkana, iŋuichaasiin kamaksruaqsiŋu suli nangaaqsiŋu Agaayyun.

Iŋuuliq Christ-ŋuruq

¹²Aniqatiumaan, ilisimatqugipsi uumiŋa, atuamaruat uvamnun isiqtaun-ŋaŋma siamittitkaat tusaayugaagiksuaq. ¹³Iluqatin ŋuyuyiutai Caesar-m atlatlu iŋuich maaniittuat ilisimagaat isiqsiviŋmiŋiŋa Christ-mik savaut-riŋapkun. ¹⁴Aasiisuli isiqsiviŋmiŋiŋma iŋugiatluktuat aniqatiutka tuniq-simalipsaaqtitkai Ataniŋmun. Taatnaqhutiŋ taluqsraitmuksaiŋaqtut uqaŋi-ŋiksraŋagun Agaayyutim iqsiniŋillapiaqhutiŋlu. ¹⁵Aatai, ilisimagitka ilaŋisa quliaqtuaqatŋat Christ-mik atakkii killuŋigaatŋa suli uqaalaplutiŋlu. Aglaan atlat quliaqtuaŋigaat Christ iŋuatluŋiksraŋatnun iŋuich. ¹⁶Taapkuali quliaq-tuaŋigaat Christ piqpagipluŋa, atakkii ilisimagaat Atanguruamun tuŋluk-kaŋiŋa uqaŋitquplugu tusaayugaallautaq. ¹⁷Atlatli iŋuich siŋŋakutiqaq-tut, atakkii quliaqtuaŋikamitruŋ Christ ipqiŋgitchut aglaan killuŋipluŋa

isumaplutiŋ iħuiłııtuqtitchukłıŋa isiqtaułłamni. ¹⁸ Suŋitchuq. Ipqitkisiŋŋaan naagaqaa siqñakutaugisiŋŋaan taatnaunniñ qulıaqtuagıgaat Christ. Taamna kamanallapiaqtuq. Quviatchallapiagaŋa taavruma. ¹⁹ Aa, quyatuiñagisiŋa. İlisimagıga inıqsruutrıñapsıgun uvamnik suli Irrusrian Jesus Christ-ŋum ika-yuutaagun isıqsıviŋmiñ anitqııksırağa. ²⁰ Niğiugaqallapiaqtuŋa surağatıpa-yaapkun qapiqpaŋapkağumiñaitchıga Christ, pitłukługu uqaqsittaagviksırağa tikitpan. Sumipayaaq, suvaluk pakma, uqağuktuŋa Christ-kun taluqsrautaığ-łuŋa suli kamaksruqugıga inuŋnun Christ uvapkun, inuutuıñaguma naagaqaa tuqugisiñıguma. ²¹ Atakkii, inuuguma Christ-ŋuruq, aasiñ tuquguma quvia-tchakkisiŋa. ²² Inuuniaqtuiñaguma savautipsaatlukkisiŋıga Christ. Aglaan nalugıga nalliaknik piksraqtaaqalıksırağa. ²³ Qanugvıısuŋa, Unitchukka-luağıga manna nuna piqatauluŋaasiñ Christ-mi, taamnaasrıñ nakuagıtlu-kayağaluagıga. ²⁴ Aglaan ilitchuğıgıga ilipsitñun inuğitilaagasuli. ²⁵ Nalupqi-giŋitługu ilisimagıga inuuniapsaağuraallalıksırağa iluqapsitñi, taatnaqtuŋa ikayutlasıgıpsı ukpiqsrıñıqsı nakuqsitluuraquplugu quviasuutigitluqaqspmi-lugu. ²⁶ Atakkii inuutluurağuma suli utıgıvıgıtılgiññıgıpsı naŋautiksraqa-gıksı Christ Jesus suli quyyatıgilugu.

²⁷ Supayaaq atuumaniaqtuqunniñ, uvluğagıkan inuuniağumausi kama-giyumiñaqsiługu tusaayugaallautam Christ-kun pitqutaa. Utlakkumi-ñagıgıpsı naagaqaa uŋasıkkisiñıguma tusaayumagıga atıpiagataqhusri inuutilaapsitñik atausrıq sıvuniğiplugu una. Tusaayumapmıgıga qanutun sakuuktilaaqsi piqutıgilugu ukpiqsrıñıq kaŋıqaqtuq tusaayugaagıksuami. ²⁸ Tusaasukkiğaptuq uumiksripsitñun iqsipkaŋıñıqsı. Taavrumuuna ilitchu-gıgısiğaat akiitkaqsıñıqtıŋ aglaan ilipsi annaumalıqsı. Agaayyutim ititkisi-gaa taamna. ²⁹ Agaayyutim iħuagqutıgaasi ukpiqsritılasıplısi Christ-mik suli nagliksaatlasiplısi piqutıgıplugu. ³⁰ İluqata aŋıyaqatıgiıksisimarugut. İli-simagıksı taamna, atakkii qıñıgıksı qanuq nagliksaalıga qaanıqsuami suli tusaaplugu nagliksaalıgasuli pakmapakunniñ.

Christ Atchiksipkakkauruq suli KamaŋaqsiPKakkauruq

2 ¹ Uvvaasiñ akuqtıurısi uqalıñıñ sayıyiqsigıkanıñtik ukpiqsrıñıpsı naa-gaqaa uqalıñıñ araqtuqtıgıkanıñtik ilipsitñik. Aasiñ nakuuruq ilisi-maruni Ipqitchuamun Irrutchimun atausrıŋŋułaptıknik suli piqpaksritılası-łaptıknik iħuagqutritılasıłaptıknıglu avatmun. ² İlumun, quviatchaktıkaŋa atausrıŋŋułapsı. İsummatıqagıpsı atautchimik suli piqpakktıgıpsı avatmun kinilitkisıurısi atautchimun. ³ Uqaviutıqasıuqası ilipsitñik suli inillaktası-uqası kamaŋaqsiługısi atlanıñ, aglaan isummatıgilugich atlat kamanat-luglugich ilipsitñiñ. ⁴ İlipsitñułıñıñ piññaktaaqağniasıuqası aglaantuuq atlanun.

⁵ İsumalusı Christ Jesus isumapmatun.

⁶ Jesus Agaayyutauruq.

Aglaan kimmıtıqanıitchuq atrıŋuniağuni Agaayyutmi.

⁷ Naagaunniñ qutchıgvıgıgaluakkani suksraallakkaa suŋğıllapiaqhuni iŋmiñun.

İlaa anıruq nunamun atrıqaqhuni inuŋmik.

⁸ Atchiksıtlıllapiaqhuni iŋmiñun inıpayaañiñ aŋıñıgaaunniñ tuqułıq—tavrakii tuquruq atrılıutipluni savvaqluktıtun sannıgutami!

- ⁹ Taavrumuunnaqlugu Agaayyutim kamanasipkaḡaa aasiin aatchuqlugu atigmik kamanatluktuamik atipayaaniin.
¹⁰ Iluqatiḡ Agaayyutim iñiqtañiñ kamaksruḡniḡaat Jesus itkisiḡḡaḡmiḡ qilaḡmi nunamiḡu suli tuqusimagaluḡḡaḡmiḡ.
¹¹ Iluqatiḡsuli quliḡiniḡaat Jesus Christ kisimi atañḡuniḡu. Taatnaqpatruḡ Agaayyun Apauruaq naḡaḡtauniaḡtuḡ.

Ukpiqsiruat Ittut Qaumaturun Nunam Inūiñun

¹² Ilauramaḡ, tupigisuuluḡniḡipsitḡa sivuani piqataukama. Pakmaasiin uḡasikkaluḡḡaḡma ilipsitñiñ tupigitqillaḡniḡaḡsitḡa. Uvluḡaḡikpan sakuuk-tuiḡaḡusi taluqsriḡikun sivuuqatiḡaḡusi iñuusitchi annautrauruaḡ iñuutqusiaḡtatitun anniqsuliksrapstitunaglaan, ¹³ atakkii Agaayyun sayyiqsuḡtigigiksi piyummasiḡhusi suli savakkumasiqhusiḡu quyalikkauḡiksraḡmiñun. ¹⁴ Suraḡaḡipayaapsiḡun uqapiḡlusunḡaḡasi naaḡaḡaa qapiḡtailisuḡaḡasi. ¹⁵⁻¹⁶ Ilipsiḡi patchisaitchumuusi Agaayyutim qitunḡaḡiliutikkaḡasi, iñuuniaḡhusi akunḡatni qaayugniḡiruatuḡ killuliḡiruatuḡ ittuami taaḡtuatun. Uvluḡirraaḡikmatun qilaḡmi iñuuniaḡumuusi akunḡatni iñuich quliaḡtuḡutiluḡich ilinḡich Agaayyutim uḡaḡhiñik iñuupkaitḡaruḡnik. Taatnaḡupsi quyaḡisiruḡa piḡutiḡilusi Christ agḡiḡpan, ilisimagiḡa sakuuḡiḡma imaiḡaḡuni inḡiḡha. ¹⁷ Aglaan, tuḡḡtaugisiḡaluḡḡaḡmaunniin quyaḡhiñauruḡa. Uvvasuli quviasuḡatigiḡipsi iluḡasi aatchuutigiḡkapsiḡun uvamnun ukpiqsriḡikun, atakkii aatchuqapsitḡa inuḡikkamnik taatnatun savautrillapiḡatusi Agaayyutmik. ¹⁸ Taatnaḡlugu ilipsipsuuḡ quyayumuusi quviasuḡatigilunḡalu.

Timothy-lu Epaphroditus-lu

¹⁹ Atañḡuruakun tuyuḡiyumaaḡsigiḡa qilamipayaaḡ Timothy ilipsitñun. Aasiin utiḡumiñḡaḡniḡpan quviatchaktinniaḡaḡa uḡautiaḡsikpanḡa qanuḡ iñuuniaḡapsitñik Agaayyutikun. ²⁰ Atakkii piitchuḡa atrinḡanik ilaan qanakiḡiksiksrapstitñik. ²¹ Iluqatiḡ atlat isumaaluutigiḡaat suḡiksraḡtiḡ, ilinḡich suḡutiksriḡitmiut tusaayugaallautamik Christ-kun. ²² Aglaan Timothy iliḡchuḡianiksimagiksi tunḡavigiḡplugu ilaa, atakkii ilaan iluḡnaugvigiḡplugu quliaḡtuḡaḡhi tusaayugaḡiḡsuamik atriḡplugu iḡniḡ ikayuḡiruaḡ aapamiñik. ²³ Taatnamik tuyuḡiḡhiñḡaḡuḡiḡa qilamillapiḡaḡ iliḡchuḡianikkuma qanuḡ uḡaḡsittaḡaḡham ni inillakpatḡa. ²⁴ Aglaan tunḡavigillapiḡaḡiḡa Agaayyun uvamnuk qilamipayaaḡ tikiḡhiñḡaḡuḡiksraḡa Philippi-mun.

²⁵ Utiḡtitaksraḡigiḡa Epaphroditus tuyuḡigaluḡakkaḡsi ikayuḡupluḡa inuḡsriuḡhamni. Ilaalu uvanaḡu aniqatigiḡksillapiḡaḡtuguk savaḡatigiḡikhunuk akiḡlḡiḡsuḡluḡich uumiksriḡit Agaayyutmik. ²⁶ Aipkatḡiaḡsiḡa aisuliḡmipman ilipsitñun suli iḡuiḡliuḡutigiḡplugu tusaatiḡsi atniḡḡaḡniḡplugu. ²⁷ Atniḡḡallaḡiaḡmiḡluniḡu tuḡuḡayallapiḡahuni. Aglaan Agaayyutim naḡligiḡplugu sayyitḡikkaa, ilaa naḡliksriḡmatun uvamnuk. Taatnaḡlugu tuḡuniḡumi ilanayaḡaa alianniḡiḡa pakma. ²⁸ Taatnamik qilamipayaaḡ ilaa aipkaḡukkaluḡaḡiḡa. Utiḡḡikpan ilipsitñun ilaan quviatchaktinnayaḡaasi aasiin iḡuiḡliḡiḡa uḡigḡlipsaaḡayaḡiḡchuḡ. ²⁹ Taatnaḡlugu paḡḡayumagiḡsi quviasuutigiḡllapiḡaḡlugu Agaayyutikun. Kamakkutiḡaḡluḡich iñuich ilaatun ittuat, ³⁰ atakkii sugiḡḡiḡiḡlugu iñuḡhi savakhuni uvamnun tuḡuḡqayaḡhuniunniin. Savautiḡaasi ikayuḡluḡa ilipsi piyumiñaisapsitñik.

Iłumun Nalaunjaruahiq

3 ¹Aqullilugu, ilauramañ, uqautigisukkaga una: Quviasuutigisiuñ Atan-guruaq Agaayyun. Algaqsruutinñuligumiñaitchipsi tamatkuniña tuyuutimnik ilipsitñun sivuani, atakkii tusaatqilgitchupsiuñ annaumpakagaasi. Itnauvva: ²qaunakkiagigitchi tamatkunakña inuñniñ pigiitchuaniñ siqusiñhiñaqtuaniñ timimik qipmisun iliplugich. Ilijich ilisautiriraqtut nalunaitnutaqaqtuksrauniplusi timipsitñi qitunğagiliutipkağukpupsi Agaayyutmun. ³Aglaan uvagut ilumun qitunğagillapiagaatigut Agaayyutim pisigisrunağ-nagu timivut nalunaitnutchiğñilugich. Agaayyuvigigikput Agaayyun ilaan irrussianik ikayuqtiliqhuta suli nangagikput Christ Jesus inuugutiqaqtitchiruaq nutaamik. Ukpiqsriyumiñaitchugut qaañhiñakun annautiniagñiluta. ⁴Aglaan uqaviutigikpatrun anniqsulıqtıñ tupiksriłutıñ qaañhiñakun tavra uqaviutigitlukkayağiga, itna, ⁵nalunaitnutchikkauruñ tuvraqługich Jew-nuruat atuiragıñhat tallimat piğasut uvlut atuumaanikmata. Israel-aagnullapiaqtuñ aniñipkun, inuğugataupluñ Benjamin-nağmiuni, auga avuiłaaq Hebrew-piağataq. Tupiksriuruñ tillisipayaanitñik Jew-nuruat maligutaksrağata Pharisee-nupluñ. ⁶Piyummatiaqpaitluñ iłuiłıuqtitchiruñauñniñ ukpiqtuanjuranik. Iñuk nalaunjaruahıñaupman tupigilugich maligutaksratkia-unñiñ patchisigiyumiñaitkaa. ⁷Surağalipayaatka kamanallapiağaluatuatunñiñ uvamni sivuani—pakmapak ayaligıtka atakkii anniqsulıksramnun tunğavigisukkıga Christ kisian. ⁸⁻⁹Iłumun ayaktuıñalıgıtka. Supayaat tamatkua sapluñhiñağaatñ ilitchuğiliksrağaniñ Christ Jesus-nım. Pakma ilitchuğisullapiağiga ilaa Atanığiliutiñiksrağagun. Suapayaaqsuli isummatigiliutigiga sumun atuğumiñaitlugu pakmaaglaan inuğitlukkıga piğalıksrağ Christ-mik piqasiutiluñ ilaani. Tavrakñaaglaan isumatigıñaiqsuñ uvamnik nalaunjarisiyumiñagluñ sivuğaañi Agaayyutim tupigiuraañhiñaglugu maligutaksrağ, aglaan tunğavigiliutigiga Christ kisian anniqsuqtıksrağ. ¹⁰Pakma ilitchuğisukkıga Christ suli sañña añipkairuaq ilaanik tuquğımiñ, suli naglıksaaqti-tauluñ ilaatun, tuquyumaluñ ilaatun. ¹¹Nalupqigıñitchiga inuñuğıga Christ-kun añitqıkkisipluñ tuquğımiñ.

Aqpaqsrułiq Akimasaqtuni

¹²Uqautigiyumiñaitchiga atriliutianiñniłuñ Christ-mi naagaqaa ataramik inuutlasıluñ Christ-tupiağataq. Aglaan sakuuktunąsuli Christ-tun ilisaiñagukluñ inuuniağumiñaqsipluñalu ilaatun. ¹³Iłauramañ, ilisimaruną taatnaiłiñisilaamnıksuli. Atausıq pisullapiağiga, piğugukługu itchuñuğıga aglaan ilisukluñ Christ qanuq itqukpañ. ¹⁴Christ-nım ilitchuğipkağaañ qanuq piqasiutiñiksrapkun inımigun. Atriplugu aqpaqsruqtuag sakuullapiaqhuni piññaaktaaksrağmiñun uvañaptuuq sakuullapiaqmıuñ ilisukluñ ilaatun. Agaayyutim inımiñik tuqługañña taatna inuuniaqupluñ. ¹⁵Iluqata nañjaniksima-ruaguut ukpiqsriłiptıgun piqasiuti-pluta Christ-mi taatnaptuuq isummatiaqta atautchimik Christ-kun. Aglaantuuq atlakun isummatiağupsi Agaayyutim kanıqsiğkağisigaasi taavrumıñ. ¹⁶Pakma una inuqnaqtuq. Sivutmuktuñıaqta piqatigilugu Christ aullağvgianıkkaptıgun.

¹⁷Iłauramañ, inuuniağitchi inuuniañhaptun ilisaaqagusi tamatkunakña maligutchiruaniñ inuuniañhamnik. ¹⁸Atakkii piqatquq atlanik

maligutchisunjtchuanik Christ-mik—uqautigianikkamnik ilipsitñun aasiñ alianniugtittlunja isummatigiasikapkich—akilliliqsuiruat Christ-ñum tuqu-ħhanik. Piqasiutiniuraqmiñatıñlu ilaanun. ¹⁹ Timitıñ aanguağiliutiplugich agaayyutitun. Kamagiliutiplugichunniiñ savaatıñ kanjugiraksragaluatıñ, aasiñ aqulliqsaanatni uvlut piqatauyumiñaitchut Agaayyutmi atakkii isummatigilhiñaqlugu iñuuniaħıqtıñ maani nunami. ²⁰ Aglaan iluqaptiknun atlaullapiaqtuq. Isummatigiragigikput Agaayyun nayuqtigiplugu, niğiuğaqaghuta anniqsuutrimik kisianiñ ilaaniñ, aasiñ taamna anniqsuutri ittuq ataniq Jesus Christ. ²¹ Ilaan simmiğisigai sayaitchuatlu tuqurağaqtuatlu timivut atriliutuluğich iñmi kamanagtuumun tuquyumiñaitchuumun timimiñun. Taatnağumiñallapiaqmıpluni lu atakkii aňalatchipluni supayaanik tavra piuq.

4 ¹ İauramaañ nakuagillapiağipsi suli inuğiplugu piqatauħiksrağa ilipsitñi. Quviatchaktikipsitña suli piqpagnapiaqtusi uvamnun. Taatnağhusi napammaagigitchi Atanikun itqagilugu qanutun uvamnun piqpagiliqsi.

Alğaqsrutit

² Uqautisukkikka ağnak atıqatquak Evodia-mik suli Syntyche-mik: Nutaami iñuulığmi Christ-kun qanaagumiñaitlutik suli ilannağiiksıqtıkhutik. ³ İanna-maañ tuniqsimaplutin, injiqmıgıkpıñ ikayuquplugik taapkuak ağnak savaaqatquak sakuukhutik siamitchiñiaqhutik tusaayugaagıksuamik piqatigiplunja sulipsuuq Clement-lu savaqatitkalu; Agaayyutim itqagıgai iluqaisa atqich aglausimaruat makpıgaanıñun iñuulħum.

⁴ Nipliutigianiksimakkağa sivuani nipliutigitqilgitchıga, itna, Quviasuutigisiun ataramik iñuulıqısi Christ-mi. ⁵ Ki, iñuich ilitchuğilitruñ Christ ilipsitñi iħaaqut-riħapsıgun iluqaitñun iñunñun inmıguanıħapsıgunlu. Ataniq Agaayyun qanittuq ilipsitñi. ⁶ Taatnağusi isumaaluıtıqagumiñaitchusi sumik, aglaan injiqsruutigilhiñaqsiun. Uvva, injiqsruħapsitñi uqautilugu Agaayyun inuğikkapsitñik suli quyalugu ataramik kıggusiaqapısi. ⁷ Agaayyutim tutqıksıtıkisigai isummatisi atakkii taamna qıñuiññaq kamanatluktuanıruuq kanıqısiğmiñ. Agaayyutim uummatisi qıñuisaaqtıkisigai isumatuiñaqıllusi Christ-mik tunıagupısi ilaani supayaakun.

⁸ Aqulliuplugu, isummatigıgupsıun ilumutuuruuq kamanagtuağlu nalaun-ıaruaglu ipqıtıhuağlu iħaaqnaqtuağlu, suli isummatigıgupsıgich nakuuruat atlani, suli itqagilugu quyasuglugu Agaayyun nangaglugulu, tavra tutqı-kisirusi Agaayyutmi. ⁹ Uvamniñ ilisaaqatısi Christ-mik akuqtuagıplugu ilaa iñuulipsitñun, tusaaplugu suli qıñıqlugu qanuq tunıaħıga Atanguruami supayaatıgun. İlisimagupsıun ilaa mınguiqsiağvıgilugulu uvaptun, Agaayyun qıñuiqsıtıchıruuq uvaptıknik nıyuutıgisıruq ilipsitñi.

Quyyatit Aatchuutitıgun

¹⁰ Quviasullapiaqtunja ikayutqıapsitña ikayuqqaqlunja sivuani. Taatnağlugu nangagıkkıga Ataniq. İlumun ikayuanıkkaluagıpsitña aasiñ ilitchuğıgıga pıvıqanığilıqısi ikayuiħıksrapsitñik uvamnık taimakñaaglaan. ¹¹ Uqautıgıñıtıka taamna pisıgilugu inuqsrıuħıga. İlitchunja pisıqsımaatlasrıplunja pıqagısisıñıağma anıruamik naagaqaa mikıruamik. ¹² İlisimagıga iñuuniaħıq inuqsrıuqlunja naagaqaa susuısiñıtılunja. İlitchuğıpmıgıga iñuuniaħıq ukpıqsrıħıkun susuısiñıtkuma naagaqaa niğısukkuma. ¹³ İñuuniaħıñaurunja supayaakun ikayuqsığlunja Christ-mik sañnisıpkairuamik ukpıqsrıħımnık.

¹⁴Naagasuli ihuaqutigipsitja ikayuqluna ihuilliuhamni. ¹⁵Iauramaan Philippi-mi, ilisimallapiagiksi quliaqtualiga tusaayugaallautamik Macedonia-mi tavraknaasiiñ aullautiplugu atlanun nunaaqqiñun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuanjuruasi qaitchirusi manijnik uvamnun. Quyyatigigiga taamna. ¹⁶Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inugikkamnik akulaiqlugu. ¹⁷Uvvaasiiñ nigiuñgillapiaqtuna atlanik aatchuusiaksramnik ilipsitniñ. Aglaan nigiuigigiga Agaayyutmun piliusiaqahiksrapstitnik ihuaqutritlappsigun uvamnik. ¹⁸Ilisimatquplusi akuqtugitka tuyuutipayaasi Epaphroditus-kun. Inuqsrangillapiaqtuna sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun ilumun aatchuutigigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginiagaa taamna. ¹⁹Aasiiñ Agaayyutigikkagma qaitchigisigaasi inugiaksillapiaglugu supayaamik inugikkapsitnik Jesus Christ-kun. ²⁰Agaayyutvut Aapauruaq kamagikkauli taimunaaglaan. Taatnatuq.

Pağlasuiqsaağutit

²¹Nayaanğagitkaguq iluqaisa ukpiqsriruat inuuqatauruat Christ-mi, taatnatuntuuq ukpiqtuat nayuqtima tuyuğaasi nayaanğamik. ²²Iluqatiñ ukpiqsriruat tuyuqmigaasi nayaanğamik pitlukhutiñ tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³Jesus Christ-ñum ihuaqqutaa nayuutiyumauq iluqapsitni.

Paul-ŋum Tuyuutai Colossae-ŋmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaana Jesus Christ-ŋum pisuŋhagun Agaayyutim. Aglaqatiqaqtuŋa aniqatiptiknik Timothy-mik. ²Tuyuŋigikpuk una tuyuun Agaayyutim iŋuŋiŋun Colossae-miittuanun tuniqsimaruanun aniqatiunun Christ-kun. Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta iŋuaqqutillaŋniaglisi suli tutqiksillusi.

Quyyatit Agaayutigmi

³Quyagikpuk Agaayyun aapagikkana atannapta Jesus Christ-ŋum agaayyutitapayaaqapsi, ⁴takku ukpiqsirirusri Christ Jesus-mik suli piqpak-sripluŋiŋu iluqaitnik ukpiqsiriruanik. Taamna tusraagikpuk ilipsigun suli taatnaqhunuk quyagikpuk Agaayyun. ⁵Piqpaksriŋiqsusri ukpiqsiriruanik piquitigiplugu niŋiugaq pigikkaqsi, taamna tuvvaumaruaq qilaŋmi. Taamna niŋiugaq pigiliutiqaagiksi tusraakapsiun ilumutuuruuq tusraayugaallautaq. ⁶Tusraayugaallautaq quliaqtuagikkauruq ilipsitiŋun iŋuŋnunlu nanipayaaq. Aglaan tusraaqaaqapsiun tusraayugaallautaq simmiaqsiŋiŋaa iŋuuniaŋhat iŋuich suli iŋuuniaŋiqsipsuuq, aasriiŋ ilitchuŋigiksi iŋuaqqutriŋa Agaayyutim kanjisiplugu ilumutun. ⁷Tusraagiksi tusraayugaallautaq tumigiplugu Epaphras. Aniqatigigikpuk Christ-kun piqpagikkaqpuk, atakkii tuniqsimaruaq savaqatigigikpuk Christ-kun. ⁸Epaphras-ŋum uqautigaatiguk Ipqitchuamun Irrutchimun piqpaksripkaŋnipluŋiŋu atlanik iŋuŋnik.

⁹Taatnamik taimakna uvlumiŋ tusraalgataŋaptikniŋaglaan taavrumiŋa agaayyutituiŋagipsiŋi. Injirsuutigitigiŋi Agaayyutmun kanjisiplakallapiaqupluŋiŋu Agaayyutim pisuŋhanik, suli isrumatusipkaqupluŋiŋu kanjisiplakqupluŋiŋu ilitqu-sriŋiksuaŋmigun, ¹⁰suli agaayyutipluŋiŋu agaayyutikuŋiqsi Agaayyutmi quyaqna-quplugulu, ataramik savaallautaqqupluŋiŋu suli ilitchuŋisaiŋaquplugu Agaayyun, ¹¹suli agaayyutigiplugu Agaayyutmun sayaksritqupluŋiŋu kamaŋaqtuakun saŋŋia-gun, iŋlututlaquplugu sakiŋnapayaaq anuqsrulikun quviasuutikunlu, ¹²suli agaayyutipluŋiŋu quyyatiqaqupluŋiŋu ataramik Agaayyutmun atakkii piqasiutipkaqtusri atlanun ukpiqsiriruanun iŋuuruunun Agaayyutmi, iŋuupmatun qaumami. ¹³Agaayyutim annautinigaatigut saŋŋianiŋ taaqtuam, aasrii tikiutiŋluta aŋaayuaqtaanun piqpagiragmi iŋniŋmi. ¹⁴Taavruma Iŋniŋan Agaayyutim satuŋniŋaatigut Agaayyutmun natqigutitquplugich itqaumayumiŋaŋiŋugich killuqsautipayaavut.

Christ Kamaŋniqsrauruq

¹⁵Christ atrigigaa qiniŋnaitchuam Agaayyutim inŋaniktuam supayaaq iŋiŋtaugaluqtitnagu. ¹⁶Christ atrigigaa Agaayyutim atakkii ilaagun supayaat

iñiqtaurur qilajmiittuat suli nunami, supayaat qiniğnaqtuat qiniğnaitchuatlu suli aňalatit saňjıqahutıj marrumani nunami silamılu. Agaayyutim iñiğnıgai supayaaurat ilaagun supayaanun kamanaksruquplugu ilaa. ¹⁷Christ inñaniktıuq sivuani iñiqtaupayaaqtuam. Suapayaaq itchugaaqtuq Christ-kun. ¹⁸Christ niaquğigaa timim; taamna timi ukpiqtuajuruapayaajuruq. Christ-ñum iñuuhıqatitkai ukpiqtuajuruat anıpkaaqaaqsimapluni tuquñaruanıñ iñuupluni taimuňa. Taatnaqhuni Christ pitñıqsauruq supayaani. ¹⁹Agaayyun sivunniğñıqsuq iluq-nauğuni iñuusukhuni ataramik iğñıgmiñi. ²⁰Agaayyutim ilauraagiıksitqugai iñmiñun kisupayaat nunami silamiıttuallu Christ-kun piıqtuakun Agaayyutim qinnautaanik maqıpkaaqamiuñ auni tuqupluni sannıgutami.

²¹İlipsi, itkaluaqtuani uñasriktusri Agaayyutmiñ iñuuniaqhusri killuqsautipsitñi, uumigiplugu Agaayyun. ²²Aglaan pakma Christ-ñum ilauraagiıksinıgaasri Agaayyutmun tuquhıgmıgun sannıgutami, aasriiñ tikiutriruq ilipsitñik Agaayyutim sivuğanun killuqsautaiqhusri pasıñağumiñaiqhusrılu. ²³Tikiññiaqtusri taimuňa ukpiqsrituiñağupsi payaıaıusri nuktinnağumiñaiğusri suli tigummitqiağıkkupsıuñ niğiugıkkası tusraakapsıuñaglaan tusraayugaagıksuaq. Taamna tusraayugaagıksuaq quliaqtuajuraqtuq iñupayaanun nanıpayaaq. Aasıiñ uvaňa Paul uqqıraqtıgıgaaña uuma tusraayugaagıksuam.

Paul Savautriruq Ukpiqsriruanik

²⁴Quviasuktıuňa iğlutuqapku sakiqnaq pisigiplusri. Naglıksaaqtıtaukama timip-kun Christ naglıksaaqmatun piuňa. Taatnamik quviasuktıuňa naarrusiğapkich Christ-ñum naglıksaağniñi pisigiplugich ukpiqsriqıruajuruat, tamatkua timigıkanı. ²⁵Aullağniikamaaglaan savautrıñıgmik Agaayyutim uqqıraqtatqugaaña ukpiqsriurapayaanun. Taatnamik tilıgaaña quliaqtuagıtıtquplusri tusraayugaagıksuapayaaq. ²⁶Taamna tusraayugaagıksuaq nalunaqtuajuruq Agaayyutim irıqsımakkana imakıaqaňa iñılğaasaaq. Aglaan pakma sagviğñıgaa ukpiqsriuranun. ²⁷Agaayyutim ilıchuğıtqugai qanutun kamañaqtıgıplutıj nalunaqtuat iñupayaanun, taputıplugich Jew-ñunğıchtuat. Unauvva nalunaqtuaq—Christ iñuuruq ilipsitñi Jew-ñunğıchtuani, aasıiñ niğiuganiktıtlusri iñuuhıksrapsitñik Agaayyutim kamañnautaañi. ²⁸Taamna Christ quliaqtuagıgıkput iñupayaanun, alğaqsruqlugu suli ilısaıtuıplugu kisupayaaq ilısimatılaaptıktun. Iñupayaaq ukpiqsriuragıqugıkput Christ-kun ilıluni iñuquqtuatun. ²⁹Tarra taamna sakuugıtıgıgıga pisuqtılaamni, saňjıqahutıuňa Christ-ñum sayııtaañik savaktuamik uvamni.

2 ¹İlisimatqugıpsikii qanutupıaq sakuuktılaamnik ilipsitñun tamatkunun-ğalu Laodicea-miıttuanun suli iluqanıñun qiniğsımaitchuanun uvamnik. ²Agaayyutımtuq pitchuksaallañıağlıgich piqatıgıñıhatıgun piqakkutılıkun, suli nalupqıgıñıağlıgu kanıqsılłautaqtıllıgich nalunaqtuajıkanik Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuaq Christ-ñuruq. ³Christ-ñum kisimi kanıqsımıpkagai iñuich Agaayyutmik, iluqaanik ilısimaraksrañatnik Agaayyutıkun. ⁴Uqautıgıpsı taavrumıňa, kiñaunnıñ kinnıpkagıñıaqanı uqallautuqtuıanun uqautılusri saglunı. ⁵Uñasrıkkaluañıağma ilipsitñiñ piqataurıuñ irrutchipkun. İlisımagıga ataısiñ-ñuñıqsı suli ukpiqsrıñıqsı payaıaıqhusri Christ-mik. Taatnamik quviasruktıuňa.

İñuullapıağatalıq Christ-mi

⁶⁻⁷Ukpiqsriıqsırusri Christ Jesus-mik atanıgmik, ki iñuuniağıtchi tunğavıqalıñıağlıgu ilaa, kanıñıgusri Christ-mi nappağusrılu ukpiqsrıñıapsıgun,

ukpiqsriŋiqsi sanŋisaisaĩnaġlugu ilisauttusriusriapsigun ulipkaulalusriŋu quaya-
 ġimik. ⁸Qaunagititchi, kimun-unniĩn alapisaaqtinnasri ilisauttutitigun suli
 imailaatigun inipchaqtitauruatigun. Taatnatchich iĩuich ilisauttutitigun iĩuk-
 nitjaqtaurut suli ittut aġalarrutaiĩn siłam, unniisuli ilisauttutitigun Christ-
 mitjaqtaungitchut. ⁹Uvvatakk iluqaġmi Agaayyun iĩuuruq inuqsrañaiqhuni
 Christ-mi, amiami ilaan timaani. ¹⁰Uvvasuli atausriñjuqatigikapsiunġ Christ
 ilipsipsuq piqamiusri iĩuuhġmik Agaayyutitjaqtauruaamik ilipsitĩ. Christ
 kamañañiqsraupluni atanguruq aġalatipayaaniĩn suli sanġiĩniĩ. ¹¹Aasriisuli
 atausriñjuqataukapsi Christ-mun, nalunaitjutchiqsaurusri liilaa. Nalunaitju-
 tchiqsauñgitchusri timipsitĩ maligutlugu Jew-ñuruat piħsusikaanġat aglaan nalu-
 naitjutchiqsaurusri uummatipsitĩ. Christ-ñum nutaqtitkaasri piiġlugu kanġi-
 ruaqtaqsi ilipsitĩni. ¹²Paptaakkaukapsi kanġiruaqtaqsi iluviqatauruq Christ-mi,
 asriĩn sanġian Agaayyutim anġipkaġaasri nutaamun iĩuuhġmun takku tunja-
 lusri sanġiruamun Agaayyutmun anġitqiktitchiruamun Christ-mik iĩuuhġmun.
¹³Ilipsi tuqunjaġaluaqtuani killuqsautipsigun iĩuuniaqhusri timim kimmutaagun,
 aglaan pakma Agaayyutim aatchuqhusri nutaamik iĩuuhġmik piqatautlasrigaa-
 sri Christ-mi. Suli natqigutigaasri iluqaitniik killuqsautipsitniik. ¹⁴Suliasriĩn piiġaa
 aglausimaruaq akikñjaqtauruaq uvaptiknun. Aglausimaruaq uqautigigaa mali-
 ġutchiñġiħiġput Agaayyutim iĩuuniaqurrutaiĩn, akikñautiġuqħuq uvaptiknun.
 Agaayyutim tiġuniġaa taamna aglausimaruaq asriĩn kikiaktuutiplugu liilaa
 sannigutami. Taavrumuuna piiġai killuqsautivut. ¹⁵Aasriisuli Christ tuqukami
 akimanisusq iluqaitniĩn aġalatipayaaniĩn nanipayaaq suli sanġiĩniĩ siłam. Christ-
 ñum qiniqtinnigaa kisupayaamun sanġiqatluktilaani ilinjitniĩ.

¹⁶Añġua kisumununniiĩ atanniqsinniaqasri niġikkapsigun naagaqaa imik-
 kapsigun unniiĩ niġiqpagvikaapsigun naagaqaa niġiqpagvikaatigun tatqi-
 litqikman naagaqaa miñġuiqsiagviksigun. ¹⁷Taatnatchich iĩuuniaqurrutit
 Christ-ñum taġġaġigai. Tikkuagutauħhiñagniqsut Christ-mun ilaan agġiġni-
 aħhanunaglaan. ¹⁸Uqautipkaġniaqasri killuqsagnilusri. Taatnatchich iĩuich
 atchiksuatun iliplutinj putlatuniusut israġuliñnun ataramik uqagiplugich
 qiniqquraakkatiñ. Qutchiġillapiaqtut inġmiknik atakkii iĩuknitjaqtaupluni
 isrummataat. ¹⁹Taatnatchich iĩuich inġaiqsuañurut Christ-mi. Christ niaquu-
 ruq liilaa ukpiqsriurut timigigai. Iluqaġmiñ ataruat niaqumun napyaatigun
 nukiktigunlu aglisuurut atauchikun, Agaayyutim aglipkaqħugich.

Tuquliġlu Iĩuuhġlu Piqatigiplugu Christ

²⁰Christ tuqupman tuquqataurusri Christ-mi. Taatnamik aġalatiniqai-
 suksraurusri tamatkununa aġalarrutaiĩn sanġiĩnunu siłam. Suvaatami
 tupiġivisigik iĩuuniaqurrutit, itnaqsimaruat, ²¹“Niġiñiaqnagu taamna,
 uktuagñiaqnagu, aktuñiaqnagu.” ²²Iluqatinj tamatkua iĩuuniaqurrutit
 atuġumiñaitchut, atakkii iĩuich piiġaġigai. Tamatkua iĩuuniaqurrutit tun-
 ġaviqatħhiñagniqsut iĩuich tillisiñitnũn ilisauttutititnũn. ²³Itkaluaqħutinj
 nalaunjauruatun iĩuich putqataqtitlaplugich suli ilitqusiqaqħutinj atchiksua-
 tun suli anasiñjuqsagtitlugich timiñich pigiplugich killuqsautiniñ, aglaan
 tamatkua iĩuuniaqurrutit sumun atuġumiñaitchut. Tupiksriħatigun tamat-
 kua iĩuuniaqurrutit iĩuum piiġumiñaitchaa pigiitħuaq kimmutaa timim.

3 ¹Añitqiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitni, kipigniu-
 ġutgituiñaqsigik pakmaniittuat, Christ-ñum irviani, aquvititaupluni

taliqpiani Agaayyutim. ² Isrummatigituinağlugu inuuliqsi Agaayyutmi. Isrummatigisunatnagich nunam pigikkañi. ³ Ilipsi tuquruatun inuktun ittuanı atuiñiqsusri atuğugaluakkapsitnik. Pakma nutaamik inuuliqaqtusri piqatigiplugu Christ iriqsimaruag Agaayyutmi. ⁴ Christ inuuliğikkaqput qiniqnaqsikpan ilipsipsuuq qiniqnaqsıqatiginiagiksi, piqataulusri ilaan kamanautaani.

Utuaqauruaq Inuuliq Nutaauruağlu

⁵ Taatnamik tuqutichigik iluqaisa kanığruaqnitjaqtaurusat ilipsitni. Isrummatigisitchi ilipsitnik tuquruatun kimmutaiğlugu qanusripayaaq sayunañiq, qanusripayaaq qaayugnaqtuaq, kimmutigniqłuk, sulı kaviuğutiñiq. Amiami, inuk kaviuqtaurusag atlat sulliñaurañitnik aanguaqtuqtaurusu. ⁶ Tamatkuunuuna Agaayyutim qinnautigai inuich tupiksriñitmata ilaanik. ⁷ Sivuanıqan killiqisruugaluaqmirusri taatnatun inuuniaqapsi killuğmi. ⁸ Pakmapak piiqsigik iluqaisa tamatkua, qinnaun, qiniğun, kipinjuqsriñiq, uqağniqtuutriñiq, qaayugnaqtuanik uqaqatıq, ⁹ sulı sagluqqutingiğusri avatmun. Atakkii aqalatağingigaasri inuuniağgruapsi savaaqtuummağmi, mattaqmatun atnuğaağruag. ¹⁰ Pakma inuuniağiqsi nutaaguqtuq, atipmatun atnuğaatçiamik. Agaayyutmun nutaqtıllusri ilıqtulusri ilaatun. Tarraasriñ ilıçhuğipsaağniagtusri Agaayyutmik iniqsirigikkapsitnik. ¹¹ Inuich nutaaguqamıñ Christ-kun Jewunğitchuatlu Jew-juruatlu, nalunaitjutçiqsıttuatlu timimikni nalunaitjutçinğitchuatlu, sumikjaqtuatlu satkuliqıruatlu Scythians-tun, savaktaağruuruatlu savaktaağruunğitchuatlu atlagiñiqsıtu. Christ qauklıallapiaqtuq tamatkunakja iluqaitniñ sulı inuupluni iluqaitni inuğikkagmiñi.

¹² Agaayyutim piksraqtaagigaasri piqpagıplusri. Taatnamik inuk atipmatun atnuğaatçiamik ilipsi piqpakkutisitchi avatmun, iluaqquıtılsrılu, atçigırsrılu, aggañailılsrılu sulı iğlutuutilusri. ¹³ Anuqsrutılsrı avatmun sulı natqıgutisrimağusri nalliqsi uqaqtuyaaqpan akitñagusri. Natqıgutrılsrı atrıluğı Agaayyun natqıgutrıpmatun ilipsitnik. ¹⁴ Una pitłuktuaq iluqaitniñ, piqpak-kutituiñagıçhi avatmun. Atakkii piqpaksrıñhum atausrıñjuumapkallapiağai inupayaat. ¹⁵ Ki qiniññanjan Christ-ñum aqalataağlisigik uummatisrı isrummatisılu. Agaayyutim iluqasrı atausrıñjuqtıtkaasrı inuuaqtigıiıuplusrı qiniññagağusrı avatmun. Aasiñ ataramik quyyatiqağıçhi. ¹⁶ Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-ñum ilısauttutai sulı ikayuutilusrı avatmun kanıqsiñiksrañatıgun ilısauttutıt, pitchuksaağutıgilugu avatmun puqıñıkun, atuğusrı psalms-nik atuutinıglu sulı quyyatiqağlusi Agaayyutmun piqutıgilugu iluaqquata. ¹⁷ Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqağupsi, atuuma-ruksrauruq atqagun atangum Jesus-ñum quyyavıgilugu Agaayyun aapauruaq Christ-kun.

Inuuniaqatigıñiq Nutaauruakun Inuulikun

¹⁸ Ağnaurusıi, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunjaruq Agaayyutmi. ¹⁹ Uınurusıi, piqpagilugich nuliasrı aggañairrutılugich. ²⁰ İlaalugruurusıi, tupıgilugich aıayıqaasrı supayaatıgun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Aapaurusıi, uumitçhaqusaasunagıç qıtunğasrı, atakkii qapınasıviaqtut kamaksrıgıluağmıknıñ ilipsitnik.

²² Savaktaağruurusıi, tupıgilugich qauklısi supayaatıgun. Quyalitñıniasrıñaqasrı qauklıpsitnik takkuatniñhiñaq, aqlaan savautisigik

qanutitanğıllusri taluğılugu Agaayyun. ²³ Savautrigupsi inuņnik savaa-
ğıyumagiksi pisuqtilaapsitni, atakkii savautrillapiaqtusri Agaayyutmik
savautri'apsi inuņnik. ²⁴ Itqagisiuņ akiliusriaksraqsi Agaayyutmiñ akiqsruu-
tigikkana inuņmiñun. Qanusripayaakun savautillapiağıksi Ataniq Christ ilaa-
łhiñaq. ²⁵ Aglaan kiña taimña nalaunņaitchualiqiruaq akuqtuigisiruq anasriñ-
ņuqsautmik. Agaayyutim irrutigai atisriplugich inuich.

4 ¹ Savaktiqaquasii, irrutisigik savaktisri nalaunņaruamik atisiługich,
aasiñ itqagilugu ataniqaqtillaaqsi qilaņmi.

Algaqsruutit

² Injqsruqtuiñagitchi suli ataramik quyamaaglugu Agaayyun. ³ Uvva, tigu-
taanuruna piquitigiplugu quliaqtuaqaliga tusraayugaagiksuumik. Taatnamik
itqagiluta agaayugupsi Agaayyutmun aatchuquluta piviksramik quliaqtuaqa-
lıksraptiknik tusraayugaallautamik Christ-ņum nalunaqtuaņagun. ⁴ Agaayuti-
luna quliaqtuatlałksrapkun tusaayugaagiksuumik inuņnun kaņiqsiñaqsilugu.
Taamna piraksragikkaga. ⁵ Inuuniagusri puqiksaalikon akunęatni ukpiņai-
tchuat atullautaglugu pivik pisuqtilaapsitni. ⁶ Uqalıqsi ataramik quyaqnaqti-
tchiuņ inupayaanun suli ilisimayumausiłi qanuq kiggutiqałksrapsitnił kis-
u-payaamun nalaullugu.

Paęlasuiqsaaęutit

⁷ Tychicus piqpagiplugu aniqatigigiga Christ-kun tuniqsimaruq uqqiraqti
suli savaqatiga Agaayyutikon. Ilaan uqautigisigaasri iluqaitnił atuumaruanik
uvamnun. ⁸ Taatnaqlugu tuyuęigiga ilisimatquplusri qanuq itilaaptiknik suli
pitchuksaaquplusri. ⁹ Tuyuęipmigiga Onesimus tuniqsimaruq piqpagiplugu
aniqatvut Christ-kun. Ilaa ilaęigiksi. Uqautigisigaasri atuomapayaaqtuamik
uvani.

¹⁰ Aristarchus-ņum tigutaanųuatigikkagma suli Mark-ņum, uyuęuņan Bar-
nabas-ņum, tuyugaasri nayaanņamik. Uqautianikkipsi qanuq piłksraņanik
Mark-ņum agęiqpan. Tutqiksitchumagiksi. ¹¹ Joshua taiyuutiqaqtuaq Justus-
mik tuyuqmıuq nayaanņamik. Taapkua piņasut kisiitnił Jew-ņuruat savaqa-
tigigitka piquitigiplugu aņaayugautaa Agaayyutim. Iliņisa ikayullapiaęaatņa
araaqtuqluņalu. ¹² Epaphras-ņum nunaqatipsi suli savaktaan Jesus Christ-
ņum tuyuqmigaasri nayaanņamik. Ilaan agaayyutigaasri Agaayyutmun
ikayuquplusri saņęilusri suli nalaunņalusri ukpiqsriłipsigun. Agaayyutipmi-
gaasri ilisimatquplugu Agaayyutim pisuutaa supayaatigun. ¹³ Ilisimapiagiga
qanutun injqsruutriłha piquitigiplusri ukpiqsriuatlu inuuruat nunaaqqiņi
atiligaak Laodicea-mik Hierapolis-mıglu. ¹⁴ Luke piqpagikkauruaq taakti
Demas-lu tuyuqtuk nayaanņamik.

¹⁵ Nayaanņaaęukkitka ukpiqtuaņuruapayaat nunaaqqiani Laodicea-ņum
suli aęnaq atilik Nympha-mik ukpiqtuaņuruatlu katiragaqtuat taavruma
tupqani. ¹⁶ Agliqiaęianikkupsiuņ una tuyuutiga ilipsitņun tuyuęiyumagiksi
ukpiqtuaņuruanun Laodicea-mi agliqitqulugu agaayyuvıņmikni. Aasiłi agli-
qiyumagiksipsuuq tuyuun Laodicea-ęmiunun agaayyuvıpsitni. ¹⁷ Uqautiyuma-
giksi Archippus, "Naallapiaęuņ savaaq atangum tillisigikkana savaquplugu."

¹⁸ Uvaņa Paul argamnik aglakkiga nayaanņaga, "Puuyugniaqnasiuņ pituk-
simalıga isiqsivıņmi." Agaayyutimtuq iluaqqutilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ŋmiunun

1 ¹Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuaguruanun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkanj Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ŋum. Uvvatuuq ihuaqutmik suli qinuiññamik qaitchilisi.

Inuuniaŋhatlu Ukpigusriatlu

²Agaayyun iluqapsigun quyyatigiraŋigikput, ataramik agaayuŋhaptikni itqaŋigiplusri. ³Agaayyutmun uqaqaqtitluta itqaŋigikput, qanutun ukpiqsri-ŋlapiŋiqsi, piqpaksriŋlapiŋiqsi, niŋiugaqallapiŋiqsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴Aniqatiumaan! Agaayyutim piqpaksriŋha ilipsitnik nalunŋitchikput iŋmiñun piksraqtaagiplusri. ⁵Uvvatakkus tusaayugaallautaq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipiŋhiñakuunŋitchuaq aglaan saŋŋikunlu suli Ipqitchuakun Irrutchikun, ilumutuulha nalupqigingiqŋugu, taatna tikiutigikput. Iŋisimagiksi qanuq inuuniaŋiqput ihuaŋiksrapitñun ittuaq ilipsitñiitnapta. ⁶Ilipsi uvaptiknun suli Ataniŋmun tivrauti'apsi, atqunaq nagliksautigigaluŋŋaan, uqaliq quvianakun Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ akuqtuŋiksi, ⁷itna ilipsi iluqaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atriraksraŋuqhusri. ⁸Uvvatakkus siaminnigiksi Atangum uqalha iluqaitñun nunaŋiñun Macedonia-mu Greece-ŋumlu, aasriñ tusaayugaallautaq ukpigutiqaŋnipsigun Agaayyutmun siamitmiuq napmupayaaq, uvaptiknununniñ ilaraksraiŋuq. ⁹Inuich iluqaŋminj uqaŋigaat qanuq ilipsitñun akuqtuŋiqput taamuŋa tikitñapta, suli qanuq mumiŋiqsi aanguaniñ Agaayyutmun, Agaayyun inuuruuq ilumunlu ittuaq savautisruŋugu. ¹⁰Uqaŋipmigaat taqqisilaaqsi Iŋniŋikkakanik Agaayyutim qilaŋmiñ, Jesus-mik, Ilaan aŋitqiksitaŋikkakanik tuquŋiŋmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ŋum annautigisigaatigut Agaayyutim qinnautaaniñ tiki-tchuksramiñ.

Paul-ŋum Savaaŋa Thessalonica-mi

2 ¹Aniqatiumaan! Ilipsipsuuq ilitchuŋianikkaqsi tikiuamaŋiqput ilipsitñun sui-laakun inŋiŋha. ²Iŋisimarusri qanutun nagliksaŋaniktilaaptiknik suli kaŋŋunakun aŋalakkautilaaptiknik Philippi-mi. Naagauvva Agaayyutipta sayyiqsi-maagaatigut quliaqtuaqupluta tusaayugaallautamik ilipsitñun iglutuŋhaptikni atqunaq akiŋiŋiŋisutmik. ³Uvvatakkus ilipsitnik quliaqtuaqtitluta kinniqitqusraaŋitchiptiŋi, unniñ qaayugnaqtuakun pitqusraaŋitchiptiŋi, naagaqaa kisumik pisaasruŋmigagnianŋitchugut. ⁴Aglaan Agaayyutim pitquŋhagun ataramik uqaqaqtugut, takku Ilaan piksraqtaagaatigut tusaayugaallautamik

quliaqtuaqupluta. Inuŋnik quyalitiŋniagummataitchugut aglaan Agaayyutmik iŋuuniaŋlapta naipigtuqtaanik. ⁵Tikiuamangiiŋqput uqayusrafikun nalupqigin-gitchiksi naagaqaa kaviuŋiq matummiŋiaŋlugu—Agaayyun ilisimarigigikput. ⁶⁻⁷Ilipsitiŋi unniŋi atlaŋi quyagitchiuniaŋhiŋangitchugut. Nangaquuŋhiŋauga-luaqtugut ilipsitiŋun atakkii Christ-ŋum uqqiraqtigipluta, aglaan ilipsitiŋi ittugut aggaŋaiqhuta aakauruam qanaksriŋha qitunŋamiŋik atriŋlugu. ⁸Piqpagivagit-lusri Agaayyutim uqalhiŋagingsanagun aglaan iŋuuaŋlaptigunlu piqasriqsuŋik-sraqsi itqanairrutigikput. Ilipsi uvaptikni piqpaknallapiaqhusri. ⁹Aniqatiumaŋ! Ilumun itqagigiksi qanuq savaŋiqput sakuukhuta! Unnuuqtuummaan savaktu-gut, ilipsitiŋi akiyaayumangitluta Agaayyutim tusraayugaallautanŋa ilipsitiŋun uqauti'aptigu. ¹⁰Ilisimarusri, Agaayyutim ilisimapmiuq, irrutchiqput ilipsitiŋik ukpiqtuanjuranik ipqisilaŋa nalaunŋapluniŋu patchisaitluniŋu. ¹¹Ilisimagiksi pitchuksaaŋiiŋqput ilipsitiŋik atriŋlugu aapa nakuuruuq qitunŋamiŋik pitchuksaa-gipmatun. ¹²Pitchuksaaŋipsi arakhusri itqugaluqhusri iŋuuniaŋigitqukkanagun Agaayyutim tuŋlumaripsi aŋaayuqautmiŋi suli kamanautmiŋi piqatautqupluta.

¹³Agaayyutim uqalŋa tikiuti'aptigu, tusraa'apsiun, akuqtugiksi iŋuŋmiŋ pipmatuunŋitchhuaq aglaan Agaayyutmiŋ uqaligiplugu, taatniillapiaqmiplu-niŋu. Uvvatakku akunnapsitiŋi ukpiqsriurani Agaayyun savaaqaqtuq. Taat-naŋlugu uvaguttuq ataramik Agaayyun quyagikput. ¹⁴Aniqatiumaŋ! Agaayyutim ukpiqtuanjuranisun Judea-mi ilinjisitun pigiliutipkaqtuatun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savauttusriaqaqtusri. Ilipsipsuuq taatnatun piyuq-siuŋimik nunaqatipsitiŋi iŋlutuqtusri Jew-ŋuruaniŋ tasrapkua iŋlutuipma-tun, ¹⁵tuqutchiruanŋi Ataniŋimik Jesus-mik suli sivuniksriqiririk, tasrapkua uvaŋalu ilakkalu piyuqmiŋgaatigut. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisigivat! Inuŋni uumiksriŋuplutiŋ! ¹⁶Uqautriŋiksraptikniŋunniŋi Jew-ŋunŋichuanun anniqsuŋiksranjatnik nutqaqtinniagaluŋgaatigut. Taatnatchich killuŋimik ata-ramik iŋiqtaqaqtut Agaayyutim qinnautaanun tikiŋiŋiaŋimiknunaglaan.

Paul-ŋum Tikitqikkummiuŋha Iliŋitiŋun

¹⁷Aniqatiumaŋ! Uvagut piisaallaŋlaptikni ilipsitiŋiŋ sivikisuurami, qanutun piitchivisi qiniŋitqikkumagaluaqhusri. Isrumaptigun nayugaluŋgipsi. ¹⁸Ilipsitiŋun utitqigukkaluaqhuta, uvaŋa Paul utitqiniŋiallakkaluqatunŋa. Aglaan Tuunŋaum pirailigaatigut. ¹⁹Aglaan ilipsi kisipsi niŋiugaqaŋvigigipsi, quvianaŋiplusri, suli akimaŋikun uqautigitlaplusri Atannapta Jesus-ŋum siva-gaani aggiqpan. ²⁰Ilumutun kamanautigigipsi quvianaŋiplusri.

3 ¹Aasriŋi iŋlutulguiqaptigu, ittuallaŋiksraptikun Athen-mi sivunniqsu-gut ²tuyugiŋhani Timothy aniqatvut savaqatigikkaqput Agaayyutikun quliaqtuaqaliŋmi tusraayugaallautamik Christ-kun. Tuyugigikput sayyiqup-lusri suli ukpiqsriŋiqsi ikayuquplugu, ³nalliqsiunniŋi utiqunŋitlugu makuniŋa piyuqsiuŋiŋik piqusriŋuni. Taatnatchich piyuqquutit Agaayyutim pisuŋi-gai uvaptiknun. Taatna ilitchuŋianikkiksi. ⁴Uvvatakku innaptikni ilipsitiŋi sivuani uqautigipsi taatna piyuqsiugisiŋiŋipluta, aasriŋi kanjicsianiŋlapsisun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵Iŋlutuutilguiqama ukpiqsriŋiqsi kanji-sisuklugu, taatnaŋlugu Timothy tuyugigiga. Piŋiksraqtunŋa Tuunŋaŋmun killuqsqaŋtinniagausalusri, iluqaniasrii savaaqpuit suilaamun innasugalugu.

⁶Pakma Timothy ilipsitiŋiŋ uvaptiknun utiqman, tusraayugaŋgiksaa-nik ukpiqsriŋiŋapsigun suli piqpakkutipsigun tikiutripluni, uqautigaatigut

ataramik uvaptiknik itqagsriñiplusripsuug sulī atqunaq qīñiğunipluta uva-guttuuq ilipsitñik qīñiğukmatun. ⁷Aniqatiumaan! Taatnaqhuta iluqaani ihui-lliułhaptikni sulī nagliksaagsiuhaptikni ilipsigun piyumasriłaakkaurugut. Ilipsi ukpiqsriłhpsi sayyilłaağaatigut. ⁸Pakma iñuugisipiaqtugut ilitchu-gianikapta makitatilaapsitñiksulī payanağusri iñuuniałhpsitñi Agaayyuti-kun. ⁹Quyyatinik Agaayyutmun ilipsigun qaitchiłhiñaaguqtugut, quyalugu quvianağipkakkanagun sivuqqamiñi ilipsi pigiplusri. ¹⁰Unnuaqtuummaan iniqsrułlapiagikput qīñitqigukhusri aasriñ inuqnaqtuanik ukpiqsriłhpsitñi qaitchipsaagusri.

¹¹Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruam inmiñik sulī Atannapta Jesus-ğum tikisilisigut ilipsitñun. ¹²Uvvatuq Atangum Jesus-ğum piqpakkutri avatmun sulī iñuğnun iluqaitñun naupkallağniağumigaa, piqpaksriłiqput ilipsitñik atrilugu. ¹³Taatnağupsi sayyigisigaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivuğaani patchisağusri sulī ipqilłusri qakugu Atannigikkaqput Jesus aggiqpan pīqasriğuni iñuğnik pigikkağmiñik.

Iñuuniałiq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

4 ¹Aniqatiumaan! Uvvasulī uvaptikniñ iłiñjanikkaqsi qanuq iñuunia-łiksraqsi Agaayyutmi quyaqnağlugu, ilumun iñuuniałiğianikkapsisun. Pakma Atanguruam Jesus-ğum atqagun inigipsi uqapsaağhusri atuitqup-lusri pitluglugu. ²Uvvatakkul ilisimagisri ilisauttutigianikkavut ilipsitñun Atanguruam Jesus-ğum aqalatchiłhagun. ³Taamna Agaayyutim ilipsitñun pitqutigigaa, ipqilłusri piisimaagusri sayuñatigmiñ. ⁴Atausriukattaagusri aņutit ilitchuğiraksrağigiksi qanuq ilaqatiksrałiksraqsi ipqilłkun nalaullugu, ⁵itna killukun kimiksriłikuunğitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutij. ⁶Tarra kia-unniñ killukuangilłiun aasiñ saglutağlugu aniqatni atlatuağilugu nuliąa. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi alğaqsrułlapiaqhusri, Ataniğ-mun anasriññuqsautiağisiñiplugich tamatkua taatnaiłiplugu nalaunğitchuat. ⁷Agaayyutim tuqlunğitchaatigut iñuuniaqupluta qaayugnaqtuakun aglaan ipqilłkun. ⁸Taatnağuni kia tamatkua ilisauttutit ayaummiyumigich iñuğnik ayaksimanğitchuq aglaan Agaayyutmik, qaitchirigikkapsitñik Ipqitchuamik Irrutchimik.

⁹Taamna aglangitchumaunniñ nakuuruq piqpaksriłhpsigun ukpiqtua-qatiupsitñik. Uvvatakkul ilipsi Agaayyutmiñ ilisauttusriaqaaniksimplusri, qanuq piqpakkutiliksrapsigun avatmun. ¹⁰Sulī taatnaiłiplugu aniqatiupa-yaapsitñun iluqaani Macedonia-mi irrusriğianiklugu. Aniqatiumaan, taat-naqlugu inigipsi atuitquplusri pitluglugu. ¹¹Sivunniutilugu iñuuniałiksraqsi iñuksruigusri, iñuich atlat ilaksianğilğugich sulī iñuuniutiksraqsi piññaktaa-ğiniaglugu, maliglugu uqautianiłiqput ilipsitñun. ¹²Taatnağupsi iħuagitchi-łiq tamatkunakqā ukpiqsriñğitchuaniñ piññaktaagisigiksi, sulī kisumun inuğikkapsigun tunğaagsiyumiñaitchusri.

Atangum Aggiłiksraņa

¹³Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutułiğmik ukpiqsriuatigun tuquruatigun alianniugaqsisruņaqasri tamatkunatitun niğiugaitchuatitun iñułiğmik isruitchuamik. ¹⁴Ukpigigikput Jesus tuqluğaaqhuni aņitqilħa. Taatnatuntuuq, ukpigigikput Agaayyutmun aggiutipkağisiłħat Jesus-mun

tamatkua tuquruat Ilaanik ukpiqsriplutinj. ¹⁵ Tamarrumiña Atangum ilisaut-tutaanik uqautigipsi, uvagut inuuruani taivrumani uvlumi Atangum aggi-ghani tamatkua tuquaniktuat sivulikkumiñaitchivut. ¹⁶ Nipituruaq tilliñ itkisiruaq, sul i qaukhat isragulgich nipliqaan sul Agaayyutim qalguqtautaa nipliqaan Ataniq inmiñik pakmakña qilañmiñ atqagisiruaq. Taipchua tuqu-ruat Christ-mik ukpiqsriplutinj inuuligmun aniqqaagisirut. ¹⁷ Tarakña uvagu-lli inuuruani taivrumani tatpaunautrauniaqtugut piqatigilugich nuviyanun paaqlugu Ataniq silami, aasriñ Ataniñmi ataramik iqataugaqsiluta. ¹⁸ Taat-nağusri avatmun tamatkunuuna uqahigtigun arautisitchi.

Itqanaigitchi Atangum Aggihksrajanun

5 ¹ Aniqatiumaaj! Atuummiruksrat aglahiksrañat ilipsitñun inuqnangi-tchuq. ² Uvvatakkua ilipsi kanjicsimmağiksianikkiksi Atangum uvlua aggiqsuksraq niğiuñgisillursi atrilugu tiglinñaqti unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuağnaiqsuq.” Taatna inuich nipinikpata, taimmaiñaq piyaquqluhum tikit-kisigai annakkumiñaiğlugich, itna liilaa auliyautikkanañatun ağnaq iğñihksra-ñanun. ⁴ Aniqatiumaaj! Aglaan taamna nalunğigiksi, sul Atangum uvluañ niğiuñgillağumiñaiğasri tiglinñaqti atrilugu. ⁵ Iluqasri inuñni qaumami inuuniaqtusri, savaasri sagviplutinj. Uvagut taagmi inuunianğitchugut iri-ğagtuhikun. ⁶ Taatnağuta atlatitun siñiktuanğiqsa, iqiiğuta qauğrimaagiksa. ⁷ Takku unnuami inuich siñiğagtut, unniñ unnuamik imiliğviqagtut. ⁸ Aglaan uvagut uvlumik irviqagtuañi qauğrimaagiruksraurugut. Satqagutiruksrauru-gut ukpiqsriğimik sul piqpaksriğimik sul nasrautiluta niğiuqatiksramik anniqsuñiksraptnik. ⁹ Agaayyutim tigusriağingitchaatigut qinnautni iğlu-tuqulugu aglaan anniqsuğiaq piññaktaagitquplugu uumuuna Atannaptigun Jesus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqutigipluta, inmiñ inuunianqatigisrukhta qakugu aggiqaan, inuugaluññapta naagaqaa tuqugaluññapta. ¹¹ Taatna-ğusri araaqtutititchi avatmun sayyillaagutilusri tuniqsimatlasriñusri taatna pakma pisuupmatun.

Aqulliich Iñisauttutit sul Iłammiuğutit

¹² Aniqatiumaaj, injiğpsi kamagitquplugich tamatkua savaaqaqtuat akun-napsitñi, tamatkua Atangum tigusriağikkañi sivulliñuqtautquplugillu alğaq-sruitquplugillu. ¹³ Kamagiuraaglugich tamatkua savaagikkañat piqpaksri-ğhatlu piqutigilugu. Akunnapsitñi qinuiğusrimaagusri. ¹⁴ Aniqatiumaaj, iqiasruuruaq alğaqsrusigik, qapiñasriuruaq pitchuksaaglugich, sayaitchuat ikayuglugich, iluqaisa anuqsrutilugich, ¹⁵ kanjicsimalugu akisaqtunğihksraqsi pigiitchuamun pigiililugu, aglaan ataramik savaaqatiksraqsi nakuuruamik avatmun sul inupayaamun. ¹⁶ Ataramik quviatchauğigusri, ¹⁷ iniglugu agaa-yulusri, ¹⁸ qanusripayaami irviqanğapsi quyalusri. Taatnatun Agaayyutim pitgugaasri inuuniağapsitñi Christ Jesus-kun. ¹⁹ Nutqaqtinniasruñaqnagu Ipiqitchuam Irrutchim savaagikkaña, qamitchiñiaqmatun ikniğmik. ²⁰ Sivu-niksriqirit uqahich ayaumasruñaqnagich. ²¹ Sua iluqaan naipillugu, qanusriq nakuuruq akuqtuagilugu piññaktağilugulu, ²² qanusripayaamiñ pigiitchua-miñ piisimaagusri.

²³ Agaayyutimtuq qinuiññamik qaitchirigikkapta ipqiqsagumigaa-sri inmiñun iluqnağusri, sul qaunagiyummigaasri irrutchisiñu inuusrisiñu

timisiġu patchisaiġlughich Atannapta Jesus Christ-ġum agġiġiksraġanun.

²⁴Taatna Ilaan tuqġuqtigikkapsi iġiġtaġitlagaa, takku tuniqsimaruq.

²⁵Aniqatiumaanġ! Ijiksruutiyumigiptigut. ²⁶Paġlalughich aniqatiut iluqaisa kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiġikun. ²⁷Tillisigillapiagiga Atanguruam aġalatchisaagun taapkua tuyuutit aġliqiliksraġat aniqatiunun iluqaitġun.

²⁸Atannapta Jesus Christ-ġum iġuaqqutrisaan nayuġumigaasri.

Paul-num Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-gmiunun

1 ¹Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuañuruanun ittuanun Thessalonica-mi pigikkañi Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-num. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ qaitchilisi iħuaqqutmik suli qinuiññamik.

Atanniivikaraq Christ Aggiqpan

³Aniqatiumaan! Agaayyun ataramik ilipsigun quyaraksragigikput. Nalaun-ñaruq uvaptikni taatnağupta, takku ukpiqsriħiqsi atqunaq nautmuktuq, suli pqpakkutiħiqsi aglitmuktuq avatmun atausriukattaagħusri. ⁴Taatnaqhuta Agaayyutim ukpiqtuañuruaninun uqautigigipsi nanğaqħusri qanuq sivut-muutiplugu iğlutuiħiqsi suli ukpiqsriħiqsi tumigigaluññaan piyuaqsiuħiq suli nagliksaaqtitauħiq apqusraakkaqsi. ⁵Iluqatiñ tamatkua nalupqinaiyagaat Agaayyutim sivunniutaa piqatautlasripluñsri añaayuqautaani nagliksaaqsiugaluññapsi. ⁶Uvvatakku Agaayyun atanniiluni nalaunñaruakun, ilaan naglik-saaqtikisiyai tamatkua nagliksaaqtitigikkasri. ⁷Ilipsi nagliksaaqtuani ilaan pitluutigisigaasri taputiluta qakugu Ataniq Jesus sagviqpan qilañmiñ israğulijmiñnik kamanaqtuamiñnik piqasriğuni iknikun. ⁸Tamatkua naluruat Agaayyutmik suli tupiksriñğitchuat tusaayugaallautamik Jesus-mik Atannaptik-nik ikniğmik anasriññuqsagisigai. ⁹Tamatkua piyaqquğvinmun isruilaamun anasriññuqsakkaugisirut, Atangum sivuğaañiñ suli saññianiñ kamanaqtua-miñ piiğlugich, ¹⁰qakugu taivrumani uvlumi aggiqpan, kamagikkauħiksraq iñupayaamiñiñ unniñ kamagikkauħiaħiksraq ukpiqsriñuapayaamiñ akuqtuğiağlugu. Ilipsipsuuq ukpiqsriħiapsigun uqagikkaptiknik akunğugisiru-sri. ¹¹Taatnaqhuta inqisruutiragigipsi Agaayyutmun akuqtuyunaqsitquplu-sri iñuuniağvigitqukkanagun. Uvvatuq ilaan saññimigun kimmutri iluqaan iħuaħikramun pisuiqsimaatlasriħiñ, savaaqsi ukpiqsriħiapsigun tanğlugu. ¹²Taatnaħapsigun Jesus-num Atannapta atigikkaja ilipsitniñ kamagikkau-gisiruq suli ilipsi ilaaniñ Agaayyutipta suli Atangum Jesus Christ-num iħuaq-putrisaagun.

Iñuk Pigiiħaq

2 ¹Aniqatiumaan! Piqutigiplugu Atannapta Jesus Christ-num agğiħksraña suli uvagut katitauħiksraqput ilaanun inğigipsi, ²isrummatri qanuğvii-ğaqtitqunğitlugu qaganağlugu unniñ akatautqunğitlusri Atangum uvlua tikiumaaninğlugu. Taamna uqautauvaluktuaq sivuniksriqirit iħağatigun

unniin kia quliaqtuağivalukkana unniin iñuich uqağivaluñnigaatigut taavrumiña tuyuutiptikni aglañnipluta.

³Tamarrumuuna kimun-unniin iñuñmun kinnipkağumiñaitchusri, takku taimña uvluq tikitchumiñaitchuq kisanik Agaayyutim igluliuğviksrautaa aqulliq atuumagaluaqnagu suli Iñuk Pigiilaq sivuniquaqtuaq tammağviñmun sagvigaluaqnagu. ⁴Taavruma Iñuum supayaaq iñuich agaayyutiquağniałhat suli isrummatipayaanat agaayyutikuagiakun igluligiisiyaa. Inmiñik inillakki-siruq iluqaanun qulliguğuni unniin Agaayyutim agaayyuvikpañanun isiguñi suli aquvilluni agaayyutauniluni. ⁵Itqağingitpisiuñ tamarrumiña iluqaanik uqautianiłiqsi ilipsitñi nayuuti'ama? ⁶Aglaan taamna pakma pirailiriquaqtuq ilisimaanikkaqsi. Piviksraq nalaullugu taimña Iñuk Pigiilaq sagvigisiruq. ⁷Pigiirrun quviquaqsipługu aullağniñaniktuq, aglaan atuummiruaksraq atuummiyuñaitchuq kisanik tamarruma tiggummisaa piigaluaqtitnagu. ⁸Tarakña Iñuk Pigiilaq sagvigisiruq, aasrii Atangum Jesus-ñum qanıgmi anig-niñanik tuqutkisigaa piyaququğlugu sagviłigmigun kamanaqsilugu agğigumi. ⁹Iñuk Pigiilaq tikitkisiruq saññilik Tuungagmiñ qanusripayaanik quviquaqtua-nik iniquaqağuni, tañğilaanik qiniqtitchiluni kamagiraksrañitñiglu. ¹⁰Taav-ruma qanusripayaamik pigiilamik kinnigisigai. Iliñich akuqtuiniğigimiktigun suli piqpaksriñigimiktigun ilumutuuruamik anniqsuliksrağmikkun piyaqu-ğisirut. ¹¹Taatnağlugich Agaayyutim saññisilugu killukualıksrañat ilipkağisi-gaa, tañğilaamik ukpiqsritłasrilugich. ¹²Taatnağutiñ ukpiqsriñgitchuapayaat ilumutuuliğmik quvianaqağniaqtuat killukun piyaququğisirut.

Piksraqtaañurusri Anniqsuliksramun

¹³Aniqatiumaaj! Atangum piqpagikkañasri, uvagut Agaayyun ataramik quyagiraksrağigikput piqutigilusri. Uvvatakkun Agaayyutim piksraqtaagiq-qaagaasri anniqsuliksramun Ipqitchuam Irrutchim saññiagun suli ukpiq-sriłłapsigun ilumutuuliğmik Agaayyutmun inuğitquplusrı. ¹⁴Taavrumuñ piksraqtaagigaasri tusraayugaallautaq tumigiplugu uqautigikkaqput ilipsit-ñun. Atannapta Jesus Christ-ñum quvianañani piksraqsi piññaktağitquplugu, Agaayyutim tuqługaasri. ¹⁵Aniqatiumaaj! Taatnağusri makitaagitchi paya-ñaiğusri, suli tamatkununa ilumutuuruñanun ilisauttutigikkaptikkun ilipsit-ñun iluqaakkun uqałaptigunlu suli aglaptigun tunñalusri. ¹⁶Uvva Atannapta Jesus Christ-ñum inmiñik suli Agaayyutim Aapapta piqpagiłluta suli iluaq-qutriğmigun isruilaamik araaqtuutmik suli niğiuğallautamik qaitchigaati-gut. ¹⁷Ilaantuuq aragligich uummatısi saññisilusrı atuiłiksrapsigun nipiqałik-srapsigunlu iluqaanik nakuuruamik.

Iniqsruutiyumiıptigut

3 ¹Aniqatiumaaj! Suliuvva iniqsruutiyumiıptigut Atangum uqałha uvap-tigun sivutmun igliłiksrañagun sukasriluni kamagikkauluni ilipsitñi pipmatun. ²Suli Agaayyutmun iniqsruutiyumiıptigut annausimatquluta iñuñniñ pigiitchuapayaaniñ. Uvvatakkun iñuich ilañich tusraayugaallautaq ukpiğingitchaat. ³Aglaan Atanguruuq tuniqsımaruq. Ilaan saññipkağisigaasri pigiitchuamiñ annausrimalusrı. ⁴Atangum nalupqısrungisıtkaatigut ilipsi-gun atuiğisilipsitnik sivutmun uqağikkaptiknik ilipsitñun. ⁵Atanguruamtuq Agaayyun piqpagipkallaññağliuñ suli Christ-ñum anuqsrutıqaqtıllaññağlisi.

Savaktuksraupiaqtugut

⁶ Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ŋum atqagun tiligipsi, piisimaagu-muusri aniqatiupayaaniñ iñuuniaqtuaniñ iqiasruuñikun maligutchiñgitchua-niñlu ilisauttutunik qaisaptiknik. ⁷ Ilipsi atuiruksrauiqsi uvaptiktitun nalup-qigingitchiksi. Ilipsitñi nayuuti'apta iqiasruktaungitchugut. ⁸ Nalaiilaamik akuqtuirihñiñaungitchugut, aglaan savaktugut unnuaqtuummaan sakuukhuta akiyausrungñikun kimununniñ sakuugutiqaqhuta. ⁹ Injñhiñaugaluahuta iñuuniutiksraptnik iningitchugut, takku taavrumuuna ilipsitñi atriñuyum-miuqhuta. ¹⁰ Tamanna uqautigikkaqput ilipsitñi innaptikni, kiñapayaaq sava-gutlaitpan nigiruksraungitchuq. ¹¹ Taatna tusaarugut iñuñnik iqiasruuruanik akunnapsitñi ilaqagñiplusri suniurasruñaqatiñ aglaan iñuich atlat sułhatnun ilłagautniaqhutiñ. ¹² Atannapta Jesus Christ-ŋum atqagun taatnatchich iñuich tiligivut suli algaqsruğivut iñuuniurallautaquplugich, nalaullugu iñuuniutik-sragñiaquplugich. ¹³ Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallautaq iñiqtuutraqtak-sragingitchiksi.

¹⁴ Taamani maligutчисungitchuamik uqautiptiknik ukunani aglañni, nalu-naisitchumigiksi taamna iñuk piqaqpan. Piqatigisruñaqnagu, ilaali kanñusru-liğumuq. ¹⁵ Uumigiritun irrutisruñaqnagu, aglaan aniqatitun algaqsruğlugu.

Uqautipsaağutit

¹⁶ Uvvatuq Atangum kanjuruam qññuiññaña ataramik sukupayaaq qaitchi-łisi qññuiññamik. Atangumtuq iluqasri nayuğlisi. ¹⁷ Uvaña Paul aglakkitka nayaaññat uvamnik. Tarra taatna ilitchuqqutaat uvaña tuyuutipayaagma, taatniittuq aglausiga. ¹⁸ Uvvatuq Atannapta Jesus Christ-ŋum ihuaqqutrisaan iluqasri itqatigilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

1 ¹Uvaŋa Paul Timothy-mun aglaktuŋa. Christ Jesus-ŋum piksraqtaagi-gaŋa uqqiraqtautqupluŋa. Taamna Agaayyutim Anniqsuqtipta tillisigigaa suli Christ Jesus-ŋum niŋiugaŋikkapta. ²Timothii! Ukpiqsriŋikun ilumun iŋniŋigikpiŋ. Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Christ Jesus-ŋum Atanapta qaitchilisi iluaqqutmik, ilunŋusriŋigmik suli qiŋuiŋŋamik.

Ałgaqsruutai Akitŋaqlugich Taŋiŋilaakun Iłisauttutit

³Uvaŋa Ephesus-mi itqugikpiŋ ilvich uqautipmatun apqusraałlamni Macedonia-mun. Iŋuich ilaŋich taamani uqalıŋnik taŋiŋitchuanik ilisautrirut, aasriiŋ iŋiqtıglugich nutqaqtıtaksraŋigitin. ⁴Uqautilugich suqutiginŋitqulugich unipchaalianıglu kaŋŋiułıŋmıknıglu takisipiagaataqlugich takku taatnatchich uqaatchagusrimalıŋmun irrutaunıŋaqtut, pitłaitchut sayyılłaaŋutaulutıŋ ukpiqqutmun. ⁵Taavruma tillisim iŋuŋnik piqpaksriyumapkaŋayaŋaatin, takku ipqıtłutin ilisimaplugu qauŋrimmaaŋiutillautapni nalaunŋaruaglı nalaunŋaitchuaglı suli piqaqhutin ukpiqsriŋigmik ilumutuuruamık. ⁶Iŋuich ilaŋich ulapnaaraqtut Agaayyutim tumigitqukkanaŋiŋ taŋiŋilaanun uqavaaŋutinun. ⁷Iliŋich Agaayyutim pitqutaıgun ilisautrauyummiuŋaluaqtut, aglaan uqałłatıŋ iŋmiŋ kaŋiqsitłaitchaat tamarrumuuna uqaŋıkkagmıkkun nalupqısrungılłapiaqhutin.

⁸Agaayyutim malıŋutaksraŋa nakuułıa ilisimagikput, kia-unniıŋ atuqpagich Agaayyutim sivunniutaatun. ⁹Itqaŋipmılłaan ilumun malıŋutaksrat iŋiqtauruag iŋuŋnun nakuuruanun inŋitchuq, aglaan navguirınun suli tupıguutaitchuanun, agaayyutaitchuanun suli killiqirınun, tamatkunuŋa ukpinŋitchuanun unniıŋ agaayyiaqtaitchuanun, iŋuŋnun tuqqutchiullaktuanun aapamıknik unniıŋ aakamıknik naagaqaa iŋuaqtuqtinun, ¹⁰tamatkunuŋa atlatuqtuanun, killulıqıruanun atugaŋıplugich iyaalugruich aŋutitlu timıqaqtuat inmiŋtigun, tigliktuqtinun iŋuŋnik, tamatkunuŋa saglutıruanun unniıŋ ilisimaruaragaqtuanun taŋiŋilaakun naagaqaa ilisauttutinun ilumutuuruuanun qanusripayaanik akitŋaummatıruanik. Taatnatchiŋun malıŋutaksraq iŋiqtauruq. ¹¹Taatnasriq ilisauttun Agaayyutim uqałıŋiŋ paqıtauruq, uvaŋnun qaisaupluni tusraayugaallautaq Agaayyutmiŋ kamanaqtuamiŋ quvianaqtuamiŋ uqautıgiraksraupluni.

Quyyatit Agaayyutim Iłunŋuktanaŋun

¹²Christ Jesus Atanıqput quyagıga savaapkun sayyiqsigıkkaga. Ilaa quyagıga piksraqtaagıpmana tunıqsımanıpluŋa aasrii savaktıgiliutiıpluŋa.

¹³ Qaanjqsuami uvaŋnun uqautigigaluaqtitluni pigiilipługu suli piyuaqlugu unniin piŋiŋiqlugu, Agaayyutim nagliginiŋaana takku ukpiqsriŋiŋiŋikun taatnaqama sutilaammik nalupłuna. ¹⁴ Taatnaqhuni Atannapta iłuaqquutiluŋniŋaana atqunaq ukpiqsritlasripluŋa suli piqpaksritlasripluŋa Christ Jesus-kun. ¹⁵ Uvvauna nipliun ilumutuuruuq akuqtuyunaqtuq ukpiŋnaqhuni, Taamna Christ Jesus nunamun aggiqsuq killiqiririk anniqsuityaqhuni, taputipluŋa tamatkunakŋa pigiitłuktuami. ¹⁶ Aglaan Agaayyutim nagliginiŋaana, pitłunniqsraugaluaqtitluŋa killiqiriniŋ, uumiŋa piqusriqlugu qiiŋitqitqitqupluŋa Christ Jesus-ŋum anuqsrułhanik. Iłitchuqqutauyumiŋaqtuŋa anuqsrułhanun iluqaitiŋun ukpiliŋumaagtuanun Ilaanun aasriiŋ iŋuutlasriłutiŋ isruitchuamun. ¹⁷ Taavrumuŋa Umialinmun isruilaamun, piungigangitchuamun suli qiiŋiŋaitchaluaqtuamun, Agaayyutmun kisanun—Ilaanun piipkaun suli kamanaan illi taimuŋa isruilaamun. Amen.

¹⁸ Timothii Igŋiŋiŋ! Tillisigikpiŋ tunŋasimatquplutin savautriłipni Agaayyutmik. Taamna tillisriaga Agaayyutim uqaliŋigaa ilipkun. Tamatkua sivuniksritutit sayyiłlaaŋutyumigitin aŋuyaliŋni pigiitchuamik. ¹⁹ Ukpiqsriłhiŋ pigituŋiŋaqlugu suli qauŋrimmaagiuatillautaqagutin. Iŋuich ilaŋich ayaŋniŋaat qauŋrimmaagiuatillautaq aasriiŋ ukpiqsriłiqtin piyaquqlugu. ²⁰ Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akunnirautiruk, Tuungaum saŋŋianun pilitakka, ilinŋik iłisaacaquplugik nutqautriłiksraŋaknun uqamaqluutriaŋiŋmiknik.

Ukpiqtuat Agaayumaaŋvigiliŋksraŋat

2 ¹ Sivulliupługu agaayyutiqaŋniałapsitiŋ apiqsruutitqugipsi iniqsruutiligich suli quyyatigilugich Agaayyutmun iŋupayaat ² suli umialgilılu suli atlat aŋalatchiruapayaat, iŋuuniałiqaŋumuugutli sułtuutailaakun qiiŋiŋrurtrimaałikunlu suli agaayyutiqammaaŋiłikunlu iłuatun iŋuuniałikunlu. ³ Taamna nakuuruq suli quvianaqtuq Agaayyutmi Anniqsuutiptikni, ⁴ anniqsuquriruami iŋuŋnik iluqaitiŋik suli iłitchuqsritquruami ilumutuuhigmik. ⁵ Uvvatakku atautchimik Agaayyutiqaqtuq suli atautchimik akunniŋutauruamik Agaayyunlu iŋuiłlu akunŋatni, taamna iŋuk Christ Jesus-ŋuruq, ⁶ qaitchuaq inmiŋik iŋupayaat satuqsaqługich. Taamna iłitchuqqutauruq Agaayyutim iŋuich iluqaisa anniqsuquplugich. Taamna atuumaruq Agaayyutim piviksrrirtaagun. ⁷ Taatnaqlugu uvaŋa tuyuuruŋa Agaayyutmik naluruanun uqaqtiguqluŋa suli iłisautriŋuqluŋa, ukpiqsriłhum suli ilumutuuhum uqaututaa uqaŋitquplugu. Sagluuqtaunŋitchuŋa, ilumutuuruamik uqaqtuŋa.

⁸ Aŋutit nanipayaq iniqsrutlaqugitka, aŋutit iluqnausimaaqtuat Agaayyutmun iniqsrutikun pullitŋ, patchisailaakun uumisuutailakunlu uqavaaŋutailaakunlu. ⁹ Aŋnat itqugitka atnuŋaanisigun iruqnaiłlugich suli isrumaagalugugich, atnuŋaaqtutlalugich iłuaqnaŋługu, niaqumik piŋiŋaŋaŋsaŋiŋaŋiŋ pigitlusruŋaŋnagu unniin maniŋiŋiŋ sulianik suli atnuŋaanik akisuruanik, ¹⁰ aglaan aŋnat agaayyutiqammaaŋiksuaat savaallautaqaglich. ¹¹ Aŋnat iŋuksruisaałikun atchiksualgułikunlu iłisaqtuksraur. ¹² Uvaŋa aŋnat iłisautritqunŋitchitka unniin aŋutit qarŋullugich aglaan iŋuksruisaaqtuksraur. ¹³ Takku Adam Eve-miŋ iŋiqtaulŋaaqsamaruq. ¹⁴ Adam kinnikkaunŋitchuq, aglaan aŋnaq kinnikkaupłuni Agaayyutim tillisaanik tupiksriŋiŋitłuni. ¹⁵ Aglaan aŋnaq ukpiqsriłiŋmik piqpaktamiglu suli ipqiłiŋmik piaqtauyuhikun piqaŋumi qitunŋiuhigmigun anniqsuŋisiruq.

Qaukluutiksraq Ukpiqtuanjuruani

3 ¹Uvvauna nipliun ilumutuuruuq, Iñuk sivulliuqtauñigmik agaayyu-viñmi piqağukkumi, savaallautaq kimigigaa. ²Qaukliq agaayyuvini ittuksauruq patchisaiñluni, atautchimik ilaqatiqaguni, qauğrimmaağiguni, iñmiñun aḡalalğuluni, iruqnailluni, tukkuğiniñaguni, sulil isautriñhiñaa-ğuluni. ³Taamna imiqtuqtauyminiñaitchuq unniñ piqłuktaiñluni, aḡlaan aggañaiñluni sulil qiniñluni, maniniñmiq piqağugruasruñaqani, ⁴ilaan kiñunni iñuatun aḡalalğulugu sulil qitunğamiñun kamaksriñkun tupigipkağuni. ⁵Uvvatakkun aḡutim qitunğani aḡalalğuitchumigich, qanuğuni ukpiqtuanjuru-anik agaayyuviniñmi aḡalatchilğugisiva? ⁶Taatnasriq Agaayyutmun mumik-paaluktaunğyumiñaitchuq. Kamagiliutiluni piyaqqukkauviaqtuq Tuunğaq pipmatun. ⁷Taamna iñuuniaqtuksauruq ukpiqsriuanunğitchuanun kama-giuraatlasriñluni. Taatniiniñisuağumi kanğusağutauniaqtuq ukpiqtuanjuru-a-nun aasiñ Tuunğagmun pisagipkağuni.

Ikayuqtauñiksraq Ukpiqtuanjuruani

⁸Ikayuqtittuuq agaayyuviniñmi iñuuniusriğiksuksaurut, ilumutuulutiñ, imiqtuqtausruñaqatiñ, naagaqaa killukun piqağugruağutaiñlutiñ. ⁹Iliñich ata-ramik ukpiqsriuksaurut arguaqtuutaigutiñ qauğrimmaağitullautağmikni ilisauttutiniñ iluqaitniñk Agaayyutim iñuiñ ukpiğikkaniñtik. ¹⁰Tamatkua nai-pilğaaqtaksaurut, aasrii uuktuagun pitłuksimaagniqpatruñ, tarrali ikayu-ñhiñaurut. ¹¹Ilaqatiunğittuuq iñuuniusriğiksuksraupmiut uqaksraqsiuqtau-sruñaqatiñ. Ittuksaurut qauğrimmaağigutiñ supayaakun qanutitaniñlutiñ. ¹²Ikayuqtit agaayyuviniñmi atauchiñhiñamik ilaqatiqatuksaurut, qitunğamiñik kiñuniñmiñik iñuatun aḡalatchitłaraunğuluni. ¹³Tamatkua savaaqallau-taqtuat ikayuqtauplutiñ iñmiknun kamagikkauñiksramik piññaktaaqagaqtut, uqaqatiksramik taluqsrautaiqhuni ukpiqsriñkun Christ Jesus-kun pigikkap-tigun piqatigiiksitluta.

Kamanaqtuaq Kanqsilğunaitchuaq

¹⁴Aglañhamni ukuniña tuyuutiniñ utlautiyummiisunğa qiniñiağutin akuni-i-sruñaqnagu. ¹⁵Aglaan pigallanğiniññiguma ukua aglaich ilisimapkağisigaatin qanuq iñuusriusriqatuksrautilaaptiknik Agaayyutim tupiqatiñiñi, ukpiq-tuanjuruagikkaniñi iñuuruam Agaayyutim, aasriñ tamatkua ilaan ayagigai tunğavigiplugich ilumutuulhum. ¹⁶Kia-unniñ ukpiğusripta nalunaqtuañğa kamañtauaq arguağiyumiñaitchaa sulil piilaagiyumiñaitchaa,

Agaayyun sagviqsuaq timinikhuni,

Agaayyutim Irrusian nalaunğasripkaqlugu,

israğulğich qiniñiağiplugu,

quliaqtuağiplugu nunaagqipayaani,

iñuich nunami ukpiğiplugu,

sulil qilañmun mayuutikkaupluni.

Iñisautrit Tanğilaakun

4 ¹Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq nalupqinaiqługu iñuich ilañich ukpiğutaiğ-ñiağniplugich kiñuvaatigun, tupiksriłigutiñ irrutchiniñk sagluuqtuanik

suli maliguaĝlutiŋ tuunĝaich ilisautturitiŋitnik. ²Taatnatchich ilisautturit uqaĝiraĝaich iŋuich kinnitŋiŋniaqtuat sagluuqtuaqhutiŋ, tammaiplugu kanjqsitlaŋiqtiŋ nalaunĝaruamiglu nalaunĝaichuamiglu qauĝrimmaagiuti-llautagmikni. ³Taatnatchich iŋuich ilisaurirraqtut ilaqatniŋiq suli niĝiŋiq niqit ilaŋitnik naĝĝunaqlugu. Aglaan Agaayyutim niqksrat iŋiŋtagigai niqksraup-lugich injqsruŋhum quyaksriŋikun aquagun tamatkununa ukpiqsriruanun suli ilitchuĝiruanun ilumutuŋiŋmik. ⁴Suapayaaq Agaayyutim iŋiŋtagimak-kaŋa nakuuruaŋuruq. Naĝĝugiraksramik piitchuq, aglaan iluqani quyaŋhum injqsruutaagun iŋuŋnun akuqtuumaagtaksrauruq. ⁵Uvvatakku Agaayyutim uqaŋhan suli agaayuhum akuqtuyunaqspikaĝaigai.

Christ Jesus-ŋum Savaktillautana

⁶Tamatkunina ukpiqtuaqatiutin ilisautturitiqagupkich, Christ Jesus-mi savaktillautaugisirutin, sayyiqsimaŋiqni ilipnik irrutchipkun ukpiqsriŋhum uqautturitaŋiŋ suli ilisautturitmiŋ ilumutun ilvich maliguaŋkaŋniŋ. ⁷Aglaan tamatkunaŋa uqaagtuaŋiŋ agaayyiaqtailaakun piisimaagumuutin, inĝit-chuaniŋ uqautiknaĝutiŋ. Ilipnun ayuqqiqsaŋiq agaayyutiqammaagiŋikun iŋuŋniŋ iŋvigilugu. ⁸Pisuqsaŋiq timipkun piŋŋautaugaluaqmiraqtuq, aglaan agaayyutiqammaagiŋiq piŋŋautauruq supayaakun, takku iŋuŋniŋmik akiq-sruutmik piqagtuq pakma suli sivuniŋmi. ⁹Taamna nipliun ilumutuuruq akuqtuqtaksraq suli ukpiĝiraksraq iluqnaĝlugu. ¹⁰Taatnaqhuta sakkiqirugut sakuukhuta, takku niĝiugaqput inillaktisrimaaglu Agaayyutmun iŋuuruamun iŋuich iluqatiŋ Anniqsutiksraŋatnun, pitluglugich tamatkua ukpiqsri-ruat.

¹¹Tamatkunina tililugich ilisautyumigitin. ¹²Kimununniŋ piŋiŋlaĝipkasru-ŋaŋnak nutauniŋlutintuuq, aglaan ukpiqtuani nipipkun iŋuŋniŋlaŋkun piq-paktapkun ukpiqsriŋlaŋkun suli ipqiŋlaŋkun atriŋiaqtaksraĝutiŋ. ¹³Aggiŋ-laŋmunaglaan piviqagutillugu agliquttriŋiq, quliaqtuaŋiq suli ilisauriŋiq iŋuŋnik Agaayyutim uqaŋhaniŋ piyummataqaglu. ¹⁴Suqutigiŋisruŋaŋnagu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun qaisauruq sivuniksriqiruakun qaukŋiŋich ukpiqtuaŋuruat patikmatigik argaktiŋ ilipnun. ¹⁵Tamatkua atuyusraĝlugich, tamatkunuuna sakuugutin, aasriŋi iŋuich iluqagmiŋ qiniŋumagaat nauŋhiŋ. ¹⁶Ilipnun suli ilisautturitipnun munaqutiqagutin, tamatkua sivutmun atuĝlu-gich, taatnaĝuvich anniqsuĝisirutin suli tamatkua tusraaritin.

Niĝiugaqagviuŋhat Ukpiqtuat

5 ¹Aŋutmik utuqqaauruamik nipliatisruŋaŋnak, aglaan uqapsaagumma-tiqaglu ilaa aapaptun ililugu. Aŋutit nautaurat aniqatiuptun irrutilu-gich, ²aĝnat utuqqaaurat aakaptun suli aĝnat nutaurat aĝnauniuptun ipqi-tchuakun.

³Ikayuiyumaŋhiŋ kamaksriŋikun uilgaĝnaaniŋ ilaŋlaaniŋ urriqsuĝlugu. ⁴Aglaan uilgaĝnaaq qitunĝaqaqpan unniŋ tutitchiaqaqpan, tamatkua agaa-yutikuŋhum atuqtaksraŋiŋi aŋayuqaamiktigun sivulliulugu ilisaksraĝaŋat. Taatnaŋiŋmiktigun aŋayuqaatiŋ suli taataatiŋ utiqitichivigiŋisigaich, taatni-ŋiq Agaayyutmi quyanaqtuq. ⁵Aĝnaq qaunaksriksraipiaqtuaq uilgaĝnaapia-ŋuruq Agaayyutmun tunŋapluni agaayuraqtuq injqsruqhuni ikayuŋnaŋiŋmi-gun unnuaqtuummaan. ⁶Aglaan uilgaĝnaaŋugaluqhuni qaiŋŋaruq inmiŋik

killukun quvianamun, iñuunurağniallağmi tuqumaananiqtuq. ⁷Taatna tiliyu-migitin, iñuumli taavrumuuna upyaktungitchumigai. ⁸Aglaan kisum iñuum ilani qaunakkutaitchumigich, suvaluk ilani iñmi kiñuniğmiñi, taavruma ukpiqsriñiq ayyaumigaa ukpiqsriñgitchuamiñ pigiilitlukkuni.

⁹Uilğağnaaq ilaliutiniaqnagu atiqagvianun ikayuğnaqtuat kisanik piña-srukupiaq ukiuq qaañiñiqpagu, sulı taamna atautchiñhiñami ilaqatnik-simaruksrauruq, ¹⁰uqautigitchiilautatıgmik savaallautatigun piqağuni, qitunğamiñik iluatun iñuguktitchianiksimağuni, iglaanik kiñuniğmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuiñ isiganitñik iğğuiimaluni, ihuilliuqtuanik ikayuimaluni, sulı savaallautaqaqsimaluni. ¹¹Aglaan uilğağnaat nutautluk-tuat ikayuqtaksranun ilaginiaqnagich, takku ilinisa kimmutaata ilaqatnitqı-guhikun Christ-miñ tunutitkisiyai, ¹²taavrumuuna navguilıgmiktigun akiq-sruutiqaagmiknik ilaanun patchisiñigutiñ. ¹³Tamatkuasulı suuvıgiğahıgmik siñiqsralikun tupıgıñi ilitchigisirut naagasulı ilitchiñhat uqaksraqsiuıgmik sulı qaunaginğirrituqñhat atlamik pigiitluktıuq sunik uqaksraqinğisagmiknik uqautiqaqhutiñ. ¹⁴Taatnaqlıgu uilğağnaat nutautluktıuat ilaqatnitqıugitka qitunğıuğlugich kiñuniğmiknik qaunaksraganıglugich. Taatnağumiñ piviisin-nayağaiç uumiksrivut uqautiqalıksranatniñ uvaptigun pigiililıgu. ¹⁵Uvva-takku uilğağnaat ilañich sannitmuaniqtut maliklugu Tuunğaq. ¹⁶Aglaan kiña ağnaq ukpiqtuanıruuq kiñuniğmiñi uilğağnaaqagıñgumi qaunagiraksraqı-gaa, taamnaasrıi ukpiqtuanıruuanun natmausrıuñaqanı, aasrıiñ ukpiqtuanı-ruat uilğağnaanik ilaitchuanik qaunaksritlalutiñ.

¹⁷Qaukñiich ayalatchiruat ukpiqtuanıruuanik isrummatigiraksraurıut akilıu-sriaqatıksraupiağlugich malğugıglugu, suvaluk tamatkua qulıaqtuauqtuat sulı ilısaurıruat sakuukhutiñ. ¹⁸Uvvatakkıu Agaayyutim uqañhi uqaqtut, “Savak-tuam anğutim qanğ a qılıqsruğumiñaitchiksi savanğaan.” Taatnatuntuuq, “Savaktim akiksranı piraksraqıpmigaa.” ¹⁹Agvisiksraqsiuğutinun naalağnisru-ıraqnak qaukñıruuq akitñaglugı kisanik ilısimaritigun malğukkun naagaqaa piñasrutigun tikiutrauıkan. ²⁰Tamatkua killıuqsraqtuat iñıqtıgıtuıqagıumigitin takkuatni iñuıch iluqağmıñ, tamatkuali atlat taluqsriğıumuut killıqıñıksraqmik-kun. ²¹Sıvuğaanı Agaayyutim sulı Christ Jesus-ıñı sulı israğulğich piksraq-taagıkkarı uvañı tiligikpiñ tupigitqıplugich tamatkua ilısauttıtı. Isıvıgiğmik sulı ihuaksrıñgiğmik kisumun sułıpayaaqni qıñıqtitchisıuñaqnak. ²²Kisumik Atanğuruam savaanun qilamiksrułıkun patıglugu argapnik inıllairagısrıuñaq-nak, unniñ killıqsautıñitñun piqasrıqsuutısruñaqnak, ipqıñıksran qaunagilugu.

²³Tarakñaaglaan imiñhiñamik imiqasruñaqnak aglaan ilıvıch ikayulıksra-ıñun misruğıqtullaalutin atniğnaqtıuıñagıuñlapkun. ²⁴Iñuıch ilañısa killıuq-sautıñich sagvirut aasrıiñ ilısımanağhutiñ atannıkkauğaluaqnatıñ. Aglaan atlat killıqsautıñich aquagun sagvıgisirut. ²⁵Taatnatuntuuq savaallautat sag-virut sulı inğitchaluañğamıñ sagvıłutiñ irıqsımaanıkkumiñaitchut.

6 ¹Kısupayaat tigutaanuplutiñ savaktaurıat isrummatigiraksraqıgaıch savagvisıñ pigıuğlugich taluqıtuqıallapiağlugich, kisumli iñuum Agaayyutim atqa sulı uvagut ilısauttıtıvut uqautıgıñgıchumıgaa pigiililıgu.

²Tamatkua savaktit savautrıqaqtuat ukpiqtuanik nağğıuqtaksraqıñgıchıch, takku ilinisa anıqatıgıgaıch. Taatnasruñaqatıñ savautraksraqıgaıch ihuatlu-glugu sakuugutiñ, takku piññaktuat savaanatniñ ukpiqtuağıgaıch piqpapıgı-lugich. Uqautıgilugich ilısauttıtıgıllapiağumigitin tamatkua.

Taŋiġitchuat Iļisauttutit suli Iļumutuuruat Umialgutit

³Kiña iñuk iļisauttinik atlakkamik iļisauttutiqaġniqpan, Atannapta Jesus Christ-ŋum uqautaiñik iļumun suli ukpiġvipsa iļisauttutaiñik agaayyuti-qammaaġiļikun maligurrutingitpan, ⁴taatnasriq kamagiliutiraqtuq iñmiñik sumik iļisimanġitmiuq. Taamna ikayuutaunġitchuamik qapiqsigiiļikun suli uqavaaġumaļikun taiyuutitigun kimmutinikhuni. Taatnasriq siqñakutraļig-mik, avgumaļigmik, atniiyumaļigmik suli iļimasruļigmik killukun tikiut-riraqtuq. ⁵Ataramik qapiqsigiutraġummatinikhutiñ iñuñni isrummatinich savallautanġiqsuani iļumutuūļigmik piqaŋiqhutiñ, iļinisa isrummatigiliu-tiplugu agaayyutiqammaaġiļiq piññallaksautauplugu.

⁶Iļumun agaayyutiqammaaġiļhum iñuk piññaktillapiagaġigaa apaigigu-migich pigikkani. ⁷Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitchugut. Sumik nunamiñ aullautrigisivisa? Aullautriyumiñaitchugut. ⁸Taatnaġlugu atnu-ġaaqauraqsiñāġupta suli niqqaqsiñāġupta, apaigiraksraġigivut. ⁹Aglaan tamatkua umialgusrisuktuat aņiqusraaqttittatut aasrii pişaġipkaqhutiñ nani-ġiañiñun. Napitittatut iñugiaktuanun kinniqqutinun suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuruanun iñuñnik suksraunġiġvinmun. ¹⁰Uvvatakku kimmutiqaļiq maniñmik pigiitchuat qanutchipayaurat kaņigigai. Iļanich piqa-ġugrualiqamiñ tamarrumiña ulapnaaraqtut ukpiqsriļigmiñ aasriiñ iñmiknun isrumaaqpautiksriuhutiñ.

Iļisauttutit Timothy-mun

¹¹Aglaan ilvich Agaayyutim iñugigaatin. Taatnatchiñiñ iluqaitniñ piisimaa-ġiñ. Nalaunġaruāliq, agaayyutiqammaaġiļi, ukpiqsriļiq, piqpaksriļiq, anuqsru-ļiq suli agġaņaiļiq, taapkua sakuugutigilugich. ¹²Pisuqtilaaqni ukpiqsriļikun piqqautraġiñ, aasiļi iñuūļigmik isruitchuamik piññaktaaqāġutin. Uvvatakku taavrumuña iñuūļigmun Agaayyutim tuqługaatin uqauti'apkich nalupqinaiq-hutin iñuich ukpiqsriļiapiqtilaapnik. ¹³Agaayyun iñuūļigmik iluqaitnūn qai-tchiruiq. Suli Christ Jesus-ŋum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautāġaa. Iļiñik uvañni iļisimarauruk, taatnaqhutin tiligikpiñ, ¹⁴taivrumuñaaglaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviġviksrajan uvluanun tilliñ tupigilugu, ipqisillugu suli patchisaisillugu. ¹⁵Ilaan sagviļha tikiutikkaugisiruiq, Agaayyutim piviksriu-taagun nalaullugu Aņalatim, kisimi umialgich Umialgat suli atanġich Atanġat kamañqhuni. ¹⁶Ilaa kisimi tuquyumiñaitchuāq, Ilaa qaumami iñuļhiñam tiki-tchumiñaisaņani iñuuruāq, iñuum qiñiñġaqsimaitchaa, iñuļhiñauluni qiñiñġa-ġumiñaitluni. Agaayyutmun kamanaun suli saņņi isruitchuāq illi. Taatnatuq.

¹⁷Alġaqsruġumiutin tamatkua umialguruat suuratigun mattumani iñuū-ļigmi kamañġaunġiaqunġiļlugich, taatnatchiñun suuranun piunġiļlaaruanun tunġatqunġiļlugich, aġlaan Agaayyutmun iħaqqutriļiġmigun qaitchirigik-kaptiknun supayaamik quviagiraksraptiknik. ¹⁸Tillisiqaġlugich nakuurua-mik savaaqaqulugich, savaallautanik umialgutiaqulugich, iħaqqutriļiġkun atlat piqasriqsuļiksrañat itqanairrutilugu. ¹⁹Taatnaġumiñ suuraksraġmik-nik iñmiknun tugvaigisirut, tunġaviksramiknik piġgumiñaitchuamik, aasrii iļinich piññaktaaqatlatutiñ iñuūļigmik iļumutuuruamik.

²⁰Timothii! Tamanna ilipnun qaunaksraqsirrutauruāq qaunagillautāġu-miġiñ. Piisimaġutin uqaqaļiġmiñ agaayyiaqtaiļaakun suli uqaksraqtuliġmiñ

isilgaiłikun. Iñuich ilañisa uqaqatuat taatna isrummatigiraqtut inmiknun isrumaturuanuplutiñ, aglaan taatniingitchut. ²¹ Iñuich ilañisa isrumattun piñ-ñaktaaginigaluaqlugu, aglaan taatnałigmiktigun ukpiqsriłiq tammairagigaat. Agaayyutimtuq iluaqqutriłhan iluqasri nayuutilisi.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

1 ¹Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaana Christ Jesus-ŋum Agaayyutim pisulha-
gun. Tilirauruŋa quliaqtuaŋitquplugu akiqsrutaauruaq iñuulikun pigia-
gutikkaptigun piqasriutiłaptigun Christ Jesus-mi. ²Aglaktuŋa Timothy-mun,
piqpapiplugu iğniŋipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ
Jesus Atannapta iħuaqqutiliñ ilunŋugilutin suli qiniururimaagutin.

Quyyatit suli Pitchuksaagutit

³Uvaŋa quyagiga Agaayyun savautraŋikkaga qauŋrimmaagiutillautakun,
sivulliatkaptuq pipmatun. Quyaragiŋiga itqagiqlutin ataramik iniqsrułamni
unnuaqtuumaan. ⁴Itqagiqlugich qulvisin, qiniŋummiullaŋiaŋikpiñ atqunaq,
uvaŋaptuq imaŋaħiksrannun quvianamik. ⁵Itqagiŋiga ilumutuuruuq ukpiq-
srisigikkan Agaayyutikun, ukpiqsrisigikkana aanaruapich Lois-ŋum suli
aakavich Eunice-ŋum. Arguaŋiŋitchiga taatnaptuq ukpiqsrisiqalhiñ. ⁶Taat-
naqlugu itqaaqtuutigiŋipni makititquplugu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun
illiŋiłapkun argannik. ⁷Uvvataku Ipqitchuam Irrutchim Agaayyutim qai-
saŋan uvaptiknun iqsisaŋaatigut, aglaan saŋniksritchaatigut piqpakkutmiglu
suli inŋmun aŋalalŋuħimik.

⁸Taatnaŋutin kanŋuginagu ilisimarauhiñ Atannaptigun, unniiñ kanŋu-
ginaŋa uvaŋa Ilaan isiqtaŋa, aglaan nagliksaħiħiñaaŋulutin piqtigilugu
tusraayugaallautaq Agaayyutim sayaqaqtitchiħagun ilipnik. ⁹Ilaan anniqsu-
ŋaatigut suli tuqluŋaatigut inmiñun iñugisrukħuta, pisigisruŋaŋagu savaa-
vut, aglaan pisigiplugu Ilaan sivunniutini suli iħuaqqutni. Sivunaniimma iħuaq-
qutianiŋniŋaatigut Christ Jesus-kun, ¹⁰aglaan pakma ilitchuŋipkaŋaatigut
taavrumiŋa iħuaqqutmik tumigiplugu sagviħa Anniqsuqtipta Christ Jesus.
Uvva takku Christ isrupkaŋaa saŋŋia tuqluħum. Tamarrumuuna tusraayu-
gaallautakun Ilaan sagviŋaa iñuuliglu tuquyumiñaiħiglu. ¹¹Agaayyutim nalu-
naikkagiŋaŋa uqautigitquplugu tusraayugaallautaq, uqqiraqtauluŋa suli ili-
sautrauluna. ¹²Taatnaqlugu tamanna piqtigiplugu uvaŋa nagliksautiqaqtuŋa
tamatkuniŋa. Aglaan kanŋugiŋitchiga, nalunŋitluŋu kisumun tunŋaħiŋa,
suli uvaŋa nalupqiŋiŋitchiga Ilaan qaunaksriħiksrana savaamnik taivrumu-
ŋaaglaan uvluanun atanniivium. ¹³Ukpiqqutaŋiħiaŋnagich ilumutuuruat uqa-
ħich ilisauttutitka ilipnun atriraksriuqlugich, payaŋaŋvigilugu ukpiqsriħiq
suli piqpaktaq pigiagutikkaŋpup piqasriutiħapta Christ Jesus-mun. ¹⁴Qauna-
gilugich nakuuruat ilisauttutit qaunaksraqsirrutauruat ilipnun saŋniŋikka-
ŋagun Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam uvaptikni.

¹⁵ Ilisimagiñ, iluqatiñ piqatipta Asia-miittuat malingiġaatna unniiñ uni-tchaatna, taapkuaksuli Phygelus-numlu suli Hermogenes-num. ¹⁶ Uvvatuq Agaayyutim iħaaqutugimigai tupiqatai Onesiphorus-num, takku ikayugagi-gaana iħugiaktuami. Ilaan kanjugisruñaqnagu iħiġa isiqsiviñmi. ¹⁷ Rome-mun tikipqauraqami pakkiutinigaana paqilgataħamnunaglaan. ¹⁸ Agaayyutimtuq nagligillañniagiñliuñ taivrumani uvluani atanniivium. Ilipsi ilisimallapiagiġiksi atqunaq ilaanun savautiliġa Ephesus-mi.

Christ Jesus-num Anuyaktillautana

2 ¹ Ilvich, iġñiij, saññivigigumagiñ iħaaqputaa Christ Jesus-num. ² Uqa-ħhich tusraakkatin uvanniñ uqautiġi'apkich sivuġaatni iħugiaktuat ilisimarit qaaniqsitchumigitin iħuñnun ilisautritħaranun atlaniktuuq. ³ Iġlu-tuġlugu nagliksaaħhiñaanħiiksran qanutitañaitchuaton anuyaktaaton Christ Jesus-num. ⁴ Anuyakti anuyaktauħiġmiñi ilħakkattaagusrimmataitchuq iħuuniahigruaġmiñun, aglaan ilaan quyaliummatiqagaġiġaa qaukħiġikkani tiliuqtigiplugu. ⁵ Suli aqpaliutraqtu aqpaliutraħiġmiñi akimalguitchuq kisanik tupiksriħuni maligutaksranik. ⁶ Suli nautchiiri sakuuktuq piññaqqaqtuk-srauraqtuq nauruaniñ katitchiħiġmi. ⁷ Tamatkua uqautitka isrummatigikkich, takku Atanġuruam ikayugisigaatin kanjisiħiiksranatigun supayaat.

⁸ Itqaġiun Jesus Christ anipchakkauruq tuquħiġmiñ, kanjigviquqtuq David-mik, quliaqtuagikkaptun tusraayugaallautamik. ⁹ Uvvatakk uqaqa-ħapkun tusraayugallautamik nagliksaaqtitauruña suli pituqakkauruña liilaa savvaħukkataqti. Aglaan Agaayyutim uqaħha piñaiħutaitchuq. ¹⁰ Taatnaq-ħuña iġlutuġiġa suapayaq Agaayyutim piksraqtaani piqtutigiplugich, ilinjit-tuuq anniqsukkaqtuplugich Christ Jesus-kun iħuutquplugiħu isruitchuami kamanautaani. ¹¹ Uvvauna iħumutuuruq nipliun,

Uvagt tuquqataugupta Ilaagun
iħuutqikkisipmiugut Ilaagun.

¹² Uvagt iġlutuisuiñaġupta
aħalatchiqataugisipmiugut Ilaagun.

Uvagt Ilaa piħlaaġiguptiġu,
Ilaantuuq piħlaaġigisipmigaatigut.

¹³ Tuniqsimmatrinhigutunniñ
Ilaa tuniqsimmatriraqtuq,
takku piħlaaġiyumiñaitchuq iħmiñik.

Savakti Ĥuagikkauruq

¹⁴ Itqaqtuutugimigitin iħuktin tamarrumuuna, suli iħumutuuruam iħaqsruħlapiagħugich Agaayyutim sivuġaani anuyautiqaqunġiħugich nip-liutitigun. Taatnasriq ikayuutaunġitchuq iħuñnun tusraaranun, aglaan ukpiqputaigutauraqtuq. ¹⁵ Pisuqtillaaqni piññaaktaġiniagħlugu iħuagikkauħiq Agaayyutim qinñanani atrilugu savakti kanjusruutaitchuq savaaġmigun, nalautlugu ilisautriruq uqaħhanik Agaayyutim iħumutuħħan. ¹⁶ Uqaqatigina-gich agaayyiaqtaħlaat iħuich kinnauruat uqaqamiñ. Taatnasriq unjurrutauruq ayuqtaħiiksranatnun iħuich Agaayyutmiñ. ¹⁷ Taatnatchich ilisauttutaat atri-qaqtuq killiħruam iħuñuqtuqaħlugu uviñġa timim cancer-tun. Maħuk taat-natchik ilisautrik Hymenaeus-lu Philetus-lu. ¹⁸ Taapkuak ukpiqsrisaiħutik,

ukpiqutaiqsitchiruk ilañitñik ukpiqtuat nipiqałıgmikkun anitqıłıksraqput atuumaanıñnıplıgu. ¹⁹ Aglaan tunñavıksrıugaña Agaayyutim ilumutuuruag atlanñuqtanğitchuq. Taatnaqhuni aglaksımaaqtuq, itna, “Atanğuruam ilisimagai tamatkua Ilaan pigıkkani,” suli itna, “Kisupayaag nipiqağumi Atanğuruamun piginiłuni killulıqısruiqsursauruq.” ²⁰ Tupiq anıruaq piqağaqtuq puggutanik utkusrıññik atlakaagıññik. İlanjich piñianuraqtun manıñmiñ qatıqtaamiñ naagaqaa kaviqsamiñ, atlat suli qıruñmiñlu qıkumiñlu. Akısuruat utkusiich puggatallu atuqlıgich tuyuğmiaqaqamıñ kisianik aasrıñ akiññıqsrat ataramik atuqlıgich ilanjich suaqluqağvıgıplıgich. ²¹ Taatnatuntuuq kiñapayaag iñuk salummaqıtichumi iluqaaniñ killuğmiñ atukkaugısıruq kamaginaqtuamun, takku ipqıqsıtaugısıruq aasrıñ qaukñian atutlalıgu, itqanaıgısrımaaglıgu atulıksrani savaallautapayaamun.

²² Nutaulhum kimmutai qımaummiugaqtaksırağıgıtın, aglaan piññaktaağiniaglıgu nalaunñaruatıq, ukpiqsrıñıq, piqpaktaq suli qıñuiññıq, tapıguğıtın tamatkunıña ilumun tuqluğaqtuuanun Agaayyutmun ikayuquplıtıñ. ²³ Aglaan uqaksraqtutıqasruñaqasrı kinnaqtun nalukkapsıgun. İlisımagiñ taatnatchim isruqağagıñha uqaallatrañıgmik. ²⁴ Agaayyutim savaktaa uqalaruksraunğitchuq. İlaa iluaqqutrıruksrauruq iluqaıtñik, nakuuluni suli anuqsırluni ilısautrıñuluni, ²⁵ agğanaiılluni nalguqsrıyumi igluginiññik. İtpiaqtuq Agaayyutim mumıgıvıqaqtıchıñıksrıñanun ilıchuqsrılıtın ilumutuuruamık. ²⁶ Aasrı qauğrimmatıñıtıñıñıqsut kanıqsıaqatqıñkun, annagutın nigatchıañaniñ Tuunğaum, tigugaluakkani tupıgıtqıplıni.

Uvlut Aqullıich

3 ¹ Aglaan kanıqısısrıuñ una. Aqullıñi uvluni sakiqnağutit ilıñıaqtu. ² İñuich ilıtıkkısırut inmiknuññıñıq, pisugruağutınıgıtın, uqavilıgıtın, arguñasrılıtın, uqağnıglıgıtın, tupıktaıgıtın anıyuqaamıknik, quyataıgıtın, ukpiqsrısaıgıtın, ³ iluaqqutrısaıgıtın, ilunñukkutaıgıtın, saglutusrılıtın, tatamnaqsılıtın, suli iqsıñıaqılıtın, ilıñısa nakuuruag uumıgılıutılıgu, ⁴ ilıñıch ataaguıtıtaugıgıtın, isrumamıknı sıvutmuusruusrılıtın, suunasrugılıutillapiağıtın, quvıasruñıallıtılugıtın agaayyutıqalıksrıamıknıñ, ⁵ ukpıgu-srıq qıñıgnautıgıñıñıñnıalılıgılu, aglaan ayaksımapmıılaan ilumutuuruag. Taatnatchıñiñ inıñıñ piisımaagımuutın. ⁶ Taatnatchich ilanjich sıñıqsırağımıktıgun payarıraqtut piyaruanik ağanıñ pıgıilıllıapiaqtıuanıñ suli iglıgıtıkkaulıqsuanıñ qanusrıpayaatıgun kimmıtıtıgun. ⁷ Taatnatchich ağanat ilıññıurağnıallagmıñ ataramik ilıchuqsrıanıtılaıqsuat ilumutuulıgmik. ⁸ Taıpchuaq Jannes-lu Jambres-lu akıllııutıpmatun Moses-mun, taatnatuntuuq taıpchua inıñıch akıllıupmıut ilumutuuruamun, isrumatıñıch pıgıilıplıtın, ukpıqsrıñıñıalıqhıtın Agaayyutıkun. ⁹ Aglaan taatnatchich ayuugımiñaitchut, takku kisupayaam kanıqsımaıñhat qıñıgisıgaat, ipchuñnaktuntuuq Jannes-lu Jambres-lu pıpmatun.

İlisauttıt Aqullıich

¹⁰ Aglaan ilvıch malıguakkagıñ ilısauttıtıga, qanusrıuñıga, suli piyummatıga inıñıgmı. Tuvırağnıakkağıñ ukpıqsrıñıga, anuqsrıuñıga, piqpaktağa, suli iglutıñıga, ¹¹ pıyuqaısuñıga, suli naglıksaaqsıuñıga ukpıqsrıñıapkun. İlisımaanıknıñ iluqaan atuummıruag uvañnıñ Antioch-mı, Iconium-mılu, suli

Lystra-mi, tatamnaqsipługu nagliksaasquihq iglutukkağa. Aglaan tamatku-nakña iluqaitniñ Atanguruam annautikkagigaña. ¹² İnuich agaayyutikua-guktuapayaat Christ Jesus-mi piqataulutiñ piyuaqsugisirut. ¹³ Tamatkuali killukuaqtuat piññaqtit pigiilimugutiñ kinnitniñkun atlanik, sulı kinnilutiñ iñmıknun. ¹⁴ Aglaan ilvich ilisauttusriagianıkan ilumutuuruuq payañaigługu sivutmuutigumigiñ. İlisimagiñ kisuniñ ilisauttusriagiñhagun, ¹⁵ sulı ilisaut-tusriagimañhatigun ilaalugruuñiñaglaan Agaayyutim uqañhi. Tamatkua kanıqsipchahıñaugaatin annıqsuqtılığmun ukpiqsriñkun Christ Jesus-kun. ¹⁶ Uvvatakkı uqañipayaaq Agaayyutim Makpıgaanani ittuq ilaan aniğniliu-taagun, sulı annıqsuutauruq ilisautriruni, iñıqtıgırıni, nalğusruiruni, sulı alğaqsrıiruni nalaunñaruahıksramun, ¹⁷ iñuglı agaayyutikuaqtuag naamasrip-lugu paqnamallautlasrıplugu qanusripayaamun savaallautamun.

4 ¹ Tiligkipiñ sivuğaani Agaayyutim sulı Christ Jesus-ñum Atanniiruksrau-ruam iñupayaanik iñukuuruani unniñ tuqunjaruanik, sulı piqutigip-lugu aggitqıñksrañalu añaayuqautaalu: ² tililılapiağıkpıñ quliaqtuagıtquplugu tusraayugaallautaq, uqağiniapiağlugu pivıksrañagun naagaqaa pivıksraitma-tun inñaan, ilitchuğıpkagıniutigilugu, alğaqsrıutigilugu, pitchuksaagıtigi-lugu, sulı anuqsruhipayaakun ilisauttutıgilugu. ³ Uvvatakkı pivıksraq tikiu-magısıruq iñuich naalağnisunğıñksrañat ilumutuuruamun ilisauttutmun, iglığutlulıgıtiñ iñmıñ pisuñğımıkkun, katitchiñialıgıtiñ ilisautrıksrağmıknik tusraasrukkañhiñagmıktıgıñ. ⁴ İliñich naalağnitlukkummataıgıtiñ Agaayyutim ilumutuulñanun, aglaan naalagulitlulugıch utuqqaqtat unıpchaaıiat. ⁵ İlviñlıasrıiñ qauğrimmaagıksuksraurıtiñ qanusripayaami irvıqanñaqpıch, iglutuğlugu nagliksaasquihq, quliaqtuagılugu tusraayugaallautaq, sulı tañığ-lugu savaaksrapayaaña savaktaan Agaayyutim.

⁶ Uvajalıuvva tikiummıgıa tuqqutañıksrağa Agaayyutmik pıqusrığluna. Aullañksrağa marrumakña iñuulıgımiñ tikiummıruq. ⁷ Atırıplugu aqpalıut-raqtı nuñitchıruaq, uvañaptuuq iñuulñamni ukpiqsrıñıq Agaayyutıkun pigi-tuiñağıga. ⁸ Pakma akiññaktaksrağma nıaquğutıksrañan nalaunñaruahum taqıgaaña, Agaayyutim nalaunñaruam Atangum qaisaña uvañnun taıvrumanı uvlumi, uvañnuñhiñaunğitchıuaq aglaan iluqaitñun aggitqıñksrañanik inuğruuqtuanun.

Uqauttutai Timothy-mun

⁹ Uğgisıgilugu utlakkumıgıkma. ¹⁰ Uvvatakkı Demas-ñum marrumıña nunamik kimmutiqatlulıqhıni unıtchaaña. Thessalonica-mun aullaqtuq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasrıi Dalmatia-mun. ¹¹ Kisimi Luke-ñum nayu-ğaaña. Tuvaaqatıgiyumıgiñ Mark ikayutıksrağa savaakun. ¹² Tychicus-li tuyuğıgıga Ephesus-mun. ¹³ Qakugu aggiaqsıyuvıch saagağumıgiñ quppi-ğağa unisaga Troas-mi Carpus-mun, makpıgaatlu suvaluk qisıñiñ pılıu-gat aglaktuğvitka. ¹⁴ Alexander-m savviuqtım atqunaq naviannıuqtıtkaaña. Atangum utıqtıchıvıgıgisıgıaa atniutaıgun. ¹⁵ İlviñtuuq qaunakkutıqağumuutın ilaagun, takku iluaksrıñğılıapiañkun akillıñıqsuğai uqauttutıvut. ¹⁶ Sivugañıutiqqaañamni Rome-ñum añalatañun tapqıtchıña, iluqatıñ unıtchaatña. Agaayyutımtuq akitñautailıañniaglıgıch taıpchıua. ¹⁷ Aglaan Atangum nayuq-luna sayyıqsugaaña uqautıgianıtlasrıplugu inuñaiğlugu iluqatıñ Jew-ñunğı-tchuat tusraaraksrañat. Uvaña annautıkkaurıña tuqqutauvıksrağaluamniñ.

¹⁸Suli Atanguruam annautiniagaana iluqaaniñ pigiitchuamiñ, annautiluḡa pakmaniittuamun aḡaayuqautmiñun. Nangauñ illi ilaanun qanḡavak isruilaamun. Amen!

Aqulliich Iḡammiuḡutit

¹⁹Tuyuqtuḡa iḡuaqqutmik Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupiqataiñun Onesiphorus-ḡum. ²⁰Erastus Corinth-mi ittuiñaqtuḡ, suli unitchiga Trophimus Miletus-mun atniḡñaliqman. ²¹Agḡiḡuaḡniuraḡumuutin ukiuḡraguqtitnagu. Eubulus-ḡum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaḡḡaḡaatin, atlallu aniqatiut.

²²Atanguruamtuḡ piqasriqsuḡlisin irrutchipkun. Agaayyutimtuḡ iḡuaqqutilisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Titus-mun

1 ¹Tuyuutit ukua agqigsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqqiraq-tigiplugu Jesus Christ-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagigaŋa ikayuqup-lugich ilaan iñuksraqtaani ukpiliquplugich suli ilisauttutiqaglugich ilumu-tuungagun ukpigusripta, ²tunŋaviqaqtuakun niŋiugaqaŋikun isruitthuamik iñuuhigmik. Agaayyutim saglutlaitchuam akiqsruŋniŋaatigut taavrumiŋa iñuuhigmik sivuani aullaŋniñhan piviksraurum. ³Aasrii nalaullapiaqtugu piviksraq sagviŋaa taamna tusraayugaagiksuaŋmigun. Taatnaqtuksraquŋuŋa savaaksritchaŋa, uvaŋaasrii uqaŋiplugu tillisaagun Agaayyutim Anniqsuq-tipta. ⁴Titus, aglaktuŋa ilipnun iŋñaurapiamnun ukpiqsriŋikun piqatigikkam-nun. Agaayyutimtuq Aapaurum suli Christ Jesus Anniqsuqtipta iŋuqaqtu-kun qinuiñniŋqsimaaŋumigaatin.

Titus-ŋum Savaŋa Crete-mi

⁵Uvaŋa unitchikpiñ Crete-mun iŋuqaqsruquplugich sut iŋuqaqsrugaksrauruaat taamani, suli nalunaiqsitquplutin ukpiqtuanuruat qaukŋiksraŋitñik nunaq-qipayaani. Tillisitka itqaŋilugich, ⁶qaukŋiksraqtaanuruuq patchisaitchuk-srauruq, anjun atauchimik iŋaqatiqaŋuni, suli qitunŋai ukpiqsriŋulutiŋ uqau-tausruŋaqatiŋ pitchiŋiillugich tupiktañikun. ⁷Uqaqtiksraqtaaq Agaayyutim savaŋanik aŋalatchiruksrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuŋigmigausru-ŋaqani, uumitchaktanŋiguni unniñ imiliŋaqtausruŋaqani, qinnaktasruŋa-qani unniñ killukun piqaŋugruasunaqani. ⁸Ilaa tukkuŋiŋñaqsuksrauruq, piq-paksriŋuluni nakuuruamik, iŋmiñun aŋalalŋuluni, nalaunŋaluni, ipqilluni, suli alŋaqsruutmik tuvrairuanŋuluni. ⁹Uqaqtiksraqtaam payaŋairvigiraksra-ŋigaa uqauttutini ukpigiraksrauruuq suli iviqtisrimaaqtuq ilisauttutmun. Taatna ilitqusriqaŋumi ilaa pitchuksaagilŋugisiruq atlanik ilumutuuruakun ilisauttutikun, suli qinŋitilŋugisiyaa tanŋiŋilŋqutaat akilliiruut uqaŋigmun.

¹⁰Uvvatakkun iñugiaktut tupiguutaitchuat iñuich kinnitñikhutiŋ atlanik nipiqaŋigmikkun kinniŋitkun, suvaluk taapkua ilisauriruut iñuk nalunait-ŋutchiŋsuksrauplugu annautrauniaqpan. ¹¹Ilisauttutaat nutqaqtitaŋsraŋipia-ŋiñ, takku ilinŋisa akasrimagaich aŋayuqaagiiŋ ilisautriŋigmikkun ilisaut-tutitingiŋlaaksraŋmiknik killukun piqaŋugruaqhutiŋ. ¹²Crete-taŋmiut iŋaŋat sivuniksriqiraat nipliŋniŋsuq, Crete-taŋmiurguuq ataramik sagluturanunip-lugich, niŋrugaaŋuktun inniŋlugich, suli iqiasruuplutiŋ niŋitlaturaŋuplu-gich. ¹³Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnaŋlugich iŋuatiŋsraŋatnun ilvich iñiŋtiŋumigitiŋ ipiksiŋlugu, ilinŋilli sayakturuamik ukpigusriñikkumut, ¹⁴itlunŋigutiŋ Jew-ŋuruat unipchaaliaŋitñunlu ilisauttutaatnunlu suli iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuuhigmik. ¹⁵Supayaaq ipqitchuq iñuŋni

ipqitchumaruani, aglaan ipqitchuanqitchuq tamatkunani qaayugnaqtuani suli ukpiqsriñgitchuani, takku ilinjisa isrummatinjich suli qauğrimmaagıutillautanich qaayugnaqsianiksimaplutinj. ¹⁶ Ilinjich ilitchuqsrimanigaluaqhutinj Agaa-yyutmik, aglaan inuuniałhata piilaagigaa, ilinjich uumiktanikhutinj, tupik-taiqhutinj, iniqtaqağumiñaiqhutinj nakuuruamik.

Nalaunjaruat İlisauttutit

2 ¹ Aglaan ilvich ilisauttutigiraksrağigini ilisauttutiksraq ilumutuurautigun uqaliqtigun. ² Uqautilugich utuqqanaağtuat aņutit qauğrimmaagıqulugich, isrumaualgulutinj, ilinjitnik aņalalgusritqulugich. İlumutuğutinj ukpiqsriğimikkun, piqpaktağmikkun, suli iglutuilğusriğimiktigun. ³ Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaağtuat aņnat ukpiqtuam irrusrianik pıaqulugich, sagluturuaņutqunğıllugich, naagaqaa tigutarriutitqunğıllugich taanğagmun, ilisautritqulugich nakuuruakun, ⁴ atriraksrallautağutinj nutautiluktuanun aņnanun piqpaksriğiksraņatigun ilaqatiumiknik suli qitunğagmiknik, ⁵ inmiknun aņalalgusriłutinj ipqıñikun suli ilaqatausruqsılutinj kiñunigmi, tupiqsritlasriłutinj aņutiumiknik. Agaayyutimli uqałha inuich suunıllağingitchumigaat. ⁶ Taatnatuntuuq pitchuksaağlugich nukatpiat aņalallautalıksraņatnun inmiknik. ⁷ İlviłlu supayaatigun atriraksrallautağutinj savaallautakun. İlumutuğullapiagutinj suli piyummatıqağutinj ilisautriğiqni. ⁸ Uqautriłutin nağğuksruğnağumiñaitchuakun, akilliğiqsuqtitin kanņusrutlasriługich, pıgiitchuakun nipiksraıllutinj uvaptigun. ⁹ Uqautilugich savaktaağruich tupiksritqulugich aņaayyuqağmiknik suli quyalıługich sukupayaaq. İlinjich kiumakğiqsuksraunğıtchut ¹⁰ unniin tigliktuğvıgırsrağingitchaich. Aglaan ataramik urriqsuqtaksrağigaat nakuuđıqtinj suli qanutitanıaiğıqtinj kamagıkkauğiksraņanun ilisauttutim Agaayyutikun Anniqsuqtıptigun surağalıpayaağmikni.

¹¹ Uvvatakkun Agaayyutim ihuaqqutaa ilisimanaqsıruq inupayaat annıqsuğiksraņatnun. ¹² Taavrumuuna ihuaqqutmigun Agaayyutim ilisautigaatıgıt agaayyutailaakuauqunğıtluta suli nunakuahum kimmutaaguaunğıtluta, inuutqupluta uvaptiknik aņalalgusriłuta, nalaunjaluta, agaayyutiqağuta pakma uumani nunami, ¹³ taqqıñaptikni quvianaqtuamun uvluanun niğiuğagıkkapta, kamanautaa kamaanaqtuam Agaayyutipta Anniqsuqtıpta Jesus Christ-ıñum sagviqpan. ¹⁴ İlaa qaitchuuaq inmiñik piqutigipluta, annautisraqhuta pıgiitchuapayaamiñ suli piğiağutitqupluta inmiñuñhiñaq, ipqıguta, piyummatinıguta nakuuruakun. ¹⁵ Tamatkua ilisauttutıgiyumıgıtın, atuğlugich aņalatchiñiqni, pitchuksaağıñiqni suli alğaqsrulhatni tusraarivich. Nalliatnun-unniin piinıllağıpkasruñaqnak.

Ukpiqtuam Agaayyutikuğalıksraņa

3 ¹ Itqaaqtuutilugich inugıkkatin malığutchiğiksraņatigun aņalatinik suli qaukğıñnik, tupiksriğikun ilinjitnik, itqanaırrutitqulugu savaallautapayaaq. ² Uqautilugich piğiiłakun uqautiksritqunğıllugich, aglaan qinuiyusrimaağlugich, ilauraaqnağlugich, suli ataramik agğaņairrutriğikun irrutriqulugich inupayaanik. ³ Uvvaptuuqtakku qaanıkkaptikni kinni-qıpluta, tupiktaitłuta, nalaunğaisimarugut, savaksıqsimaplugu kimiksriğiq quvianağıkkanğıgı killuum qanusripayaatigun, inuuniaqhuta uumıktakun

suli siqñaktakun uumikkutipltuta avatmun. ⁴Aglaan Agaayyutim Annisquq-tipta aggiqami piqpaksriñigimigun suli iħuaqqutriñigimigun annisqugaatigut. ⁵Uvagut savaaqallautañhaptiguunğitchuaq aglaan ilaan nagliksriñigimigun anitqiksitkaatigut salummakkaukapta imigimik aasriiñ Ipqitchuakun Irrut-chikun qaitchipluta nutaamik iñuuhigimik. ⁶Uvvatakkun Agaayyutim aglip-lugu qaitchigaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik, uumuuna Jesus Christ-kun Annisquqtiptigun, ⁷taavrumuuna iħuaqquataagun uvagut nalaunğasripkaqhuta Agaayyutmi, suli piññaktaagilugu isruitchuaq iñuuhigimik nigiugağikkakput.

⁸Tarra taamna ilumutuuruuq nipliun. Uvaja ataramik uqaqugikpiñ tamarrumuuna nalupqisruutaigutin, iñuilli ukpiqsriuat Agaayyutmik ataramik kipiğiyumuut piviqaqtihiksrañagun savaallautam. Taatnatchich savaallautat nalaunğarut suli ikayuutiksraurut iñuñi. ⁹Aglaan piisimaagvigilugu isilğai-ğikun uqaksraqtuñiq, immakñaqtatigun atiqtigun kanñiuhigimik, aivvatraq, suli akimaniutraqiğmiñ maliguksratigun qaisauratigun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaunğitchut unniñ pitluktuanunğitchut. ¹⁰Malguğugluguunniñ alğaq-sruutiqağumigiñ iñuk akatchiruaq avgumağimik ilamiñi, suqutigitqisruñaq-nagu malinğugutillanğitpan. ¹¹Uvvatakkun ilisimagiñ taatnasriq iñuk iħuaq-sruutaunğitchuq suli killuqsautaiñ kanjqsimapkağagaat nalaunğihagun.

Ilisauttutit Aqulliich

¹²Qakugu tuyuğiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utlallaksa-piağumigikma Nikopolis-mun, takku sivuniqaqtuñ ukiisukluñ tarani. ¹³Ikayuğniallapiağumiikkiñ Zenas, maligutaksraliqirilu suli Apollos aullağ-niaħhakni iglauħiksrağmikhun, suli supayaamik inuñaiyallapiağlugik. ¹⁴Ili-sautilugich iñugikkavut piviqaqtitchiñiksrañatigun savaallautamik, aasiñ pivaqtitchiñlutin atlat inuğikkaniñiñ iqaisruktuasruñaqatin.

¹⁵Iluqağmij piqasriqsuqtima nayaanğagaatin. Nayaanğaqmivut ukpiq-tuaqatiuvut. Agaayyutim iħuaqqutaan iluqasri nayugumigaasri.

Paul-ŋum Tuyuutai Philemon-mun

¹ Uvaŋa Paul tigutaanuruana piqutigiplugu Jesus Christ, aasriiŋ Timothy aniqatigikkaqput uvamniittuqtuq. Aglaktuŋa uumiŋa tuyuutmik Philemon-mun piqpagikkamnun savaqatigikkamnun, ² suli Apphia-munlu piqpagikkap-tiknun Archippus-munlu aŋuyyiuqtauqatitknun, ukpiqtuaguruanunlu kati-sruuranun tupipnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta Atanguruamlu Jesus Christ-ŋum iŋuaqquitiqpaglisi tutqiutiqaqtillusuŋu.

Philemon-ŋum Piqpaksriiŋhalu Ukpiqsriiŋhalu

⁴ Quyaŋiga Agaayyutiga itqaŋiplutin iniqsruqama, ⁵ tusraapluna piqpaksri-silaapnik iluqaitniik Agaayyutim iŋuiŋiik suli ukpiqsrisilaapnik Ataniŋikkap-tiknik Jesus. ⁶ Piqatigiŋiŋiput ilipsitni ukpiqsriuraŋuruani piŋuqtuksrauruq ilitchuŋitlasriŋusri ikayuutipayaanik pigikkapsitniik Christ Jesus-mi. ⁷ Aniqat-maŋ, quviatchaigikma arautiqaqŋalu piqpakkutiŋapku, atakkii ilisima-giga quviatchaiŋiŋi iluqaitniik Agaayyutim iŋuiŋiik.

Paul-ŋum Iniqsruutigaa Onesimus

⁸ Taatnamik inŋigvigillagukkikpiŋ sumik piraksrapnik tiliŋiŋiaugaluahut-in, aniqatigiplutin Christ-mi. ⁹ Uvvasuli Christ-ŋum piqpaksriiŋhagun tilisun-ŋitchikpiŋ, aglaan uvaŋa aŋayuqaaqtuami, isiqtapluna pisigiplugu Jesus Christ inŋigvigisrukkikpiŋ. ¹⁰ Tarra iniqsruŋikpiŋ pigiplugu Onesimus iŋŋi-giliutikkaga ukpiqsriŋiŋman Christ-mik qiliqsimaŋamni pituutani. ¹¹ Taimma qaaglaanimŋa ikayuutaunŋitchaluaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtiguq-tuq ilipnunlu uvaŋnunlu. ¹² Utigmun tuyugisraaqsigiga. Akuqtullaŋniagu-maŋiŋ irrusriŋigutilugu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³ Nayuqtigisrukkaluaŋiga uvaŋni illugu. Savautinayaŋaana iniksraŋaluapni qiliqsimaŋamni piqutigip-lugu tusraayugaagiksuaq. ¹⁴ Aglaan suyumiŋaiaiaqtuŋa apiqsrukkaluaq-nak. Nakuurualiŋiŋi piyummatisillapiaglugu nunuripkasruŋaqnak uvaŋnun.

¹⁵ Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknaŋniqsuq ilipniŋ, ilipnun utitlasrip-luni iŋiŋlugu. ¹⁶ Uvakaŋaniŋaglaan savaktaagruuŋiŋaunŋiqsuq ilipnun aglaan nakuqsitluktug savaktaagruŋmiŋ. Onesimus ukpiqsriaqsikami Christ-mik piq-paknaqsiruq aniqatigiliutiŋluni uvaŋnun aglaan pitluktuguunniŋ ilipnun, takku Agaayyutim pigiliutiŋmigaa iliptuntuq. ¹⁷ Isrummatigigupŋa piqatnaa-ŋipiaŋluna, paŋlayumagaŋi utiŋpan uvaktun ililugu. ¹⁸ Suli qitkutiksriŋiŋpan suurapnik taimani qimakami suli niŋgiuqsrumaqapatin akiilŋiutiŋumagaŋi uvamnun. ¹⁹ Uvva aglaktuŋa argamnik itna, Uvaŋa Paul akiilŋiŋiaŋiŋikpiŋ.

Itqaaqtuutingitchikpiñ qanutun niġġiuqsruutiqaqtilaaqnik uvamnun. ²⁰ Ani-qatmaanġ, quyalisallaŋniaŋġa pisigilugu Ataniq, quviatchaksagluŋa aniqatigipluŋa Atanguruakun.

²¹ Aglaktuŋa uumiŋa ilipnun nalupqigiñġitluŋu tupiksrisuutħiñ ilisimaga-luaŋġaan savaaqatluŋniaħhiñ inġisruaġikkamniñ. ²² Aasriipsuuq niġiugaqaqtuŋa qinıtlasilġiħimnik ilipsitħnik inġisruħħapsigun. Taatnaqhutin itqanaiyaġumuutin iniksramnik.

Iłammiuġutit

²³ Epaphras-ġum tigutaanġuqatigikkagħma pisigiplugu Christ Jesus tuyu-ġaatin nayaanġaġmiħnik. ²⁴ Mark-ġumlu, Aristarchus-ġumlu, Demas-ġumlu, Luke-ġumlu savaqatiuma tuyuqmigaatin nayaanġanik. ²⁵ Uvvatuq iħuaqqut-risaan Atannapta Jesus Christ-ġum irvigiliuŋ irrusriqsi.

Tuyuun Hebrew-ḡuruanun

Agaayyutim Uqalḡa Uqaqtigiplugu Iḡniini

1 ¹ Inilḡaanimma Agaayyun uqaqtuq sivulliaptiknun sivuniksriqiritigun akulaiqḡugu atlakaagiiḡugich. ² Aglaanpakma makunani aqulligḡi uvluni Agaayyutim uqautigaatigut Iḡniḡmigun, nalunaiqsagmigun paitchak-taaquplugu supayaanik, aasriiḡn ilaagun iḡniḡnikkani nuna. ³ Agaayyutim kamanautaa qiḡiḡnaitchuq. Aglaanpakma kamanaun qausaiḡaqtuq Iḡniḡruakun Agaayyutillapiatun itluni. Iḡniḡguruam tigummiugaḡaa supayaaq uqaligmigun saḡḡiqaqtuatigun. Piḡjanikamigich iḡuich killuqsautaat, aquvinniq-suq taliqpianun kamanagḡiqsram pakmani.

Iḡniḡ Kamanatluktuq Isaḡuliḡmiḡ

⁴ Taatnaqhuni kamanatluksiḡluni isaḡuliḡniḡn Agaayyutim atchiḡniḡaa kamanatluktuamik atigḡmik iliḡisa atijitḡniḡ. ⁵ Atakkii Agaayyutim nalliatun-niiḡ isaḡulḡich niḡliutisrimaitchaa, itna,

“Ilvich Iḡniḡigikpiḡ.

Uvlupak nalupqinaigikpiḡ iḡniḡiplutin takkuatni iḡupayaat.”

Psalm 2:7

Naagasuli itnaqsimaichuq isaḡuliḡmun,

“Aapaugisiruḡa ilaanun aasrii uvaḡa Iḡniḡilugu.”

2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13

⁶ Aasriisuuq, tuyuḡiyasripmagu Iḡniḡguruuq aḡalatiqatini iḡuḡnun marru-mani nunami niḡliḡniḡsuq, itna,

“Iluqatiḡ Agaayyutim isaḡulḡiḡn purvigilitruḡ.” *Deuteronomy 32:43*

⁷ Suli uqautigigai isaḡulḡich, itna,

“Isaḡulḡich anuḡiḡuqtinnigai,
savaktiniasriiḡn iḡularuaḡuqtitlugich.”

Psalm 104:4

⁸ Aglaan Iḡniḡguruamun uqaqtuq,

“Agaayyuun, aḡalatchirauḡisirutin taimuḡa.
Aḡalatkisigiḡn aḡaayuqautiḡn nalaunḡaḡikun.

⁹ Quviagigiḡn nalaunḡaruahiq aasrii uumigiplugu nalaunḡaitchuahiq.

Taatnaqhuni Atangum, Agaayyutvich, piksraḡtaagigaatin
qaitchiḡlutin pitḡlukuamik kamakkutmiglu quvianamiglu
tamatkunakḡapayaaq piqatipniḡ.”

Psalm 45:6-7

¹⁰ Itnasuli uqaqtuq ilaagun,

“Ataniḡ, aullaḡniisaḡaḡataḡiḡmi iḡiḡiḡn nunalu qilaglu argapnik.

¹¹ Tamatkua piunḡiḡḡiaqtut, aglaan ilvich itchaḡataqtutin.

Iluqatiŋ tamatkua utuqqağugniaqtut
aasriiŋ atnuğaaluktun suungigutiŋ.

¹² Uligaatun imuniağitiŋ

aasrii simmiğutiŋ atnuğaaluktun.

Aglaan ilvich atlaŋnuğumiŋaitchutin
suli ukiutin isrukliitchumiŋaitchut.”

Psalm 102:25-27

¹³ Aasrii nalliatnun israğulğich uqautriŋlaksimaitchuq itna,

“Aquvittin taliqpiŋma tuŋaani aŋalatchiqasiutilutinaasrii uvamniki
akiilillaŋpiağniaŋhatnunaglaan iluqaitniŋ uumigirivich.”

Psalm 110:1

¹⁴ Israğulğich savaktaulhiŋiaqtut irrusriuplutiŋ. Tiliraurut ikayuquplugich
tamatkua annautrauniaqtuanik.

Kamanaqtuaq Anniqsuğiaq

2 ¹ Qiŋiğikput Iğniğuruam kamanatluŋa israğuliŋniŋ. Taatnağuta pili-
qipiaqtuksraurugut qaunatiqiağiglugich tusraakkavut. Tupigiguptigiki
tamatkua taggivaŋtağumiŋaitchugut ilumutuuruamiŋ. ² Uqalıpayaaq isra-
ğulğich uqautigikkaŋat payaŋaitchuanaŋuruq. Aasriiŋ kiŋapayaaq navgui-
ruaq maligutaksramik tupiksriŋgitluŋiŋu nalliusriaqagisiruq anasriiŋuq-
sautmik. ³ Taatniitpan qanuğuta annaŋniaqpisa anasiŋnuqsağviksraptikniŋ
suksrağingitchuptigu anniqsuğiaq? Atanğum Jesus uqautigiqqaagaa taamna
anniqsuğiaq. Aasriiŋ tamatkua tusraaqqaatuat uqalıgmik qaaŋiqsitkaat
nalupqinaiqługu uvaptiknun ilumutuuniplugu. ⁴ Agaayyutimtuuq ilisimap-
kağniğai atlakaagiisigun quvignaqhutiŋ savaatigun, suli Ipqitchuam Irru-
tchim aatchuutaigun pisuliğmigun.

Sivulliuqtaat Anniqsukkaaurat

⁵ Aasriiŋ Agaayyutim piksraqtaagiŋgitchai israğulğich aŋalatiksraulugich
nunami tikitchağumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aglaan Agaayyutim
uqalıhani aglausimaruq, itna,

“Agaayyuun, suvaata isrummatigitlaniqpiuŋ iŋuŋhiŋa?

Naagaunniŋ suvaata qaunagitlaniqpiuŋ iŋuum iğniŋa?

⁷ Sivikitchuami kamanaitluŋkitaauraallakkaluqługu israğuliŋniŋ,
niaquusriğniğniŋ kamanautmik kamakutmiglu,

⁸ suli inillakkiŋ aŋalatağitlasriplugu supayaaq.”

Psalm 8:4-6

Taamna uqalıq uqautigigaluqtitlugu Agaayyutmun inillaŋniplugu iŋuk aŋa-
latchirauplugu supayaamik, pakma qiŋiŋgitchikiputsuli iŋuum aŋalatchit-
laŋiaqtilaŋa supayaamik. ⁹ Aglaali qiŋiğikput Jesus “sivikitchuami kama-
naitlullakługu israğuliŋniŋ.” Agaayyutim iluaqqutmigun tuqupkağniğaa
pisigiplugich iŋupayaat nanipayaaq. Taatnaqługu niaquusriğniğaa kamanaut-
mik kamakutmiglu.

¹⁰ Agaayyutim aŋalanniğai supayaat, suli supayaat sagviğniğaat kamanau-
taa. Aasriiŋ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiuŋ iğniŋ nagliksaahikun
tikiutitquplugich iŋugiaktuat iğniğich qilaŋmun. Taamna iğniq aullağniiri-
guğniğaa anniqsuğiaŋatnun. ¹¹ Taamna ipqisitschiruaq iŋuŋnik Agaayyut-
mun suli tamatkua ipqisitsauruat iluqatiŋ aapaqagniqsut atautchiŋniŋamik.
Taamna pisigiplugu Jesus-ŋum kanğugingitchaa taiyułiksraŋat ukpiqsirruat
aniqatiumiŋik. ¹² Nipliqhuni Agaayyutmun, itna,

“Ilitchuǵipkautigigisigikpiñ aniqatiumnun;
nanǵagisigikpiñ akunǵatni ukpiqtuanuruat.”

Psalms 22:22

¹³ Itnaqhunisuli,

“Tunǵavigigisigiga Ataniq.”

Isaiah 8:17

Sulipsuuq,

“Uvaniittuǵa ililgaani Agaayyutim qaisaǵiñi uvamnun.” *Isaiah 8:18*

¹⁴ Taapkua ililgaat timiqaqut auqaghutinlu. Taatnatun ilaa iñuǵuqtuq timiqaghuni ilinjisitun. Tuqukami sannigutami timimigun piyaqquqlasriñigaa tuqupkaitlaruaq iñuǵnik, taamna tuunǵaq. ¹⁵ Jesus-ñum annautisraǵniǵai tamatkua iñuich tigutaanuruat iñuuniqtutillaǵmikni iqsiǵhatigun tuquǵimik. ¹⁶ Atakkii Jesus-ñum isrumaalutitigingitchai israǵulgich, aglaan ikayugugai iñuich kiñuviaǵikkani Abraham-ñum. ¹⁷ Taatnamik Jesus iliruksauruq aniqatiunjisun supayaakun. Taamna pisigiplugu ilunǵuksripluni tuniqsimaruǵupluni agaayuliqsiqpaguuqtuq ilinjitñun. Jesus-ñum tuquǵimigun piiǵniǵai iñuich killuqsautinich qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹⁸ Jesus ilaaptuuq nagliksaatuq uuktuaqsiukami. Taatnamik ikayulguniǵai tamatkua ukpiqsiruat uuktuaqsiupmata ilaaton.

Jesus Kamanatluktuq Moses-miñ

3 ¹ Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Qilañmuqugaasri. Taatnamik isrummatigiraksraǵigiksi Jesus tilirauruq Agaayyutmiñ, ilaaptuuq agaayuliqsiqpauruq ukpiǵikkaqput payaǵaitlugu. ² Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun piksraqtaǵirimiñun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiñik. ³ Taamna iñuk nappairuq tupiǵmik kamakkusriaqatluktuq tupiǵmiñ. Taatnatuntuuq Jesus kamakkusriaqatluktuq Moses-miñ. Moses savautrilautaluaqtuq Agaayyutim iñuiñik Jesus savautrilautatluktuq. ⁴ Tupipayaaq nappairiaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkagigaa. ⁵ Moses-guuq tuniqsimaruq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktauñhiñaghuni. Moses nipliqsimaruuq sunik uqautauniaqtuanik sivuniksrami, [amiami Christ-mik]. ⁶ Aglaan Christ tuniqsimaruq iǵniǵupluni aǵalatchiruaq iluqaanik tupiǵmik. Iluqata ukpiqsiruanu Agaayyutmik, uvagut tupiǵigaatigut Agaayyutim ukpiqsirisiqagupta niǵiugaqaguptalu isruanunaglaan.

Minguiqsiaǵviquaqut Agaayyutim Iñui

⁷ Tarraasriiñ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq,

“Uvluvak tusraayupsiuǵ Agaayyutim nipaa,

⁸ siqquqsilaǵniaǵasigik isrummatigikkasri,
taipchunatitun akiñiliqsuiruatun Agaayyutmik
uvlumi taivrumani suviksrailaami.

⁹ Aapaapsi uuktuaapiǵataǵaatña arguǵipluñ qiniǵaluaǵulgich
savaatka.

¹⁰ Taatnaqñuñ malǵukipiani ukiuni uumitchautriruñ taipchuniǵa
iñuqatigiñik,
aasriñ uqaqñuñ, ‘Pigisupayaakkanañ killuuruq.
Kaniqsimaitchaat ilitqusriǵa.’

¹¹ Tarra akiqsruqtuñ uvañnun uumitchaǵlamni, itna,

'Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun
minguiqsiagvigitqukkamnun.' " *Psalm 95:7-11*

¹² Taamna Ipqitchuam Irrutchim uqagikkanya. Taatnamik qaunatqiagiuti-
sitchi avatmun. Avallangitchumuusrili inuuruamiñ Agaayyutmiñ pisigilugu
killuqsaun ukpiqqutaiñiglu uummatipsitni. ¹³ Aglaan pitchuksaagutisritchi
avatmun taiyugñanñansuli "Uvluvamnik" suli tusraatlannapsi Agaayyu-
tim nipaani tupiksritlannapsilu. Tupiksriñgitchupsi nalliqli siquqsviaqtuq
ilaatni killuqsautmun sagluqipkağuni. ¹⁴ Takku iluqata pigigaatigut Christ-
num ukpiqsimauragñiağupta ukpiqsriñaptiktun aullağniñhaniñaglaan tuniq-
simalutalu payaņaiguta isruanunaglaan. ¹⁵ Itnaqsimaruq,

"Uvluvak tusraayupsuñ Agaayyutim nipaa
siquqsiñlaagñiaqasigik isrummatigikkasi
taipchunatitun akilliñiqsuiruatun uvlumi taivrumani suviksrailaami."
Psalm 95:7-8

¹⁶ Kisut tusraaniqpatruñ Agaayyutim nipaa akilliñiqsuipmata ilaanik? Aa,
iluqatiñ taipchuanurut inuich Moses-num annisikkañi Egypt-miñ. ¹⁷ Kisutmi
Agaayyutim uumitchautiniqpagich malgukipiani ukiuni? Aa, iluqatiñ taip-
chuanuniqust killuqsagtaqtuat tuquplutiñaasriñ suviksrailaami. ¹⁸ Agaayyun
akiqsruğniqsuq inmiñun, "Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigik-
kamnun ilinjitñun minguiqsiagvigitqukkamnun." Kisut Agaayyutim uqauti-
givagich taatna? Aa, iluqatiñ taipchuanurut tupiksriñgitchuat Agaayyutmik.
¹⁹ Tarra ilitchugigikput ukpiqsriñgisilaanāt, taatnaqhutiñaasriñ tikitchumi-
ñaiññiqst kinilirviksragmiknun, taavrumuñ nunamun Agaayyutim akiq-
sruutigikkannun ilinjitñun.

4 ¹ Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minguiqsiagviksrakun itchugaaq-
tuq. Anayasuktuaqta nalliqli tikiñgitpiaqtuq taavrumuñ minguiq-
siağvijnun. ² Takku inuktitun suviksrailaami inilğaallapiaq uvaguttuuq
tusraapmigikput ilaan nipaa tusraayugaagiksuakun. Aglaan tusraakkañata
anniqsungiññigai, takku Agaayyun ukpigingitlugu. ³ Uvagut ukpiqsruani
minguiqsiagataurugut Agaayyutmi nipliutaatun,

"Akiqsruqtuñ uvamnun uumitchałamni,
'Isiqitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun
minguiqsiagvigitqukkamnun.' " *Psalm 95:11*

Itnağniqsuq taamna savaani naasrimagaluaqtitlugich inīgatañhaniñaglaan
nunam. ⁴ Aglausimaruq samma taavrumuuna tallimat malguğutaatigun
uylut itna, "Agaayyun minguiqsiagtuq savaagmiñiñ tallimat malguğuu-
taatni uylut." ⁵ Tusraakkaptitun sivuani itnalgitchuq, "Isiqitichumiñaitchitka
nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiagvigitqukkamnun."
⁶ Tarraasriñ taipchua tusraaqqaqtuat tusraayugaagiksuamik isingitchut
Agaayyutim minguiqsiagvianun ukpiqsriñgiğmiktigun. Taatnamik isitlasru-
gaaqtugut minguiqsiagatauliksraptiknun Agaayyutmi. ⁷ Agaayyun inillaitqik-
suq atlamik uvlumik taipługu "Uvluvamnik." Inugiaktuat ukiut pianikmata
uqautigitqikkaa tumigiplugu David, uqatiqtigun tusraakkaptigun itna,

"Uvluvak tusraagupsuñ Agaayyutim nipaa
siquqsiñlaagñiaqasigik isrummatigikkasi." *Psalm 95:7-8*

⁸ Tarra Joshua-mtuuq inui Agaayyutim minguiqsiagtinnaqpagich, Agaayyu-
tim uqagitqikkayaitchaa atla uvlug David-kun. ⁹ Taatnamik inui Agaayyutim

isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiagvijnun. ¹⁰ Atakkii kiña-payaaq isiqtuuaq Agaayyutim minguiqsiagvianun, nutqaqmiiuq savaagmiñiñ Agaayyun nutqaqmatun savaagmiñiñtuuq. ¹¹ Ki, sakuukta isiguguta minguiqsiagvianun Agaayyutim. Tupiksriñgitchuksraungitchugut atriługich sivullia-vut suviksraillaami isingitchuat taavrumuñ minguiqsiagvijnun ukpiqqutai-ğimiktigun. ¹² Uvvatakku uqałha Agaayyutim uumaruuq sanğıllapiaqhuni. Qamuñaağatlaruuq iñuum iñuusrianunlu irrusrianunlu suli isivgiuqługu isummataalu kimmutaalu, atriplugu ipillapiaqtuuq avatmulik avguiraqtuq saunğıñik sagviqługu patqa. ¹³ Suli Agaayyutim sivuğaani qanusripayauraq uumaruuq iriqsimangitchuuq, aglaan supayaaq sagviruq qiniqnaqhuni irrak-nun ilaan isivgiugiyumaaqtuam uvaptiknik savaaptikniglu.

Jesus Kamañaqtuuq Agaayuliqsiqpak

¹⁴ Taatnamik, ki ukpigilakput payaņaiguta Jesus, Agaayyutim Iğñiña, kamañaqtuuq agaayuliqsiqpagikkaqput. Ilaa apqusaananiñniqsuq qilaktigun sivuğanun Agaayyutim. ¹⁵ Takku agaayuliqsiqpakput isumaalugatautlaruq ilisimapluni qanutun sayaisilaaptiknik. Ilaa anqisusaqsuupmiiuq uvaptiktun supayaatigun, aglaan killuqsangitłuni. ¹⁶ Taatnamik sivuğanjutisa iħuaquttri-qaqtuamun Agaayyutmun nalupqisrunğıuta, ilisimalugu Agaayyun ilunñuk-taqaqtuuq iħuaqutriginiakkaqput ikayuğnaqsirağigupta.

5 ¹ Ilišimalapsisun Agaayyutim aglausimarumiñ uqałhaniñ, qaukłipa-yaanğat agaayuliqsiqt piksraqtaanuragñiqsuq akunğatniñ iñuich savautit-quplugu Agaayyun pisigiplugich iñuich. Ilaa qaitchiruksrauruq aatchuutiniq tuniłlautiniglu killuqsautiñitñun Israel-aagmiut. ² Ilaa iñuħiñaupluni iñmiñik ilisimaruq sayaisilaagmiñik. Taatnaqhuni aggañairrutitlagai tamatkua killuq-saqtuat pisagaluqaqatıñ. ³ Iłumun aatchuqtuksraupmiraqtuq tuniłlautiniq killuqsautmiñun pitrigaluallağmi killuqsautiñitñun Israel-aagmiuñuqatmi. ⁴ Agaayuliqsiqpauħiq kamakkutiqaqtuq. Aasriiñ kiñaunniñ iñuk agaayuliq-siqaupautlaitchuq iñmigun; piksraqtaanuruksrauruq Agaayyutmiñ Aaron pik-sraqtaanupmatun.

⁵ Taatnatuntuuq Christ kamañağniaqsangitmiuq iñmiñik agaayuliqsiqpañ-nun qaukłiguqsaguni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagıgaa nipliutiplugu, “Ilvich Iğñiğigikpiñ.

Uvluvak nalupqinaıgikpiñ iğñiğiplutin takkuatni iñupayaat.” *Psalm 2:7*

⁶ Uqağipmigaaptuuq atlamiimma,

“Ilvich agaayuliqsigigikpiñ Melchizedek-tun iliplugu, aasriiñ agaayuliqsaugisirutin isruitchuamun.”

Psalm 110:4

⁷ Jesus nunamiitnami agaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuqułğmiñ. Kiggusriaqağniqsuq taluqsriplunikii Agaayyutmik.

⁸ Iğñiğugaluññağmi nagliksaaqtuq atriplugich iñuich nagliksaaqmatun. Taatna nagliksaaqami iliiñniqsuq tupiksriğimik. ⁹ Pakma tuquanikami Jesus naama-siruq, aasriiñ anniqsuitlasiruq iñuñnik taimuñ tupiksriurapayaanik ilaanik.

¹⁰ Agaayyutim taiyuutchiqługu agaayuliqsiqpañmik Melchizedek-tun iliplugu.

Kiliktuutit Qapıqunğılłuta

¹¹ Uqautiksraukkağaluqaqtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kañiqsipkautigıħiksraña taamna ilipsitñun, takku

tusraasrunğitchusri alapisaaqpaitlusri. ¹² Pakma ilisautriğugumiñaqsigaluaqtusri aglaan ilisautriqaqtuksraurusrisuli ilisautripsaaqtuksrauruaamik ilipsitñik sivulliqsigun ilisauttutauruatigun Agaayyutim uqałhiñi. Aniqammiuratun miluktuqtuksrausrugaagniqsusri niqipiatutlaitlusri. ¹³ Kisupayaaq miluktuqtuaq aniqammiuratun ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesusmik ilitchuğingitchaasuli atlakaağiiksilaanpak nalaunjaruamlu killuuruamlu. ¹⁴ Aglaan niqipiaq pigigaat iñuguaniksimaruat. Taatnatun iñuum ilisağullaapiaqtuam uqałhanik Agaayyutim kanjqsitłasisaiñağagigai sakiqnaqtuat suliputtuqsritłasriragigaa sum nalaunjatilaanpa killuqsautautilaanpa.

6 ¹ Taatnağuta uqautigingiğlavut sivulliich qağanaqtuat ilisauttutauruat Christ-kun. Iñuguğnaqsigaatigut. Ilisautriñiqsa sivulliuplutiñ ilisauttutauruanik, itnautauruat mumiguni savaanñiñ tuqłhum sulim mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriñikun, ² sulil ilisautriłuni paptaagihigtigun sulin illaililuni argañnik iñuñnun, sulil ilisautriłuni anjitiqłhatigun tuqunjaruanik atanñiñikunlu isuitchuakun. Taapkua ilisauttutigigai aniqammiurat. ³ Aasriiñ qulvaqtaaqta ilisauttutinin iñuguaniktuanun iñuñnun, ami Agaayyutim pisuğikpaun.

⁴ Iñuk ukpiqsriřuağuaniktuaq kanjqsipkakkaunjanikami Agaayyutim qau-managun, uuktuğanikamił aatchuutauruamik qilañmiñ, piqasriutianikamił Ipqitchuami Irrutchimi, ⁵ uuktuğanikamiunlu nakuułha uqałhan Agaayyutim sulisañniqałha Agaayyutim aňalatchisaan, ⁶ tarra—taatnasiq ukpiqsriřuağuaniktuaq taggivağumi maliguğaluahigmiñiñ Agaayyutmik mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktuutitqilgitmatun pigaa Iğñiña Agaayyutim, sulim mitautigiplugu ilaan tuqłha. ⁷ Iñuk ukpiqsrimaaqtuaq Christ-mik ikayusisiaqaqtuq nunatun qanakkusiaqaqtuatun silalukman, aasriiñ nauriraqtuq niqiksranik tamatkununpa nunaligiraunun. ⁸ Aglaali iñuk tunutchiruaq Christ-mik suksraunğiqsitaauruq nunatun nauriragaqtuatun kakitłagnaqtuanik ikikkaugisiruanik isruani. Taatnasriq iñuk anniqsunğitchuq.

⁹ Piqpagikkamaan, uqaqapta taatna nalupqisunğitchugut itilaapsitñik nunagiksuatun aasriiñ annautrauniaqtusri. ¹⁰ Agaayyun nalaunjaruqtakku. Puuyugumiñaitchaa qanuq ikayuillapiañiqsi Agaayyutim iñuiñik piqutigiplugu piqpaksriñiqsi ilaanik. ¹¹ Sulikaviuğigikput atausriullaalusril ikayuñiñia-piaqplusril isruanunaglaan sivuanisun. Taatnağupsil iñuuniqtutilaapsitñi nalupqinañiağiksil niğiugaqañiqsi. ¹² Savautrituiñaqugipsigiñ Agaayyutmik. Piyummatigilugu maliguutisritchiatlanun ukpiqsriřuanun akuqtuiruanun ukpiqsriñikun anuqsruñikunlu Agaayyutim akiqsruutigikkanañik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuaq Akiqsruutaa

¹³ Itnaami, Agaayyutim akiqsruqamiun Abraham atuğniğaa atini takku atqitchuq kamanatluktuamik ilaan atqaniñ. ¹⁴ Itnağniqsuq,

“Nalupqinaitchuamik quviasaapiağniagikpiñ aatchuğutin iñugiallapiaqtuanik kiñuviaksrapnik.”

¹⁵ Aasriiñ utaqlilgataqamil anuqsruñikun akuqtuiruq Agaayyutim akiqsruutigikkanañik. ¹⁶ Iñuittuuq akiqsruğupmiut atuğlugu iñuum atqa kamanatluktuaraq iñmikniñ. Anjigutauruam nalupqinağagigaa nalupqinaiyautikun aasrii uqavaagutiksraq piiğlugu. ¹⁷ Uvvali Agaayyutim nalupqinağukkaak

tamatkunūa akiqsrukkağmiñun atlanñuğumiñaisilaña sivunniutini aasriiñ nalupqinaiqługu atuqługu atchi. ¹⁸ Agaayyun saglutłaitchuq. Taatnamik tun-ñavigigikput Agaayyun atuqamiuñ akiqsruutini nalupqinaiyautinił, atakkii uqałha atlanñutłaitłuni. Ilaan akiqsruutaanlu nalupqinaiyautaanlu pitchuk-saallapiagaatigut tigungmitqiağiquplugu niğiugaq qaisauruaq uvaptiknun qamannirviuplugu. ¹⁹⁻²⁰ Niğiugağikkaqput kitchatun iñuutchipsitñun ittuq aullatłaitłunił sanñiplunił. Taamna niğiugaq kisaqsimaruaq qılañmi sivu-ğaaniłlapiaq Agaayyutim liilaa talukuyaam tunuani inim ipqinñiqsrauruam iłuani. Kisaliqiri isiqtuq taruñ piqutigiłluta. Taamna kisaliqiri ittuq Jesus agaayuliqsiqpaguqtuaq atriplugu taimña Melchizedek.

Agaayuliqsi Melchizedek

7 ¹ Tarra taavruma Melchizedek-ñum, umialgum Salem-mi agaayuliqsaup-lunił kamañañiqsrauruamun Agaayyutmun, nalaunniğaa Abraham utiqtuq akiıliqqaqługich umialgich. Agaayyutiniğaa ikayuusriaqaplugu. ² Aasrii Abraham-ñum Melchizedek aatchuğniğaa quliññuğutaanik utquti-payaakkagmi. Taamna atiq Melchizedek sivulliuplugu itnautauruq Umialga Nalaunñaruathum, aasriisuli umialgupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qiñuiññam. ³ Iñuich naluniğaiç anayuqaak sivulliañił unniñ sumi annisilaña tuqquțilañalu. Atriginiğaa Iğñiña Agaayyutim agaayuliq-siusugaaqhuni qanapak taimuñ.

⁴ Isrummatigisriuñ qanutun kamañaqțilaña taavruma anutim, unniikii Abraham-ñum sivulliağikkapta kamañautiqaqtuam aatchuğniğaa quliñ-ñuğutaanik utqutikkagmi. ⁵ Aasrii Abraham kiñuviaqagnaqsuq Levi-mik aquagunaasriiñ Moses-mik. Tuvraqługu maligutaksraq Moses-ñum aglaaña Israel-aagmiupayaat quliññuğutikuruksraunqsut taapkununa Levi-tkuayaa-nun agaayuliqsiğutuanun. Taatnaqtuksraunqsut iluqatiñ Israel-aagmiupa-yaat qitunğagigaluaqtitłutiñ Abraham-mun. ⁶ Aglaali taamna iñuk Melchize-dek Levi-tkuayaanunğiniğagmi akuqtuiñiqsuq quliññuğutmik Abraham-miñ. Injqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqapluq. ⁷ Iñuk qaitchiruaq ikayuusriaksramik kamanatłuktuaq iñuñmiñ akuqtuiruamiñ ikayuusriamik. Taamna ilumutuuruq. ⁸ Aasrii Levi-tkuayaat akuqtuiragtut quliññuğutiniç aasrii ilisimarugut tuqquțilañatnik, aglaali Melchizedek akuqtuiruq quliññuğutiniç, aasrii uqağimaıtchuq tuquñiługu. ⁹ Uqautigilla-glagu taatnatun, Levi kiñuviaqtuummagmi kiñuagun akuqtuisuugaluaqhuni quliññuğutiniç, ilaan quliññuğutikuniğaa Melchizedek-mun atakkii sivullia-ñan Abraham-ñum taimmani taputiługu. ¹⁰ Takku Levi anigaluaqitnagu inniqsuq liilaa timaani sivulliağmi Abraham-ñum Melchizedek-ñum paaq-mauñ.

¹¹ Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuiñiqsuq maligutaksramik Moses-kun atuqtaksraqtuummaitniç anılatchiñhatigun agaayuliqsit savautriñhatnik Agaayyutmik. Uvva savañat tamatkua agaayuliqsit anniqsuiñiñaułlapiag-niqpan naamasıługu, suvaata inuqsrañniqa atlakauruamik agaayuliqsimik agğiqsuksramik atrıługu Melchizedek kiñuviañiñisaja Aaron-ñum? ¹² Tarra Aaron-ñum kiñuviañi agaayuliqsauruksraunğiqsuq, atakkii nutaq agaa-yuliqsi agğiqsuq, Melchizedek-tun ittuaq. Taatnamik maligutaksraq anılatchiruaq savautriñhanik nutaam agaayuliqsiqpauñ simmiqsuksraunqsuq.

¹³ Christ taamnatarra nutaaq agaayuliqsiqpauruq uqautigikkaqput. Christ-tuuq Levi-tkuayaanuŋitchuq, nalliatunniñ sivulliaqatai savautrimaitchut agaayuliqsauplutiŋ tunillaqtuŋviŋmi. ¹⁴ Atakkii nalupqinaitchuq Ataniqput kaŋiqalħa Judah-miñ. Moses-ŋum uqautigimaitchai taapkua Judah-tkuayaat savautritquplugich agaayuliqsauplugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuaq

¹⁵ Uvvasuli nalupqinaipsaaŋniqsuq atla agaayuliqsi atriplugu Melchizedek sagviqman. ¹⁶ Christ agaayuliqsiŋuŋitchuq maligutaksram tillisaitigun Moses-ŋum aglakkaŋatigun Levi-tkuayaanuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsiŋuqtuq saŋŋiagun iñuulhum simmigumiñaitchuam. ¹⁷ Agaayyutim uqalħan nipliutiginiŋaa Christ-kun,

“Agaayuliqsaurutin qaŋapak taimuŋa
atriplugu Melchizedek.”

Psalms 110:4

¹⁸ Aasiili sivulliŋ tilliñ atuŋumiñaiqsuq takku sayaitluni lu sumun ikayuutauyumiñaitluni lu. ¹⁹ Maligutaksram nalaunŋasripkaŋumiñaitkai iñuich Agaayyutmi. Aglaali nakuutluktuamik niŋiuganiktugut nalaunŋasripkaqhuta Agaayyutmi. Tamanna pisigiplugu qallilaagnaiaqtugut Agaayyutmun.

²⁰⁻²¹ Agaayyutim nalupqinaigñiŋaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuayaat agaayuliqsiŋuqtut nalupqinaiyautilaakun. Aasriili Jesus agaayuliqsiŋuqtuq Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni,

“Ataŋguruam akiqsruutigaa
isrummitqikkumiñaitluni, itna,
Agaayuliqsaurutin taimuŋa.”

Psalms 110:4

²² Taapkunuuna uqaliqtigun Jesus nalupqinaigutigaa nakuutluktuam sivunniugutim. ²³ Sulipsuq, iluqatiŋ sivulliich agaayuliqsiŋ nayutituiñatlainiŋiqsut savaagmikni atakkii tuquulhum piiqsittagi. ²⁴ Aglaan Jesus agaayuliqsauruq nayutituiñaqtuq taimuŋa. ²⁵ Taatnaqhuni annautitlapiagaŋigai qanumipayaq tamatkua iñuich utlautiruat Agaayyutmun iŋmigun, ataramik iñuuruq iŋiqsruutipluni ilinjitnik.

²⁶ Tarra taatnasriq agaayuliqsiqpak inuŋigikput ipqitchuq taqsraqtaitchuaŋlu pigiirrutaitchuaŋlu piisimaqtuaŋlu killuliqiriniñ, aasriiñ kamaŋasipkakkaupluni qilaŋmi. ²⁷ Inuŋiŋitchaa tunillaqtuŋiksrani uvlugaŋipman taipkunatitun qaukŋiŋisitun agaayuliqsiŋ qaitchisuuruatitun tunillaqtutmik, sivulliuplugu iŋmiŋ killuqsautmiknun suliasriiñ Israel-aaqatmiŋ killuqsautiŋitiñun. Aglaan Jesus tuqukami sannigutami tunillautigiruq iŋmiñik atausriŋmiaqlugu. ²⁸ Moses-ŋum maligutaksraŋagun sayaitchuat iñuich agaayuliqsiŋ qaukŋiŋuŋuurt. Aglaan taamna maligutaksraq inuqnaqsuq Agaayyutim iŋni agaayuliqsiŋpaguŋitmauŋ nalupqinaiyautmigun. Aasiñ agaayuliqsiŋpaugiŋsiruq taimuŋa naamaupluni supayaakun.

Agaayuliqsiŋpaŋa Sivunniugutim Nutauruamlu Nakuutluktuamlu

8 ¹ Tarra una uqautigikkaqput, naalaŋnillaŋsiuŋ, piquqtugut taatnatchimik agaayuliqsiŋpaŋmik aquvittuamik taliqpianun aquppiutaqpaŋan kamaŋaqtuam Agaayyutim qilaŋmi. ² Savautriruq agaayuliqsiŋpaupluni inimi ipqiñiŋisrauruami agaayyuvipiamiittuami [qilaŋmi], iñuum nap-paŋisaŋani aglaan Ataŋum iŋmiñik nappakkaŋani. ³ Qaukŋipayaŋat

agaayuliqsit qaitchisuuruksaurut aatchuutinin tunillaustiniglu Agaayyutmun. Taatnaqhuni agaayuliqsiqpakputtuq aatchuutiqaqtuksauruq Agaayyutmun. ⁴Uvvaami Jesus nunami itchugaagumisuli agaayuliqsaunayaitchuq, takku atlanik agaayuliqsiqaqtuq qaitchisuuruanik aatchuutinin tunillaustiniglu tuvraglugu maligutaksraq. ⁵Agaayuliqsi payaat savaaqaqatut agaayyuvikpaŋmi nunami atrinŋhiñaqtuami tağğathiñauruamilu tuvraqlugu agaayyuvikpa-piaq qilaŋmiittuami. Moses nappaqsaasılğataqmauŋ tupiq agaayyuvikpak-sramun Agaayyutim uqautiniğaa, “Qaunatqiağigutin nappağumagiñ tupiq tuvraglugu iliktiğutaa ilisauttusriağikkan iñğimi.” ⁶Aglaan pakma Christ-ŋum akuqtuğaa kamanatluktuaq savautriñiq atlaniñ agaayuliqsiniñ savaut-riruaniñ nunami. Taatnamik Jesus-ŋum akunniğutauruam atausiŋuqtitkai Agaayyunlu iñuiļu nakuutlukuakun sivunniugutikum. Taamna nakuutluk-tuaq sivunniugun tunŋavigiğaa Agaayyutim tuniqsimathanun, tupiksriñha-nuunılaaq iñuich. ⁷Uvvaami sivulliğ sivunniugun patchisaiñniqpan, atlamik inuqnağayaitchuq. ⁸Agaayyutim quyagingiñniğai iñugikkani aasriiñ itnaq-huni,

“Taimanigu sivunniugutiqağisiruŋa nutaamik
iñuiñun Israel-ŋum Judah-mlu.

⁹Itchumiñaitchuq atrinŋatun sivunniugutim
qaisaptun aapaanitiñun uvlumi taivrumani
tasirriutikapkich aullautityaqlugich Egypt-miñ.

Tupingitmatruŋ sivunniugutiga taatnaqlugich suksraağitka,
niplisug Ataniq.

¹⁰Una sivunniugun inillaŋniagiğaa Israel-aagmiupayaanun
taivrumani uvlumi, niplisug Ataniq,
İligisiğaa maligutaksrağaa iñuŋma isrumatinitiñun aglaglugulu
uummatinitiñun,
atriługu iñuk aglakmatun kaliikkamun.
İliniğaa kamagigisiğaatŋa kisima agaayyutauluŋa
aasriiñ ilinich iñuginiağitka.

¹¹Taivrumanigu kiñaunniñ ilisautriyumiñaipiaqtuq
nunaqatmiñik aniqatmiñiglu itnağuni, ‘İlitchuğiuŋ Atanğuruuq.’
Atakkii kisupayaam ilisimapiagiğisaŋa
kamanaiñniqsramiñaglaan kamanağniqsramun.

¹²Takku ilunŋugigisiğitka tupingitchaluaqtitluŋa.
Suli itqağitqikkumiñaigitka killuqsautinich.”

Jeremiah 31:31-34

¹³Agaayyutim uqautigikamiuŋ nutaq sivunniugun tarra uqautiginiğaa
sivunniugutiğruuq utuqcaliruauŋplugu. Supayaq atuğnağumiñaiaqman utuq-
qalipłuni piiaqtuq.

Nunamitŋaqtauruaglu Qilaŋmitŋaqtauruaglu Agaayumaagvik

9 ¹Aasriiñ sivulliğ sivunniugun atuqtaksraqaqtuq agaayuliqsitlu iñuiļu
savautriñksraŋatigun Agaayyutmik suli Agaayyutim irviagun nunamiit-
tuakun. ²Taamna Agaayyutim irvia malğunŋik iniaqtuq. Sivulliğmi inimi
kialuuraqagviqahuni niğğiviqahuniļu ipqitchuanik qaqqialigaanik, taiyuu-
tiqaghuniasrii ipqitchuamik inimik. ³⁻⁴Tuglian talukuyaam tunuani inauraq
taiyuutiqağniqsug inimik ipqiñniqsrauruamik piquqtuq ikipkaiviliamik

tirapigksautinun pīliaq kaviqsaamik manīḡmik suli ipqitchuamik suluut-
mik iluqani qaaligaaq kaviqsaamik manīḡmik. Iḡuani ipqitchuam suluutim
ilulik pīliaq kaviqsaamik manīḡmik imalik Manna-mik suli ayauppijanik
Aaron-ḡum akutuqpalitḡaruamik suli uyaqqak aglaqaqtuak maligutaksra-
mik. ⁵Qaaḡani suluutim matuan israḡullak tuglauqsimauraagḡigaak Aga-
yyutim kamanautaa, ini Agaayyutim natqigutrisimaagvia killuqsautinik.
Aglaan tamatkua sut uqautigitḡaitchivut pakma. ⁶Uqautitqiglagu, Aga-
yyutim irvia malḡḡḡnik iniaqtuq. Uvlugaḡipman agaayuliqisit isigagḡiq-
sut siḡalligmun inimum savautiyaqtuḡu Agaayyun atuumaragaḡhatigun.
⁷Aglaan kisimi qaukḡiat agaayuliqisit isiḡhiḡauragḡniqsuq ilḡulligmun inimum
aasriḡḡ atausriḡmiaqtuḡu ukiuḡagipman saagaqhuni auḡḡmik qaisaksraḡmiḡḡ
killuqsautmiḡḡun suli killuqsautaatnun Israel-aaqatmi killuqsaktuat nalugḡ-
miktigun. ⁸Taavrumuuna Ipqitchuam Irrutchim kanjicsipkagaatigut apqun
inimum ipqiḡḡḡiqsrauruamun aḡmangisilaḡanik uvaptiknun napaniqtutilaa-
ḡani siḡallium inim. ⁹Taamna siḡalliq ini atrikusrautauruq iḡuuvigikkaptikni
pakma. Aachuutit ikipkaqtugich tuniḡḡautit nalaunḡasripkatḡaitchaat iḡuk
Agaayyutmi; iḡuum aachuutaiḡḡ patchisaiḡaaqtitkumiḡḡaitchaat qauḡrimmaa-
ḡiutillautanaḡani. ¹⁰Tamatkua atuqtaksrat aḡalatchiḡhiḡaqtut niqiniglu imimi-
glu suli iḡḡuutiksraqtuḡvikaanik. Iḡuiḡḡ tupiksriuksrauniqsut tamatkuniḡa
qaahḡhiḡaun atuqtaksranik inillagḡḡiḡḡhanunaglaan nutaḡḡuruam nakuutluk-
tuam sivunniugutim.

¹⁵ Tuqukami Christ akunnigutigugniqsuq Agaayyutmilu inuṃmilu suli saṇṇiqagtittlugu nutaaq sivunniugun. Taavrumuuna Christ-nuṃ tasutlasigai inuich tuquruksauruat piqutigiplugu tupiksriṅiḡhat maligutaksramik sivu-lligmi sivunniugutiguami. Tasugniḡai inuich Agaayyutim piksraqtaagikkani akuqtuitquplugich isuitchuamik paitchaktaaksrautmik, amiami inuutligmik isruitchuamik Agaayyutmi. ¹⁶ Sivunniugun Agaayyutim inillakkaṇa atriqaq-
tuq sivunniugutmik inuum aglagikkaṇanik inuunḡagmi. Tuquanikpan inuich ilisimarautlaruksaurut tuquḡhanik taavruma inuum aglaktuam sivunniugut-
mik. ¹⁷ Takku inuum sivunniugutaani saṇṇiqutaitchuq inuunḡaan taavrumiṇa
aglaktuag. Aglaan aglaktuam tuquḡhan aquagun sivunniugutaa saṇṇinigaq-
tuqtarra. ¹⁸ Taatnatuntuuq sivulliq sivunniugun saṇṇiqaqmiuq tuquḡhatigu-
ḡhiṇaḡ nigrutit aungatigunlu. ¹⁹ Moses-nuṃ uqautiqqaagamigich inuich tilli-
sipayaat maligutaksram tiguṇiḡai aungat nuḡḡaich ilaplugu imigmiḡ suli
kaviqsaag ipnaim mitqalu hyssop-nuṃ akiḡuaniglu, aasrii siqillakḡugich

Christ-num Tunillaqtuḥan Piigai Killuqsautit

10 ¹Maligūtaksraṇa sivunniugūtigrūam tikkuathīhāgnīqsuq naama-siruamun tuniḷḷautaanun Christ-ḡum, taḡḡāḡiḷhīhāḡḷugich iḷu-mutuuruam. Ukiuḡāḡipman piqutigiḷugich iḷuich agaayulīqsit aatchu-ḡuurt tuniḷḷautinik. Aglaan tamatkua tuniḷḷautit killuutaīqsitḷaiññīqsut iḷuḡḡḡnik tuniḷḷaqtuqtuanik. ²Tuniḷḷautit killuutaigḷitḷakpa iḷuich nutau-tianikkayaḡaat tuniḷḷaqtuḷiḡ iḡiḷḡaanimma. Atakkii iḷuich ukpiqtuḡuruat salummaqtinnīḡpata atausriḡmiaḡḷugu itḡāḡitḡikkayaḡitkaich killuutitḡiḡ qauḡrimmaḡiutillautāḡmikni. ³Aglaan tamatkua tuniḷḷautauruat itḡāḡti-rrutaḡatut killuutiḡiḡtḡn unkiuḡāḡipman. ⁴Takku auḡat niḡrutit piḡiḡyumi-ñaitchuḡ killuutmik. ⁵Taatnaḡhuni Christ uaqḡtuḡ unamuyasrikami, itna, “[Agaayyutmaanḡ] Piḡāḡukumiñaitchutin tuniḷḷautinik aatchuutinḡlu aglaan timiḡaḡtillugu uvamnik tuniḷḷautiḡitḡlugu.

⁶ Ikipkaḷugich aatchuutit tunillautitlu killuutaigutiksrat
quyalisaungitchut ilipni.

⁷ Aasriiñ nipliqsuna, ‘Agaayyutmaan, aggiqsuna savaagityaqługu pisułhiñ, aglaksimałhatun makpigaani uvapkun.’ ”

Psalm 40:6-8

⁸ Sivulliani itnañiqsuq, “Piqagukkumiñaitchutin tuniñlautinik aatchuut-niglu, ikipkaqlugich aatchuutit tuniñlautitlu killuutaigutiksrat quyalisaun gitchut ilipni,” iniañugaluangñaisa maligutaksrakun. ⁹ Tugliani niplisquq, “Agaayyutmaan, aggigsuna savaagityaqługu pisuñhiñ.” Taatnaqami Christ-um suksaañnigaa sivulliq sivunniugun tuniñlautituummaisaa aasrii inillak-ługu nutaag sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiñ Christ-um tupiginigaa Agaayyutim

pisuŋha. Tunillautigikamiuŋ timini pisigiplugich killuutit ipqiqaŋaatigut nalaunŋapkaqhuta Agaayyutmi atausriŋmiaqlugu.

¹¹ Aasriili agaayuliqsiŋpayaaq savautiriraqtuq uvlugagipman qaitchiŋluni atlaŋŋutlaiŋaanik tunillautinik killuutaigiyumiŋaitchuanik. ¹² Aglaali Christ qaitchianikami atautchimik tunillautmik killuutininun, aquvittuq taliŋpia-nun Agaayyutim miŋŋuiqsiŋiaŋqhuni savaaŋmiŋiŋ taimuŋa, ¹³ taimakŋa-niŋaŋlaan utaqqiŋluni tarani uumigirini akiiliiŋksraŋatnunaŋlaan. ¹⁴ Takku atautchikun tunillautikun killuutaigŋiŋai taimuŋa tamatkua ipqiŋsitauruat. ¹⁵ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalupqinaigŋiŋaa uvaptiknun, itnaqhuni,

¹⁶ “Una sivunniugun inillaŋniagiga Israel-aagmiupayaanun taimani uvlumi, nipliŋsuq Ataniq.

Iliŋisigiga maliŋutaksraŋa iŋuŋma isrummatiŋitŋun
aglaŋlugu uummatiŋitŋun.”

Jeremiah 31:33

¹⁷ Nipliŋsuqsuli, itna,

“Killuqsautiŋich nalaunŋairrutiŋiŋiŋu
itqagitiŋkku miŋaitmigitka.”

Jeremiah 31:34

¹⁸ Taatnamik killuutit natqigutikkaukpata, ikipkaŋlugich tunillautiksraŋt pisi-gilugich killuutit inuŋnaŋumiŋaiŋsut.

Qallilaŋaŋta Agaayyutmun

¹⁹ Aniqatiumaan! Pakma taluqsrautairrutiŋaŋtugut isiŋiksraŋtiknun Agaayyutim sivuŋaanun, atakkii Jesus-ŋum tunillautigiŋiŋaa auni. ²⁰ Christ-ŋum aŋmautiŋiŋaatigut nutauruamik apqutmik sivuŋaanun Agaayyutim. Agaayuliŋsiŋpaktun qallilaŋaŋtuatun Agaayyutmun amuŋatchiaŋanun talukuyaam, uvaguttuq qallilaŋatlasipmiŋikput Agaayyutim timaagun Jesus-ŋum aatchuuti-gikkaŋagun tuqpluni. ²¹ Suli kamaŋaŋtuamik agaayuliŋsiŋaŋtugut Jesus-mik atanguruamik Agaayyutim tupqani, amiami ukpiŋsriuanun. ²² Taatnaŋuta qallilaŋaŋta Agaayyutmun ilumutuŋuŋlugu uumman nalupqisruutailiŋaŋ-lugu ukpiŋsriŋiŋput, atakkii Christ-ŋum siŋiŋlaŋamisigut auŋmiŋik salum-maŋai qauŋrimmaagiuŋtillautavut killuqsautiŋtikniŋ suli iŋguqhuta imiŋmik ipqitchuamik. ²³ Tigummitqiaŋiŋlakput niŋiugaŋ uqautigikkaŋput qanuŋli-qaangiguta takku Agaayyutim akiŋsruiruaŋ tuniŋsimaruq. ²⁴ Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaagutilutalu piŋpakkutiŋiksraŋtiknun savaallaŋtaŋaŋiksraŋtiknunlu. ²⁵ Katiraŋaŋta atautchimun qapiŋtangiguta, atrisuŋaŋnagich ilaŋich iŋuich katiraŋaŋaiŋsuat. Iŋichuŋigiksi Atangum aggitqinŋiŋaŋha. Taatnaŋlugu pitchuksaagutiŋumaugut avatmun qapiŋtangiguta ukpiŋsriŋiŋtikni.

²⁶ Uvvaami kaŋiŋsiŋqaaŋuŋta ilumutuŋiŋmik aasriiŋ killuqsautiŋiŋaŋuŋta ukpiŋsriŋiŋiguta Christ-mik, piŋichuŋ niŋiugamik uvaptiknun. Atakkii atlamik tunillautmik qaisaksramik killuutiŋtiknun piiŋniŋaŋtuq. ²⁷ Aglaan taatnatun iŋuuniŋaŋuŋta niŋiugiraŋsraŋigikput iŋsiŋaŋtuŋaŋ atanniiviksraŋ, ittuatun ikualaruatun piŋaŋquiniŋaŋtuatun uumiksriuanik Agaayyutmik. ²⁸ Iŋuk suksraŋangitchumi Moses-ŋum maliŋutaksraŋanik, taamna iŋuk tuquruksrau-ruq ilunŋuktaŋiŋaŋkun ilisimariŋaŋiŋaŋpan malŋuŋnik unniŋ piŋasrunik. ²⁹ Aglaan iŋuk suksraŋangitchumi Iŋniŋanik Agaayyutim suksraŋangitŋiŋiŋuŋ auŋanik Christ-ŋum ipqiŋsitigikkaŋmiŋik, Agaayyutim taamna iŋuk ana-sriŋiŋuŋsatlukkisiŋgaa. Taavruma piŋaŋŋatigaa Ipqitchuaŋ Irrusriŋ iŋuaŋ-qutriruaŋ ilaŋanik. ³⁰ Iŋisimaŋikput kisuutiŋaŋa nipliŋsuam itna ipqitchuani

makpigaani, “Akisaun pigigiga. Pigiitchuapayaaq akisağisigiga.” Uqaqminiqsuq itaa, “Ataŋguruam atanniğisigai iñugikkani.” ³¹ Iqsiñallapiağataqtuq anasriññuqsakkauruni Agaayyutmiñ iñuuruamiñ.

³² Itqallaksigik taipchua uvlut kañiqsiqqaaqapsi ilumutuuruamik ukpiq-sriruannuqhusri. Iglutuğniğiksi sakiqniñiğ atqunallapiaq. ³³ Ilaatni pisaan-ğatigikkaurusri atniaqsiuplusriñ iñuich takkuatni, ilaatnisuli piqatauh-iñaaguhusriunniñ tamatkunani taatna aḡalatauruanun. ³⁴ Uvvasuli nagliksaqaqatigağurusri isiqtauruanik ikayuqluğich suli quviatchauğikhu-sri ivayaqtukkağualuaqapsi suurapsitñik, ilitchuğiplugu ilipsi suuraqağik-sraqsi nakuutluktuanik nuñuyumiñaitchuanik qilañmi. ³⁵ Taamna pisigilugu taluqsairrutigağitchi Ataniğmun. Kamanaqtuamik aqiliusriaqağniaqtusri nikaitkups. ³⁶ Aglaan anuqsrutigaqtuksraurusri tupiksriñaagusri pisuḡhanik Agaayyutim. Atakkii akuqtuagağiniğiksi ilaan aqiqsruutigikkaña. ³⁷ Agaayyun nipliqsuq ipqitchuami makpigaani,

“Pivikisuurami agqigsagumaruaq agqigisiruq.

Piñatchiağumiñaitchuq.

³⁸ Nalaunğasripkakkaga iñuugisiruq ukpiqsriğhagun.

Aglaan quyağiyumiñaitchiga iñuk

tunuttuq uvamniñ ukpiqsriñaiqhuni.”

Deuteronomy 32:35

³⁹ Uvaguḡ, ilaliqsuutiniğitchugut tamatkunani tunutlutiniğ piyaqqukkauniaq-tuani, aglaan ilaurugut tamatkunani ukpiqsrimaaqtuani annautikkauplutiniğ.

Urrakusrautai Ukpiqsriğhum

11 ¹ Iñuum ukpiqsrikami nalupqisruutigingiğagigaa niğiuğagikkani. Nalupqigingiğagigaa atuamaruksraq qiniğnaqsigaluaqnagu. ² Sivu-lliaut taimani iñuuniagağniqsut taavrumuuna ukpiqsriğkun. Taatnaqluğich uqağillautakkaurut. ³ Ukpiqsriğkun kañiqsigikput Agaayyutim iñiqsitilaanğa nunamik siqiniğmiglu uvlugianiglu uqağimigun. Taavrumuuna kañiqsigik-puttuq iñiqsitilaanğa sunik qiniğnaqtuanik sañniagun iñuich ilitchuğingisa-ğatnik isrummatigikkağmikkun. ⁴ Ukpiqsriğkun Abel aatchuutigaqtuq Agaayyutmun nakuutluktuanik tunillautmik Cain-miñ. Agaayyutim akuqtuğniğaa Abel-ğum tunillaḡtaaa uqağiplugu nalaunğatilaanğa. Abel tuquğaluaqtitlugu ilitchitlarugutsuli ukpiqsriğhaniñ. ⁵ Ukpiqsriğkun Enoch aullautikkauniqsuq marrumakğa iñuuniağimniñ tuquruksraunğitluni. Taatnaqlugu iñuich paqin-ğiniğaat Agaayyutim aullautipmagu. Aullautikkağualuaqtitnagu uqağhum uqağitigaa ilumutun quyalitniğktaununiplugu Agaayyutmik. ⁶ Aglaan iñuk ukpiqsriñiğitchumi quyalitniğkumiñaitchuq Agaayyutmik. Atakkii kisupa-yaaq piqatigağuktuaq Agaayyutmik ukpiqsriuruksrauruq itilaanğaniñ suli aki-liutigaqtilaanğaniñ tamatkununğa piliqillapiaqhutiñ pakaagaqtuanun iğmiñik. ⁷ Ukpiqsriğkun Noah-m kiliktuusriağigaa Agaayyutmiñ atuamaruksraq qiniğ-naqsigaluaqnagu. Tupigiplugu Agaayyutim tillisaa umiaqpaliuruq annautiksra-ğatnik qitunğami. Umiaqpiğimigun sagviqsinnigaa ukpiqsriñiğiğhat nunam iñui, aasriñ taavrumuuna patchisiqutinigai. Pisigiplugu Noah-m ukpiqsriğha Agaayyutim akuqtuğniğaa nalaunğasripkakkauplugu.

⁸ Ukpiqsriğkun Abraham tupiksriñiqsuq Agaayyutim tuqluqmani. Aullağ-niqsuq atlamun nunamun akuqtuiviksrağmiñun paitchaktaaksrautmik, nalugaluannğa napmun aullaqtilaani. ⁹ Ukpiqsriğkun iglaanuruq nunami

akiqsruutigikkani Agaayyutim, irviqahuni palapkaaqpajni piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiraak atunim akiqsruutauruamik Agaayyutmiñ.¹⁰ Takku Abraham niġugagaġniqsuq nunaaqqiqaqmiġ payaŋaitchuanik nappaviġimik, Agaayyutim iŋmiñik nappakkaŋanik maligutlugu sivunniugutni.¹¹ Ukpisriġkun Sarah akuqtuiraq sayaksramik siŋaiyaufiksraġmiñun kiñuviaksramik. Iġñiruq aaquagaġuŋaġmi, takku ukpiġiniġaa Agaayyun pitlaruŋuplugu akiqsruqtuq.¹² Tarraasriiñ atausriq aŋun Abraham tuquŋaruatun iŋmiñi iligaluaqtuq kiñuvianiŋniqsuq iñugiakhutiŋ uvlugianisun qilaum sul i qavianaŋatun taġium siñaan kisitchuġnaitchuatun.

¹³ Tamatkua iñuich iluqaġmiŋ ukpiġigaat Agaayyun, aasriiñ tuqurut akuqtuigaluaqatiŋ akiqsruutauruamik. Aglaan qiiñiġugich immasraaġruk sivuniġmi quviatchaktitaurut. Piġlaaġiŋitchaat avakŋaqtatilaatiŋ iglaa-nutillaatiŋlu marrumani nunami.¹⁴ Iñupayaat uqaqamiŋ iglaaŋutillaaġmiġnik marrumani nunami nalupqinaġaat pakaaqatiŋiŋ kiñuniksrautmiġnik.¹⁵ Iñuich taipkua isrumagisruuniġumitruŋ taimña nuna unisaqtiŋ utiġhiñau-galuaġniqsut pisukkuŋiŋ.¹⁶ Aglaan ilinich kimmutiqaqtut nakuutluktuamik kiñuniksramik qilaŋmi. Agaayyutim itqanaiyautiġaa nunaaqqiġ ilinittun, atakkii kanġuġiŋitchaa Agaayyutiniñluni Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷ Ukpisriġkun Abraham tunillaatiqaġhiñaaġuġniqsuq Isaac-mik Agaayyutim uuktuqaqmani aatchuutigigisipmaŋaan iġñituaŋluni, taamna akuqtuagaġikaŋa Agaayyutim akiqsruutaagun.¹⁸ Piġhiñaaġniqsuq ukpiġiplugu Agaayyutim akiqsruutaa iġniġmigun itnaqhuni, “Isaac-kun kiñuviaqaġniaqtutin.”¹⁹ Ukpiginiġaa Agaayyutmun aŋipkaġniaġiksraŋa Isaac tuquŋaruaniñ. Abraham-ŋum akuqtuagaġtiqikkaa Isaac iligaluaqtuq tuquŋaruatun liilaa.²⁰ Ukpisriġkun Isaac-ŋum piġiusriaqatitmiġik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiplugu Agaayyutmun atuumapkaġisiġha akiqsruutigikkani sivuniksrami.²¹ Ukpisriġkun Jacob tuquaqsikami piġiusriaqatitmiġik atausriullaaplugik iġñak Joseph-ŋum. Aasriiñ putluni agaayumaaġvigigaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayauppiaġmi.²² Ukpisriġkun Joseph-ŋum uqautiginiġaa aullaġiksra-ŋat Israel-aagmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaaġi-ġiksraŋatigun sauniġmi.

²³ Ukpisriġkun Moses-ŋum aŋayuqaakkiñ iriqsimaniġaak piñasruni tatqiñi aniqqaqman. Qiñiqamitku piññaqnaġha iyaalugruam iqsiiŋitchuk umialgum tillisaiñik tuqutquplugich aŋugaurat aniqammiaurat.²⁴ Ukpisriġkun Moses iñuguanikami taiguqunaġniqsuq iñuŋun iġñiŋanik Pharaoh-m panian.²⁵ Piksraqtaagigaa aŋallaqtuqataufiksraŋi iñuñi Agaayyutim, atakkii quviagaġiŋiġniġaa iñuuniaġi qagaŋaqtuq akisuruqaqtuummaan Pharaoh-m tupqani.²⁶ Isrummatiginiġaa nagliksaaġiksraŋa Christ-ŋum kamanatluk-lugu piqaġhaniñ akisuruapayaaniñiñ Egypt-ŋum, takku ukpiġiaġniqsuq Agaayyutmun akiliġniġnipluni sivuniksrami.²⁷ Ukpisriġkun Moses-ŋum aullaġviginiġaa Egypt iqsiginiġitlugu Pharaoh-m qinnataa. Aullaqtuq ilip-luni qiiñiquatun Agaayyutmiġ qiiñiġnaitchuamik. Taamna qiiñiquuraaq siimasraaġutiginiġaa.²⁸ Ukpisriġkun Moses-ŋum inillaŋniġaa niġiqpagvikaq taiyuutiqaqtuq Apqusraaqtitaufiġmiġ. Ukpigigaa Agaayyun uqaqman iñuich tigusritquplugich ipnaiyaat aŋaŋatnik siqillaatiġksraŋitiñik tupqisa taluŋitun. Agaayyutim ilaksiatqunġitchai piyaqqiraumun Israel-aagmiut aŋayukġhiich.

²⁹ Ukpiqsriñikun Israel-aagmiut ikaağniğaat tağiuq atiaqatuaq Red Sea-mik paliumaruakun nunakuqmatun. Egypt-miut taatnatun ikaaqsagaluagñiqsut, aglaan iluqatin ipiniqsut imikun.

³⁰ Ukpiqsriñikun Israel-aagmiut kaivraağniğaiç katchiñi Jericho-m tallimat malğunni uvluni. Taatnaqhutiñ katchich katagaalaniqsut. ³¹ Ukpiqsriñikun Rahab akiisuk tukkuğiniğaat nalunaqtuakun takkuuqtit. Taatnaqhuni piyaqqunğitchuq piqatigilugich Jericho-ğmiut ukpiqsriñğitchuat Agaayyut-mik.

³² Sumiksulitai uqapsaağisivik? Pivikitchuq uqautigisağupkich Gideon, Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqirailu Agaayyutim. ³³ Ukpiqsriñikun taipkua akimaraqtut umialiqniñ, nalaunğarualiqiplutiñ, akuqtuipłutiñ akiqsruutigikkanañik Agaayyutim, umitlaplugich qaniñich lion-nat, ³⁴ qamitlaplugu ikualapiaqtuaq ikniq, annakhutiñ savikpakun tuqqutañiğmiñ, sayaitchuat sayaktusriplugich, sapigñaqsiplugich aņuyañiğmi akiilñtasiplugich aņuyaktiñich atlat nunat, ³⁵ unniñ ağnat akuqtuipłutiñ tuqunaruamiknik aņitqiksitaupmata. Atlat iñuich nañititau-niqsut tuquñhiñaaguhutiñ ayakługu annagviksraqtiñ, niğiugaqaghutiñ aņit-qihiksrağmiknik nakuutluktua mun iñuuligmun tuqanikkumiñ. ³⁶ Atlattuuq nagliksaamiñiqsut mitautigitchiupłutiñ ipiğaqtuqsiupłutiñlu qiliqługillu isiq-taupkaługich, ³⁷ uyağañniğlu miłtuqtuqsiupłutiñ, uluaqtuqługich avikługillu, uuktuaqsiupłutiñ, tuqqutaupłutiñ savikpakun, qipiłutiñ atnuğaaqhutiñ ipnaich amiñitnik tuttułuraaisalu, piilliuqhutiñ, iłuilliuqtitaupłutiñ, atniaqsiupłutiñ, ³⁸ qipiłutiñ suviksraiłaami iñiğni, iñuuniaqhutiñ sisini nunamilu uyağañmił. Iñuiñ nunam naligingitchaich tamatkua!

³⁹ Iluqatiñ tamatkua ilisimariqaqtut nalupqinağutriruat ukpiqsriñiğmiknik uqağillautaqługich. Aglaan nalliat akuqtuñğitchuq iñuunğañmiñ Agaayyutim akiqsruutigikkanañik. ⁴⁰ Agaayyun sivunniutiaqtuq nakuutluktua mik uvaptiknun, itna, taipchua naamasripkakkaauruksraupmiut piqatigiluta tikiññiaqaptigut aņayuqautaanun Agaayyutim.

Agaayyun Aapakput

12 ¹ Taipkuna titun ukpiqsriuatitun ilisimariqaqtuguttuuq avatanjut-riruanik uvaptiknik nuviyatun, aasriili tamatkua uqağihñiñağaat ukpiqsriñiqput. Aqpaliutraqtitun piiługu unaviqutağikkanañi, ki, piiğaglavit qilampiaq killupayaat unaviqutağikkavut maliguta Ataniğmik. Aqpaliutraqta iğlutuiñikun tikiññiañhanunaglaan kinilirviksrapta. ² Ataramik qiniqsimalakput Jesus aullağniiraalu naamasriiraalu ukpiqsriñiğapta, [atakkii tunğavigigaa Agaayyun iluqnaqhuni]. Pisigiplugu quvianaqtuaq aklusriaksrani suksrağingitkaa kanğunaqtuaq tuquñiğ sannigutami. Aasriiñ aquvittuq Agaayyutim taliqpian tuğaanun aņalatchiqataupluni. ³ Jesus iğlutuipmiñiqsuq qanusripayañik aklililiuğutiñitnik killuliqirit. Isrummatigiraksrağigiksi Jesus piyuaqsiugupsu taatnatun, miñğugangitchumuusrii qapiņasrirağangigusri maliguałapsitni Christ-mik.

⁴ Killuqsaun ayyauqtuğaluagiksi, aglaan ayyauqtunğitchiksi pigiitchuq tuqułapsitñunaglaan. ⁵ Puuyuguknağiksi Agaayyutim pitchuksaagihñ ilip-sitñun itna liilaa uqağipmatun qitunğamun,

“Iğñiñ, suksrağiñğigñiaqnagu nalguqsruutaa Atanğum

unniin qapiņasiñak iñiqtiqpatin.

⁶ Takku Atangum nalguqsruḡaḡigai tamatkua piqpagikkani, sulī annauksraqḡugich iñupayaat iḡñigiliutikkani.” *Proverbs 3:11, 12*

⁷ Igḡututaksraḡigiksi nalguqsruutaa Agaayyutim. Aḡalattagigaasri iḡñigikkaḡmisun. Qanusriuva una iḡñiguruuq aapauruam anasriñḡuqsatlaisaḡa?

⁸ Agaayyutim iḡñipayaaq ataramik iñukkuksaḡniḡaa taatnatun. Ilipsi nalguqsruqsimaitchupsi aapaiḡapsisun ilumutun iḡñigiliutipkaqsimañiñiqsusri ilaanun. ⁹ Uvvasuliuna, aapapta nunami nalguqsruḡaatigut aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksruruksrauruguttuuq Aapaḡatnik irrutchipsa pitḡuglugu aapaptikniñ nunami, atakkii iñukkuksairuq uvaptiknik isruituchamun iñuuliḡmun. ¹⁰ Sivikisuurami aapapta nalguqsruḡaḡigaatigut nalaunḡana-srugikamitruḡ. Aglaali Agaayyutim nalguqsruḡaḡigaatigut piñḡagviksrap-tiknun ipqiatigisrukhuta iḡmisun. ¹¹ Iluqani nalguqsruun quvianaitchuuruq atniḡḡaḡmiuq. Aglaan aquvatigun nalunaḡuuruq qanuq nalguqsruun nakuu-tilaḡaḡa Agaayyutim qitunḡaḡikkaḡiñun, tupiksriḡiḡmiktigun iñuguqtut atuit-lasiruat nalaunḡaruamam sulī iñuuniaqtuat qīñuiñḡakun.

¹² Taamna pigilugu sayyiqsigiḡ niviḡasriruat argasri sulī sayaitchuat niusri; qapiņasiñasri. ¹³ Qaiqsisigiḡ apqutiksraḡat isigapsi. Aasriiḡi sayaitḡutiḡ ukpiq-sriruat pisrulguitchuatun puukaḡumiñaitchut atniḡutiḡ, aglaan mamititaulu-tiḡ saḡḡisitiḡiḡiaqtut.

Ilisauttit sulī Kiliktuutit

¹⁴ Qīñuiñḡaḡautrisitchi iñupayaanun, iluḡnauqsimalusri Agaayyutmun. Iñuum iñuunianḡitchuam taatnatun qīñitlasriyumiñaitchaa Ataniq. ¹⁵ Qau-natqiaḡigitchi kiñaunniin iñuk suliquitksringiḡñiaqani iḡuaqutaanik Agaayyutim. Qaunaḡiḡitchupsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitiñun miqutchi-suuruat isrumaḡiḡiḡisitlusri, atriḡlugu kanḡiḡruuq maqupkairuq nauriamik.

¹⁶ Naagaunniin iñuk atlatuqtauviaqtuq agaayyiaqtaitḡuni Esau-tun iḡiḡḡaa-nimma. Esau tuniriruq paitchaktaaksrautigaluaḡmiñik aḡayukḡiuliḡmigun atautchimun niḡiñiḡmun. ¹⁷ Ilisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ḡum piḡhiñaa-ḡuqamiuḡ piñḡaktaaksrautni itigautiruq. Satuqsagaḡuaḡaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqikkumiñaiñḡananiḡnisuq.

¹⁸ Ilipsiasriin, tikisimaitchusri iñḡimun aksinḡaitchuamun atriḡlugu iñḡiq atilik Sinai-mik. Israel-aagmiut imani qīñiḡniḡaat iñḡiq ikualaruq ikniḡmik. Kiñuagun taaqsiñiqsuq anuḡḡiḡullapiaqhuni. ¹⁹ Taipkua iñuich tusraaniqsut qatraḡanik qalḡuqtautim sulī nipitullapiaqtuanik nipinik katluktun. Tusraaruat iqsitchakpaḡitḡutiḡ uqapsaaqtut nipimun uqautitqinḡitiḡutiḡ. ²⁰ Agaayyutim tiliñiḡai, “Niḡrutimunniin aksikpaḡu iñḡiq miḡuqtukkauniaqtuq uyaḡaḡnik.” Aglaan iñuich tatamiḡallaktut. ²¹ Iñḡim qīñiḡsaḡha tatamnalla-piaḡataqtuq. Moses-unniin uqaḡniqsuq, “Atqunallapiaḡ iqsitchakḡuḡa uulik-siruḡa.” ²² Aglaan tikiñḡaniktusri Agaayyutim nayuutiḡhanun tikitmatun iñḡimun atiliḡmun Zion-mik, sulī nunaaqqiḡpaḡanun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuamun, sulī israḡuliḡnun kisiñḡaḡumiñaitchua-nun. ²³ Tikitchusri katiḡpaḡviatnun aḡayukḡiupḡutiḡ iḡñiḡiñi Agaayyutim atiḡich aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atangatnunlu iñu-payaat irrusriḡitiñunlu nalaunḡaruat iñuich tuquruat naamasriḡkakkaupḡutiḡ pakmani. ²⁴ Utlautipmirusri Jesus-mun akunniḡutauruamun aatchuqtuamun

nutauruamik sivunniugutmik iñuñnun. Christ-ñum killuqsautaiquplugich iñuich maqipkañigaa auni sannigutam. Aunja Abel-ñum tuqqutauruaq uqautiqahñiaqtuq akisautmik, aglaan aunja Christ-ñum uqautiqatuq natqigutri-ñigmik.

²⁵Naalañnisritchi Agaayyutmun uqaqtuamun ilipsitñun pakma. Ayaiñasri ilaanik taipkunatitun Israel-aagmiutitun. Annagviksraiññisut anasriññuq-saqsiuñgimiñ ayaummitñikamiñ kiliktuqtauruamik ilinjitñik maani nunami. Agaayyutim anasriññutluñallakkisigaatigut tunutkuptigu ilaa kilgityaqtigikkaqput qilañmiñ pakma. ²⁶Injilgaan Agaayyutim iliqsraqtiñiñagaa nuna uqaqami iñgimi atilijmi Sinai-mik, pakmaaglaan ilaa akiqsruqtuq nipliqhuni, “Atausripsaami iliqsraqtinniañgiga nunañiñangitchuaq aglaan taputiniaq-migigaptuq qilak.” ²⁷Taavruma uqañhum “atausripsaami” nalupqinaillapia-gaa Agaayyutmun supayaaq iñiqtañgikkani atlanñuqtitkisiñiñplugu. Aasriñ kisimi iliqsraqtitangitchuaq itchumaagisipiaqtuq. ²⁸Taatnağuta akuqtuñiaq-tugut isruitchuamik kiñuniñgmik iliqsraqtitangitchuamik Agaayyutim añaayyutaani. Aasriñ quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunağuta kamaksriñkun taluqsriñkunlu, ²⁹atakkii Agaayyutigikkaqput suungiirağaq-tuatun ikniqtun ittuq.

Aqulliich Alğaqsruutit

13 ¹Piqpakkutititchi ataramik aniqatigiññapsigun Christ-kun. ²Suksra-gingitchuksraursi tukkuğinñañgmik takku ilañich iñuich tuyuğ-miaqaññisut israğuliñnik nalunñaisa israğulgutilañjitñik. ³Itqumasrigik tamatkua isiqsiviniñmiittuat isiqsiviniñmiitqatigipmatun ililugich, tamatkualu añaallaquksiuuat nagliksaqaatigipmatun timipni ililugich. ⁴Katchuusrimañiq kamakkutiqaqtuksrauruq akunğapsitñi. Ilaqatigiiksuaq katchuusrimañiqtiq ipqisittaksrağigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayyutim atannigisigai atunim iñuich sayunaruatlu atlatuqtuatlu. ⁵Kimmutiqatlusrunağasri manij-mik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsimaruuq,

“Unitchumiñaitchikpiñ

unniñ suksraagumiñaitchikpiñ.”

Deuteronomy 31:6

⁶Taatnamik nalupqisirunğitluta nipliñiñaurugut,

“Atanguruuq ikayuqtigigiga.

Iqsiyumiñaitchuña iñuum qanuğaanunniñ.”

Psalms 118:6-7

⁷Itqumasigik añaalatigikkasri uqautiruat ilipsitñun uqañhanik Agaayyutim. Ukpigutiqağitchi taipchunatitun iñuuniañgmikni suli isrummatigilugu qanuq tuqułhat. ⁸Jesus Christ atlanñutlaitchuq ikpaksrağlu, uvlupaglu, tai-muñalu. ⁹Iñuñmun avallaktitnasri atlakaagisigun atlanaqtuanuplutinj ilisaut-tutiñisigun malingiquplusri Agaayyutim ilumutułhanik. Nakuuruq sayyik-kaugupsi ukpiqsriñipsitñi Agaayyutim iñuagqutaagan; sayyigumiñaitchusri ukpiqsriñipsitñi maliktuiñagupsigik iñuuniaqutit tuniñautitigun niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tuniñautitigun anniqsuutiginianğitchaich iñuich iñuuniaqtuat tamatkunuuna. ¹⁰Uvaguttuuq tuniñautiqagtugut. Taamna Jesus tuquruuq sannigutam. Tuqułhagun Jesus-ñum piñiusriaqaqtugut. Aglaan agaayuliqsit savautrisugaqtuat ipqitchuami inimi maani nunami niğgivi-gitlaitchaat tuniñautigikkaqput. [Taamna itnautauruuq, tamatkua anniqsuk-kauniruat tupiksriñigmiktigun iñuuniaqutinik piqataulguitchut uvaptikni.]

¹¹ Ukiuḡaḡipman qaukḡiata agaayuliqsit qamuḡautiraḡigaa auḡat niḡrutit ipqiñḡiqsramun inimun tuniḡḡautigisaḡḡugich iñuich killuqsautaiquplugich, aasriiñ tuquḡaruat niḡrutit timiḡich ikipkaḡtitlugich siḡataani nullaaḡtuḡvium. ¹² Taatnatun Jesus-tuuq tuqupmiuq sannigutami siḡataani nunaaqqim, tuniḡḡautigisaqamiuḡ auni iñuich killuqsautaiquplugich. ¹³ Taatnaḡtaasriiñ ilaanukta siḡataaniittuamun nunaaqqim, iḡlutuutiḡaḡuta iñuich naḡḡuqsruqpatigut pisigilugu ilaa. ¹⁴ Piitchugut kiñunipiamik maani nunami, aglaan niḡiuktugut kiñuniksramik isruitchuamik qilaḡmi, aasriiñ utaqqigikput ukpiqsriḡikun. ¹⁵ Pisigilugu Jesus-ḡum savaagikkana uvaptiknun, nangaqsi-maaḡlakput Agaayyun quyalugu atarallapiamik. Quyyativut asriagiksaati-tun ittut aatchuutigikkavut Agaayyutmun tuniḡḡaḡtuutigiplugich. ¹⁶ Nakuu-rualiqisimaagitchi ikayuutilusri tamatkunḡa inuqsraqtuanun. Taatnatchich qaisauruat Agaayyutim quyagillapiagai. ¹⁷ Tupigisigik iñuich aḡalatigikkasri aḡalatillusri iliniḡñun, atakkii kiggutiḡaḡtaksraḡigaa Agaayyun pisigilusri. Taatnaḡhutiḡ qanaksrirut iñuuniaḡapsitñik. Tupigigupsigiy savaaḡtiḡ quvia-tchaḡiutiginiḡaat, aglaan sakiḡniutitkupsigiy piñḡautigiyumiñaitchiksi. ¹⁸ Qauḡrimmaagutiillautaaḡtugut patchisaitchuamik iñuuniallautaḡukhuta supayaakun. Taatnamik agaayutillaḡniaḡtigut. ¹⁹ Suvaluk agaayutḡugipsi utiḡtitauḡksramnun ilipsitñun qilamipayaaḡ.

Agaayuliḡ

²⁰ Agaayuruḡa Agaayyutmun aatchuirusamun qiniñiñnamik. Jesus tuqu-kami sannigutami kamaḡaqsipḡuni munaqsriḡuḡtuḡ uvaptiknun, ipnaisun ittuaguut, sulī maḡipkaqamiuḡ auni nalupqinaḡñiḡaa nutaaḡ isuksraitchuaaḡ sivunniḡutauruaḡ. Piquḡigiplugu taamna Agaayyun aḡitḡiksitchiruḡ atan-naptiknik Jesus-mik tuquḡaruaniñ. ²¹ Aasriiñ pakma Agaayyutim ikayug-lisituḡ pitḡasiḡusri pisuḡigikkanaḡnik supayaakun. Savaglisuḡ ilipsitñi akuḡ-tuyunaḡtuamik iḡmiñun Jesus Christ-kun. Kamakkutiḡaḡisigikput pakma qanapaglu. Amen.

Aqulliich Iḡammiuḡutit

²² Aniqatiumaan, inḡiqsruaḡipsi naalaḡnitquplugich uḡalitka pitchuksaaḡu-tauplugich ilipsitñun tuyuutigikkatka ukunani naitchuani tuyuutini. ²³ Iḡisi-matḡugipsi aniqatigikkaqput Timothy patchisaiqsitauḡhanik isiqtauviḡmiñ. Agḡipqauraqpan iluqanuk qiniḡiaḡisigipsi.

²⁴ Tuyugivut nayaḡḡaḡmḡik iluqaisa aḡalatigikkasri ukpiḡtuḡuruapa-yaatlu. Taapkua Italy-miñ piruat tuyuḡmigaasri iḡammiuḡutillautamik. ²⁵ Agaayyutimtuḡ tugluaglisi iḡuaḡutillautaaḡmigun.

James-ŋum Tuyuutai

1 ¹Uvaŋa James, savaktaa Agaayyutimlu Jesus Christ Atanguruamlu. Tuyuqtuŋa nayaŋŋaŋmik iluqaitn̄un siaminŋaruanun ukpiqtuanun nanipayaaq.

Ukpigunlu Puqiuŋlu

²Aniqatiumaaŋ, atlakaagiich uuktuaŋutit tikitpasi quviatchauŋgillapiagi-tchi. ³Ilisimagiksi ukpiqsriŋiqsi uuktuakkaupman sivutmuulgusriŋlaagagigaa. ⁴Sivutmuulgum savaani pianikpagu ilipsi piguqniaqtusri naamapmiŋusilu, susruksiungigusriŋlu. ⁵Nalliqsi kaŋiqsimaitkumi suvaata uuktuaqsiutilaag-miŋik, ki, inigliuŋ Agaayyun isumattutmik qaitchiyumaruaq iŋupayaanun iglikkuttutaitluni suli suakatautaitluniŋlu. ⁶⁻⁷Taamna iŋuk iniqsruŋli arguaq-qutaiglugu. Ilaa iniqsruŋumi aasiiŋ ukpiqsriŋitchumi Agaayyutmik akuq-tuiyumiŋaitchuq isumatuligimik ataniŋmiŋ. Iŋuk nalupqisuktuaq atriqaqtuq aŋalatchiqsuatun taŋiumi—qunmukpuuq atmukpuuq. ⁸Taamna iŋuk sivun-ilguitchuaq tuniqsimaruŋuŋitchuq suraŋalipayaaŋmiŋi.

Inuqsriuqtuatlu Inuqsriunitchuatlu

⁹Ilaippauraq mattumani nunami quviasuktuksrauruq Agaayyutim kama-naqsipkaqmani, ¹⁰suli inuqsriunitchuaq quviasullapiagli Agaayyutim atchik-sipkaqmani. Inuqsriunitchuaq tunŋaviqaqtuaq umialgutmiŋun nauriatun ittuq: ¹¹Upiŋgaami uunaqtaqman siqiŋŋum pannaqŋukkai ivgich. Nauriat katakhutiŋ, qiniyunaŋaluaqtuat piunŋigaqtut. Taitn̄atun umialik tuqulliniŋaq-tuq iŋuunuraŋniallaŋmi.

Uuktuaqsiuŋliŋlu Aniqusaaqsiuŋliŋlu

¹²Quvianamiuruq iŋuk malinŋuŋutranitchuaq uuktuaqsiukami atakkii payaŋaittuniŋagumi akuqtuigisiruq akiŋn̄aktaksraŋmiŋik iŋuŋliŋmik Agaayyutim akiqsruuttutaanik piqpagirimiŋun. ¹³Kisupayaaq aniqusaaqsiukami taavrumuuna uuktuaqsiuŋlikun patchisigiraksraŋinitchaa Agaayyun itnaŋuni, “Uvaŋa aniqusaaqsiuruŋa Agaayyutmiŋ.” Agaayyutim killukuaqtaŋitchuam aniqusaatlaitchaatigut killuqsauluta. Agaayyun-unniŋ aniqusaaqsiukami malinŋuŋutratlaitchuq. ¹⁴Aglaan kisupayaaq aniqusaaqsiuraqtuq kaviuguk-saaqtaukami napitaukamiŋlu kimmutmiŋun. ¹⁵Tarra, iŋuum kimmutmi pigiit-chuam killuliqisuupkaŋaa, aasiiŋ ilaan killuqsautaan tikiutiŋplugu tuquŋig-mun. Taatnaŋhaiŋaq ittuq.

¹⁶Kimun killukuaŋutipkaqasi, aniqatiumaaŋ piqpagikkamaaŋ! Agaayyun patchisiginasiuŋ aniqusaaqsiugupsi. ¹⁷Iluqani nakuuruapayaaq

pakmaknaqtauruq Agaayyutmiñ. Ilaa simmiqsagumiñaitchuq taggaton siqiniq nipipman. Agaayyun aniqusaqsiutlaitchuq uvaptiktun, aglaan iñuich simmiqtaqtut payanakhutiñ. ¹⁸ Pisuhigmigun Agaayyutim nutaaguqtitkaatigut uqahikun ilumutuuruakun sivullitqupluta akungatni iñiqtagikkañi, iluq-nauqhuta qaisimaruaguut Agaayyutmun.

Naalañniruatu Tupiksriuatlu

¹⁹ Isummatigilugu una, piqpapiplusi aniqatiumaan, kisupayaaq ataramik itqanailli naalañniiksrağmiñun uqaqpaniiksrağmiñunlu qinnaktañiiksrağmiñunlu. ²⁰ Atakkii iñuk qinnaktaqami savakkumiñaitchuq nalaunqaruamik pisuhani Agaayyutim. ²¹ Taatnamik piiqsillapiaglugu iluqaan nalaunqaitchuq. Aglaan atchiñikun uqałha Agaayyutim akuqtuğlugu inillakkaña uummatipsitiñ. Ilaan uqałhan anniqsutlagaatin.

²² Tusaahñinaqasi Agaayyutim uqałhiñik aglaan tupigilugich. Ukpiqsaqasi ilipsitiñik naalañniñiñakikun. ²³ Atakkii kisupayaaq naalañniñiñaqtuag Agaayyutim uqałhiñik aasiñ tupiksriñitluni iñuktun taggaaqtuuraaqtuatun ittuq qiniqtuaghuni iñmiñun. ²⁴ Qiniqtuagqaaghuni iñmiñun aullaqamiasiiñ piiguğagigaa qanuq qiniñaaqqtılaani. ²⁵ Agaayyutim uqałha nalaunqaruag maligutaksrauruq. Tupiksriñiñi taavrumiña maligutaksramik patchisaigu-tauruq. Iñuum pakkiagitiñiñaqamiñ—piiguqtasunqanagu tusaakkani aglaan atuğlugu—taamna iñuk quviasukkisirug surağalipayaagmiñi.

²⁶ Kisupayaaq ukpiqtuanunasugigumi aqalalguitñamiñ uqani ilaa sagluq-sruutirug iñmiñik, ukpiqtuanqanuruq. ²⁷ Agaayyutim Aapauruam uqautigaatigut qanuq ukpiqsriuram iñuuniañiksraña ittuksrautilañanik, ikayuğlugich ikayuqnaqtuat ilaippaaraqtuummaisa uilgağnaaqtuummaissalu, suliquanagiluni iñmiñik ilitqusiqaliksrağmiñiñ ukpiqsriñiñikun.

Irrutriñasi Iñuñnik Atlakaagiiğlugich

2 ¹ Aniqatiumaan, ukpiqsrikapsi Jesus Christ-mik kamañaqtuamik irrutriñasi iñuñnik atlakaagiiğlugich qiniññiñanqatigun. ² Uvvaasiiñ una atrikusaun, Ukuagguuq iññuk, ilaqataa inuqsriunjiñniqsuq ilaqataasrii inuqsriuqhuni. Taamnaguuq inuqsriunjit chuq atnuğaaalluqaqhuni qitiqłigutiqaqmiiuq kaviqsaamik, taamnaliasiiñ inuqsriuqtuag atnuğaağitiñluni. Taamna atnuğaa-llaulik isigniñpan katimapkağusi, ³ ilipsiasiiñ irrutillauguglugu itnağayağiksi, “Aquppiutallauguvva aquvirviksran.” Aasiñ inuqsriuqtuag isiqniñpan, ilipsi nipliutiligus, “Qikağiñ tavrani, naagaqaa talum sanigaani ayapigviiñurağiñ.” ⁴ Taatnağupsi tavra atlakaagiiksitağisi iñuich isummatipsitiñ naliaqtugich iñuich inmiguuğutiqaqhusikii. ⁵ Naalañnisitichi, aniqatiumaan piqpaknaqtua-sii! Agaayyun piksraqtaaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiqsri-llapiaquplugich ilitchuğipkaitquplugich agaayyutitnaqtauruamik iñuuhigmik, amii? Ilaan akiqsruutiginiğaa tamatkunña piqpagiriñiñun, amii? ⁶ Inuqsriunjit chuq ataramik suksrağiniñkaat inuqsriuqtuag. Taatniittusi. Inuqsriunjit chuq ihuilliutitkaasi, amii? Tamatkua tikiutipkaqtagaasi uqaqsittaagvinmun, amii? ⁷ Ilipsi pigigaasi Christ, aglaan inuqsriunjit chuq Christ-gum atqa uqautigirağigaat pigiiliplugu, amii?

⁸ Atuğniğupkich Agaayyutim uqałhiñi aglausimaruat itna: “Piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.” Taatnağupsi piłlautağisirusi. ⁹ Ilipsi irrutrigupsi

iñuṇnik atlakaagiiksillugich qinñathinaṇatigun killuqsagtusitavra, taavrumuuna patchisiñiktusi maligutaksraq navikapsiun. ¹⁰ Kisupayaaq navgigumi atautchimik tillitmik taamna patchisauruq navgipmatun iluqaanik maligutaksramik. ¹¹ Agaayyun niqliqsuq, “Sayuṇayumiñaitchutin” niqliqhunisuli, “Iñuagumiñaitchutin.” Taatnamik sayuṇaṇitkaluaguvich aglaan iñuaguvich navguiriguqmiutin. ¹² Taatnamik iñuuniaḡitchi tuvraḡlugu maligutaksraq patchisaḡutiksauruaq ilipsitñik, ilisimalugu Agaayyutmun atanniqsuqtilaaptiknik taavrumuuna tillisikun. ¹³ Agaayyun atanniqsuigaqsigumi iñupayaanik ilaan anasriṇṇuqsagisigai nagliktaḡuni nagliktaitchuat atlanik, aglaan nagligigisigai nagliktaqaqtuat. Agaayyutim nagliktaṇa nakuutlukki-siruq ataniñiksraṇaniñ.

Ukpigunlu Savaatlu

¹⁴ Aniqatiumaṇ, iñuk nipliḡumi ukpiqsrisiaḡniḡuni qiniḡtitmiṇagulu ika-yuiñksraḡmigun atlanik, ukpiqsriḡha suuyumiñaitchuq, amii? Taatnatchim ukpiqsriḡhum anniqsugumiñaitchaa. ¹⁵ Uvvauna atrikusaun aniqatigiisigun atnuḡaaksraiḡliuqtuanik niḡksraiḡliuqtuaniglu, ¹⁶ ilapsiliiasiiñ uqautillautag-niqpagich itna, “Iñuuniurallautagitchi, qiqisiasuṇaqasi, niḡiḡlautaḡmilusi,” aatchuuraqmiṇagiḡlu inuḡikkaṇitñik—taatnasiaq ukpiqsrisaupiaqpa? Tavra sumun itpa? ¹⁷ Ukpisrisiaqhiṇaḡtuni savaaqaqmiṇaniḡlu taamna ukpiqsrisaunḡilapiaqtuq. Taatnasriḡ ukpiqsriḡiq suksraitchuq, iñuktun tuṇṇaruatun ittuq.

¹⁸ Uvvasuli atla iñuk nipliḡaqtuq akikṇaqtuiḡluni, “Aa, ilvich ukpiqsrisiaḡtutin aglaali uvaṇa savaaqaqtuṇa.” Kiikaa, ilitchuḡipkaṇṇa ukpiqsrisipnik savaaqaḡlaitchuaniḡ aglaan urriqsutlasigikpiñ ukpiqsrisimnik savaaqaḡtitamnik. ¹⁹ Ilvich ukpiḡviuṇ Agaayyutim atausiutilaṇa? Aarigaa, nakuullapiaqtuq! Uvva tuunḡaich ukpiḡipmigaat taamna—iqsiliḡpaitḡutin uulillagaluqtut, aglaan anniqsuṇitmiut. ²⁰ Ilitchuḡiraksraḡiḡiñ kaṇiqsimaitchuatiin, ukpiqsriḡiq savaaqaṇitkumi suuyumiñaitchuq. ²¹ Kiata, isummatigillaksaglakput sivulliaḡikkaqput Abraham: Agaayyutim nalaunḡasipkakaṇa savaaqaḡhagun. Abraham-li qiniḡtitkaa ukpiqsriḡi inillakamiuṇ iḡniñi Isaac tuniḡlaḡvṇmun tuqutlasiplugu. ²² Tavra ilitchiḡiḡiñ una: ukpiqsriḡiḡlu savaaqaḡiḡlu tugliḡiutiruk. Abraham-ṇum tupiḡipmagu Agaayyun nalupqinaḡniḡaa ukpiqsriḡiḡapiaqtilaṇa. ²³ Pakma ilitchuḡigikput uqaḡhan Agaayyutim ilumutuulḡha nipliuttutaupman, “Abraham ukpiḡiplugu Agaayyun aasiḡiḡi tupiksripman Agaayyutim nalaunḡasipkaḡaa.” Taatnaqhuni taiyuu-tiaḡtuq Iḡauraṇanik Agaayyutim. ²⁴ Kaṇiqsigikput una, iñuk nalaunḡasipkakkautilaṇa Agaayyutmi ukpiqsriḡi qiniḡtitnamiuṇ suraḡatipayaaḡmigun, ukpiḡutiqaḡhiṇakuuṇitchuaq. ²⁵ Aasiisuli, Rahab-ṇum akiisuuruam takkuuqtit tukkuqaḡtitnamigich atlakun tumikun annaktitkai. Taatnaanikman nalaunḡasipkakkauruq Agaayyutmi quyalitñikhuni Agaayyutmik. ²⁶ Tarra ilitchuḡigikput una, Iñuum ukpiqsriḡha suuyumiñaitchuq savaaqaḡtiṇisuaḡumiuṇ; ittuq tuṇṇaruatun irrusriḡ piḡṇanikman timimiñ.

Uqam Irrusia

3 ¹ Iḡauraamaṇ, iñugiaktuasii ilisautrauniasuṇaqasi piviksraqaḡaluaḡpsi. Atakkii Agaayyutim uvagut ilisautrauruani atanniḡisigaatigut

pitlūglugu atlaniñ. ² Iluqata kinniqiraqtugut atlakaagiikun. Inuk kinniqirağa-
 ɲitñami surağalıpayaağmigun taamna quyalitñiktūq Agaayyutmik. Taavruma
 inuum aḡalatlagaa timini iluqaan. ³ Uvvaukua atrikusautit, Inuum aḡalarru-
 tchigumiūq qunḡich qaninisigun taavruma aḡalatlagaa iluqaan. ⁴ Umiapait-
 suli aḡalatchigaqtut mikiruuramiñ aquutmiñ igligvigisukkaḡagun aquttim.
⁵ Taatnatuntuuq uqaq, mikigaluaqhuni timimi aglaan uqavigaapauraḡaq-
 tuq. Uvvasuliuna, Ikniguluuram iknaktittagigaa nuna napaaqtuqtuummaan.
⁶ Uqaqput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqaq mikigaluaqhuni saqviutruruq
 isummatipayaanik pigiitchuanik inuum pigikkaḡaḡiñik uummatmiñi. Uqalıpa-
 yaapta pigiitchuat qılhuqtagaḡigaa piqatigiııḡ akunḡatni inuich, tuunḡaum-
 kii taatnaqtitluta. ⁷ Inuich taimakḡaaglaan nuyuiqsairagtut atlakaagiñik
 niḡrutinik: aḡḡutiniglu tiḡmianiglu paamḡuqtuaniglu taḡium aḡḡutaiñiglu.
⁸ Aglaan inupayaam aḡalalguıtkaa uqani. Uqaq aḡalatchuḡnaitchuq. Inupa-
 yaam isummataa immaukkaqtuq inuḡiaktuanik pigiitchuanik isummatinik,
 iluliktun immaukkaqtuq tuqunamik. ⁹ Uqaptiknik quyaragigikput Ataniq-
 put Aapagikkaqput sulipsuuq uqaptiknik uqamaḡuutigivut inuuniaqatiuvut
 iniqtaḡaruat Agaayyutim atrinḡatun. ¹⁰ Taavrumakḡa atautchimiñ qanıḡmiñ
 quyaḡiḡ naagaqaa uqapiḡuḡiḡ aniraqtuq. İlauraamaaḡ, kisimi quyaḡiḡ anira-
 ḡaqtuksrauruq. ¹¹ Uvvasuli atrikusautik ukuak, imillautaglu imiḡiıılaglu atau-
 tchimiñ suvlikkumiñaitchuk. ¹² Taatnatuntuuq nunanḡiagich nauriyumiñait-
 tchut paunḡanik, naagaunniñ uqpiich nauriyumiñaitchut aqpiḡiñik. Tarakḡa
 ilitchuḡigikput una, kisimi quyaḡiḡ aniraḡaqtuksrauruq qanıḡmiñ.

Puḡiun Pakmakḡaqtauruq

¹³ Akunapsitñi-samma piqaqpakiaq kanıqsimaagikkasugiruamık? Taat-
 natchimik inuḡmik piqaqpan, kiikaa urriqsuutigiliūq kanıqsisiqatilaani
 surağalıpayaağmigun inuuniallautaḡiḡmigunlu. ¹⁴ Aglaan piqaqtusi uumiksri-
 ḡiḡmik ilipsitñi killuqsriḡiḡmiglu kamaḡnialḡiḡmiglu. Piqaḡupsi taatnatchi-
 ñik kamasaaḡutiginagu kanıqsimaḡiḡsi atakkii taatnaḡupsi akikḡaqtuḡiksi
 ilumutuupluni ittuq. ¹⁵ Taatnasıq isumatuḡiḡ pakmakḡaqtanuḡitchuq aglaan
 inukmitḡaqtauruq, agaayyutitḡaqtanuḡitchuq, tuunḡaḡḡaqtauruq. ¹⁶ Ukpiqsri-
 ruat killuqutipmata avatmun kamasaaḡutigiḡlugulu isumatuḡiḡtiḡ, sanmisi-
 ḡiḡ atlakaagiisigun ittaqtuq. ¹⁷ Aglaan inuk isumatuḡiḡmik pakmakḡaqtamik
 piqaqtuaq ipqitchuq, qıñuisaaḡuḡnaqmıpluniḡ, agḡaḡaitmıpluniḡ, uqau-
 tisuḡnaqmıuq; ilunḡuktaupmıpluni, aasiñ inuich ikayuusiaḡaḡvigıplugu;
 tunḡaviupluni ukpiḡḡuḡaqtanuḡitmiuq. ¹⁸ Kiisaımallu qıñuisitchiñiaqtuat
 ukpiqsriuanik quviaḡigisivaat inuḡiḡ taatnasıq quyalisauruq Agaayyut-
 mun, atriḡigich nautchiirit quviasuutiqaqtuat katittaḡmiknik.

İlannaqalıq Nunam Inuiñik

4 ¹ Suvaatakiaq qiniḡaḡivisi uqaalaplusiḡ avatmun? Atakkii ataramik piñ-
 ñaḡniaqhısi sunik pigiyumiñaisapsitñik. Taatnaḡupsi pisuiqsımayumi-
 ñaitchusi, aasiñ sanmisiḡiḡ itchaḡataḡisıruq. ² Kimmutıqaqhısi pisuiqsımaḡit-
 ñapsi inuḡaqtuḡuktıtkaasi. Killuqsriplusi sutigun aglaan piññaktaaqanıḡıpsı
 uqaalapkaḡaasi qiniḡtitlusiḡ. Naagaıvva suqanıḡchusi atakkii inḡısrunıḡıısi
 Agaayyutmiñ. ³ Inḡısruruḡniıallapsı sumik akuqtuıḡııaitmıusi killukun isu-
 matiqaḡhusikii. Suli akuqtuḡumakkaqsı inḡısrufıkun atuḡniıñiñiaḡıgu

inmiguuǵniǵhipsit̃n. ⁴Ukpiqsriiriit! Sayuǵaruqtitun, ilipsi iñuuniañitchusi tuvraǵlugu iñuuniaqurrutaa Agaayyutim! Naagaavva kimigiplugu iñuich ilitqusigiiǵhat taavrumuuna Agaayyun uumigigiksi. Kañiqsimaap̃isiuñ taamna? Kisupayaaq taatnamik kimmutiqaqami ilitqusigiiǵigmik Agaayyutmun aki-ll̃iilitiraqtuq. ⁵Isumavisi tañigiiǵlughich aglausimaruat iñilǵaanimma itna, “Ipqitchuaq Irrusriq Agaayyutim iñiñǵaa uvaptiknun, taavruma siqñagip-luta pigitqupluta Agaayyutmun kisianun”? ⁶Aglaan Agaayyutim iħuaqquataa kamanatluktuq taavrumakña siqñaktamiñ sayyiraqtuq uvaptiknik akimma-taupluni kamagiagutiǵimiñ. Taatnamik Agaayyutim uqagikkajani aglausi-maruq,

“Agaayyutim akill̃iil̃iqsimagai tamatkua kamagiagutiruat iñm̃iknik,
aglaan qaitchiraqtuq iħuaqqũtmik tamatkuñiña atchiksuanik
sivug̃ag̃miñi.”

Proverbs 3:34

⁷Taatnamik iluqnaug̃usi qaĩll̃usi Agaayyutmun. Ayyauǵlugu tuuñgaq aniqu-saaqsũhipsit̃ni qimakkumaug̃li ilipsit̃niñ. ⁸Qall̃ilaag̃usi Agaayyutmun ilaap-tuuq ilipsit̃nun qall̃ilaag̃isipmiuq. Ukpiqsriiruasii, Agaayyutim killuqsautisi piiqp̃agich tavra ipq̃igai isumm̃atisi salummaq̃miplugu iñuuniañiqsi. Agaayyun taatnaqpan ilipsi savautitlasitqikkiksi iluqnaull̃apiag̃usi. Ukp̃iñ̃uaqtua-ñuñ̃aig̃itchi. ⁹Iñũĩl̃iug̃ut̃igilugich iñuuniañigikkasi, nunuuraǵilugich qulṽi-l̃u-siunniñ. Quvianniũq̃isi simmiq̃sillugu alianamun. ¹⁰Itqag̃ilugu, Agaayyutim nayuutiħa nanipayaaq ittuq. Agaayyutimli kamañaq̃ipkağumagaasi atchik-kupsi.

Kiliktuun Qanuqinnirağaq̃titchiñ̃ikun Aniqatmik

¹¹Iłauraamaañ, sañurrut̃iñaig̃itchi avatmun. Atakkii kiñaliqaa uqautiksri-kami akik̃naq̃lugu aniqatni naip̃iq̃tuip̃luniñ ilaanik, taamna iłumun uqau-tiksriraq̃tuq akik̃naq̃lugu Agaayyutim mal̃igutaksraña. Taatnas̃iq iñuk tupik-srit̃laitchuq Agaayyutim mal̃igutaksrañanik atakkii iłisimatlukk̃asuñiaqtuq Agaayyutmiñ taatnaqami. Taimmaasiiñ ilipsi, nağ̃guksrĩñ̃aps̃igun mal̃ig̃u-taksramik atuir̃auñig̃is̃aq̃husi taavrumiña aglaan atañiguq̃taqtusi. ¹²Aglaan iñuich tupiksriurks̃aurut Agaayyutmik. Ilaa kisimi mal̃igutaksramik iñiq̃si-ruq, sul̃i ilaa kisimi atañguruq saññiq̃aq̃huni anñiq̃suit̃lapluni naagaqaa piyaq-quit̃lapluni. Kisuunasug̃ivichmi atañiguq̃taq̃avich ilipnik iñuuniaq̃atiup̃nun?

Kiliktuun Uqavigaag̃nikun

¹³Atañii nipl̃iq̃suasii, “Uvlupak naagaqaa uvlaakun nunaaq̃q̃imukk̃is̃iru-gut. Tavrani ittuallakk̃is̃irugut ukiumi tauqs̃ig̃niag̃uta maniññ̃añ̃iaq̃as̃i-l̃u-taasiiñ.” ¹⁴Iłisimañ̃itkal̃ağ̃iks̃iunniñ uvlaakuksraq! Iñuũq̃isi suva? Ittuq puyũhiñ̃atun. Sag̃ṽĩl̃lakk̃aluaqami mikiruurami ap̃yuĩl̃lagaqtuq. ¹⁵Aglaan itnaqtuks̃rağ̃aluaqt̃uasii, “Pis̃uñ̃ig̃ikpañ̃ Atangum iñuug̃is̃irugut aasiiñ savaaq̃s̃iluta sunik.” ¹⁶Aglaan uq̃aviut̃iqaqtusi ilipsit̃nik nalup̃q̃is̃uñit̃pait̃l̃usi-kii. Tamanna uq̃aviut̃ipayaaq pig̃iitchuq. ¹⁷Iñuum iłisim̃ağ̃aluağ̃lugu atugak-srani nakuuruq̃ aasiiñ atuñit̃ñamiuñ killuqs̃aq̃t̃apiaqtuq.

Kiliktuun Umial̃iñmun

5 ¹Atañii, inuqs̃riuñitch̃uasii! Aianniug̃itchi immakii iħũĩl̃iug̃utiks̃rat tikitch̃ağ̃umarut ilipsit̃n. ²Umial̃gutisi suks̃rauñig̃iq̃hut̃iñ piuñig̃is̃ut,

qupilgūt nigigaich atnuḡaallausi. ³Maniutisi kaviqsaat qatiqtaatlu qatiqtut. Taavruma qāḡhum ilitchuḡipkaḡaa atuiṅḡiḡiqsi umialgutipsitṅik ikayuutigi-
ṅitlūgich inuqsralliuqtuanun. Siqñatuaḡipsi suunḡiqsinniaqmigaasi atriplūgu
ikniq. Atakkii tutquqsituṅiaqtusi umialgutinik isuanunaglaan iṅuuniaḡipsi.
⁴Akiliqsuraṅitmigisi savaktisi. Akiṅṅaktaaksraṅich niḡiugikkaṅich ilinjitṅun
qaitlāitmigisi. Tusaasigik uqaallatinḡich akikṅaḡhusi! Savaktisi kappianḡa-
mata Atanḡuruamun Saṅṅipayaaqatuamun tusaaraḡigai aasiṅ ikayuḡlū-
gich. ⁵Inuqsriunitchuasii, nunami quviasuutigiḡiḡiḡaḡisi umialgutisi, aliasu-
ḡisaḡusi inuqsriusunḡaqasi. Iṅuuniaḡipsitṅi iḡliktuarusi quyaliplūgu kisiaṅ
kimmutigikkaqsi. Taatnaḡipsigun ilapsaḡaḡigisi akikṅautiksrat ilipsitṅun
uvluani atanniuviksram, atriplūgich qunḡich uqsraqsaḡmata tuqquatchiḡik-
sram uvluanun. ⁶Suksraunḡiqsusi iṅuaqtuqmisi nalaunḡaruamik iṅuḡmik,
aasiṅ ilaan akitṅaqtunḡitmigaasi.

Anuqsruḡilū Agaayulūgu

⁷Iḡauraamaaṅ, taatnamik anuqsrusilūsi Agaayyutim Atanḡuruam agḡiḡik-
sraṅanunaglaan. Atrikusautim uuma kaṅiqsipkaḡisigaasi: Kiṅaliqaa asiḡ-
niḡukami utaqqiraḡigaa upiṅḡaallapiaq. Taimmaasiṅ siqiṅḡum siḡamlu
naupkaḡmagich asiḡniḡaḡsiraqtuq. Taatna iṅuk asirriruksramun utaqqi-
raqtuq nikasuṅaiḡhuni. ⁸Taatnatuntuuq ilipsi anuqsrusilūsi. Nikatchautinagu
niḡiugaqsi, Atanḡuruam agḡiḡiksraṅa qalliuraaqmipkaḡlūgu. ⁹Iḡauraamaaṅ!
Uqapilūutinasi avatmun, Agaayyutimli atanniqsunitchumagaasi. Atanḡii,
Agaayyun atanniqsuḡti tikiyasiuraqtuq. ¹⁰Iḡauraamaaṅ, ilisaḡitchi sivunik-
sriqiriniṅ qanuq iḡlutuiḡhatnik sakiḡnamik iḡlutuitlasilūsi anuqsrusilūsilū.
Iḡiittuuq tiliraurut uqaḡtiksruplutiṅ Agaayyutmun. ¹¹Uqautigiraḡigivut
iṅiḡ quviaṅaḡlūgich iḡlutuiḡat anuqsrusiplutiṅ. Itḡaḡilugu Job, iṅuunia-
qami tuniqsimaruaq Agaayyutmun anuqsrusipluni. Taatnatuntuuq sivulliaḡta
qiṅiḡnaḡtitkaat uvaptiknun iṅuuniaḡhatigun tuḡlḡhatigunlu Agaayyutim
iḡunḡuktaḡaḡtilaṅa naḡlikrsisilaṅalu ilinjitṅun. Taamna ilisimaḡikput.

¹²Uvvasuliuna iḡauramaaṅ, akiqsruḡupsi sumik kiikaa uqaḡikkapsiksun
atuqsuṅ. Ataramik uqaḡusi ilūmutuuruamik. Supayaamik uqaḡupsi saglusu-
ḡaqasi. Taatnaṅitkupsī Agaayyutim atannḡisipiḡaasi.

¹³Kisupayaaq akunnapsitṅi iḡuilḡiḡumi ki agaayuli. Kisupayaaq quvia-
sukkumi atuḡli quyyatinik. ¹⁴Kisupayaaq akunnapsitṅi atniḡṅaḡumi tuḡ-
ḡiḡi qaukḡiṅitṅik ukpiqtuaṅuruat. Iḡiṅisaasiṅ iṅiqsruutilitruṅ uqsruḡlūgulu
atqagun Atanḡuruam. ¹⁵Atniḡṅaḡtuḡaḡ una iḡuaqsikkaḡisirisuḡ iṅiqsruḡpata
ukpiqsriḡikun. Atanḡum iḡuaqsipkaḡisigaa. Aasiisuli taamna atniḡṅaḡtuḡaḡ
killuḡsaḡniḡpan Agaayyutim natḡigutḡisipmigaa. ¹⁶Taatnamik, quliḡisigik
killuḡsautisi iṅiqsruutilisilū avatmun; taavruma mamititkisigaasi. Iṅuk atui-
ruaḡ quyalisauruamik Agaayyutmun iṅiqsruḡami iṅiqsruḡḡa savaaḡatlapiaḡ-
tuḡ. ¹⁷Itḡaḡilugu Elijah! Ilaaptuuq iṅuḡaluaḡ uvaptiktun aasiṅ inuqsraqami
iṅiqsruḡtuksrauruqtuuq kisupayaatun. Iṅiqsruḡman Agaayyutmun sialuqu-
ṅitlūgu, sialunitchuḡ nunami ukiuni piḡasuni avvaḡmik ilaplugich. ¹⁸Aasiṅ
aquagun iṅiqsruḡman Agaayyutmun sialuquplūgu sialulḡitchuḡ, nuna naurit-
qiaḡsilḡitchuḡ. Taatnatuntuuq Agaayyutim ikayuḡkkaatigut.

¹⁹Iḡauraamaaṅ, ilari tupiksriṅaiḡpan ilūmutuḡiḡmik aasiṅ ukpiqsri-
ruam ikayuḡpaṅ tupiksritḡitlasipkaḡlūgu Agaayyutmik, ²⁰iḡitchuḡiyumausi

uumuuna, taavruma ukpiqsriruam ikayugumiun piqataunaiqsuaq Agaayyutmi utiqtitkisigaa tupiksrinjalgaluaŋhaniñ Agaayyutmik. Taatnatun ikayugaa iñuuyumalitqiksitlugu iñuuligmik agaayyutitjaqtauruamik. Aasiñ Agaayyun natqigutrigisiruq iñugiallapiaqtuanik killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

1 ¹Uvaŋa Peter. Uqqiraqtigigaan̄a Jesus Christ-ŋum. Aglaktuŋa ukuniŋa tuyuutiniik piksraqtaan̄iŋun Agaayyutim uŋutauplutiŋ siamittuanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-mi, Cappadocia-mi, Asia-mi, Bithynia-mi, ²piksraqtaan̄iŋun maliŋutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipiqsakkaniŋun Ipqitchuam Irrutchim tupiksritquplugich Jesus Christ-mik siqillaqtitquplugilla aunjagun. Iŋuaqqutaa qiniuiŋŋaŋalu nausaiŋaŋlik ilipsitni.

Iŋuuruuq Niŋiugaq

³Quyyan illi Agaayyutmun Aapaŋanun Atannapta Jesus Christ. Ilunŋuk-taqpaiŋmigun anitqiŋsitkaatigut iŋuuruamun niŋiugamun aŋitqiŋhagun Jesus Christ tuqaiŋmiŋ ⁴suli paiŋchaktaaksrautmun piunŋiqsaŋŋitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniŋ piunŋaŋŋitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qilaŋmi. ⁵Ilipsi qaunagikkaurusri saŋŋiagun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsriŋiqsi anniqsuŋiamun sagviŋŋiaqtuamun aqulligmi piviŋmi. ⁶Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikitchuami nagliksaaqtaullakkaluaqtusri atla-kaaŋiisigun uuktuagutitigun. ⁷Tamatkunuuna uuktuagutitigun ukpiqsriŋiqsi uuktuakkauruq iŋlutuitlapmaŋaan. Manik kaviqsaaq piunŋiŋaqtuaq uuktuaguugaat iknikun, taatnatuntuuq ukpiqsriŋiqsi akisuruuŋutluktuaq kaviqsamiŋ manin̄miŋuuktuakkauruksauruq. Ukpiqsriŋiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri naŋautmik kamanautmik kamagikkauŋigmiŋlu sagviŋataqpan Jesus Christ. ⁸Qiniqsimaitchaluŋaŋaan piqpagigiksi. Pakmaunniŋ qiniŋitchaluaqtugu ukpiŋigiksi quviasrullapiaqhusri quvianaqpauramik uqaŋilgunaitchuamik. ⁹Takku ilisimarusri aatchuusriaŋiniaqtilaŋapsitniik annautiksraŋanik iŋuut-chipsi, taŋiutaaluni ukpiŋikkapsitn̄un. ¹⁰Sivuniksriqirit uqaqtuat Agaayyutim iŋuaqutrisaanik aatchuusriaŋikkapsitniik pakaaqallapiaqmiut ilitchuŋiniaqtugu. ¹¹Tarra Irrusrian Christ-ŋum taimani uqaqtitmatiŋ nagliksaaŋiksraŋanik Christ-ŋum suli kamanautmik tikitchuksramik aquagun nagliksaaŋhan, ilin̄ich ilitchuŋisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuumaniaqtilaŋanik. ¹²Agaayyutim ilitchuŋipkaŋniŋai savautriŋŋisilaŋaŋat in̄miknik aglaan ilipsitniik. Tamanna tusraayugaagiksuaq pakma uqautauruq ilipsitn̄un taipchunuuna quliaqtuagikkatigun tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq tuyuuruuq qilaŋmiŋ; israŋulgitunniŋ inuŋrugipmigaat kaŋiqsisuklugu tamanna.

Iŋuuniaŋiksraq Ipqiŋluni

¹³Taatnamik paqnammaagiksilugich isrummatisri, qauŋrimmaagikkitchi niŋiugusri iŋuaqutrisaanik qaisaugisiruamik ilipsitn̄un sagviŋataqpan Jesus

Christ. ¹⁴ Atriługu tupiktauruaq ililgaaq, atriñuniasruñaqasri pigiitchuanun kimmutiqağuułłapsitñun iñuuniaqapsi naluññapsi tusraayugaagiksuumik. ¹⁵ Aglaan iñuuniağitchi ipqillusri iñuuniałłapsitñi atriługu ilaa tuqluqtigikkaqsi ipqitchuaq killuqsautaitłuni. ¹⁶ Atakkii Agaayyutim uqałhani aglausimaruaq itna, “Ipqitchuksraurusri, takku uvaña ipqitchuañuruña.” ¹⁷ Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aapamik atanniisuuruamik iñuñnik atlakaağiksisatunjaqnagich savañisigun. Iñuuniağitchi taluqsriłikun ilaanik irvigiuraallathani marruma nunam. ¹⁸ Ilisimagiksi tasukkaułiqsi tañigilaaniñ iñuuniałłathaniñ sivulliapsi. Tasukkaunğitchusri piunğigaqtuatigun sutigun, ami manikun qatitqaakun unniiñ kaviqsaakun, ¹⁹ aglaan akisuruakun aunağun Christ-ñum [tuniłlaqtauruam] ipnaiyaatun patchisaitchuatun taqsraqtaitchuatunlu. ²⁰ Ilaa piksraqtaañuruuaq iñigaluaqnagu nuna, aglaan sagvikkaurus makunani aqulligñi piviñi pisigiplusri. ²¹ Christ-kun ukpigiğiksi Agaayyun añipkairuaq ilaanik tuqułigmiñ qaitchiplugu kamanautmik, ukpiqsritquplusri niğiugaqaquplusriłu Agaayyutmik.

²² Pakmaasriiñ ipqiqsitnapsiun iñuusriqi tupiksriłikun ilumutuuruamik tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq piqpaksritlasrirusri aniqatiupsitñik. Taatnamik piqpakkutisritchi piłiqillapiagusri [ipqitchuamiñ] uummatmiñ. ²³ Qitunğagiliutigaasri Agaayyutim tuqqutłaitchuam anitqiksimakapsi nautchiaksrakuunğitchuaq piunğigaqtuakun aglaan piunğiganğitchuakun, ami uqałhagun Agaayyutim iñuuruakunlu isukłitłaitchuakunlu. ²⁴ Takku Agaayyutim uqałha aglausimaruaq, itna,

“Iñupayaaq atriqaqtuq ivigauramik,

suli iluqani kamanautaa iñuum atriqaqtuq nauriañatun ivgum.

Iv pannaqlugaqtuq, aasrii nauriaq katakhuni piigaqtuq.

²⁵ Aglaan uqałha Atanğuruam itkisiruaq qañavak taimuña.” *Isaiah 40:6-8*
Taamna uqałiq tusraayugaagiksuaq quliaqtuağikkauruq ilipsitñun.

2 ¹ Taatnaqlugu piiqsitaksragigiksi iluqaan pigiiłiq, kinnitñiłiglu, ukpiññuaqtaunñiłiglu, siqñiñiłiglu, pigiitchuakun uqautiksrisuuliłiglu. ² Atriługu aniqammiuraq miluguktuatun kimmutiqağitchi Agaayyutim ipqitłuni uqałhanik, ilipsiłi taavrumuuna nauyumuusri. ³ Takku uuktuagiksi Atanğuruam nakuułha.

Iñuuruuaq Uyağak Piksraqtaañuruatlu

⁴ Utlautisitchi ilaanun, iñuuruamun uyağañmun ayakkañatnun iñuich, aglaan piksraqtaagikkakanun Agaayyutim akisuruagaipługu. ⁵ Suli atriñurusri iñuuruatun uyağaktitun. Atanğum atuğumagaasri nappağumiun qiniğnaitchuuaq irrutchikun agaayyuvikpañni. Aasrii Agaayyutim ipqitchuatun agaa-yuliqsaisun tuniłlaqtutłaniaqtusri tuniłlautinik irrutchikun. Taapkualiasrii akuqtuyunaqsuiyumuut Agaayyutmi tumigilugu Jesus Christ. ⁶ Taatnatun aglausimaruaq Agaayyutim uqałhani, itnaqhuni,

“Piksraqtaaqatunja akisuruamik uyağañmik

qaukłiutquplugu tunñavik Zion-mi,

aasrii iñuum tunñavigiymuun ilaa

qapiqpañayumiñaitchuq.”

Isaiah 28:16

⁷ Ilipsitñunaasrii ukpiqsriñatun ilaa akisuruañuruq, aglaan tamatkunuja ukpiqsriñğitchuanun

“Taamna uyaġak tuppirt ayakkaġat,
taamna uyaġak piitchuillapiġaqtuq tuppirauni.”

Psalms 118:22

⁸ Suli

“Taavruma uyaġaum putukkisinniaġai iñuich.

Taamna uyaġak paallaktitchiraġaqtuq ilinjitnik.”

Isaiah 8:14

Takku iġmiknik putukkisaqtut tupiksriñġitlutiñ uqaligmik. Taatnatun Agaayyutim sivunniugutigigai. ⁹ Aglaan ilipsi iñuksraqtaanjurusri, agaayuliqsigiplusri umialgum, suli ipqitchuanuplusri takku Agaayyutim iñugiplusri. Piksraqtaanjurusri quliaqtuaġitquplugich quvinqaqtuat savaanġi Agaayyutim tuqluqtigikkapsi taqtuamiñ quvinqaqtuamun qaumamiñun. ¹⁰ Ilaadniimma qaajiqsuami iñugingipiaġaluakkaņasri, aglaan pakma iñugiliutigaasri Agaayyutim, suli akuqtuimaitlusriunniñ nagliktuutaanik, pakmaaglaan akuqtugiksi nagliktana.

Agaayyutim Savaktai

¹¹ Piqpagiplusri ilauraamaaġ, avakġaqtuħhiñaqtusri iglaanjuplusriħu matumani nunami. Taatnamik siimasaagipsi piisimaaqplusri timim pisugruaġutaaniñ aġuyaktuamiñ akilħilijisuqlugich iñuutchisi. ¹² Nalaunġaruakun iñuuniaġitchi akunġatni ukpiqsriñġitchuat. Ilaadni uqamaqluutitigumisi pigiitchuakun savaktiġuġniħusri, qinġigumagaich nakuuruat savaasi aasriñ kamaksruħlugu Agaayyun uvlumi ilaan tikiumakpatigut.

¹³ Pisigilugu Ataniq kamakkutiqaġusri iñupayaanik saġġiqutiqaqtuanik, Rome-maġmiut umialigigaluaqpatruħ ¹⁴ naagalu kavanaugaluaqpata tillisiaqqtuat ilaaniñ anasriñħuqsauqplugich savaaqqtuat pigiitchuakun suli nanġaqplugich tamatkua savaaqqtuat nalaunġaruakun. ¹⁵ Atakkii pisuħigigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutqautitquplugu piinħilijħat naluruat iñuich. ¹⁶ Iñuuniaġitchi patchisaitchuatitun iñuktutun, aglaan atuqnagu patchisaiħiqsi mattutiginiagħlugu pigiitchuamun, aglaan iñuuniaġitchi savaktinħisun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich iñupayaat, piqpagilugich ukpiqtuħnuraqatisri, talugilugu Agaayyun, kamakkutiqaġlugu umialik.

Urrakutauħha Christ-ħum Nagliksaaħhan

¹⁸ Savaktaurasrii, tupiksrisitchi atannapsitnik talugipiaġlugich, kisiitħun tamatkununġa iħuatmun aħalatipsitħun pisunħaqasri, aglaantuq tamatkununġa atanguturuanun. ¹⁹ Iñuk akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi qaugrimmaaġiutillautagħmigun iħlutuigumi nanħinnamik nalaunħaitchualiqinġitchaluaħuniunniñ. ²⁰ Pisigilugu savaaħiirrutin ipiġaqtuqsiuguvich kamakkutmik piksraitħutin Agaayyutmiñ iħlutuħalaugupkuunniñ nanħinnaq. Aglaan iħlutuħupku nanħinnaq anuqsruħikun nalaunħarualiqinħaqpich, taamna akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Taavrumunġa ilipsi tuħlukkaurusri. Christ-tuuq nagliksaaqtuq piqutigiplusri. Unitchiruq tuvraaksrapsitnik maliglugich tuvliħaġniħi.

²² “Ilaa killuqsatlaitchuq.

Kinnitħiħniutmik uqatlaitchuq.”

Isaiah 53:9

²³ Uqamaqluutikkaukami uqamaqluutmik kiumakħiñġitchuq.

Nagliksaaqami aniqsraaqtuħiñġitchuq. Aglaan tunħaviqaqtuq ilaanik atanniisuuramik nalaunħaruakun.

- ²⁴ Ilaan akiyaǵigai killuutivut timimigun tuqupluni sannigutami tuqqutqupluta sanǵianun killuqsautim aasrii iñuutqupluta nalaunǵaruahikun. Ilaan ipiǵaqtuǵniǵigun mamititaurusri.
- ²⁵ Ilipsi atriqaqtusri ipnaisun killukuaguktuatun, aglaan pakma utiqsimarusrri munaqsrimun suli qaunaksraanun iñuutchipsi.

Ilaqatigiich

3 ¹ Taatnatullapiaq nuliaǵurusrii kamaksrisitchi uipsitñik. Ilañichaasiñ ukpiqsriñgitpata uqaǵigmik mumiksitauviaqtut nuliarmiñ iñuuniallauta-hatigun ² ilinisa qinǵigumitruñ ipqinñiahiqsi taluqsrihiqsiñu iñuuniaħapsitñi. ³ Qiniyunaqusriqusasri qaahñakun, nutchiqiħapsigun naagaqaa kaviq-saanik maniñnik uyamitqualiqsuħikun suli atnuǵaaǵiksuanik atukkapsigun. ⁴ Aglaan piññaqnaħiqsi ititchiun iriqsimaqaqtuakun qamuuna uummatipsigun, piunǵiganǵitchuakun piññaqnaqutaanik irrutchim piisaanǵitchuanuqpluni qinuiññaqaghuniñu. Taamna kamanallapiaqhuni akisuruq qinñihani Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuuq taipchua ipqitchuat aǵnat ukpiqsriuat Agaayyut-mik iñuuniusriqaqtut piññaqnaqutiqaqhutiñ qamuuna kamigiplugich uisñ, ⁶ Sarah-tun tupiksriuatun Abraham-mik taipľuǵu añaayuqaǵmiñnik. Ilipsi ilaan panigigaasri nakuuruanik savaaqaǵupsi iqsitchanǵitchupsñu tupaña-naqtuatigun.

⁷ Taatnatuntuuq uinguruasii iñuuniaqatigisigiñ nulasri kanjqsimaugaǵlusri aǵnat sayaktuitľuktuangutilaanǵatnik aǵutiniñ suli paitchaktaaqatigiplugich iħuaqquataanik iñuulhum. Taatnaǵupsi piñaiľutaitkisiruq inqisruhiqsi.

Nagliksaahiq Piquitigipluǵu Nalaunǵaruatiq

⁸ Pakmapak uqallautilapsi uumiña, iluqasri atunim isrumaqaǵitchi, kanj-qisqutiniuraǵusri avatmun, piqpakkutulusri aniqatigiisun, ilunǵukkutulusri, iħuaqqutulusriñu atchiħikun. ⁹ Akisaqtuqnagich pigiitchuakun atniiyummat-migľu naagaqaa uqamaqľuutmigľu uqamaqľuutrigikkasri, aglaali inǵusri tamatkua ikayuusriaqaulugich ilisimaluǵu tuľľukkaħuħiqsi inqisruutraksra-ǵiplugich, aasriiñ taatnaǵupsi ikayuusriaqagisipmiusri, ¹⁰ aglausimaruatun Agaayyutim makpiǵaanñiñ,

“Iñuk piqpaksriruaq iñuulǵigmik
suli uvlilľautaǵuktuuq quviasrukhuni
qaunagiliun qanigikkani uqaľiksrañaniñ pigiitchuamik
suli qaľuunñi uqaľiksrañakniñ sagľuuqtuanik.

¹¹ Savanǵiľli pigiitchuanik aglaan savagli nakuuruanik.

Pakaagiliun qinuiññaq pigiliutiniapiaľľuǵu.

¹² Atakkii irrak Atanǵuruam qaunaksriruk inunñnik nalaunǵaruanik,
suli siuttak naalaǵniruk inqisruħhatnun,
aglaan kigiñanjan Atanǵuruam akilliľiqsimagai tamatkua
savaaqaqtuat pigiitchuamik.”

Psalm 34:12-16

¹³ Aasriiñ kia atniaǵisiñiqpasri nakuuruanik savaaqaǵupsi. ¹⁴ Aglaan nagliksaagupsi pisigilugľu nalaunǵaruuq quvianamiugisirusri. Iqsiginagu iñuich tatamnaqsiragaħhat, unniñ iħuiľľiugutiginagich tamatkua. ¹⁵ Kama-gisriun Atanǵuruuq Christ uummatipsitñi, Atanigikkaqsi. Itqanairrutilugľu ataramik kiggutiqaľiksraqsi iñuum apiqsruqpasri nigľugakun pigikkapsigun.

¹⁶ Aglaan kiuyumagiksi piisaangiikun taluqsriikunlu, ataramik patchisaisillugich qaugrimmaağiutillautasri. Taimmali kisut uqamaqluutigikpasri savaaqagnilusri pigiitchuamik, ilinjich kanjutchałhiñağumuut ilitchuğilutin iñuuniallautałipsitñik Christ-kun. ¹⁷ Tarra iłuatluktug, Agaayyutim pisułigikpañ, nagliksaağutigupsiuñ savaaqallautałiqsi uumakña savaaqalıgmıñ pigiitchuamik. ¹⁸ Christ-tuuq nagliksaaqmıuq. Ilaa tuquñaruq pisigiplugich killuqsautit atausriğmiaqlugu, nalaunñaruq iñuk pisigiplugich nalaunñaitchuat tikiutisrukhta Agaayyutmun. Timaa ilaan tuqputaugaluaqtug aglaan irrusia iñuuruqsuli. ¹⁹ Aasriiñ irrusriupluni ilaan utlañniğaa irrutchich tigu-taaqsiuviñmiittuat quliaqtuağiaqhuni tusraayugaagiksuumik. ²⁰ Taipchua irrusrich tupiksriñgitchut Agaayyutmik inilğaanımma uvlunıñi Noah-m, Agaayyutim anuqsrutikkağmigun utaqikamigich isrummitqıquplugich Noah umiaqpalıpaqlugu. Ikituurat iñuich, tallimat piñasruuplutıñ, annautikkaurut umiaqpañmi ulıqpakman. ²¹ Taamna atrıñuruq paptaagutmun pakma anniqsuutigikkapsitñun. Paptaagutıgun iñuk salummakkaungitchuq puyañanik timim, aglaan iñuk inıqsruqtug Agaayyutmun salummaquplugu qaugrimmaağiutillautani killuqsautıpayaanıñ, pisigıplugu añitqılha Jesus Christ-ñum, ²² qılañmuktuaq aquppiłluni taliqpian tuñaañi Agaayyutim. Israğulğılļu sañjıqutıqaqtuatlu sañjıqaqtuatlu atanıgıgaat ilaa.

Atlañguqtuaq Iñuuniałiq

4 ¹ Tarra Christ nagliksaaqtuksraupman timimigun pisigıplugu nalaunñaruq, isrumaqaqtuksraupmıusri Christ isrumapmatun itqanaılłusri nagliksaağutıgırasraukpan nalaunñaruq. Atakkıi kiñapayaaq nagliksaağumi timimigun nutqautıpmıgaa killulıqılıq. ² Taamna iñuk iñuuniañgiqsuq pisulıgruakun tuquniałıgmıñunaglaan, aglaan pisulğagun Agaayyutim. ³ Taimma qaañianıktuami iñuuniaqpaanıktusri pisuulhatitun ukpiqsriñgitchuat iñuuniaqapsı suvaalłalikun, pisugruağutılıkun, imilıvaalłalikun, alıasrunğıñıalıkun, piłłuktalıkun taaññaqhuni, qaayugñaqtuakunlu aanguaqtulıkun. ⁴ Pakma ukpiqsriñgitchuat atlagıgaasri ilalıqsuutıñgiqapsı ilıñitñun qılhuqtalıhatni, aasriiñ uqamaqluutigıaqsiplıusri. ⁵ Aglaan ilinjich kıggutıksraqqtuksraugısirut savaagmıktıgun ilaanun atannıiłhiñağıqtuamun iñuuruanıglu tuquñaruanıglu. ⁶ Tarra taamna piqutıgıplugu Christ quliaqtuağniqsuq tusraayugaallautamik taipchunıña tuquanıktuanun taimanı ilıñılłı annautrautquplugıttuq. Atannıkkauyumiñaqsiplugich iñupayaatuntuuq nunami, aglaan Agaayyutim iñuuyumiñaqunıgai irrutchıgmıktıgun Agaayyutıtun iñuuruatun.

Ajalatchılłautaqtuat Agaayyutim Aatchuutaiñik

⁷ Aglaan supayaurat isruksrañat qallıurallapiaqtug. Taatnağusri qaugrimmaağıgıitchı qaunatqıağıusrılu aasriiñ inıqsrutlasrılusri. ⁸ Piłłuktaksraq una supayaamıñ, piłıqıllapiağusri piqpakkutısritchi avatmun, atakkıi piqpaksrıłhum maturağıgai iñugıallapiaqtuat killuqsautı. ⁹ Tukkiqsuutısritchi avatmun uqapılıutailaakun. ¹⁰ Iñullaanuplusri akuqtuaqaqtusri aatchuutmik Agaayyutmiñ. Taatnağusri savautısritchi avatmun savaktıllautaulusri atullaataglugich atlaakağıich aatchuutai Agaayyutim, itna, ¹¹ kiñapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqağlı taavruma uqağıkkañagun, sulı kiñapayaaq savautıgumi,

ki savagli sayaksrirtutaagun Agaayyutim, Agaayyunli kamagikkaayumuug supayaurakun tumigilugu Jesus Christ, pigikkaŋa kamanauŋ aŋalatchisiŋ taimuŋa isruitchuamun. Taatnatuq.

Nagliksaaŋiq Ukpiqtuaŋupluni

¹² Piqpagikkamaaŋ, tupaŋanasri ukpiqsriŋiqsi uuktuaqsiukpan sakiŋnaq-tuatigun ikniqtun ittuatigun; atlayuaŋinagu niŋiunailaakun taamna atuumakpan ilipsitŋun. ¹³ Aglaan quviatchauŋigitchi piqasiutiniŋusri Christ-mun nagliksaaŋhagun quviatchallapiagumuusri quyalusri kamanautaa sagviqpan. ¹⁴ Pisaanŋatchiugupsi pisigilugu atqa Christ-ŋum quvianamiurusri, atakkii Agaayyutim Irrusrian, Irrusria kamanautaan, nayugaatin. ¹⁵ Sumiunniŋiŋ nalliŋsi nagliksaaŋani iŋuaqtuqtauluni, unniŋiŋ tigliŋniaqtauluni, unniŋiŋ savagluktauluni, unniŋiŋ naipigtuqtauluni iŋuich sutilaanŋatnik. ¹⁶ Aglaan kisu-payaaq nagliksaaqtikkaugumi pisigilugu ukpiqsriŋha Christ-mik kanŋusruutigingiŋliuŋ, aglaan kamaksruŋliuŋ Agaayyun ilisimananiŋmigun Christ-mun iŋugitilaagmiŋik. ¹⁷ Pakma atanniiŋhum aullaŋniiviksraŋa tikitchuq, aasrii Agaayyutim iŋuŋi atannisukkauqqaqtuksaurut. Tarra atannisukkaagŋiq-patigut, qanutchimik isruksraqaŋisivat tamatkua tupiksriŋiŋitchuat tusraayu-gaallautamik Agaayyutikun?

¹⁸ “Nalaunŋaruat iŋuich annaŋiksraŋat qaŋananŋiŋiŋiŋpan, sugisiŋiqpatmi iŋuich agaayyutaitchuatu killuliqiritlu?”

Proverbs 11:31

¹⁹ Tarraasrii tamatkua nagliksaaqtikkauruat pisuŋhagun Agaayyutim nakuu-rualiqilich. Qaisimaapiaqtaksraŋigaich iŋuutchisiŋ iŋiqsirimiknun ilaanun tuniqsimaruamun ataramik.

Munaqsraŋi Agaayyutim

5 ¹ Pakma siŋŋiqsugŋiaŋitka qaukŋiuruat akunnapsitŋi, uvaŋaptuuq qauk-hiupluŋa. Qiŋiqsimagiga nagliksaaqman Christ aasrii quliaqtuaŋiŋplugu, piqatauyumaaŋuŋaptuuq kamanautaanun sagviqsagumaruamun. ² Qau-nagilugich iŋugikkaŋi Agaayyutim, munaqsraŋikkasri akunnapsitŋiittuat, [Agaayyutim atuqkkaŋa ilipsitŋun]. Nunurausruŋaqasri aglaan piyumma-tigipiaglugu, piŋŋaŋniasruŋaqasri aglaan savautiyumaapiaglugu. ³ Atanŋu-niaŋvigisruŋaqnagich Agaayyutim iŋugikkaŋi qauŋagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausitchi munaqsranun. ⁴ Aasrii qaukŋiat munaqsrit sagviqpan, akuqtuigisirusri niaqugutaanik kamanautim akiŋŋaktaatun piunŋigagumi-ŋaitchuamik. ⁵ Taatnatuntuuq, nukatpiaŋurusrii kamakkutiugaŋitchi qauk-hiuruanik. Iluqasri kamaŋaŋasrugisruŋaqasri savaututilusri atchiksuaŋikun, atakkii

“Agaayyutim ayaksimaagai kamaŋaŋasrugiruat
aglaan ikayuqsimaagai atchiksuaqtuat.”

Proverbs 3:34

⁶ Taatnamik atchiksimaagitchi ilipsitŋi ataadni sayakturuat argaiŋ Agaayyutim, ilaanli kamaŋaŋsipkaŋumagaasri piviksraq nalautilpan. ⁷ Igillugu iluqaan isrumaalutitigikkaqsi ilaanun aasrii tutqiksiŋusri, takku ilaan qauna-gigisigaasri. ⁸ Qaugrimmaagitchi qaunatiaŋigusri. Uumiksriksi Tuunŋaq ataramik ukpiŋutaiŋisitchiŋiaqtuq ilipsitŋik, qaliŋuularuatun lion-tun kuki-luktuatun sumunliqaa niqiksraqsiuqhuni. ⁹ Taatnamik akiŋiŋiqsuqsiuŋ

payañaigvigilugu ukpiqsriłiqsi, ilisimalugu aniqatiusri nanipayaaq naglik-saathattuq ilipsisun. ¹⁰ Aasriin nagliksaaqtuallaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim ihuaqqutipayaaqaqtuam tułtuqtigikkapsi Christ Jesus-kun isruitchuamun kamanautigikkağmiñun, naamasripkağniagaasri, nalupqinaigusri ukpiqsriłipsitni, sayaktusriłusri sulı payañaigusri. ¹¹ Ilaanun illi kamanaun saññılu qañavak taimuñ. Taatna.

Iłammiuğutit

¹² Aglaktuñ naiglıplugu Silvanus-kun isrummatigikkapkun tuniqsimap-luni aniqatautha. Pitchuksaagukkipi aglagikkapkun uqautilusri Agaayyutim ihuaqqutigillapiałhamik. Iłisimalugu taamna ihuaqqun tuniqsimavigisiuñ. ¹³ Ukpiqtuañuruattuq Babylon-mi ittuat piksraqtaañuruat ilipsisun, tuyuq-migaasri nayaaññamik, sulı Mark-ñum iğñigipmatun itagma. ¹⁴ Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiłikun. Qiñuiññaq illi iluqapsitni ittuani Christ Jesus-mi. [Taatanuq.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

1 ¹ Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqqiraqtigipluñalu Jesus Christ-ñum. Tuyuqtuñu ukuniña iñuñnun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiq-sriñigimik uvaptiktun nalaunñaruathagun Agaayyutipta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ² Iñichuğisaiñaqsiuntqu Agaayyun suli Jesus Ataniqput. Uvvatuq iñuaqquitiqağitchi atqunaq qinñiññamiglu.

Agaayyutim Tuqluutaalu Piksraqtaañalu

³ Agaayyutim pakmakñaqtauruakun saññiagun qaitchiññaatigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaağiñkun tumigiplugu iñichuqsriñiptigun ilaanik tuqluqtigikkaptiknik iñañiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauñigmiñunlu. ⁴ Tumigiplugik tamatkuak qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruamik akiqsruutinik. Ukpigigupsigik akiqsruutit annatlasrigisirusri qaayugñaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kanjiruaqtañisigun, aasrii piqatautlasriusri Agaayyutim irrusriani ilaatun iñiñusri. ⁵ Tamanna pisigilugu pisuqtilaapsitñi iñlatigisiruñ ukpiqsriñiñapsitñun nakuuñiq, suli nakuuñiq tapiglugu iñichuğimmaagağiñigimik, ⁶ suli iñichuğimmaagağiñiq tapiglugu iñmun añaalalguñigimik, iñmun añaalalguñiq tapiglugu anuqsruñigimik, anuqsruñiq tapiglugu agaayyutiqammaağiñigimik, ⁷ suli agaayyutiqammaağiñiq tapiglugu piqpaksriñigimik aniqatinik, suli piqpaksriñiq aniqatinik tapiglugu piqpaktamik iñupayaanun. ⁸ Tamarra taatnatchich irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigiy nausaiñaqtusri taapkunuuna, imailaatun ingit-chusri asriringitchuatunlu, aasriiñ iñichuqsrisaiñağniaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹ Aglaan kiñapayaaq iñuk piqanğiññigumi tamatkuniña irrusriksranik irigiitchuq qinñitlaitluni. Puuyumigaa salummakkautilaani killuq-sautiğruağmiñiñ. ¹⁰ Taatniitman, aniqatiumaay, sakuugitchi pisuqtilaagusri tuqlukkauñiqsi piksraqtaañuñiqsiñu nalupqinaiqsillugu, atakkii taatna piyupsi paasraagağumiñaitchusri. ¹¹ Suli akuqtuigisirusri kamañaqtuamik pağlatmik isi-gupsi isruitchuamun añaayugautaanun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ. ¹² Taatnaqluñu itqautisrağatagiñsi tamatkuniña, iñisimagaluagağisiunniñ payañaiğvigiplugulu Agaayyutim iñumutuuraña pakma pigikkaqsi. ¹³ Nalaun-ñaruagağigiga iñuuniqtutulaamni maani nunami itqaqtitağukhusri sunik tamatkuniña. ¹⁴ Iñisimagiga timikuñiksrağma tikitchaqtuurañha. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinaiqługu uqautigaaña. ¹⁵ Aglaan sakuugutiginiagitka ilipsitñun itqağitquplugich tamatkua ataramik tuquanikkaluagauma.

Christ-ñum Kamanautaa suli Sivuniksriqutauruag

¹⁶ Quliaqtuağutingitchipsi unipchaalianisigun iñuich iñichuğipkaisaqapta agğigñiñhanik Atannapta Jesus Christ kamañaqtuakun saññiqpaurağmigun.

Uvagut qinillapiaqsimagikput kamañaqtuaq qaummaḡinñiḡa. ¹⁷Nayuutirugut akuqtuipman Agaayyutmiñ Aapaauruamiñ kamakkutmik kamañautmiglul, taavruma nipim nipliutipmagu kamañniqsrauruam supayaaniñ nipliqhuni, “Tarrataamna piqpagikkaga Iḡñiḡa quyalimaaqtigillapiakkaga.” ¹⁸Aasrii taimani tusraagikput taamna nipi nipliqsuuq qilañmiñ piqatigiplugu Jesus inḡimi taivrumani Agaayyutim sagviqmagu kamañautni. ¹⁹Uvaguttuuq nalupqisruutigingipsaagikput uqautigikkañat Agaayyutim sivuniksriqirinisa inḡilḡaanimma. Piḡlautaqtusri naalaḡnitqiaḡikkupsigini uqaḡhich, takku uqaḡhich kanqisipkaḡaasri aggitqiniḡaqtılaañanik Jesus-ḡum atriḡlugu naḡum qaumapkañḡa taaqtuaq ini qausraḡataḡninanunaglaan uvlum sulil nuiḡataḡninanunaglaan uvlugianan uvlaam. ²⁰Sivulliulugu iḡitchuḡiraksraqsi uvva, sivuniksriqirim inḡimiktuiñaq kanqisipkaḡumiñaitchaa sivuniksriqutauruaq Agaayyutim uqaḡhaniñ. ²¹Atakkii iñuich sivuniksriqinḡitchut sumiunniñ pisuḡimiktigun, aglaan Agaayyun uqaḡniqsut inḡumḡigun aḡalatkaqsipmatinḡ Ipqitchuam Irrutchim.

Iḡisautrit Tanḡiḡilaakun

2 ¹Inḡilḡaanimma tanḡiḡilaakun sivuniksriqirit iñukpalliḡniqsut akunḡatni iñuich [Israel-mil]; taatnatun tanḡiḡilaakun iḡisautrit iñukpalliḡniḡaqmiut akunnapsitñi. Tikiutriniaqtut nalunautchilutini tanḡiḡilaanik iḡisauttitutinik suksraunḡiutaayumiñaqtuani, piḡlaaḡilugunniñ Atanḡuruaq tuquruuq annautisukḡugich. Aasrii pisigiplugu piḡlaaḡaḡat Atanḡimik taimmaiñaq piyaqqukkauniaqtut. ²Sulil inḡiḡallapiaqtuat piqasriqsuutigisirut pigiḡilḡapiaqtuatigun kanḡunaqhutin inḡuuniaḡhatigun, aasrii inḡunun uqamaḡtuutigipkaḡaḡsilugu iḡumutuuruuq pisigiplugich ilinḡich. ³Pitḡatuḡimiktigun maniññanḡiaḡvigisigaasri, iḡisautilusri uqautilusriḡu iḡumutuunḡitchuanik. Agaayyutim atanniḡsuiriḡata pasriñḡai taimakḡaaglaan, aasriiñ siñiktuanḡitchuq piyaqquḡhiñaaḡuḡugich ilinḡich.

⁴Takku israḡulḡich killuqsamata Agaayyutim anasriñḡuqsamḡigai igitlugich naḡliksaaḡvinḡmun qiliḡsruipḡugillu taaḡniqsrami tikiññiaḡhanunaglaan uvluan atanniuviksram. ⁵Sulil Agaayyutim piyaqqumḡigai iñuich inḡuuruat taimani uvlunḡiñ Noah-m, ipipkaḡugich agaayyutaitchuat nunami uliḡpanḡmun kamañqtuamun. Noah quliaqtuaḡatuuq inḡunun nalaunḡasriruksraunipḡugich sivuḡaani Agaayyutim, aasriḡi Agaayyutim annautigai Noah-lu tallimat maḡuk inḡuḡlu. ⁶Sulil Agaayyutim patchisiqutinḡai iluḡaisa iñuich inḡuuruat nunaḡqqipaaḡni Sodom-milḡu Gomorraḡ-milḡu, aasriiñ aḡralipkaḡaḡḡugik iknikun. Taavrumuuna Agaayyun urriqsuutiḡaḡniqsuq qanuq suksraunḡiḡniḡaqtılaañanik iluḡaitñik agaayyutailaani. ⁷Sulil Agaayyutim annautipmḡigaa nalaunḡaruaq Lot, qinḡupkakkauruaq atqunaq qaayugḡnaqtuakun inḡuuniaḡhatigun killuliqirit iñuich. ⁸Atakkii taamna nalaunḡaruaq iñuk inḡuuniaḡami akunḡatni tamatkua killiqiruat iñuich uvlugagipman, iḡuḡilḡuqtitauruq qiniḡḡugillu tusraapḡugillu pigiitchuat savaanḡich. ⁹Taataqhuni Atanḡum iḡisimaga qanuq annautriḡiksrani agaayyutiḡaqtuanik uktuagḡsrianḡitniñ sulil qanuq tigummiḡiksraḡat nalaunḡaitchuat iñuich uvluanunaglaan atanniuviksram anasriñḡuqsagḡviksraḡatnun. ¹⁰Agaayyutim anasriñḡuqsagḡisiñḡai suvaluk tamatkua iñuich aḡalatagipkaqtuat timim kimmutiḡruanḡiñun qaayugḡnaqtuanunlu, sulil suksraḡanḡitchuat Agaayyutim

aŋalatchisaanik. Tamatkua ilisautrit taŋigilaakun aanaarut arguaŋaplutiŋ. Sivuugagiŋgitchaat uqamaqluutiqaŋiksraqtiŋ qiniŋnaitchuanik saŋŋiqagtua-nik qilaŋmi. ¹¹ Israŋulgitunniin kamanatluktuat saŋŋikun sayaktuŋikunlu tamatkunakŋa uqamaqluutigitlaitchaich taapkua nayuqtigikkani Atangu-ruam. ¹² Aglaali tamatkua ilisautrit atriqaqtut isrumatlailaaton niŋrutitun, aŋalatitautun aullasiŋmikkun, aniruaton aŋuniagaksrauplutiŋ tuqqutak-srauplutiŋlu. Uqaŋuurut pigiiliplugich sunik kaŋiqsimanŋisaŋmikkun. Aasrii piyaqquŋisirut isrumatlailaaton niŋrutitun. ¹³ Taamna akiŋiusriaŋigisigaat nagliksaaqsiupkaŋiŋmiktigun atlanik iŋuŋnik. Iliŋisa kimmutigiraŋigigaat pisuŋigruaqtuŋ uvlugaluamiunniin. Kaŋŋusraagutauhiŋnaqtut ilipsitiŋun niŋi-qataukamiŋ ilipsitiŋ, taqsraqtatun suli qilŋuliktun akunnapsitiŋ, quviasruuti-giplugu ukpiqsaŋiŋtiŋ. ¹⁴ Qiniŋamitruŋ aŋnaq ikŋitchakhutiŋ sayuŋayumarut nutqaummisilguitlugu taatnasriq killuqsaun. Ikŋisaagŋiŋaich pitchigiaqtuat iŋuich killuliŋiŋksraŋatun. Iliŋisa uummatiniŋ aŋalatiŋaŋiqsut kaviuqtau-ŋimun. Iliŋich taiyuaniquuŋtikkaurut, suksraunŋiqsaŋumaaqtut. ¹⁵ Suksraaŋ-nigaat nalaunŋaruakuagiaq aasriin ulapnaaplutiŋ. Iŋuuniagaqsirut iŋuktun atilikun Balaam iŋniŋa Bosor-m, piqpaŋsriruaq akiŋiutaanik killuliŋiŋhum. ¹⁶ Aglaan suakatakkauruq killuliŋiŋmigun. Uqatlailaam natmaksigvian nipi-liutiŋlu iŋuum nipaaton nutqaqtinnigaa sivuniksriqiri kinniŋisaŋaluaqtuaq. ¹⁷ Tamatkua ilisautrit atriqaqtut nivviaton imŋilaamik suli taktugayauraton aŋalataŋatun anuŋiŋluum. Tamatkua iŋuich Agaayutim itqanaiautiniŋai iniksraŋatnik taaqtuam taagŋiqsraŋani isruksraitchuami. ¹⁸ Iliŋich uqaqa-miŋ nipitusriplutiŋ uqaŋaqtut sumun atuŋumiŋailaatiŋun. Ikŋisaagugaich pisugruaŋutaagun timim pivaŋaŋaŋikunlu tamatkua salummaqtitlutiŋ anna-qammiŋsuat tamatkunakŋa killukun iŋuuniaktuaniŋ. ¹⁹ Iliŋisa akiŋsruqtu-guugaich iŋuich atanniŋsuŋtiksaŋiŋiplugich iliŋich savaktaagruunŋaŋmiŋ qaayugnaqtuamun, atakkii iŋuk aŋalatitaaqtuq qanusripayaamun akiŋiraŋa-q-timiŋun. ²⁰ Iŋuich annaaniŋniŋqsut qaayugnautaitiŋiŋ nunam iŋuiŋ ilitchuŋsri-ŋmiktigun atannaptiknik Anniŋsuŋtiŋtikniŋlu Jesus Christ-mik. Uvvaami iliŋich ilŋakkataagutiŋtikkuŋmiŋ tamatkunŋa akiŋipkaŋutiŋlu, isruksraŋat pigiitlukkisiŋruq aullaŋniŋqaaŋiŋmikkun. ²¹ Ilitchuŋigaluaqqaŋlugu iŋuunia-ŋiŋ nalaunŋaruatiŋkun, iŋuatlukkayaŋniŋsuq iliŋitiŋi naluugaŋumitruŋ taamna iŋuuniaŋiŋ uumakŋa tunutchiŋiŋmikkun ipqitchuamik tillitmik qaisauruamik iliŋitiŋun. ²² Uvva atuumapkaŋaat taimiŋa nipliutaumaruaq, “Qipmim uttaqi-raŋigaa iŋmi miŋiakkani,” suli “Kuniaq iŋŋuanikkanaŋ utiŋaqtuq maŋgaŋmun maŋŋiluktagiaqhuni.”

Akiŋsruutaa Atanŋum Aggiŋiŋaŋhan

3 ¹ Piŋpagikkamaaŋ, ukua tuyuutiŋ tugliŋigaiŋ tuyuutma ilipsitiŋun. Taapkuŋnuuna tuyuutiŋkun itiqsaŋukkipsi itqaŋitlugich tamatkua uqaŋtigikkatka iŋuuniaquplusri ipqitchuakun. ² Ilipsitiŋun itqaŋitugitka sivi-niksriqitauruat ipqitchuatigun sivuniksriqiritigun suli tillisauruat uvaptik-nun atannaptikniŋlu anniŋsuŋtiŋtikniŋlu uqiraŋitigun. ³ Kaŋiqsiraŋsraŋi-giksi una sivulliŋlugu, mitautiksriŋuat tikitkisiŋrut ilipsitiŋun aqulliŋiŋi uvluni aŋalatituaŋt pisuŋigruaŋmikkun. Mitautiginiŋaasri ⁴ uqaŋhutiŋ, “Jesus-ŋum akiŋsruutigiŋaa aggitqiniŋaŋi. Naamimi imma? Taimakŋaŋa aapaavut [Christ-kun] tuqugaluaqtut, aglaan sua iluŋani tamarra atlaŋŋunŋitchuq

aullaḡniilḡataḡhaniḡaglaan nunam iḡiqtauḡhan.” ⁵ Aglaan itqaḡiyummatai-
lḡapiḡaat una, Inḡlḡaan Agaayyutim iḡiḡaa uqalḡhagun qilak suli nuna, aasrii
nuna nunaḡuqluḡu imiḡmiḡ suli imikun, ⁶ suli tamarrumuuna imikun nunaq-
qaaq piyaqquqluḡu uliḡpaktitluḡu. ⁷ Taatnatuntuuq qilailḡu nunalu pakma
ittuat qaunaksriḡaqtut Agaayyutim uqalḡhagun piyaqquḡniālḡhanunaglaan
ikniḡmun. Taimanigun uvluni Agaayyutim atanniḡsuḡisigai iḡuich agaayyu-
taitchuat aasriiḡ piyaqquḡluḡich.

⁸ Aglaan piḡpagikkamaaḡ, puuyumanagu una, isrumaraqtugut atausriḡ
uvluq pivikisilaanḡanik suli 1,000 ukiut pivikpauraqaqtilaanḡanik, aglaan Ata-
niḡmi atiruk. ⁹ Atanḡum sukaisaḡutigiḡitchaa immiumasraqamiuḡ aki-
sruutigikkani, iḡuich ilanḡich sukaiḡḡiḡiḡagaluḡaḡqtut. Aglaan anuḡsrutigaa-
sri, atakkii piyummatigiḡitchaa kiḡaunniḡiḡ piyaqququlugu, aglaan iluḡaisa
mumiquḡaluḡai killuḡsautmikniḡ Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan uvlua Atanḡu-
ruam tikitkisiruḡ niḡiḡlautiluni agḡiḡhatun tigliḡniaqtim. Taivrumani qilaich
piḡgisirut qukiḡḡaqtuamikus tusrḡḡnaqhutiḡ suli qaummatit qilaḡmiittuat siqu-
mitkisirut iknikun suli nuna ikiniaqtuḡ supayaatlu nunamiittuat. ¹¹ Iluḡḡmiḡ
tamatkua sut piyaqquḡumaaqmata taatnatun, qanutchimigli iḡuunialḡiḡaq-
tuksrauniḡpisi? Iḡuuniaqtuksraurusri ipqilḡapiḡḡusri suli agaayyutikuḡḡusri
supayaakun, ¹² utaḡqilugu Agaayyutim uvlua tikitchumaaqtuaḡ suli pisuq-
tilaapsitḡi tikiumpakḡḡaḡḡaḡḡaḡḡaḡluḡu taimḡa uvlug. Taivrumani uvlumi
ikniḡum uunallapiaqtuam qilaich piyaqquḡisigai suli qaummatit aukkisigai.
¹³ Aglaan utaḡqigivut Agaayyutim akiḡsruutigikkani, itnaami, niḡiḡaḡaḡtu-
gut nutaanik qilaḡnik suli nutaamik nunamik iḡuuviksraḡatnik nalaunḡasrip-
kakkauplutiḡ iḡuich tupiksriruat Agaayyutmik.

¹⁴ Taatnamik piḡpagikkamaaḡ, utaḡqisiuḡ taamna uvlug. Pisuqtilaapsitḡi
iḡuuniaḡitchi taḡsraḡtaiḡaakun puḡyiluktautailaakun sivuḡaani Agaayyutim
suli qilḡuiḡḡakun. ¹⁵ Isrummatigiḡisiuḡ anuḡsrullapiaḡa taannapta kaḡiqsi-
malugu anniḡsuquriḡa uvaptiknik. Taatnatuntuuq piḡpagiplugu aniqatiupta
Paul-ḡum aglakmigaasri puḡiutikun Agaayyutim qaisanḡun. ¹⁶ Iluḡanḡitḡi
tuyuḡtuutmiḡi uḡautigiḡmiḡai tamatkua sut. Uḡanḡiḡ ilanḡich kaḡiqsilḡunai-
tchaluaqtut. Aasriiḡ iḡuich naluruat payanaiḡsimaitchuatlu qipititchiḡisut
Paul-ḡum tuyuḡtuutaiḡik suliunniḡiḡ atlanik uqalḡhiḡik Agaayyutim. Taamna
pisigiḡplugu Agaayyutim piyaqquḡniḡaiḡ.

¹⁷ Ilipsiasriiḡ piḡpagikkamaaḡ, tamatkua sut ilitchuḡikkasri sivuani qau-
natḡiaḡiksik. Taatnanḡitchupsi sivullikkauviaqmiusri killukuḡḡutiḡisigun
maligutchiḡitchuat. Aasriiḡi qaunagiyumagiksi paallanḡiḡksraḡsi payanaiḡ-
simmagikkapsitḡiḡ. ¹⁸ Aglaan nausraiḡḡiḡiḡiḡ iḡuaḡqutrisaagun ilitchuḡim-
maḡḡiksaiḡḡaḡluḡu Ataniḡput anniḡsuḡtigikkaḡputlu Jesus Christ. Ilaanun
illi kamaanun pakma suli qanavak taimuḡa. Taatnatuḡ.

Sivulliich Tuyuutai John-ŋum

Uqaliq Iñuunaqtuaq

1 ¹Aglaktuŋa ilipsitñun Jesus-mik taiyuutiliŋmik uqałıgmik. Taamna iñuk Jesus qaitchiraqtuq iñuulıgmik inniqsuamik aullaŋniııgmıña-glaan. Taamna tusaagikput qıñıqługulu sulı tautukługulu aksiapluguun-niıñ. ²Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuulıgmik tautuŋnaqsipman qıñıguraaqsiñiağikput. Sagviqqaaqman iŋmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitjaqtauruakun iñuulıkun inniqsuakun aapami aullaŋniııgmıñ. ³Tamanna qıñikkaqput sulı tusaaplugu uqağipmigikput ilipsitñun, ilaliutit-qugaluahusi piqatigilugik Aapauruağlu sulı Iğñıñalu Jesus Christ taatnatun-tuuq uvagut piqatıqaqmatun iliniknik. ⁴Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuulıgmik ilitchuğitquplugu Jesus. Taatnağuta quviatchallapiagisirugut.

Agaayyun Qaummataurug

⁵Uvvauna uqaliq uvagut tusaanjanikkaqput Agaayyutim Iğñıñaniñ aasiıñ quliaqtuağigikput ilipsitñun, itnaiłiplugu, Agaayyun qaumaupluni sulı ilaani taaqtuañitchuq suoramikunniıñ. ⁶Iñuk uqaqami piqataunipluni Agaayyutmi killuqsagtautıgalugu, taatnasiq iñuk sagluqsruğaqtuq pıqa-tauñitłuni Agaayyutmi killulıqıtuıñaqhunıkiı. Taatnaiłiplugu atrıñurugut iñuktitun taaqtuami pisuktuatıtun. ⁷Iñuuniagupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigiıksilluta avatmun, taatnaiłiplugu atrıñurugut iñuktitun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiıñ salummağaatıgıt killuqsapayaaniñ, atakkıı Agaayyutim Iğñıña Jesus tuqqutaupluni maqipkaqlugu augıkkani uvaptiknun. ⁸Nipliakapta uvagut killuqsagumiñaitłuta ukpiqsagaqtugut uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimañitchugut Agaayyutim ilumutuulhanik. ⁹Quliagıkaptıgu Agaayyutmun killuqsagñıluta ilaan natqıgıtıniagaatıgıt nalaunñaiłipayaap-tiknik, atakkıı ilaa tuniqsimaruq nalaunñaruauñupluni suragałipayaagmiñi. ¹⁰Agaayyun nipliısuq killuqsagñıpluta aglaan nipliakapta killuqsatłaitłuta uqağigikput Agaayyun saglutuniplugu, tavraasiıñ Agaayyutim uqałhagun iñuunianıñitłuta.

Christ Uqapsaagutrikput

2 ¹Ilauraamaañ, aglaaqsırıña ilipsitñun killuqsaqunıtkaluaqhusi. Aglaan kiñapayaag killuqsanıkpın pıqaqtugut uqapsaagutrikpraptiknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsasimaitchuaq. ²Taamna tuqukami sannıgutami aatchuutıgıruq iŋmiñik piqtıgipluta, taavrumuunnaqlugu piıgai killuutıvut sulı killuqsautıñıch iluqatıñ iñuıch nanıpayaaq.

³Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukkumiñaitchugut ilisimatilaaptiknik ilaanik. ⁴Iñuk nipliqman ilisimanipługu Agaayyun aglaan tupiginjługu ilaan tillisaa sagluqsrugaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimañitchuq ilumutuuruam. ⁵Kisupayaaq tupiksripman Agaayyutim nipliutaanik ilaan piqpagiragigaa Agaayyun atakkii ilitchuqsruiquq Agaayyutitñagtau-ruam. ⁶Kisupayaaq nipliqami iñuuniağniłuni atausiñ-nyuqatigimaaqtugu Agaayyun iñuuniaqtuksrauruq ataramik Jesus Christ-ñum iñuuniałhatun.

Nutauruaq Iñuuniaqurrun

⁷Iłauraamaañ, tuyuqañitchuñ ilipsitñun nutaamik tillitmik aglaan utuq-qağmik inñaniktuamik taimakñaaglaan. Taamna tilliñ ilisimakkaqsi tusaa-łapsitñiñaglaan. ⁸Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkağa ilipsitñun nutaanup-miuq. Iñuich ilitchuğigaat taatnasiq piqpaksriłiq Christ-ñum iñuuniałhagun ilipsiłumi iñuuniałapsigun, atakkii taaqtuq qaaniqsaiñagtuq aasiñ ilumun qauma qaummağiksiruq. ⁹Iñuk nipliakami qaumamiinniłuni uumiksriuraagutigalugu ukpiqtuagatiumiñik tavra kanjigruaqtan simminjitchuq—taaqtuamiittuq sivuanisun. Iñuuniagaqsiłgitchaqtuq killuliqipluni. ¹⁰Aglaan iñuum nakuagikamigich ukpiqtuagatiumi qaumamiittaqtuq, iñuuniałhani sumunniñ paasaaqtittagumiñaitchaa. ¹¹Aglaan iñuk uumiksrikami ukpiqtuagatiumiñik ilaa taaqtuami ittuq, pisukhuni taagmi. Kiisaimma-tai qanutnamuqausiksrai-ğagivuv atakkii taaqtuam qiniłguiliplugu.

¹²Qitunğamaañ, taatnaqtuñ aglaktuñ iluqapsitñun,
atakkii Agaayyutim natqigutigai
pigiiliqutisi Jesus Christ savaaqalagun.

¹³Aglaktuñ ilipsitñun utuqqanaanun
atakkii ilisimaanikługu Agaayyun
taimña inñaniktuaq aullağniłhaniñaglaan.
Aglaktuñ ilipsitñun nukatpianun
atakkii akiiliğiksi Tuunğaq pigiitchuapayaam aullağniiraa.

¹⁴Aglaktuñ ilipsitñun, ililgaanun,
atakkii ilisimaanikługu Aapauruaq.
Aglaktuñ ilipsitñun utuqqanaanun ilisimaaniktuanun
taivrumiñ inñaniktuamik aullağniłhaniñaglaan.
Aglaktuñ ilipsitñun nukatpianun sanjiruanun
tuniqsimaruanun Agaayyutim uqalhanun ittuanun ilipsitñi.
Taavrumuuna akiiliğiksi pigiitchuapayaaq,
Tuunğauruq taamna.

¹⁵Kaviuğinagich suuramik unniiñ ilitqusiat nunam iñuñisa. Atakkii iñuum kaviuğikpagu taamna ilitqusi qipagiyumiñaitkaa Agaayyun. ¹⁶Suami taavruma ilitqutchim ilagivaun? Kanjigruaqtam kaviuğikkañ, sut iñuich qiniłkanjisa piññaktaagisukługu, sulı supayaat mattumani nunami iñuich kamasaağutigikkaniñ—taatnasiq iluqanajitkaluaqtuq Agaayyutim irrusiani. ¹⁷Taamna ilitqusiat iñuñisa nunam sulı kaviuğikkaniłlu piğumaaqtut. Aglaan iñuk tupiksriuruq Agaayyutim pisułhanik iñuutuiñagtuq Agaayyutmi.

Akiļļiqsuqti Christ-mun

¹⁸ Ilauraamaaŋ, piviksram isua tikitchumaaqtuq. Tusaamagiksi akiļļiqsuq-taa Christ aggiqsagumaniplugu. Aasiin ilitchugigikput inuigiaktuat akiļļiqsuqtai Christ aggianiksmaniplugich. Taatnamik ilisimarugut piviksram isua qallisilaanjanik. ¹⁹ Tamatkua akiļļiqsuqtai Christ unniiñ piqataugluaqtuut uvaptikni ilaliutillapianjtkaluŋŋaŋmiñ, taatnaqhutiñ aullaŋniqsut uvaptikniñ. Tuniqsimagaluagumiñ Agaayyutmun akiļļiqsuiñayaitchut Christ-mik, aasiin nayuġayaġaatigut. Unitñamisigut nalupqinaisitkaat sumiunniiñ piqataunġiqtiñ uvaptikni. ²⁰ Aglaan iluqasi, ilumutuuliq ilisimagiksi, atakkii Christ-ŋum qaitchiñiġaasi ilitqusiġmiñik. ²¹ Aglaktuŋa ilipsitñun naluruaġilusi ilumutuuruuŋmiñ aglaan ilisimagiga ilitchuġianikkaluatiqsi taavrumiŋa aasiin ilisimapiġiksi sagluturuuq ilaġinjtkaa ilumutuuruam. ²² Kiñali sagluturuuŋuniqpa? Kisupayaaq piļaaqaqtuuaq Jesus-mik Christ-ŋuniplugu (“Christ” itnautauruq, Agaayyutim tuyuġikkana anniqsuutiksrauplugu uvaptiknun). Taatnaqtuuaq taamna akiļļiqsuqtauruq Christ-mik, aasiin ayyak-ġugik Aapauruaġlu Iġñiŋalu. ²³ Kiñapayaaq piļaaqaqtuuaq Iġñiġuruamik piqatauyumiñaitchuq taavruma Aapaŋani; kisupayaaq aasiin uqaqtuuaq ukpi-ġiniļugu Iġñiġuruuaq taamna piqataullapiaqtuq taavruma Aapaŋani. ²⁴ Aglaan ilipsi, ukpiqsrituiñiġitchi tupiksriļusriļu tusaakkapsitnik aullaŋniġhaniñ ukpiqsriqqaalapsi. Taatnaġupsi atausiŋŋumaniaqtusi Iġñiġmiļu Aapauruamiļu. ²⁵ Itqaglugu Christ nipliutigikkana uvaptiknun, “Piqataulapsigun Aapami qaitchisigipsi inuuiġmik Agaayyutitŋaqturuamik.”

²⁶ Piruksraukama aglaktuŋa ilipsitñun tamatkunuuna uqaqtuanik ilisaut-rauniplutiñ. Ilumun akiļļiqsuqtaurut Christ-mik qanugviiqsitchiñiaqhutiñ ilipsitnik. ²⁷ Aglaan ilipsitñun Christ qaitchiñiqsuq Irrusiġmiñ nayuutirua-mik ilipsitni. Taatnamik ilipsi inuqsraŋitchusi atlamik ilisautrimik, atakkii Christ-ŋum Irrusian ilisautiġaasi supayaanik, aasiin ilitchuġipkautaa ilumu-tuuruq. Inuuniaqatiġiġitchi Christ-mi.

²⁸ Ki, qitunġamaaŋ, inuuniaqatiġiġitchi ilaani. Taatnaġupta tatavruala-nayaitchugut tikitpan suli kanjusukkayaitchugut sivuġaani agġiqpan. ²⁹ Ili-simaplugu Christ-ŋum killuqsasqsimailaanuļha nalupqiġinjtchiksi taamna nalaunġarualiqiruaq Agaayyutmun qitunġaġitilaŋa.

Agaayyutim Qitunġa

3 ¹ Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piqpagivaitļuta! Piqpaksriļha uvap-tiknun kamaŋaqpaitļuni taiyuutiqaġaatigut qitunġaġmiñik, ilumun ilaan qitunġaġillapiaġaatigut. Aglaan inuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik kanjisiŋitkaatigut atakkii Aapauruaq ilitchuġimaitļugu. ² Ilauraamaaŋ, Agaayyutim qitunġaġiliutianikkaatigut. Ili-simaŋitkikputsuli qanutchiuluta ilġiksraqput, aglaan sagviqpan ilaatun iligisirugut, atakkii ilaa qiniġisigikput kanjisiļugulu irrusipiaŋa. ³ Taatnamik, kisupayaaq niġiugaqaqtuuaq Christ-ŋum sagviļiksraŋanik ipqiñiuraġaqtuq atakkii ilisimaplugu Christ-ŋum ipqi-silaŋa.

⁴ Inupayaaq killuqsaqtuuaq atuiruq atiruamik tupiksritļaitchuam atuġaġik-kaŋiñik. Inuk killuqsasqami ayairaqtuq Agaayyutmik navġipluni inuunia-qurrutaanik. ⁵ Uvvasuliuna ilisimagiksi Christ-ŋum inuġuļha piġityaqhuni

killuqsautipayaanik. Killuqsagumiñaitchuq atakkii killuutaitłuni. ⁶Taatnamik, kisupayaaq atausiññuqatausimaruq Christ-mi killuqsaqtañitchuq. Aglaan killuqsaktuam kanjqsimaitchaa ilitchuğisimaitletluq Christ qanauñiñ. ⁷Ilauraamaañ, iñuñmun ukpiqsagtinasi. Iñuk atuiruq nalaunñaruamik nalaunñaruñuruq Christ-tun killuqsagsimaiñanuruatun. ⁸Iñuk killuqsagtaqtuq tuunğaqnaqtauruq atakkii Tuunğaq killuliqiniqsuq aullağniñhaniñaglaan. Pakma Iğniña Agaayyutim agğiğniqsuq piyaquğiaqluq iluqaan Tuunğaum savaagikkaja. ⁹Kisupayaaq Agaayyutim qitunğagiliutikkaja killuqsagtañitchuq atakkii Agaayyutim qaitchisimaatluq iñuñuğmiñik. Iñuk taamna killuqsagtagumiñaitchuq atakkii Agaayyutitnaqtauruq. ¹⁰Tavrakii ilisimagiksi atlakaagiiksilañak qitunğaiñ Agaayyutim sulı qitunğaiñ Tuunğaum taavrumuuna, iñupayaaq killuqsagtaqtuq sulı piqpaksriñitchuq ukpiqtuaqatiumiñik Agaayyutitnaqtaunitchuq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹Uqalhi Agaayyutim inniqsuat aullağniñhaniñaglaan tusaamakkapsilu uqautigaatigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹²Ilisimagikput Cain piqpaksriñitłuni Abel-mik nukatchiağmiñik, taatnaqluq iñuaqtagigaa atakkii tuunğaqnaqtaupluni ilaa. Suvaata tuqutpaun? Ilaan savaagikkaji pigiitłutij. Aglaan Abel nalaunñaniqsuq taatnamik ilaan savaagikkaji nakuuplutij. Ittuksrauyumiñaitchugut Cain-tun. ¹³Ukpiqtuaqatmaañ, quvigusukkasi iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴Piqpagikaptigik ukpiqtuaqatiuvut ilisimagikput annautrautilaaqput. Akiłiliqsuikapta Agaayyutmik atriqaqtugut tuqunaruatun aglaan annautraupluta pakma iñuutlasirugut Agaayyutikun. Iñupayaaq piqpaksriñitchuq ukpiqtuaqatiumiñik tuqunaruq sulı piqataunjitłuni Agaayyutmi. ¹⁵Kisupayaaq uumiksriuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuunğaqnaqtauruq, ilaa iñuaqtuqtaupluni uummatmiñi. Ilisimapmigiški iñuaqtuqti piqağumiñaiñiñipluq iñuñuğmik Agaayyutitnaqtauruamik. ¹⁶Christ tuqutikamisigut taavrumuunnaqluq kanjqsipkağaatigut piqpaksriñhum suutilaananik. Taatnaqhuta tuqutisugaaqtaksrağipmigivut ukpiqtuaqatiuvut. ¹⁷Uvvaasiñ iñuk umialgutiqagumi inuqsriunjitłuni suni aasrii ilitchuğipluq aniqatiuni inuqsriutuaq sulı ikayunjitkumiñ inuqsriutuaq, ilumun piqpaksriñitchuq Agaayyun piqpaksripmatun. ¹⁸Ilauraamaañ, piqpaksriñata uqalhiñakun aglaan piqpaksrisa savaagikkaptigunlu ilumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivuğaani Agaayyutim

¹⁹Piqpaksrigupta taatna ilisimagisigikput pigitilaaqput ilumun Agaayyutmun. Taatnaqhuta tutqiksut uummativut Agaayyutmi iqsaiñlaakun. ²⁰Qakugupayaaq uummatipta iñuñliuqtitkaqsikpatigut tunñaruksraurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluktuq uummatiptikniñ, aasiñ ilaan ilisimagaa supayaaq. ²¹Ilauraamaañ, pasikkutmik piitkupta uummatiptikni tavra taluqsrautairrituqtaqtugut sivuğaani Agaayyutim, ²²aasiñ qanumipayaaq iniqsruğupta supayaanik akuqtuigisirugut ilaaniñ apiqsruagikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai sulı atuqluq quyagikkaja. ²³Aasiñ taamna Agaayyutim tillisigigaa, tunñaluta Iğniğmiñun Jesus Christ-mun sulı piqpakkutiluta avatmun, kamagilugu Christ-ñum tillisaa uvaptiknun. ²⁴Iluqağmiñ tupiksriuat Agaayyutim tillisaiñik atausiññuqatigimaagaat Agaayyun, aasiñ

Agaayyun piqataupluni ilinjitni. Nalupqiginitchikput Agaayyutim nayuutiŋha uvaptikni atakkii qaitlugu irrusiŋi uvaptiknun.

Irrusia Agaayyutim suli Tanjigilaag Irrusiq

4 ¹Ilauraamaan, iŋugiaktuat tanjigiliqiruat ilisautrit siamittut napmupayaaq. Taatnamik tunŋaviginagu iŋupayaaq uqaqtuaq Agaayyutim irrusiagun nipliŋnipluni, aglaan uuktuaŋlugu Agaayyutitŋaqtugaluaqmagaan. ²Uumuuna nalupqiginitchiksi Agaayyutim irrusia, Iŋupayaaq nalupqinaihuni uqaqatuaq Jesus Christ timiqaqtilaananiq piqaqtuq Agaayyutitŋaqtauruamik irrutchimik. ³Kisupayaaq uqaqanŋitchuaq nalupqinaihuni Christmik taatna piqanŋitchuq Agaayyutitŋaqtauruamik irrutchimik. Taamna irrusigigaa akiliŋisusqtauruam Christmun. Tusaanigiksi taavruma aggiqsaŋumalŋa naagaunniŋ ilaa imma nayuutianiktuaq iŋuŋni nanipayaaq.

⁴Ilauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiŋ akiilianikkisi tamatkua tanjigiliqirit, atakkii Agaayyun ittuaq ilipsitni kamanatluktuaŋuruq tanjigiliqirini. ⁵Tanjigiliqirit tuunŋaŋaqtaturut. Taatnakii uqaŋigaat sutigun akitŋaqtuiruat Agaayyutmik. Iŋuittuuq tuunŋaŋaqtaupmiruat naalaŋnipmiragigaich. ⁶Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalaŋnigaatigut. Uqautigikkaqput suŋŋillaŋiaŋaluaqtuq iŋuŋni qitunŋaŋiŋisaŋiŋi Agaayyutim. Taavrumuuna ilitchuŋiniaŋivut iŋuich malikpatruŋ ilu-mutuuhŋ naagaqaa malikpatruŋ killiqiliq.

Agaayyun Piqpaksriŋhuruq

⁷Ilauraamaan, piqpakkutisa avatmun atakkii Agaayyutim ilisautipluta piqpaksriŋgmik aasiŋ kisupayaaq taatnatun piqpakkutiqaqtuaq qitunŋagigaa Agaayyutim ilisimaanikhuniŋ ilaanik. ⁸Iŋuk piqpaksriŋitchuaq ilitchuqsrisimaitchuq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piqpaksriŋhuruq. ⁹Agaayyutim urriqsuŋnigaa qanutunaglaan piqpaksrisilaani uvaptiknik tuyuŋikamiuŋ nunamun Iŋŋitualuni atrinilaag iŋuutqupluta ilaagun. ¹⁰Qanuutaupiaqtilaanŋa piqpaksriŋhum uvva, taimani uvagut piqpaginŋitkaluaŋikput Agaayyun, aglaan Ilaan urriqsuŋnigaa piqpaksriŋi uvaptiknik tuyuŋikamiuŋ Iŋŋitualuni piiquplugich killuqsautivut tuquŋigmigun qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹¹Ilauraamaan, Agaayyutim piqpagivaitluta, uvaguttuuq piqpakkutiruksrauniqsugut avatmun taatniililugu. ¹²Iŋuum sumiunniŋ Agaayyun qinŋiŋaŋitchaa. Piqpakkutigupta avatmun Agaayyun iŋuuruq uvaptikni aasiŋ ilisautipluta piqpaksritqupluta atlanik ilaa piqpaksripmatun iŋuŋnik.

¹³Nalupqiginitchikput atausiŋŋuqatigitilaanŋa Agaayyun suli ilaa iŋuutilaananik uvaptikni, atakkii ilaan irrusiŋi inillaktugu uvaptiknun. ¹⁴Uvvasuliuna Aapauruaq tuyuqaŋniqsuq Iŋŋituamiŋik anniqsuqtiksrauplugu iŋupayaanun, aasiŋ qinŋigikput ilisimaraupluta.

¹⁵Kisupayaaq uqautigumiŋ nalupqinaiglugu Jesus Iŋŋiŋiŋilugu Agaayyutmun, tavra Agaayyun iŋuuruq ilaani aasiŋ ilaa atausiŋŋuupluni Agaayyutmi. ¹⁶Uvagut ilitchuŋigikput ukpiŋiplugulu piqpaktaŋa Agaayyutim uvaptiknun.

Agaayyun piqpaktauruq. Taamna piqpaksriuruq atausiŋŋuqsamaruq Agaayyutmi suli Agaayyun ilaani. ¹⁷Taatnatun iŋuuniaqapta piqpaksriugut Agaayyun piqpaksripmatun, aasiŋ attaqsrautiqaŋumiŋaitchugut uvluaŋi

atanniĩhum, atakkii iĩuuliqput atrigigaa iĩuuniałhan Christ-ŋum mattu-
mani nunami. ¹⁸ Iĩuk piqpaksriruag attaqsağumiĩaitchuq. Piqpaksrigupta
Agaayyun piqpaksripmatun ilaa taluğiyumiĩaitchikput. Iĩuk iqsiruaq ilaanik
piqpaksriñgitchuqsuli Agaayyun piqpaksripmatun, atakkii iqsisiqaqtuqsuli
Agaayyutmun anasiĩñuqsagisiĩipluni.

¹⁹ Piqpagigikput, atakkii Agaayyutim piqpagiqqaagaatigut. ²⁰ Iĩuk nipli-
ğumi piqpaksriĩłluni Agaayyutmik aasiĩ uumiksriłluni ukpiqtuaqatmiĩnik
ilaa sagluruq. Itniittuq: iĩuk piqpaksriñitĩami ukpiqtuaqatiumiĩnik qĩĩitlak-
kağmiĩnik piqpaksritłasiyumiĩaitchuq Agaayyutmik qĩĩitlaisağmiĩnik. ²¹ Tilli-
siusiaqput Christ-miĩ [aasiĩ taatnatun ilaan iĩuuniaqugaatigut], iĩuk piq-
paksrikami Agaayyutmik piqpaksrirusrapmieuqtuq ukpiqtuaqatiumiĩnik.

Akimaruąurut

5 ¹ Iĩupayaaq ukpiqsirruaq Jesus Christ-ŋutilaąjanik Agaayyutim qitun-
gağigaa. Taatnaqhuta piqpaksrigupta Aapaptiknik piqpaksriruguttuq
ukpiqtuaqatiuptiknik. ² Piqpaksrikapta Agaayyutmik tupiksrikaptalu tilli-
saiĩnik ilisimanaqtuq piqpaksriłiqput Agaayyutim qitunğaiĩnik. ³ Piqpaksri-
kapta Agaayyutmik uvagut tupiksriřugut tillisaiĩnik, aasiĩ tupiksriłiqput
tillisaiĩnik sakiqnañitchuq, ⁴ atakkii qitunğapayaąa Agaayyutim akimatłasi-
ruq nunam iĩuñisa ilitqusianiĩ. Aasiĩ akimatłasirugut ukpiqsrituiĩaitiptigun
[Jesus-mik]. ⁵ Kiĩaasiĩ akimatłasiva tuunğaqnaqtaauruaniĩ suli pigiitchuam
kaviuğikkapayaąaniĩ? Iĩuk taamna kisimi ukpiqsirruaq aąutim Jesus-ŋum
Iğñiğutilaąjanik Agaayyutmun.

Iłisimaraaurat Jesus Christ-kun

⁶⁻⁸ Aasiĩ nalupqiginiitchikput ilaa Agaayyutmun Iğñiğutilaąa atakkii
piqaqtut piąasunik iłisimaraauruaniik. Jesus paptakkaupman imiğmik sulı
maqipkağaluqtitnagu augikkani tuqukami, Agaayyun nipliğñisug qilağmiĩ
Jesus Iğñiğiniplugu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuq iłumutuuruag iłisi-
maraupmiuq taavruma iłumun Iğñiğutilaąjanik. Ilaa iłisimarauruq imikunlu
aukunlu sulı Agaayyutim irrusiağun, aasiĩ taapkua piąasut atirut iłisima-
raułiğmikni. ⁹ Iĩuich iłisimaraupmata akuqtuğagigivut, naagaqaa Agaayyu-
tim iłisimaraunulıha ukpiqnatluktug atakkii piąasuurautigun nipliqsug iłu-
mutuuplugu Jesus Iğñiğutilaąjanik. ¹⁰ Kisupayaaq ukpiqsirruaq Agaayyutim
uqałhanik Iğñiğmigon iłisimagaa uummatmiĩni taavruma iłumutuutilaąa.
Kisupayaam ukpiqsriñitchuam taavrumiņa iłumutuulığmik uqağipiagaa
Agaayyun saglutuniplugu, atakkii tunnañitłuni Agaayyutim iłisimaraulıha-
nun Iğñiğmigon. ¹¹ Agaayyutim iłisimapkağaatigut taavrumiņa itnaqhuni:
Agaayyutim qaisaņa uvaptiknun iĩuuliq Agaayyutitnaqtauruq, aasiĩ taatna-
siq iĩuuliq Iğñiğaniittuq. ¹² Kisupayaaq iĩuuqatiqaqtuag Iğñiğjanik Agaayyu-
tim iĩuułiqaqtuq ilaani Agaayyutitnaqtauruamik. Kisupayaaq iĩuuqatiqan-
tchuag Iğñiğuruamik iĩuuyumiĩaitchuğuuq.

Iĩuuliq Isuitchuaq

¹³ Tuyuqtuņa taapkuniņa ilipsitĩun ukpiqtuanun Iğñiğagun Agaayyutim
nalupqinaıtquplusi piqaaniktilaapsitĩnik iĩuulığmik Agaayyutitnaqtauruamik.

¹⁴ Una pisigiplugu ukpigillapiagikput Agaayyun iniqsruqapta supayaamik

pisuŋhagun tusaarağılha uvaptiknik. ¹⁵İlitchuğıpluguasıiñ tusaarağılha iniq-srupayaaqapta tavra ilisimapiagikput qaisaqaaniŋha uvaptiknun iniqsruağık-kaptiknik ilaaniñ. ¹⁶Kisupayaam qıñıgumiun ukpiqtuaqatni killuqsaglugu taamna tuqułıgmuunıtkaluŋŋaan, ki iniqsruutiliun Agaayyutmun. Taat-nağuni ukpiqtuaqataa iñuugisiruq, atakkii killuqsautai tuqułıgmuunıtlutıñ. Aglaan killuqsahıq itmıuqtuuq tuqułıgmun ittuaq, aasıiñ uqautigipsi iniqsruu-tigitqunıtlugu taamna Agaayyutmun. ¹⁷Iluqani killulıqıtlıq killuqsautauruq, aglaan killuqsautipayaat tuqułıgmun inğıtmiut.

¹⁸İlisimagikput kiñapayaaq qitunğagılıutikkana Agaayyutim killuqsaaqsit-laisilaana atakkii Iğñıñan Agaayyutim tugluaqsimaragıgaa, aasıiñ Tuunğaum atnıgumiñaitchaa kinniyumiñaitlugulu. ¹⁹İlisimagikput qitunğagitilaaqput Agaayyutmun, aasıiñ ilisimagikputtuuq atlat iñuich mattumani nunami pigitilaanat Tuunğagmun sulı ilaan kinniplugich ilıñich. ²⁰İlisimagikput-tuuq Iğñıgıkkana Agaayyutim aggianiŋha, aasıiñ ilaan kanıqsipkağaatıgıt ilaanik ilumutuuruamik. Atausıñıuqsimarugut ilaanun ilumutuuruamun, Iğñıñanunlu Jesus Christ-mun. İlaa Agaayyutaullapiaqtuq sulı iñuulhuruq isuitchuaq. ²¹İlauraamañ, agaayyutiqaqasi agaayyutiñıuanik.

Tugliat Tuyuutaiñ John-ñum

¹ Uvaña John ukpiqtuañuruat qaukñich, tuyuqtuñ aḡnamun Agaayyutim piksraqtaagikkajanun sulı qitunḡañiñun piqpagikkamnun ilumun. Uvaña-ñhiñauñitchuñ piqpaksriruañaa, aḡlaantuq iluqatiñ tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piqpagipmigaasi. ² Piquitigiplugu ilumutuuruuq uvaptikni ittuaq sulı itkisipluni qañapak taimuñ. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam sulı Jesus Christ Aapam Iḡñiñan iluaqqutillaññaḡilisik sulı ilunḡugilusik tutqiksılıtuglu ilumutuuruakun sulı piqpaksrıñkun.

İlumutuulıḡlu Piqpakkunlu

⁴ Uvaña quviatchallapiaqtuñ atakkii ilitchuḡigiga ilañich qitunḡavich iñuuniañhat ilumutuuruakun, malıḡutlugu Agaayyutim Aapauruam tillisaa uvaptiknun. ⁵ Aasiñ, aḡnaaq, aḡlañitchuñ nutaamik tillitmik ilipnun aḡlaan taavrumiñ pigikkaptiknik aullaḡniññaniññaḡlaan. İñiḡikpiñ uumiñ, uvagut piqpakkutiruksaurugut avatmun. ⁶ Taamna piqpaksrıñıq uqautigik-kaḡa itnautauruq: İñuuniaqtuksaurusi tupiksrıñıkun Agaayyutim tillisaiñik tusaakkapsitñik aullaḡniññaniññaḡlaan. Atakkii ilaan tiligaatigut iñuuniaqup-luta piqpaktakun.

⁷ İñugiaktuat kinnirit tikitchut iñupayaanun uqaqaqtuat nalupqinaiqhutiñ Jesus Christ-mik timiqañiññiplugu. Taatnatchich iñuich kinniraurut sulı aki-İliñısuqtaurut Christ-mi. ⁸ Qaunagisitchi ilinñiñ. Tavra tammaiñitchumaiksi savaagikkaqsi aasiñ Agaayyutim akilliḡisigaasi inuñaiḡlugu. ⁹ Kisupayaaq simmiiruaq ilisauttutaiñik Christ-ñum piqataunñichuq Agaayyutmi. Taamnaasiñ tupiksriuruaq ilisauttutaiñik Christ-ñum piqatauruq Aapauruamılu sulı Iḡñiḡuruami. ¹⁰ Kiñaliqaa utlautikpan ilipsitñun quliaqtuaqañılluni Christ-ñum ilisauttutaiñik tukkuliqñagu tupiqnun naagaqaa ilaliñagu. ¹¹ Atakkii kisupayaam paḡlagumiñ kinniri piqasiññaḡaa pigiitchuakun savaañgun.

Aqulliich İlammiuḡuti

¹² Uqaksrauokkaḡaluaqtuñ aḡlaan uqautiḡisunñitkitka ukunuuna tuyuutiti-gun, aḡlaan taamuñauktuñ ilipnun uqaqatigilutinaasii. Quviasuutigillapia-ḡayaḡikpuk. ¹³ Qitunḡañisa aḡnam aniqatvich Agaayyutim piksraqtaagikka-ñiñ tuyuḡaatin nayaaññaḡmik.

Pinayyak Tuyuutai John-num

¹Uvaja John ukpiqtuanjuruat qauklijich, tuyuqtuna uumuna Gaius-mun piqpagipiakkamnun. ²Ilauraamaan, agaayyutigikpiñ supayaaq iluaquplugu ilipni atniğñaquñitlutinlu. Iisimagiga iluaqtilaan irrutchipkun. ³Quviasuq-pauraqtuna ilanjich aniaqatiut tikitchuat uqautipmatja ilipnik iluqnaulla-piağniplutin Agaayyutmun suli inuuniağniplutin ilumutuuruakun. ⁴Quvia-tchaktillapiağaatja sumipayaaq tusaakapkich qitungatka inuuniağniplugich ilumutuuruakun.

Gaius Nangausiaqatquq

⁵Ilannamaan, tuniqsimmatrirutin savautrikavich aniqatiunik, suvaluk iglauruanik. ⁶Uqautigillautağaat ukpiqtuanjuruat iluaqqutrihiñ. Pillağtağ-niaqtutin qaisaksraqağuvich inuğikkañatnik iglauninātni. Quyaliniğiksi Agaayyun taatnağupsi. ⁷Atakkii piqutigiplugu Christ aullaqtut akuqtuisunja-qatin ikayuutmik Jew-nunitchuaniñ. ⁸Uvagut ukpiqtuaguut ikayuqtaksraqi-givut taapkua iglauplutinj agaayuliqsit, savaqatauyumaugutli siamitchiñhatni Agaayyutim ilumutuuruunik uqañhiñik.

Diotrephes-lu Demetrius-lu

⁹Aglakkaluaqtuna ukpiqtuanjuruapayaanun, aglaan Diotrephes qauklijut-laturuam suliqutigijnitkañja. ¹⁰Taatnamik aggiguma sagvigñiağitka savañj uqaqhuni sagluqsruutigipluta. Taruna nutqallanjitmiuq. Pağlayumiñaitmigai aniaqatiut suli pitchailiraqługitunniñ tukkiisuktuat ilijnitnik anitqataqługillu akunğatniñ ukpiqtuanjuruat.

¹¹Ilannamaan, tuvraqnagu pigiitchuaq aglaan nakuuruq. Kisupayaaq atui-ruaq nakuuruamik agaayyutitjaqturuq naagasuli taamna atuiruq pigii-tchuamik ilitchuqsriñganitchuq Agaayyutmik. ¹²Aglaali Demetrius inupayaat uqautigillautağaat suli inuuniañhan ilitchuğipkağaatigut ilisimatilaanjanik ilumutuuruamik. Uvaguttuq uqautigillautağikput ilaa. Iisimagiñ uqağik-kapta ilumutuutilaananik.

Aqulliich Ilammiğutit

¹³Uqaksraukkağaluaqtuna aglaan uqautigisunjitkitka ukunuuna tuyuutiti-gun. ¹⁴Tautukkasuağukikpiñ aasiñ uqağunuk atautchimi kiiñagruiñağuti-lunuk. ¹⁵Tutqiuatigağiñ. Ilauraat tuyuqtut nayaañjağmik. Nayaañjağugivut ilauraavut iluqaisa.

Jude-ŋum Tuyuutai

¹Uvaŋa Jude, savaktaa Jesus Christ-ŋum suli aniqatigiplugu James-ŋum. Tuyuŋigitka ukua iñuŋnun tuqłukkañiñun piqpagikkañiñun Agaayyutim Aapauruam, qaunagikkañiñunlu Jesus Christ-ŋum. ²Uvvatuq Agaayyutim ilunŋuktaqaqtillisi qinuiññaqaqtillusrilu suli piqpakkutiqaqtillusri ataramik.

Atanniqsuiłiksraq İlisautriŋŋuatigun

³Piqpagikkamaaŋ, pisuqtilaaptun aglaguktunja ilipsitñun uqautigisuk-kaluaqługu anniqsuŋiaq iluqata pigikkaqput, aglaan piyumaatchaktunja pitchuksaagukhusri itna, aŋyautisiuŋ ukpiqsriłiq ipqisimaaqulugu Agaayyutim qaisaŋa atausriaqługu iñuŋmiñun. ⁴Atakkii ilaŋich agaayyutaitchuat iñuich nalunautchiplutiŋ ilłatinisut uvaptiknun. Atuŋaŋaat killukun iħuaq-putrisaa Agaayyutipta qaayugnaqtuanun pisugruaŋutaitñun timimiŋ suli ilinisa ayaktuaqmipługulu Jesus Christ Ataniqput Aŋaayuqaqputlu. Agaayyutim taatnatchich iñuich atanniqsuŋnigai patchisaunipługich inilgaan.

⁵Itqaqtitchukkipi sunik ilisimaanikkaluakkapsitñik. Itqaqsiuŋ una, Atan-ŋuruam annautigaluaqługich Israel-aagmiut Egypt-miñ, aglaan aquagun piyaquŋnigai tamatkua ukpiqputaitchuat. ⁶Suli israğulğich saŋŋiqagałuaq-hutiŋ savaaqağaluaqhutiŋlu qilaŋmi uniññiŋaat irvigigaluakkaqtiŋ. Agaayyutim tigutaagñigai taaqtuallapiaqtuami pitukługich isruitchuanik kalimñiğñik taivrumuŋaaglaan kamaŋaqtuamun uvlumun ilaan atanniqsuiivksrautmiñun. ⁷Sulipsuuq Sodom-lu Gomorrah-lu nunaaqqułlu avataatniittuat: İñugikkaŋich aatchuutigirut inmiknik sayuŋałıgmun, aŋutigaluatunniñ aŋutinun. Savaa-ŋich kilgutaurut tuvraqunğitługich, aasriiñ nagliksaagisirut tatapsausriağ-miknik isruksraitchuami ikniğmi.

⁸Taatnatullapiaq tamatkua siññaktuuraaqtit qaayugnaqsigaat timiriŋ pigii-tchuakun, suksrağinğıqługu Agaayyutim aŋalatchisaa, uqamaqłuutigiługi-łlu tamatkua kamaŋaqtuat pakmani. ⁹Qaukiatunniñ israğulğich Michael taatna uqaŋğitchuq. Qanaaqatigikamiuŋ tuunŋaq uqavaağutigiługu nallig-miknun timaa Moses-ŋum piginiaqtilaaja, akitnaqtunğıññiŋaa uqamaqłuu-tilugu aglaan uqautiħiñaaŋa, “Atanğumtuq iñiqtigilisin.” ¹⁰Aglaali tamatkua iñuich uqamaqłuutiqagaŋurut supayaanik kaŋiqsimmaagıñisagmiknik. Niğ-rutitun aullasriaħiñaqhutiŋ ilinich kaŋiqsiħiñaaŋaat malikługulu pisugrua-ğutriŋ, aasriiñ taatnaqamiŋ piyaqukkauŋiaqtut. ¹¹Iqsiñamiurut tamatkua! İñuuniusriaqtut Cain-tun, akiññaŋniaħiñaqhutiŋ killuliqıħiñaağuhutiŋ pisigiługu manik Balaam-tun, aasrii Korah-tun piyaquŋniaqtut pisigip-lugu uqavaağutiriħiqtıŋ. ¹²Taatnatchich iñuich puyiłuktaqtitun ittut niği-qatigiikapsi, aasrii niğiqataukamiŋ ilipsitñi qaunagiraqtut inmiknuħiñaaŋ

talusqrisailaakun. Taapkua atrigigaich nuviyat imğilaat aqalatañi anuğim. Ittut napaagtutitun asirritlaiqsuatitun, amusrimaplutiñ kanjituummagmıñ tuqullupiaqhutiñ. ¹³Qaiqpaisun tağium itmiut aqñıqłukman, aasrii kanju-naqtuat savaañich itlutiñ qapukluatun qaim. Uvluğiatun pamiulikun ittut [taimmausruuruatun]. Taatnatchich iñuich iniksraqağniaqtut taagnaqsrapia-ñani taaqtuam qañavak taimuñ.

¹⁴Enoch-ñumtuuq, tallimat malğuaata kiñuvianıñ Adam-ñum, sivuniksri-qutigipmıgai tamatkua iñuich, uqaqhuni, “Atañii. Atanıq agğıgñiaqtuq piqa-tigilugich kisitchuğnaitlutiñ ipqitchuat israğuligikkani. ¹⁵Atanniqsuğniağai iñupayaurat. Anasriññuqsagnağai killulıqiraupayaat agaayyutailaqhutiñ savaapayaañisigun, sulı agaayyutailaqhutiñ iñuuniahatigun, sulı uqamaq-luutipayaatigun uqağikkañisigun akitñaqługu Agaayyun.” ¹⁶Tamatkua iñuich uqapıluutirıqtut uqaqtuyaaqhutiñ, iñuuniaqhutiñ iñmiñ pisuğruağmıkti-gun, uqavıkhutiñ sulı nangaqługich atlat iñuich piññañniağiaqhutiñ pisuk-kağmıknik.

Kilgutit Alğaqsruutitlu

¹⁷Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, itqağiraksrağigisi sivuniksriqutigikka-ñich uqıraqtıñiñ Atannapta Jesus Christ-ñum. ¹⁸Iliñisa uqautigaasrı aqu-llıgñi uvluni iñuqağisiñiplugu mitautiksırıuanik iñuuniağutiñ iñmiñ pisu-ğruağmıktigun piğiitchuakun. ¹⁹Tamarra tamatkua iñuich agvisauruat atingırrutinun, aqalatitlutiñ nunakñaqtam pisuğruağıñiñun, sulı piqangitlu-tiñ Ipqitchuamik Irrutchimik. ²⁰Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, nappaisitchi ilipsitñik tunğavigilugu ipqıññıqsauruaq ukpıgun, agaayulusrı Ipqitchuakun Irrutchikun. ²¹Irviqatuiñağusrı piqpaktaani Agaayyutim, niğiugituiñağ-lugu Atannaptiknun Jesus Christ-mun tikiutitqulusrı ilunğuktanagun isruı-tchuamun iñuuiğmun. ²²Ilunğuksrisitchi tamatkuniña nalupqısrıktuanik ukpıqsrığmıktigun. ²³Annautrisitchi ilañitñik nuqitchipmatun ikniğmiñ. Ilunğuksrisitchi atlanik anayasruutigilugu, uumigilugich atnuğaanıch puyı-lıktakkañi killuqsautim.

Agaayulıq

²⁴Uvva, nangağlakput ilaa qaunaksrıtlaruıq ilipsitñik paasraalıksrapıtiñiñ ukpıqsrığıpsitñi sulı tikiutitlaplusrı patchisaunğıusrı quvıanakun sivuğaa-nun kamanautaan. ²⁵Kisimi Agaayyutauruq, aasıiñ ilaan annıqsugaatıgıt Jesus Christ-kun Atannaptigun. Kamanautipayaaq, kamañañıqsraq saññi sulı aqalatchısipayaaq pigıgai taimakñaqana pakmanunaglaan sulı qañavak taimuñ. Amen.

Sagvikkauruat John-mun

1 ¹Ukunani makpīgaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikkani. Agaayyutim qaiññigai ilaanun qiniqtitquplugich savaktimiñun sut akunii-srunaqatiñ atuumasragumaruat. Christ-ñum ilitchuğipkağai savaktimiñun John-mun tuyuğıplugu israğuligikkani ilaanun. ²John-ñum nalupqinaiq-ğugu quliaqtuağiniğaa Agaayyutim uqałhalu Jesus Christ-ñum sagvikkagalu. Uqautiginiğai sut iluqaisa qiniikkani. ³Quvianamiuruq iñuk agliqiruaq ukuniña sivuniksriqutmik suli quyanaqniaqpat taapkua tusraaruat uqałignik ukuniña suli tupigipluğıllu sut aglausimaruat taapkunani makpīgaani, atakkii tamatkua atuumaviksranat qallilłapiağataqtuq.

Pağlatit Tallimat Malğunñun Agaayyuviññun

⁴Uvaña John aglañniaqtuña ukpiqtuanjuranun ittuanun tallimat malğunñi agaayyuviññi nunami Asia-mi. Hũaqqutriłiqagitchisuq qiniuiññamiglu Agaayyutmiñ, pakma ittuañi, taimakñaqaña ittuañi suli agğıqsagumaruañi, taapkunakñalu tallimat malğunñiñ irrusrianiñ sivuğaañiittuañiñ aquppiutaqpañan Agaayyutim, ⁵suli Jesus Christ-miñ tuniqsimapluni ilisimarauruañi, anjiruamiñ tuquñaruaniñ sivulliqpiañupluni suli sivulliuqtinñiñ umialgu-ruat nunami. Jesus Christ-ñum piqpagigaatigut patchisaiqsitluta killuutitp-tikniñ ilaan aumigun. ⁶Ilaan umialiguqtitkaatigut agaayuliqsıguqtitlugıllu savautitquplugu Agaayyutini aapagikkaniłu. Kamanaun ayalatchisiłu pigigaa Jesus Christ-ñum taimuña isruitchuamun. Amen.

⁷Uvva, agğığñaiaqtuq nuviyatigun.

Iriqaqtuapayaam qiniğisigaa,
iliñisalu kapiriruat ilaanik.

Iluqatinlu atlakaagıich iñuich nunami uigualalutin qiağisirut ilaa pisigilugu.

Aa, taatna itkisipiaqtuq.

⁸“Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñuplunalu, aullağniisaaq suli isruk-hitchaaq.” Taatna nipliqsuq Atanguruuq, pakma ittuaq suli taimakñaqaña ittuaq agğıqsagumaruağlu, Sanñipayaaqatuaq Agaayyun.

John-ñum Qiniquuraalħa Christ-mik

⁹Uvaña John-ñuruña aniqatigikkaqsi atausriñquqatauplunã piqatigigipsi nagliksaagutinik pisigiplugu Christ, piqatigipkaqtuaq ilipsitñun ayaayuqaut-miñi suli piqatigipkaqhuni ilipsitñun iglutuiğmi. Qikiqtamun atiqatquamun Patmos-mik ilikkauruña quliaqtuaqałipkun uqałhaniglu Agaayyutim ilumu-tuulhaniglu Jesus Christ-ñum. ¹⁰Iłamni Irrutchimi uvluañi Atanguruam

tusraaruna nipimik nipituruamik tunumniñ, itna liilaa qalguqtautiqpaktun, ¹¹nipliqhuni, “Aglakkumagitin tautukkatin makpigaanun aasrii tuyugilugich ukpiqtuanjuranun ittuanun tallimat malgunni agaayyuviniñ Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹²Tarani qiviaqtuna qiniğuklugu uqaqtuaq uvamnun. Qiviaqama qiniğitka tallimat malğuk kaviqsaat maniich kialuuraqagviich. ¹³Aasrii qitqatni tallimat malğuk kialuuraqagviich qiniğiga atausriq atrilik inuqtun, atnugaaqahuni akuqturuamik isiganmiñunaglaan, suli tapsiqaqhuni kaviqsaatqahuni satqamigun. ¹⁴Ilaan niaqua nuyaniļu qatigniqsut ipnaim mitquatun qatighutignlu aputitun. Irraksuli inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. ¹⁵Isiganik-suli qivliqtağniqsuk patukpatun ipiqsaqtatun uunaksautiqpakun. Nipaasuli tusrağnağniqsuq quğluqtaqpatur. ¹⁶Ilaan taliqpiñmiñi tigungmiñiqsuq tallimat malgunnik uvluğianik. Savikpaksuli ipiktuq avatmulik anniugaaqtuq qanganiñ. Suli ilaan kiiñña qaummağiqniqsuq siqiniñaagikmatun.

¹⁷Tarra qiniqapku ulğuniqsuna isigaiñun tuqunaruatun ilipluna, aasriiñ iligai taliqpiich argani uvanun nipliutipluna, “Iqsiñak. Sivulliuruña aqulliuplunalu. ¹⁸Uvaña inuuruanjuruña. Tuqugaluqłuna inuusrağataqtuna taimuna isruitchuamun. Inuqtun anmautiqaqtuatun ayalatchiñiqqtuna tuqułigmik suli tuqunaruqagvinmik. ¹⁹Pakma aglakkich sut qiniğkatin suli pakma ittuat suli itchağumaruat aquagun taavruma. ²⁰Taapkua kanqisilgunaitchuat qiniğkatin—tallimat malğuk uvluğiat taliqpiani arganma suli tallimat malğuk kaviqsaat maniich kialuuraqagviich—qanuutautilaanatuva, tallimat malğuk uvluğiat israğuligigaich tallimat malğuk agaayyuviiç, suli tallimat malğuk kialuuraqagviich tallimat malğuk agaayyuvigipmigaich.

Agaayyutim Uqautai Ephesus-miunun

2 ¹“Israğulganun agaayyuvium Ephesus-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaliğigai tigungmiruam tallimat malgunnik uvluğianik taliqpiñmiñi, pisruk-tuam akunğatni tallimat malğuk kaviqsaat maniich kialuuraqagviich.

²“Iłisimagitka savaasri, sakuugutisriļu iğlutukkasriļu anuqsrukun. Iłisimagigaptuq ilatchitłaisilaqsi killuliqiruanik inunnik suli isivgiuqtılaaqsi tamatkuniña uqaqtuanik uqiragtauniplutin piungitchaluanğamij suli ilipsi ilitchuğiplugu saglututılaan. ³Iłisimagiga anuqsrutılaaqsi nagliksaaqtılaaqsiļu pisigipluna suli ilipsi nikaliñitchusrisuli. ⁴Aglaan uumiña akitñaummatiqagipsi, piqpagingiğipsitña inilgaanisun. ⁵Itqaqsasiun piqpaksriñiqqaaqsi uvamnuk ukpiqsiruağupapsi. Isummitqigitchi aasriiñ savautitqigluna sivuanisun. Isummitqiniğisuağupsi aggiqiniğipsi piğluguasrii kialuuraqagviksi inaniñ. ⁶Aglaan nakuuruqagağluaqtusri uumiña, uumiksrisusri savaanitiñnik pigiitchuanik Nicolait-aagruat uvaptuntuq. ⁷Inuk siutiqaqtuq tusraggati-srañnik naalağniļi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanjuranun. Inuich akimaruat niğipkağniğitka napaaqtuaniñ inuunaqtuam nauruamiñ nau-tchiaqagviani Agaayyutim.

Agaayyutim Uqautai Smyrna-ğmiunun

⁸“Israğulganunli agaayyuvium Smyrna-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaliğigai sivulliuruam aqulliuruamlu, tuqugaluqtuamlu anitqiksuamlu.

Uqumailliuğutigitqikkumiñaitchipsi, ²⁵ aglaan tigummitqiağiktaksrağiksi pigianikkaqsi agğigñiañamnunaglaan. ²⁶ İñuk akimaruaq savaaqaqtuiñaq-tuağlu pisuğiggkammnik isruanunaglaan, saññiqutiksriññağiga añałatchitla-silugu nunaqqiqpañnik. ²⁷ Uuma añałataagaqsiññağai saññiqpapiamik saaga-qaqtuatun ayaupiamik saviñhamik,

añałataağlugich iñuum siquvrağipmatun qiku ilulik. *Psalm 2:9*
Taatnatun akuqtuaqaqtuñ saññiqutiqañimnik Aapamniñ. ²⁸ Suli aatchuğisi-giga uvlaam uvluğiañanik. ²⁹ İñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağniłi Irrutchim uqautigikkanañnik ukpiqtuañruanan.”

Agaayyutim Uqautai Sardis-miunun

3 ¹ “İsrağulganunli agaayyuvium Sardis-mi aglağiñ itna: Tamatkua uqałi-ğigai piquaqtuam tallimat malğunñik Irrusriñiñik Agaayyutim, sulı tallimat malğunñik uvluğianik.

“İlisimagitka savaasri. İlipsi taiyuutiqağaluaqtusri iñuuruañuniplusri, aglaan tuqunarusri. ² Qiptaitqigitchi. Sayyiqsimaqağigñ tamatkua iñuuñiqaq-tuatsuli tuqugaluqağgich, atakkii isivğiuğniğitka savaasri nalaunñaitlughich sivuğaani Agaayyutim. ³ Taatnamik itqağilugu qanuq akuqtuiñiqsi tusraayu-gaagiksuamik tusraakkapsitñik. Tupigisiuñ taamna isrummitqigusri. Qiptaiñ-ğitchupsi agğiqigisigipsi atrilugu tiglinñaqti. İlisimayumiñaitchiksi kisumi sassağniğmi agğigñiañiksrağa ilipsitñun. ⁴ Aglaan piquağaluaqtusrisuli ikituu-ranik iñuñnik Sardis-mi atnuğaagmiknik puyyaktairagañgitchuanik. İlinisa iñuuniaqatiginiagaatña qatiqtaanik atnuğaagağutij atakkii ilinich nallium-matirut. ⁵ İñuk akimaruaq atnuğaagisiruq qatiqtaanik atnuğaani, sulı piigu-miñaitchiga atigikkana makpigaaniñ iñuuñhum. Uqautiginiagiga sivuğaani Aapama israğuligikkanişalu piginiługu. ⁶ İñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañ-nik naalağniłi Irrutchim uqautigikkanañnik ukpiqtuañruanan.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-ğmiunun

⁷ “İsrağulganunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglağiñ itna: Tamatkua uqałiğigai ipqitchuañruam, ilumutuuruamlu, piquaqtuamlu saññiqutiqañha-nik David-ñum saagaqaqtuatun añałautinik. Añałappañ kia-unniñ iñuum umikkumiñaitchaa, sulı umikpañ kia-unniñ iñuum añałagumiñaitlugu.

⁸ “İlisimagitka savaasri. Uvva, añałagnağiga talu ilipsitñun kia-unniñ iñuum umikkumiñaisaņa. İlisimaruañ mikiruamik saññiqatipsitñik. Naaga-suli tupiksrisusri uqağikkammnik sulı tuniqsimaqaqtusri uvamnun piılaağiñ-ğitlugu atigikkaga. ⁹ Naalağnisitchi, taapkua iñuich pigikkañi tuungaum, nipliaraat Jew-ñuniplutij Jew-ñunğiññağmij sagluplutij—uvva, utlautip-kağisigitka ilipsitñun aasrii purvigipkağlugich sivuğapsitñun sulı ilitchuğip-kağlugich uvamnun piqpagitilaapsitñik. ¹⁰ İlipsi, tupiksrisusri uqautikapsi iğlutuitquplusri. Taatnamik qaunaginiagipsi iluıllıuğvıñmi tikiññaqtuami iluqaanun nunamun uuktuakkauviksrañatnun inupayaurat nunamiittuat. ¹¹ Agğigisiruañ qilampiaq. Tigummitqiağiksiuñ payañağlugu pigikkaqsi, kisumununniñ aatitchumiñaitlusri akindñaaktaapsitñik akimagupsi. ¹² İñuk akimaruaq ayaguqtinniağiga agaayyuvikpañani Agaayyutma, aasrii ilaa anitqikkumiñaiqsuq. Aglakkisigiga ilaanun atigikkana Agaayyutma atigik-kanalu nunaqqiñan Agaayyutma, taamna nutaaq Jerusalem atqağniaqtuaq

qilaŋmiñ Agaayyutimniñ. Suli aglakkisipmigiga ilaanun nutauruaq atiga. ¹³ Iñuk siutiqagtuaq tusraggatiksraŋnik naalaŋniñi Irrutchim uqautigikkaŋanik ukpiqtuanjuranun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-ŋmionun

¹⁴ “Israŋgulanunli agaayyuvium Laodicea-mi aglaŋiñ itna: Tamatkua uqaŋigigai Amen-juruam, tuniqsimaruaam ilumutuupluni ilisimauruam, aullaŋniirauruam iñiqtapayaŋanik Agaayyutim.

¹⁵ “Ilisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaaqsi unniñ uunallapiangisilaaqsi. Uvvatuq nalliakni ititchi nigliñallapiaqtuamlu uunallapiaqtuamlu. ¹⁶ Uvvaasriiñ pisigiplugu uunaavyuŋiqsi, nigliñapianginiñiqapsi uunallapiangitlusriŋlu, tivvuaqsaŋhiñaaguŋipsi qanimniñ. ¹⁷ Uqaŋagtusri itna, ‘Uvaŋa umialguruŋa. Iñugiaksisaiñaqtut suurat. Inuqsraŋaiqsuŋa.’ Taatna uqaqapsi nalurus, qanutun iñuŋiŋuqtilaapsitñik nagliŋnaqtilaapsitñiglu. Inuqsraqtusri qiniñitlaitlusriŋlu atnuŋaitlusriŋlu. ¹⁸ Alŋaqsruŋipsi tauqsiquplusri uvaŋniñ maniñnik kaviqsaamik ipqiaksakkauruamik iknikun umialgutquplusri, sulitauqsiquplusri qatiqtaanik atnuŋaanik qaliŋuaŋlugu kanjunaqtuaq atnuŋaiŋiqsi sulitauqsruŋutiksramik mamirrutiksraŋatnik irigikkapsi qiniñitlasriŋgitchumuusriŋi. ¹⁹ Tamatkua piqpagikkatka suagaŋigitka nalŋuqsruŋuŋiŋlu. Taatnamik piŋiqipiaŋitichi isrummitqigusriŋlu. ²⁰ Uvva, qichaqtuŋa talumi katchaktuŋuŋa. Kisupayaam tusraayumiŋ nipiga aŋmautiluŋalu talumik, isiŋisiruŋa ilaanun niŋiqatigiasiluguasrii sulitlaan niŋiqatigiluga. ²¹ Iñuk akimaruuaq aquppiŋatigipkaŋiaŋigiga aquppiutaqpamni, uvaptuntuuq akimapuluga aquppiŋataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpapaŋani. ²² Iñuk siutiqagtuaq tusraggatiksraŋnik naalaŋniñi Irrutchim uqautigikkaŋanik ukpiqtuanjuranun.”

Nanŋairuat Qilaŋmi

4 ¹ Taapkua aquatigun qiniñitluŋa talumik aŋmaruamik qilaŋmi. Aasrii sivulliŋ nipi tusraakkaŋa uqaqman uvamnun qalŋuqtautiqpaktun itnaŋaŋa, “Mayuŋiñ uvuŋa. Qiniñitinniaŋikpiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquagun.” ² Taimmaiñaq Ipqitchuam Irrutchim aŋalatkaqsigaŋa. Qiniñitluŋa aquppiutaqpaŋmik inillaksimaruaamik qilaŋmi, aasriiñ taavrumiŋa aquppiruamik aquppiutaqpaŋmi. ³ Aasrii taamna aquppiruaq tarani qiniñaqagŋiqsuq akisuruatitun uyaŋaktitun kavviaŋiksaatunlu, sulitauqsiquplusri kaivraŋutiaŋiqsuq niggamik qiniñaqagtuamik akisuruatun uyaŋaktun suŋauraaqtaatun. ⁴ Avataani aquppiutaqpaum iñuŋiñaq sisamat aquppiutaqpaqammiut. Qiniñitluŋa iñuŋiñaq sisamanik umialŋanik aquppiruamik aquppiutaqpaŋni, atnuŋaaligaat qatiqtaanik. Niaquŋutiaŋiqsut kaviqsaamik maniñmik niaqumikni. ⁵ Aquppiutaqpaŋmiñ anniuŋaagŋiqsut ikniqpalaich katlulatlu sulitauqsiquplusri. Sivugaani aquppiutaqpaum naniuraqaminiŋiqsut tallimat malŋuŋnik ikummatilŋinik ikniŋmik. Taapkua tallimat malŋuk naniŋiat Irrusriŋiniŋai Agaayyutim. ⁶ Aasrii sivugaani aquppiutaqpaum taŋiŋuqpauragaŋiqsuq tapinniŋluktuatun. Sisamat uumaruat iriŋhaiŋalgich saamiktigun tunumiktigunlu inniqsut avataani aquppiutaqpaum. ⁷ Sivulliŋ uumaruaq atriŋaŋiqsuq lion-tun, aasriiñ tuglia uumaruaq paŋniŋitun, piŋayuatsulit uumaruat kigiŋaŋiqsuq iñuum kigiŋaŋatun, aasrii sisamaŋat uumaruat

atriqaǵnıqsuq tıñmiaqpaktun. ⁸ Aasriiñ taapkua sisamauruat uumaruat, iñmikkullaa itchaksrallaanik israǵuqaǵnıqsut iriñhaiñauplutiñlu ataaniñlu sıla-taaniñlu israǵunısa. Aasrii nipliatuiñǵnıqsut uvluvakpauraq unnuaqtuumaan,

“Ipqitchuaq! Ipqitchuaq!
Ataniq Saññipayaaqatuaq

Agaayyun killuqsautaiññıqsuq ipqitchuanupluni,

ilaa innıqsuaq taimakña, ittuaǵlu pakma, sulı agǵısaǵumaruaǵlu.”

⁹ Qakugupayaaq taapkua uumaruat qaitchipmata nangautmik kamakkutmi-glu quyyatmiglu taavrumuñ aquppiruamun aquppiutaqpañmi iñuuruamun taimuñ isruitchuamun, ¹⁰ iñuiññaq sisamat umialiñnat sitqummiraǵnıqsut sivuǵaanun aquppiruamun aquppiutaqpañmi purvigiplugu iñuuruq taimuñ isruitchuamun, mattaǵlugich nıaquǵutitiñ aasrii iñiñlugich sivuǵaanun aqup-piutaqpaum, nipliqhutiñ,

¹¹ “Ataniqpuut Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruañurutiñ
akuqtuiñksrapnun nangautmik kamakkutmiglu saññimiglu,
atakkii iñiñtaǵigitiñ supayaurat,
sulı pisuñlapkun iñiñtaurut iñuñliqaqhutiñlu.”

Imurat Makpiǵaat Ipnaiyaǵlu

5 ¹ Aasriiñ qıñıqtuñ talıqpiñmi argañani taavruma aquppiruam aquppiu-taqpañmi imuranik makpiǵaanik aglaqaqtuanik iluatniñlu sılaaatniñlu sulı umıktuqsımaruanik tallimat malǵuñnik nalunaitmiutanik. ² Qıñiqmiuñ saññıqaqtuamık israǵuliñmik nipliraqtuamık nipıtuuramık nipimik, “Kiña nalliummativa qauqtıǵukıugich nalunaitmiutat añmaǵlugıñlu imurat makpi-ǵaat?” ³ Aglaan kiapayaaq qılañmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam añmatlaiññıǵaich imurat makpiǵaat naagaunniñ qıñıǵlugich imañat. ⁴ Tarra qiaruñ atqunapiaq iñuiññiqman nalliummatiruamık añmatlalugich makpiǵaat aglıqıruksramık unniñ qıñıqtuksramık imaǵıkkañatnik. ⁵ Tarani ilañata umialiñnat nipliutıgaañ, “Qıanak. Lion-ñat kiñuviañiñ Judah-m, maññuat David-ñum, akımaruq añmatlasrıplugich imurat makpiǵaat sulı tallimat malǵuk nalunaitmiutat.”

⁶ Aasrii aquppiutaqpaum akunǵatni sisamat uumaruatlu akunǵatniñlu umia-liñnat qıñıqtuñ ipnaiyaamık qıchaqtuamık qıññıqaqhuni tuqqutauruatun. Taamna nagruqaǵnıqsuq tallimat malǵuñnik. Iriqaqmıqtuuq tallimat mal-ǵuñnik, aasriiñ taapkua tallimat malǵuk Irrusrıǵıǵaich Agaayyutim tuyu-gıkkauruat iluqaanun nunamun. ⁷ Ipnaiyaam agǵıqhuni tigugai makpiǵaat talıqpiñan argañiñ taavrumakña aquppiruamıñ aquppiutaqpañmi. ⁸ Tigup-magich makpiǵaat sisamat uumaruat iñuiññaq sisamatlu umialiñnat sit-quǵnıqsut sivuǵaanun ipnaiyaam, atuqtuuraqallaaplutiñ nuqaqtiliñnik sulı piñaluuraqallaaplutiñ piñıuqtamık kaviqsamık manıñmik immaukkaqhu-tiñ tipraǵıksautinik. Taapkua iñıqsruñıǵıǵaich Agaayyutim ipqıqsıtañısa.

⁹ Taapkua atuqtut nutaamık atuutmik itna,

“Ilviñhiñaq tigutlagitiñ imurat makpiǵaat
sulı qauqtılalugich taapkua nalunaitmiutat.

Nalliummatirutiñ atakkii tuqqutaurutiñ

sulı augıkkapkun tasuıplutiñ iñuñnik Agaayyutmun

qanusripayaaniñ iñuñniñ atlaakaagiinik uqautchilijniñ, iñuñitnik nakitñapayaaniñ.

¹⁰ Ilvich umialiguqtitkai agaayuliqsiquqtitlugiñu savautitquplugulu Agaayyutikput, sulì atañguniaqtut nunami.”

¹¹ Aasrii qivialgitchuñ tusraaplun a iñugiallapiiaqtuanik israguliñnik kia iñuum kisitl̄aisañitnik. Avataani inniqsut aquppiutaqpaum uumaruat umialijnatlu, ¹² nipliqsuat nipitusriplutij,

“Ipñaiyaaq tuqqatauruuq nalliummatiruu akuqtuitl̄apluni saññimik, umialgutmiglu isrumatuh̄igmiglu, sapiḡñautmiglu, kamakkutmiglu, kamanautmiglu sulì nangautmik.”

¹³ Aasriiñ tusraagitka uumarupayaurat qil̄añmi, sil̄amilu, nunamilu, ataaniñ nunam, taḡiumilu—uumarupayaat nanipayaaq—uqautiqatuat itna:

“Nanḡaun kamakkunlu, iluqaan kamanaunlu aḡalatchiñiglu pigigaa aquppiruam aquppiutaqpañmi sulì ipñaiyaam taimuñ isruitchuamun.”

¹⁴ Sisamat uumaruat nipliḡvigigaat, itna, “Amen.” Sulì iñuiññaq sisamat umialijnat purvigigaat [sivuḡaanun iñuuruamun taimuñ isruitchuamun].

Nalunaitmiutat

6 ¹ Qiñiqtuagiga ipñaiyaaq aḡmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat tallimat malḡuuruat, aasrii tusraagiga il̄añat sisamat uumaruat nipliqsuat nipitusripluni liilaa katlularuatun itnaqhuni, “Qaḡḡaiñ.” ² Aasrii qiviaqama qiñiqtuñ qatiqtaamik tuttuqpañmik, sulì natmaksisuaq tuttuqpañmi qiluiññaqañiqsuq, sulì qaitchikkaupluni niaquutmik. Ilaa aullaḡniqsuq akima-raupluni akimatyatqikhuni.

³ Ilaan aḡmaqmauñ tuglia nalunaitmiutam, tusraagiga tuglia uumaruam nipliqsuq, “Qaḡḡaiñ.” ⁴ Tarra atla tuttuqpaq kaviqsañuniqsuaq aniḡitchuuq aasrii natmaksisuaq saññimik qaitchikkauniqsuq piḡitquplugu qinuiññamik nunamiñ, iñuich tuqqutautitquplugich avatmun. Tarra qaitchikkauniqsuq savikpauramik.

⁵ Ilaan aḡmalgitmauñ piñayuat nalunaitmiutat, tusraagiga piñayuat uumaruat uqallaktuaq, “Qaḡḡaiñ.” Qiviaqama qiñiqtuñ taaqtaamik tuttuqpañmik, aasriiñ natmaksisuaq taavrumani saagaqaḡniqsuaq uqumaisilaḡutiñnik argañmiñi. ⁶ Sulì tusraalgitchiga nipi akungatniñ taapkua sisamat uumaruat uqallaktuaq, “Sisamat qallutit imañat mukkaaḡ akiqaḡniaqtuq savaktuam akiññaktaaksrañanik uvlumi, sulì qulit malḡuk qallutit imañat barley mukkaaḡ akiqaḡniaqtuq savaktuam akiññaktaaksrañanik uvlumi, aḡlaan minillugik uqsruḡlu misruḡlu.”

⁷ Aasrii aḡmalgitmauñ sisamañat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamañatniñ uumaruat uqallaktuaq, “Qaḡḡaiñ.” ⁸ Qiviaqama qiñiqtuñ qatiḡiyaktaamik tuttuqpañmik. Natmaksisuaq taavrumani atiqañiqsuq tuqqutmik sulì tuquaniktuat malik̄lugu. Qaitchikkauniqsut saññimik tuqqutchitl̄aplugu sisamañat iñupayaat nunami savikpakun, kakkaḡnakunlu, tuqunakunlu, iqsinaqtuatigunlu niḡrutinjigun nunam.

⁹ Sulì ilaan aḡmaqmagu tallimañat nalunaitmiutat, qiñiḡitka ataani tuniḡḡvium iñuusriñich tamatkua tuqqatauruat piqtutigiḡlugu uqath̄a

Agaayyutim suli pisigiplugu ilisimaraułiqtiŋ tuniqsimahikun. ¹⁰ Iliŋich niplianiqsut nipitusrillapiaqhutiŋ, “Aatai, Ataniiq ipqitchuami suli ilumutuuruami, qakugun atanniġñaqpigich tuqqutigikkavut iñuuruat nunami aasrii akisau-tiluta?” ¹¹ Iluqaġmiŋ qaitchikkauniqsut qatiqtaanik akuqturuanik atnuġaanik aasrii uqautiplugich utaqqiuraallaktuksraunipluġitsuli naatchianiłhatnuna-glaan iñugiaktılaaksrautaat savaqatiŋisa aniqatiunıllu ukpiqsriłikun tuqqu-tausaġumapmiruat ilijisituntuuq. ¹² Añmaqmagu itchaksraŋat nalunaitmiu-tat nuna iliqsraqpauraġniqsuq siqiñiq taaqsipmipluni taaqtaatun ukiłhaatun suli tatqiq kaviqsipluni auktun. ¹³ Suli uvluġiat katagaalaplutiŋ nunamun, katagaalapmatun asriaġikkani fig-ñum napaaqtuaniñ piñaqsigaluaqnagich, ipsullakkaŋa liilaa anuġiqpaum. ¹⁴ Qilaglu piiġniqsuq imupmatun kaliikkaq-tun. Iġġipayauratlu qikiqtatlu nuuttut inimikniñ. ¹⁵ Aasrii umialiŋi nunam, qutchiksaatlu aŋalatit iñuich qaukñuruatlu aŋuyaktini umialguruatlu sapig-ñaqtaatlu iñuich, iluqatiŋ savaktaaġruitlu savaktaaġruunġitchuatlu, iriqtut iñminknik qaigusrunñun akunġatnunlu uyaġaŋisa iġġich, ¹⁶ kappianaplutiŋ iġġiñun uyaġaŋnunlu, “Kattaqisigut aasrii iriġuta kiiñañaniñ taavruma aqup-piruam aquppiutaqpaŋmi suli qinnautaaniñ ipnaiyaam. ¹⁷ Atakkii kama-naq-tuaq uvlua qinnautaaknik tikitchuq. Kiñami iġlutuutigisiñiqpa taavrumani?”

144,000 Israel-aagmiut

7 ¹ Tamatkua aquatigun qiiñqtuŋa sisamanik israġuliŋnik makitarua-nik sisamani iqirġunıñi nunam. Tigummiuqaġniġaich sisamat anuġiŋi nunam, anuġliqunġitluġu sumiunniñi nunamun naagaunniñi taġiumun naagaunniñi napaaqtunun. ² Qiiñqtuŋa atlamik israġuliŋmik qunmuk-huni nuiqaġaġvianiñ siqiñġum, saagaqhuni taluġniqsriqsanjanik iñuuruam Agaayyutim. Ilaa tuqluġaqtuq nipitusriplugu sisamanun israġuliŋnun saŋ-ñiksriñjaniksimaruanun piyaqqułuktatlasiplugu nuna taġiuġlu. ³ Nipliqhuni, “Piyaqqułuktaqnagu nuna, taġiuġlu, napaaqtutlu uvagut nalunaitmiutchiiga-luaqata qaunjisigun savaktiñiñik Agaayyutiŋ. ⁴ Tarra tusraaġiga kisirrutaat tamatkua nalunaitmiutchikkaurat. Iñugiaktılaaqaġniqsut 144,000-tun kiñu-viapayaañitiñiñ Israel-aagmiut.

⁵ 12,000 kiñuviaŋi Judah-m nalunaitmiutchikkaurat,

kiñuviaŋisuli Reuben-ñum 12,000,

kiñuviaŋisuli Gad-ñum 12,000,

⁶ kiñuviaŋisuli Asher-ñum 12,000,

kiñuviaŋisuli Naphtali-m 12,000,

kiñuviaŋisuli Manasseh-ñum 12,000,

⁷ kiñuviaŋisuli Simeon-ñum 12,000,

kiñuviaŋisuli Levi-ñum 12,000,

kiñuviaŋisuli Issachar-ñum 12,000,

⁸ kiñuviaŋisuli Zebulun-ñum 12,000,

kiñuviaŋisuli Joseph-ñum 12,000,

kiñuviaŋisuli Benjamin-ñum 12,000.

Iñugaaġruich Nunaaqqipayaaniñ

⁹ Taavruma aquagun qiiñqtuŋa iñugiallapiaġataqtuanik iñuŋnik kia-unniñi iñuum kisitchumiñaisaŋiñik nunaaqqipayaauraniñ atlaakaġiñiñlu iñuŋniñ

suli uqausripayaañiñ. Qichağniqsut sivuğaunun aquppiutaqpaum suli sivuğaunun ipnaiyaam, atnuğaacaqhutıñ qatıqtanık akuqturanık qisiqsıutınıglu tigummiugaqhutıñ, ¹⁰nipliraqhutıñ nipitusrıplugu itna,

“Agaayyutipta aquppiruam aquppiutaqpañmi
suli ipnaiyaam annautigaatıgıt.”

¹¹Iluqatıñ israğulğich qichağniqsut avataani aquppiutaqpaum suli umialıñnat sisamatlu uumaruat, sitquqhutıñ sivuğaunun aquppiutaqpaum nanğağaata Agaayyun. ¹²Niplianiqsut,

“Amen,
nangauñ, kamanaunlu,
isrumatılıglu, quyyanlu, kamakkunlu,
saññılu, sapıññaunlu
illi Agaayyutiptıknun taimuğa isruitchuamun.
Amen.”

¹³Aasrıi ilañata umialıñnat apıqsruğağa, “Kisut makua iñuich atnuğaacaqtuat qatıqtanık akuqturanık? Nakıknalı agğıqsuañuvıt?” ¹⁴Nipliutıgıga, “Añuun, ilisımaruañrutın.” Aasrıiñ ilaan uqallautıgağa,

“Tamatkua iñuıllıuñıqpauraq apqusraağniğaata. İğğugniğaiç
atnuğaatıñ akuqturuat, aasrıi qatıqsıpkaqğulğich auñanun
İpnaiyaam.

¹⁵Taatnaqhutıñ ittut sivuğaani aquppiutaqpañan Agaayyutim savautıplugu uvlumi unnuamılu agaayyuvıkpañani, aasrıi taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi tugluaqsımaagısıgai nıyuutıñıgmıgun.

¹⁶İliniç niğisıksıutqıkkumiñaitchut naaga imiğusıutqıkkumiñaitchut. Sıqıñğumlu atlamlu uunaum uunniıqtıtqıkkumiñaitchai.

¹⁷Atakkıi ipnaiyaam qıchaqtuam sivuğaani aquppiutaqpañmi niğıpkagısıgai munaqsritun sıvullıglugıllı iñuunaqtuanun sıvliktuağuraaqtuun, suli Agaayyutim allaqtıgısıgai qulvipayaat iriñitñiñ.”

Tallimat Malğıñat Nalunaitmiutat

8 ¹Uvva ipnaiyaam añmaqmauñ tallimat malğıñat nalunaitmiutat nıpruisaagataqtut qılañmi sıvisutılaalıñmi sassagıñıgum avvañani. ²Aasrıiñ qıñıgitka tallimat malğuk israğulğich makıtaruat sivuğaani Agaayyutim. Aatchukkaunıqsut tallimat malğunıñ qalğıuqtautınık. ³Tarra atlaptuıq israğulık agğığniqsuq. Sivugağmuktıq tunıllağvıñmun, saagaqhıni ikıpkavılıamık tiprağıksautmik pılıuqtamık manıñmiñ kavıqsaamıñ. Aatchukkaunıqsuq atqunaq tiprağıksautmik avvutıgitqıplugu inıqsruhatnıñ ipqıqsıtaupayaat manıñmi kavıqsaamı tunıllağvıñmi sivuğaaniıttuamı aquppiutaqpaum. ⁴Aasrıiñ isıña tiprağıksautim pıqatıgıplugıç inıqsruhat ipqıqsıttuat mayuqtuq israğulğum argañiñiñ sivuğaunun Agaayyutim. ⁵Suli israğulğum tıgıplugu ikıpkavılıaq tiprağıksautmik immığniğaa ikniñanıñ tunıllağvıum, ıgıtıluğasrıiñ nınamun. Taimma tusrağnaqtut nipit katlılatlu, suli ikniqpıalagaqhıni nuna ilıq-sraqhıñılu.

Qalġuqtautit

⁶Tarani tallimat malġuk israġulgich piquaqtuat tallimat malġunġnik qalġuq-tautinik itqanaiaqutut nipliqsitchisukhutiġ. ⁷Sivulliq israġulik nipliqsitchip-man, natatquġnat ikniġlu avulik auġmik kataġniqsut nunamun. Tarraasriiñ piñayuagun nunam napaaqtui suġaaqtuatlu ivgich ikirut tamatkiquhutiġ. ⁸Aasriiñ tugliat israġulgich nipliqsitchipman liilaa imña iñġiqpauraq iknakti-taq igitauniqsuq taġiumun. Tarra piñayua taġium auguqtuq. ⁹Suli piñayuatni taġiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piñayuiniġch umiaqpaich tamatkigñiqsut. ¹⁰Piñayuat israġulgich nipliqsitchilgitman uvlugiaqpauraq ikualaruq liilaa auktuuġun kataktuq qilaġmiñ, katakhuni piñayuiniġtñun kurgillu suvliktua-ġuraaqtuatlu. ¹¹Atqa taavruma uvlugiam taiyuutiqaġniqsuq “Suġaġniġiq.” Piñayuiniġch imġich tuqunaġuġniqsut aasrii iñuġiaktuat iñuich tuqurut imiġi-lamiñ suġaġniġchumiñ. ¹²Sisamaġat israġulgich nipliqsitchilgitman, taim-maiñaq piñayuiniġch siqiñġum tatqimlu uvlugiatlu taaqsiliġniqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua qaumangigñiqsuq, suli unnuam qaummataan piñayua qaumangigñiqsuq.

¹³Qiniqtitluġa tusraagiga tiġmiaqpak tiġmiruq qutchikhuni qilaġmi uqaq-huni nipitusripluġu, “Nakliu! Aa, nakliu iñupayaanun iñuuruanun nunami, atakkii atlat piñasrut israġulgich nipliqsinniaqpatigik qalġuqtautiqpat tatam-naġisiruq.”

9 ¹Tarra tallimaġat israġulgich nipliqsitchipman qalġuqtautiqpaġmik qiniqtuġa uvlugiamik kataktuamik qilaġmiñ nunamun, aasrii qaisau-niqsuq aġmaun natiqsiñaitchuamun aġmaniġmun. ²Aġmaqmauġ natiqsiñai-tchuq aġmaniq isiq mayuqtuq tarakġa, itchialaġatun uunaksautiqaupam, siqiñiġlu silalu taaqsiruk isiagun aġmaniġmiñ. ³Itchialamiñ mitiglaguqtuat anirut qaananun nunam. Qaisauruq saġġi atripluġich putyuutilgich nunami saġġiqaqhutiġ kapuutilgich tuqunaliġnik. ⁴Iliġich tillisiaqagtut piyaqqu-łuktaitqunġitluġich ivgiñiñik nunam naaga qanusripayaanik suġaaqtua-nik naurianik napaaqtuniglu, aglaan kisiisa tamatkua iñuich piqanġitchuat taluġniqsuriqsanġik Agaayyutim qaunisiġun. ⁵Suli tillisiaqagtut tuqqutchit-qunġitluġich iñuġnik, aglaan atniġñapiagataqtuakun nagliksaaqtitqupluġich tallimani tatqini, atniġñanġatun putyuutilgum kapitnikmatun iñuġnik. ⁶Aasrii taipchunani uvluni iñuich pakakkisigaat tuquġiq aglaan paqitchumiñaitchaat. Tuqusruliġlapiagisigaluaqtut aglaan tuquġiq qimakkisiruq iliniġtñiñ.

⁷Tarra qiniñanġich mitiglaguqtuat atriqaġniqsut tuttuqpaktun itqanaiaatun aġuyaliġmun; niaquġitni inniqsuq niaquġun liilaa kaviqsaq manik, suli kigi-ñanġich kigiñanġisitun iñuich. ⁸Suli iliniġch nuyaqagñiqsut nuyanġisitun aġnat, kigutiqaqhutiġ suli kigutiñisitun lion-nat. ⁹Satqagutiqaġniqsut satqaguti-tun saviġhatun, aasrii siaksruġniġat israġunġisa inniqsuq siaksruġniġatitun aksraliġanġisa tuttuqpagautil iñuġiaqhutiġ sukasriplutiġ aġuyaliġmun. ¹⁰Suli pamiuqaġniqsut kapuutiqaqhutiġ atripluġich putyuutilgich. Iliġich atniaguti-qagtut pamiumiktigun, aasrii atniagiruksrauplutiġ iñuġnik tallimani tatqini. ¹¹Ataniqaġniqsut israġulganik natiqsiñaitchuam aġmanġum. Jew-ġuruat ati-qaġniġaat Abaddon-mik, aasriiġi Greek-ġich tagġisiqaqluġu Apollyon-mik, itnautiqaqtuaq Piyaquqtimik. ¹²Sivulliq nagliksaaġun qaaniqsuq. Uvva malġuk nagliksaaġutik tikiññaqtuk aquaġun taavruma.

¹³ Tarani itchaksraṇat israḡulgich nipliṡsitchipman qalḡuqtautiḡpaṇmi-
 ñik, tusraaniḡsuṇa nipinik sisamaniñ iḡirḡuñiñ tunillaḡviñmiñ piliuḡta-
 miñ maniḡmik kaviḡsaamik ittuamiñ sivuḡaani Agaayyutim. ¹⁴ Uqautiniḡaa
 itchaksraṇat israḡulgich piquḡtuaḡ qalḡuqtautiḡpaṇmik, “Pituikkich sisamat
 israḡulgich pituksimaruat kamanauḡtami kuṇḡmi Euphrates-mi.” ¹⁵ Tarra
 pituḡaich sisamat israḡulgich itqanaḡsimmatruat taavrumuḡa sassaḡniḡ-
 mun, uvlumunlu, tatqimunlu, ukiumunlu, tuḡqutḡchiruḡsrauranik piñayui-
 ḡitiñik iñupayaat. ¹⁶ Aasrii tusraagiga kisirrutaat aḡuyaktit suli tuttuḡpiraḡ-
 tuat. Iñuḡiaktiḡaaḡniḡsut 200,000,000-mik. ¹⁷ Suli qiniḡitka tuttuḡpaich
 qiniḡquuraamni itna, tamatkua aquppiruat ilinḡitiñ satḡaḡutiḡaḡniḡsut kaviḡ-
 saatun iḡniḡtun suli uḡuaḡtaatun sapphire-tun suli suḡaḡpaluktun sulfur-tun.
 Aasrii tuttuḡpaich niaḡuñich qiniḡaaḡniḡsut niaḡuñisutun lion-nat, suli qani-
 ḡitiñ anniuḡaaḡniḡsuḡ iḡniḡ, itchiḡlu, suli sulfur. ¹⁸ Taapḡunuuna piñasruti-
 gun naḡliḡsaagutiḡtun piñayuiñich iñuich tuḡqutauniḡsut iḡnikunlu, itchi-
 kunlu, suli sulfur-kun anniuḡaaḡtuakun qaniḡitiñiñ tuttuḡpaich. ¹⁹ Tamatkua
 saḡḡiḡaḡniḡsut qaniḡmikkun pamiuḡmikkunlu. Pamiuḡaḡniḡsut nimigiḡatun
 ittuaniḡ niaḡuliḡaanik, aasrii atniaḡutiḡiniḡaich iñuḡnun.

²⁰ Suli kisinḡuḡtat iñuich tuḡqutaunḡitchuat tamatkunuuna naḡliḡsaaguti-
 tigun isrummitḡiḡunḡitchut savaaḡatniñ argaḡikkaḡmiḡ. Nutḡautinḡitchaat
 putḡataḡitiḡ tuunḡanun, aanḡuanunlu piliuḡtanun kaviḡsaanik qatiḡtaanḡlu
 maniḡñun, patukpaḡniḡlu uḡaḡaḡniḡlu qiruḡniḡlu, qiniḡlaitḡchuanik tusraat-
 laitḡchuanikunniñ pisrutlaitḡchuanḡlu. ²¹ Naagaunniñ isrummitḡiḡunḡitchut
 iñuaḡtuḡtauliḡmikniñ aḡatḡkuuḡḡmikniñlu, sayuḡaḡḡmikniñlu, tigliḡtuḡtauliḡ-
 ḡmikniñlu.

Israḡulik suli Imurat Makpiḡaurat

10 ¹ Suli qiniḡtuḡa atlamik sapiḡḡaḡtuamik israḡuliḡmik atḡaḡtuamik
 qilaḡmiñ, atnuḡaaḡaḡhuni nuviyamik, niaḡuḡtiḡaḡhuni nigḡamik,
 kigiḡaḡa qaumapluni siqiniḡtun, niuk iliplutik ayaḡaktitun iḡniḡum. ² Ilaa
 tigummiḡaḡniḡsuḡ makpiḡauranik aḡmaruanik argaḡiñi, aasriiñ inillakkaa
 taliḡpiich isigaḡni taḡiumun, suli saumiich isigaḡni nunamun. ³ Nipruaḡniḡ-
 suḡ nipitusriḡlapiḡaḡhuni, atriḡluḡ lion-ḡum uḡiaḡuulanḡa. Tarraasrii nip-
 ruaḡman, tallimat malḡuk katlulat nipliḡsut. ⁴ Tarraasrii tallimat katlulat
 nipliḡmata aḡlaksagaḡaḡmiḡalu. Tusraagiga nipi qilaḡmiñ uḡautriḡa, “Aḡla-
 sruḡaḡniḡ uḡaḡikkaḡniḡ tamatkua tallimat malḡuk katlulat, uḡautiḡina-
 ḡitunniñ.”

⁵ Tarra israḡulḡum qiniḡkaḡma qichaḡtuam taḡiumiḡlu nunamiḡlu, israutigaḡ
 argaḡni qilaum tuḡaanun. ⁶ Aḡiḡsruutiḡiruḡ ilaḡun iñuuruakun taimuḡa
 isruitchuamun iñiḡsruakun qilaḡmik, nunamiḡlu, taḡiumiḡlu, suli uuma-
 ruapayaanik taapḡunani itna, “Tarani Agaayyutim atuumapḡayasrigai sivun-
 niutiḡikkani. ⁷ Aḡlaan tarani uvluni tallimat malḡuata israḡulḡich nipliḡsi-
 tḡhisagaḡaḡpan qalḡuḡtautmik Agaayyutim naanniaḡai kaḡiḡsiḡlunaitchuat
 sivunniutini, uḡautiḡikkani savaktimiñun sivuniksriḡirinun.” ⁸ Aasriiñ nipim
 tusraakkaḡma qilaḡmiñ uḡautiḡitchaḡa, “Uḡlautiḡutin tigḡutyakkich mak-
 piḡaurat aḡmaḡsamaruat argaḡiñi israḡulḡum qichaḡtuam taḡiumiḡlu nuna-
 miḡlu.” ⁹ Uḡlakḡu israḡulik nipliutiḡiga, “Qaiḡlakkich makpiḡaurat uvaḡnun.”
 Aasrii nipliutiḡaḡa, “Tigulugich niḡikkich. Siḡilaḡnuliḡisigaluaḡtutin

aqiaġupni, aglaan siigñaagnaqtuq honey-tun qanipni.” ¹⁰ Aasrii tigukap-kich makpiġaurat israġulgum arganiñiñ niġigitka. Tarra qanimni siigñaagtut honey-tun aglaan tarra iirgauraanikapkich aqiaġuġa siiglanġuliqsuq. ¹¹ Aasriiñ uqautigaanġa, “Sivunikisriqirusraulgitchutin iñugiaktuatigun iñuk-tigun, nunaqqisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

Malġuk ilisimarik

11 ¹ Tarani aatchuusriaaqtuġa uuktuutmik ayaupiatun ittuamik, aasrii israġulgum uqautigaanġa, “Makillutin, uuktuġuñ agaayyuvikpañagaayyutim tunillaġvialu, sulisillugich iñugiaktillaanġat taapkua agaayruat tarani. ² Aglaan uuktuġnagu siġalliġ katimmavik ittuag siġataani agaayyuvikpaum. Taamna ilaġinagu atakkii aatchuutauruq Jew-ġunġitchuanun. Ilinġisa tutmaluginiaġaat ipqitchuag nunaqqiġ malġukipiaġ malġuñni tatqini. ³ Suli tuyuġisigikka malġuk ilisimarikka, atnuġaaqagutik miissuñnik uki-ħaanik. Aatchuġisigikka sanġimik 1,260 uvluni sivunikisriqirautqulugik.”

⁴ Taapkuak malġuk olive napaaqtuk sulis malġuk kialuuraqagviiktarra naparuak sivuġaani Agaayyutaan nunam. ⁵ Aasriiñ kia iñuum atniagnaġumigik taapkuak, ikniġ anniuġaagnaqtuq qanġakniñ, sulisuksraunġiġagnaġaika uumigiritik. Kisupayaam atniagnaġumigik taatnatchikun tuqqtauraġaġisiruq. ⁶ Taapkuak sanġniqaqtuk umiksitħalutik qilañmik sialukkumiñaiġlugu uvlunitni sivunikisriqiliġmiñ, sanġniqaqmilutik imġich auguqtitlalugich sulis nuna qanusripayaamik iħuillaġutituaqtitlaplugu, qanutupayaag akulaisigilugu pisukkumik. ⁷ Tarraasrii taapkuak naatpakku uqaqtauħiqtik, iqsinaqtuam niġrugaaqħuum mayuqtuam natiqsinaitchuamiñ anmanigmiñ aġuyyiutigisigik aasrii akiillaġugik sulis tuqullugik. ⁸ Aasrii tuqunaruak timinik nalagisiruk apqutaani nunaqqim, atannapsi kikiaktuutikkaaviani. Iltqusiagun taamna nunaqqiġ atrigigaa Sodom-ġum Egypt-ġum. ⁹ Tarani iñuich nunapayauramiñ nakitħapayaag qiniġisigaich tuqunaruak timinik piñasruni uvluni uvlumlu avvanġani. Tuvvaqtitchumiñaitchaichunniñ tuqunaruak timinik iluviġmun. ¹⁰ Iluqatiñ iñuich nayuutiruat nunami quviasruutigigaich tuquħakkun, aasriiñ tuyuqtuutimiplutiñ aatchuutiniġ avatmun. Quviasrullapiagnaqsut atakkii taapkuak sivunikisriqirik iħuillaġutitchiñiqsuk tamatkuniñ iñuuranik nunami. ¹¹ Tarra uvlut piñasrut avvaġmik ilaqaqtuat pianikmata Agaayyutim anigñiñan iñuuthan isigñiġik taapkuak, aasriiñ makitiqtuk. Iqsitchallapiagnaqsut tamatkua tautuktuat taapkuñniñ. ¹² Aasrii tusraagaat nipituruaq nipi qilañmiñ uqaqtuaq iliniknun, “Qaġġisitchik,” aasrii ilinik mayuqtuk qilañmun nuviyakun, uumiksrिमiknun qiniqtuaqtitlutik. ¹³ Taavrumani sassagnaġmi nuna aulaqpauraqtuq, aasrii qulinġuġutaa nunaqqim ulġuruq, sulis nunam aularuam iñuich tuqutkai iñugiaktutillaalġich 7,000-tun. Aasriiñ kisiñġuqtuat tatamillapiaghutiñ nangaiñiqsut kamanautaanik Agaayyutim qilañmiittuam. ¹⁴ Tarra tuglia nagliksaaġutim pianiktuq. Uvva piñayuat nagliksaaġutit agġiyasriuraqtuq.

Tallimat Malġuinat Qalġuqtaun

¹⁵ Tarani tallimat malġuinat israġulgich qalġuqtautiqpanmiñnik nipliqsitchiñiqsuq. Aasriiñ sapigñaqtuat nipit qilañmiñ itnaqtut,

“Uvakñaniñaglaan añaayuaqutaa nunam

aŋaayuqautigiliutigaa Agaayyutipta suli Christ-ŋan,
aasrii ilaa aŋalatchigisiruq taimuŋa isruitchuamun.”

¹⁶ Suli iñuiññaq sisamat umialiŋnat aquppiruat aquppiutaqpaŋmikñi sivu-
gaani Agaayyutim, sitquqhutiŋ naŋgagaat Agaayyun, ¹⁷ uqaqhutiŋ,

“Ataniiq Agaayyuun Saŋŋipayaaqatuq, ittuami ataramik pakmalu,
qaitchigiptigiñ quyyatmik,

atakkii urriqsuŋiñ kamanallapiaqtuq saŋŋiñ

suli aŋalatkaqsigitin iñupayaat.

¹⁸ Iñuŋi nunam qinnallapiaqtut,

aglaan qinnautaiñ tikitchuq atanniqsuiviksraŋlu tuquŋaruapayaanik.

Pakma akiiligaqsirutin savaktigikkapnik sivuniksriqirinin

ipqisittuaniglu,

suli taluqsriruanik atigikkapnik kamanaiñŋaanlu kamananŋaanlu.

Suli piyaququŋiaŋitin tamatkua piyaquqtairaut nunamik.”

¹⁹ Tarani agaayyuvikpaŋa Agaayyutim aŋmaqtuq qilaŋmi, aasrii suluun
imalik sivunniugutaanik qiiñnaqsiruq iluani agaayyuvikpaŋan. Tarani
ikniqpalagaqtuq katlulauraqhuniŋu, suli nuna aulapluni, atqunallapiaq natat-
quŋnaqhuniŋu.

Aŋnaŋlu Tiritchiaqluŋlu

12 ¹ Tarra atlayuaŋnaqpauraqtuq sagviŋñisquq qilaŋmi, sua-una aŋnaq
atnuŋaalik siqiiñigmik, aasrii tatqiq ataaniitluni isigaŋiñ, suli niaquŋ-
miñi niaquŋutiqaqhuni qulit malŋuŋnik uvlugianik. ² Igñiyasriñisquq. Igñia-
laugaqtuq atniŋñaliutiplugu igñisuum. ³ Aasriisuli sagvisquq atla atlayuaŋ-
naqpaktuq qilaŋmi. Tarrali, kamanaqtuq kaviqsaq tiritchiaqluk tallimat
malŋuŋnik niaqulik aasrii qulinik nagrulik suli tallimat malŋuiñik niaquŋuti-
lik niaquŋmiñi. ⁴ Ilaan pamiuŋan salikuŋnigai piñayuiŋich uvlugiaŋiñ qilaum
aasriiñ iksautigiplugich nunamun. Tarra tiritchiaqluk makittuq sivuŋaanun
aŋnam igñiyasriruam nigisukluŋu ililgaŋa anirgauraqpan. ⁵ Aŋnaq igñiruq
aŋugauramik aŋalatchiruksramik saviŋhamik ayaupiamik, aglaan aŋnam
ililgaŋa nuqitauruq Agaayyutmun aquppiutaqpaŋanunlu. ⁶ Tarakŋa aŋnaq
aullauruq suviksraiŋaamun, iniksriukkanaŋun Agaayyutim ilaanun. Tarani
munagigisiñiŋaat 1,260 uvluni.

⁷ Tarra aŋuyyigñisquq qilaŋmi. Michael-lu israŋuliŋiŋu akiililiutiniqsut tiri-
tchiaqluŋmun. Tiritchiaqluk aŋuyakmiuq israŋuliktuummaŋmi. ⁸ Aglaan
tamatkua akiilikkaurut iniksraqatqikkumiñaiqhutiŋ qilaŋmi. ⁹ Tiritchiaq-
lukpauraq igitauruq atmun, taamna taimakŋaqtuq nimigiaq, atiqatuq
tuuŋaŋmik Satan-miglu, kinnitñiktuaq iñupayaanik nanipayaaq. Igitauruq
nunamun israŋuliktuummaŋmi. ¹⁰ Aasrii tusraaruŋa nipitullapiaqtuamik
nipimik uqaqtuamik qilaŋmi,

“Pakma tikitchuq anniqsuŋiaŋa, saŋŋialu, aŋaayuqautaalu

Agaayyutipta suli aŋalatchisaa Christ-ŋan,

atakkii taamna patchisiquutri aniqatiuptiknik

sivuŋaani Agaayyutipta uvlumiŋu unnuamiŋu igitauruq atmun.

¹¹ Iliŋisa akiiligaat aŋagun ipnaiyaam

suli ilisimarauŋmiktigun Agaayyutim uqaŋhanik,

atakkii sugiŋitkaat tuqqutauniksraqtiŋ.

¹² Taatnamik quviasrugitchi, qilaak
suli iluqasri iñuuruani qilañmi.

Nakkiuñ! Nagliksaagun itkisiruaq iñuñnun nunami tağiumiñu ittuanun,
atakkii tuungaum tikitkaasri qinnautiqpañmigun
iñisimaplugu sivikitchuami piviqañi.”

¹³ Uvvaasriiñ tiritchiaqłuum iñitchuğikami siñitautilaagmiñik nunamun,
malisruaqasiñigaa añaq iğñiruaq añağauramik. ¹⁴ Aasrii añaq qaitchikkauniq-
suq israqquknik tiñmiaqpaum tiñitquplugu nimigiamiñ suviksrañlaamun, pama-
tchiğviksrañanun piñasruni ukiuni avvağmik ilaplugich. ¹⁵ Uvvaasriiñ qaniğmi-
gun nimigiaqłuk anitchiñiqsuq imigmik kuuktun ulirrutisrukkaluaqługu añaq,
aullautitqugaluqługu ulittuamun. ¹⁶ Aglaan nunam ikayugaa añaq añaqługu
qaniğikkani. Iigaa kuuk tiritchiaqłuum anitaja qaniğmigun. ¹⁷ Tarani tiritchiaq-
łuum qinnautillapiağaa añaq, aasrii aullaqhuni añauyiağai kisijñuqtauruaat
ağnam kiñuviani, tamatkua tupiksriuruaat tillisaiñik Agaayyutim suli uqautiqaq-
tuat Jesus Christ-mik. ¹⁸ Aasrii tiritchiaqłuk qichagñiqsuq siñaani tağium.

Malğuk Niğrugaaqłuuk

13 ¹ Aasrii qiniqtuñ niğrugaaqłumik mayuqtuamik tağiumiñ tallimat
malğumnik niaqulik qulinik nagruliglu. Niaquğutiqaqmıuq qulini
nagruñmiñi, suli niaquğmiñi atiqahuni pisaaññatauruañik. ² Aasriisuli niğ-
rugaaqłuk qiniikkağa atriaqtuq leopard-mik, isigaqahuniasrii aklam isiga-
ñisun, aasrii qanğa lion-ñum qanğatun itluni. Tarra tiritchiaqłuum aatchuğ-
niğaa niğrugaaqłuk saññimiñik, aquppiutağmiñiglu, kamanaqtuamiglu
añalatchiğmiñik. ³ Qiniğiga ilañat niaquñiñ niğrugaaqłuum ikiliqsimaruaq
liilaa tuqsrimaplugu, aglaan ikinja mamisrimaniqsuq. Iñupayaam nanipa-
yaaq quviğusuutigiñigaa malikługulu. ⁴ Iñuich purviginiğaat tiritchiaq-
łuk aatchuqtuq añalatchiğmiñik niğrugaaqłumun suli purvigipmigaat
niğrugaaqłuk uqaqhutiñ, “Kamanağniaqpat taamna niğrugaaqłuk! Suli kia
añuyakkumiñaqpañ akilliğlugu?”

⁵ Suli niğrugaaqłuk uqaqtitauniqsuq pigiillapiaqtuanik pisaaññatinik añ-
alatchitquplugu malğukipiaq malğumni tatqini. ⁶ Taavruma añaqługu qanni
uqamaqłutiniğaa pisaaññatinik akitñaqtuqługu Agaayyun ilaan atqalu iñuu-
niagvialu taputiplugich iñupayaat nayuutiruaat qilañmi. ⁷ Ilaa añuyaktitauniq-
suq ipqiqsitanıñik Agaayyutim akiillilugich. Suli qaitchikkaauruq saññimik
añalatchiğmik qanusripayaanun iñuñnun atlakaagiñik uqautchilijñunlu,
iñuñitñun nunaqqipayaat. ⁸ Aasrii iluqağmiñ iñuich nunami purvigigisigaat
niğrugaaqłumun, iñuich atinjich aglaksimaitchuanun Ipnaiyaam Tuqquatau-
ruam makpiğaanjitiñ iñuuruatigun sivuani nuna iñiqtanajiañaan. ⁹ Kiñapa-
yaaq siutiaqtuq ki tusaali.

¹⁰ Kiñapayaq sivullikkaugumi tigutaañuğimun
tigutaañuviñmuniaqtuq.

Kiñapayaq tuqquatauruksraugumi savikpakun
savikpakun tuqquataugisiruq.

Tarra taatniitpan Agaayyutim iñuñi iğlutautiruksraur ukpiqsriñiaqtuiña-
ğutiñ.

¹¹ Tarrasuli qiniłitchuñ atlamik niğrugaaqłumik sagviqsuamik nunamiñ.
Malğumnik nagruqağniqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsiñaqtuanik nipiqaqhuni

tiritchiaqluktun. ¹² Añalatchiruaq sivullium añalatchiñhagun niñrugaaqluum takkuani. Purvigipkañigai iñupayaat nunami sivulligmun niñrugaaqlunmun, iñiliqsimakkaauruamun aasriiñ mamititauluni. ¹³ Ilaa savaaqagñiqsuq kamanaqtuanik quvinaqtuanik, ikniqunniiñ kataktitlugu qilañmiñ nunamun takkuatni iñuich. ¹⁴ Aasriiñ kinnitñiqniqsuq iluqaitñik iñuñnik iñuuruunik nunami tamatkunuuna quvinaqtuatigun savaagikkagmigun takkuani sivullium niñrugaaqluum. Uqautiniñgai tamatkua iñuich nunami iñiqsitquplugich atriañnik taavruma niñrugaaqluum iñiliqsimaruaam savikpakun iñuuplunisuli. ¹⁵ Ilaan iñuñhiksritkaa atriañnanun niñrugaaqluum suli atriañniñrugaaqluum uqatlapkaqlugu. Tamatkua putchungitchuat kamaksrisungitchuatlu atriañnanun niñrugaaqluum tuqqutaupkañigai. ¹⁶ Suli taavruma nalunaitmiutchiqsinniañgai qauñisigun iluqaisa iñuich kamanaitchuat kamanaqtuatlu, umialguruatlu ilaippauruatlu, savaktaagruungitchuatlu savaktaagruuruatlu, talliqpiagun argañisa naagaqaa. ¹⁷ Aasrii kiñaliqaa tauqsigumiñaitchuq naaga tunniuuqqaayumiñaitchuq, kisimiñaglaan tamatkua piquatluat nalunaitmiutamik atigikkañanik niñrugaaqluum naaga kisirrutaanik atqan. ¹⁸ Uvva taamna kalipsiksuq suli iñupayaq kanjisisiqaktuksrauruq. Iñuum kanjisisitlaruam kisilliñ kisirrutaa niñrugaaqluum. Taamna kisirrutigaa iñuum, aasrii kisirruatquq 666-mik.

Atuutaat 144,000 Annautikkauruat

14 ¹ Tarani qiviaqama qiniñiga ipnaiyaaq makitaruaq qimigaañani Zion-ñum. Piqatigañiqsuq 144,000 iñuñnik piquatluamik atigmiñnik Aapamiñu atqanik aglausimaruanik qauñmikni. ² Aasrii tusaarunañ nipinik qilañmiñ nipaaton quñluqtaqpaum katlulaqpauraqtuamlu aasriisuli nipaaton atuqtuuraqtuat nuqaqtiliñnik atuqtuuramiknik. ³ Iliñich atuqtut nutauruamik atuutmik sivuñgaani aquppiutaqpaum suli sivuñgaatni sisamat uumaruatlu umialiñnatlu. Aasrii kia-unniñ iñuum ilitchumiñaiññigaa taamna atuutaat aglaan kisimiñ taapkua 144,000 iñuich tasukkauruat nunamiñ. ⁴ Taapkua iñuich qauñagirut iñmiknik atlatuñigmiñ, atakkii tuvaaqataitchut. Iliñisa maliñniñgaat ipnaiyaaq napmupayaq aullaqman. Taapkua tasuqsimakkarut akunagatniñ iñuich auñagun ipnaiyaam. Suli taapkua sivulliurut qaisaksrauplugich Agaayyutmun ipnaiyaamunlu. ⁵ Uqaqamiñ sagluuqtuatlaitchut. Patchisiquatinañumiñaitchut sivuñgaani Agaayyutim, atriplugich iñuktitun taqsraqtailaaton.

Piñasrut Israñulgich

⁶ Tarani qiniñquna atlamik israñulimik tiñmiruamik qutchikhuni qilañmi isruitchuamik tusraayugaagñiksuaqagñiqsuuq uqautiksrañmiñnik tamatkununañ nayuutiruanun nunami, qanusripayaanun iñuñnun atlakaagñiñnik uqautchiliññun, iñuñitñun nunaqqiqpapayaat. ⁷ Uqaqtuq nipitusriñlapiaghuni, “Taluqsrishitchi Agaayyutmik kamaksruñlugu, atakkii tikitchuq sassañnik atanniiviksraña. Purvigisriñ ilaa iñiqsiruaq qilañmik nunamiglu tañiumiglu suvliktuañuraqtuaniglu.” ⁸ Atlam israñulgum maliñniñga uqaqhuni, “Suk-sraunñikkauruq, kamanaqtuaq nunaqqiq taggisiquatuaq Babylon-mik suk-sraunñikkauruq, atakkii kinniplugich iñupayaat nunami killuqsagtinnigai iñmiñun, imiliqtitlugich iñupayaat sayuñalhan saññiruamik wine-nañanik.”

⁹Atlasuli piñayuaq israğulik maliğutitpimiuq taapkuñnuuna uqaqhuni nipi-tusripluni, “Uvva, kisupayaam iñuum purvigigumiuñ niğrugaaqluk atrinjaluk akuqtuqlugulu nalunaitmiutana uuma qaumigun naagaqaa arganmigun, ¹⁰taavruma iñuum imigisipmigaa wine-nana qinnautaan Agaayyutim, kuvik-kauruaq avuiłaaq qallutaanun ilaan qinnautiqpanan. Taamna iñuk naglik-saaqtitaugisiruq iknikun sulfur-kunlu sivuğaatanı ipqitchuat israğulgich sulı sivuğaani ipnaiyaam. ¹¹Aasrii itchiulanga ikniğum nagliksaaqtitauratigun mayuqtuagisiruq taimuna isruitchuamun. Ilinich iñiqtuiqsiagviitchut uvlumi unnuamılu, tamatkua putqataqtuat niğrugaaqluñmun atrıjanunlu, sulı kisu-payaq akuqtuiruaq nalunaitmiutanınik atqanıglu.” ¹²Uvvaasriiñ ipqisittuat iglutuutiqaqtuksraurur, tamatkua tupiksriuat tillisaiñik Agaayyutim sulı ukpiqsriuat Jesus-mik. ¹³Aasriiñ tusraaruna nipimik qılanmiñ uqaqtuamik, “Aglagiñ. Quvianamıurur tuquniaqtuat uvakñanıñaglaan tuniqsimatiğmiktıgun Atanığmun.” “Tarrallapiaq! Ilinich minguiqsiagisirur savaagmıknıñ sulı akuqtuğisigaich akiññaktaatinj savaagmıktıgun.” Taamna irrusrıq uqautigık-kana.

Kiprivik Katitchivıglu Nunami

¹⁴Tarani qıñiqtuagtıtluna qıñiqtuna qatıqtaamik nuviyamık, aasriiñ una aquppiugaqtuaq qaanıani nuviyam inniqsuq iğñınatun iñuum. Niaquğmiñı manıñmik kaviqsaamik niaquğutiqağniqsuq, sulı arganmiñı saagağniqsuq ipıktuamik kipritmik. ¹⁵Sulı atla israğulik anıruq agaayyuvıkpıñmiñ, tuqluqhuni taavrumuna aquppıruamun nuviyami, “Tıgulugu kıprisin kıpriiñ, atakkıi katıchiviksraq tikıchıuq. Pıñıuqtuat asrıat katinnaqsırut nunami.” ¹⁶Tarra taavruma aquppıruam nuviyami atuqsagaa kıprisinı nunami, aasrii nunami pıñıuqtuat asrıat katıtlugich.

¹⁷Tarani atla israğulik anılğıchıuq agaayyuvıkpıñmiñ ittuamiñ qılanmi, ilaaptuq kıprisiqağmiñıqsuq ipıktuamik. ¹⁸Aasriiñ atla israğulik amakñaq-tuq tunılłagvıñmiñ sanñıqaqtuaq aňalatlaplugu ikniq. Nıpruaqtuq nipıtusripluni taavrumuna tıgummıruamun ipıktuamik kipritmik uqaqhuni, “Atuğun ipıktuaq kıpriiñ, aasrii katıllugich asrıat sıığñaqtuat nunamiñ, takku asrıat pıñıullapiaqtut.” ¹⁹Tarra israğulgum kıprisautıgıgaa kıprisinı nunamun. Katıtkai asrıat nunamiñ igitlugich misrıqqıvıkpaurananun qinnautaan Agaayyutim. ²⁰Misrıqqıvıum imana tutmiqatagıgaat sıłataani nunaqqım, aasriiñ auk maqıruq misrıqqıvıñmiñ uñasrıksılana 200 mile-latun aasriiñ ititılalıqhuni tuttuqpaum qaqluğutıknunaglaan.

Israğulgich Aňalatchıruat Huiłlıuğutiqaupuranik

15 ¹Qıñiqtuna atlamık atlayuağnaqtuamik qılanmi kamanahuni quviq-naqtuamik. Tallimat malğuk israğulgich pıqağniqsut tallimat malğunınik ihuiłlıuğutiqaupaksranik. Aqullıqsaanurur atakkıi qinnautaa Agaayyutim nunıchaağutiqaqtuq taapkunıja.

²Tarani qıñiqtuna tağıumık tağgaqtuutıtun lıılaa ilaratun ikniğmik sulı taapkunıja akımaruanik niğrugaaqluñmiñ sulı atrıjanıñ kısırrutaanıñlu atqan. Qıchağniqsut sıñaani tağıum ittuam tağgaqtuutıtun, tıgummıplugich nuqaqtılğich atuqtuurat Agaayyutim aatchuutai. ³Ilinısa atuğagaat atuutaa Moses-ñum savaktaan Agaayyutim sulı atuutaa ipnaiyaam uqaqhutin,

“Kamanaqtut quvinqaqhutiŋlu savaatin,
Ataniiq Agaayyuun Saŋŋipayaqaqtuatiin.
Nalaunŋaruŋurut sulī ilumutuŋurut piłgusritin,
Umialigiplutin iŋuich nunaqqiqpaŋni.

⁴ Ataniiq, kia taluŋiŋŋitkisivatin
kamakkutiqağlugulu atigikkan,
atakkii kisivich ipqitchuanurutin.
Iŋuich nunaqqipayaaniŋ aggiğisirut purvigilutin,
atakkii qiiŋiŋniğaiç iluqağmiŋ surağautitin nalaunŋaruat.”

⁵ Taavruma aquagun qiiŋiŋniğaiç ipqiiŋiŋisrauruaq ini agaayyuvikpaŋmi qilaŋmiittuami aŋmağataqtuaq. ⁶ Aasrii tallimat malğuk israğulğich anirut agaayyuvikpaŋmiŋ, piqaqhutiŋ tallimat malğunŋik iŋuilliuğutiqpauraksranik, atnuğaaqahutiŋ salumaruanik qaummağiksaanik ukiŋhaağiksaanik, sulī tapsiqahutiŋ maniŋmik kaviqsaamik satqanmiktigun. ⁷ Tarra ilaŋata sisamat uumaruat aatchuğai tallimat malğuk israğulğich tallimat malğunŋik piŋalu-nik kaviqsaamiŋ maniŋmiŋ piłianik immaukkaqtuanik qinnautaaniç Agaayyutim iŋuuruam taimuŋa isruitchuamun. ⁸ Aasrii agaayyuvikpak immaukkaqtuq itchimik kamanautaaniŋ saŋŋianiŋlu Agaayyutim. Kiŋaunniŋiŋ iŋuk isitlayumiŋaitchuq agaayyuvikpaŋmun naatchigaluaqnağich tallimat malğuk israğulğich taapkuniŋa tallimat malğunŋik iŋuilliuğutiqpauranik.

Iłiligaurat Imalğich Qinnautaaniç Agaayyutim

16 ¹ Tarani tusraaruŋa nipituruamik nipimik taavrumakŋa agaayyuvikpaŋmiŋ uqaqhuni taapkunuŋa tallimat malğunŋun israğuliŋnun, “Kuvvityaqsiğin nunamun imaniç iłiligaurat qinnautaa Agaayyutim.” ² Tarra suvulliq israğulik aullaqtuq kuvipluğu iłiligaurani nunamun. Tarraasrii tatamnaqtuat atniğŋapiagaqtuatlu killiğruat ilirut iŋuŋnun piqaqtuanun nalunaitmiutaŋanik niğrugaaqluum purvigiplugulu atriŋa. ³ Tuglian israğulgum kuviŋiğaa iłiligaurani tağiumun. Tarra iliruq liilaa auŋa tuquŋaruam iŋuum, aasrii uumarupayaat tağiumi tuquplutiŋ. ⁴ Piŋayuaknik israğullak kuviŋiğaa iłiligaurani kuunŋun suvliktuaguraaqtuunlu. Sulī tamatkua imğat auguqtuq. ⁵ Tarra tusraağiga israğulik aŋalatlaruaq imiğmik uqaqtuaq, “Nalaunŋapiaqtutin atanniikavich taatna,

ilvich ittuami ataramik pakmalu ipqitchuamili.

⁶ Atakkii iŋuich maqipkaiŋiqsut auŋatnik ipqiqsittuatlu
sivuniksriqirautlu,

aasriili aatchuğitin auŋmik imigaksraŋatnik. Taatnagağsauruttakku.”

⁷ Sulī tusraaruŋa nipimik tuniłlağviŋmiŋ uqaqtuamik,

“Aa, Ataniiq Agaayyuun Saŋŋipayaqaqtuatiin,
atanniqsuutitin ilumutuŋurut nalaunŋapiaqhutiŋ.”

⁸ Sisamaŋata israğulğich kuviŋiğaa iłiligaurani siqiŋiğmun. Tarakŋaaglaan siqiŋğum uunaŋan iŋuich uunniqipkağniğai atniłuutiqağlugich. ⁹ Suamaruam uunaum iŋuich ikigai. Aasriisulī taimaqluutiniğaat atqa Agaayyutim iŋuilliuğutiqpauraqtitchiruam, sulī isrummitqiŋğitchut kamakkutiqağuglugu kamanautaa.

¹⁰ Tallimaŋat israğulğich kuvisiruq iłiligauragmiŋiç aquppiutaŋanun niğrugaaqluum, aasrii aŋayuqautaa taaqsillapiaqtuq. Iŋuich kiŋmağaiç

uqqatij atniġñaqpagitlutiġ ¹¹ taimaqłuutiplugu Agaayyun qilaŋmiittuaq pisi-giplugu atniġñatiġ killiġruatiŋlu. Naagasuli mumiguliŋġitmiut pigiitchuaniġ savaaġmikniġ.

¹² Itchaksraŋat israġulgich kuvisirug iluligauragmiġnik kuukpauranun Euphrates-ŋum, aasrii taamna kuuk paligñiġaa itqanaiqsaqlugu apqutik-sraŋat umialiŋich kivaknam tuŋaaniġ. ¹³ Tarraasrii qiniqtuŋa piŋasrunik salumaitchuanik irrutchiġnik liilaa naaġaayinik anniuġaqtuanik qanġaniġ tiritchiaqluum sul i qanġaniġ niġrugaaqluum sul i qanġaniġ taŋiġilaqtuam sivuniksriqirim. ¹⁴ Taapkua irrusriqluŋich tuunġaum savaaqaqtut quviq-naqtuanik. Taapkua piŋasrut irrusriqluich aullaġaqtut umialipayauraŋi-ŋun nunam nanipayaaq, atautchimuktitchaqlugich aŋuyaquplugich kama-naqtuami uvluani Agaayyutim Saŋŋipayaaqaqtuam. ¹⁵ (“Naalaġnisitchi! Aggiġñaqtuŋa atriługu tigliniŋiaqti. Quviasruktuq iŋuk itqummaagiksuaq qaunagiplugich atnuġaani. Tarrakii aullaġumiŋaitchuq atnuġailaaguni sul i kanŋugilugu atnuġaisilaani.”) ¹⁶ Taapkua irrusriqluich katinnigaiŋ atautchi-mun inimum taiyuutiqaqtuamun Armageddon uqautchisun Hebrew-t.

¹⁷ Tallimat malġuata israġulgich kuviŋiqsuq iluligauragmiġnik siłamun. Tarraasrii kamanallapiagataqtuaq nipi niplihsuq aquppiutaqpaŋmiŋ agaa-yyuvikpaŋmi uqaqhuni, “Naatchirut.” ¹⁸ Tarani tusraġnaqtuq katlulat, ikniq-palagaqhuni sul i nuna iłiqsraqpauraqhuni. Qaŋaunniġ taatnatun nuna iłiq-sraŋanġitchuq. Taamna nunam iłiqsraqpauratħa suaŋaniqsrauruq nunam aullaġniivianiġaglaan. ¹⁹ Kama-naqtuaq nuna-aqqiq avguġnihsuq piŋasruut-luni, sul i nuna-aqqich nunami piyaqqukkaurut. Agaayyutim itqaġigaa kama-naqtuaq Babylon qaitchukługu qallugauraq immaukkaqtuaq wine-naŋanik, tarra ilaan tatamnaqtuaq qinnautaa. ²⁰ Sul i qikiqtapayaurat piiqsut iŋgi-payauratlu paqinnatikkumiŋaiqhutiŋ. ²¹ Sul i natatquġnaqpaurat kataktut iŋuŋnun qilaŋmiŋ uqumaisilaqaqtuat 100-pound-tunlaa. Aasrii iŋuich tai-maqłuutigaat Agaayyun piqutigi-plugu iħuilliuġutiqaquraq natatquġnatigun, taamna iħuilliuġutiqaquraq tatamnaqaqitłuni.

Akiisuqpaglu Niġrugaaqluglu

17 ¹ Tarani iłanġat tallimat malġuk israġulgich piqaqtuat tallimat mal-ġuŋnik iluligauranik uvamnukhuni uqautigaanġa, “Ki. Qiniqtitkisi-gikpiŋ tatapsausriaksraŋanik akiisuqpaum aquppiruam iŋugiaktuani imiġni. ² Umialiŋi nunam sayuŋaqatiqaġniqsut taavrumiŋa akiisumik, sul i iluqa-tiŋ iŋui nunam imiliġniqsut imiqhutiŋ wine-mik sayuŋatħanik akiisum.” ³ Uvvaasriiŋ Ipqitchuamun Irrutchimun aŋalatitluŋa israġulgum aullauti-gaanġa suviksraiłamun. Aasriiŋ qiniqtuŋa aġnamik aquppiruamik qaanġani kavviġiksaam niġrugaaqluum aġlaqaqtuam pigiitchuamik pisaanġatinik ilu-qaani qaamiŋi. Taamna niġrugaaqluk tallimat malġuŋnik niaquqaqtuq sul i qulinik nagruqaqhuni. ⁴ Aġnaq atnuġaaqaġnihsuq qiniġaġiksuanik tuŋuaq-taanik kavviġiksaaniglu, sul i qiniyunaqusriqsuqhuni maniŋmik kaviqsaamik sul i akisuruanik uyaġauraanik sul i qatiqtaanik suŋauraqpaŋnik. Arganmiŋi tigummiŋihsuq qallutmik piliuqtamik maniŋmiŋ kaviqsaamiŋ immaukkaq-tuamik nagġunallapiagataqtuanik atuummiruanik sayuŋaġiġmigun. ⁵ Aġnam qaunġani aġlaqaġnihsuq atiġmik kanġiqsiłgunaitchuamik,

“Babylon, kama-naqtuaq,

Aakaṇat Akiisut

naggunallapiagataqtuapayaatlu nunamiittuami.”

⁶Tarra qinīgiga aḡnaq imiliqsuaq auḡatnik ipqiqsittuat sulī auḡatnik tuqqutauruat pisigiplugu ukpiqsriḡtiṅ Jesus-mik.

Qiniqapku agnaq atqunaq quvigusruktaḡa ⁷Aasrii isragulḡum uqautigaana, “Suvaata quvigusrukpiḡ Uqautigisigikpiḡ kaniqsilḡunaitchuananik agnam suli taavruma niḡrugaaqtuum usriaqsiḡvian, niaquqaqtuum tallimat malḡuḡ-nik nagruqaqhuniḡu qulinik. ⁸Niḡrugaaqtuk qiniḡkan itkaluaqtuaq inḡiqsuq pakma, suli mayuḡumaaqsiruaq natiqsiḡnaitchuamiḡ aḡmaḡnimiḡ aasriiḡ piyaqquḡviḡmuktuksrauluni. Iḡuich iḡuuruat nunami tamatkua atinḡich aglaksimaitchuut makpiḡaanani iḡuḡḡḡum iḡiḡtaulḡataḡhaniḡaglaan nunam quvigusrukkisiruut qiniḡgumitruḡ niḡrugaaqtuk itkaluaqtuaq suli inḡiqhuni pakma suli sagvitqikḡisipluni iḡlaatniḡu. ⁹Iḡu kaniqsisuktuqaq taavrumiḡa isrumatḡiḡaqtuksauruq Aaayyutmiḡ. Tallimat malḡuk niaqut tallimat malḡuk qimiḡaanurut taavruma agnam aquppivigikkani. Tallimat malḡuk umialgupmiuttuuq. ¹⁰Tallimat umialgich umialḡuḡaiḡḡiḡisut, atausriq umial-gusugaaqhunisuli, suli atla agḡisagumapluni. Taimma agḡigumi umialḡuu-rallakkisigaluaqtuq sivikitchuami piviḡmi. ¹¹Aasriiḡ niḡrugaaqtuk itka-luaqtuaq inḡiqhuni pakma, taamna tallimat piḡayuḡigaat atanḡich aglaan iḡagigaat tallimat malḡuk atanḡich. Suli piyaqquḡviḡmukkisiruaq. ¹²Aasriiḡ qulit nagruich qiniḡkatin qulit umialḡurut akuqtuimaitchuatsuli aḡalatchi-ḡiksramik umialiktitun, aglaan sanḡiqagumaaqtut umialiktitun sivikitchuami piviḡmi piqatigilugu niḡrugaaqtuk. ¹³Taapkua atautchiḡiḡamik sivunniutiqaqtut, suli qaitkisiḡaat sanḡigikkaqtin aḡalatchiḡiksraqtinḡu niḡrugaaqtuḡmun. ¹⁴Iḡinḡ aḡuyyiaḡisirut ipnaiyaamun aglaan ipnaiyaam akiḡiḡisigai, atakkii Ataniḡigaat atanḡich suli umialigigaat umialgich, suli tamatkua piqatauruat ilaani tuḡḡuutiqaqtut piksraqtaḡuḡplutiḡ suli tuniqsimaplutiḡ.”

¹⁵ Aasriiñ isragulugum uqautigaana, “Imgich qiiñkkatin akiisum aquppi-vigikkañi, tamarra iñuich iñugiallapiqhutiñ nunaqqipayauraniñ uqausri-qaqtuat atlakaagiiniik. ¹⁶ Suli qulit nagruich qiiñkkatin suli niğrugaaqłuum uumigiagutigisigaat akiisuu. Ilinjisa aatkisigaat suurapayaanjiiik unillugu atnugailaaq aasriiñ niğipmilugu timaa ikipkaqmilugu ikniğmik. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim kipigniuğutiqaqtinnigai tañigukługich ilaan sivunniutini atau-sriñguqulugillu qaitchitqulugillu ilinich ayalatchiñiksratnik umialiktitun niğrugaaqłunmun, Agaayyutim uqałhi immiumaniałhatnunaglaan. ¹⁸ Agnaq qiiñikkaan nunaqqiğigaa kamaanaqtuaq atanniqsimatniqtuaq umialinjitnik nunaan.”

Babylon Suksraungikkauruq

18 ¹Tamatkua aquatigun qiniqtuna atlamik isragulimik atqaqtuamik qilangimn angalatchiqpauraqahuni, aasriin iluqaan nuna qaummagiksipkagaa qaumanigmiinik. ²Tarra nipruagnisug itna,

“Babylon kamañaqtuaq suksraungikkauruq, tarra ilumutuuruq!

Inigiliutigaat tuungaillu qanusripayaatlu irrusriqłuich

sulipsuuq qaayugnaqtuapayaatlu

uumiñaqtuatlu tinmiagruich.

³ Babylon qaitchigai wine-mik iñunich nunaqqipayaat imiliqtitlugich

- sayuŋaŋhan saŋŋiruamik wine-naŋanik.
 Umialinŋi nunam sayuŋaqatiginigaat ilaa,
 sulī tauqsigñiaqtinŋi nunam umialguŋvigiplugu
 umialgutitigun akuqtukkaŋich ilaan atugauŋhagun.”
- ⁴Tarra tusraapmiuŋa atlamik nipimik qilaŋmiñ uqaqtuamik,
 “Iñuŋmaŋ, annisitchi taavrumakŋa nunaaqqimiñ.
 Ilipsi ilauruksraunŋitchusri killuqsautaiñi,
 piqataunŋitchumausriñi iluilliuŋutiksrautaiñi.
- ⁵Killuqsautai iñugiaktut qutchiksiplutinŋi qilaktun,
 sulī Agaayyutim itqagigai savamaqluutai.
- ⁶Utiqtitchivigisriunŋi Babylon qaisaŋatun ilipsitñun,
 akilliŋlugu malŋuktun ilaan savaaŋigun,
 immiŋlugu qallugaurana malŋuktun ilaa imiksriuqmatun ilipsitñun.
- ⁷Atqunallapiaqlugu inŋmiñik kamagiruaq iñuuniugaqmiuq
 susrunŋisaallapiaqhuni.
 Pakma aatchuqsuunŋi nagliksaaŋutiksramik alianallapiaqtuamiglu.
 Atakkii uqaqtuq inŋmiñun,
 ‘Uvaŋa aquppiuraagisiruŋa ataniqtun. Uilgaanŋitmiuŋa.
 Ilitchuqsriyumiñaitchuŋa alianamik.’
- ⁸Taatnaqlugu iluilliuŋutiqpauraksraŋiñ tikitkisigaat atautchimi uvlumi,
 tuquŋhum, alianamlu, kakkaagŋamlu.
 Suli ikigisiruq ikniŋmik,
 atakkii Atanŋuruaq Agaayyun sapigñiaqtuq atanniiruaq ilaanik.”
- ⁹Tarraasriiñ umialinŋisa nunam sayuŋaqatiquaqtuat akiisumik pisunŋautai-
 gun qiaŋisigaat alianniugutigilugu taamna aŋnaq qiniŋumitruŋ isia ikualan-
 niŋan. ¹⁰Qichaŋisirut uŋasriksilutinŋi sivuugagilugu ilaan nagliksaaqtitaufha
 uqaŋutinŋi,
 “Nakliunŋi, nakliunŋi, ilvich Babylon, kamanaqtuaq nunaaqqiq,
 saŋŋiqaŋaluaqtuaq nunaaqqiq.
 Atautchimi sassaŋniŋmi anasriñŋuqsakkaunŋaniktutin.”
- ¹¹Uvvaasriiñ tauqsigñiutilgich nunapayaami qiarut kiñuvŋuplugu ilaa,
 atakkii tarakŋaaglaan kimikunniñ tauqsigsiksraŋiñisusq suuranŋitnik. ¹²Suu-
 raqpaurat kaviqsaatlu qatiqtaatlu maniich, akisuruatlu uyaŋauraat, qatiq-
 taatlu suŋauraqpaich, ukiŋhaagiksaatlu sulī ukiŋhaat tuŋuaqtaatlu, siluiŋlu
 kavvigiksaatlu, qanusriŋimaatlu ayuŋnaqtuat qiruich, qanusriŋimaat suurat
 tuugaaniñ, akisuruatlu qiruich, patukpaiŋlu, saviŋhatlu, uyaŋaiŋlu siqquq-
 tatun, ¹³sinimatlu, avuugutit, tipraŋiksautit ikipkaŋugich, myrrh-lu, fran-
 kincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaagiksaat, mukkaaksratlu, niŋrutitlu,
 ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpagautiltu, suliunniñ iñuuruat iñuich. ¹⁴“Asriat-
 luunniñ kipigñiugutigikkatin piiqsut ilipniñ, sulī suuraŋayaatin akisuruat
 qiniyunaqtuatlu taimmaur ut ilipniñ, aasrii sumiunniñ paqitchumiŋaigi-
 tin.” ¹⁵Tauqsigñiutilgich tamatkuniŋa suuranik umialguqtuat taavrumakŋa
 aŋnamiñ qichaŋisirut uŋasriksuami, sivuugagilugu nagliksaaqtitaufha alia-
 napiaqtuamik qialutinŋi, ¹⁶uqaŋutinŋi,
 “Nakliunŋi, nakliunŋi. Kamanaqtuaq nunaaqqiq
 atnuŋaqaŋuuruq ukiŋhaagiksaanik tuŋuaqtaaniglu kavvigiksaaniglu,
 qiniyunaqusriqsuqhuni maniŋmik kaviqsaamik,

akisuruaniglu uyağauraanik, qatiquaatlu suñaurapañnik.

¹⁷ Atautchimi sassağniğmi tammaigai iluqaisa umialgutini.”

Suli iluqağminj umiaqpaich umialinjich tağiuqsuqtillu suli iluqağminjlu akiññañniaqtaut tağiumi qichağniqsut uñasriksuami, ¹⁸ suli nipaalarut qini-qamitruj isia ikualaninan uqaqhutin, “Piitchuq atlamik nunaaqqimik taav-rumatun kamañaqtuaton nunaaqqisun.” ¹⁹ Ilinjisa nalluqsruğniğaat nunam apyua niaqumiknun, qiallağminj kinuvğullağminjlu nipaalaplutinj,

“Nakliuj, nakliuj. Taamna kamañaqtuat tağiumi nunaaqqiq!

Iluqağminj umiaqpaqatut tağiumi umialguğniqsut

suurañjgun akisuruatigun!

Atautchimi sassağniğmi suksraunğıqsauruq.”

²⁰ “Qilaak, quviasrukpautiguj suksraunğıqsauħa.

Quviasrukpagitchi Agaayyutim iñuillu uqqiraqtaurusiiłu
sivuniksriqirauruasiiłu,

atakkii Agaayyutim akiisuj anasriñjuqsagutigigaa

pisigiplugu savaañjgun ilipsitiñun.”

²¹ Tarani sapigñaqtuag israğulik tigusriruq uyağagruamik añjruatun muk-kaaksriugutitun aasrii miłuqsautiplugu tağiumun, itnaqhuni,

“Taatanatun kamañaqtuamik nunaaqqiq Babylon iksautikkaugisiruq,
aasriiñ qiniğnatqikkumiñağisiruq sumiunniñ.

²² Suli nipinjich nuqaqtiligatit atuqtuuralgich

suli supluqatugñaqtuatlu qalğutautitlu tusrağnatqikkumiñaitchut
ilipni uvakñaniñaglaan.

Suliuqtit qanusripayaanik paqinnatqikkumiñaitchut ilipni,

suli qatrağniña mukkaaksriugutim tusrağnatqikkumiñaitchuq ilipni.

²³ Suli qaumanga kialuuram

qaummağitqikkumiñaitchuq ilipni uvakñaniñaglaan.

Nipaat uiksrautimlu nuliaksrautimlu

tusrağnatqikkumiñaitchuq uvakñaniñaglaan ilipni.

Ilvich tauqsigñiaqtitin kamağniqsrauniqsut nunami.

Suli añatkuutipkun iluqaisa nunam iñui kinnigitin.

²⁴ Suli Babylon anasriñjukauruq

atakkii añaat sivuniksriqirit ipqitchuatlu iñuich

suli iluqağminj tuqqutauruat nunami qiniğnaqtut nunaaqqimi.”

Qatchallautiqalıq Qilañmi

19 ¹ Taavruma aquagun tusaaruna nipiqaaurañanik iñugaagrukpaum
qilañmi, uqaqhutin,

“Quyanaqniaqpat!

Anniqsugiağlu kamanaunlu [kamakkunlu] saññiłu

pigigaa Atanguruam Agaayyutipta.

² Atanniqsuutai ilumutuut nalaunñaplutin.

Atakkii akiisuppaum asinñuğaa iñupayaaq nunami sayuñagimigin.

Taatanqılu Agaayyutim atannigaa anasriñjuqsaqılu

pıqutigiplugich tuqqutauruat ilaan savaktaiñ.”

³ İlaqatchıqılu niplitqıksut.

“Quyanaqniaqpat!

Isiq ikualaruamiñ nunaaqqimiñ qunmuktuq taimuḡa isruitchuamun.”

⁴Suli iñuiññaq sisamatlu umialignat sisamatlu uumaruat putiqitut nanḡaq-lugu Agaayyun aquppiruaq aquppiutaqpaḡmiñi, uqaqhutiḡ,
“Amen! Quyanaqniaqpat!”

Ipnaiyaam Katchuutiviksrautaa

⁵Suli nipi nipliqsuq aquppiutaqpaḡmiñ,

“Nanḡaqsiuḡ agaayyutigikkaqput,

iluqapsi savaktaurusarii

talusrsirusariiḡ ilaanik,

kamanaiñḡaḡmiñ, kamananḡaḡmiñ.”

⁶Aasrii tusraagiga nipipauraq itna liilaa nipaaitun iñugiallapiagataqhutiḡ iñuich, nipaaitunlu iñugiaktuat imḡich, nipaaitunlu suaḡaruam katlulam, uqaqhutiḡ,

“Quyanaqniaqpat!

Atanḡuruaq Agaayyutigikkaqput Sanḡipayaaqquaq aḡalatchiruq.

⁷Quviatchakta quviasrullapiagutalu.

Nanḡaḡlakput kamanautaa;

atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiyaam tikitchuq,

suli ilaan nuliaksrautaa iḡmiñik itqanaiḡaniktuq.

⁸Nuliaksrautaa atnuḡaaksrisauruq

qatiqtaamik ukiḡhaagiksaaḡmiñ qaummaḡiksuamiglu

salumaruamiglu.”

Atakkii ukiḡhaagiksaaḡmiñ nalaunḡaruat savaagigaat ipqiqsitanḡiñ Agaayyutim.

⁹Aasriiñ israḡulgum uqautigaanḡa, “Aḡlaguḡ una, quvianamiurut tamatkua aiyugaaqtauruat katchuutiruakun nullautchiqpagviksraḡanun ipnaiyaam.” Uqautitqikkaanḡa, “Taapkuu ittut ilumutullapiaq Agaayyutim uqaḡhi.” ¹⁰Tara-nitarra puttunḡa israḡulgum isigaiñun purvigisrukluḡu, aḡlaan uqautigaanḡa, “Taataqnak, uvaḡaptuuq savaktiḡhiñagigaanḡa Agaayyutim iliptun aniqatiup-titunlu tupiksriuat Jesus-ḡum sagvikkanḡanik. Purvigilugu nanḡaḡuḡ Agaayyun. Atakkii taapkuu uqaksrisimaruat pisigiplugu Agaayyun sivullikkaurut irrutchikun sivuniksriqirititun sivuani.”

Usriaqsiqsuaq Qatiqtaami Tuttuqpaḡmi

¹¹Suli qinḡigiga qilak anḡmaqtuaq, atanḡi qatiqtaaq tuttuqpak! Taamnaasrii aquppiruaq taavrumani atiqagñiqsuq Tuniqsimaruaḡmiñ suli ilumutuuruam-
mik, aasrii atanniqsuiruq aḡuyakhuniḡu nalaunḡaruatḡikun. ¹²Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. Niaquani iñugiaktut niaquḡutit. Atqa aḡlau-simaniqsuq ilaani, kia-unniñ iñuum ilisimangisaḡa aḡlaan kisimi. ¹³Atnu-ḡaaqagñiqsuq akuqturuamik misruktaqsimaruaḡmiñ aḡḡmun, suli taiyugaat uumiḡa atigmiḡ “Uqaḡha Agaayyutim.” ¹⁴Suli aḡuyaktaiñ qilauḡ malinḡigaat usriaqsiqhutiḡ qatiqtaani tuttuqpaḡni, atnuḡaaqahutiḡ ukiḡhaagiksaaḡmiñ qatiqtaani salumaruaḡmiñ. ¹⁵Ilaan qanḡaniñ anniḡagñiqsuq ipiktuq savik-pak. Taavrumiḡa ipiḡaqtuḡisiñiḡai nunaaqqiḡpaich iñuñich, suli aḡlatkisigai saviḡhamik ayaupiamik. Tutmaḡisigaa misriḡqivia tatamnaqsiluni qinnautaa Sanḡipayaaqquatum Agaayyutim. ¹⁶Suli akuqturuamiñi mumigmiñiḡu atiqag-
niqsuq aḡlausimaruaḡmiñ itna,

“Umialgat umialgich,
suli Atangat Atangich.”

¹⁷Qinilgitchuŋa israġuliŋmik qichaqtuamik siqiniġmi nipitusrillapiaq-huni uqautiplugich iluqaisa tinġmiat tinmiruat silami, “Qaġgisitchi. Katittit-tchi nigityaġusri nullautchiqpagviani Agaayyutim. ¹⁸Niġiyumagisri timin-jiġ umialgich, timinjiġ aŋuyaktit qauklijisa, suli timinjiġ kamaŋtuat aŋutit, tuttuqpaŋisalu timinjiġ tamatkualu tuttuqpaŋaqtit. Niġiyumagisri timinjiġ iluqaisa inuŋpayaurat, savaktaaġruunġinġaanlu savaktaaġruun-ġaanlu, suli kamanaiġinġaanlu kamaŋaŋġaanlu.” ¹⁹Suli qiniġiga niġrugaaq-łuk suli umialiŋi nunam aŋuyaktituummaisa katiruat aŋuyaksaġumaaqługu taamna aquppiruaq tuttuqpaŋmi aŋuyaktiŋilu. ²⁰Aglaan niġrugaaqłuk tigu-rauruq taputiplugu sivuniksriqinġuaqti savaaqaqtuaq quvinqaqtuanik ilaan takkuani. Kinnitniŋniqsuq tamatkuniġa akuqtuiruanik nalunaitmiutaŋanik niġrugaaqłuum suli putqataqtuanik ilaan atrinjanun. Iluqatit taapkuak siŋi-tauruk inuunġaaknik narvaŋanun ikniġum ikualaruamun sulfur-mik. ²¹Suli kisiŋuqtat tuqgutaaurat savikpaŋagun taavruma aquppiruaq tuttuqpaŋmi, anniugaqtuakun qanġaniŋ; aasrii iluqaġmiŋ tinġmiat nigisuiġataġvigigaich timinjiġ.

1,000 Ukiut

20 ¹Tarra qiniqtuŋa israġuliŋmik atqaqtuamik qilaŋmiŋ, saagaqhuni argaŋmiŋi aŋmautaŋanik natiqsiŋaitchuam aŋmaŋum kalimŋaqpap-ŋiglu. ²⁻³Ilaan tigugaa tiritchiaqłuk, taamna taimakŋaqtatq nimigiaq, tuun-ġauruaq Satan-nupluniŋu, qiliqsruqługu sivunniqługu 1,000 ukiunik. Aasriiŋ siŋinniġaa natiqsiŋaitchuamun aŋmaniġmun umikługu umŋutmik piillakku-miŋaitchuamik, Satan-mun sagluqiyumiŋaiġlugich inuich tarakjaniŋaglaan 1,000 ukiut naanniałhatnunaġlaan. Aglaan taapkuak aquatigun pituisaallak-tuksraupmiuq sivikisuurami.

⁴Qiniqmiaŋa aquppiutaqpapnik, suli inuich aquppiruat tamatkunani saŋ-niqutininġiqsut atanniqsuitquplugich. Aasriiŋ qiniġitka inuusrinjiġ tamat-kua niaquikkauruat tuniqsimakamiŋ Jesus-mun uqałhanunlu Agaayyutim suli payaŋaitŋamiŋ ukpiqsriġimikni. Tamatkua putqatangitchut niġrugaaq-łumun atrinjanunlu unniŋ akuqtunġitługu nalunaitmiutaŋa qaumiktigun naaga argaŋmiktigun. Iliŋich inuutqinġiqsut atanġuqatauplutiŋ Christ-mi 1,000-ni ukiuni. ⁵Taamna tarra sivulliġ aŋitqigviksraq. Kisiŋuqtanjiġ tuq-ġauruat aŋitqiniġitchut 1,000 ukiut naanġaiŋġaisa. ⁶Quvianamiurut ipqitłutiŋ taapkuak piqatauruat sivulliġmi aŋitqiliġmi. Tuglian tuqłum saŋniksraipia-ġai, aglaan agaayuliqsigigisigai Agaayyutim suli Christ-ŋum, suli atanġuqa-tigigisigaat 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiilirauruq

⁷Tarraasriiŋ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaugisiruq isiqtau-viŋmiŋiŋ. ⁸Aasrii anigisiruq kinnitniġiaġuni inuŋiŋiŋik nunam nanipayaaq ilaġilugik Gog-lu Magog-lu. Katinniġai iluqaisa aŋuyiaqulugich. Inuġiak-tutillaqaqtat qaviaŋatun taġium siŋaan. ⁹Aasriiŋ iliŋiġ siaminniġsut ilu-qaanun nunamun aasrii iluplugu inuiŋ Agaayyutim nunaqaqługu piqpagi-lapiakkaŋa. Tarraasriiŋ ikniq atqaqtuq qilaŋmiŋ aasrii suksraunġiġlugich.

¹⁰ Aasriiñ tuunga q kinnitñiktuag ilinjitñik siñjitauroq narvañanun ikniğum sulfur-ğumlu, siñjitauiaknun sivuani niğrugaağlum sivuniksriqinğuaqtimlu. Aasrii ilinich nagliksaagisirut uvlumiļu unnuamiļu taimuņa isruitchuamun.

Aqulliq Atanniivik

¹¹ Suli qiniqtuņa anjiruamik qatitqaamik aquppiutaqpañmik taavrumi-ğalu aquppiruamik taavrumani. Ilaan sivuğaaniñ nunalu qilağlu aullauruk, sumiunniñ paqinnağumiñaiqhutik. ¹² Suli qiniğitka tuquñaruat, kamanaiñ-ğaani kamananğaani, qichaqtuat sivuğaani aquppiutaqpaum. Tarra mak-piğaat aymakkaurut, sulipsuuq makpiğaaniñ inuulhum. Taapkua tuquñaruat atannikkaurut savaanisiğun aglaksimakkanisiğun makpiğaani. ¹³ Tagium suli tuqułhum ayalatchivianlu utiqitkai tuquñaruapayaat. Ilinich atannikkaurut atausriuttaaqługich maligutlugu savaanat. ¹⁴ Aasriiñ tuqułiğlu ilaan ayalat-chivialu siñjitaurok narvañanun ikniğum. Tarra taamna tugliğigaa tuqu-łhum. ¹⁵ Tarraasriiñ kisupayaaq, atigikkana aglaksimaitman makpiğaaniñ inuulhum, siñjitaupmiuq narvañanun ikniğum.

Nutaaq Qilağ Nutaağlu Nuna

21 ¹ Tarani uvaņa John qiniqtuņa nutaamik qilağmik nutaamiglu nunamik. Sivulliğ qilağ sivulliğlu nuna piqsuk, tagiuq piqmiuqtuuq. ² Suli qiniğiga ipqitchuaq nunaaqqiq, nutaaq Jerusalem, atqaqtuaq Agaayyut-miñ qilağmiñ, itqanaiaqsimaqluni suli qiniyunaqusriqsukkaqluni nuliak-srautitun uiksrautmiñun. ³ Aasrii tusraaruņa nipiqañmik aquppiutaqpañ-miñ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasriutiruq inuñnun. Agaayyutim nayuqatiginiagai, aasrii ilinich inuğiniagai. Agaayyun inmiñik itqatauniaqtuq ilinjitni. ⁴ Agaayyutim allaqtigisiğai qulvipayaat irinjitni. Ilinich tuqqutqikkumiñaiqsut. Alianniutqikkumiñaiqsut kinuvğulutin atniğ-ñautiqagutinlu tarakñaniñaglaan, atakkii sut sivuani itchuuruat piğniqsut.”

⁵ Suli taamna aquppiruaq aquppiutaqpañmi uqaqtuq, “Atañi, pakmapak savakkitka supayaat nutaağulugich.” Aasriiñ uqautipsaagaña, “Aglakkich ukua, atakkii uqałhich uqautigikkatka ukpiğnaqtut ilumutuuplutinlu.” ⁶ Sulip-suuq uqautigaña, “Naanjaniktuuq. Uvaņa Alpha-ğuruņa suli Omega-ğuplu-ğalu, aullağniisaaq suli isrukłitchaaq. Kimunliqaa imiğuliqsuamun aatchuu-tiginiagiga imiq akiilaaglugu suvliktuağuraaqtuaniñ imğum inuunaqtuam. ⁷ Kiñapayaaq akimaruaq paitchaktaağagisiruq taapkuniņa. Suli ilaan Agaayyutigigisiğaa suli ilaa iğniğigisiğiga. ⁸ Aglaali iqsisuruatlu, ukpiqsrissai-tchuatlu, nağğunaqtuanik savaaqaqtuatlu, inuqaqtutitlu, sayunaruatlu, aqat-kuuruatlu, aanğuaqtuqtautlu, iluqatinlu sagluturuat, iniağniiaqtut narvami ikualaruami ikniğmik sulfur-miglu. Taamna tugliğigaa tuqułhum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹ Tarani ilağata tallimat malğuk israğulğich tikitchaņa piqaqtuaq tallimat malğunmik iluligauranik immaukkaqtuanik tallimat malğunmik aqulligñik iłuiłiugutiqpauranik. Uqautigaña, “Qağğaiñ, qiniqtinniağikpiñ katchuu-tiyaqtuamik, nuliaksrautaanik ipnaiyaam.” ¹⁰ Ilaan akiyağaña Ipqitchua-kun Irrutchikun inğiqpauramun qutchiksuamun, aasriiñ qiniqtitkaña ipqi-tchuamik nunaaqqimik Jerusalem-mik atqaqtuamik qilağmiñ Agaayyutmiñ.

¹¹ Taamna nunaqqiq qaumaqaḡniqsuq kamanautaanik Agaayyutim qaum-maḡiṇṇiaqtuamik akisuruatun uyaḡaktun taiyuutiqaqtuatun jasper-mik tapinniḷuktun igaliqtun. ¹² Suli katchikpaqaqtuq qutchiḷḷapiaqtuanik qulit malḡuṇnik paaqaqhuni, suli qulit malḡuk israḡulgich qaunaksirut paanik. Paani aglaqaḡniqsut atinich qulit malḡuk sivullianj Israel-ḡum. ¹³ Piṇasrut paaqaqaḡniqsut avatillaanani, kivaknam tuṇaani piṇasrut paaqaich, nigiq-paum tuṇaani piṇasrut paaqaich, uḡallam tuṇaani piṇasrut paaqaich, suli kanaknam tuṇaani piṇasrut paaqaich. ¹⁴ Suli katchiṇi nunaqqim turviqaḡ-niqsut qulit malḡuṇnik uyaḡaṇnik aglaqaqtuanik qulit malḡuṇnik atinṭiṇik uqqiraqtinṭiṇik ipnaiyaam.

¹⁵ Taamna israḡulik uqaqtuaq uvaṇnun piqaḡniqsuq uuktuutmik piḷia-mik maninmiṇ kaviqsaamiṇ uuktuḡukḷugu nunaqqim paanḷu katchi-ḡiḷu. ¹⁶ Nunaqqiq sisamanik iqiḡuqaḡniqsuq suli taktilaanḡalu iraqutilaa-ḡalu atiplutik. Israḡulgum uuktuḡaa nunaqqiq uuktuutmiṇik, taktilaanḡalu iraqutilaanḡalu kinḡitilaanḡalu inniqsut 1,500 mile-latun atunim. ¹⁷ Suli uuk-tuḡai katchiṇi nunaqqim. Qutchiksilaqaḡniqsut 216 isigaṇniqtun iṇuum uuktuḡuuḷhatun, uuktuun israḡulgum atukkanḡatuntuuq. ¹⁸ Suli katchit piḷia-ḡuniqsut qivliqtaanin uyaḡaṇniṇ taiyuutiqaqtuanin jasper-mik. Nunaqqiḡli piḷiaḡuniqsuq maninmiṇ kaviqsaamiṇ, tapinniḷukḷugu igaliqtun. ¹⁹ Suli turvii katchiṇin nunaqqim qiniyunaqusriqsusimarut qanusripayaanik akisulla-piaqtuaniglu qivliqtaaniglu uyaḡaṇnik taiyuutiqaqtuanik jasper-miglu, sap-phire-miglu, agate-miglu, emerald-miglu, ²⁰ onyx-miglu, carnelian-miglu, chrysolite-miglu, beryl-miglu, topaz-miglu, chrysoprase-miglu, jacinth-miglu, suli amethyst-mik. ²¹ Aasriin qulit malḡuk paanji qulit malḡuuniqsut qatiq-taṭ suḡaurapaich akisuruat. Paallaa piḷiaḡuniqsuq atautchiṇiṇ qatiqtaamiṇ suḡaurapaḡmiṇ akisuruamiṇ, suli apqutaa nunaqqim inniqsuq salumarua-miṇ maninmiṇ kaviqsaamiṇ, tapinniḷukhuni igaliqtun.

²² Uvaṇ John qiniḡitchuṇa agaayyuvikpaḡmik nunaqqimi, atakkii Atanij Agaayyun Saḡḡipayaqaqtuaq ipnaiyaaglu agaayyuvikpaginigik taavruma. ²³ Suli nunaqqiq inuqsrangiṇṇiqsuq siqiniḡmik naaga tatqimik qaummatiksraḡmiṇik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaaq nanigiplugu taavruma. ²⁴ Iṇui nunapayaat pisruktaḡisirut nunaq-qim qaumanani, suli umialgi nunam tikiutrigisipmiut suurapayaagmiknik taruṇa. ²⁵ Suli paanji taavruma umiksimayumiṇaitchut uvluqtutillaanḡatun. Itqaḡisiuṇ, unnuatlainṇiaqtuq tarani. ²⁶ Tikiutrigisigaich taruṇa umialgutai suuranḷu nunam nunaqqipayaanḡata. ²⁷ Aglaan kiṇapayaq salumaitchuaq naaga savaaqaqtuaq naḡḡunallapiaqtuamik naaga sagluturuq isigumiṇai-tchuq taruṇa, aglaan kisimiṇ tamatkua iṇuich atinich aglaqaqtuat Ipnaiyaam makpiḡaanḡiṇi iṇuuruatigun.

22 ¹ Terra israḡulgum qiniḡititkaṇa kuunaniḡ imḡan iṇuunaqtuam, tapinniḷukḷugu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpananiṇ Agaayyutim suli ipnaiyaam, ² saḡvaqhuni qitqagun apqutaan nunaqqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaaqtut iṇuunaqtuat asirriiḡuagaqtuat qulit malḡuiṇik tatqigaḡipman ukiumi. Akutuqpalinich napaaqtut mamirrutigini-ḡaich nunam iṇuṇisa. ³ Suapayaq Agaayyutim naḡḡugikkana piqtugiplugu killuqsaun paqitqikkumiṇaitchuq nunaqqimi. Aquppiutaqpana Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruq, suli ilaan savaktinḡiṇ purvigigisigaat. ⁴ Iḷiṇisa

qiniġisigaat kiiġa [kanġisilugu irrusripana]. Suli ilaan atqa aglaqagnaqtut qauġitni. ⁵Taavrumani unnuaqatqikkumiġaitchuq; iġuich inuqsratqikkumiġaitchut qaumaġnik nanġumlu siqinġumlu, atakkii Ataniq Agaayyun qaumagigisigaat. Suli iġuich aġalatchiqataugisirut taimuġa isruitchuamun.

Jesus Christ-ġum Agġiġha

⁶Suli israġulgum uqautigaġa, “Tamatkua uqautauruat ukpiġnapiaqtut suli ilumutuuplutiġ. Suli Atanġuruam, Agaayyutaata irrusriġich sivuniksriqirit, tiliġiġaa israġuligikkani ilitchuġipkaqupluġich savaktigikkani sunik atuumayasriuraqtuanik. ⁷Naalaġnisitchi, uvaġa agġiluagisiruġa. Quvianamiuruq iġuk kamaksriruq uqaliġitniġk sivuniksriqutiġisa ukua makpiġaat.”

⁸Uvva John-ġuruġa tusraaruq qiniġlugu tamatkuniġa sunik. Tarraasriiġ tusraakapkich qiniġlugu ilu sitquqtuġa purvigisruktugu sivuġaatonun isigaġiġ israġulgum qiniġtitchirima tamatkuniġa sunik. ⁹Aglaan ilaan uqautigaġa, “Taataqnak, uvaġa savaktauqatauruġa ilipni aniqatiupniġu sivuniksriqiriniġu, suli piqatigipluġich tamatkua kamaksriruat uqautiġitniġk ukua makpiġaat. Purvigilugu nanġaġuġ Agaayyun.”

¹⁰Tarra ilaan uqautigaġa, “Iriqsimaniaqnaġich uqaliġich sivuniksriqutiġisa ukua makpiġaat, takku piviksraq qalliruq. ¹¹Iġuk piġiitchualiqiruq piġiitchualiqituiġaġli. Suli iġuk salumaitchuq salumaituiġaġli. Suli iġuk nalaunġaruq nalaunġatuiġaġli. Suli iġuk ipqitchuq ipqisautuiġaġli. ¹²Naalaġnisitchi, agġiluagisiruġa. Saagaġniagiga akiġiutiksraġa qaisaksraġa iġupa-yauramun maligullugu qanutchimik savaaqpan. ¹³Uvaġa Alpha-ġuruġa suli Omega-ġupluġalu, sivulliġ suli aqulliġ, aullaġniisaq suli isruktitchaaq.”

¹⁴Quvianamiurut [tamatkua kamaksriruat uuma tillisianik, suli] tamatkua iġġuqtuat atnuġaatiġ salummaquġich. Iliġich isitlasriiġaqtut paatiġun nunaqqimun suli niġitlasriplutiġ asrianik napaaqtuaniġ iġuunaqtuam. ¹⁵Nunaqqim silataani ittut qipmich, aġatkutlu, atlatuqtitlu, iġuaqtuqtitlu, aanguanun putqataqtitlu, kisupayaaglu piqpaksriruaglu piġiqiruaglu saglutuġiġmik. ¹⁶“Uvva Jesus-ġuruġa, tuyuġigiga israġuliga uqautitquplusri ukpiqtuġuruasri agaayyuviniġ tamatkuniġa sunik. Uvaġa kanġigigaġa kiġu-viaġipluġalu David-ġum. Qaummaġiksuaq uvlaam uvluġiaġigaġa.” ¹⁷Suli Ipqitchuq Irrusriġ nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qaġġisitchi.” Suli kiġapayaq tusraaruq taavrumiġa uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qaġġisitchi.” Suli kiġapayaq imiguliqsuaq utlautili. Kiġapayaq imiguktuaq akuqtuiġi imiġmik iġuunaqtuam aatchuusriaġilugu.

Uqaliqsaaġun

¹⁸Uvaġa John, kilillapiagiga iġupayaq tusraaruq uqaliġitniġk sivuniksriqutiġisa ukua makpiġaat. Kiapayaq ilakpaġich tamatkua, Agaayyutimtuuq il-latigaġisipmigaa iġuiġiugutiqpauranik aglausimaruanik ukunani makpiġaani. ¹⁹Suli kiġapayaq piiqsikpan uqautiġitniġ makpiġaġat tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piġiġiaqmigaa ilaġiutiġiksraġa asrianiġiġi napaaqtuan iġuunaqtuam suli ipqitchuamiġi nunaqqimiġi, aglausimaruaniiġi ukunani makpiġaani. ²⁰Taamna nipliġniqsuaq iluqaitniġk tamatkuniġa uqaqtuq, “Nalupqinaitchuamik agġiluagisiruġa.” Amen. Agġiġiġ Ataniq Jesus. ²¹Ihaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ġum nayuutili iluqapsitni. Amen. Taatnapiaq.